

Roman finalist
la Premiul Pulitzer 2018

ELİF BATUMAN

idiotata

”

*O poveste fermecătoare și incisivă
despre complicata căutare a propriului sine.*

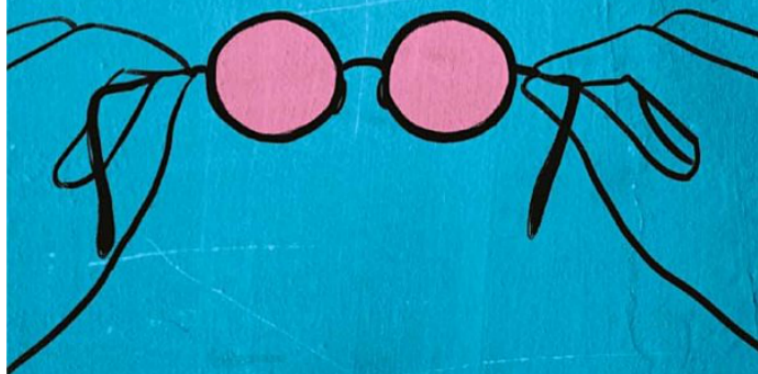
— BOOKLIST

Roman finalist
la Premiul Pulitzer 2018

ELİF BATUMAN

idivata

”

*O poveste fermecătoare și incisivă
despre complicata căutare a propriului sine.*

— BOOKLIST

Colecția
Byblos

Scriitoarea americană de origine turcă ELIF BATUMAN s-a născut în anul 1977, a copilărit în New Jersey și a urmat cursuri de filologie la Harvard. A ales să studieze limba uzbekă din regiunea Samarkand, Uzbekistan, apoi și-a luat diploma de doctor în literatură comparată de la Stanford. Jurnalistă și cadru didactic universitar, Elif Batuman a scris numeroase eseuri și articole pentru The New Yorker și Harper's Magazine. Din 2010 până în 2013 a fost scriitoare rezidentă la Universitatea Koç din Istanbul, Turcia. Prima ei carte, The Possessed: Adventures with Russian Books and the People Who Read Them, a fost premiată cu Rona Jaffe Foundation Writers' Award în 2007 și Whiting Award în 2010. Cel dintâi roman al ei, The Idiot (Idioata), a ajuns pe lista titlurilor finaliste la Premiul Pulitzer pentru ficțiune și la Goodreads Choice Awards Best Memoir & Autobiography. Elif Batuman locuiește la New York și continuă să scrie.

ELİF BATUMAN

idioata

Traducere din engleză de
INA CASSANDRA HALICHIAS

CURTEA @ VECHE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Batuman, ELIF

Idioata / Elif Batuman ; trad. de Ina Cassandra Halichias. - București :

Curtea Veche Publishing, 2019

ISBN 978-606-44-0408-4

I. Halichias, Ina Cassandra (trad.)

821.111

ISBN epub: 978-606-44-1527-1

Redactor: Raluca Davicenco

Corector: Cornelia Florea

Tehnoredactor: Dana Ionașcu

CURTEA VECHE PUBLISHING

str. Aurel Vlaicu nr. 35, București, 020091

redacție: 0744 55 47 63

distribuție: 021 260 22 87, 021 222 25 36, 0744 36 97 21

fax: 021 223 16 88

redactie@curteaveche.ro

comenzi@curteaveche.ro

curteaveche.ro

Elif Batuman The Idiot

Copyright © 2017, Elif Batuman

All rights reserved.

© Curtea Veche Publishing,

2019 pentru prezenta versiune românească

Aceasta este o lucrare de ficțiune. Numele, personajele, locurile și întâmplările sunt fie produsul imaginației autorului, fie sunt folosite în mod fictiv, orice asemănare cu persoane reale, vii sau decedate, afaceri, companii, evenimente sau locuri fiind în întregime o coincidență.

„Dar caracteristica vârstei ridicole prin care treceam – vârstă nicidecum ingrată, ci foarte rodnică – este că în tinerețe nu consulți inteligența, iar însușirile cele mai mărunte ale ființelor par nedespărțite de personalitatea lor. Când ești înconjurat numai de monștri și de zei, nu cunoști deloc liniștea. Nu e gest pe care să-l fi făcut atunci și pe care să nu vrei să fii în stare să-l eviți mai târziu. Dar ceea ce dimpotrivă ar trebui să regreți este că nu mai ai spontaneitatea care îți îngăduie să le săvârșești. Mai târziu vezi lucrurile în chip mai practic, în deplină potrivire cu restul societății, dar adolescența este singura epocă în care ai învățat ceva.“

Marcel Proust, *În căutarea timpului pierdut*,
volumul II: *La umbra fetelor în floare*¹

Partea întâi

Nu am știut ce este un e-mail până să ajung la facultate. Auzisem doar de el și știam că, într-un fel, îl voi „avea“. Vei fi atât de emancipată când o să trimiți e-mail-uri, mi-a spus sora mamei, care se căsătorise cu un informatician. A accentuat „e“-ul și a făcut o pauză înainte de „mail“.

În vara aceea e-mailul a fost menționat cu o frecvență din ce în ce mai mare. „Lucrurile se schimbă atât de repede“, spunea tata. „Astăzi, la serviciu, am navigat pe World Wide Web. Într-un moment mă aflam la Metropolitan Museum of Art. O secundă mai târziu, eram în Anıtkabir.“ Anıtkabir, mausoleul lui Atatürk, se afla în Ankara. Habar n-aveam despre ce vorbea tata, dar știam că nu era posibil să fi fost „în“ Ankara în ziua aia, așa că n-am acordat prea mare atenție.

În prima zi de facultate am stat la coadă la o masă pliantă și, în cele din urmă, am primit o adresă de e-mail și o parolă temporară. „Adresa“ cuprindea numele meu de familie – Karadağ – dar cu litere mici și fără turcescul *ğ* mut. De la o vârstă fragedă am înțeles că un *g* mut era amuzant. „*G*-ul este mut“, spuneam cu voce obosită, și era mereu ilar. Nu înțelegeam cum de adresa de e-mail era o adresă sau dacă era o prescurtare pentru ceva.

— Ce facem cu asta, ne spânzurăm? am întrebat, ridicând cablul de intranet.

— Îl conectezi în perete, a spus fata din spatele mesei.

În măsura în care puteam avea o idee despre ce era vorba, mi-am imaginat că e-mailul ar semăna cu faxul și că ar implica o imprimantă. Dar nu exista nicio imprimantă. Era o altă lume. Puteai să-l accesezi de la anumite calculatoare, care erau împrăștiate peste tot și nu păreau să fie diferite de calculatoarele obișnuite. Întotdeauna acolo, neschimbată, într-o configurație pe care nimeni altcineva nu o putea vedea, era o listă strălucitoare de mesaje de la toți oamenii pe care îi cunoșteai, dar și de la oameni pe care nu-i știai, toate cu același corp de literă, ca o scriere universală a gândului sau a lumii. Unele mesaje erau epistole oficiale, cu „Stimate“ și „Cu sinceritate“, altele erau telegrafice, toate cu litere mici, fără punctuație, ca și cum ar fi fost transpuse direct din creierul oamenilor. Iar fiecare mesaj conținea mesajul anterior, astfel încât propriile-ți cuvinte reveneau la tine – toate cuvintele cărora le dădeai drumul în eter se întorceau. Era ca și cum povestea relațiilor tale cu ceilalți, povestea intersecției propriiei vieți cu viețile altora, era în mod constant înregistrată și actualizată și o puteai verifica în orice moment.

Trebuia să stai la o mulțime de cozi și să aduni o mulțime de materiale tipărite, mai ales instrucțiuni: cum să faci față hărțuirii sexuale, cum să raportezi o tulburare de alimentație, cum să te înregistrezi pentru un împrumut destinat studenților. Îți arătau un videoclip despre un proaspăt absolvent care își rupsesse piciorul și care se bazase pe împrumuturi pentru studenți, dovedind că bugetul pe care îl elaborase nu era bun: un buget bun prevede posibilele cazuri de leziuni

debilitante. La bancă am avut un noroc chior în ceea ce privește cozile și materialele tipărite. Îți dădeau un dicționar gratuit. Dicționarul nu includea „ratatouille“ sau „diavol tasmanian“.

Când am urcat pe scara care ducea spre camera mea, am auzit pe cineva cântând fals și lipăitul unor șlapi. Noua mea colegă de cameră, Hannah, stătea în picioare pe un scaun și lipea deasupra biroul ei un afiș pe care scria BIROUL HANNEI PARK, îngânând piesa de la Blues Traveler, care rula pe CD player-ul portabil. Când am intrat, s-a întors spre mine vădind o surpriză teatrală, clătînându-se înainte și-napoi, sărind zgomotos pe podea și scoțându-și căștile.

— Te-ai gândit să te faci mim? am întrebat-o.

— *Mim*? Nu, draga mea, mă tem că părinții mei m-au trimis la Harvard ca să mă fac chirurg, nu mim.

Și-a suflat tare nasul.

— Hei, banca *mea* nu mi-a dat un dicționar!

— Nu are „diavol tazmanian“, am spus.

Mi-a luat dicționarul din mâini, răsfoind paginile.

— Are destule cuvinte.

I-am spus că poate să-l păstreze. L-a pus pe raft, lângă dicționarul pe care îl primise în liceu pentru că fusese șefă de promoție.

— Arată bine unul lângă altul, a spus ea.

Am întrebat dacă celălalt dicționar avea „diavol tazmanian“. Nu avea.

— Diavolul tazmanian nu este cumva un personaj de desene animate? m-a întrebat, suspicioasă.

I-am arătat pagina din celălalt dicționar pe care îl aveam și care nu avea doar „diavol tazmanian“, ci și „lup tazmanian“, cu o imagine a lupului care privea, puțin întristat, peste umărul său stâng.

Hannah s-a apropiat foarte mult de mine și s-a uitat la pagină. Apoi, a privit în dreapta și-n stânga și mi-a șoptit hotărât la ureche:

— Muzica asta s-a auzit toată ziua.

— Ce muzică?

— Ssst, nu te mișca.

Am stat nemișcate. Sunete vagi, romantice, de corzi, se rostogoleau pe sub ușa celeilalte colege de cameră, Angela.

— E coloana sonoră de la *Legendele toamnei*, a șoptit Hannah. A cântat toată dimineața, de când m-am sculat. Stă acolo cu ușa închisă, ascultând caseta la nesfârșit. Am ciocănit și am rugat-o să dea muzica mai încet, dar încă se aude. A trebuit să-mi pun CD-player-ul ca să n-o mai aud.

— Nu se aude așa de tare, am spus.

— Dar este aiurea să stea acolo așa.

Angela ajunsese la apartamentul nostru cu două dormitoare pentru trei persoane la ora șapte în dimineața anterioară și luase dormitorul pentru o singură persoană, lăsându-ne pe mine și pe Hannah să-l împărțim pe cel cu paturi supraetajate. Când am ajuns seara acolo, am găsit-o pe Hannah mișcându-se furioasă dintr-o parte în alta, mutând mobila, strănutând și țișpând la adresa

Angelei.

— Nici măcar nu am văzut-o! a strigat Hannah de sub birou. A reușit dintr-o dată să desprindă două chestii de care tot trăgea și s-a lovit la cap.

— AAAU! a țipat.

S-a târât de sub birou și a arătat furioasă către biroul Angelei.

— Cărțile alea! Sunt false!

A apucat un teanc care părea să aibă patru volume legate în piele, unul cu titlul BIBLIA tipărit pe cotor, mi l-a vânturat pe sub nas și l-a trântit din nou. Era o cutie de lemn.

— Ce-i acolo?

A ciocănit Biblia.

— Ultimul ei testament?

— Hannah, te rog să ai grijă cu lucrurile celorlalți, a spus o voce moale și atunci am observat doi coreeni mărunți, evident părinții Hannei, așezați în alcovul de la fereastră.

A intrat Angela. Avea o expresie drăgălașă, era negresă, purta o haină de fâș și avea un rucsac cu sigla Harvard. Hannah a confruntat-o imediat cu privire la dormitorul pentru o persoană.

— Hmm, da, a zis Angela. Am ajuns aici foarte devreme și aveam foarte multe valize.

— Am observat valizele, a spus Hannah.

A deschis ușa de la dormitorul Angelei. O pânză galbenă și o ghirlandă de trandafiri din material textil acopereau o fereastră mică, iar în umbră erau patru sau cinci valize cât un stat de om.

Am spus că poate am putea folosi fiecare dormitorul pentru o singură persoană câte o treime din an, Angela fiind prima. Mama Angelei a intrat, trăgând după ea o altă valiză. Stătea în ușa camerei Angelei.

— Se mai întâmplă și d-astea, a spus ea.

Tatăl Hannei s-a ridicat și a scos un aparat de fotografiat.

— Primele colege de cameră de la facultate! E o relație importantă! a spus el.

A făcut mai multe poze cu Hannah și cu mine, dar niciuna cu Angela.

...

Hannah a cumpărat un frigider pentru camera comună. A spus că aș putea să-l folosesc dacă aș cumpăra și eu ceva pentru cameră, cum ar fi un afiș. Am întrebat la ce fel de afiș s-a gândit.

— Psihedelice, a răspuns.

Nu știam ce e ăla afiș psihedelic, așa că mi-a arătat agenda ei psihedelică. Avea o spirală vopsită în dungi fosforescente, cu șopârle purpurii care mergeau în jurul spiralei și dispăreau în centrul agendei.

— Și dacă nu găsesc? am întrebat.

— Atunci o fotografie cu Albert Einstein, a spus ea hotărâtă, ca și cum ar fi fost evident că asta este următoarea opțiune.

— Albert Einstein?

— Da, una dintre imaginile alea alb-negru. Știi, Einstein.

Librăria campusului s-a dovedit a avea o selecție uriașă de afișe cu Albert Einstein. Einstein la tablă, Einstein într-o mașină, Einstein scoțând limba, Einstein fumând o pipă. Nu înțelegeam pe deplin de ce trebuia să avem o poză a lui Einstein pe perete. Dar era mai bine decât să-mi cumpăr propriul frigider.

Afișul pe care l-am luat nu a fost cu nimic mai bun sau mai rău decât celelalte afișe cu Einstein, din orice unghi l-ai fi privit, dar Hannei părea că nu-i place.

— Hmmm, a spus ea. Cred că va arăta bine aici.

A indicat spațiul de deasupra raftului meu.

— Dar atunci *tu* n-o să-l poți vedea.

— Nu-i nimic. Cel mai bine merge acolo.

Din ziua aceea, toți cei care s-au perindat prin locuința noastră – vecini care doreau să împrumute chestii, personal rezidențial responsabil de calculatoare, candidați la consiliul studentesc, tot felul de oameni pentru care entuziasmul meu redus ar fi trebuit să fie o sursă minimă de îngrijorare, sau chiar inexistentă – au făcut tot posibilul să mă vindece de marea mea admirație pentru Albert Einstein. Einstein inventase bomba atomică, abuza câini și și-a neglijat copiii.

— Au existat multe genii mai mari decât Einstein – mi-a spus un boboc de origine bulgară, care se oprise pentru a împrumuta copia mea a *Jucătorului* lui Dostoievski. Alfred Nobel a urât matematica și nu a acordat Premiul Nobel niciunui matematician. Erau mulți alții mai vrednici.

— Aha.

I-am dat cartea.

— Ei bine, pe curând.

— Mulțumesc, a spus, uitându-se urât la afiș. Țsta-i omul care-și bate soția, o forțează să-i rezolve problemele de matematică, să-i facă toate treburile grele, iar el refuză să-i recunoască meritele. Și tu i-ai pus fotografia pe perete.

— Ascultă, nu mă băga în chestia asta, am spus. Nu e tocmai afișul meu. Este o situație complicată.

Nu era atent.

— În țara asta, Einstein este sinonim cu geniu, în timp ce multe alte genii mai mari nu sunt celebre. De ce crezi? Te întreb pe tine.

Am oftat.

— Poate pentru că el este cu adevărat cel mai bun și nici chiar criticii cei mai geloși nu-i pot umbri celebritatea, am zis. Nietzsche ar spune că un astfel de mare geniu *are dreptul* să-și bată soția.

Asta l-a amuțit. După ce-a plecat, m-am gândit să scot afișul. Am vrut să fiu o persoană curajoasă, care nu se lasă intimidată de opiniile tâmpite ale celorlalți. Dar care era opinia tâmpită: părerea că Einstein era așa de minunat sau cea că el este cel mai rău? În cele din urmă am lăsat afișul pe perete.

Hannah sforăia. Tot ce nu constituia o bucată solidă de lemn în dormitorul nostru – ferestrele, traversele patului, arcurile saltelei, cutia mea toracică – vibra prin simpatie. N-a avut niciun efect să o trezesc sau s-o întorc pe-o parte. O lua de la capăt un minut mai târziu. Dacă ea dormea, eu eram prin definiție trează și

invers.

Am convins-o că are apnee obstructivă în somn, care îi privează celulele cerebrale de oxigen și îi pune în pericol șansele de a intra la o școală medicală de top. S-a dus la centrul pentru sănătate al campusului și s-a întors cu o cutie de benzi adezive care ar fi trebuit să prevină sforăitul dacă ți le lipeai pe nas. Fotografia de pe cutie arăta un bărbat și o femeie care priveau în depărtare, purtând benzi nazale de plastic asemănătoare, o briză răvășind părul femeii.

Hannah a tras de nas din lateral și eu am netezit banda la locul ei cu degetele mari. Fața ei părea atât de mică, ca de păpușă, încât m-a cuprins un val de afecțiune pentru ea. Apoi a început să țiepe în legătură cu ceva și sentimentul a trecut. Benzile nazale chiar au funcționat, dar i-au provocat Hannei dureri de sinusuri, așa că nu le-a mai folosit.

În zilele lungi, care se întindeau între nopți și mai lungi, m-am perindat din încăpere în încăpere, dând teste de evaluare. Trebuia să stai într-un subsol și să scrii eseuri cu privire la ce e mai bine să fii: omul Renașterii sau specialist. Era un test de raționament cantitativ, plin de probleme cu cuvinte melancolice – „modelele grafice de masă ipotetică, în grame, a unui pui de carne până la vârsta de 80 de săptămâni” – iar în fiecare seară era nu știu ce mare adunare, unde stăteau pe jos și aflai că acum ești un pește mic într-o mare imensă și erai îndemnat să privești situația mai degrabă ca pe o provocare înveselitoare, decât ca pe o sursă de anxietate. Am încercat să nu acord prea multă importanță chestiei cu peștele, dar după un timp a început oricum să mă afecteze. Era greu să te simți vesel când cineva îți tot spunea că ești un pește mic într-un ocean mare.

Consilierul meu academic, Carol, avea un accent britanic și lucra la Biroul de tehnologia informației. Cu 20 de ani în urmă, cam prin anii '70, primise o diplomă de masterat de la Harvard în studierea limbilor scandinave vechi. Știam că Biroul de tehnologia informației era locul unde trimiteai în fiecare lună factura telefonică. În afară de asta, sfera sa de activitate rămânea un mister. Ce rol avea germana veche? Cu privire la activitatea ei, Carol a spus doar: „Sunt omul bun la toate.”

Și eu, și Hannah am răcit foarte tare. Cumpăram cu rândul medicamente pentru răceală și le dădeam peste cap, ca pe shoturile de tequila, din paharul mic de plastic.

Când a venit timpul să ne alegem cursurile, toată lumea a spus că este extrem de important să ne înscriem la seminarele pentru anul întâi pentru că, în caz contrar, ar putea trece ani de zile până când să avem șansa de a lucra cu profesorii universitari. Ne-am înscris la trei seminarii de literatură și am fost chemată la un interviu. M-am dus la ultimul etaj al unei clădiri albe, neîncălzite, unde am tremurat timp de 20 de minute pe o canapea din piele, sub un luminator, întrebându-mă dacă mă aflu unde trebuie. Pe măsuta de cafea erau niște ziare ciudate. A fost pentru prima dată când am văzut *Times Literary Supplement*. Nu am putut înțelege nimic din *Times Literary Supplement*.

S-a deschis o ușă și profesorul m-a chemat. Mi-a întins mâna – o mână enormă, cu o încheietură incredibil de îngustă și de palidă, micșorată și mai mult

de un pardesiu gigantic.

— Nu cred că ar trebui să vă strâng mâna, am spus. Sunt răcită.

Apoi m-a cuprins un șir violent de strănuturi. Profesorul a părut surprins, dar și-a revenit repede.

— *Gesundheit*², a spus cu eleganță. Îmi pare rău că nu te simți bine. Primele zile de facultate pot fi dure cu sistemul imunitar.

— Asta am învățat și eu pe propria piele, am răspuns.

— Ei bine, despre asta este vorba, a spus el. Învățare! Ha, ha.

— Ha, ha, am răspuns.

— Să trecem la treabă. Din aplicația ta, pari foarte creativă. Mi-a plăcut eseu original de înscriere. Singura mea preocupare este ca tu să înțelegi că acest seminar este un curs academic, nu unul creativ.

— Sigur, am spus, încuviințând energic și încercând să-mi dau seama dacă vreunul dintre dreptunghiurile pe care le vedeam cu colțul ochiului era o cutie de șervețele. Din păcate, toate erau cărți. Profesorul vorbea despre diferențele dintre scrisul creativ și cel academic. Am continuat să încuviințez. Mă gândeam la echivalențele structurale dintre o cutie de șervețele și o carte: amândouă erau alcătuite din fâșii de hârtie albă într-o învelitoare de mucava, și totuși – și în asta consta ironia – exista o echivalență funcțională foarte mică, mai ales dacă nu erai proprietarul cărții. Cam astea erau gândurile care mi-au trecut prin cap tot timpul, chiar dacă nu erau nici plăcute, nici utile. Habar n-aveam la ce-ar fi trebuit să mă gândesc.

— Crezi, spunea profesorul, că ai putea petrece două ore citind același pasaj, aceeași propoziție, chiar același cuvânt? Crezi că ți s-ar părea obositor sau plictisitor?

Pentru că abilitatea mea de a petrece ore întregi holbându-mă la un singur cuvânt rareori fusese încurajată în trecut, m-am prefăcut că trebuie să mă gândesc.

— Nu, am răspuns în cele din urmă.

Profesorul a încuviințat, încruntându-se gânditor și mijindu-și privirea. Mi-am dat seama, cu un sentiment neplăcut, că se presupunea că trebuie să continui să vorbesc.

— Îmi *plac* cuvintele, am elaborat. Nu mă plictisesc deloc. Apoi am strănutat de cinci ori.

Nu am fost acceptată. Am mai fost chemată la un singur interviu, pentru „Forma în filmul de non-ficțiune”: un seminar la care m-am înscris deoarece mama, care și-a dorit dintotdeauna să fie actriță, se înscrisese de curând la un curs pentru scenariști și voia acum să facă un documentar despre viața absolvenților străini de medicină din America – despre oameni care nu au trecut examenele de rezidențiat și au sfârșit prin a conduce taxiuri sau ca vânzători în farmacii, dar și despre oameni ca ea, care au trecut examenul de rezidențiat și care au devenit cercetători la școli secundare, unde erau depășiți de cei de la Johns Hopkins și Harvard. Mama și-a exprimat de multe ori speranța și credința că o voi ajuta să facă acest documentar.

Profesorul de film era și mai răcit decât mine. Aveam o senzație ca de magie, ca un dar. Ne-am întâlnit într-o cameră la subsol, plină de ecrane albastre. I-am spus despre mama și amândoi am strănutat încontinuu. Ăla a fost singurul seminar pentru anul întâi la care am fost acceptată.

...

M-am dus la bufetul din centrul studențesc să cumpăr o Cola dietetică. La coadă, tipului din fața mea i-a luat o veșnicie să comande. Mai întâi a vrut Ice Tea, dar nu aveau.

- Aveți limonadă? a întrebat.
- Limonadă am la doză și la sticlă.
- Este aceeași marcă și la doză, și la sticlă?
- Sticla este Snapple. Doza este, ăăă, Country Time.
- Aș vrea o sticlă de limonadă și un ștrudel cu mere.
- Nu mai am cu mere. Am cu brânză și zmeură.
- Aha. Aveți chipsuri de cartofi?
- Vreți să spuneți, din ăia făcuți la cuptor?

Era cea mai plictisitoare conversație din lume, dar, într-un fel, nu m-am putut abține să nu trag cu urechea. A continuat așa până când, într-un final, tipul a plătit pentru o limonadă Snapple și o brișă cu afine și a dat să plece.

— Îmi pare rău că a durat atât, mi-a spus el.

Arăta extrem de bine.

— Nu-i nimic, am răspuns.

A zâmbit, a început să se îndepărteze, dar a ezitat.

— Selin?

— Ralph! am exclamat, dându-mi seama că-l cunoșteam.

Îl cunoscusem pe Ralph cu o vară înainte, într-o tabără pentru elevii de clasa a XI-a, în care îți petreceai cinci săptămâni într-o casă din New Jersey studiind istoria interdisciplinară a Renașterii nord-europene. Ceea ce ne-a apropiat a fost modul în care profesorul de istoria artei îl amintea mereu pe dogele de Veneția, pe care l-a numit pur și simplu doge, în fiecare prelegere, indiferent de subiect. Putea să vorbească despre viața de zi cu zi a burghezilor din Delft, și cumva dogele apărea și el. Nimeni altcineva nu părea să fi observat acest lucru sau să i se fi părut amuzant.

Ne-am așezat împreună, cu băuturile pe care le cumpăraserăm și cu brișă lui. Conversația noastră era asemănătoare unui vis, pentru că mi-am dat seama că nu-mi amintesc cu adevărat cât de bine ne cunoscuserăm cu o vară înainte. Mi-am amintit că l-am admirat pentru că se pricepea atât de bine să imite oamenii. De asemenea, mi-am dat seama că, în prezent, știam cumva o mulțime de informații despre cele cinci mătuși ale lui – mai mult decât ar fi știut cineva care nu-i era prieten. În același timp, Ralph era clasificat în mintea mea, într-un fel, ca un gen de persoană cu care nu aș putea fi cu adevărat prietenă, pentru că era atât de arătos și atât de bun în relaționarea cu adulții. Era ceea ce mama numea în turcă

un „băiat de familie“: bine clădit, educat, tipul care nu avea probleme să poarte costum sau să vorbească cu părinții prietenilor săi. Mama îl plăcuse foarte mult pe Ralph.

Am discutat cu el despre interviurile pentru seminariile dedicate studenților din anul întâi. El dăduse interviu pentru un seminar cu un fizician câștigător al Premiului Nobel, care nu i-a pus nici măcar o singură întrebare și care l-a pus pe Ralph să spele niște echipamente de laborator. Echipamentul ar fi putut fi și un detector de raze gamma.

M-am înscris la un curs numit „Lumi construite“, la departamentul de artă fotografică. M-am întâlnit cu instructorul, un artist din New York aflat în vizită, într-un studio plin de mese albe goale, și mi-am adus portofoliul artistic din liceu. Artistul s-a uitat chiorâș la fața mea.

— Deci, câți ani ai? m-a întrebat.

— Optsprezece.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu. Țsta nu-i un curs pentru anul întâi.

— Ah. Să plec?

— Nu, nu fi ridicolă. Haide să aruncăm o privire la lucrările tale.

Încă se uita la mine, nu la portofoliu.

— Optsprezece, a repetat, clătinând din cap. Când aveam vârsta ta, luam LSD și chiuleam de la liceu. Vara lucram într-o fabrică de pește din Secaucus. Secaucus, New Jersey.

S-a uitat la mine cu dezaprobare, de parcă aș fi rămas cumva în urmă.

— Poate că așa o să fac și eu când voi avea vârsta *ta*, am sugerat.

— Da, sigur.

A pufnit și și-a pus o pereche de ochelari.

— Ei bine, hai să vedem ce avem aici.

S-a uitat la poze în tăcere. Am urmărit pe fereastră două verigi care alergau într-un copac. O verigă și-a pierdut echilibrul și a căzut, prăbușindu-se printre frunze. Nu mai văzusem niciodată așa ceva.

— Uite ce este, a spus artistul invitat în cele din urmă. Compoziția ta în desene este... bună. Pot fi sincer cu tine, nu? Dar aceste poze mi se par... puțin cam copilărești? Înțelegi ce vreau să spun?

M-am uitat la fotografiile pe care le întinsese pe masă. Nu că n-aș fi putut înțelege ce vroia să spună.

— Chestia e, am răspuns, că nu a trecut atât de mult timp de când eram doar o copilă.

A râs.

— Destul de adevărat, așa-i. Ei bine, voi lua decizia în week-endul acesta. Am să te contactez. Sau poate că nu.

Hannah aplicase pentru poziția de ghid turistic al campusului. O auzeam dimineața la duș, recitând cu o voce fermecătoare diverse informații despre Harvard. Mai târziu, când nu a obținut slujba și nu a mai recitat tot felul de amănunte, mi-am dat seama că, într-un fel, îmi lipseau.

Am mers cu Angela la o întâlnire introductivă la ziarul studențesc de la

Harvard, unde un tânăr cu favoriți ne-a povestit, în repetate rânduri, într-un mod cât se poate de agresiv, că ziarul studențesc de la Harvard era viața lui. „E viața mea”, continua să spună cu o expresie veninoasă. Am avut un schimb de priviri cu Angela.

Duminică seara a sunat telefonul. Era artistul invitat.

— Eseul tău a fost oarecum interesant, a spus. Majoritatea eseurilor au fost de fapt incredibil de... plictisitoare? Deci, de fapt, aș fi fericit să te am la curs.

— Oh, am răspuns. Bine.

— Asta înseamnă da?

— Pardon?

— Accepți?

— Pot să mă gândesc?

— Poți să te gândești? Adică, nu chiar. Am o mulțime de alți solicitanți pe care îi pot suna, a spus. Deci, te bagi sau nu?

— Bănuiesc că mă bag.

— Bun. Ne vedem joi.

Am avut o audiție pentru orchestra facultății. Cabinetul dirijorului era o încăpere hexagonală cu fereastră bovindou, cu un pian cu coadă și rafturi pline cu cărți: partituri orchestrale, enciclopedii, volume de istorie și critică muzicală. Nu mai întâlnisem niciodată un muzician cu atât de multe cărți. Am cântat sonata pe care o pregătisem. Nu mi-au tremurat mâinile, camera avea o acustică minunată, iar expresia dirijorului era blândă și atentă.

— A fost minunat, a spus el, cu o intonație deosebită, pe care n-am putut s-o interpretez. Pur și simplu foarte, foarte frumos.

— Mulțumesc, am răspuns.

Lunea următoare m-am întors la sălile de muzică să mă uit la grila de așezare. Numele meu nu era trecut nicăieri, nici măcar în rândul destinat vioarei a doua. Simțeam cum mă schimb la față. Am încercat să mă controlez, dar mi-am dat seama că nu funcționează. Știam că toată lumea de la Harvard, cu tot cu neamurile lor, cântă la vioară, era aproape o obligație, și că n-aveai cum să-i incluzi pe toți într-o singură orchestră – s-ar fi prăbușit scena. Totuși, niciodată nu mi-a trecut cu adevărat prin minte că aș putea să nu fiu inclusă.

Nu aparțineam unei religii și nu făceam parte din vreo echipă sportivă și, pentru mult timp, orchestra a fost singurul loc în care m-am simțit ca făcând parte din ceva mai mare decât mine, unde am fost capabilă să am năzuințe și, în același timp, să uit de mine. Pierderea aceluia sentiment era extrem de dureroasă. Ar fi fost suficient de rău dacă m-aș fi aflat într-un loc în care nu existau orchestre, dar era cu atât mai rău să știu că exista una, și că avea și mulți membri – însă nu și pe mine. Am visat-o aproape în fiecare noapte.

Nu mai luam lecții în particular – nu știam niciun profesor în Boston și nu voiam să le cer părinților mai mulți bani. Pentru primele câteva luni am continuat să repet în fiecare zi, singură, în subsol, dar începuse să capete izul unei acțiuni triste, ciudate, deconectată de restul strădaniilor umane. În curând, doar

mirosul viorii – adevizul, sau lemnul, sau orice ar fi fost mirosul pe care îl simțeau când deschideai tocul – mă mai făcea să fiu melancolică. Uneori mă mai trezeam în zilele de sâmbătă, ziua în care obișnuiam să merg la școala de muzică, simțindu-mă fericită că merg să cânt; apoi îmi aduceam aminte cum stăteau lucrurile.

A fost greu să mă hotărâsc asupra unui curs de literatură. Tot ceea ce spuneau profesorii părea să fie, într-un fel, în afara subiectului. Voi ai să știi de ce a trebuit să moară Anna, iar ei îți spuneau în schimb că proprietarii de teren ruși din secolul al XIX-lea erau derutați și nu știau dacă sunt într-adevăr parte a Europei. Implicația era, de fapt, că era oarecum o naivitate să vrei să vorbești despre ceva interesant sau să crezi că vei cunoaște vreodată ceva important.

Nu eram interesată de societate sau de necazurile bănești ale strămoșilor. Voiam să știu ce spuneau cărțile cu adevărat. Așa discutam mereu cu mama despre literatură.

— Vreau să citești și tu asta, spunea ea, dându-mi o poveste din *New Yorker* în care un bărbat cu o căsnicie nefericită trebuia să-și facă un vaccin antirabic, ca să poți să-mi spui ce înseamnă cu adevărat.

Credea, și eu la fel, că fiecare poveste are un înțeles principal. Puteai vedea acel înțeles sau îl puteai rata cu desăvârșire.

Am mers la cursul de Lingvistică pentru începători, ca să văd la ce se referă lingvistica. Era vorba despre modul în care limbajul era o facultate biologică, cablată în creier – infinită, regenerativă, niciodată la fel de două ori. Legea cea mai importantă, mai importantă decât Sfânta Scriptură, era „intuiția unui vorbitor nativ“, o lege pe care nu o puteai găsi în niciun volum de gramatică sau în vreun program de calculator. Poate că era ceea ce voiam să învăț. Ori de câte ori vorbeam cu mama despre câte o carte și mă gândeam la ceva la care ea nu se gândise, se uita la mine și spunea cu admirație: „*Tu* chiar vorbești engleza.“

Profesorul de lingvistică, un fonetician gentil, cu un ușor defect de vorbire, se specializase în dialectele tribale ale turcilor. Câteodată dădea exemple din turcă pentru a arăta cât de diferită poate fi morfologia în limbile non-indo-europene, iar apoi îmi zâmbea și-mi spunea: „Știu că avem aici niște vorbitori de turcă.“ Odată, pe hol, înainte de oră, mi-a povestit despre lucrarea sa pe tema variațiilor regionale consonante ale denumirilor unei gropi pentru foc pe care poporul turc o săpase undeva.

Am sfârșit prin a urma și un curs de literatură, despre romanul și orașul secolului al XIX-lea din Rusia, Anglia și Franța. Profesorul vorbea adesea despre inadecvarea traducerilor publicate, citindu-ne pasaje din romane în limba franceză și în limba rusă pentru a ne arăta cât de proaste erau traducerile. Nu am înțeles nimic din ceea ce spunea în franceză sau în rusă, așa că am preferat traducerile.

Cea mai neplăcută parte a orei de literatură a venit la sfârșit, când profesorul a răspuns la întrebări. Indiferent de cât de tâmpite și evidente erau întrebările, nu părea să le înțeleagă deloc. „Nu sunt sigur că înțeleg ce întrebați“, spunea el.

„Dacă totuși ceea ce vrei să spui este, de fapt, asta...” Apoi vorbea despre acea „asta” care, de obicei, nu era de niciun interes. Adeseori, unul sau mai mulți studenți insistau, încercând să-l întoarcă la întrebarea inițială, fluturându-și mâinile în aer sau făcând alte gesturi, până când fața profesorului devenea o mască de iritare și sugera că, din considerente privind restul clasei, discuția va fi continuată în timpul orelor de audiențe. Această fracționare a comunicării era foarte deprimantă pentru mine.

Era obligatoriu să urmezi doar patru cursuri, dar când am aflat că nu se percepeau taxe suplimentare pentru cinci, m-am înscris la rusă pentru începători.

Profesoara, Barbara, o absolventă din Germania de Est – a spus în mod expres „Germania de Est” – ne-a povestit despre numele și patronimia rusească. Din moment ce numele tatălui ei era Dieter, numele său complet rusesc ar fi fost Barbara Dietrevna.

— Dar Barbara Dietrevna nu are cu adevărat rezonanță rusească, a spus ea, așa că eu îmi spun Varvara Dimitrievna, ca și cum numele tatălui meu ar fi fost Dimitri.

Toți trebuia să avem nume rusești la rândul nostru, deși nu aveam nevoie de patronime, pentru că nu eram figuri de autoritate. Greg a devenit Grisha, Katie a devenit Katia. Erau doi studenți străini, ale căror nume nu s-au schimbat – Ivan din Ungaria și Svetlana din Iugoslavia. Svetlana a întrebat dacă ar putea să-și schimbe numele în Zinaida, dar Varvara a răspuns că Svetlana era deja un nume rusesc foarte bun. Numele meu, pe de altă parte, deși minunat, nu se termina în *-a* sau *-ya*, ceea ce ar fi cauzat complicații atunci când am fi învățat cazurile. Varvara a spus că îmi pot alege orice nume rusesc îmi doresc. Pe loc nu m-am putut gândi la niciunul.

— Poate că aș putea fi eu Zinaida, am sugerat.

Svetlana s-a răsucit în scaun și s-a uitat țintă la mine.

— Nu-i corect, mi-a spus. Ești o Zinaida perfectă.

Mi se părea cumva că Varvara nu dorea ca nimeni să se numească Zinaida, așa că m-am uitat la pagina cu nume rusești și am ales Sonia.

— Hei, Sonia, ce nasol, mi-a spus Svetlana cu simpatie după aceea, în lift. Cred că ești mai mult o Zinaida. Păcat că *Varvara Dimitrievna* este o slavofilă atât de zeloasă.

— Voi chiar ați torturat-o cu treaba aia cu Zinaida, a spus Ivan, ungurul, care era neobișnuit, aproape nerezonabil de înalt. Ne-am întors să ne uităm la el.

— M-am simțit foarte nasol, a continuat el. Credeam că se va autodistruge. Că ar fi prea mult pentru simțul ei nemțesc al ordinii.

Nimeni nu a mai spus nimic tot restul călătoriei cu liftul.

Comentariul lui Ivan despre „simțul nemțesc al ordinii” a fost prima mea întâlnire cu acest stereotip. M-a făcut să-mi reamintesc o glumă pe care nu am înțeles-o niciodată din *Anna Karenina*, când Oblonski spune, despre ceasornicarul neamț, că „parcă el însuși a fost întors pentru toată viața, ca să poată la rândul-i să întoarcă ceasurile”³. Se presupunea că nemții sunt deosebit de

ordonați și asemenea unor mașinării? Era posibil ca *nemții* chiar să fi fost ordonați și asemenea unor mașinării? Varvara venea întotdeauna devreme la curs și era îmbrăcată mereu la fel, într-o bluză albă și o fustă îngustă, neagră. Geanta ei mare, pătrătoasă, conținea întotdeauna, asemenea unui frigider deprimant, aceleași trei elemente de vocabular: o sticlă de Stolichnaya, o lămâie și un șoarece roșu din cauciuc.

Cursul de rusă se ținea în fiecare zi și a devenit rapid o rutină serioasă, chiar dacă ceea ce învățam noi erau lucruri pe care le-ar fi știut și copiii mici dacă s-ar fi născut în Rusia. O dată pe săptămână aveam o oră de conversație cu o rusoaică get-beget, Irina Nikolaevna, care fusese profesoară de artă teatrală la Petersburg, pe vremea când încă se mai numea Leningrad. Întotdeauna venea alergând, cu un minut sau două întârziere, vorbind fără oprire în rusă, într-un mod plin de viață și emotiv. Fiecare reacționa diferit la faptul că li se vorbea într-o limbă pe care nu o înțelegeau. Katia era tăcută și speriată. Ivan se apleca în scaun cu o expresie amuzată. Grisha își îngusta privirea într-o manieră care sugera că tocmai a început să înțeleagă. Boris, un bărbos student la doctorat, își frunzărea vinovat notițele ca cineva care are un coșmar în care trebuie deja să poată să vorbească rusește. Numai Svetlana înțelegea aproape totul, pentru că sârbo-croata era atât de asemănătoare.

Metroul din Boston era complet diferit față de metroul din New York – liniile erau numite după culori, vagoanele erau atât de curate și mici, ca niște jucării. Și totuși, nu era o jucărie, îl foloseau oameni în toată firea, cu expresii serioase întipărite pe fețe. Linia roșie mergea în două direcții: Alewife și Braintree. Astfel de nume erau de neconceput în New Jersey, unde totul era numit Ridgefield, Glen Ridge, Ridgewood sau Woodbridge⁴.

Am mers cu Ralph la o cofetărie pe care o știa în North End. Cannoli⁵ le vindeau sub numele de receptoare-de-telefon, prăjiturile Noël⁶ sub numele de bușteni, prăjituri urechi-de-elefant. Ralph a comandat o coadă-de-homar⁷. Eu am luat o ditamai bucata de tort nemțesc de ciocolată, mare cât un cap de copil.

Ralph făcea studii premedicale și urma cursuri de istoria artei, dar se gândea că ar putea să se specializeze în administrație publică. Majoritatea celor care lucrau în administrația publică făceau de obicei parte dintr-un anumit tip social cunoscut drept gorile guvernamentale⁸. Nu mi-era foarte clar ce avea să se întâmple cu ei după facultate. Urmau să fie conducătorii noștri? Ralph ar fi devenit unul dintre ei? Era deja, cumva, unul? Cu siguranță era prea amuzant și nu era suficient de interesat de război. Dar avea totuși o anumită calitate perfect americană, oarecum un contur bine definit, cu umeri largi, și o obsesie puternică pentru familia Kennedy. Îi imita tot timpul, pe Jack și Jackie, cu vocile lor târăgănite, ușor excentrice, specifice anilor '60.

— Mi-a plăcut atât de mult să fiu în campanie, doamnă Kennedy, spunea el privind în depărtare, cu o expresie surprinsă și oarecum descurajată. Ralph deja aplicase pentru un stagiu la Biblioteca Prezidențială JFK.

Cursul „Lumi construite“ se ținea în zilele de joi, o oră înainte de prânz și trei ore după. Înainte de prânz, Gary, artistul invitat, a ținut o prelegere cu diapozitive, plimbându-se în susul și-n josul încăperii și dându-i instrucțiuni din ce în ce mai puțin binevoitoare asistentei sale, o persoană cu aspect gotic, pe nume Rebecca.

În prima zi ne-am uitat la poze cu scene de gen. Într-una dintre imagini, niște bărbați musculoși rindeluiu la bustul gol o podea. În alta, spicuitori stăteau aplecați pe un câmp galben. Apoi a urmat o captură de film, cu oameni în ținute de seară stând într-o lojă de teatru, urmată de un desen în creion, asemănător unui desen animat, al unei petreceri pline de bărbați grotești și femei care priveau lasciv pe deasupra paharelor de cocteil.

— Cât de *bine* cunoașteți petrecerea asta? a expirat Gary, balansându-se pe vârfurile picioarelor. Vă uitați la ea și vă gândiți: știu scena asta. Am fost fix la aceeași nenorocită de petrecere. Și dacă nu ați făcut-o încă, o veți face: vă garantez, într-o bună zi vă veți trezi că sunteți acolo. Pentru că toți vreți să reușiți, iar asta este singurul mod de a o face... *Selin* nu mă crede, dar într-o bună zi o va face.

Am tresărit. Petrecerea era reflectată, în miniatură, de ochelarii lui Gary.

— Oh, nu, te cred, am spus.

Gary a chicotit.

— Dacă nici asta nu-i sinceritate, atunci nu știu ce este. Ei bine, sper să mă crezi, pentru că, într-o zi, vei ajunge să cunoști acea scenă ca pe propriul buzunar. Veți ști ce spune, ce mănâncă și ce gândește fiecare dintre cei de-acolo.

A spus-o de parcă ar fi fost un blestem.

— Putere, sex, sexul ca putere. E totul chiar acolo.

A atins cu degetul mutra colerică a unui bărbat care ținea un pahar cu martini într-o mână și cânta la pian cu cealaltă. Am hotărât că Gary se înșela, că nu îl voi cunoaște, cu siguranță, pe acel bărbat. Probabil că va fi mort înainte de a ajunge eu la vârsta la care să am voie să consum alcool.

Următorul diapozitiv arăta o fotografie color a unei femei care își dădea cu ruj la o măsuță de toaletă. Fotografia fusese făcută din spate, dar chipul ei era vizibil în oglindă.

— Punerea măștii pe față: pregătirea propriei persoane pentru afișarea în public, pentru o petrecere sau pentru o ieșire pe scenă, a continuat Gary să psalmodieze. Priviți la expresia ei. *Priviți-o*. Pare fericită?

A urmat o tăcere lungă.

— Nu, a intonat un student slăbănog, ras în cap, al cărui nume era sau suna ceva de genul „Ham“⁹.

— Mulțumesc. *Nu* pare a fi fericită. Privesc poza asta mai degrabă ca pe o scenă de gen, decât ca pe un portret, pentru că ceea ce vedem este situația generică: ceea ce este în joc în inventarea propriei persoane.

Următorul diapozitiv era o gravură a unui teatru din perspectiva scenei, arătând spatele nevopsit al peisajului, siluetele a trei actori și, dincolo de lumina reflectoarelor, un spațiu negru, mare.

— Artificii, a scăpat Gary, aidoma cuiva care avea un atac de apoplexie.

Cadre. Cine selectează ceea ce vedem?

A început să vorbească despre felul în care muzeele, pe care ni le închipuiam ca pe o poartă către artă, constituiau de fapt principalii agenți care ascundeau arta de ochii publicului. Fiecare muzeu deținea de zece, douăzeci, o sută de ori mai multe tablouri decât fuseseră expuse vreodată. Curatorul era ca un supraeu, îngropând 99% din gânduri în întunericul din spatele unei uși pe care scria PRIVAT. Curatorul avea puterea de a promova sau nu artistul – de a ține pe cineva într-o stare de *su*-primare sau *re*-primare pentru întreaga viață. Pe măsură ce vorbea, Gary părea că devine din ce în ce mai supărat și agitat.

— Aveți legitimații de la Harvard. Acele legitimații vor deschide uși pentru voi. De ce nu le folosiți? De ce nu mergeți la muzee, la Muzeul Fogg, la Muzeul de Zoologie Comparată, la Galeria Florilor de Sticlă, să cereți să vedeți ceea ce nu vă arată? Sunt obligați să vă arate când aveți legitimația. Chiar sunt obligați să vă lase să intrați.

— Haide! a exclamat Ham.

— Chiar vreți? Chiar vă doriți asta? a întrebat Gary.

Era momentul să luăm pauza de masă. După ce ne întorceam, urma să mergem la muzee și să cerem să vedem lucrurile pe care nu ni le arătau.

Nu mai erau alți studenți în anul întâi din grupă, așa că m-am dus singură la cantina bobocilor. Pe pereții cu lambriuri întunecate atârnav portretele unor bărbați în vârstă. Tavanul era atât de înalt, încât abia îl puteai vedea, deși, cu efort, puteai distinge niște pete palide, în aparență pete de unt care fuseseră aruncate acolo, sus, prin anii '20, de studenți exuberanți. Mi se părea că fuseseră niște măgari. Puțina lumină venea de la câteva ferestre mici, situate la înălțime, și câteva candelabre masive, cu coarne de cerb. Ori de câte ori se ardea un bec, un mecanic trebuia să urce pe o scară lungă cât două etaje și să împingă coarnele, ferindu-se ca să nu se rănească, până când putea ajunge la fasungul potrivit.

Plecând de la masa de prânz cu un sandvici falafel, am observat că Svetlana, de la cursul de rusă, stătea singură lângă o fereastră, cu o agendă spiralată deschisă.

— Bună, Sonia! a exclamat ea. Am tot vrut să vorbesc cu tine. Urmezi un curs de lingvistică, nu-i așa?

— De unde știi?

Mi-am tras scaunul care era față în față cu al ei.

— Am început cursul săptămâna trecută. Te-am văzut acolo.

— Nu te-am văzut.

— Am ajuns mai devreme. Te-am văzut când ai intrat. Să știi că ești foarte ușor de remarcat. Literalmente. Bineînțeles, ești foarte înaltă, dar nu e vorba doar de înălțimea ta.

De fapt, eram cel mai înalt membru în viață al familiei mele, bărbat sau femeie. Verii mei mi-au spus că eram așa de înaltă pentru că am crescut mâncând alimente americane sățioase și am dus o viață tihnită.

— Figura ta este foarte neobișnuită. Știi, și eu am cochetat cu ideea de a

învăța lingvistică. Cum este?

— E în regulă, am răspuns.

I-am spus despre gropile pentru foc săpate de poporul turc, despre cum vocalele s-au schimbat în timp și din punct de vedere geografic.

— Asta e *interesant*.

A pus un accent aproape vorace pe cuvântul *interesant*.

— Sunt sigură că este mult mai interesant decât introducerea în psihologie, dar, vezi tu, nu am ce face și trebuie să urmez cursul de psihologie, din moment ce tata este psihoterapeut. Unul jungian, mare mahăr. El a fondat singura revistă academică serioasă de psihanaliză din Serbia. Apoi, doi dintre clienții lui au devenit lideri ai opoziției și partidul a început să-l hărțuiască. Pentru a obține transcrierile. Bineînțeles, aveau oricum ceva cu el.

M-am gândit la ce-mi spusese, încercând să țin sandviciul încât să nu cadă falafel-ul din el.

— Au pus mâna pe transcrieri?

— Nu – nu existau. Tatăl meu are o memorie fotografică, nu scrie niciodată nimic. Eu sunt opusul lui, o adevărată maniacă a grafiei. Este destul de trist, de fapt. Vreau să spun, uită-te la toate notițele pe care le-am luat, și este doar a doua săptămână de cursuri.

Svetlana a întors filele agendei, arătându-mi multe pagini acoperite pe ambele fețe de un scris mic și ondulat. Apucând furculița, a înfipt-o strașnic în salată.

— Soldații ne-au percheziționat apartamentul – a spus ea – căutând transcrierile imaginare. Au venit în uniforme, cu arme, la unsprezece noaptea, și au răvășit totul, chiar și camera mea și camerele surorilor și fratelui meu. Ne-au scos din cutie toate jucăriile și le-au aruncat pe podea. Aveam o păpușă nouă și s-a spart.

— Asta e îngrozitor, am spus.

— Trebuia să spună „Mama” când trăgeai de un șnur, a zis ea. Când au aruncat-o pe podea, a continuat să spună „Mama” până când au lovit-o. În biroul tatălui meu, au rupt paginile din cărți, au împrăștiat fiecare coală de hârtie, au spart zidul. În baie au scos toate plăcile de gresie și faianță. În bucătărie au aruncat toată făina, zahărul și ceaiul din cutii, căutând casete. Fratele meu mai mic l-a mușcat pe unul dintre ei și l-au lovit peste gură. Au luat fiecare casetă. Au luat toate albumele mele cu U2. Am plâns mult de tot. Iar mama era atât de supărată pe tata.

Svetlana a oftat.

— Nu pot să cred, a spus ea. Asta este prima conversație reală pe care o avem și deja te împovărez cu problemele mele emoționale. Destul – spune-mi despre tine. Vrei să te specializezi în lingvistică?

— Nu m-am hotărât încă. S-ar putea să termin arte.

— O, ești artistă? Mama mea este artistă. Mă rog, era. Apoi a fost arhitectă, iar apoi designer, iar acum este nebună și practic șomeră. Dar iar o iau de la capăt cu familia mea. Acum ești înscrisă la vreun curs de artă?

I-am spus despre „Lumile construite”, despre modul în care muzeele au

ascuns lucrurile de oameni și despre modul în care grupa părea să planifice un fel de rebeliune.

— N-aș avea niciodată curaj să urmez un curs ca ăsta, a spus ea. Sunt foarte tradiționalistă din punct de vedere academic – o altă moștenire de la tatăl meu. Practic, când aveam cinci ani, mi-a spus toate cărțile pe care să le citesc și am început să le citesc încă de pe atunci. Probabil crezi că sunt foarte plictisitoare.

— Vrei și tu să devii psihanalist?

— Nu, vreau să-l studiez pe Joseph Brodsky. De asta merg la cursul de rusă. Apropo, am câteva vești proaste: n-o să mai fim în aceeași grupă. A trebuit să mă transfer într-o altă grupă din cauza laboratorului de psihologie.

— Nasol.

— Știu, chiar mi-a plăcut foarte mult să fie primul curs pe care îl am dimineața. Dar nu-ți face griji, cred că locuim în același cămin. Matthews, nu-i așa? Stau la etajul patru. Cred că vom sfârși prin a ne vedea de o grămadă de ori.

M-am simțit mișcată și flatată de cât de sigură de sine părea. Am notat numărul ei de telefon pe mână, în timp ce ea și l-a scris pe-al meu pe orar. Deja eu eram cea mai impetuoasă dintre noi – cea care se îngrijea mai puțin de tradiție și de siguranța personală, care evalua fiecare situație de la zero, ca și când ar fi apărut pentru prima dată, în timp ce Svetlana era cea care subscrisa la reguli și la sisteme, care scria informațiile în spațiile potrivite și care se vedea drept moștenitoarea a secole de istorie și responsabilități umane.

Deja făceam comparații pentru a vedea care modalitate de a face lucrurile e mai bună. Dar nu era atât o competiție, cât mai mult un experiment, pentru că niciuna dintre noi nu era capabilă să acționeze diferit și fiecare o privea pe cealaltă cu o admirație care nu putea fi separată de milă.

În a doua jumătate a cursului de „Lumi construite“, ne-am dus la Muzeul de Istorie Naturală, unde am văzut o pereche de fazani care aparținuseră lui George Washington, o broască-țestoasă colecționată de Thoreau și „cam vreun milion de furnici“, descrise drept „favoritele lui E.O. Wilson“. Am fost impresionată că E.O. Wilson a reușit să identifice, în această lume cu aparent nenumărate furnici, milionul lui de favorite. Am văzut ceea ce se considera a fi cel mai mare craniu al unei specii de crocodili din orice colecție. Când au deschis stomacul crocodilului, au găsit un cal și 150 de livre de pietre.

După o oră în care i-am bătut la cap pe cei de la recepție și am stat în picioare în timp ce oamenii dădeau telefoane, a venit cineva care să ne arate camera din spate, unde erau păstrate lucrurile care nu erau expuse. Era un model tridimensional din Noua Zeelandă – o pajiște de ghips plină de oi umflate, decrepite, precum și o pasăre emu și o pasăre kiwi – care era infestată de molii.

— În cea mai mare parte, le-am dezinfectat și le-am peticit cu acril, ne-a spus un angajat al muzeului.

— Acril? De ce nu folosiți lână? a întrebat Gary.

— Hmm, am încercat să folosim mai întâi lână, dar acrilul ține mai bine.

— Vedeți? a întrebat Gary, întorcându-se spre grupă. Vedeți artificul?

Am văzut o mulțime de americani indigeni din ghips ciobit. Grupurile de elevi încercau adesea să se lupte cu ei.

— Deci, asta ascund de noi curatorii, a remarcat Ham, referindu-se la un bizon a cărui umplutură i se revărsa din burtă.

Gary a râs strâmb.

— Credeți că este altfel la Whitney sau la Met? Dă-mi voie să-ți spun, puștiule: într-o formă sau alta, în camera din spate e mereu vorba de sânge și mațe.

Numele colegului de cameră al lui Ralph era Ira, care era pres-curtarea pentru Iron Dog. Era amerindian și chiar călca10 haine de multe ori, dimineța devreme. În afară de asta, era colegul de cameră perfect: blând, politicos, cu o prietenă mai în vârstă ca el, studentă la Facultatea de Drept, astfel încât nu era aproape niciodată acasă, venind în zori, uneori mai mult ca să-și calce cămășile.

Într-o seară, când Ira era la Facultatea de Drept, m-am dus în camera lui Ralph pentru a învăța. Ralph citea *Federalist Papers*11. Eu citeam „Nina în Siberia“, un text rusesc scris special pentru studenții începători. Prima parte se numea „Scrisoarea“.

1. Scrisoarea

Tatăl lui Ivan a deschis ușa.

— *Cine-i acolo?*

— *Bună dimineța, Alexei Alexeici, a spus Nina. Ivan este acasă?*

Tatăl lui Ivan nu a răspuns. Stătea acolo și se uita la ea.

— *Scuzați-mă, a spus Nina și a repetat întrebarea. Este Ivan acasă?*

— *De ce nu l-am înțeles niciodată? s-a întrebat foarte încet tatăl lui Ivan.*

— *Scuzați-mă, dar nu vă înțeleg, a spus Nina. Unde este Ivan?*

— *Numai Dumnezeu știe, a răspuns tatăl lui Ivan.*

A oftat.

— *Știi unde este camera lui. Acolo, pe masă, este o scrisoare.*

În camera lui Ivan ceva nu era tocmai în regulă. Fereastra era deschisă.

Scaunul zăcea pe podea. Fotografia Ninei stătea pe masă. Rama fusese ruptă.

— *Fotografia mea!*

Nina a luat scrisoarea, a deschis-o și a citit-o.

Nina!

Când vei primi această scrisoare, eu voi fi în Siberia. Îmi las baltă disertația, pentru că fizica particulelor nu mă mai interesează. Voi trăi și voi lucra la Novosibirsk, la cooperativa „Scânteia Siberiană“, unde locuiește unchiul meu. Cred că va fi mai bine așa. Știu că mă vei înțelege. Te rog, uită-mă. Nu te voi uita niciodată.

Al tău,

Ivan

Nina s-a uitat la tatăl lui Ivan.

— *Ce-i cu asta? a întrebat ea. Este o glumă? Îl cunosc pe Ivan și știu că vrea să-și termine disertația. Cum poate să renunțe la fizică? Scrie că îl voi înțelege, dar nu înțeleg.*

Tatăl lui Ivan a citit și el scrisoarea.

— *Da, a spus el.*

— *Credeți că a scris scrisoarea la modul serios?*

— *Numai Dumnezeu știe.*

— *Dar, dacă Ivan este într-adevăr în Siberia, trebuie să-l găsim.*

Tatăl lui Ivan s-a uitat la ea.

— *Nu vreți să vă găsiți fiul? a întrebat Nina.*

Tatăl lui Ivan tăcea.

— *La revedere, a spus Nina.*

Tatăl lui Ivan nu a răspuns.

Povestea fusese scrisă într-un mod ingenios, folosind doar gramatica pe care o învățasem până la momentul respectiv. Pentru că nu învățasem cazul dativ, tatăl lui Ivan, în loc să îi dea scrisoarea Ninei, a trebuit să spună „Acolo, pe masă, este o scrisoare“. Pentru că nu învățasem verbele mișcării, nimeni nu a spus direct „Ivan a plecat în Siberia“. În schimb, Ivan a scris „Când vei primi această scrisoare, voi fi în Siberia“.

Povestea avea un iz afectat, și totuși, în timp ce citeai, simțeai că faci parte în întregime din lumea ei, o lume în care realitatea oglindea constrângerile gramaticale, iar ceea ce slavona pentru începători nu putea să numească nu exista. Nu a existat niciun „a plecat“ sau „a trimis“, nici o intenție sau o cauzalitate – doar apariții și dispariții inexplicabile.

M-am trezit citind și recitind scrisoarea lui Ivan, ca și când mi-ar fi scris-o mie, încercând să-mi dau seama unde era și dacă îi păsa sau nu de mine.

Pentru seminarul de film de non-ficțiune, am vizionat *Man of Aran*, un film mut din anii '30, acțiunea petrecându-se pe o insulă irlandeză. Mai întâi, o femeie care dădea un copil în leagăn. Asta a durat ceva timp. Apoi, un om a aruncat un harpon într-o balenă, iar apoi a răzuit ceva cu un cuțit. Subtitlul spunea: „Fabricarea săpunului“. În cele din urmă, bărbatul și femeia au săpat în pământ folosind bețe: „Oamenii din Aran trebuie să cultive cartofi în solul neprimitor.“

Niciodată în viața mea nu mai văzusem un film atât de plictisitor. Am mestecat consecutiv nouă lame de gumă pentru a-mi dovedi că încă mai trăiesc. Băiatul din fața mea a adormit și a început să sforăie. Profesorul nu a observat pentru că el însuși plecase după prima jumătate de oră.

— *Am văzut deja acest film, de mai multe ori, a zis el.*

La curs, profesorul ne-a spus că, la momentul filmării, trecuseră deja 50 de ani de când oamenii din Aran încetaseră să mai vâneze balene cu harponul. Pentru a surprinde practicile vechi în film, regizorul a importat un harpon de la

British Museum și a instruit locuitorii insulei cum să-l folosească. Știind acest lucru, a întrebat profesorul, am putea să clasificăm pe bună dreptate filmul ca non-ficțiune? A trebuit să dezbatem această întrebare timp de o oră. Nu puteam să cred. *Aceasta* era diferența dintre ficțiune și non-ficțiune? Asta trebuia să ne intereseze? Eram mai preocupată de cât de bun sau nu era profesorul cu noi, dacă i-a plăcut de noi.

— Este foarte interesant faptul că te gândești că există, sau ar trebui să existe, un răspuns corect sau greșit, i-a spus el cu blândețe unui student.

La sfârșitul orei, un alt student a zis că va trebui să lipsească de la întâlnirea de săptămâna următoare pentru că-și vizitează fratele în Praga.

— Bănuiesc că nu pot încerca să înregistrez întâlnirea, nu-i așa? a întrebat băiatul.

— N-ar avea absolut nicio valoare, a răspuns profesorul pe un ton prietenos. Nu crezi?

Joi am ajuns devreme la ora de conversație în rusă. Numai Ivan era acolo. Citea un roman cu un titlu străin și o copertă familiară: ilustrația prezenta două mâini care aruncă un melon în aer.

— Aia este cumva *Insuportabila ușurătate a ființei*? am întrebat.

A lăsat cartea jos.

— De unde ai știut?

— Are aceeași copertă ca ediția în engleză.

— Aha. M-am gândit că poate știi să citești în ungurește.

M-a întrebat dacă mi-a plăcut cartea în limba engleză. M-am întrebat dacă să mint.

— Nu, am răspuns. Poate că ar trebui să o citesc din nou.

— Îhî, a spus Ivan. Deci așa funcționează pentru tine?

— Cum funcționează ce anume?

— Citești o carte și nu-ți place, și o citești din nou?

Treptat, ceilalți studenți au început să intre în sală, urmași de profesoară, Irina, care avea un întreg sat din America Centrală cusut pe pulover: păpușele minuscule, cu păr de ață, măgari cu coame de ață și cactuși cu spini din fir galben. Nu-și vopsea părul, pe care îl purta prins într-un coc franțuzesc alb ca zăpada, iar ochii negri și strălucitori aveau o expresie arzătoare, care părea că nu se schimbaseră de pe vremea când era copil.

A început imediat să dea indicații pe care nimeni nu le putea înțelege, spunând unora să se așeze și altora să se ridice. În cele din urmă am înțeles că trebuia să punem cu rândul în scenă începutul „Ninei în Siberia”. Fetele erau Nina, iar băieții erau tatăl lui Ivan.

Perechea mea era Boris, cel care arăta întotdeauna ca și cum ar fi trăit într-un coșmar – s-a dovedit că învăța limba rusă pentru a face cercetări arhivistice despre pogromuri. Nu știa niciuna dintre replicile pe care trebuia să le spună. Stăteam acolo, iar el trebuia să zică „De ce nu l-am înțeles niciodată?”.

— Spune-mi despre Ivan, l-am îndemnat. L-am înțeles?

— Of, Ivan, a spus el. Of, fiule.

În continuare a trebuit să repet scenariul cu Ivan, care știa totul și a spus totul. Studiase rusa timp de un an pe vremea când era copil, în spatele Cortinei de Fier. Mai târziu îmi aduc aminte c-am spus: „Deci, crezi că a scris această scrisoare la modul serios?” El ar fi trebuit să răspundă: „Doar Dumnezeu știe.” În schimb, a spus: „Da, cred că era serios.”

La tema pentru cursul de lingvistică a trebuit să iau două interviuri unor vorbitori nativi de engleză, din diferite regiuni, despre cum folosesc cuvintele „masa principală” și „cină”. Hannah, care crescuse în St. Louis, credea că cina e o masă luată mai târziu și într-un cadru mai formal. Angela, care crescuse în Philadelphia, credea că masa principală presupunea ca toată lumea să se îmbrace frumos și să mănânce cu familia.

— Noi cu siguranță nu spunem asta, a spus Hannah.

— Cum numești o masă mare, formală, la sfârșit de săptămână?

— Nu știu. Un ospăț.

Am scris *ospăț*.

— Nu, nu „ospăț”, a spus Hannah. Scrie „banchet”.

Angela și Hannah au început să discute în contradictoriu privind masa de Ziua Recunoștinței și Cina cea de Taină – care dintre ele avea un caracter formal. Au dezbătut diferența dintre cină și gustare. Hannah a spus că depindea de felul de mâncare, dacă este fierbinte sau rece.

— Nu și în opinia mea, a răspuns Angela. În opinia mea – a spus-o ca și cum ar fi fost o carte pe care putea să o consulte – cina înseamnă că stai jos și te relaxezi. Dacă mănânci în picioare, în grabă, aia e doar o gustare.

— Chiar dacă mănânci lasagna?

— Nu mănânc lasagna.

— Știi ce vreau să spun.

— Dacă o mănânci în picioare, între două cursuri, aia e gustare.

— Asta-i doar ca să li se facă altora milă de tine, a spus Hannah, după o pauză. Doar ca să poți spune mai târziu: „Of, nu am avut timp să iau cina astăzi pentru că am avut de lucru. N-am mâncat *decât* o gustare.”

— Ce s-a mai *întâmplat* acum? a strigat ea.

Cineva bătea la ușă de vreo zece minute.

Ușa s-a deschis și a intrat Svetlana.

— Ați adormit?

— Nu, tocmai voiam să ies, i-am răspuns. Mulțumesc că m-ați ajutat cu tema, le-am zis Hannei și Angelei.

Asta era partea cea mai frumoasă a vieții la facultate: era extrem de ușor să pleci. Într-un moment erai în dormitor, purtând cu cineva o discuție în contradictoriu pe care, practic, tu o începuseși, ca apoi să poți spune „Pe mai târziu!” și să pleci în altă parte.

În timp ce îmi puneam jacheta, am aruncat o privire prin cameră, încercând să o văd prin ochii Svetlanei. Pereții erau încă aproape goi, cu excepția afișului cu

Einstein, a fanionului Angelei cu sigla Harvard și a unor certificate pe care Hannah le imprimase pe calculator. Tipărise un „Premiu pentru tergiversare“ pe care și-l acordase singură. Mie îmi dăduse un „Premiu pentru cea mai bună colegă de cameră“, ceea ce era cam trist, deopotrivă pentru că Hannah dorea atât de mult să fie iubită și pentru că acest premiu a fost, în parte, o insultă la adresa Angelei. Nu l-am pus pe perete.

Svetlana voia să scriem și să ilustrăm o poveste plină de depravare și decadență. Ne-am dus la magazin și am cumpărat carton colorat, clei, carioci și un exemplar din *Vogue*.

— Cred că, a spus Svetlana aruncând o cutie de ceai medicinal în coșul de cumpărături, colega mea de cameră are laringită. Fie asta, fie pur și simplu nu vrea să vorbească cu noi. Dar ar trebui să învețe să fie mai sociabilă.

Cuvintele Svetlanei m-au impresionat destul de mult: certitudinea că ea vrea să scrie o carte despre oameni depravați, concepția clară despre modul în care colega ei de cameră ar trebui să se comporte și ideea că ceaiul i-ar face pe oameni să fie funcționali în societate.

Ne-am așezat la coadă ca să plătim. Când mi-am scos combinația de portofel/portchei, Svetlana m-a oprit și mi-a spus că va plăti ea.

— Familia mea are mulți bani, a zis ea.

Nu am înțeles ce voia să spună. Nu aveam cu toții mulți bani?

Am calculat mărunții exact pentru jumătate din marfă, cu excepția ceaiului pentru laringită.

— Dacă spui tu, dar ești nebună, a spus Svetlana, băgând banii în buzunar și plătind cu un card de credit.

Camera comună a Svetlanei avea un covor marocan, două fotolii-sac mari, roșii, un afiș cu R.E.M., un afiș cu Klimt, un afiș cu Ansel Adams și rafturi pline de cataloage muzeale și cărți de artă, care păreau a fi scumpe. Lângă fereastră erau așezați câțiva arbori în ghiveci, iar unul dintre cele trei birouri era aproape complet acoperit cu plante mai mici: muguri de flori în culori pale, mușchi roșiatic-verzui și plante succulente, obscure, în tuburi mici de plastic.

Una dintre cele mai slăbănoage fete pe care le văzusem în viața mea era așezată pe podea cu un ciocan de lipit. Era colega de cameră a Svetlanei, Valerie, și lucra la un radio.

— Ce mai face Fern? a întrebat-o Svetlana.

— La fel.

Valerie a ridicat din umeri, arătând spre unul din dormitoare. Am deslușit un sac de dormit militar pe patul de sus, cu o claie de păr creț care se ițea în partea superioară.

— Fern? Ești trează? a întrebat Svetlana.

Claia de păr a încuviințat.

— Ți-am adus niște ceai. Chiar nu poți să stai fără să vorbești de fiecare dată când n-ai chef.

A umplut un ceainic electric alb și a turnat o pungă de ceai sub formă de pudră într-o cană de plastic, în formă de ananas.

— Fern, ea este prietena mea, Selin.

— Bună, am zis.

Niciun răspuns.

— Zice că nu poate vorbi, mi-a spus Svetlana. Este botanistă, o cheamă Fernanda, deci bineînțeles porecla ei este Fern. I se potrivește, pentru că ferigile sunt atât de misterioase și, într-un fel, evazive, putând supraviețui oriunde. Știi, există specii de ferigi care datează de dinainte de epoca dinozaurilor, vechi de sute de milioane de ani. Unele dintre ele nu au nevoie de pământ ca să crească. În folclorul slav, dacă găsești o sămânță de ferigă, te face invizibil. Desigur, ferigile nu au semințe.

Nu și-a coborât vocea, deși Fern era la doar câțiva metri distanță, în camera alăturată. A turnat apa fiartă în ceașcă și a amestecat-o cu o linguriță.

— Chestia aia miroase groaznic, a spus Valerie. Săraca Fern.

Svetlana a dus ceașca în dormitor și a ridicat-o în dreptul patului de sus. Sacul de dormit, plin de cocoloașe, și-a schimbat forma, scoțând la iveală o față rotundă, cu ochi uriași.

— Mulțumesc, a spus Fern, fără să pară cu adevărat recunoscătoare.

— Bea tot, a spus Svetlana pe un ton neutru și mi s-a alăturat în camera comună.

— Hai să mergem în camera mea, ca să n-o săcăim pe Valerie.

Dormitorul Svetlanei era foarte luminos, avea o veioză cu lavă, un sistem audio stereo, un raft de bibliotecă plin până la refuz cu cărți și CD-uri și un afiș de Edward Gorey cu o mulțime de copii din epoca victoriană care avuseseră parte de o moarte groaznică. Pe pat era așezat un tatu de pluș. Am întrebat-o pe Svetlana cum s-au hotărât, ea și colegile ei de cameră, cine să stea în dormitorul pentru o persoană și dacă vor sta prin rotație. A oftat.

— E jenant: Val și Fern au vrut să stăm prin rotație, dar eu am spus că va fi prea multă harababură și le-am convins să tragem la sorti. Apoi, ce să vezi, am câștigat eu, ca și cum aș fi plănuit asta. Sincer, uneori cred, totuși, că a fost varianta cea mai bună. Valerie e așa de drăguță, că nu pare să-i pese dacă are sau nu camera ei, iar Fern nu e atât de retrasă precum ai putea crede. De fapt, are nevoie de multă atenție și stabilitate, așa că Val este colega de cameră ideală pentru ea. Pe de altă parte, și știu că n-o să sune cum trebuie, cred că, într-un fel, sunt o persoană mai complicată decât ele. Unii oameni sunt pur și simplu mai complicați decât alții. Ce părere ai?

— Bănuiesc că așa e, am răspuns.

— Și intimitatea este mai importantă pentru ei.

Svetlana a continuat să descrie mediul familial din care proveneau colegile ei de cameră, ca și cum ar fi fost personaje dintr-un roman. Părinții lui Fern ar fi dorit ca ea să lucreze mai degrabă la magazinul lor în loc să meargă la Harvard, chiar dacă avea o bursă plină. Tatăl ei nu trebuia să o sune, dar o făcea oricum uneori și îi cerea bani, pe care ea îi câștiga muncind pe post de mașină de spălat vase în Mather, unde locuiau atleții – deci mâncau cantități uriașe de mâncare și făceau chestii dezgustătoare, cum ar fi să amestece ketchup cu sos de mere, pe

care studenții care lucrau cu jumătate de normă trebuiau să îl curețe.

Valerie era una dintre puținele persoanele din lume cu care te puteai înțelege foarte ușor, dar era sensibilă când venea vorba de fratele ei, care era doar cu doi ani mai mare decât ea și care deja era absolvent de matematică. Rezolvase nu știu ce problemă de criptografie la vârsta de 15 ani și fusese recrutat de CIA.

— Îți poți imagina cât de greu este, a spus Svetlana. Valerie este super deșteaptă, dar din cauză că nu este vreun geniu, pur și simplu nu știe ce să se facă cu ea însăși. Matematica ar însemna să intre în competiție cu fratele ei. Pe de altă parte, consideră că matematica este singura disciplină riguroasă – singurul lucru care merită studiat. Cum poate să se deosebească de fratele ei, dacă nu își poate da măsura decât după standardele lui? Acum este înscrisă la un curs de noțiuni de fizică, pe care numai cei mai avansați studenți din anul întâi îl pot urma. Dintre primii 25 de studenți boboci, ea este poate între primii trei, dar în loc să fie mulțumită, este jenată și de simplul fapt că este în aceeași oală cu restul lumii, pentru că, atunci când fratele ei era student în anul întâi, urma cursuri postuniversitare.

Cartea pe care Svetlana dorea să o scriem împreună era despre inițierea sexuală a unui hoț de mașini ratat din Paris. Numele lui era Igor și era întruchipat de un tip care stătea pe o stâncă într-o reclamă la parfum din *Vogue*. Svetlana a decupat figura, a lipit-o pe o bucată de hârtie și a desenat restul scenei sigură pe ea, fără să ezite asupra vreunui detaliu.

— Desenez ca un copil de grădiniță, așa că nu râde de mine, a spus ea.

Igor stătea sub un bec fără abajur, pe o saltea neînfrățată. Picioarele erau la înmuiat într-un lighean aflat lângă o scrumieră, un telefon cu disc și niște sticle goale. Printr-o ușă din spatele lui puteai vedea o toaletă cu lanț, cu colacul ridicat.

Igor era trist, a scris Svetlana. De două săptămâni trăia doar cu sandviciuri cu muștar. Furase muștarul de pe masa unei cafenele.

— Uau, am spus. Și în situația asta va avea parte de o inițiere sexuală?

Svetlana a încuviințat.

— Lucrurile astea se întâmplă atunci când te aștepți mai puțin.

În seara aceea își fumase ultima țigară și terminase ultima sticlă de vodcă pe care fosta prietenă o lăsase în locuința lui, a continuat ea povestea.

— Avea o prietenă?

— Da, dar din anumite motive, a refuzat să facă sex cu el. Apoi a plecat. Fusese singura prietenă a lui Igor în Paris, iar acum plecase. Așa că, atunci când a sunat telefonul în acea seară, era sigur că este o greșeală. Dar a răspuns oricum.

Apelantul, o fată misterioasă, i-a spus lui Igor să se întâlnească cu ea la Clubul Zodiac. Igor s-a dus la Clubul Zodiac, s-a așezat la bar și a comandat o bere. Era o singură fată acolo, care bea un cocktail verde și nu-i acorda nicio atenție lui Igor. Igor a așteptat o vreme, dar nimeni altcineva nu a mai venit. Așa că i-a cerut fetei onoarea unui dans.

Dar fata a spus că nu poate dansa cu nimeni, pentru că este fika lui Hitler.

La unsprezece și jumătate, la fel de brusc cum apăruse în camera mea, Svetlana a spus că trebuie să se culce.

— Sunt cam strictă când vine vorba de somn, a spus ea, ridicându-se.

Dicolo, în camera comună, radioul lui Valerie scotea sunete statice. Chiar funcționa.

— Era și timpul, a spus aceasta. Stau aici de azi dimineață de la ora zece.

A meșterit ceva cu un fir și a prins o voce umană din eter.

— În mod sigur nu mi-e rușine de Evanghelii, a spus vocea.

Programa pentru „Lumi construite” era o listă cu cărțile și filmele preferate ale lui Gary, fără termene sau lucrări de făcut. Trebuia doar să citim cărți, să urmărim filme și să le discutăm în clasă. Discuțiile nu erau niciodată prea grozave, pentru că fiecare alegea cărți și filme diferite.

— Chiar trebuie să vă dau teme, ca la copii? ne-a întrebat Gary pe un ton autoritar, când s-a dovedit că din nou nu erau doi oameni care să fi citit sau să fi urmărit același film. Fie. Trebuie să citiți cu toții *Against Nature*.

La început, am fost încântată de *Against Nature*, pentru că Gary spusese că este vorba despre un bărbat care se hotărâse să trăiască conform principiilor estetice, nu morale, iar asta era ceva pe care Svetlana îl spusese despre mine: că trăiesc după principii estetice, în timp ce ea, care fusese crescută conform filozofiei occidentale, era sortită să ducă o viață plictisitoare, bazată pe principii etice. Nu mi-a trecut niciodată prin minte să mă gândesc la estetică și la etică așa cum te-ai gândi la niște noțiuni opuse. Credeam că etica *este* estetică. „Etica” însemna regula de aur, care era, în esență, o regulă estetică. De aceea se numea „de aur”, ca raportul de aur.

— Nu de asta nu trișezi și nu furi – pentru că este urât? am întrebat.

Svetlana a zis că nu a întâlnit niciodată pe nimeni cu o sensibilitate estetică atât de puternică.

Am crezut că poate *Against Nature* ar putea fi o carte despre cineva care vedea lucrurile așa cum le vedeam eu – cineva care încearcă să trăiască o viață nemarcată de lene, lașitate și conformism. Greșeam; era o carte mai mult despre decorațiuni interioare. În momentele sale libere de adâncurile iraționale ale montării tapițeriei, personajul principal se dedica pregătirii mâncărilor negre¹², petrecerii timpului cu o țestoasă încrustată cu bijuterii și gândurilor de genul „Totul este sifilitic”. Cum să fie asta o viață estetică?

La cursul de literatură am învățat despre Balzac. Spre deosebire de Dickens, cu care era uneori comparat, lui Balzac nu-i păsa de copii și, în esență, era lipsit de umor. Copiii nu erau deloc importanți pentru el – abia dacă își făceau apariția în lumea lui. Atitudinea lui față de ei era de respingere, chiar disprețuitoare și, cu toate că ar fi putut să fie cu adevărat spiritual, nu era ceea ce s-ar fi putut numi într-adevăr amuzant, nu cum fusese Dickens. Pe măsură ce profesorul vorbea, am avut sentimentul că mă simt ușor afectată. Mi se părea că atitudinea lui Balzac față de *mine* ar fi fost disprețuitoare și de respingere. Nu era vorba de faptul că aș mai fi fost chiar un copil, dar în trecutul meu nu fuseseș nimic altceva. În același timp, era interesant să mă gândesc că există un univers – „monde”, cum îi spunea profesorul încontinuu, până la saturație – care era complet altul decât tot ceea ce

fusesem și făcusem până acum.

2. Numărul de telefon

Nina s-a gândit la Ivan toată săptămâna. În timpul unei prelegeri de fizică: „Oare Ivan nu mă iubește?”

În tramvai: „De ce Siberia? De ce nu a spus nimic?”

În laborator: „În curând o să mă sune și o să-mi explice ce s-a-ntâmpat.”

Au trecut două săptămâni. Ivan nu a sunat. Nina a citit și-a recitit scrisoarea.

Din nou, Nina a bătut la ușa apartamentului lui Ivan. Pentru multă vreme nu a răspuns nimeni. În cele din urmă, tatăl lui Ivan a întrebat:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, Nina. Am revenit.

Tatăl lui Ivan a deschis încet ușa.

— Alexei Alexeici, trebuie să-l găsesc pe Ivan, a spus Nina. Unde credeți că este? Credeți că ar putea fi cu mama lui?

Tatăl lui Ivan a oftat.

— În scrisoare spune că este cu fratele meu.

— Sunteți dispus să-l sunați pe fratele dumneavoastră și să-l întrebați dacă așa e?

— Imposibil, a răspuns tatăl lui Ivan.

— Vă rog, Alexei Alexeici. Am nevoie de ajutorul dum-neavoastră.

Încet, a luat un stilou și o hârtie, și a scris un număr.

— Asta-i numărul lui, a spus el. Vă rog, nu mai veniți aici.

Nina a luat numărul și l-a pus în geantă.

— Mulțumesc, a spus ea.

Mult timp după ce Nina a plecat, Alexei Alexeici a stat și a privit pe fereastră. „Din nou, frate!”, s-a gândit el cu amărăciune. „Mai întâi, nevasta mea. Acum, fiul meu...”

Acasă, Nina a sunat la numărul pe care i-l dăduse tatăl lui Ivan.

Auzi vocea unei femei: „Laboratorul de Cosmologie și Fizica Elementară a Particulelor”.

Nina era foarte surprinsă și nu a spus nimic.

— Alo? Alo? a spus femeia. Este cineva acolo?

— Scuzați-mă, a răspuns Nina. Nu am sunat la cooperativa „Scânteia Siberiană”?

— Nu. Acesta este Laboratorul de Cosmologie și Fizica Elementară a Particulelor, de la Centrul Științific Novosibirsk din Divizia Siberiană a Academiei de Științe din Rusia.

— Îl caut pe Ivan Alexeici Bazanov, un tânăr fizician. Lucrează la laboratorul dumneavoastră?

A urmat o pauză.

— Numele nu-mi este familiar, a spus femeia.

A închis fără să spună la revedere.

Și eu, și Ralph citeam în camera lui. El citea *Povestirile din Canterbury*. Din anumite motive, parcă îl presa ceva foarte tare să termine de citit chiar în acea zi. Am citit a doua parte a poveștii despre Nina. După aceea, ne-am dus la magazinul de casete video pentru a închiria un film. Era târziu și tot ce voiam noi să vedem era deja închiriat. În cele din urmă am ales un film străin numit *The Gift*. Cutia avea pe ea fotografia unei femei care era acoperită ca un cadou, cu fața ascunsă de o eșarfă, cu mâinile legate cu o fundă mare, roșie: „Povestea emoționantă a unei soții invalide care îi face soțului său un cadou aniversar la care acesta nu s-ar fi așteptat niciodată – o altă femeie!”

Ne-am întors în campus și am găsit în subsol o cameră goală, cu un video player. Filmul s-a dovedit a fi o insultă caustică la adresa sistemului de sănătate britanic din perspectiva unui cuplu de muncitori din Yorkshire, care începuseră să îmbătrânească. Soția era în scaun cu roțile din cauza unei „greșeli sub cuțitul chirurgului”. Timp de două ore și jumătate soțul a plimbat-o cu căruciorul prin noroi pe la diverși medici, în timp ce ea făcea bancuri pe care nu le puteam înțelege din cauza accentului. Cadoul aniversar era o ortează metalică pentru spate. Nu exista nicio altă femeie.

Svetlana și cu mine am luat metrourl până la Brookline pentru a vizita un magazin rusesc care închiria casete video. Șinele treceau prin mijlocul unei străzi cu două sensuri, mărginită de un infinit număr de biserici, cimitire, spitale și școli – instituții pe care Bostonul părea să le aibă din belșug. Svetlana îmi povestea despre un vis pe care l-a avut, cum că a mers la Taco Bell și a trebuit să mănânce un *burrito* făcut din carne de om.

— Știam că tata s-ar fi înfuriat dacă îl mănncam, dar în același timp și că el își dorea în secret să-l mănânc, a strigat Svetlana, pentru a se face auzită peste zgomotul trenului. Bun, deci *burrito*-ul este în mod evident un falus, unul *omenesc*: este, în același timp, tabu, cum e canibalismul, și totuși este ceva care trebuie să-ți penetreze corpul. Bănuiesc că-n mintea mea tata are sentimente ambigue în ceea ce privește propria sexualitate.

Am încuviințat, aruncând o privire prin vagon. O femeie în vârstă, sută la sută impasibilă, cu un șal pe cap, se uita încruntată la podea.

— Uneori îmi pun întrebări despre bărbatul cu care îmi voi pierde în cele din urmă virginitatea, a continuat Svetlana. Sunt destul de sigură că se va întâmpla la facultate. Am avut relații care erau erotice la nivel intelectual, dar fizic nu s-a întâmplat nimic niciodată. Din mai multe puncte de vedere, mă simt ca o bombă sexuală pe cale să explodeze. Colegele mele de cameră sunt atât de diferite – Fern crede că, dacă face sex la facultate, înseamnă că ceva nu a mers bine, în timp ce eu cred că dacă nu fac sex cât sunt la facultate, ceva nu va fi mers bine. În cazul Valeriei, cu ea te poți înțelege atât de bine, încât niciodată nu știi ce gândește.

Dar tu, intenționezi să faci sex în timpul anilor de facultate?

— Nu știu, am răspuns. Nu m-am gândit niciodată pe bune.

— Eu da, a spus Svetlana. Mă uit la chipurile străinilor când mă plimb pe stradă și mă întreb: oare el e alesul? Mă întreb dacă l-am văzut deja, dacă i-am citit deja numele imprimat undeva, poate pe o listă sau într-un dosar. Trebuie să existe undeva – nu se poate să nu se fi născut încă. Deci, unde este? Unde este chestia aia care-mi va penetra corpul? Nu te-ai întrebat niciodată?

De multe ori am răsfoit câte-un calendar, întrebându-mă în care dintre cele 366 de zile (incluzând și 29 februarie) voi muri, dar niciodată nu mi-a trecut prin minte să mă întreb dacă m-am întâlnit deja cu prima persoană cu care voi face sex.

Am coborât la stația Euclid Circle. Nu era niciun cerc – doar o platformă de beton cu un telefon public și un semn pe care scria EUCLID CIRCLE. Mi-a trecut prin cap că Euclid ar fi fost foarte supărat.

— Asta-i o atitudine tipică ție, a spus Svetlana. Întotdeauna crezi că toată lumea e supărată. Încearcă să privești și dintr-o altă perspectivă. Au trecut peste două mii de ani de când a murit, se află în Boston pentru prima dată, au numit ceva după el – de ce ar trebui ca prima sa reacție să fie de supărare?

Niște clopoței au sunat când am deschis ușa magazinului, iar apoi mirosul de salam și pește afumat ne-a lovit ca un zid. Doi vânzători, unul gras și unul slab, stăteau în spatele unei tejghele de sticlă.

— Bună ziua, a spus Svetlana în rusă.

— Bună ziua, au răspuns vânzătorii, pe un ton care suna cumva ironic.

Era interesant să vedem atât de multe lucruri rusești: brânzeturi noi și maturate, caviar roșu și negru, sarmale, foi de clătite, pateuri cu carne, ciuperci murate, heringi murați, un acvariu murdar cu crapi vii, dar poate că doar la un pas să moară, și un butoi plin cu dulciuri rectangulare, cu aspect ademenitor, în ambalaje imprimate cu scriere chirilică sentimentală și imagini cu veverițe. În secțiunea produselor conservate era un întreg șir dedicat produselor turcești: halva Koska, pastă de ardei iute Tat, dulceață de trandafiri Tamek, și frunze de struguri conservate, și biscuiți Eti. Eti însemna hitiți – a existat o reclamă, pe vremea când eram copil, în care copiii cântau „Hitiți, hitiți, hitiți“. Hitiții fuseseră iubiți de toți copiii turci, deoarece Atatürk spusese că turcii erau descendenți ai acestora și de aceea era bine ca regiunea Anatoliei să fie patria turcă. Avea ceva de-a face cu cele 14 Puncte¹³ – cu dreptul la autodeterminarea națională.

S-a dovedit că Svetlana cunoștea toate aceste mărci, pentru că erau și în Belgrad, și că unele cuvinte, cum ar fi vinete, fasole, năut și vișine, erau aceleași în sârbo-croată și în turcă.

— Este și normal, a spus ea, din moment ce turcii au ocupat Serbia timp de aproape patru secole.

Am încuviințat ca și cum aș fi știut despre ce vorbea.

Svetlana a cumpărat o jumătate de kilogram de ceai vărsat și a întrebat, într-o rusă exagerat de corectă, dacă era adevărat că magazinul închiriază casete video.

Unul dintre vânzători i-a dat un biblioraft cu o listă de titluri. Svetlana a răsfoit paginile plastificate cu mult mai repede decât puteam eu urmări, alegând o comedie sovietică despre un agent de asigurări auto. Vânzătorul slab s-a dus să ia caseta. Vânzătorul gras i-a cerut să-și scrie numele și adresa într-un registru.

— Să scriu în engleză... sau în rusă? a întrebat Svetlana.

— După cum doriți, nu contează, a răspuns vânzătorul. Ați venit aici din Rusia?

— Nu, nu sunt rusoaică.

— Nu sunteți rusoaică? Atunci cum de vorbiți rusa la perfecție?

— Nu vorbesc rusa la perfecție. Pot să spun foarte puține. Urmez un curs de limbă rusă la universitate.

— Pentru mine, sună perfect. Iar eu sunt, ei bine, rus.

— Vedeți, chestia e că, după naționalitate, sunt sârboaică.

— Aha, a spus vânzătorul gras.

— Ce nație? a întrebat vânzătorul slab, întorcându-se cu caseta.

— Sârboaică, a spus vânzătorul gras.

— Aha, a spus vânzătorul slab.

Pe drumul de întoarcere, Svetlana mi-a povestit despre un regizor sârb care fusese prieten cu tatăl ei în Belgrad. Soția regizorului, o actriță, se dusese la Paris pentru a face un film cu un tânăr regizor francez. Regizorul francez a avut parte de o moarte tragică, căzând de pe un scaun de bar.

— Se spune că s-ar putea să fi fost sinucidere, a spus Svetlana.

Când am ajuns înapoi în campus, pe la zece, mă simțeam terminată și fără cuvinte. Mă simțeam ca și cum, dacă mi-ar fi deschis careva căpățâna și s-ar fi uitat înăuntru, ar fi găsit, ca în stomacul celui mai mare crocodil din lume, un cal și 150 de livre de bolovani. Mi-am deschis agenda. A murit căzând de pe un scaun de bar, am scris. S-ar putea să fi fost sinucidere.

A sunat telefonul – era Ralph. Obținuse stagiatura la Biblioteca Kennedy. Era o stagiatură reală, destinată studenților începători, avansați, și chiar și pentru absolvenți, iar ei îl aleseseră pe Ralph. Urma să lucreze în departamentul de arhivă, clasificând materiale și introducând informațiile într-o bază de date.

Pentru a sărbători, ne-am dus la subsolul The Garage, unde un bărbat asiatic, pipernicit și în vârstă, vindea, până târziu în noapte, iaurt înghețat.

— Mă gândesc la un espresso, a spus Ralph, dar o parte din mine chiar dorește să încerce și mure.

— Nu ai putea să le iei pe amândouă? am întrebat.

— O, ar fi prea mult.

— Tu ia espresso-ul, iar eu o să iau murele și le putem împărți.

— Dar nu vreau să profit.

Am luat câte unul din fiecare: aveau același gust.

Ralph îmi adusese o carte, o ediție de buzunar din anii '80. Era autobiografia lui Oleg Cassini, un aristocrat rus care fugise din calea Revoluției din 1918 și

ajunsesse în America, devenind creatorul de modă oficial al lui Jackie.

Angajații lui Jackie Kennedy l-au contactat pe Oleg Cassini pentru prima dată în decembrie 1960, când se afla în vacanță în Florida. I s-a spus să se prezinte la Spitalul Universitar din Georgetown, unde Jackie tocmai îl născuse pe fiul său, John Jr.

În avion, Cassini s-a tot gândit la Jackie – la corpul ei hieroglific și la natura ei asemănătoare unui sfinx – apoi a început să facă schițe. La spital, i-a arătat rochiile cu croiala în forma literei A, inspirate de liniile simple ale vechii arte egiptene. Pălăria gen tocă se baza pe tiara lui Nefertiti. Nici un alt creator de modă nu mai crease o colecție întreagă doar pentru Jackie. Cassini a obținut postul: stilist exclusiv pentru Prima Doamnă. Întotdeauna și-a păstrat o mică parte a propriei ei persoane și a continuat să cumpere rochiile de la Balenciaga.

La cursul de lingvistică am învățat despre oameni care și-au pierdut capacitatea de a combina morfemele, după ce creierele le fuseseră perforate de jaloane de fier. Se pare că existau câțiva astfel de oameni, care aveau jaloane de fier înțepenite în cap și care au continuat să trăiască – chiar dacă fără morfeme. Studiind localizarea jaloanelor și ce morfeme s-au pierdut, puteai să-ți dai seama unde erau înmagazinate morfemele.

Am învățat diferitele lucruri cu privire la care Noam Chomsky a avut dreptate, iar B.F. Skinner a greșit. Skinner a supraestimat apropierea dintre oameni și animale, iar apoi a subestimat animalele. Omul nu înțelegea cîrîpîtul pîsărelelor.

Am învățat că, deoarece limbajul era un instinct uman universal, niciun om nu avea probleme la gramatică – nici măcar copiii mici sau negrii. Asta spunea în carte: puteai crede că negrii și copiii mici nu foloseau gramatica, dar dacă analizai ceea ce spun, îți dădeai seama că aceștia urmau, de fapt, reguli gramaticale atât de sofisticate, încât nu puteau fi programate în nici un computer.

Am învățat despre ipoteza Sapir-Whorf, care spunea că limba pe care o vorbești îți afectează modul în care procesezi realitatea. Am învățat că era greșită. Whorf, un supraveghetor în caz de incendiu – tot timpul l-au numit supraveghetor în caz de incendiu – credea că oamenii tribului Hopi percepeau timpul diferit decât îl percepeam noi pentru că nu aveau timpuri verbale. El spunea că tribul Hopi nu considera două zile ca pe două lucruri diferite, ci mai degrabă ca pe un lucru care s-a întâmplat de două ori. S-a dovedit că, într-un fel sau altul, s-a înșelat în cazul tribului Hopi.

Adepții lui Chomsky au privit ipoteza Sapir-Whorf drept cea mai abjectă calomnie – nu doar incorectă, ci și plină de ură, ca și cum ar fi spus că diferitele rase aveau diferite nivele de inteligență. Deoarece toate limbile erau la fel de complexe și cu aceeași expresie a realității, diferențele de gramatică pur și simplu nu puteau corespunde diferitelor moduri de gândire. „Gândirea și limba nu sunt același lucru“, a spus profesorul, șuierând ușor, lucru pe care îl făcea doar în momente în care era emotiv. El a spus că ipoteza Sapir-Whorf era incompatibilă cu „sindromul vârfului limbii“. Chiar îi spunea *sindrom*. Se referea la momentul

în care un cuvânt îți stătea pe vârful limbii.

În sinea mea, știam că Whorf avea dreptate. Știam că gândesc diferit în turcă și în engleză – nu pentru că gândirea și limbajul ar fi fost la fel, ci pentru că limbile diferite te forțau să te gândești la lucruri diferite. Turcii, de exemplu, au un sufix, *-miş*, care trebuia adăugat verbelor pentru a raporta orice lucru la care nu ai fost martor. Întotdeauna îți afirmai propriul grad de subiectivitate. Întotdeauna te gândeai la el, de fiecare dată când deschideai gura.

Sufixul *-miş* nu avea un echivalent englezesc. Ar fi putut fi tradus ca „se pare” sau „am auzit” sau „aparent”. L-am asociat cu Dilek, verișoara mea din partea tatălui – Dilek cea mică, slăbănoagă, cu ten închis, care era de vârsta mea, dar cu mult mai mică. „Te-ai plâns-miş la maică-ta”, obișnuia să-mi spună Dilek cu vocea ei liniștită și precisă. „Te-a speriat-miş câinele”. „Le-ai spus-miş părinților tăi că, dacă mătușa Hülya vine în America, ar putea locui în garajul tău”. Când auzai *-miş*, știai că fuseseși menționat în absență – nu doar tu, dar și ipocrizia, lășitatea și lipsa ta de generozitate. De fiecare dată când îl auzeam, mă simțeam prinsă asupra faptului. Îmi era frică de câini. M-am plâns adesea mamei. Timpul verbal *-miş* era unul dintre motivele din cauza căruia mă plângeam mamei. Mama credea că este amuzant.

La cursul de rusă am învățat verbul „a plăcea” și am vorbit despre ce fel de filme ne plăceau. Am spus că îmi plac documentarele. Varvara părea sceptică.

— Nu ți se par plictisitoare?

Mi-am coborât privirea spre bancă. Era chiar atât de evident?

Ivan a spus că îi plac filmele lui Fellini. Varvara a spus că înseamnă că îi plac filmele italienești. Nu știam nimic despre Fellini; în mintea mea era imaginea unei feline de dimensiunea unui om.

Arhiva de film de la Harvard avea o retrospectivă Fellini. M-am hotărât să merg acolo pentru că Fellini era, de asemenea, și în programa lui Gary. Părea aiurea ca Ivan și Gary să aibă același regizor favorit. Filmul preferat al lui Gary era *La Dolce Vita*, iar al lui Ivan era *La Strada*. Svetlana a venit cu mine să vedem *La Dolce Vita*. „Nu vorbești de nimic altceva decât de bucătărie și de dormitor!” striga Marcello Mastroianni la logodnica sa. Nu-i plăcea dragostea ei maternă, sufocantă, preferând să se întâlnească la petreceri cu femei străine, fermecătoare. În *La Strada* nu erau petreceri și nimeni nu era plin de farmec. Giulietta Masina era îndrăgostită de bărbatul cel mai puternic. Bărbatul cel mai puternic i-a spus că arată mai mult ca o anghinare decât ca o femeie.

Svetlana lua lecții de limba franceză în particular de la o absolventă pe nume Anouk. În fiecare săptămână scria în franceză un eseu despre dragoste, pe care i-l trimitea lui Anouk, iar apoi se întâlneau amândouă la Café Gato Rojo pentru a-l discuta împreună. Svetlana îmi povestea deseori eseurile când mergeam să alergăm împreună. Svetlana nu avea nicio problemă să vorbească și să alerge în același timp; părea capabilă s-o țină așa la nesfârșit.

— Pentru ziua de azi, a spus ea, am scris despre cum poți face pe absolut oricine să se îndrăgostească de tine, dacă îți dai silința.

— Asta pur și simplu nu este adevărat, am zis eu.

— De ce nu?

— Cum aş putea să-l fac pe şeful unui trib Zulu să se îndrăgostească de mine?

— Păi, bineînţeles că ai avea nevoie de *acces* geografic şi lingvistic, Selin.

Alergam pe strada Oxford, una lângă alta. Am rămas puţin în urmă pentru a face loc să treacă unei femei cu un cărucior. Svetlana scrisese un eseu despre dragoste fie ca un joc la care puteai deveni din ce în ce mai bun, la infinit, ca în romanele franţuzeşti – dacă ţinea de felul în care îţi joci cărţile – fie ca un fel de curent electric care exista între anumiţi oameni şi la care trebuia doar să te conectezi.

— Deci, crezi că este vorba despre cum îţi joci cartea? am întrebat eu.

— Destul de deprimant, nu? Uneori cred că ar putea exista două feluri de iubire. Ar putea să existe un tip rar, care există de la sine doar între anumite persoane. Apoi este tipul acela mai comun, care trebuie clădit.

Pentru mine era un mister felul în care Svetlana genera atât de multe opinii. Orice informaţie, cât de mică, părea să dea naştere unei păreri de la primul contact. Între timp, m-am dus de la un curs la altul, am citit sute, mii de pagini de idei distilate, aparţinând marilor gânditori ai istoriei umane, şi nu s-a întâmplat nimic. În liceu avusesem o mulţime de opinii, dar liceul fusese ca o închisoare, cu opoziţii şi obstacole constante. Odată ce obstacolele au dispărut, sensul a părut să dispară şi el. Era cum spunea Cehov în „Draga de ea”:

*Vedea în jur obiecte şi înţelegea tot ce se petrece în preajma ei, dar nu-şi putea face o părere asupra niciunui lucru şi nu ştia despre ce să vorbească. Şi ce groaznic e să n-ai nicio părere! Vezi, de pildă, cum stă o sticlă, cum plouă sau cum merge un țăran cu căruța, dar ce-i cu sticla, cu ploaia sau cu țăranul, care-i rostul lor, nu poți spune și n-ai spune-o nici pentru o mie de ruble!*¹⁴

Din când în când, o carte cuprindea între paginile sale ceva de genul ăsta, şi era oarecum reconfortant. Dar nu era chiar acelaşi lucru cu a avea o opinie.

Am ocolit staţia de metrou din Piaţa Porter. În spatele nostru, de partea cealaltă a unui gard de sârmă, şinele de tren şi pietrişul umed străluceau sub lumini roz. Era un firmament DUNKIN’ DONUTS şi un ceas mare. Cineva, undeva, cerşea.

— Este în regulă dacă îţi pun o întrebare personală? m-a întrebat Svetlana.

— Da, am răspuns.

— Ai vreun iubit acum?

— Nu.

— Atunci cine este tipul cu care te tot văd mereu? Ştii la cine mă refer. De înălţimea ta, părul şaten, bine clădit, foarte american.

— A, Ralph. Suntem prieteni din liceu.

— Nu-mi puteam da seama după limbajul corpului – mai întâi am crezut că formați un cuplu, apoi mi-am zis că nu. Obişnuiați să ieșiți împreună, sau ceva de genul ăsta?

— Nu.

— Pe bune? De ce nu? Arată bine.

— Nu știu, am răspuns. De fapt, cred că s-ar putea să fie homosexual.

— De ce crezi asta?

— Este foarte interesat de Jackie Kennedy.

— Hm. *Interesant*.

Svetlana mi-a spus că are un prieten homosexual la clubul de sârbo-croată și că se gândise mult la Jackie Kennedy, Maria Callas și Marilyn Monroe – la faptul că erau actrițe, fințe estetice, apropiate de bărbați puternici și nefericite.

Următoarea dată când am mâncat cu Ralph, Svetlana a venit la masa noastră.

— Vă supărați dacă mă așez și eu cu voi? Deranjez cumva?

— Nu, deloc, a răspuns Ralph.

Svetlana și-a trântit tava și ne-a povestit despre prietenia Valeriei cu o fată surdă, pe nume Patience, de la cursul de fizică.

— Nu cred că Val o place chiar așa de mult, dar nici nu poți să te porți nasol cu o persoană surdă pe care o cheamă Patience. Dar este atât de obositor să-ți petreci timpul cu ea! Sigur, poate să citească pe buze, dar trebuie să stai chiar în fața ei și să vorbești cu dicție și, în același timp, trebuie să ai grijă să nu pari că o tratezi de sus. Cu unii oameni nu poate înțelege nimic, așa că Valerie îi traduce. Valerie dă și toate telefoanele în numele ei. E foarte stresant pentru ea. Nu știu cât de mult o să mai poată continua. În ceea ce-o privește pe Fern, are o erupție cutanată pe gât din cauza parțialului de la biochimie. Mereu are câte-o iritație, dar de data asta e deja mai mult o erupție cutanată, care coboară până pe spate. Este destul de scârbos, așa că n-o să intru în detalii în timp ce mâncăm. Firește, refuză să se ducă la doctor. Bună, eu sunt Svetlana, tu trebuie să fii Ralph. Aș da mâna cu tine, dar cred că am luat răceala de la Fern. Asta-i o altă chestie – e răcită. Îmi pare rău că vorbesc atât de mult. Este însă o mare ușurare pentru mine să nu fie nevoie să-mi fac griji cu privire la cititul pe buze.

După cină, am mers la arhiva de filme să vedem *Casanova* în regia lui Fellini. Aleea era prea îngustă ca să putem merge împreună, așa că am luat-o înainte cu Ralph și am vorbit cu el despre cum Jackie refuzase să citească memoriile lui Casanova deoarece îl considera un derbedeu, și cum o convinsese Cassini, căruia apoi i-a scris un bilet încântător de mulțumire.

După un timp, mi-am făcut griji că am lăsat-o pe Svetlana singură, așa că l-am lăsat pe Ralph să meargă înainte.

— Văd ce-ai vrut să spui, că s-ar putea să fie homosexual, a spus Svetlana.

M-a cuprins un sentiment brusc de groază. Senzația de a fi trădat pe cineva era la fel de neplăcută ca senzația de a fi trădat tu însuși. Ba era chiar și mai neplăcută.

— Svetlana!

— Ce? Nu mă poate auzi, nu fi paranoică.

Nimic din postura lui Ralph nu dădea vreun indiciu dacă a auzit-o sau nu.

Cum de-am putut vorbi despre el cu Svetlana – cum de-am putut să-i spun lucruri despre el? Mi-a trecut prin minte cam cât de rău mi-ar părea dacă și Hannah ar fi auzit felul cum vorbeam uneori despre ea. Cum ar trebui să vorbești despre oameni?

Casanova părea oarecum răzbunător, de parcă Fellini ar fi fost gelos pe Casanova pentru că avea parte de atât de mult sex și ar fi încercat să-l pună într-o lumină proastă. Nu am înțeles de ce femeile râdeau atât de mult.

3. Destinul în Novosibirsk

— Scuzați-mă, mergeți la cooperativa „Scânteia Siberi-ană”? l-a întrebat Nina pe șoferul de autobuz. Se afla la aeroportul din Novosibirsk.

— Nu, i-a răspuns șoferul. Aveți nevoie de un taxi.

— Mergeți la „Scânteia Siberiană”? a întrebat cineva.

Nina s-a întors și a văzut un tânăr cu o valiză.

— Și eu merg tot acolo, a spus tânărul. Haideți să mergem împreună.

— Bine, a răspuns Nina.

În taxi, Nina a scos scrisoarea lui Ivan din cartea de fizică și a recitit-o.

— Priviți, a spus tânărul, arătând pe fereastră. Vedeți luminile acelea? Așa este centrul orașului, unde trăiesc peste un milion de oameni.

— Ah, a spus Nina.

Tânărul s-a uitat la ea.

— Observ că aveți o carte de fizică. Sunteți fizician?

— Da, urmez cursuri postuniversitare.

— Și eu urmez cursuri postuniversitare. Să facem cunoștință. Numele meu este Leonid. Studiez la Centrul Științific din Irkutsk.

— Eu sunt Nina, a spus ea. Studiez la Universitatea de Stat din Moscova.

— Măiculiță, o moscovită! De ce ai venit în Novosibirsk?

— Studiez aspectele fizicii în cazul deplasării renilor, a răspuns Nina.

Era o minciună.

Leonid părea dus pe gânduri.

Nina tăcea.

— Ivan Alexeici Bazanov? a repetat administratoarea de la „Scânteia Siberiană”. S-a uitat într-un registru mare.

— Nu există niciun Bazanov aici. Dar există un Boiarski, de asemenea Ivan Alexeici.

— Lucrează de mult timp aici? a întrebat Nina.

— Nu, nu de prea mult timp. Doar de trei săptămâni.

Inima Ninei a bătut mai repede. Ivan dispăruse exact acum trei

săptămâni!

— *Aș dori să-l întâlnesc, a spus Nina.*

— *Îl poți întâlni la ora cinci, a promis administratoarea. Dar acum se află la ferma experimentală.*

— *Ce fel de muncă se face la ferma experimentală? a întrebat Nina.*

— *Sunt studiate întrebări importante. De exemplu, care este cea mai bună mâncare pentru reni? Ce vulpi au blana cea mai călduroasă? Din păcate, este interzis accesul vizitatorilor.*

— *Înțeleg, a spus Nina.*

De fapt, Nina nu înțelegea. De ce era secret un studiu privind hrana renilor? Era posibil ca „ferma experimentală” să fie, de fapt, un laborator de fizică nucleară? Ar fi putut Ivan să se ascundă acolo sub un pseudonim?

— Ți-am spus că se va întâmpla, îi spunea Angela Hannei când am intrat.

Amândouă s-au întors să se uite la mine.

— Am fost jefuite, a spus Hannah.

Îmi luaseră scurta, eșarfa Angelei cu sigla Harvard, una dintre cămășile ecoseze ale Hannei – a spus că era preferata ei – și toate șosetele Hannei. Își sortase șosetele așezată în alcovul ferestrei și cineva pur și simplu i le luase pe toate.

— V-am spus să încuiați ușa când ieșiți. V-am spus, a zis Angela.

— Am coborât în hol doar pentru cinci minute! Oricum, am crezut că ești acasă. De unde ar fi trebuit să știu? Chiar și când ești acasă, stai acolo cu ușa închisă.

— Atunci încuie ușa mereu!

Scurta furată îi aparținuse inițial mamei mele, care o purtase mulți ani până când, în cele din urmă, și-a cumpărat un cojoc. Am luat-o din dulapul ei prima dată când aveam 15 ani, iar atunci când m-a văzut purtând-o, mi-a spus că o pot păstra. Adoram haina aia, cu umerii ei pătrășoși, nasturi mari și aromă vagă de parfum.

Ralph a fost cel căruia am vrut să-i spun imediat despre haină pentru că știam că mă va face să mă simt mai bine. A spus că ar trebui să mergem la cumpărături. Oricum avea nevoie de niște cămăși. Am decis să mergem la Filene's Basement, despre care se spunea că este o parte importantă a vieții din Boston.

Din capătul scării rulante, Filene's se extindea dedesubt, ca un fel de tapiserie istorică. Apoi ajungeai în interior. Cât vedeai cu ochii, cumpărătorii se băteau pe seturile de pulovere de cașmir, rochițe de petrecere pentru bebeluși și pantaloni de bumbac, cu o ostilitate atât de primitivă, încât părea să amenințe valorile burgheze înseși, întruchipate de acele articole de îmbrăcăminte. Un morman de izmene semăna cu o grămadă de suflute smulse din trupurile lor. Femeile scotoceau prin grămada de suflute, ridicând periodic câte unul în aer, astfel încât acesta atârna în atmos-feră fără vlagă și abandonat.

S-a dovedit că Ralph avea idei precise și detaliate despre hainele femeilor.

— Ai putea să-ți cumperi aia și să începi să porți o *geantă de paie*, a spus el despre un fel de tunică.

Am găsit o jachetă din piele roșu aprins, cu glugă, marcată cu o reducere de 75%, care părea de mărimea mea, și mi-am croit drum până la o oglindă în fața căreia erau doar două femei care se străduiau să prindă poziția cea mai bună. Stând în spatele lor, am încercat să văd cum îmi vine jacheta. Nu mi-era clar la ce mă ajuta, din moment ce citisem într-un studiu științific că majoritatea fetelor și tinerelor femei nu se percepeau cu acuratețe atunci când se priveau în oglindă. În cele din urmă mi-am cumpărat o pelerină neagră, fără formă, lungă până la glezne, care ar fi putut acoperi orice. Îmi amintea de mantaua lui Gogol.

Toată săptămâna fusese deprimantă. Am petrecut nouă ore tremurând, înfășurată în mantaua gogoliană, la un documentar de nouă ore despre Holocaust. La un moment dat, am crezut că mi-a crescut o umflătură în coapsă, dar s-a dovedit a fi o mandarină – căzuse printr-o gaură din buzunar și se prinsese în căptușeală.

Îmi doresc ca toate căile tale enzimatică să aibă o eficiență extremă, o reglare excelentă a secreției de citocine și nivele mari de endorfine, mi-a scris mama, într-un e-mail trimis la două dimineața, pentru a mă face să uit de examenele parțiale.

Ar fi un act de imensă bunătate din partea ta, dacă ai suna-o pe mătușa Berna la Izmir: a căzut și s-a rănit la picior. Va fi foarte mulțumită de mine. O poți suna după ora 13, dar nu prea mult după, că este ora ei de cocktail și nu ar avea sens. Mama termina o cerere de finanțare, pe care urma să o ducă în Upper West Side ca să nu depășească termenul de predare.

Angela avea un program special de studiu pentru parțiale, care implica o alarmă de ceas extrem de zgomotoasă ce se declanșa la fiecare 20 de minute. Nu s-a dus la culcare până la patru și jumătate, și chiar și atunci alarma a continuat să urle, doar că ea dormea indiferent cât suna. Am visat că pentru fiecare „cantitate” pe care o gândeai trebuia „să te trezești” într-o măsură sau alta. „Trezirea” însemna cu totul altceva în vis.

Ploaia cădea constant, aproape orizontal, din cauza vântului. Umbrela devenise un fel de glumă vizuală. Bibliotecile începuseră să ofere pungi din plastic pe care scria într-o parte că O CARTE UDĂ NU ESTE O RAȚĂ MOARTĂ. Aceste pungi trebuiau să te încurajeze să nu arunci cărțile ude.

Doar un tipograf din tot Parisul putea să descifreze corecturile pe text ale lui Balzac.

Am scris o lucrare despre sufixul turcesc *-miş*. Am aflat dintr-o carte despre lingvistica comparativă că era numit timpul inferențial sau probatoriu și că există structuri similare în limbile Estoniei și Tibetului. Timpul inferențial turcesc, am citit, era folosit în diverse forme asociate cu transmiterea orală și cu zvonurile: basme, epoei, glume și bârfe. Am recunoscut faptul că acest lucru era adevărat, dar nu grupasem niciodată conștient aceste forme împreună, și nici nu încercasem să articulez ce aveau în comun. De fapt, era foarte greu să articulezi ce aveau în comun, chiar dacă era ușor să urmezi regula.

Una dintre cele mai uzuale utilizări ale inferențialului turc, spunea cartea, era atunci când te adresai copiilor. Mi-am amintit și de asta: „Ce s-o fi întâmplat cu păpușa?” Timpul inferențial permitea vorbitorului să-și asume uimirea și ignoranța pe care o trăiesc copiii – acea stare atunci când fiecare informație este obținută, practic, din auzite.

Existau aspecte despre *-miş* care îmi plăceau: avea un fel de nedumerire încorporată, era amuzant în mod automat. În același timp, era un blestem care te condamna la conștientizarea faptului că tot ceea ce spuneai putea să uzurpe experiența altcuiva, că propria subiectivitate era o capcană și te făcea să intri în discuții în contradictoriu cu alții despre povești care se ciocneau cap în cap. Compromitea și transforma tot ceea ce spuneai. De fapt, schimba ce timp verbal foloseai. Și nu puteai scăpa. Nu ar exista nicio cale de a trece prin viață, în turcă sau în oricare altă limbă, în care să faci doar afirmații *faptice* despre observațiile directe. Erai forțat să utilizezi *-miş* de simpla condiție umană – doar prin faptul că existai în raport cu alte persoane.

În vacanța de Ziua Recunoștinței m-am dus la New Orleans să-l vizitez pe tata. Relațiile dintre noi erau mai bune și mai relaxate decât fuseseră în mulți ani. Mi se părea că acest lucru se datora, în parte, faptului că veneam de la Boston, și nu de acasă de la mama.

Mama mea vitregă, care era și ea turcoaică, dar care se adapta ușor la medii diferite, făcuse un *turducken*¹⁵. Fratele meu vitreg, care avea cinci ani, încă nu trecuse peste Halloween. Numai despre asta voia să vorbească.

— Ce se întâmplă dacă ei spun „Farsă-sau-dulciuri”¹⁶ și tu spui „farsă” și apoi toată casa își ia zborul pentru că este un balon? ne-a întrebato el.

Toți ne-am gândit ce răspuns să-i dăm.

— Păi, a zis tata în cele din urmă, presupun că atunci va trebui să îngroși rândurile celor fără adăpost.

...

Ningea când m-am întors la Boston. Nu aveam căciulă sau mănuși. Iarna trecută avusesem mănuși. Nu-mi puteam aminti ce se întâmplase cu ele. Erau diferite de mănușile de acum doi ani.

În gară, oamenii beau cafea și citeau ziare. M-am bucurat să văd că viața merge înainte – o viață reală, în care oamenii lucrau și rămâneau treji, încercând să facă tot felul de lucruri, care era, de fapt, și scopul cafelei. Era la un moment dat o poezie a lui Pasternak despre genul ăla de dispoziție: „Nu dormi, nu dormi, artistule.” Suna mai bine în limba rusă, deoarece cuvântul „artist” avea trei silabe, era un amfibrah, ca „spaghete” sau „apendice”. *Nu dormi, nu dormi, gorilă*, mă gândeam cât am coborât cu ascensorul la platforma de metrou.

Am fost, într-o oarecare măsură, foarte încântată, de această dată, de atmosfera specifică Bostonului. Călătorind la Cambridge cu metroul, am tot aranjat și rearanjat în minte numele stațiilor de tranzit din Boston.

Eliot, Holyoke, Copley Square,
Simfonia, Wollaston, Hoosac Pier,
Marblehead, Maverick, Fenway Park,
Haymarket, Mattapan, Codman Yard,
Wonderland, Providence, Beacon Hill,
Watertown, Reservoir, Mystic Mall.

Piața Harvard părea deopotrivă nouă și familiară. Mă simțeam ca și cum aș fi putut să-mi dau seama, doar uitându-mă, că această configurație a clădirilor și străzilor era familiară și semnificativă pentru o mulțime de oameni, nu doar pentru mine. Era ciudat să vizitez o suburbie pe care nimeni altcineva nu o mai vizitase și nu mai fusese acolo, ca apoi să mă întorc la aceste săli și clădiri atât de bine cunoscute, unde veniseră, timp de sute de ani, oameni de stat, scriitori și oameni de știință.

Când am ajuns la cămine, cineva era cărat cu targa. Era Hannah.

— Hei, Selin! a strigat ea, făcându-mi cu mâna. Nu-i așa că-i *amuzant*?

— Vă rog să vă întindeți, a spus un paramedic.

— Am căzut pe scări! Îți vine să crezi?

S-a întins înainte să pot răspunde, iar paramedicii și-au reluat drumul către o ambulanță parcată.

Hannah și-a petrecut noaptea în infirmerie. Am dormit timp de 14 ore. A doua zi m-am dus la magazinul armatei și forțelor navale ca să-mi cumpăr mănuși. Raftul din magazin era înșesat de mănuși cu un deget din America Centrală, care aveau ciucuri multicolori gigantici. Erau, de asemenea, și câteva perechi frumoase de mănuși din piele, dar erau și prea scumpe, și prea mici. Am cumpărat o pereche de mănuși de schi albastre și m-am dus să mă uit la încălțăminte. Purtașem tot anul aceeași pereche de adidași bărbățești pentru alergat. Aveam mărimea 12¹⁷ la pantofi, care era aproape imposibil de găsit pentru femei. La magazin am găsit o pereche de pantofi unisex cu șireturi, fabricați în Polonia, din ceea ce părea a fi mucava înmuiată în apă. Foarte grele, cu vârfurile bombate și tocuri de plastic, erau fără îndoială cele mai urâte încălțări pe care le văzusem vreodată, dar erau ieftine și mi se potriveau.

Era zăpadă din nou a doua zi. La micul dejun, trei persoane diferite mi-au complimentat pantofii. Mă simțeam ca-ntr-un vis. La cursul de rusă trebuia să spunem ce am făcut de Ziua Recunoștinței. Ivan se dusesese în Canada.

— Părul dumneavoastră arată diferit, i-a spus Grisha Varvarei.

— Zici? Nu l-am tuns.

A privit-o chiorăș.

— Cred că a *crescut*.

Am învățat niște verbe neregulate, pe care Varvara nu le-a numit neregulate. Ne-a spus că, de fapt, neregularitatea lor urmărește un tipar, deși existau neregularități în tipar.

După curs, am mers la clădirea cu ateliere de artă, privindu-mi țintă pantofii,

întrebându-mă dacă aş putea cumva să-i fac pierduţi, când am auzit o voce în spatele meu.

— Sonia!

Era Ivan, care-mi întinse un papuc albastru, flasc.

— Ți-a căzut asta.

Mi-am dat seama că era una dintre noile mele mănuşi de schi.

— Of, nu, am spus. Înseamnă că deja încerc să le pierd.

— Încerci? Este dificil?

— Trebuie s-o fac inconştient, i-am explicat.

— Aha, a spus el. Scuze că ți-am stricat planurile.

— Nu-i nimic. O să le pierd mai târziu, când nu ești prin preajmă.

— Pentru orice eventualitate, data viitoare când îți mai cade ceva, n-o să-l mai ridic.

Când trecuse o treime din anul universitar, le-am spus Angelei și Hannei că era timpul să ne rotim locurile în dormitoare. Hannah nu a vrut să-și mute lucrurile, așa că m-am mutat eu în dormitorul pentru o persoană. A durat două zile până când am urnit-o pe Angela să facă schimb de loc cu mine. O compătimeam, dar nu prea mult.

Tema finală pentru „Lumi construite“ a fost să construim o lume. Mă hotărâsem să scriu o poveste și să o ilustrez. Ca toate poveștile pe care le-am scris la vremea respectivă, se baza pe o atmosferă neobișnuită care mă impresionase în viața de zi cu zi. Consideram că asta era scopul scrierii poveștilor: să ticluiești un lanț de evenimente care să poată explica, într-un fel sau altul, o anumită stare de spirit – ce s-a întâmplat și care au fost urmările.

Atmosfera despre care voiam să scriu se ivise cu câțiva ani înainte, când m-am dus cu mama într-o vacanță în Mexic. Ceva s-a întâmplat cu autocarul închiriat care trebuia să ne ducă la aeroport, și care ne-a lăsat, în schimb, în curtea pavată cu dale roz a unui hotel straniu, unde se putea auzi în difuzoare compoziția lui Albinoni, *Adagio*; ceva ne căzuse pe brațe, iar când am ridicat privirea, am văzut că era cenușă. Citeam *Ciuma* lui Camus – asta era lectura mea pentru plajă – și mi se părea că vom rămâne acolo pentru totdeauna, în curtea roz, fără să putem pleca.

Voiam să scriu o poveste care să recreeze exact acea stare de spirit – un hotel roz, Albinoni, cenușă și imposibilitatea de a pleca – într-o manieră exigentă și demnă. În viața reală, stătusem în acea curte doar trei ore. Eram o adolescentă americană, persoana cel mai puțin interesantă și demnă din lume, adusă acolo de mama mea. Era definiția însăși a unui non-eveniment: niște americani au trăit pe pielea lor experiența unui zbor întârziat. În povestea mea, personajele ar fi blocate acolo pentru o lungă perioadă de timp, dintr-un motiv real, legitim – cum ar fi o boală. Hotelul s-ar afla undeva departe, cum ar fi Japonia. Administratorii hotelului și-ar cere scuze pentru că *Adagio*-ul lui Albinoni a răsunat pe holuri și în salonul de primire atât de mult timp, dar ar fi vorba de o problemă tehnică gravă și dificil de rezolvat.

Deși „Lumile construite“ fusese catalogat drept un curs de artă-atelier, Gary a spus că atelierul era o risipă din timpul orelor de curs. Trebuia să învățăm să ne facem timp pentru artă, ca niște artiști adevărați. Nu ni se permitea să folosim materialele de artă ale școlii. Și asta era ca în viața reală.

M-am dus la magazinul de arte plastice pentru a cumpăra materiale. Totul era foarte scump. Am ajuns la magazinul de birotică și papetărie. Am cumpărat două topuri de hârtie roz-electric pentru calculator și le-am folosit pentru a acoperi pereții, podeaua și mobilierul din noul meu dormitor. În felul ăsta puteam face fotografii care păreau a fi făcute într-un hotel roz. Oricine ar fi petrecut oricât de puțin timp în camera mea, sfârșea prin a i se face puțin greață din cauza mirosului de adeziv. Svetlana mi-a spus că nu e în stare să-și imagineze cum puteam trăi în felul ăsta.

— Îți dai seama că acum ești o persoană bolnavă într-un hotel roz, a spus ea.

4. O iubire de laborator

Un tânăr înalt aștepta la ușa biroului. Nina îi vedea doar spatele, dar l-a recunoscut imediat.

— *Ivan! a strigat ea.*

Bărbatul s-a întors. Nu era Ivan – cel puțin nu cel al Ninei.

— *Scuzați-mă, a spus Nina, dintr-o dată jenată. Caut o cunoștință de-a mea, Ivan Alexeici Bazanov. Dar văd că nu sunteți dumneavoastră acela.*

El a zâmbit.

— *Nu, eu sunt Ivan Alexeici Boiarski. Am același prenume și patronimic, dar un alt nume de familie.*

— *Am făcut o greșală, a spus Nina. Iertați-mă! La revedere!*

— *Unde vă duceți?*

— *La Laboratorul de Cosmologie și Fizica Elementară a Particulelor din Novosibirsk.*

— *E la trei kilometri distanță și aveți o valiză, a observat Ivan Boiarski. Să mergem cu tractorul meu.*

Oamenii din Siberia erau drăguți.

Nina a ciocănit la ușa laboratorului unchiului lui Ivan. Ușa a fost deschisă de... Leonid, tânărul din taxi!

— *Nina? Ce bucurie! Dar nu înțeleg – ce cauți aici?*

— *Am venit aici pentru că... pentru că profesorul Bazhanov îmi este rudă, a mințit Nina. Dar tu, Leonid, ce faci aici?*

— *Vizitez acest laborator pentru a studia proprietățile electrice ale permafrostului.*

— *Ce interesant, a spus Nina. Este aici profesorul Bazhanov?*

— *Nu, în momentul ăsta toată lumea se află la tabăra de gheață.*

— *Pot să aștept?*

— *Desigur. Te rog, ia loc.*

Dar Nina nu avea stare. Se plimbă prin încăpere.

În laborator se aflau trei birouri. Pe primul birou era o plăcuță pe care era scris: A.A. Bazhanov. Acesta era unchiul lui Ivan. Pe al doilea birou era o plăcuță cu numele unei femei: G.P. USTINOVA. Iar pe biroul acestei Ustinova era o fotografie a lui Ivan – cel al Ninei! Când Nina a citit plăcuța de pe cel de-al treilea birou, nu putea să-și creadă ochilor: I.A. Bazhanov. Acestea erau inițialele lui Ivan. Iar acolo, pe birou, se afla agenda lui Ivan!

Pe agendă era un bilet:

Ivan,

A trebuit să mai zăbovesc la observator. Iartă-mă! Te voi căuta în tabăra de gheață.

A ta,

Galia

A ta, Galia? Nina avu un sentiment neplăcut.

— Spune-mi, Leonid, a spus ea. Cine este G.P. Ustinova?

Chipul lui Leonid se întunecă.

— Galina Petrovna este geochimistul nostru, a răspuns el. Pe vremuri o cunoșteam destul de bine. Știi, avem o „iubire de laborator”: tocmai s-a căsătorit cu Ivan Alexeici, care lucrează și el aici. Acolo, pe biroul ei, este fotografia lui.

— Oh!

Nina s-a uitat la fotografia lui Ivan.

— E foarte chipeș. Scuză-mă, Leonid. Dar trebuie să plec.

— Poftim? Nu vrei să-ți aștepți ruda, pe profesorul Bazhanov?

— Iartă-mă! Nu mai pot aștepta. Te rog, nu spune nimănui că am venit aici.

Înainte ca Leonid să poată spune ceva, Nina plecase.

Bună, Selin!

Am primit mesajul tău despre filmul iranian, dar este deja ora 19:00. Ooof. Weekend-ul meu merge bine, cu excepția faptului că mă simt cam rău și am un morman incredibil de lecturi, care nu se mai termină. Iar promovarea mea la *tae kwon do* este mâine. Ieri am încercat să fac un proiect artistic, dar este greu cu presiunea de timp și cu lipsa de intimitate. Chiar îmi place de Val și Fern, dar am nevoie să fiu singură când îmi fac de lucru cu diferite chestii. În fine. Sper că îți place filmul și nu s-a dovedit a fi vorba despre niște cultivatori iranieni de cartofi. Scuze că n-am putut veni.

A ta, Svetlana

P.S.: Apropo, am visat că ne împușcam cu gloanțe de vopsea din pistoale de jucărie în mijlocul Memorial Drive și ne distram foarte tare.

Hei, Selin,

Am auzit că ai trecut pe-aici – dar dormeam buștean. Am fost bolnavă, dar acum să zicem că sunt ceva mai bine. Filmul rulează și mai târziu de 07:30. Dacă nu, o să mă duc la 07:30, dar dacă da, ar fi mai bine pentru că încerc să mai termin niște lecturi.

Hmm, văd că ai studiat niște *russkii*. Sunt impresionată. În afară de faptul că trebuie să citească Charlemagne, am terminat cu munca. Uraaa! (Așa se scrie uraaa sau este cu un a?) Dar, văd din această hârtie că ești pe punctul de a avea necazuri din nou pentru că nu respecti ideile din cărțile tale de lingvistică. Of... unele lucruri nu se schimbă, nu?

Astăzi am donat sânge și, în timpul donării, am avut o fantezie ciudată că sunt strânsă de gât cu un tub plin de sânge, care se curba de jur împrejur ca un intestan persvers¹⁸. M-am speriat rău. Cine știe unde ajunge sângele tău. Sângele meu va ajunge în creierul altcuiva. Sângele care îmi hrănește gândurile va hrăni pe altcineva. Ce penetrare ciudată. În fine. Chiar am vrut să vorbesc cu tine, dar bănuiesc că ești plecată să faci cine știe ce proiect turbat, cu vreun câine de vânătoare, în frig, în întuneric, în ploaie...

Să-mi spui la ce ore rulează filmul. Voi fi în camera mea... citind...

A ta,

Svetlana

Bună, Selin.

Nu pot s-ajung la film în seara asta nici dacă mă omori. Am 180 de pagini de citit în seara asta despre Renașterea Carolingiană și nu-i nicio fericire. Of. Planurile noastre cinematografice par să fie urmărite de ghinion, nu? Și nu-i decât vina mea. Mă simt foarte vinovată – ceva cu care ești foarte familiarizată (ha, ha). Aș spune că vom merge vineri la filmul cu Gogol, dar deja am învățat să nu mai fac nicio promisiune.

Hârtia asta roz este destul de mișto, apropo. Sper că este în regulă dacă folosesc o bucată pentru nevrednicul scop utilitar de a-ți scrie acest răvaș (am ales intenționat o bucată ruptă). Ca să te țin la curent cu visele din viața mea, am visat că soră-mea a avut un accident la yoga și cineva a spus că arată ca o verigă într-un blender. Destul de ciudat, nu?

Aaa, aici erai, purtând un pulover galben marfă. Îmi plac culorile tale strălucitoare.

Svetlana

...

Nu prea mai aveam bani, așa că am aplicat pentru un post la bibliotecă. Când i-am spus mamei, în receptor s-a făcut liniște pentru mult timp și, chiar înainte de a începe să vorbească, am putut să-mi dau seama că era furioasă. Motivul pentru care ea muncise atât de mult a fost ca eu să mă pot dedica studiilor și să nu-mi fac griji de bani; dacă aveam nevoie de mai mulți bani, se va mai împrumuta din fondul de pensionare și îmi va trimite un cec, iar dacă eu chiar doream să mă simt utilă societății, exista serviciul în folosul comunității. Mi s-a făcut imediat rușine pentru că am vrut mai mulți bani. Bani pentru ce – alți pantofi urâți, alte filme deprimante?

Dintr-un sentiment de vinovăție, obișnuința de a-mi asculta mama și interesul de a învăța o a doua limbă, m-am înscris să predau engleza ca limbă secundară într-un program de educație pentru adulți dintr-un proiect de locuințe de la stat. S-a dovedit că deja aveau destui profesori de engleză și că aveau nevoie de oameni care să predea matematică de liceu pentru completarea cunoștințelor. Nu eram interesată în mod special de matematica de liceu, dar nimeni n-a zis vreodată că am fost puși pe-acest pământ pentru propriul nostru amuzament.

Pentru a ajunge la locuințe, luai un metrou care te ducea la școala medicală, treceai pe lângă aproximativ 15 spitale și apoi traverseai literalmente câteva cai ferate. Nu mai fusesem niciodată la un proiect de locuințe și, cumva, mă așteptam să pară improvizate sau cârpite din bucăți; era ceva înspăimântător în soliditatea lor instituțională. Vedeai cum clădirile fuseseră mereu deprimante, aveau ceva deprimant în proiectarea și construcția lor, și că vor continua să fie deprimante, poate pentru sute de ani, până când o forță le va dărâma. Ochiuri în care iarba crescuse în voie se asemănau cu părul pieptănat în așa fel încât să ascundă chelia unuia care nu voia să accepte realitatea. Fiecare suprafață era acoperită de graffiti. Nu era nimic colorat sau jucăuș în graffiti – era aceeași mângăleală ilizibilă care se repeta la nesfârșit, ca un gând urât pe care nu puteai să ți-l scoți din minte.

Sălile de clasă se aflau într-o clădire rezidențială, cu o sobă abandonată în curtea din față. Am urcat la încăperile rezervate programului de educație pentru adulți. Era un „hol” cu o masă și scaune în miniatură, pentru copii, chiar dacă în program nu erau copii. Pe masă se afla o foaie de prezență, o plantă-păianjen moartă și un păianjen mort. Pe un raft în dulap se afla un teanc de caiete cu coperti marmorate și o cutie de creioane Ticonderoga neascuțite.

Eleva mea, Linda, a întârziat zece minute. Era cam de vârsta mea, subțirică, dată cu un ruj de culoare liliachiu metalizat și cu lac de unghii asortat. Mi-a dat o bucată de hârtie împăturită. Am desfăcut-o. Pe ea scria *Linda are nevoie de ajutor cu fracțiile*.

Am intrat în cea mai mică dintre cele două săli de clasă și ne-am așezat la o masă pliantă de picnic. Mi-a arătat pagina din carte pe care trebuia să o învețe. Era un tabel pentru generarea fracțiilor.

Numărător			
	112		
	2		
	113		
	144		

Dar se pare că deja învățase tabelul, pentru că atunci când am scris mai mulți numărători și numitori, cum ar fi 2 și 3, a putut să-i așeze unul peste altul, ca 2/3.

— Așa e, corect, am spus.

Linda a oftat și s-a uitat pe fereastră.

— Pur și simplu nu înțeleg ce sens are chestia asta, a spus ea.

Era un sentiment pe care îl înțelegeam foarte bine. Am dat la o parte tabelul și am încercat să-i explic rolul fracțiilor. Am început prin a desena un cerc și a-i spune că este o plăcintă. Părea contrariată. Mi-am amintit că directorul programului, un student în ultimul an, care lucrase cu adulți defavorizați încă din timpul liceului, spusese că, dacă predai matematica, era întotdeauna bine să

vorbești despre bani, pentru că asta arăta că matematica era importantă în viața de zi cu zi. Am dat pagina în caiet și i-am explicat că 1 la numărător și 4 la numitor era la fel ca un sfert, iar patru sferturi alcătuiau un dolar, deci era util să putem să împărțim ceva în fragmente și să vorbim despre ele.

— Probabil că te gândești la fracții mereu, am spus. Trebuie doar să înveți cuvintele.

Linda a oftat din nou.

— Poate că este important pentru tine, a spus ea. Dar pentru mine nu este important. Am chestii mult mai importante la care să mă gândesc.

Am încuviințat, în timp ce mă gândeam la ce să răspund.

— Chestia e, am spus, că este important să-ți iei bacalaureatul. Trebuie să înveți fracțiile ca să treci examenul.

— Neah-neah, a spus ea.

Încă se uita pe fereastră. M-am uitat și eu pe fereastră. Am văzut un tomberon de gunoi și niște porumbei. Începuse să plouă.

— Cum adică, neah-neah? am întrebat.

— Neah-neah, a repetat ea. Nu există plăcinte la examen. Examenul este din chestiile din manual. Profesorii de la clasă nu vorbesc de plăcinte.

Am stat să mă gândesc. M-am gândit la examen. Am spus că nu voi mai vorbi despre plăcintă și că vom învăța doar ce scrie în manual. Am dat la pagina următoare.

— Acum ești pregătită să simplifici fracțiile, am citit. În loc de două pătrimi, scrie: o jumătate.

Nu existau ilustrații sau explicații sau ceva care să arate de ce două sferturi erau egale cu o jumătate. În capitolul „Exerciții“ era o întreagă listă de fracții care trebuiau simplificate. Gândul de a încerca să-i explic cum să simplifice fracțiile fără a vorbi despre plăcintă sau bani era îngrozitor de descurajant.

— Din moment ce ai învățat deja tabelul ăla, am sugerat, poate că ar trebui să încheiem lecția.

Linda nu a spus nimic. M-am întrebat dacă „să încheiem lecția“ era o expresie elitistă, pe care numai oamenii bogați o foloseau.

— Poate ar trebui să mergem acasă, am spus. Ne vedem săptămâna viitoare.

A încuviințat, și-a pus manualul în geantă și a plecat.

— Știi, nu trebuie să iei apărarea fracțiilor în fața ei, a spus Svetlana. Nu se vrea ca ea să înțeleagă cu adevărat – nu se vrea decât ca ea să învețe pe de rost manualul.

Mă întorsesem acasă ca s-o găsesc pe Svetlana așezată la biroul meu, scriind cu sârg pe o coală de hârtie roz. Nu a ridicat privirea când am intrat. Citind peste umărul ei, am văzut că scria un mesaj pentru mine ca să contramandez planurile noastre de a urmări *Crucișătorul Potemkin*. Cu mâna stângă se juca cu colierul de la gât, un șirag de mărgel mari de chihlimbar.

Și-a semnat numele cu un S fantezist și mi-a înmănat hârtia.

— Ți-am scris un bilet, a spus ea.

În loc să mergem la film, ne-am dus în camera ei și ne-am așezat pe pat,

citind „Nina în Siberia“. Era comod să citești cu Svetlana, pentru că deja cunoștea tot vocabularul din sârbo-croată, așa că, în loc să mă uit în glosar, o puteam întreba direct pe ea.

Povestea era tulburătoare și tristă. Nina a aflat că Ivan lucra în laboratorul unchiului său și că se căsătorise cu o geochimistă. Dar nu era sigură de nimic, pentru că de fapt ea nu vorbise cu el – doar îi văzuse biroul, cu o plăcuță de identitate și un răvaș de la soția sa.

— Cine scrie chestiile astea? am întrebat. Coperta lucrării era goală; nu scria decât *Lectură în limba rusă I*.

— Să mor dacă știu, a răspuns Svetlana, întorcându-se la manualul ei de psihologie.

Am luat *Casa Umbrelor*, romanul de 1 020 de pagini de la Norton Critical, care era, în același timp, la fel de captivant și descurajant ca visul incredibil de lung al altcuiva. Am citit aceeași frază pentru a suta oară:

*În încheiere, adăugă Vholes în chip de supliment la declarația sa de principii, dat fiind că domnul Carstone este pe punctul de a reintra în regiment, poate că domnul Carstone îl va onora cu o poliță de 20 de lire, în contul său, pe care s-o încaseze de la bancherul lui.*¹⁹

Iar și iar, Vholes a adăugat în cele din urmă suplimentul despre domnul C și banii. Din nou și din nou, domnul C, agentul său, cele 20 de lire sterline din acel cont... poate.

Svetlana a subliniat ceva despre depersonalizare, în timp ce cu mâna stângă se juca cu colierul de chihlimbar.

— Este un colier frumos, am spus.

— Hm? a răspuns ea.

Am hotărât că trebuie să o fac să se uite la mine.

— Colierul tău, am spus. E frumos.

— Ah, asta? Este un cadou de la psihanalistul meu.

Când și-a pomenit psihanalistul, am știut că am câștigat și că o să vorbească cu mine în loc să citească.

Psihanalistul ei fusese la o conferință la Moscova de Ziua Recunoștinței. Fusese prima lui călătorie în Europa de Est și totul îi reamintea de Svetlana. A tot întâlnit alte femei pe nume Svetlana, multe dintre ele la rândul lor psihanaliști, deși una era agent de turism. La teigheaua cu bijuterii de chihlimbar s-a întrebat dacă era sau nu o dovadă de lipsă de profesionalism să-i cumpere Svetlanei un cadou. Și-a consultat una dintre colege, o Svetlana rusoaică, care venise cu el să-l ajute să aleagă un cadou pentru soția sa. Rusoaica Svetlana l-a încurajat să-și urmeze impulsul de generozitate.

— Nu e o tragedie așa de mare, a spus Svetlana. Așa cum a subliniat și el, prețul colierului a fost de numai aproximativ o cincisprezecime din ceea ce i-am plătit eu pe ședințe din septembrie încoace. Totul se deduce oricum din asigurarea mea. Într-un fel, acest colier este un dar de la Crucea Albastră din

Massachusetts.

Nu voiam să mă întorc la *Casa umbrelor*, așa că am întrebat-o despre asigurarea de sănătate. Pe măsură ce puneam întrebarea, mi-a venit ideea că romanul *Casa umbrelor* este practic *despre* niște documente plictisitoare, așa că de ce nu îl citesc pur și simplu în loc s-o întreb pe Svetlana despre documentele *ei* plictisitoare? Svetlana a făcut ochii mari. Mi-a spus că formularul de asigurare avea o rubrică pentru diagnostice legate de sănătatea mintală, iar ea îl văzuse pe-al ei. Era un număr din patru cifre, corespunzând unei intrări din DSM-IV²⁰.

— Gândește-te, a spus ea, patru numere. Atât – asta e boala de care suferi.

Și-a rugat psihanalistul să-i spună ce înseamnă numerele, dar el n-a vrut. I-a spus că ce scria în DSM nu conta; cuvintele care contau erau cele pe care și le spuneau unul altuia în acea încăpere. Dar Svetlana a folosit un sistem mnemotehnic pentru a-și reaminti cele patru numere, îi erau fixate în creier, iar ulterior s-a dus la bibliotecă pentru discipline științifice și a găsit DSM-IV.

— M-am uitat prin mormanele de cărți și l-am văzut acolo, a spus ea. Două volume mari, cartonate, pe un raft.

— Și?

— Și... nu m-am uitat. Am plecat din bibliotecă. Nu mă mai interesa.

Începusem să uit lucrurile pe care le citisem. A început la ora de conversație în rusă. Am ajuns târziu, deja citeau cu voce tare. Ivan și-a împins manualul spre mine și mi-a arătat pasajul. La rândul unde ea se uita pe fereastră și se gândea la Leonid, Ivan s-a aplecat spre mine și a spus:

— Se pare că se gândește mereu numai la bărbați.

— Pardon?

— Mai întâi se gândește la Ivan. Apoi se gândește la Leonid. Dar mereu numai la bărbați.

— Da, așa e, am spus. Ciudat.

Eu și Ivan trebuia să interpretăm o scenă din Novosibirsk, o scenă pe care o citisem și la care mă gândisem, dar dintr-o dată nu-mi mai puteam aduce aminte deloc ce trebuia să spun. Mai mult, nu puteam să caut pentru că îmi uitasem cartea. Stăteam acolo, îngrozită, amintindu-mi doar că era ceva de rău pentru Nina.

— Ivan, stai aici și așteapt-o pe Sonia, a spus Irina.

— Nu așa – cu spatele întors. Sonia, apropie-te de Ivan. Nu, nu ca la o înmormântare – te grăbești. Așa.

Ivan s-a ridicat, cu fața către fereastră, iar Irina s-a îndreptat grăbită către el, părând mai întâi preocupată, iar apoi încântată:

— Ivan!

Eram oripilată. Nu-mi aminteam de nicio întâlnire dintre Nina și Ivan. Cum am putut uita de așa ceva?

Irina s-a întors spre mine.

— Acum e rândul tău, Sonia.

Și eu, la rândul meu, am traversat camera și am încercat să par încântată.

— Ivan, am spus.

Ivan s-a întors. Părea complet lipsit de expresie.

— Bună ziua, a spus el.

— Ivan? am spus. Tu ești, cu adevărat?

— Da, eu sunt Ivan. Ne-am mai întâlnit și altădată?

— Ce vrei să spui, ne-am mai întâlnit și altădată? Credeam că suntem prieteni.

— Sonia, a spus Irina pe un ton de reproș. Ți-ai făcut tema?

— Chiar am făcut-o, am spus. Dar cumva am uitat ce se întâmplă acum.

Irina a oftat.

— Citește-o acum și reamintește-ți. Repede!

Ivan mi-a dat cartea. Pe măsură ce citeam, mi-am reamintit că ăsta nu era Ivan-ul care trebuie – era un alt Ivan cu aproape același nume.

Ce detaliu stupid să bagi într-o poveste, m-am gândit.

— O, îmi pare rău, am spus. Îl caut pe Ivan Bazanov. Dar tu ești un alt Ivan.

— Da, sunt Ivan Boiarski, a spus Ivan. Nu ne cunoaștem.

— Am făcut o greșală, am spus. Îmi pare rău. Trebuie să plec.

— Bine, a spus el. Te conduc cu un tractor.

— Mulțumesc, am spus. Oamenii din Siberia sunt atât de amabili.

Chiar nu voiam să merg la „Lumile construite“, apoi am văzut o siglă a Crucii Roșii și mi-am amintit cum Svetlana a donat sânge și mi-a zis că, dacă aș face-o și eu, aș putea lipsi de la o parte din curs. Am urmat indicatoarele până la mezaninul clădirii de limbi străine, care fusese împărțit în nișe cu paravane albastre, din plastic.

— Vă rog să stați nemișcată cât vă iau niște sânge, mi-a spus o asistentă medicală pe un ton neutru, ridicându-se în picioare și îndreptându-se spre mine.

S-a aplecat mai aproape, atingându-mi părul, după care s-a auzit un zgomot ca de foarfecă.

— Acesta este noua procedură, a spus ea. Să luăm sânge din ureche.

Asistenta mi-a arătat o reproducere purpurie, neclară, a hărții lumii și m-a întrebat dacă am fost, în ultimii doi ani, în vreuna dintre regiunile evidențiate. Nu era o hartă mare – toată Turcia era de dimensiunea unui bob de strugure. Partea de jos era evidențiată.

— Acolo e tot sudul Turciei? am întrebat.

Asistenta a spus că era doar Anatolia, din sud-estul țării. Am spus că fusesem în partea de sud și centrală a Anatoliei. Ea mi-a răspuns că nu are importanță din punct de vedere medical. Apoi m-a întrebat dacă am întreținut relații sexuale cu vreun bărbat care făcuse sex cu un alt bărbat începând din 1977, sau care acceptase droguri sau bani în schimbul sexului, sau care dăduse droguri sau bani în schimbul sexului.

— Stați așa. Opriți-vă, am spus.

S-a uitat la mine, în expectativă.

— Ce vreau să spun e că n-am făcut sex cu nimeni, am zis.

S-a uitat la mine și mai atentă, peste rama ochelarilor.

— Ai făcut sex cu cineva care a întreținut relații sexuale în schimbul drogurilor sau banilor?

La parter, jaluzele fuseseră trase peste ferestrele din sticlă. M-am așezat pe o masă. Lipită cu scoci de tavan era o foaie dintr-un index: *Întrebare de cultură generală: din perspectiva Polului Nord, pământul se rotește în sensul acelor de ceasornic sau în sens contrar?*

— Ai vene bune, a remarcat asistenta.

— Ah, mulțumesc, am răspuns.

Pulsul de la mână a devenit mai lent, mâinile mi s-au răcit. M-am gândit la harta reprodușă, la harta Anatoliei și la sensul de rotire al Pământului. Mi-am dat seama, în cele din urmă, datorită cântecului în care „frumoasa și bărbatul sălbătic” rima cu „se înalță din est, de la răsărit”. O voce a spus „Unii oameni sunt doar puțin mai înceți”.

Timpul părea să devină moale și lipicios. Băiatul de la masa vecină, care venise după mine, a fost condus afară. Deja își umpluse punga de sânge. Vezi, inimă? Poți să vezi? Poți să înveți? Ce poți să înveți? M-am trezit gândindu-mă la Nina, care se gândea mereu numai la bărbați, apoi mi-a trecut prin cap să mă gândesc la Ivan și am simțit cum mi se accelerează pulsul. Poate că aș putea accelera procesul în felul acesta.

— E pentru prima oară? a întrebat o femeie.

— Da, am răspuns.

— Mi-am dat seama.

Nu am simțit acul când era în brațul meu, dar am simțit când l-au scos.

Linda a întârziat la cea de-a doua întâlnire. M-am așezat pe scaunul pentru copii și am privit pe fereastra crăpată la tomberonul de gunoi, care acum avea o canapea în el. Când mi-au amorțit picioarele, m-am ridicat, am inspectat planta păianjen și am aruncat frunzele moarte la coșul de gunoi. Apoi am început să mă plimb prin cele trei încăperi folosite de programul de educație pentru adulți: înainte, prin sala întunecată, înapoi, prin cele două săli de clasă care comunicau între ele, și în holul de intrare. Am repetat circuitul iar și iar, ca pe un gând care nu-mi dădea pace.

Linda a apărut după 40 de minute. Am intrat în sala de clasă mai mică și ne-am așezat la masa de picnic. S-a trântit pe-un scaun ca și cum nu mai stătuse așezată de zile întregi. Am întrebat-o ce mai era nou în cartea cu fracții. A răsfoit paginile cu ghearele ei violet-argintii și mi-a dat-o deschisă la o lecție despre transformarea „fracțiilor mixte”, ca $2\frac{1}{2}$, în „fracții supraunitare”, cum ar fi $\frac{5}{2}$.

Știam că nu ar fi trebuit să desenez trei plăcinte. M-am gândit cât de minunat ar fi să mănânc plăcintă. Am încercat să găsesc cel mai simplu mod de a memora cum se fac exercițiile.

— Nu-i așa de rău, am spus. Trebuie doar să înmulțești numărul inferior cu numărul din stânga. Apoi adaugi numărul de sus și ai terminat!

A urmat o tăcere lungă.

— Am atât de multe rahaturi mult mai importante pentru care să-mi fac griji, a spus Linda. Habar n-ai.

— Bănuiesc că și bacalaureatul este la fel de important, am răspuns.

S-a uitat ținută la mine.

— Cine ești? Ce faci toată ziua? Țsta e locul tău de muncă?

— Eu... Sunt studentă, am răspuns.

Directorul programului ne-a spus în mod special să nu menționăm niciodată că studiem la Harvard și să negăm dacă eram întrebați direct; dar nu spusese cine ar fi trebuit să spunem că suntem.

— O *studentă*? Era uimită. Studiezi tâmpeniile astea?

— Ei, nu chiar tâmpeniile astea. Studiez lucruri diferite. Dar da, la un moment dat am învățat și fracțiile.

Ea dădu din cap.

— Înțelegi ce vreau să spun? Sunt prea ocupată ca să mai fac și asta.

— Înțeleg ce vrei să spui, am zis. Dar nu este oarecum o alegere? Dacă nu *vrei* să mai vii aici, atunci nu trebuie s-o faci. Dar dacă vrei să vii, atunci trebuie să învățăm fracțiile.

— O alegere? Pufni. Nimeni nu face alegeri pe-aici. Profesorul de la clasă mi-a spus că trebuie să vin.

M-a întrebat unde e Ethan. Ethan era celălalt tutore. I-am spus că vine marțea. M-a întrebat de ce nu putea veni vinerea. I-am răspuns că asta e și n-are de ales.

A oftat.

— Cel puțin el nu-i vreun *student*, a afirmat ea – nu tocmai adevărat.

Am oftat la rândul meu.

— N-ai niște teme pe care să ne uităm?

După o pauză lungă, a scos o foaie de ziar ruptă – probleme de adunare cu fracții. Era tema pentru acasă, iar ea o făcuse. Am corectat-o cu un creion în timp ce ea privea pe fereastră. A rezolvat corect patru din zece. I-am returnat hârtia și i-am explicat greșelile. Nu s-a uitat la mine și nici nu a făcut vreun alt gest că m-ar fi auzit. Am scris niște probleme noi, similare celor pe care le greșise.

— Vrei să le lucrezi pe astea pentru restul timpului? am întrebat.

În continuare nu s-a uitat la mine, dar după un minut a luat hârtia și a început să adune fracțiile. Acum era rândul meu să mă uit afară, pe fereastră. Scrijelitul creionului ăluia groaznic și plescăitul gumei pe care o mesteca.

5. Muncește mult, uită tot

Când Nina a părăsit laboratorul, zăpada și cerul se transformaseră într-un albastru închis. În depărtare străluceau luminile de la „Scânteia Siberiană”. S-a îndreptat spre ele, întrebându-se ce să facă. Să se întoarcă la Moscova? Dar Moscova doar i-ar reaminti ce voia să uite...

Nina a ciocănit la poarta cooperativei. Avea o întrebare pentru

administratoare. Voia să lucreze acolo câteva săptămâni.

Administratoarea era foarte bucuroasă.

— Lucrătorii harnici sunt întotdeauna bineveniți aici, a spus.

Nina lucra mult și abia dacă se mai gândea – la Ivan, la fizică. Chiar își pierduse cărțile de fizică. Nu conta. Avea grijă de renii blânzi și de vulpile cu blană atât de fină. Ce fericire să muncești mult și să uiți totul!

Nina s-a împrietenit cu Ivan Boiarski – Ivan 2 îi spunea ea – și cu frumoasa lui soție ucraineană, Xenia. Uneori, Nina se întreba ce s-ar fi întâmplat dacă Ivan 2 nu ar fi fost căsătorit? S-ar fi îndrăgostit de el? Straniu. De ce toți Ivanii din lume erau căsătoriți?

Săptămânile au trecut. Era Anul Nou. Nina, Ivan 2, Xenia, administratoarea și toți muncitorii au băut șampanie sovietică. „La mulți ani!“, și-au spus unul altuia.

Într-o seară întunecată de iarnă administratoarea i-a spus Ninei că are un vizitator.

— Cine poate fi? a întrebat Nina.

Acolo, în birou, stătea Leonid. În mână avea cartea de fizică a Ninei.

— Leonid! a spus Nina. Cum m-ai găsit?

Svetlana își întrebese psihiatrul cât timp va mai trece până când se va vindeca. El i-a răspuns că aceea era o întrebare greșită. Se pare că nimeni nu era „vindecat“ vreodată. Apoi l-a întrebat în cât timp va fi în stare să funcționeze normal, iar el i-a spus doi ani. La început, a spus ea, părea o eternitate, dar când s-a mai gândit, nu i s-a mai părut o perioadă așa de lungă.

— Ce înseamnă „să funcționezi normal“? am întrebat.

— Să fii capabil să faci față trecutului. Să ai o viață sexuală normală. Să nu stai treaz toată noaptea pentru că ai o criză de anxietate.

— Aha. Majoritatea oamenilor pot să-și confrunte trecutul și să aibă o viață sexuală normală?

— Da, că veni vorba, cred că da, a spus ea. Oricum, dacă cineva poate, ar trebui să fiu eu aceea. În adâncul meu am un talent pentru bunăstare. O știu.

Am încuviințat. Și eu credeam că are un talent pentru bunăstare.

Am citit în ziarul studențesc că un student în anul întâi sărise dezbrăcat de la o fereastră de la etajul al treilea al clădirii facultății de psihologie. Un morman de zăpadă îi amortizase căderea și se afla la infirmerie, unde era tratat pentru expunere la temperaturi extreme. Ziarul nu-i menționa numele, dar până la prânz toți bobocii știau că era vorba de un băiat Ethan, care locuia în Pennypacker.

Într-un roman de-al lui Dickens, m-am gândit, Ethan-ul care sărise pe fereastră s-ar fi dovedit a fi același Ethan cu cel care făcea meditații cu Linda. Dar aceasta era viața reală, deci probabil era vorba de un Ethan diferit. Desigur, nu duceam lipsă de băieți cu numele de Ethan.

Cu toate acestea, după prânz, am primit un telefon de la directorul de program, care mi-a spus să merg pentru a-i ține locul profesorului cu care lucra Linda de obicei, care era indispus. I-am spus că am un curs. El mi-a explicat că făcusem un angajament față de elevii din această comunitate, care făceau sacrificii pentru a-și schimba viața. Și noi trebuia să facem sacrificii – trebuia să le oferim un exemplu, deoarece fuseseră dezamăgiți de prea multe ori în trecut. Tot ceea ce spunea avea sens, dar totuși nu părea corect că țipa la mine. Nici măcar nu fusesem eu cea care sărise pe geam.

Linda a întrebat de trei ori ce s-a întâmplat cu Ethan.

— A sărit pe fereastră, am răspuns în cele din urmă. Dar nu-ți face griji, e bine.

— O fereastră?

S-a întors și s-a uitat la fereastră, ca și cum se gândea și ea să se arunce.

Linda trebuia să învețe cum să scadă fracțiile. De ce era scăderea întotdeauna mai dificilă decât adunarea?

Când am părăsit clădirea și m-am îndreptat spre stația autobuzului expres, afară cădea o ploaie înghețată. Autobuzul era oarecum mai puțin aglomerat decât de obicei. Nu am găsit un loc liber, dar am avut suficient spațiu pentru a-mi scoate minicasetofonul portabil și, ocazional, puteam să privesc afară pe fereastră printre capetele oamenilor, iar asta m-a înveselit. Era straniu de ce era suficient pentru a te face să te simți bine sau rău, chiar dacă circumstanțele de bază ale vieții erau aceleași.

Lucrurile s-au schimbat cumva, și m-am trezit pe podea, nas-în-nas cu niște cizme și cu un ambalaj de hârtie în care era un gogoloi de gumă mestecată. Minicasetofonul zăcea în apropiere – ușița casetei se deschisese, iar rotițele se învâртеau. Căzuseră și câțiva dintre ceilalți călători, și o pungă de hârtie cu portocale.

Autobuzul expres lovise spatele unui Mercedes. Șoferul Mercedesului a ieșit din mașină și a venit la fereastră pentru a striga la șoferul autobuzului. Șoferul expresului a coborât din autobuz ca să poată țipa mai bine. Privind pe fereastră, am văzut că eram aproape de Piața Centrală. Mi-am făcut drum până în fața autobuzului, am coborât pe ușa șoferului și am început să merg pe jos spre universitate.

Curând, lapovița s-a transformat în zăpadă, devenind frumoasă, și totul a căpătat dintr-o dată o importanță și o semnificație mai mare. Cina se terminase de-o oră, așa că m-am oprit la un magazin și am cumpărat un iaurt și o ciocolată. Totul în magazin părea super concentrat și clar: automatul de sucuri, rafturile frigorifice pe care erau așezate iaurturile, lumina roșie a scannerului.

A doua zi, l-am sunat pe directorul programului și i-am spus că nu voi mai da meditații la matematică.

— Trebuie să ții minte – a spus el – că nu toată lumea studiază la Harvard. Trebuie să înveți să vezi lucrurile din punctul de vedere al altor persoane. Un puști alb, privilegiat, dintr-o clasă socială superioară, mai tânăr decât tine, vine în

locul în care trăiești și îți spune că, practic, „trebuie să știi asta, și asta, și asta, și apoi poți să faci parte din lumea mea“. O să ai încredere din prima în puștiul ăsta?

Am stat și m-am gândit.

— Nu știu, am răspuns, dar am terminat-o cu bacalaureatul. Dacă aveți nevoie de profesori de engleză, anunțați-mă.

— Crearea unui canal bun de comunicare cere timp, a spus el.

— Voi încheia convorbirea acum, am spus.

El a oftat.

— O să te țin la curent în legătură cu engleza.

M-am hotărât să merg și eu cu Svetlana la *tae kwon do*. Mai întâi am alergat în cerc descălțați. Am uitat de glezne și de picioare. Studioul avea un perete de sticlă cu vedere spre piscină, unde se desfășura o lecție de scufundare. Cum de știau toți acei oameni că vor să învețe cum să facă scufundări?

Un băiat cu o centură verde stătea cu mine într-un colț și a făcut o demonstrație a primei „forme“: o serie de mișcări ca de dans, care se presupunea că te apărau împotriva unui atacator teoretic. Nu înțelegeam cum un astfel de dans te-ar putea apăra, doar dacă nu cumva atacatorul cunoștea și el dansul, dar în acest caz de ce l-ar fi folosit ca să te atace?

La sfârșitul orei, toată lumea stătea pe podea în timp ce elevii avansați rupeau cu rândul scânduri de lemn. Cei doi instructori – unul extraordinar de înalt, celălalt remarcabil de scund – țineau scândurile. Cel mai avansat elev, cu centură maro, rămase ultimul. Instructorul înalt a așezat, în loc de una singură, mai multe scânduri pentru elev ca să le rupă. Rânjind, elevul cu centură maro a făcut o serie de mișcări decorative, a scos un strigăt și a lovit lemnul cu mâna. Nu s-a întâmplat nimic. S-a făcut roșu la față și a lovit lemnul din nou. La a treia lovitură s-a auzit un sunet de lemn care se rupe. La cea de-a patra, scândurile au căzut zgomotos pe podea, însoțite de ovații puternice. Încă roșu, băiatul s-a înclinat în fața instructorilor și s-a așezat înapoi pe podea.

— Au mai rămas niște scânduri de lemn aici, a spus instructorul înalt, scrutând clasa. Svetlana. Te simți pregătită?

Svetlana i-a aruncat un zâmbet pe care nu-l mai văzusem până atunci și s-a dus în fața clasei, scuturându-și picioarele.

— Voi da câteva lovituri de antrenament, a anunțat ea. Cu fiecare lovitură, călcâiul ei atingea centrul exact al scândurii. Iar și iar, a repetat aceeași mișcare.

— Cred că ai înțeles, Svetlana, a spus instructorul în timp ce călcâiul ei roz și robust atingea centrul scândurii.

— Acum știți cu toții despre tendințele mele obsesive, a spus Svetlana.

A făcut un pas înapoi și a inspirat adânc. Zâmbetul i-a dispărut. Picioarul i-a țâșnit ca un piston, iar scândura a crăpat în două.

...

Într-o dimineață, în drum spre o prelegere despre Balzac, mi s-a arătat cu mare

claritate că nu era posibil cu niciun chip ca acel tip, profesorul, să-mi spună ceva util. Fără îndoială că *știa* multe lucruri utile, dar nu avea de gând să ni le spună; mai degrabă, avea să ne spună din nou că Parisul lui Balzac era extrem de comprehensiv.

M-am dus, în schimb, la biblioteca universitară, la subsol, unde erau stocate documentele guvernamentale. Aceasta era singura zonă în care erau permise laptopurile, deoarece zgomotul tastelor era supărător pentru cei care nu utilizau calculatoarele. Am deschis fișierul numit hotelulroz.doc și am început să scriu.

Nimic bun nu se întâmpla în hotelul roz. Era localizat în Tokio. O familie trebuia să stea acolo pentru două nopți. Tatăl, un regizor de film, urma să filmeze un film de non-ficțiune despre o fermă de privighetori de la țară. Cuiburile privighetorilor erau folosite pentru a face o cremă pentru piele. După două nopți petrecute în Tokio, tatăl și asistentul său au plecat la ferma de privighetori. Dar mama s-a îmbolnăvit, așa că ea și cele două fiice nu au putut pleca. Trebuiau să stea în hotel. Fiica cea mare era îndrăgostită de asistentul tatălui. Fiica cea mică era o pacoste. Povestea se numea „Pesta” – era un fel de aluzie la *Ciuma*. Era o poveste foarte deprimantă.

În săptămânile de dinainte de vacanța de iarnă, m-am dus să alerg în fiecare seară, singură, de-a lungul râului. Svetlanei nu-i plăcea să alerge prin zăpadă și credea că este periculos pe malul râului după lăsarea întunericului. Dar, purtând multe haine și încălțăminte antișoc, cu căștile pe urechi, mă simțeam complet izolată și în siguranță. Peisajul se rostogolea cu rapiditate, ca și cum ar fi fost în spatele unui geam. Pe o parte a cărării, lumina de la lămpile cu sodiu strălucea pe râul semi-înghețat și se reflecta în norii coborâți; pe partea cealaltă, perechi de faruri strălucitoare se măreau, se măreau și se grăbeau mai departe.

Într-o seară, în jur de ora unsprezece, o bicicletă s-a materializat din întuneric.

— Bună, Sonia! a strigat biciclistul, iar când deja dispăruse, mi-am dat seama că era Ivan.

Când în sfârșit m-am întors și am făcut un duș, era trecut de miezul nopții, dar nu eram deloc obosită, mă simțeam ca și când ar fi fost mijlocul zilei. Mi-am uscat părul, am fiert un ibric cu apă și am băgat un plic de „ceai de afine” de la cantină. Ascultam o casetă din coșul de reduceri de la Christie's, cu concertul pentru vioară al lui Hacıaturian, dirijat de Aram Hacıaturian. Dacă ascultai cu atenție, puteai auzi pe cineva tușind, poate chiar pe Aram Hacıaturian.

Am citit o vreme. Ca niciodată, lucrurile mergeau bine pentru Nina; și totuși, nu-mi plăcea că Leonid s-a dovedit a fi fostul iubit al Galinei. De ce trebuia să fie implicat iubitul respins al rivalei Ninei? Era vorba de economia narativă sau de o declarație despre felul de a fi al lumii – despre cum ar fi trebuit ca cei lăsați cu buza umflată să se mulțumească cu cei asemenea lor?

La două noaptea am început să-mi fac curat în cameră, chiar dacă nu era așa de dezordine. Din memoriile lui Oleg Cassini, care se aflau sub pat, am aflat că și Cassini suferise de insomnie. Într-o seară s-a trezit din cauza unor vise

tulburătoare cu deschiderea *Infernului* lui Dante declanșând „un tumult răsunător în subconștientul (lui): „*Pe când e omu-n miezul vieții lui/ m-aflam într-o pădure-ntunecată.*“²¹ Când am citit aceste cuvinte îngrozitoare, mi s-a făcut pielea de găină. Știam că „miezul vieții“ se referea la criza de la 40 de ani. Dar mie mi se părea că te aflai mereu în miezul vieții, și puteai rămâne așa până în momentul morții.

M-am trezit la ora nouă și șapte minute. M-am uitat la ceas, întrebându-mă dacă să stau în pat, să mă duc la micul dejun sau să întârzii la cursul de rusă. Era straniu să mă gândesc că toată lumea era acolo chiar în momentul ăla – acel curs era în plină desfășurare, cu toată lumea în sală. Acum era nouă și nouă minute.

Câteva minute mai târziu, o rafală de vânt mi-a suflat de pe o ramură fulgi de zăpadă uscați pe obraz, care încă mai era cald de la pernă. Am ajuns la curs cu 20 de minute întârziere. Numai Ivan și Boris erau acolo. Irina a fost bucuroasă că am venit – îi plăcuse întotdeauna mai mult atunci când grupa nu era formată numai din băieți sau numai din fete. Mi-a spus să stau cu Ivan și mi-a spus că are o idee: de ce nu se prefăcea Ivan că este Ivan-ul din poveste – Ivan-ul Ninei?

— În cele din urmă vă întâlniți, a spus ea. În Siberia. Înțelegeți?

Am spus că am înțeles și ne-am uitat unul la altul.

— Ivan, am spus. În sfârșit, ne întâlnim.

— Așa e, a răspuns el.

Apoi niciunul dintre noi nu a mai spus nimic.

— Ivan, a spus Irina. Nu ai ceva să-i spui Ninei?

— Păi, a spus el.

S-a uitat la podea și apoi la mine. Fruntea i s-a încrețit.

— Am o soție, a spus el. Și nu ești tu aceea.

Știam că nu era real, știam că este doar o poveste. Dar stomacul mi s-a strâns, mi s-a pus un nod în gât, un val de greață m-a lovit în piept. Mi-am dat seama că speram să aud o justificare – că era spion sau că se ascundea ca să nu i se facă vreo înscenare pentru o crimă pe care nu o comisese. Speram să aud că era o farsă căsnicia lui.

Mi-am spus că nimic nu se întâmplase cu adevărat. Chiar și în poveste, Nina știa deja că Ivan era căsătorit. Nu exista nimic nou. Nimic nu se schimbă.

Dar, la sfârșitul cursului, încă mă mai simțeam ușor supărată pe Ivan, ca atunci când ești supărat pe cineva în viața reală după ce ți-a spus ceva neplăcut într-un vis. În loc să cobor scările cu el, ca de obicei, am luat liftul.

În vacanță m-am dus acasă, în New Jersey. Totul era în același timp copleșitor de neschimbat și ușor diferit. Măgărușul de ghips al surorilor Oliveri era încă pe alee, sub salcie, puțin mai mic decât fusese. Înăuntru, casa era incredibil de curată, ca o scenă unde fusese comisă o crimă. Mama angajase o menajeră. În dulap era orez aromat, cu bobul lung – ceva ce nu mai văzusem până atunci. De când plecasem, a spus mama, factura pentru apă scăzuse cu 80 la sută.

Mama și-a invitat câțiva colegi la cină. Exista un motiv pentru care au fost invitați. Mama alcătuisese meniul din *The New Basics Cookbook*. Trebuia să fac

desertul, un tort de zmeură cu blat de bezea²² și sirop amaretto de zmeură. Nu mai făcusem niciodată un tort cu blat de bezea și m-am entuziasmat foarte tare când a început să crească, dar am deschis ușa cuptorului prea devreme și s-a lăsat în mijloc, ca o civilizație în colaps.

Colegii mamei erau caricatural de îngrozitori. Era greu de crezut că sunt hematologi – ideea că ei trebuiau să facă oamenii bolnavi să se simtă mai bine era comică.

— Peste 15 ani de acum încolo, departamentul nu va fi nimic altceva decât o grămadă de mutre insipide, inodore și incolore, a declarat șeful departamentului, care purta un papion.

Am izbucnit în râs. Toată lumea s-a uitat la mine.

— Nu pot să cred că ai spus așa ceva, am zis.

Mama a adus tortul, care până atunci devenise complet plat.

— Văd că ai un tort plat pentru noi, l-ai făcut așa intenționat? a întrebat unul dintre hematologi.

Prietenul mamei, Steve, a spus că este un tort înger-căzut. L-am mâncat cu sirop de zmeură. Era bun dacă-l priveai ca pe un soi de clătită.

Într-o altă seară, m-am uitat cu mama la *Sunetul muzicii*. Din cauza reclamelor, a durat mai bine de patru ore. Julie Andrews a cântat despre faptul că probabil făcuse ceva bine în tinerețe sau în copilărie, iar mama mea a cântat alături de ea. A spus că probabil a făcut ceva bun în copilăria *mea*, din moment ce am crescut așa de frumos.

Eram interesată când maicile au cântat despre rezolvarea unei probleme ca Maria. Se pare că „Maria“ era de fapt o problemă cu care se confruntau, că era o codificare pentru ceva.

Mama recitea *Anna Karenina*. M-a spus că *Anna Karenina* se referea la existența a două tipuri de bărbați: bărbații cărora le plăceau femeile (Vronski, Oblonski) și bărbații cărora nu le prea plăceau femeile (Levin). Vronski o făcea la început pe Anna să se simtă bine cu ea însăși pentru că iubea atât de mult femeile, dar, în particular, nu o iubea suficient, așa că ea a trebuit să se sinucidă. Levin, prin contrast, era dificil, plictisitor și incomod, aparent mai interesat de agricultură decât de Kitty, dar de fapt el era un partener mai de încredere, pentru că, în sinea lui, nu-i plăceau cu adevărat femeile. Astfel că Anna a făcut alegerea greșită, iar Kitty a făcut alegerea potrivită. Asta era ceea ce mama mea credea că reprezintă *Anna Karenina*.

Am luat trenul spre New York și am privit bradul de la Centrul Rockefeller: o chestie pe care milioane de alți oameni o văzuseră, spre deosebire de măgărușul familiei Oliver. Apoi am văzut niște afișe de propagandă sovietică la Muzeul de Artă Modernă. Un afiș pentru o linie de cale ferată numită Turksib arăta niște tipi cu trăsături tipice turcești care păreau a fi călcați de un tren. M-am întrebat care dintre ei fusese văzut de mai mulți oameni în istoria timpului: bradul sau afișul respectiv.

Examenale finale erau după vacanță, și nu înainte. Oricine era înscris la un

seminar sau la un curs de limbă trebuia să se întoarcă în campus pentru perioada de lectură, care începuse pe 2 ianuarie. Mama a fost plină de indignare și milă că vacanța mea era atât de scurtă, dar în mare măsură m-am bucurat că mă întorc.

Atmosfera din tren la începutul lunii ianuarie era total diferită față de cum fusese la mijlocul lunii decembrie. În luna decembrie, trenul fusese plin de studenți – studenți căzuți într-o poziție fetală sau cu picioarele încrucișate, pe podea, studenți cu toate accesoriile lor: saci de dormit, chitare, calculatoare de grafică, sandviciuri care erau 99 la sută salate, cărțile de buzunar ale lui Jung din colecția Viking. Ascultam muzică la minicasetofon în timp ce îl citeam pe *Moș Goriot*. Proprietarul anterior al lui *Moș Goriot*, Brian Kennedy, subliniasse în mod sistematic ceea ce păreau a fi cele mai lipsite de sens și incoerente propoziții din întreaga carte. Mulțumesc lui Dumnezeu că nu eram îndrăgostită de Brian Kennedy și că nu mă încerca nicio manie de a-i descifra gândurile.

În ianuarie, pasagerii erau mai risipiți, mai în vârstă, mai sobri. M-am gândit cum copilul s-a transformat într-un bătrân. Aceasta era ghicitoarea sfinxului. Cu siguranță nu era foarte dificilă. În Connecticut, rafalele de lapoviță s-au transformat în zăpadă, fâlfâind cu repeziciune tot mai jos, ca genele unui paznic de noapte. M-am dus în vagonul-restaurant, care avea ferestre mai mari. Mirosea a cafea – a luptă dusă pentru a-ți reveni în simțire. Într-un separeu, un bărbat în costum mânca un pateu danez. Într-un alt separeu, trei fete învățau.

— Hei, Selin! a spus una dintre fete și mi-am dat seama că era Svetlana, care stătea cu Fern și Valerie.

Văzându-le împreună, m-a izbit de cât de mare părea capul Svetlanei față de cele ale colegelor ei de cameră. Era foarte straniu faptul că unii oameni erau fizic mai mari decât alții. Svetlana a spus că, de obicei, lua expresul pe drumul de întoarcere, dar era înzăpezit. Aparent, expresul era un avion.

— Acum cred că o să iau întotdeauna trenul, e atât de liniștit, a spus ea. E jenant, dar mi-e foarte frică să zbor, chiar și pentru o oră.

Am vorbit despre ce trebuia să facem în perioada de lectură. Eu și Svetlana aveam cursul de rusă, în timp ce Valerie avea un seminar de fizică – cel în care câștigătorul Premiului Nobel te pune să cureți echipamentul de laborator.

— Este atât de nedrept, a spus ea veselă. Fratele meu are o lună întreagă liberă, iar eu trebuie să mă întorc a doua zi după Anul Nou pentru a turna acid pe catozii uzați doar pentru că profesorul este prea zgârcit ca să cumpere catozii noi.

— Îi obligă să folosească solvenți cancerigeni, a spus Svetlana.

— Nu s-a *dovedit* că sunt cancerigeni, a răspuns Valerie.

Fern urma doar ore de curs și de laborator, și spunea că se întoarce mai ales ca să se îngrijească de plante.

— Bănuiesc că nu-mi place atât de mult să fiu acasă, a adăugat.

În Boston, care se afla sub opt centimetri de zăpadă, se lăsa seara. Am luat o serie de decizii proaste, alegând metroul în loc de un taxi, apoi călătorind mai multe stații spre Braintree în loc de Alewife.

— North Quincy, a spus o voce digitală, pe măsură ce ușile se deschideau

spre negrul strălucitor.

— Asta nu e în direcția opusă? a întrebat Valerie.

Cu toatele ne-am uitat pe ușa deschisă. Ușa s-a închis.

— Următoarea stație, Wollaston, a spus robotul.

În Wollaston ne-a trebuit mult timp să găsim scările de pe platforma opusă. Svetlana avea, pe lângă valiză, două geți mari de voiaj.

— Nu știu de ce am luat toate lucrurile astea, a oftat ea.

Valerie și cu mine am târât cea mai grea geantă pe scări.

Campusul părea pustiu. Jumătate din luminile de la cantină erau stinse și era deschisă o singură linie, unde se serveau spaghete și piersici la conservă. Glasurile noastre erau mici în sala aproape goală.

Camera mea era incredibil de tăcută – puteai auzi zăpada căzând. Angela era încă acasă cu familia ei, iar Hannah era blocată în St. Louis din cauza zăpezii. Mi-a povestit prin e-mail frecvent, uneori în versuri. I-am scris și eu câteva versuri.

Cursul de rusă a început a doua zi dimineață. Ivan nu era acolo. A trebuit să vorbim despre vacanțele noastre.

Am încercat să lucrez în dormitor, dar era prea liniște. De fiecare dată când îmi ridicam privirea, Einstein părea să se uite și el la mine în expectativă, ca și cum ar fi vrut să spună: „Și acum, ce urmează?”

În cele din urmă, m-am dus la bibliotecă și m-am așezat la o fereastră de la etajul cinci, cu vedere la salonul Hong Kong, o structură fără ferestre care jucase un rol important în imaginația Hannei. „Ghici ce înseamnă dacă comanzi un rulou de ouă roșii”, spunea ea adesea.

Lângă Hong Kong era o gelaterie Baskin-Robbins, întunecată, cu excepția luminilor de la congelatoare. Închiseseră la începutul iernii.

Etajul cinci al bibliotecii era atât de gol încât, deși calculatoarele nu erau în mod normal permise, mi l-am scos pe-al meu și am început să scriu despre oamenii din hotelul roz.

Privind pe fereastră, am observat că erau doi oameni în gelateria închisă. În jurul lor, scaunele erau așezate pe mese, cu picioarele în sus. Unul dintre oameni era ori foarte gras, ori purta o haină mare.

La două noaptea biblioteca s-a închis și am mers acasă prin zăpada proaspătă. Norii se împrăștiaseră, lăsând să se vadă stelele. Lumina, chiar și de la cea mai apropiată stea, era deja de acum patru ani când ajungeai s-o vezi. Unde fi-voi în patru ani? *Simplu: unde ești. În patru ani te voi fi ajuns.*

Nu puteam să dorm. Am citit până la cinci. La opt și jumătate m-am dus la cursul de rusă. Ivan încă nu era acolo.

Aeroportul s-a deschis și Hannah s-a întors. Era atât de fericită. A spus că la ea acasă trebuia să fii liniștit și să porți mereu șosete pentru că toate covoarele erau albe și pentru că fratele ei mai mare avea o dizabilitate mintală. Nu mă gândisem niciodată la viața de familie a Hannei și nici nu mă întrebam de ce trebuia să facă atât de mult zgomot.

6. Puterea legăturilor

Nina era afară cu renii. Dintr-o dată, a văzut un bărbat care se îndrepta cu pași repezi prin tundră, spre ea.

— Nina? a întrebat bărbatul.

— Domnule profesor Reznikov! a exclamat Nina, recunoscându-și profesorul de la Moscova.

— Ce bucurie! Știi, Nina, mă gândeam la tine! Vezi tu, am venit în Novosibirsk să-l vizitez pe profesorul Bazhanov. El și cu mine lucrăm la un experiment revoluționar cu oameni de știință din Irkutsk și avem nevoie de un nou asistent.

— Un asistent? a repetat Nina.

— Nina, o să fiu sincer. Am auzit că ai niște probleme în viața personală. Dar sper că nu ai renunțat la fizică. Știu că ești talentată și că vei fi un fizician bun. Vrei să fii asistentul nostru din Irkutsk?

— Cu plăcere, i-a răspuns Nina profesorului Reznikov.

Drept cadou de rămas bun, muncitorii de la fermă i-au dat Ninei o pălărie de blană. Nina a promis să le trimită scrisori, iar ei au promis să-i răspundă.

Leonid și Nina au mers cu mașina la aeroport. Leonid a zburat direct la Irkutsk. Dar Nina s-a întors mai întâi la Moscova pentru a-și aranja treburile. Tatăl ei a fost încântat să vadă că este în siguranță și să afle că și-a găsit un loc de muncă nou și interesant în Siberia. După o săptămână, Nina zbură la Irkutsk.

Nina a privit pe fereastra avionului. „Siberia, din nou“, se gândea ea. Se gândea la noua viață pe care avea s-o înceapă aici.

...

Joi dimineața, înainte de orele de conversație în rusă, m-am oprit la magazin pentru a lua fotografiile cu hotelul roz. Încă mai încercam să deschid plicul când am intrat în sala de curs. Chiar și fără să-mi ridic privirile, puteam să-mi dau seama că Ivan era acolo.

După câte se părea, aveam un examen oral. Doi profesori veniseră să ne asculte și era și un magnetofon. Fiecare dintre noi a trebuit să-și spună numele și prenumele în microfon – numele reale, ca să ne poată da notele.

— Ivan Varga, a spus Ivan cu voce tare în microfon și mi l-a dat mie. Până atunci nu-i știusem numele de familie.

A trebuit să punem în scenă începutul de la „Nina în Siberia“, explicând acțiunile și gândurile noastre cu voce tare, folosind numărul maxim de structuri gramaticale. Nu mă pregătisem deloc, dar mă simțeam incredibil, aveam o fluentă fără precedent.

— Acum trebuie să vorbesc cu tatăl lui Ivan, am spus. Grozav. Nu mă place.

Nu m-a plăcut niciodată. Știu exact ceea ce va spune, cu o voce sumbră: „Doar Dumnezeu știe.“ Of, așa mi se întâmplă întotdeauna.

Profesorii au râs. Mi-am dat seama că toată lumea din încăperea o compătimea pe Nina, în situația ei obiectivă, atât de anormală și de neplăcută. În lumea poveștii, nimeni nu menționa și nu recunoștea că lucrurile erau anormale, așa că aveai tendința de a le accepta într-un mod incontestabil. Dar, dacă indicai anormalitatea – dacă puteai să o verbalizezi faptic – oamenii din lumea reală o recunoșteau și râdeau.

M-am trezit reamintindu-mi de o zi de la grădiniță, când profesorii ne-au arătat *Dumbo* și mi-am dat seama pentru prima dată că toți copiii din clasă, chiar și bătașii, îl plăceau pe Dumbo, erau *împotriva* celor care-l prigoneau pe Dumbo. Invariabil, au râs și s-au înveselit, atât când Dumbo a reușit, cât și când dușmanilor săi li s-au întâmplat lucruri neplăcute. Dar ei sunt *voi*, m-am gândit. Cum de nu știau? Nu știau. Era uluitor, un adevăr uluitor. *Toată lumea se credea Dumbo.*

Din nou și din nou, am văzut fenomenul repetându-se. Cele mai rele fete, cele care formau cluburi secrete ca să-i ostracizeze pe cei prost îmbrăcați, erau încântate s-o vadă pe Cenușăreasă triumfând asupra surorilor ei vitrege. S-au bucurat când prințul a sărutat-o. Evident, nu numai că se vedeau ca fiind nobile și bune, dar și ele doreau să iubească și să fie iubite. Poate că nu de oricine și nu de toată lumea, așa cum doream eu să fiu iubită. Dar, pentru persoana potrivită, erau pregătite să formeze o relație bazată pe bunătate reciprocă. Acest lucru însemna că portretizarea bătașilor în filmele Disney nu era corectă, deoarece bătașii din Disney își dădeau seama că sunt răi, erau mândri de asta și nu iubeau pe nimeni.

La cursul de „Lumi construite“, ne-am prezentat pe rând lumile pe care le construiserăm. Ham a adus o flotă de monștri umanoizi, mititei, din plumb, pe care i-a aranjat pe o masă într-o configurație asemănătoare tablei de șah, care simboliza o schimbare în desfășurarea unui război îndelungat în care luptau. Fiecare rasă și armată își avea propriile caracteristici, cum ar fi durata vieții, superputerile și slăbiciunile. Unii trăgeau cu pânze din picioare, ca niște păianjeni. Alții erau incapabili să simtă durerea. Iar alții erau, de fapt, plante. Nu era clar dacă aceasta era socotită o superputere sau o slăbiciune.

Un student a construit o lume care era, de fapt, *Războiul stelelor*. Era totuna cu *Războiul stelelor*, doar că toate personajele aveau nume din galeza veche.

Un alt student a făcut ilustrații în acuarelă pentru a însoți o poveste scrisă de prietena lui. N-aveam voie să vedem povestea, pentru că prietena lui era foarte timidă și trăia în Minnesota, dar părea să fie despre o fată pe jumătate goală, care locuia singură pe o plajă. Una din acuarele, cu titlul „Aș vrea să mă poți lua cu tine“, o arăta pe fată în genunchi pe nisip, privind niște păsări. În altă acuarelă, își lega frunze de palmier pe brațe („Arătau ca niște pene“). O a treia o înfățișa stând chircită, la poalele unei stânci.

Kevin și Sandy, o pereche de gemeni identici, chinezi americani, care făceau

studii premedicale, făcuseră fiecare câte-o serie de gravuri întunecate, expresioniste, pe lemn. Gravurile lui Kevin erau ilustrații ale *Against Nature* și includeau o vedere de jos a țestoasei încrustate cu bijuterii, care se târa în fața unui șemineu, aruncând o umbră uriașă pe un covor oriental.

Gravurile lui Sandy erau toate cu biserici.

— Care-i povestea aici, ce lume este? a întrebat Gary.

Sandy a răspuns că povestea era despre bisericile din Ungaria. Aceasta era lumea lor. Gary a spus că nu era o narațiune suficientă doar pentru că erau localizate în Ungaria. A spus că, de fapt, nu era o narațiune. Sandy a răspuns că va adăuga o narațiune înainte de următorul curs.

Ruby, o fată cu umeri largi, din Arkansas, pe jumătate chinezoaică, a făcut un videoclip numit *Un os de rupt*²³. Începea cu Ruby stând în picioare într-o bucătărie, ținând un os mare din *papier mâché*.

— Am găsit un os, tată, așa că cu cine aș putea să-l rup dacă nu cu tine? a spus încet.

Avea un chip uimitor, cu o gură căzută, lipsită de zâmbet, și breton asimetric.

Următoarea scenă arăta, cu o focalizare proastă, un asiatic pipernicit într-o cămașă de culoare galbenă aflat în fața unei clădiri. Părea să zâmbească și să dea din cap.

— E un iadeș, tată? a întrebat Ruby. Să-l arăt unui doctor? Unui paleontolog?

Ruby ne-a explicat ulterior că videoclipul era despre supărarea ei față de taică-su.

— Într-o lume ideală, a spus ea, tatăl meu s-ar fi suit într-un avion și ar fi participat la ceva care chiar mă interesează. Dar, desigur, este un dobitoc prea mare. Oricum, într-o zi l-am întâlnit pe tipul ăsta în vârstă mergând prin Piața Centrală, care *arăta* cam ca tatăl meu. Prietenul meu, care m-a ajutat cu filmările, nu era cu mine, așa că a trebuit să filmez singură partea aia. Am fost enervată la început, pentru că tipul a refuzat să vorbească. I-am dat 10 dolari ca să citească replicile pe care le scrisesem și el stătea acolo clătînând din cap și zâmbind. Apoi mi-am dat seama că era într-adevăr simbolic pentru relația mea cu taică-miu și asta a făcut filmul să aibă un impact mai mare.

Trebuia să mă întâlnesc cu Ralph la masă. Am ajuns la cantină mai devreme și m-am oprit la un terminal de calculator. Primisem un e-mail nou. Spunea să dau și eu 2 dolari pentru tortul de ziua cuiva. Aveam încă timp, așa că am apăsat pe *C* pentru a începe un mesaj nou și apoi, doar pentru a vedea ce se întâmplă, am introdus Varga în căsuța destinatarului. Ca prin farmec, a apărut adresa de e-mail și numele complet: Ivan Varga. Era Ivan.

M-am gândit un moment și am început să scriu.

Ivan!

Când vei primi această scrisoare, voi fi în Siberia. Renunț la facultate pentru că nu mă mai interesează întrebările despre fonetica articulatorie. Voi trăi și voi lucra la Novosibirsk la Cooperativa „Scânteia Siberiană“. Știu că mă vei înțelege și că va fi mai bine în acest fel. Nu te voi uita niciodată.

Masa a constat în ciorbă de fasole în coajă de pâine.

— Nu cred că Lucky Charms²⁴ funcționează, a spus Ralph turnându-și niște Lucky Charms din cutia de cereale.

...

Svetlana și cu mine plănuiserăm să mergem la *tae kwon do*, dar nu a venit la locul de întâlnire. M-am gândit să nu merg, dar asta ar fi însemnat că, de obicei, mergeam doar pentru că mergea și Svetlana, și nu dintr-un interes pur, nepărtinitor, pentru *tae kwon do*. De fapt, nu aveam un astfel de interes, dar știam că nu este corect să fac lucrurile doar pentru că le făceau alți oameni. Ceilalți oameni nu puteau reprezenta motivul pentru care făceai ceva.

Mai mult de jumătate dintre studenți erau încă în vacanță. Eram singura începătoare. În timp ce toți ceilalți și-au practicat mișcările cu instructorul scund, m-am dus cu instructorul înalt, William, într-o încăpere laterală pentru a învăța despre lovituri.

William mi-a explicat că o mulțime de oameni credeau că lovitura în arc era din genunchi, dar de fapt era din șold.

— Vreau să te concentrezi numai pe șold, a spus el.

I-am răspuns că o s-o fac, dar era greu să mă gândesc la ceva când încăperea era atât de mică, iar corpul său era atât de mare, brațele și picioarele lungi, grele, cu păr negru, nefiind acoperite cum trebuie de uniforma albă. Când piciorul lui uriaș și gol a țâșnit să lovească sacul, am avut senzația că ar trebui să-mi întorc privirea – deși aveam sentimentul că ar trebui să-i dau atenție, pentru că părea cu adevărat interesat să mă învețe cum să dau o lovitură în arc.

— Pivotează mai mult din șold, a spus el.

A făcut o mișcare ca și cum mi-ar fi corectat poziția șoldului, dar fără să mă atingă. Aceasta era filozofia *tae kwon do*: puterea deplină și nici un contact.

— Vreau să-și imaginezi că ești la poziția unu într-o unitate de cerc, a spus el. Șoldul tău este sinusul, iar genunchiul este cosinusul. Cosinusul este stabil la unu, cum este și genunchiul. Pentru a face o mare diferență în cosinus, trebuie să faci ceva nebunesc, la care nici măcar să nu ne gândim, care te-ar răni. Dar o diferență extrem de mică în sinus, și chiar te rotești pe linia aceluia cerc. Înțelege ce vreau să spun?

...

M-am dus în camera Svetlanei după curs. Stătea pe podea, arătând îmbujorată și infuriată, ținând în poală telefonul bej, de birou.

— Nu ai auzit? a spus ea, ridicându-și ochii înlăcrimați. Joseph Brodsky a murit.

Vestea o afluase în acea dimineață și deja subconștientul ei avusese timp s-o încorporeze într-un vis, pentru că trăsesse un pui de somn după prânz. Visase că stăteau cu picioarele încrucișate lângă fântâna din fața Centrului Științific, ea, și Brodsky, și alții, într-un cerc, dându-și unii altora niște boabe de porumb. Era un zgomot slab, iar cerul era de culoare cenușie. Fântâna secase. Se rugau pentru ploaie. Cerul se întuneca, dar furtuna nu venea – în schimb era o eclipsă de soare.

Am ridicat o carte care se afla cu fața în jos pe podea *КУРАНИИ*. Asta însemna „Pentru Urania“ în limba rusă. Am deschis o pagină la întâmplare. Am recunoscut aproximativ câte un cuvânt pe fiecare rând: „aici“, „tău“, „probabil“.

M-am întors în camera mea și m-am așezat la birou pentru a verifica e-mailul. Când am văzut numele lui Ivan în căsuța poștală, m-a trecut un fior și mi-am dat seama că sperasem toată ziua că-mi va scrie. Subiectul mesajului era: Siberia. Am citit mesajul de mai multe ori. Nu prea înțelegeam despre ce era vorba. Cuvintele în sine, și chiar și propozițiile, aveau oarecum sens, dar luate împreună păreau a fi fost scrise într-o altă limbă.

Dragă Selin, Sonia – am avut un vis ciudat, începea mesajul. Visul era despre râul Enisei. Acum știi că ești acolo. Știu că mă vei înșela cu viitorul fost iubit al iubitei mele. Cu toate acestea, te voi ierta. Fără tine nu aș fi găsit-o pe Barbara, mașinăria-profesor perfectă.

Ivan m-a întrebat dacă i-aș putea povesti intriga de la *Goodbye, Summer*. Era o „telenovelă“ a trustului BBC făcută pentru studenții începători de rusă. Trebuia s-o fi urmărit pe parcursul întregului semestru. Urma să fie la examen. Dacă îmi vei spune intriga, o să te iert pentru Siberia, pentru cei 150 de ani de invazie turcească a Ungariei și, în plus, pentru cărțile oribile despre ea pe care a trebui să le citim în școală.

Nu auzisem niciodată de vreo invazie otomană a Ungariei. Pe vremea când eram copil, mi se spusese că turcii și maghiarii erau înrudiți, că hunii erau turci, că ambele popoare migraseră spre vest de Altai și vorbeau limbi similare. Am avut un unchi, Attila – era un nume turcesc comun. Dar în lumea lui Ivan, strămoșii noștri fuseseră dușmani.

Mă simțeam amețită de sentimentul intimității și al depărtării. Tot ce spusese s-a iscat cu desăvârșire din afara mea. N-aș fi putut să inventez sau să ghicesc nimic. Îmi spusese un vis. Scrisese: Știi că mă vei înșela. Spusese că mă va ierta, de două ori. Nu făcusem nimic împotriva lui, dar gândul că o făcusem sau că o voi face era oarecum tulburător. Voiam să-i răspund imediat, dar așteptase o zi întreagă, așa că știam că trebuie să aștept cel puțin la fel de mult.

Treceam cu Svetlana prin sala de forță în drum spre vestiare.

— I-am spus lui William cât de speriată ai fost când a început să-ți vorbească de trigonometrie, a spus ea. Nu se va mai întâmpla.

M-am simțit trădată și apoi mi-am dat seama că Svetlanei probabil îi plăcea de William. În acel moment am văzut că Ivan era în încăpere, așezat la un aparat, trăgând de o bară de fier atașată la o frânghie. De partea cealaltă a scripetelui, greutatea stivuită se ridica și cădeau fără cusur. Ivan s-a ridicat și a dat drumul la bară, iar greutatea s-au prăbușit cu un zgomot surd. Era un subsol cu tavan jos și nu se putea îndrepta de tot. S-a întors ca și cum ne-ar fi văzut, dar nu eram sigură. M-am gândit dacă să-l salut, dar deja ajunsesem la vestiare.

Dragă Ivan, am scris. Când m-am trezit în Siberia, am simțit un dor de casă puternic. Am crezut că senzația ar putea dispărea pe parcursul zilei. Nu a dispărut. Am scris că plecasem din Siberia și că mă întorsesem. O parte din mine credea că nu va mai fi nimic aici – că voi urca pe scările rulante și că nu va fi decât zăpadă. În schimb, am găsit ziduri de cărămidă, pe Balzac, iaurt înghețat, consoane fricative alveolare, toate erau așa cum le lăsasem. Simțeam o nevoie puternică să-i spun cum eram înconjurată, copleșită, de lucruri cu sens necunoscut sau dubios, lucruri care nu erau în niciun fel proporționale cu mine.

Am început să-i fac rezumatul intrigii din *Goodbye, Summer*. Era o poveste lungă și, pe măsură ce scriam, eram sigură că pierd un fel de capital politic. Am șters ceea ce scrisesem și în schimb am scris: Sigur, pot să-ți spun povestea. Acum va trebui să mă roage din nou.

Înainte de examen, m-am întâlnit cu Svetlana la micul dejun.

— Ce-i cu fața asta de înmormântare? a întrebat ea.

— Nu am dormit bine, am răspuns.

— Nu-mi spune că ai emoții, a spus Svetlana.

— Ori de câte ori mă îngrijorează ceva, a spus un tip, Ben, îmi place să mă gândesc la China. China are o populație de aproximativ două miliarde de oameni, și niciunuia nu-i pasă nici cât negru sub unghie de nimic din ceea ce ți se pare atât de important.

Am recunoscut că acest lucru era foarte reconfortant.

Svetlanei îi plăcea să ajungă peste tot devreme și eram printre primii oameni în sala de examinare – o sală istorică, însorită, cu bănci de stejar. M-am așezat la capătul unei bănci, iar Svetlana s-a așezat pe rândul din față și s-a întors către mine. Discutam dacă Svetlana ar trebui să participe la înmormântarea lui Brodsky, la Mount Holyoke. La un moment dat, ea s-a oprit din vorbit, privind la ceva în spatele meu.

— Sonia, a spus Ivan. Chiar poți să-mi spui povestea de la BBC?

I-am spus povestea, începând cu momentul în care Olga și-a uitat manualele în taxiul lui Victor. În timp ce sala devenea tot mai zgomotoasă, Ivan s-a apropiat și s-a aplecat spre mine. După scurt timp, stătea pe vine, la picioarele mele, ținându-se de spătarul scaunului meu pentru echilibru, uitându-se încruntat spre podea.

Când a venit supraveghetorul de examen, ajunsesem la partea în care ambele personaje s-au căsătorit fiecare cu alcineva.

— Și asta-i sfârșitul, am spus.

— M-ai salvat, a spus Ivan, uitându-se în ochii mei, apoi s-a dus să-și găsească un loc.

— Cine era? m-a întrebat Svetlana.

— Ivan, nu-ți aduci aminte? Am fost cu toții în aceeași clasă.

— Nu mi-l amintesc deloc. Nu-mi pot închipui cum aș fi putut uita pe cineva, așa, a răspuns ea. De ce nu s-a uitat la serial?

— Bănuiesc că a fost ocupat.

— Trebuie să aibă o viață interioară foarte bogată, a spus Svetlana.

Am răs. Ea nu râdea.

— Chiar nu ți se pare nimic ciudat la el? Felul în care te-a privit – ca și cum ar fi încercat să vadă *înăuntrul* tău. Nu te-a făcut să te simți ne-la-îndemână? *Mie* mi-a provocat un sentiment incomod.

Nu-mi provocase niciun sentiment incomod.

Ivan mi-a scris un e-mail cu subiectul: Lenin. Mi-a spus că rușii se gândeau să-l scoată pe Lenin din mormântul din Piața Roșie. Ivan s-ar fi simțit cumva singur fără el. Lenin fusese întotdeauna prezent – Lenin, la fel ca imaginea de pe peretele meu, scrisese Maiakovski în abecedarul lor de clasa a IV-a, dar nu învățasera nimic despre motivul pentru care acesta s-a sinucis.

După 1990, toate monumentele lui Lenin de la Budapesta au fost adunate și depozitate într-un parc dicolo de periferia orașului. Acolo au format o comunitate minunată: mult mai plăcută decât și-au imaginat vreodată că ar putea fi comunismul. Lenin îl saluta pe Lenin în fața altui Lenin, în timp ce un proletar – pe care îl numeau sculptura din vestiar – fugea în spatele lui cu un stindard: *V-ați uitat puloverul, domnule*. Leninul uriaș, care zâmbea și era așezat în spate, fusese vandalizat la începutul anilor '80. *Nu mai zâmbi, Ilici, știi cum funcționează: în 150 de ani nu am devenit turci*, scrisesera vandalii. Rima mai bine în limba maghiară.

O altă statuie a lui Lenin, un dar din partea poporului sovietic, a fost distrusă în trenul care o aducea de la Moscova. Creștetul capului căzuse și se pierduse. Sculptorii unguri i-au făcut în grabă lui Lenin o pălărie, sculptată din cea mai bună marmură. La ceremonia magnifică în timpul căreia a fost dezvelită statuia, a fost evident că Lenin avea două pălării: una pe cap și una în mână.

Am recitat mesajul la nesfârșit. Nu știam de ce îl scrisese, dar puteam vedea că durase mult timp și că încerca să fie încântător. M-am tot gândit la Leninii din parc, într-o configurație pe care nimeni nu o intenționase vreodată, dar care era poate, într-un fel, adevărata realizare a comunismului. Stilul scrisului părea jucăuș, dar și serios. Era o chestiune serioasă faptul că Maiakovski se sinucisese.

Ritmul meu de somn s-a dereglat complet. Părea că mereu mă gândesc la lucrurile greșite. În fiecare seară mă duceam la culcare pe la miezul nopții, închideam ochii, aveam o mulțime de gânduri învălmășite, aprindeam lumina din nou și citeam până la patru.

Pentru că am vrut să-l înțeleg mai bine pe Ivan, am citit *Cartea râsului și a uitării*. Primul și primul lucru din carte era o anecdotă cu o pălărie despre absurditatea guvernării comuniste. Comuniștii, se pare, șterseseră un tip dintr-o fotografie, dar uitaseră să-i șteargă și pălăria. M-am gândit ore întregi la pălărie. Știam că avea cumva legătură cu pălăria de pe monumentul lui Lenin din Ungaria. Dar cum? Părea doar să stea acolo: această pălărie în plus.

Am mers cu Svetlana să vedem *Trei cântece despre Lenin* la Arhiva de Film. În al treilea cântec, Lenin murise. Întregul final al filmului era doar cu oameni care plângeau: oameni bătrâni, oameni tineri, copii; ruși, tătari, oameni din Asia

centrală; în fabrici, pe câmpuri, la înmormântarea sa. Era o trecere de la Lenin mort în sicriu, la bătrânul Lenin zâmbind în soare, și puteai vedea toate diferențele dintre moarte și viață. Niciodată nu-mi trecuse prin minte cât de mulți oameni l-au iubit pe Lenin, iubire din aia adevărată, cu sentimente.

Svetlana a spus că, pe când era în clasa I, copiii se necăjeau reciproc pe terenul de joacă, întrebându-se unul pe altul: „Pe cine iubești mai mult, pe tovarășul Tito sau pe maică-ta?”

În ultima zi a cursului de „Lumi construite“, Gary ne-a ajutat să ne aranjăm proiectele finalizate într-o galerie expozițională.

Sandy, ale cărui biserici din Ungaria avuseseră nevoie de mai multă narațiune, adusese șase gravuri pe lemn noi, cu aceleași biserici ungurești – de data aceasta cu porci pe treptele din față. El ne-a spus că porcii fugiseră de la ferma învecinată.

Gary a pus toate gravurile cu fața în sus pe o masă, apoi a întors cu fața în jos câteva pentru a ne arăta cât de diferit arătau cele rămase, în funcție de cât de multe erau vizibile și care dintre ele. Chiar arătau diferit. Asta ne-a ajutat să vedem faptul că Gary era, de fapt, bun la ceva. Cu toții am convenit asupra a patru gravuri care arătau cel mai bine împreună. Nu erau patru dintre cele mai bune gravuri – erau cele patru cu cea mai mare încărcătură. Una nu avea porci; celelalte trei aveau. Am încercat să le agățăm în diferite combinații. Totul s-a dovedit a fi ceva ce puteai schimba și manipula. Suportul de televizor al lui Ruby arăta cel mai bine în apropierea enciclopediei false făcută de un student la cursul postuniversitar de informatică. Bisericile ungurești arătau cel mai bine la rând, dar scenele din *Against Nature* arătau mai bine într-o grilă.

Adusesem 12 fotografii ale hotelului roz, iar clasa a ales șase dintre ele ca să le expunem. A fost amuzant să vedem care le plăceau tuturor. O fotografie îl arăta pe un tip dintr-un dormitor vecin stând în picioare, cu o valiză. Toată lumea l-a plăcut în unanimitate pe tip și valiza lui. Tuturor le-au plăcut fotografiile cu Hannah și cele fără oameni. Am agățat cele șase fotografii la rând. Povestea imprimată era aranjată în stive sub fotografii. Am ales un corp de literă de mărime 10, atât pentru a conserva hârtia, cât și pentru a descuraja lumea să citească povestea, care nu credeam că le va plăcea. Chiar dacă aveam convingerea profundă că scriam bine și că, într-un fel, eram deja scriitoare, această convingere era complet independentă de faptul de a fi scris vreodată ceva sau de a fi fost în stare să îmi imaginez că o să scriu vreodată ceva ce cineva ar fi vrut să citească.

Când Hannah a văzut povestea printată, nu i-a venit să creadă câte pagini scrisesem, mai ales cu un corp de literă atât de mic. Era sigură că nimeni altcineva din întreaga școală nu era capabil să scrie astfel de povești lungi și detaliate, și m-a implorat să mă înscriu la concursul de ficțiune pentru studenți.

— Ți-ai adus aminte să te înscrii la concurs? m-a întrebat a doua zi.

— N-am putut găsi clădirea, am răspuns eu.

Hannah, care știa harta campusului pe de rost, m-a dus la clădirea mică din lemn unde își avea biroul revista literară. M-a privit cum am lăsat un exemplar al povestirii, cu numele și numărul de telefon pe o bucată separată de hârtie.

Examinările se încheiaseră. Era timpul să uităm toate simbolurile fonetice, verbele rusești și intrigile de secol XIX. În timpul vacanței de câteva zile, înainte de noul semestru, a venit în vizită mama Svetlanei. A dormit în dormitorul Svetlanei, iar Svetlana a stat cu mine – nu putea să rămână în camera comună pentru că Fern creștea o plantă delicată, care avea nevoie de o lumină strălucitoare care trebuia să stea aprinsă toată noaptea.

Mama Svetlanei ne-a dus să luăm masa de prânz la un restaurant francezo-cambodgian.

— Selin, ea este mama mea, Sasha, a spus Svetlana. Mamă, ea este prietena mea, Selin.

Mama Svetlanei m-a privit ținută.

— Draga mea, a spus ea, nu ai altă haină?

Aveam pe mine mantaua gogoliană, lungă până la glezne, cumpărată de la Filene's. Când i-am explicat că scurta mea fusese furată, mama Svetlanei a părut uluită.

— Furată? Dumnezeu! Svetlana, trebuie să ai vreo haină mai veche pe care ai putea să i-o dai Selinei. Poate haina ta purpurie de schi? Este încă acasă. Ți-i pot trimite prin poștă.

— Mamă, jacheta aia e veche de doi ani. Mânele sunt prea scurte pentru mine. Niciodată nu i s-ar potrivi Selinei.

— Ah. Da, e adevărat, Selin, ești mai mare decât Svetlana. Păcat.

— Îmi place haina Selinei, a spus Svetlana.

— O, și mie, nu mă înțelege greșit, este... elegantă. Poate prea elegantă – poate puținel cam ridicolă. Dar, bineînțeles, trebuie s-o porți până când ai să poți să-ți iei alta. Nu trebuie să îngheți de frig.

A fost adusă la masă o oală de lut, cu ceva care bolborosea furios în interiorul cu lapte de nucă de cocos. Mama Svetlanei și-a adus aminte de vacanța ei preferată din copilărie.

— Mergeam la – care-i cuvântul? Unde sunt morți. Cimitir, cimitir. Cimitirul turcesc. Și dansam pe mormintele lor. Era o trupă, o!, nu prea mare, poate cinci sau șase muzicieni, și multe flori, iar fetele purtau cele mai frumoase rochii de mătase. Roșu, galben, alb, toate în culori diferite. A fost o vacanță frumoasă.

— Mamă, a spus Svetlana, nu e o poveste potrivită s-o spui prietenilor mei turci.

— Nu fii ridicolă. A fost o vacanță foarte dulce, nevinovată, plină de dans și flori. Selin n-o să fie ofensată. Turcii au fost un dușman puternic și respectat.

— Ca sârbii din Bosnia? [25](#) a întrebat Svetlana.

— Ce legătură are asta?

— Nu-mi vine să cred că vorbești despre turci, ca și cum ar fi cel mai tare lucru din lume să fii sârb.

— Nu este nicio diferență între a fi sârb sau orice altceva. Nu sunt eu cea care face această epurare etnică. Eu personal le doresc bosniacilor tot binele din lume. Și turcilor le doresc tot binele din lume. Doar am menționat o amintire fericită

din copilăria mea fericită, așa că de ce trebuie să avem întotdeauna aceste conversații politice? Haide să fim frivole.

S-a întors brusc către mine.

— Îți smulgi sprâncenele cu ceară? Cu siguranță trebuie că le pensezi. Nu? Au o formă atât de interesantă. Nu par tocmai naturale. Desigur, nu *trebuie* să-ți faci nimic la sprâncene. Deși, poate ai putea să le cureți puțin, chiar aici, dar nu e o tragedie. Nu ca Svetlana, care nu face nimic cu ale ei și care o fac să arate supărată.

— *Sunt* supărată, mamă. Nu e din cauza sprâncenelor.

— Da, știu, dragă, îmi tot spui asta. Dar îți dau un aer ursuz, ca unui băiețel morocănos. Ai fi mult mai atrăgătoare fără aerul ăsta. Nu crezi, Selin?

Cunoșteam aerul la care se referea, apărea dintr-un anumit unghi, când privea în jos, iar mie îmi era drag.

— Îmi plac sprâncenele Svetlanei, am spus.

— Ah, oftă ea. Sunteți atât de tinere, fetelor.

— Nu mă simt tânără, a spus Svetlana. Ziua asta m-a îmbătrânit cu vreo mie de ani. Nici nu-ți poți imagina, Selin, ce zi obositoare a fost. Să mă cert la nesfârșit, de la șapte dimineața, despre cum mi-a făcut Sasha praf copilăria.

— Ei bine, știi, dragă, nu a fost neapărat o ceartă, pentru că sunt într-un totu de acord cu tine. M-am purtat ca un monstru. Ca un monstru. Dar ce rost mai are să mai zăbovim asupra acestor lucruri acum? Cui îi pasă? Acum putem merge mai departe. N-am dreptate?

Svetlana nu a spus nimic, dar aproape că o puteai auzi cum fierbe, ca laptele de nucă de cocos din micul vas de lut.

— Te-ai descurcat minunat, am spus și mi-am pus mâna pe-a ei. Vreau să spun, uită-te la tine!

— Nu despre asta era vorba! a exclamat mama Svetlanei, ciocnind cu inelul în masă. Chiar dacă ea ar fi fost un monstru, am fi fost nevoiți să ne descurcăm cu ceea ce aveam. Nu ar fi avut niciun rost să ne *certăm*.

Primăvara

În prima zi a semestrului am învățat unele substantive neregulate rusești, care păreau feminine, dar care aveau terminația cazurilor masculine. Erau substantive bune: „calendar“, „dicționar“, „servietă“, „urs“. Ivan a întârziat și s-a așezat chiar în spatele meu. În prezența lui fizică era imposibil de crezut că-mi scrisese acele e-mail-uri.

Pentru că stăteam aproape unul de altul, Ivan și cu mine am ajuns parteneri într-un exercițiu de caz instrumental. Trebuia să-l întreb pe celălalt ce vrea „să se facă“ după absolvirea universității. Indiferent care era răspunsul, trebuia să fie dat la cazul instrumental. Ivan a spus că vrea să se facă matematician. Am spus că vreau să devin scriitoare.

— Ce vrei să scrii? Istorie, eseuri, poezii?

— Nu, romane.

— Interesant, a spus Ivan. După părerea mea, poți să scrii un roman bun.

— Mulțumesc, am răspuns. După părerea mea, poți să devii un matematician bun.

— Pe bune? De unde știi?

— Nu știu. Sunt politicoasă.

— Aha, înțeleg.

Asta părea să fi fost toată conversația noastră. M-am uitat în jur, la restul clasei. Toată lumea sporovăia în continuare, cu ardoare, ca niște foci.

— Unde vrei să locuiești după ce termini universitatea? am întrebat, deși nu făcea parte din exercițiu și nu am folosit cazul instrumental.

— După ce termin universitatea aici? Ivan a arătat spre podea. Aici, la Harvard?

— După ce termini universitatea aici, la Harvard.

— Vreau să locuiesc la Berkeley.

Am încercat să-mi amintesc ce era Berkeley.

— În... California?

Ivan a încuviințat.

— Vreau să merg la școala postuniversitară de la Berkeley, în California.

Niciodată nu fusesem, și nici nu mă gândisem la California.

Varvara ne-a înmănat ultimul fascicul al „Ninei în Siberia“. Erau folosite toate cele șase cazuri gramaticale. Am coborât pe scări împreună cu Ivan.

— Ce-o să faci acum? m-a întrebat el.

Suna a întrebare existențială.

— Nu știu, am răspuns, încercând să țin pasul.

A încetinit.

— Te duci la vreun curs?

— Nu în următoarea oră, am răspuns. Ce-o să faci tu acum?

A ezitat o fracțiune de secundă.

— Mă duc la un curs.

— Ah.

— Nu prea vreau să merg.

Atunci nu merge, am încercat să spun. Mi-a ținut ușa — o ușă grea, antiincendiu. Nu-mi plăcea să merg înaintea lui. Nu-mi plăcea să plece, să iasă din câmpul meu vizual, și nu-mi plăcea că-mi putea vedea spatele. Am ieșit pe ușă. Ne-am luat la revedere și am mers la centrul pentru studenți, unde am cumpărat o cafea și m-am așezat să citesc despre Nina.

7. Eclipsa

În acea primăvară fusese o eclipsă solară. Nina și Leonid au mers la o conferință în orașul Ulan-Ude, în Republica Buryat din Siberia de Est: cel mai bun loc din lume pentru a observa eclipsa.

Prezentarea Ninei a fost un mare succes. Toată lumea a fost de acord că era „ultimul răcnet în fizică“. După aceea, a fost un dineu mare. Fizicienii au mâncat sturion, au băut vodcă, au purtat conversații și au spus anecdote până târziu în noapte.

— Bună seara, a spus un străin.

Nina și Leonid s-au întors și au văzut... un șaman.

— Pentru numai două ruble vă voi spune viitorul, a spus șamanul.

Leonid i-a dat șamanului două ruble. Șamanul s-a uitat mult timp în palma Ninei.

— Începeți o viață nouă, a spus el în cele din urmă. Mi se pare că o să vă căsătoriți în curând.

Leonid i-a dat șamanului încă cinci ruble.

În dimineața următoare, Nina s-a trezit în zori și s-a îmbrăcat cu cele mai călduroase haine. Și-a pus pălăria de blană de la „Scânteia Siberiană“. S-a dus cu Leonid la locul de observație. Erau mulți fizicieni acolo.

Dintr-o dată, Nina a auzit o voce cunoscută.

— Nina!

S-a întors și l-a văzut pe Ivan.

— Nina, a spus Ivan. Felicitări pentru prezentarea extraordinară de ieri. Cât mă bucur să te văd! Spune-mi, cum îți mai merge?

— Ivan! a spus Nina. Îmi merge bine.

— Bună, Ivan, a spus Leonid.

— Bună, Leonid, a răspuns Ivan.

Cei trei studenți au tăcut.

— Nina. Leonid. Ascultați-mă puțin, a spus Ivan în cele din urmă. Vreau în sfârșit să vă spun adevărul despre mine. La Moscova, Nina era prietena mea și credeam că o iubesc. Dar, vara trecută, am întâlnit-o pe Galina și m-am îndrăgostit. Galina locuia în Siberia și plănuia să se căsătorească cu Leonid. Eu locuiam la Moscova și plănuiam să mă căsătoresc

cu Nina. Galina și cu mine am decis ca pur și simplu să uităm unul de celălalt. Dar apoi am primit o scrisoare de la unchiul meu. Mă invita să lucrez în laboratorul său din Novosibirsk. Am înțeles atunci: acesta era destinul.

— Destinul? a repetat Nina.

— M-am hotărât să merg la Novosibirsk, dar mi-a fost frică să-ți spun, Nina. Cumva, mi se părea că ai fi înțeles că totul s-a terminat între noi. Mai târziu, când am aflat că ai venit în Siberia, am înțeles cât de prost și laș fusesem. Am început să-ți scriu o scrisoare, dar nu am putut găsi cuvintele potrivite. Nina, iartă-mă, dacă poți.

— Să te iert, Ivan? a spus Nina. Dar îți sunt recunoscătoare! Dacă ai fi rămas la Moscova, n-aș fi venit în Siberia. Dacă n-aș fi venit în Siberia, nu l-aș fi întâlnit pe Leonid.

— Copii! a strigat cineva. Începe eclipsa!

Treptat, soarele a devenit o semilună din ce în ce mai mică. Umbra lunii înghițise aproape tot cerul. Coroana multicoloră devenise din ce în ce mai mai strălucitoare. La început, Nina și Leonid s-au uitat pe rând prin telescopul lor solar. Dar apoi s-au uitat unul în ochii celuilalt.

Am citit ultimul fascicul cu un sentiment neplăcut. Totul suna fals: profeția șamanului, explicația lui Ivan și, mai ales, finalul „fericit”. De ce trebuia Nina să privească în ochii lui Leonid, în loc să se uite prin telescop? Cum a rezolvat Leonid ceva? De ce trebuia ca fiecare poveste să se încheie cu o căsătorie? Te așteptai la una ca asta de la *Casa umbrelor*, sau chiar de la *Crimă și pedeapsă*. Dar „Nina în Siberia” părea a fi diferită. Din tot ce citisem semestrul acela, era singura lectură care păruse să-mi vorbească direct, care promisese să dezvăluie ceva despre relația dintre limbă și lume. Părea o trădare îngrozitoare ca misterul să fie elucidat atât de volubil, ca toată lumea să-și găsească perechea și, astfel, să piară.

Prinsă de povestea Ninei, am pierdut începutul următorului curs la care voiam să mă înscriu: un seminar despre avangarda spaniolă. Am găsit un loc exact când profesorul introducea o casetă în aparatul video. Casetă fusese oprită la un cadru în care un nor traversa luna, urmat, un moment mai târziu, de o lamă de ras care tăia ochiul unei femei.

Profesorul a oprit banda și a aprins lumina. Mi-a trecut prin minte că doar uitându-te la fața lui devastată și ridată, și puteai să-ți dai seama cumva că nu era american.

— Aceasta, a spus profesorul, este problema cu Buñuel. Mai precis, de ce ne arată o lună și apoi un ochi? Două imagini fără legătură. De ce le juxtapune?

S-a uitat în jurul mesei. Nimeni nu zicea nimic.

— Exact, a spus el. Nu există nici un răspuns, pentru că acesta este suprarealismul. Putem sugera multe interpretări, dar nu putem dovedi nimic și nu vom avea niciodată un răspuns. Să ne gândim puțin la Freud. Am citit *Interpretarea viselor* de Freud și am găsit-o extrem de nesatisfăcătoare. În această

carte, de exemplu, Freud interpretează un vis. Am citit interpretarea sa. Cred că, da, este posibil. Poate că interpretarea lui este corectă. Dar cum o poate dovedi? Nu poate dovedi asta. Pentru acest motiv, discuția este una fără sfârșit și este inutilă. De asemenea, ne confruntăm cu această inutilitate infinită în încercările noastre de a-l interpreta pe Buñuel.

M-am uitat în jurul mesei. Ceilalți studenți fie încuviințau, fie își luau notițe. Nimănui altcuiva nu i părea că este înspăimântător sau rușinos faptul că un profesor de literatură stătea în fața unei clase și spunea că interpretarea era de o inutilitate infinită.

— Tocmai am văzut o scenă șocantă, a continuat profesorul. În această scenă, un ochi este tăiat. Desigur, când a filmat, Buñuel nu a folosit un ochi adevărat al vreunei femei. A folosit un ochi de vacă.

Băiatul de lângă mine părea că are un fel de spasm și scrijelea ceva în agendă. M-am uitat la pagină. Cu un scris convulsiv, scrisese: *ochi de vacă*.

— Cu toate acestea, a continuat profesorul, chiar dacă Buñuel însuși nu a comis un astfel de act de violență umană, filmul în sine era deja un mediu nou și violent. Filmul este un mediu care fragmentează și dezmembrează corpul uman. Vedem capul actorului, dar nu-i vedem și corpul. Este ca și cum ar fi fost decapitat. Totuși, nu pare să fie mort. Vorbește și se mișcă, ca o persoană vie. Ce paradox! În epoca lui Buñuel, spectatorii s-ar fi ridicat și s-ar fi uitat sub ecran, încercând să găsească restul corpului. Niciodată înainte nu mai văzuseră oamenii un corp uman fragmentat în acest fel, și acesta era deja un șoc teribil pentru ei.

Când a numit filmul un „paradox“, am simțit un val de durere aproape fizică.

— Dar cu portretele cum rămâne? am lăsat să-mi scape.

Profesorul s-a întors către mine și și-a fixat privirea ridată pe fața mea.

— Portretele?

— Într-un portret vezi doar capul cuiva, fără corp. Dar oamenii nu presupun că persoana din portret a fost decapitată.

— Ah, bustul, a spus el. Bănuiesc că te referi la busturile grecești și romane, nu? De exemplu, un bust al Afroditei. Și totuși, ceea ce vedem adesea într-un muzeu prezentat ca un bust, este, de fapt, capul unei statui care a fost rupt de corp din cauza vreunui accident. Grecii și romanii ar fi fost îngroziți să vadă un cap separat în acest fel de trup.

Am stat să mă gândesc.

— Dar monedele? Nu arătau monedele doar capul unui conducător, fără corp?

— Desigur, a răspuns profesorul obosit, monedele sunt foarte vechi și am putea discuta acest lucru, dacă dorim. Ceea ce vreau să spun este că filmul a fost un mediu revoluționar.

Am fost impresionată de acea turnură retorică: acum *eu* păream o tâmpită pentru că era ca și cum aș fi spus că filmul nu era un mediu revoluționar.

În cele din urmă, m-am înscris la un alt seminar de film spaniol, predat în spaniolă de un instructor adjunct. Instructorul adjunct spunea și el lucruri

stupide, dar erau în spaniolă, așa că învățai mai multe. Eram singura persoană din clasă pentru care limba spaniolă nu era limbă maternă, așa că vorbeam cel mai lent și cu cel mai prost accent. Studiasem limba spaniolă în liceu pentru că tatăl meu, care era de stânga, îmi spusese că este important să știi limba claselor muncitoare. Îmi plăcea spaniola – îmi plăcea faptul că măgarul²⁶ avea un loc în literatura națională – și îmi plăcea ideea de a viziona filme spaniole în limba spaniolă, de a învăța despre o lume diferită în limba în care fusese gândită.

Ivan nu mi-a răspuns în ziua pe care o anticipasem. Iar și iar mi-am verificat e-mailul, și de fiecare dată nu scrisese. Când, în cele din urmă, numele lui a apărut cu acele litere verzi pe ecranul negru, m-a cuprins un sentiment de uimire și de frică, în parte pentru că m-am gândit că n-o să-mi scrie, și în parte pentru că subiectul era, în limba turcă, Nu fi ridicolă!.

Dragă Sonia, începuse Ivan. „Lucram porcul“ în bibliotecă la lucrarea mea de filozofie când am găsit acest dicționar. În turcă, *domuzuna çalışmak* însemna să lucrezi la porcul tău. Nu era ceva pe care să-l fi spus sau pe care l-ar spune cineva vreodată. Probabil că intenționa să spună că „lucra ca porcul“. Nimeni nu ar fi spus nici asta. Nu se vorbea prea mult despre porc în cultura turcă, și cu siguranță nu era cunoscut pentru muncă grea; ăla ar fi fost măgarul. Totuși, mi s-a părut minunat că Ivan se decisese să citească un dicționar turco-englez și că l-a pus într-o perspectivă atât de unică.

Turca, spunea el, era singura limbă care putea să exprime cu adevărat lipsa vreunei mari diferențe între o latrină și mătușa lui paternă. Era plină de cuvinte maghiare, cum erau cele pentru cătușe și barbă: în comparație cu limba turcă, toate limbile vest-europene sunt doar „garb“. Timp de câteva săptămâni, doar gândul la această afirmație putea să-mi provoace râsul în hohote. *Garbi* era termenul turc pentru occident, înrudit cu *garip* (singur, străin, ciudat). Dar „garb“ era, de asemenea, ca „trunchiat²⁷“ și „gunoi²⁸“, și însemna și haine ciudate, și eram de părere că are dreptate. Toate limbile occidentale *erau* garb.

Voiam să știu cum se va termina, ca și cum aș fi dat paginile înainte într-o carte. Nici măcar nu știam ce fel de poveste era sau ce fel de rol trebuia să joc. Care dintre noi îl lua mai mult în serios? Nu trebuia să fiu eu aia, pentru că eram mai tânără și pentru că eram și fată? Pe de altă parte, consideram că, într-un fel, eram mai puțin serioasă decât el – că avea un aer apăsător, de seriozitate, care mi-era străin, și pe care îl respingeam.

Am câștigat patru kilograme de caju la o tombolă. Timp de câteva zile am sărit peste masa de prânz și cină și am mâncat doar caju. În fiecare seară citeam până la patru, apoi dormeam până când pornea alarma, la opt. După cursurile de dimineață, mai dormeam puțin și apoi mergeam la alte cursuri. Zilele au căpătat un aer nenatural, ca de coșmar, ca și cum ar fi făcut parte din ceva lung, continuu, și chiar dacă mă dezorientau și-mi dăduseră o durere de cap constantă, mă și înveseleau, și nu-mi doream cu adevărat să se termine sau să se schimbe.

Într-o dimineață, la ora patru, când încă nu puteam să adorm, m-am ridicat

și i-am scris lui Ivan un e-mail lung despre cât de mult cred în ipoteza Sapir-Whorf, chiar dacă adepții lui Chomsky îl respingeau atât de mult pe Whorf și îl numeau supraveghetor pentru prevenirea incendiilor.

Whorf a căpătat o profundă neîncredere în limbaj în timpul activității sale pentru compania de asigurări în caz de incendiu, Hartford, în structura lui nevăzută care părea să provoace mereu incendii. A găsit într-o fabrică două încăperi cu canistre de benzină. Într-o încăpere, canistrele erau „pline“, iar în cealaltă „goale“. Muncitorii erau mai puțin atenți în preajma canistrelor „goale“ care, de fapt, conțineau mai mulți vapori de gaze; erau mai mulți vapori în acea încăpere decât în cea cu canistrele „pline“, iar muncitorii intrau acolo și își aprindeau țigările și izbucneau în flăcări. De la ce pornise focul? Nu era în binarele care fuseseră construite în limbajul nostru? Cum ar fi fost dacă limba noastră ar fi avut un concept diferit de „gol“ sau nu l-ar fi avut deloc? Ce era o canistră „goală“ de benzină?

După ce am apăsât pe Trimite, m-am dus la râul acoperit de zăpadă, m-am așezat pe o bancă și am mâncat caju. Cerul arăta ca o grămadă strălucitoare de rufe cenușii pe care cineva le spălase cu o cămașă roșie.

Am început să mă simt ca și cum aș fi trăit două vieți: una constând din e-mail-urile cu Ivan, cealaltă constând în orele de școală. Odată, la câteva ore după ce promisem un e-mail de la el, m-am ciocnit de Ivan pe stradă. Știam că mă văzuse, dar s-a comportat ca și cum nu m-ar fi văzut. A continuat să meargă mai departe și nu a spus nimic.

Mai târziu, mă duceam către sala de sport cu Svetlana și am trecut pe lângă un tip pe care îl cunoșteam de la cursul de lingvistică.

— Hei, Selin, cum îți mai merge? m-a întrebat el.

M-am oprit să-i răspund. Svetlana a fost nevoită să se oprească și ea din mers, la fel și tipul. Niciunul dintre noi nu putea merge mai departe până când nu spuneam ceva. Deși m-am gândit și m-am tot gândit, nu mi-a trecut prin minte ce să spun. După un moment, care părea că durează de ore întregi, pur și simplu am renunțat și am început să merg din nou.

— Ce-a fost asta? m-a întrebat Svetlana. *Cine* era ăla?

— Nimic. Nimeni.

— De ce nu ai vorbit cu el?

— Nu mi-a trecut niciun răspuns prin minte.

Svetlana s-a uitat țintă la mine.

— „Cum îți mai merge“ nu este o întrebare. Nu e ca și cum îi pasă de cum îți mai merge.

— Știu, a fost răspunsul meu jalnic.

— Înțeleg că disprețuiești convențiile, dar nu trebuie să ajungi în punctul în care nu ești capabilă să spui „Bine, mulțumesc“ doar pentru că nu este o afirmație originală, strălucită. Nu poți fi neconvențională în *toate* aspectele vieții. Oamenii o să tragă concluzia greșită.

Am încuviințat. Era adevărat că voiam să fiu neconvențională și să spun

lucruri semnificative. În același timp, aveam un sentiment foarte puternic că problema era mai mare de-atât. Începuse să-mi scape ceva din fundamentul limbajului.

M-am gândit că aş putea rezolva problema mergând la cursuri. M-am înscris la un seminar de filozofia limbajului. Scopul seminarului s-a dovedit a fi dezvoltarea unei teorii pe care, dacă ar fi citit-o un marțian, marțianul ar fi înțeles ce noțiuni avem atunci când cunoaștem o limbă.

Pentru a acoperi toate punctele, m-am înscris și la un curs de psiholingvistică, care avea ca cerință cunoașterea rețelilor neuronale. Pe lângă faptul că nu urmasem cursul ăla, nici nu știam ce erau alea rețele neuronale. Din anumite motive, acest lucru nu mă deranja prea tare, și nici nu părea a fi o problemă.

Chipeșul profesor italian purta cele mai elegante costume pe care le văzusem vreodată, în cele mai subtile culori – gri, cu o părere de albastru fumuriu, atât de greu de sesizat, încât trebuia să te uiți constant ca să fii sigur că nu ți s-a năzărit. Grupa s-a întâlnit la etajul al zecelea al clădirii de psihologie, cea mai mare parte fiind dedicată unui institut de studiu al liliecilor, unde mirosul era în consecință. Era un dezacord senzorial total să-l vezi pe profesorul chipeș, în costumele sale elegante, ieșind din lift într-o încăpere cu lilieci împrușiți.

Ivan a început să-mi scrie e-mail-uri despre soartă și libertate. Părea cu adevărat îngrijorat de posibilitatea ca noi să nu avem liberul arbitru. Lucrețiu și teoria cuantică au apărut în discuție. După felul în care mă simțeam eu – și niciodată mai mult decât atunci când mă uitam la cursorul verde de pe ecranul negru, încercând să compun un e-mail pentru Ivan – nu aveam nimic altceva *decât* liber arbitru. Gândul că ar putea să fie limitat în vreun fel mă făcea să mă simt doar ușurată.

Prietenul meu/fostul meu profesor de matematică, Tomi, care predă de 20 de ani, zice că poate spune pentru majoritatea copiilor cum va arăta restul vieții lor.

Există și excepții, la fel ca în cazul lui Freud, care nu putea analiza anumiți oameni. Mi-e teamă să-l întreb despre mine. Pe de altă parte, sunt la limita de a fi om de știință și, până acum, singura explicație științifică a liberului arbitru este aceea că este o iluzie. Nu-mi place asta.

...

În librărie, așteptând-o pe Svetlana să finalizeze compararea unor ediții diferite ale poemului *Beowulf*, am început să frunzăresc *Lectures on Literature* a lui Nabokov, iar atenția mi-a fost atrasă de un pasaj despre matematică. Conform spuselor lui Nabokov, atunci când anticii au inventat aritmetica, era un sistem artificial conceput pentru a impune ordinea lumii. De-a lungul secolelor, pe măsură ce sistemul a devenit din ce în ce mai complicat, „matematicile și-au depășit starea inițială și au devenit o parte naturală a lumii la care ele fuseseră doar aplicate... Treptat, s-a dovedit că întreaga lume era bazată pe numere și nimeni nu pare să fi fost surprins de ciudățenia că o rețea exterioară a devenit un schelet interior“.

Dintr-o dată, tot felul de lucruri pe care le învățasem în școală păreau să se potrivească împreună. Ar putea oare fi adevărat ceea ce a spus Nabokov – calculele abstracte au apărut primele, și numai ulterior s-a dovedit că descriau realitatea? Nu inventaseră grecii elipsa din geometria solidă, prin tăierea unor conuri imaginare și apoi, secole mai târziu, s-a dovedit că elipsa descria forma exactă a orbitelor planetare? Nu inventaseră anticii trigonometria, cu secole înainte ca cineva să știe că undele sonore aveau forma unor valuri sinusoidale? Fibonacci a inventat șirul lui Fibonacci doar prin adăugarea numerelor, iar apoi raportul său s-a dovedit a fi codificat în spiralele de semințe din florile de floarea-soarelui. Ce s-ar întâmpla dacă s-ar dovedi că matematica explică felul în care funcționează totul – nu doar fizica, ci totul? Ar putea fi asta ce studia Ivan?

M-am dus cu Hannah la cursul de matematica funcțiilor reale cu mai multe variabile. Era necesar pentru cursanții de studii premedicale. Instructorul era un student din anii mai mari, pletos, cu pieptul ca un butoi, care purta un trening verde de alergare. A început să vorbească, tare. Nu puteam înțelege niciun cuvânt din ce spunea. Nu era din cauza subiectului; mai degrabă, era imposibil să alegi o singură silabă care să poată fi recunoscută.

Pe hol, după curs, Hannah și prietenii ei de la studii premedicale glumeau despre cum ar vrea să saboteze pe cineva numit Daniel, care rupea mereu cercul. Daniel era chiar acolo, zâmbind modest.

— Ați înțeles ceva din ce-a spus tipul ăsta? am întrebat în timpul unei pauze în conversație.

Una dintre studentele de la premedicale, o fată frumoasă, cu sprâncene ca două pene, sus, deasupra ochilor, s-a uitat la mine.

— Nu, nimeni nu-l poate înțelege, a spus ea.

Toți au început să vorbească despre cum o să declanșeze o grenadă de fum în dormitorul lui Daniel în noaptea de dinainte de examen.

M-am dus la prima întâlnire a singurului curs de matematică din catalogul de cursuri care nu erau obligatorii pentru cei de la studii premedicale și care nu avea cerințe prealabile. Se numea „Seturi, grupuri și topologie: o introducere în matematica riguroasă, axiome și dovezi, prin subiecte precum teoria seturilor, grupurile de simetrie și topologia dimensională redusă“. Scaunele nu erau așezate pe rânduri, ci mai degrabă ca într-o mare aglomerație. L-am recunoscut pe colegul de cameră al lui Ralph, Ira, și m-am așezat lângă el. Din ce în ce mai mulți oameni continuau să intre și să se așeze pe podea. Se făcuse foarte cald. A intrat un bărbat bărbos. A studiat încâperea cu ochi melancolici.

— Eu sunt Pal Tamas, a spus. Acesta este numele meu unguresc. De aceea vorbesc cu acest accent. În limba engleză, sunt Tamas Pal. În curând, asistentul meu va veni cu programa.

N-am fost nici măcar surprinsă când asistentul s-a dovedit a fi Ivan. Era clar că mă văzuse și el, dar nu ne-am zâmbit, și nici nu ne-am făcut cu mâna. A început să împartă programa, care era încă fierbinte de la fotocopiator și conținea diacritice neașteptate. Tamas Pal s-a dovedit a fi „Tamás Pál“, iar Ivan s-a dovedit

a fi „Iván“. Subiectul primei săptămâni era „Continuitatea, legătura și caracterul compact“. Când am devenit atentă, Tamás Pál vorbea despre cum era imposibil să împarți în trei un unghi.

— Asta vi se pare probabil contrar simțului comun, a spus el.

Nu mi-am imaginat ce ar însemna ca un unghi să fie imposibil de împărțit în trei. Dacă ceva exista, nu puteai să-l tai în trei? Profesorul a început să schițeze diagrame și ecuații pe tablă. Am copiat totul în agendă. Ivan stătea pe podea, sprijinindu-se de perete. Avea o roșătură pe blugi, chiar sub genunchi. Mi-a făcut o impresie mult mai puternică decât demonstrația despre unghiuri.

M-am hotărât să nu particip la a doua întâlnire a Seturilor, grupurilor și topologiei. În schimb, m-am dus la biblioteca de științe ca să citesc un articol dintr-un jurnal despre pregătirea lingvistică. Aparent, dacă tocmai văzuseși o imagine a unui elefant, erai mai rapid în recunoașterea cuvântului „girafă“. O imagine a unui tren te ajuta să recunoști cuvântul „traseu“, iar o imagine a unei vedre te ajuta să recunoști noțiunea de „palid“²⁹. Nu demonstrau trenurile și vedrele că oamenii gândesc diferit în diferite limbi? Pe măsură ce citeam, am devenit din ce în ce mai puțin capabilă să efectuez sarcini simple de recunoaștere a cuvintelor. Din ce în ce mai mult nu mai știam ce să mă fac cu mine. Această neștiință era dureroasă fizic, ca o insomnie.

M-am dus la cursul de matematică.

Profesorul vorbea despre teoria seturilor.

— Luați în considerare mulțimea de oameni din această încăpere, a spus el. Sunt aproximativ 40 de membri. Acum să alegem un subset din acest set. Să spunem: oamenii care se cunosc. Cei mai mulți dintre noi suntem încă străini pentru ceilalți, dar nu toți. De exemplu, îl cunosc pe Iván.

A pronunțat într-un mod foarte precis, subliniind prima silabă.

— Nu știu câți alți membri aparțin acestui subset de oameni care se cunosc, dar după părerea mea cred că ar fi 10 sau 15. Așa că voi desena niște conectori, așa.

A desenat o grămadă de puncte pe tablă și le-a unit pe unele dintre ele, ca niște constelații. Eram eu și Ivan printre cei conectați – subgrupul de oameni care se cunoșteau? Ce însemna să te cunoști cu cineva?

Seara, Svetlana mi-a arătat cum să joc *squash*. Niciodată nu mai fusesem pe un teren de *squash*. În interiorul cubului orbitor de alb, adidașii noștri scârțâiau, iar vocea Svetlanei se auzea straniu de îndepărtată, ca la telefon. Mingea albastră, din cauciuc, era extrem de mică, extrem de rapidă și de nebunească. Să mai spui că această lume era prea deterministă pentru unii oameni!

Mi-am adus aminte, pe drumul de întoarcere de la terenuri, că Ivan preda o parte din cursul de matematică la nouă. O lună enormă atârna deasupra centrului sportiv. Probabil că nu aveam să mă duc la partea lui de curs. M-am dus acasă, am făcut un duș și m-am îmbrăcat. Când m-am uitat la ceas, era exact nouă fără zece.

M-am dus la Centrul științific. Nu am găsit încăperea, care era una din vreo

cinci sute. Nu exista buton pentru al cincilea etaj la lift – butoanele săreau de la trei la șase. Am urcat oricum în lift și m-am dus până la etajul 11 și înapoi, ca și cum etajul cinci ar fi putut să apară brusc. Înapoi, la parter, ușile s-au deschis. Ira a intrat înăuntru.

— Nu e niciun etaj cinci, am spus.

— Hei, a spus și a intrat în lift. Urci?

— Vezi, tocmai asta-i problema, am răspuns.

Ira a apăsat butonul pentru etajul al treilea. S-a dovedit că trebuia să ieși din lift și să traversezi o pasarelă metalică, care se întindea peste un atrium. O grădină mare, dezordonată, atârna deasupra atriumului, într-o jardineră nu prea adâncă, prinsă cu lanțuri. Era ca în Babilon, pe vremea când toată lumea vorbea aceeași limbă. De cealaltă parte a atriumului se aflau o serie de scări care mergeau la al cincilea etaj.

Sala de curs era aproape la fel de strălucitoare ca și terenul de *squash*. Era, oarecum, extrem de stânjenitor să-l văd pe Ivan stând în fața unei table. Și totuși, trebuia să te uiți la el – de aceea era acolo. Arăta atât de înalt, și aproape ca o marionetă când se plimba înainte și înapoi, și scria pe tablă și gesticula larg cu brațele pentru a indica ceea ce scrisese. Cămașa îi ieșise din pantaloni într-o parte. Muncea din greu. A folosit cuvântul „a suferi“ de trei ori. Nu-mi amintesc nici un alt instructor care să fi menționat măcar o dată suferința pe tot parcursul anului.

M-am uitat în jurul încăperii la ceilalți studenți. Ira purta ochelari și privea drept înainte. Doi tipi în jachete pufoase și adidași gigantici erau prăbușiți până aproape de podea pe locurile lor, împingând scaunele din față cu picioarele. O fată cu o minijupă neagră, un ruj roșu strălucitor și părul ciufulit, încuviința cu un zâmbet împietrit pe față.

Ivan vorbea despre seturi închise, seturi deschise, numere impare, numere pare și zilele săptămânii. Erau puncte care erau foarte aproape de seturi închise, existau puncte mai apropiate de setul închis. Era un tip de set care era deschis și închis în același timp. Era o dovadă care spunea că există un set care nu conținea o parte din propriile elemente.

— Sunt un artist extrem de prost, a spus Ivan, desenând o casă.

A pus un coș de fum casei și a desenat fumul care ieșea pe coș. Fumul arăta ca o sârmă ghimpată. A desenat atâta fum! Un nor mare, mare cât întreaga casă. Ce se întâmpla acolo?

Ivan a desenat un cerc în jurul casei.

— Casa este în interiorul lumii, a spus el. Poți fi în casă sau în afara ei, dar nu poți părăsi lumea. E fum în casă? Dacă nu e sufocant, voi rămâne în interior; dacă se dovedește a fi prea mult, voi pleca. Aduceți-vă aminte întotdeauna: ușa este deschisă.

Așa spunea și Epictet despre sinucidere.

Lângă casă, Ivan a desenat o figurină din bețe. Capul era la același nivel cu hornul. În turcă, dacă spuneai „capul ei nu a ajuns încă la horn“, înseamnă că era încă suficient de tânără ca să se căsătorească.

— Este afară sau înăuntru? a întrebat Ivan. Vedeți, e în afara casei, dar în interiorul lumii.

La sfârșitul cursului am plecat imediat, înainte ca ceasul să termine de bătut ora zece. În interiorul lumii, da – dar cel puțin afară din acea încăpere! A trecut și februarie. Preocuparea neclintită a profesorului de filozofie pentru marțieni a devenit pentru mine excentrică, chiar deranjantă. Am petrecut ore întregi în beneficiul marțienilor, încercând să punem lucruri precum metafora și malapropismul în notație logică. În ce condiții ar fi adevărat că „Kenji a pus un steag pe vârful Muntelui Fuji?” (Niciuna! Niciuna! Sub nicio formă!) S-a dovedit că teoria semnificației, care ar fi fost cea mai bună pentru marțieni, era o „teorie a adevărului”, care pune adevărului condiții pentru fiecare propoziție. Soluția ar fi arătat ca o serie de propoziții având forma „«Zăpada este albă» este adevărată dacă fulgii de zăpadă sunt albi”. Profesorul a scris această propoziție pe tablă la aproape fiecare oră de curs. Pe fereastră, zăpada se depunea din ce în ce mai mult.

La cursul de rusă, nimănui nu îi păsa de condițiile adevărului. Cu *toți* am spus „Am cinci frați.”

Am visat că Ivan ne spunea să identificăm un punct care era foarte aproape de setul de marți până vineri. Pentru a obține răspunsul corect, trebuia să ai un Rolex fals, la care secundarul ticăia, spre deosebire de un Rolex adevărat, unde glisa fără sunet. Pe un Rolex fals, răspunsul era „23:59:59 pe Sapir”, deoarece Sapir era cuvântul pentru luni, cel puțin în primele două săptămâni ale lunii; în ultimele două săptămâni, prima zi a săptămânii era numită „Whorf”. Este important să nu privești „Sapir” și „Whorf” drept doar două sinonime pentru luni, deoarece plasarea unei zile într-o lună îi afecta esența.

Dragă Selin, a scris Ivan.

Ești dispusă să schimbi vinul și brânza pe vodcă și murături? De ce trebuie ca un erou grec să se lupte cu propria soartă? Sunt zarurile o armă letală? Există vreo modalitate de a scăpa de trivialitate – temnița conversațiilor? De ce nu ai mai venit la matematică?

...

I-am scris lui Ivan despre visul meu. A răspuns că, dacă aş acorda o şansă matematicii, aş constata că era o lume mică și privată: doar tu și rațiunea – niciun bătaș masculin, cu calendarele și dicționarele lor. Mi-am amintit atunci cuvintele rusești pentru calendar și dicționar, felul în care păreau feminine, dar erau, de fapt, masculine, și m-am gândit că avea dreptate: despre asta era visul meu.

Treaba cu Rolexurile este uimitoare, uimitoare, a scris Ivan. Lumina, a spus el, părea să curgă, dar teoria cuantică spunea că ticăie. Valurile erau combinația dintre curgere și ticăit. Ar putea să se producă vreodată o curgere adevărată pe acest pământ al nostru? Poate că cineva ar putea face matematică curgătoare, sau sex curgător. Curgerea era frumoasă, dar neputincioasă. Energia venea din ticăit – capacitatea de schimbare rapidă. Nemurirea era curgătoare. Vieți care vin și pleacă, generații, ani, minute, secunde: toate sunt pe Rolexul fals.

De Ziua Îndrăgostiților, Hannah mi-a transmis un e-mail în lanț: Trimite acest e-mail la cinci persoane sau inima ta va fi frântă în următoarele 24 de ore. Nu promitea nimic bun dacă îl trimiteai – doar că, dacă nu o făceai, inima ta avea să fie frântă. S-a dovedit că funcționează. Trei sute de cupluri fericite s-au despărțit în 24 de ore de la ștergerea acestui mesaj. Ce fel de persoană ar scrie o astfel de scrisoare?

M-am dus cu Ralph să luăm cina la cantină. Era seară de *fajita*. La coadă, am compus o poezie despre luarea deciziilor. „Alegerea ta pentru tortilla, fie ea porumb, grâu sau făină, poate modifica vântul, 53 de kilometri ani-lumină“. Erau cutii de „inimi cu mesaje“ peste tot, cu mesajele lor concise, amenințătoare. ÎNTREABĂ-MĂ, ÎN NICI UN CAZ, DA, CINE, EU? Mai târziu, mâncam bețe de morcovi, iar Ralph mi-a spus că-i aminteam de un cal.

— Te-am supărat cu ceva? am întrebat.

— Nu, de ce zici asta? a spus Ralph.

Ivan mi-a scris despre clovni. A spus că am uitat de clovni, care acum nu mai dădeau spectacol decât în închisori și aziluri de nebuni. Implicația era că ăsta nu era un lucru bun.

I-am scris lui Ivan despre un film pe care îl văzusem la cursul de spaniolă, despre un bătrân ai cărui prieteni mergeau cu toții prin oraș în scaune cu roțile motorizate. Bătrânul visa să devină paralytic ca să poată și el merge într-un scaun cu roțile. Erau multe animale de fermă care străbăteau străzile, reprezentând haosul perioadei *franchiste*.

Ivan nu a mai venit la cursul de rusă. De fiecare dată îi lua din ce în ce mai mult timp pentru a-mi răspunde. Într-o zi, la ora patru dimineața, mi-a trimis un mesaj foarte lung despre alcoolism și vertij. L-am citit la centrul pentru studenți, cu Svetlana.

— Cine ți-a scris e-mail-ul ăsta monstru? m-a întrebat ea, uitându-se peste umărul meu.

— Nimeni, am răspuns și am închis mesajul.

Dar îi văzuse numele. Mi-a spus că numele de familie al lui Ivan era o anagramă pentru unul dintre cuvintele sârbo-croate pentru diavol: „Știi, cum ar fi *vrag*, dușman“. M-am supărat și am spus că numele de „Svetlana“ avea și el „Satan“ în el³⁰.

...

Am citit mesajele lui Ivan iar și iar, gândindu-mă la ce însemnau. Mi-era rușine, dar de ce? De ce era mai onorabil să recitesc și să interpretez un roman ca *Iluzii pierdute*, decât să recitesc și să interpretez niște e-mailuri de la Ivan? Oare pentru că Ivan nu era un scriitor atât de bun ca Balzac? (Dar eram de părere că Ivan era un scriitor bun.) Oare pentru că romanele lui Balzac au fost citite și analizate de sute de profesori, astfel încât citirea și interpretarea lui Balzac era ca și cum ai fi participat la o conversație cu toți acești profesori și era, prin urmare, o activitate superioară și mai semnificativă decât citirea unui e-mail pe care doar eu îl puteam vedea? Dar faptul că e-mailul fusese scris special pentru mine, ca răspuns la

lucrurile pe care eu le spuseseam, îl transformau *literalmente* într-o conversație, în felul în care romanele lui Balzac – scrise pentru o audiență generală, având ca ultim scop obținerea unui profit pentru industria imprimeriilor – nu era; nu era, astfel, mai autentic și mai uman ceea ce făceam?

Programul de educație pentru adulți mi-a atribuit un elev la engleză, Joaquín, un instalator dominican cu părul alb, ochelari cu lentile heliomate și postură dreaptă, ca un băț. A venit la timp și m-a salutat călduros în spaniolă. Am zâmbit, dar nu am răspuns. Cu elevii de la engleză ni s-a spus să ne prefacem nu numai că nu mergeam la Harvard, dar că nici nu știam spaniolă. Se presupunea că picasem din cer, în stil marțian.

— Ce mai faceți? am întrebat.

Fața i s-a luminat.

— Joaquín, a răspuns el.

— Nu *cine* sunteți, ci *cum*³¹ sunteți.

Chipul i s-a luminat.

Am desenat trei fețe pe tablă: una zâmbitoare, una cu gura dreaptă și una încruntată.

— Ce mai faceți? am întrebat.

Apoi am arătat pe rând fețele.

— Mă simt minunat, am spus. Mă simt așa și-așa. Mă simt groaznic.

— *Śí*, a spus Joaquín.

— Ce mai *faceți*? Faceți bine? am atins fața zâmbitoare.

S-a uitat chiorâș, și-a scos ochelarii și și i-a pus la loc.

— Eu, a spus el, apoi a arătat cu degetul spre el. Eu. Joaquín.

— Înseamnă *cómo está*³², am spus în cele din urmă.

— Ah, *cómo está?* a repetat Joaquín, zâmbind și mai tare. *Bien, bien. Pues, sabe, estoy un poco enfermo*³³.

S-a dovedit că Joaquín venise în America pentru a-și trata la un specialist problemele de vedere cauzate de diabet. Fiul său locuia în Boston, împreună cu soția sa, care era o fată frumoasă, dar neglijentă. Joaquín m-a întrebat de unde sunt, ce fel de nume era Selin, ce făceau părinții mei, dacă eram sau nu studentă. Am răspuns la toate întrebările mai întâi în limba engleză, dar apoi și în limba spaniolă.

— Ești o fată bună, mi-a spus el. Părinții tăi trebuie să fie foarte mândri.

Săptămâna următoare trebuia să-l fac să spună ce culoare aveau obiectele. Aveam o fișă de lucru. Trebuia să spună că hârtia e albă, stiloul e albastru, iar tabla este neagră.

— Hârtia este albă, am spus, ținând o hârtie.

El a încuviințat.

— *El papel es blanco*³⁴, a spus.

— Corect, repetați după mine. Hârtia este albă.

— Papel, es, blanco, a spus el cu o expresie la fel de serioasă ca a mea.

— Nu, repetați cuvintele pe care le spun eu, am spus. Hârtia este albă.

După 20 de minute, putea să spună „hartia ești albe“. O spunea cu o expresie de mare răbdare și bunătate. Am trecut la „Stiloul este albastru“. Am început cu „El bolígrafo es azul“ și, în cele din urmă, am ajuns la „Ştilo ıştır abstre“. Apoi s-a terminat ora.

Fie din cauză că metroul avea un plafon foarte înalt, fie că pasagerii din ziua aceea erau neobișnuit de scunzi, părea că un mare număr de oameni erau incapabili să ajungă la balustrade. Cu fiecare mișcare bruscă, oamenii se împiedicau unii de ceilalți și cineva ajungea în poala altcuiva.

Agăţată de balustradă, mă simţeam copleşită de oboseală. Ce făceam? Pentru cine? Cine ar înţelege ce voia să spună Joaquín cu „hartia ești albe“, ca să nu mai vorbim de „Ştilo ıştır abstre“? Asta nu era engleză. Era un fel de creolă. Nu – o corcitură. Dacă am avea copii și ar crește vorbind așa, ar mai adăuga niște gramatică și abia *apoi* ar fi o limbă creolă. Nici măcar creolă nu era.

Întorsă în camera noastră, am luat o negresă Snackwell, cu conţinut scăzut de grăsimi, gustarea care-i plăcea cel mai puțin Hannei, dintr-un pachet pe care i-l trimisese mama ei, și am mâncat-o în fața calculatorului. Am găsit un e-mail în limba turcă de la cineva pe nume Yıldırım Özgüven, trimis de la o adresă universitară germană. Nu spunea prea multe, doar că a trecut mult timp de când nu mai vorbiseram și mi-a dorit succes în viața de studentă. Nu cunoșteam pe nimeni pe nume Yıldırım Özgüven, un nume care înseamnă „încredere fulgerătoare în sine“. M-am gândit mult timp la asta și am fost absolut sigură că era un străin.

Probabil că s-a uitat în dosarul Harvard după fetele cu nume turcești și, luând în considerare încrederea ereditară în sine pentru care era cunoscută familia lui, mi-a scris mesajul ăla stupid. Cu cât mă gâneam mai mult, cu atât mă înfuriam mai tare. Cum putea tipul ăsta să fie atât de încrezut? Cum îndrăznea să presupună că-i știam hramul? De ce mi se întâmplau numai mie din astea?

Treptat, această furie s-a îndreptat către obiectul său secret, adevărat: Ivan. Ce anume îi dădea dreptul să se așeze la trei sau patru dimineața și să scrie orice-i venea în cap, despre clovni sau vertij, și apoi să-mi *trimită* mie? Am făcut un duș și, deși era abia ora nouă și jumătate, m-am târât în pat și am căzut imediat într-un somn tulburat.

La două și jumătate eram perfect trează. Știam că nu puteam adormi la loc, cel puțin nu pentru încă niște ore. Mi-am pus pantalonii de trening și am coborât în camera calculatoarelor. Singura lumină provenea de la automatul de Coca-Cola și de la screensaverul „Flying Through Space“³⁵. Am băgat 60 de cenți în automat și o doză s-a rostogolit ca un cadavru care cădea pe scări. Cola dietetică aluneca rece și acidulată pe gâtul meu roz și cald. Îmi puteam simți ochii cum se limpezesc. M-am așezat la unul dintre calculatoare. Dragă Ivan, am scris.

În ultimul timp am predat engleză pentru serviciul în folosul comunității. În loc de „hârtia este albă“, e un tip care spune „hartia ești albe“. Îl înțeleg pentru că eram acolo când a inventat

expresia. Dar, în ceea ce privește predarea limbii engleze, am eșuat. Acum sunt interpreta unei limbi pe care numai noi doi o putem înțelege. Mă obosește atât de tare, chiar mă înfurie. De ce ar trebui/trebuie să înțeleg? De ce niciun mesaj nu ajunge la mine clar?

Nu înțeleg ce ai scris despre alcool. Este vorba de alcool? Sau despre celelalte lucruri dezgustătoare care ar putea să nu pară dezgustătoare odată ce dorința de a experimenta preia controlul? Cum poate fi vertijul dorința, și nu frica, de a cădea? De ce să nu sari pur și simplu? Nu înțeleg de ce mi-ai spus aceste lucruri.

Chiar vreau să te înțeleg.

Când m-am trezit din nou, ninge. Am dormit la cursul de rusă. Era timpul pentru filozofia limbajului. Aceleași cuvinte palide, „«Zăpada este albă» este adevărată dacă fulgii de zăpadă sunt albi“ erau scrise pe tablă pentru probabil a suta oară. Clasa s-a întors mecanic să privească pe fereastră.

M-am gândit la Ivan și am simțit regret și rușine. N-ar fi trebuit să-i spun că vreau să-l înțeleg. N-ar fi trebuit să vreau să-l înțeleg.

Un student, care punea o întrebare, stătea într-o poziție uimitoare: picioarele se încrucișau deopotrivă la genunchi și la glezne, brațele erau încrucișate, coatele pe birou, degetele împletite între ele, ca și cum întreaga sa ființă organică ar fi aspirat să fie o gogoșă franțuzească.

— Vreau să spun, spunea el, că dacă te uiți la acel grup de *criză* ontologică din Pittsburgh...

Unii studenți au râs. Nu ați înțeles? Toată lumea dorea ceea ce nu putea avea. Chiar și acest tânăr strălucitor, spiritual, căruia totul îi mergea bine, dorea să fie o gogoșă franțuzească. *Bineînțeles* că cealaltă parte a dorinței era frica.

La trei dimineața, m-am conectat și am scris finger varga. Nu mai putusem niciodată să-mi fac curaj să folosesc comanda Unix „finger“ pentru că suna atât de dezgustător și, de asemenea, funcția pe care o îndeplinea era rușinoasă – îți arăta când și unde s-a conectat ultima dată un alt utilizator. Au trecut câteva secunde și apoi calculatorul a afișat activ de la 02:43:10. Am avut un sentiment de liniște văzând că era activ. M-am dus la culcare și am visat un tip extraordinar de rafinat, pe nume Phil Lang, care avea un păr lucios și căruia nu-i plăcea de mine. S-a dovedit că el era filozofia limbajului.

...

Dragă Selin,

Există un editor de text, emacs. Pentru a ieși, trebuie să apeși Ctrl-X și apoi repede Ctrl-C. Dacă îl deschizi accidental, nu poți ieși până când nu înveți Ctrl-X-Ctrl-C. Desigur, poți să ceri ajutor – Ctrl-H, ușor – și un alt Ctrl-H îți spune cum să utilizezi funcția de ajutor. Dar fereastra de ajutor îți umple ecranul și rămâne acolo. Ai putea căuta ajutor pentru „deconectare buffer“ pentru a ascunde fereastra de ajutor, dar mai întâi trebuie să ceri ajutor pentru cum se cere ajutor. În cele din urmă, prietenul tău îți spune să tipărești ajutor. Apoi primești un material de 10 pagini printat la un rând, cu două coloane etichetate COMBINAȚIE de TASTE. În partea stângă este combinația de taste (Ctrl-ctrl etc.). În dreapta, „legăturile“: cut-kill-region, kill-sentence, chiar și transpose-sexpr.

Acest tip, emacs, știe foarte multe, dar trebuie să înveți limbajul (lui/ei?) secret. Unii spun că Microsoft Word este pentru copii, dar emacs... este Dumnezeu; ecranul se cutremură sub apăsările tastelor. Odată ce înveți combinațiile de taste, nu mai ai probleme. Devin din ce în ce mai bun și mi-e teamă. Cum ar fi dacă tot ce pot învăța în emacs este limitat la 300, sau pe-acolo, de apăsări valide de taste? Încă aș mai vrea să învăț atunci? Știi, e o treabă și cu vorbitul ăsta.

Citeam pe diagonală mesajul despre editorul de text, dar la rândul despre vorbit, m-am oprit brusc. Nu puteam să cred că era acolo. L-am citit iar și iar. Mi-ai pus o întrebare adevărată acum și asta înseamnă să depășim niște limite. A spus că se bucura, pentru că dorea să vorbească cu mine cu propria sa voce, dar că se temuse să nu ne trivializeze conversația din motive care, scrise aici, ar trivializa-o ele însele. Dacă m-ar întâlni acum pe stradă, el mi-ar spune „bună” și ar continua să meargă, pentru că – e mai bine așa (mi-am infirmat toate argumentele raționale), pentru că limba vorbită este atât de demistificată, atât de simplă, o capcană. N-ar trebui să apăs decât unele dintre tastele din acele câteva combinații disponibile...

Mi-era din ce în ce mai teamă că eram victima unei farse elaborate. Dacă Ivan a inventat toată această corespondență pretențioasă doar pentru a vedea cât de departe aș merge? Mă bucur că în sfârșit vorbești direct cu mine, a scris el în mijlocul unui paragraf cu înflorituri despre cum nu ar vorbi cu mine dacă m-ar vedea pe stradă. Dar unde era mai exact înșelăciunea? Mesajul fusese trimis la cinci și jumătate, iar Ivan fusese conectat de la trei fără un sfert. Acelea erau ore importante, delicate. Oamenii nu renunțau la ele atât de ușor. De ce ar suporta cineva atâtea inconveniențe doar pentru a mă induce în eroare? Mi-a trecut prin minte ideea că ar putea fi vorba de răzbunare, poate chiar inconștientă... Dar chestia asta părea prea lipsită de sens ca să stau să zăbovesc asupra ei. Într-un final, m-am gândit că nu aveam de ales decât să presupun că era sincer. Dacă s-ar fi dovedit că nu era, atunci cu atât mai rău pentru el.

...

Larna se apropia de final. Mormanele de zăpadă gri, plictisitoare, începuseră să se topească pentru a scoate la iveală tot felul de gunoaie semi-înghețate. Aerul mirosea a pământ. Te împiedicai mereu de păsări moarte. Răsăriseră zarnacadelele, tocmai la timp pentru a fi schilodite de o ninsoare târzie, care s-a transformat imediat în zloată.

Joaquín a întârziat la cea de-a treia întâlnire. M-am așezat la masă și am scris, într-o agendă spiralată, câteva lucruri la care mă gândeam. M-am uitat la ceas. Trecuseră 20 de minute. Joaquín fusese punctual ultimele două dăți, așa că am început să mă îngrijorez. Am găsit o listă cu numele și datele de contact pentru toți studenții. Nu era decât un singur Joaquín, dar nu era niciun număr de

telefon, doar o adresă.

Câteva zile mai târziu, cineva de la birou m-a sunat și mi-a spus că Joaquín nu va mai veni. Făcuse o operație la ochi, iar acum era orb.

După ce au trecut două treimi din anul școlar, Hannah a spus că nu dorește dormitorul pentru o persoană. A spus că nu prea-i plăcea să fie singură și că îi ceda drepturile Angelei. Așa că Angela s-a mutat înapoi în dormitorul pentru o persoană, iar eu m-am mutat înapoi cu Hannah.

Hema, prietena mea din liceu, mi-a trimis o compilație de muzică, cu un cântec de They May Be Giants. Era o porțiune în care tipul murmură cu tonul său caracteristic, deopotrivă tânguitor, înveselitor și resemnat:

*Nimeni nu știe aceste lucruri decât eu și el,
Așa că scriu totul într-o agendă spiralată.*

Am ascultat aceste versuri la nesfârșit, minunându-mă de cât de precis descriau situația din viața mea.

Am lipsit la atâtea cursuri de rusă, încât am primit o scrisoare de la Biroul Decanatului pentru studenții din anul întâi, care-mi transmitea că am nevoie de o scrisoare semnată de instructor dacă vreau să rămân înscrisă la curs. M-am dus la orele de audiență ale Varvarei. Mi-a semnat imediat scrisoarea și a spus că nu ar trebui să-mi fac griji din cauza decanului, dar că a observat că nu fusesem în apele mele în acest semestru și că aș putea să obțin un B.

— Este din cauza colegelor de cameră? m-a întrebat ea.

Uitasem că vorbisem la curs despre colegile mele de cameră.

— Știu că poate fi dificil, a spus ea. A trebuit să-mi schimb colegile de cameră în primul an universitar.

M-am întrebat pentru prima dată dacă mersese la universitate în Germania de Est și cum era pe vremea când fusese ea studentă în anul întâi.

I-am spus că lucrurile merg mai bine cu colegile mele de cameră. Ea m-a întrebat dacă mai era și altceva despre care voiam să vorbesc. Părea atât de drăguță și onorabilă, cu ochii ei blânzi și cu maxilarul ei pătrășos.

— Crezi că numele Sonia aduce ghinion? am scăpat-o.

— Cum adică?

— În *Unchiul Vania* și în *Crimă și pedeapsă*. Chiar și în *Război și pace*, e patetică, e...

Am ezitat, nevrând să spun fraza pe care Tolstoi o folosisese, care era „floare sterilă“.

— Nu se-alege cu bărbatul, a spus Varvara.

Am văzut surpriză și compasiune în ochii ei și am simțit, cu un sentiment de groază, că știa despre ce vorbesc.

Ivan și cu mine ne găsisem un ritm: îi lua o săptămână să-mi scrie, iar eu mă forțam apoi să aștept o săptămână înainte să-i răspund. Deja părea ca o pierdere

imensă de timp. Apoi au trecut opt zile și el nu mi-a scris, iar apoi zece zile și eram sigură că nu avea să-mi mai scrie niciodată, iar eu căzusem într-o stare de disperare. În cele din urmă, mi-a trimis un mesaj. Subiectul era nebun, ceea ce mi s-a părut încurajator, pentru că așa mă simțeam. Dar, când am deschis e-mailul, era doar un singur rând: Teza mea trebuie terminată în două săptămâni – o să-ți scriu atunci.

La cursul de spaniolă am urmărit un film plin de mânie, în bască, și un film trist, în galiciană. Profesorul a explicat, cu voce prozaică, faptul că peisajul Galiciei era intolerabil de frumos, că ploua mereu, că existau castele, și petroglife, și morminte megalitice, iar coasta era stâncă pură, ca în Irlanda. Introspectiv, resemnat și melancolic, oamenii răspundeau la o întrebare cu o alta, psalmodiind, și cântau la „cimpoaie primitive“ numite *gaita galega*. Limbajul lor conținea opt diftongi crescători și descrescători: *ai, au, eu, ei, oi, ui, ou* și *iu*. „Trinitatea galiciană“ era vacă, copac, mare; galicianul însuși era un copac cu aripi: în ciuda rădăcinilor, el zbura în depărtări.

— Zăpadă primăvara, ce-i asta? a reclamat psiholingvistul italian pe un ton care însemna clar farmec și umor, dar care mie mi se părea, aproape ca tot ceea ce spunea el, încărcat de tristețea inefabilă a lumii.

— De ce nimeni nu este capabil să se bucure cu adevărat de un prânz tihnit?

La cursul de filozofie am vorbit despre problemele pe care le-am avea pe Marte – problemele lingvistice. Presupunând că am merge pe Marte și că marțienii ar spune „gavagai“ ori de câte ori un iepure ar trece în goană, nu am putea spune în nici un fel dacă „gavagai“ se referea la iepuri, la alergare sau la un fel de muscă ce trăiește în urechile iepurilor. Mi s-a părut incredibil de deprimant – atât obstacolele din calea înțelegerii, cât și iepurii cu muște în urechi.

Într-o seară, târziu, Ralph m-a sunat și m-a întrebat dacă sunt ocupată. Am mers la pizzeria Uno.

— Nici măcar nu știu cum să vorbesc despre asta, a spus Ralph și a comandat bruschete.

Nu știam ce erau acelea bruschete.

Ralph mi-a spus o poveste lungă despre Cody, un tip care locuia pe același hol cu el și pe care și eu, și Ralph îl consideraserăm enervant cu alte ocazii. Nu puteam să-mi dau seama de ce vorbea despre Cody și când va începe să vorbească despre adevărata problemă, oricare ar fi fost ea. Mai întâi, Cody îi împrumutase lui Ralph o carte despre Auden. Ralph citise apoi un articol din *The New Yorker* despre Stephen Spender, care făcea referire la ceva din carte, așa că l-a fotocopiat și l-a lăsat în coșul de pe ușa lui Cody. Mai târziu, Cody a spus ceva interesant despre articol și Ralph s-a gândit că poate Cody nu era așa de rău. Dar apoi Cody l-a certat în legătură cu nu știu ce lampă și și-a pus mâna pe talia lui Ralph. Asta era... asta era întreaga poveste. La început, am crezut că era vorba de comentariile stranii ale lui Cody despre lampă, care îl supăraseră pe Ralph, dar nu era asta. Cody crezuse că Ralph era homosexual.

— Ce ar fi putut să-i dea impresia asta? m-a întrebat Ralph. O fi fost din

cauza lui Stephen Spender?

— Poate că asta a fost, am spus, întrebându-mă cine era Stephen Spender.

— *Tu* te-ai gândit vreodată la așa ceva în legătură cu mine?

— Of, Ralph.

I-am pus mâna pe umăr, întrebându-mă ce era mai bine să răspund. Am spus că probabil că acțiunile lui Cody erau mai puțin o reflexie a modului în care Cody se gândea că se simte Ralph, și mai mult o referire la faptul că el, Cody, credea că Ralph era amuzant, chipeș și ușor de iubit, ceea ce Ralph și era.

— Și oricum, am spus după o clipă. Adică – nu ar fi sfârșitul lumii. Nu ai fi cum e Cody, adică să ai ciudățenii cu lămpi. Tu ai fi în continuare tu însuși.

Și-a ridicat privirea de la băutura pe jumătate ceai cu gheață, pe jumătate limonadă, cu o expresie pe care nu o mai văzusem niciodată.

Am mers cu Ralph la centrul pentru studenți ca să învățăm pentru examenele parțiale. Citea un manual de economie, iar eu studiam psiholingvistică. De fiecare dată când îmi ridicam ochii, îi atrăgeam atenția lui Ham de la „Lumi construite“, care stătea, cu alți trei tipi, la o masă din apropiere.

După câteva minute, Ham a venit la masa noastră.

— Pari destul de interesată de cartea aia, a spus el. Despre ce e vorba?

Am înclinat-o pentru a-i expune coperta, care era purpurie și avea scris LIMBAJUL cu litere mari, albe.

— Frăție, ce urăsc limbajul, a spus Ham. Dacă era după mine, cu toții am fi grohăit.

— Dacă am fi grohăit cu toții, grohăitul ar fi devenit un limbaj.

— Nu așa cum aș face-o eu.

— Nu zău, am spus.

Ca răspuns, a făcut un fel de zgomot.

M-am dus acasă pentru vacanța de primăvară. Am stat cu mama până târziu și-am vorbit. Când m-am trezit a doua zi, ea plecase la serviciu. M-am dus să alerg, dar nu pentru mult timp, pentru că bateriile minicasetofonului meu începuseră să se descarce. „Nimeni nu știe lucrurile astea, doar eeee și eeee“, a lălat o versiune distorsionată, hidoasă, a celor de la They May Be Giants. M-am îndreptat către casă. Doamna Oliveri se vântura pe alea de acces purtând un cardigan galben. Niciodată n-am avut prea multe de vorbit cu doamna Oliveri, care avea 98 de ani. Primul meu gând a fost că probabil aș putea intra în casă fără ca ea să mă observe, dar apoi m-am simțit vinovată pentru că mi-a trecut așa ceva prin cap și am salutat-o. Nu a părut să mă audă.

— Bună ziua! am spus de încă două ori, ridicând vocea.

Ea nu mi-a răspuns nici atunci. Aparent, nu voia să ne trivializeze relația cu limbajul vorbit. M-am dus până în fața ei.

— Bună ziua! am spus.

— Oh, bună ziua! De unde ai apărut? Nu te-am văzut!

S-a uitat în sus, la cer. Am spus că am venit de pe alea de acces. Pur și simplu nu i-a venit să creadă.

— De acolo? Acolo? Dar nu te-am văzut!

Mi-a spus că îi pare bine să mă vadă. Apoi a spus: „O, te iubesc!“ și m-a mângâiat pe braț. Eram extrem de derutată; nu-mi mai spusese niciodată că mă iubește. Am atins-o și eu ușurel pe braț și i-am spus că îmi pare bine să o văd. Când am intrat să fac un duș și m-am uitat în oglindă, am fost surprinsă de cât de radios îmi era chipul.

Când s-a întors mama acasă, mi-a explicat că doamna Oliveri avusese un accident vascular cerebral. Era supărată pe cealaltă doamnă Oliveri pentru că o taxase cu 10 dolari pentru că întârziase cu chiria. Tocmai atunci a sunat soneria. Era doamna Oliveri, cea care nu avusese un accident vascular cerebral. Avea cu ea un tort. Mama a făcut o față caraghioasă.

— Mulțumesc, a spus ea. Vreți să intrați?

Tortul s-a dovedit a fi făcut aproape în întregime din glazură.

Mama a spus că trebuia făcut ceva cu părul meu. În weekend m-a dus la stilistul ei din New York. A mai fost o altă furtună de zăpadă, deși imediat după aceea soarele a ieșit și erau aproape 60 de grade Fahrenheit, așa că zăpada s-a topit. Nimic nu mai era real; totul se terminase. Stilistul, Gerard, avea favoriți, o vestă cu dungi verticale subțiri și un răs plin de viață. Mi-a spus că-i place felul în care părul meu stă cum îi vine.

— Se răzbună, revine la forma lui. Asta este ceea ce îmi place. Pun pariu că e la fel ca persoana care îl poartă. Pun pariu că tu nu doar ești.

M-am simțit foarte abătută. Ce se presupunea că trebuie să faci, în afară de a exista? Ce știa părul meu și nu știam eu? De asemenea, de ce îmi spunea un homosexual ipotezele lui despre performanța mea sexuală? Nimic nu avea niciun sens. Gerard a continuat să se plângă de muzică. A spus că aveau o muzică foarte bună, cum ar fi Santana, dar, în loc, continuau să pună Chris Isaak. Părul meu a sfârșit prin a fi foarte scurt.

...

M-am întors la școală în sâmbăta de dinainte de reluarea cursurilor. Trenul era aproape gol. Conducătorul de tren a recitat numele opririlor din Connecticut cu o incredulitate obosită, de parcă nu i-ar fi putut veni a crede cât de multe erau.

— *South Saybrook. Saybrook Racetrack. Saybrook. Old Saybrook. North Saybrook. Saybrook Falls.*

Când m-am întors, Ivan încă nu-mi scrisese. L-am sunat pe Ralph, dar nu mi-a răspuns nimeni. Atunci a sunat Svetlana. Ne-am petrecut împreună seara aceea și toată ziua următoare, plimbându-ne pe Mass Ave și pe podul spre Boston. Ne-am oprit la Tower Records, apoi am urcat pe strada Newbury. Am ajuns la un magazin de mărgel. Svetlana nu credea că era ceva jenant să mergi la un magazin de mărgel în Beacon Hill și să cheltuiești aproape 20 de dolari pe mărgel.

Întoarse în dormitorul Svetlanei, am ascultat CD-urile pe care le cumpărase – *Blue* al lui Joni Mitchell și *Patimile după Matei* de Bach – și am făcut coliere,

ridicând periodic șiragurile și comparându-le. Svetlana mi-a explicat de ce colierul ei îi era caracteristic ei și de ce al meu îmi era caracteristic, și m-am gândit cât de mare era probabilitatea ca, de când exista civilizația, femeile să fi înșirat mărgelile pe sfori, sau stuf, sau orice altceva. Apoi m-am întrebat dacă întotdeauna numai femeile făceau asta. Poate că, în vremurile străvechi, bărbații se ocupaseră de mărgelile. Astăzi, totuși, era greu să-ți imaginezi băieți care stau pe fotolii puf, ascultând Joni Mitchell, ținând coliere la gât și vorbind despre sora Svetlanei. O parte din mine era îngrijorată că acela era motivul din cauza căruia femeile nu vor reuși niciodată să ajungă ceva, că, într-un fel, ne puneam piedici singure.

În timpul vacanței, Svetlana își vizitase sora la școala de artă. O găsisese așezată cu picioarele încrucișate pe pat, într-un dormitor minuscul, sorbind din aceeași cană de cafea călăie pe care o reîncălzise la cuptorul cu microunde din două în două ore, construind o anghinare din bețe mici. Anghinarea era o cerință pentru toți bobocii de la arte. Cu o săptămână înainte, toată lumea trebuise să facă un pantof din sârmă.

Sasha, mama lor, voia să o trimită pe sora ei la un vindecător rus, un om care picta tablouri mistice cu cerul pe timp de noapte. Una dintre picturile lui era atârnată în dormitorul Sashei. Era reprezentată o balalaică singuratică care plutea pe lângă Luna recoltei.

Întoarsă în camera mea, singurul e-mail nou era de la mama și avea subiectul: invazie de furnici.

A trebuit să fac o mini-exterminare. M-am hotărât să arunc tortul vecinilor, ceea ce trebuie să le fi întristat pe furnici, fiindcă imediat după au dispărut și ele.

În dimineața în care am văzut numele lui Ivan în căsuța poștală, aproape că am izbucnit în plâns. Mi-a reamintit de un fel de tortură despre care citisem și în care, la final, tâlharii îți returnau simțurile unul câte unul, și erai atât de recunoscător, încât le spuneai totul.

Soarele, scrisese Ivan, urma să răsară. Dincolo de fereastra sa, afară, un semafor oscila între roșu și verde. Ocazional, mai trecea câte o mașină. În rusă puteai descrie această mașină, și alte mașini, cu verbe de mișcare cu prefix: ce subtilități ne semnificative! Ivan tocmai terminase corectarea temelor presupușilor mei colegi; trenul lui către Yale pleca într-o oră. Măine era California. Acum soarele răsărise și el nu ajunsese nicăieri. Destinul îți prezintă daruri care nu-s conforme cărții.

Puteam să văd totul atât de clar – lumina semaforului schimbându-se toată noaptea în beneficiul nimănui, primele mașini trecând pe măsură ce cerul se lumina de ziuă – și am fost copleșită de sentimentul tuturor lucrurilor care erau în plus în viața lui față de a mea, de lucrurile care trebuiau făcute și distanțele care trebuiau călătorite, în timp ce eu niciodată nu făcusem nimic și nu plecasem nicăieri, și nici nu aveam s-o fac. Tot ce făcusem vreodată era să-mi vizitez părinții tot timpul – mai întâi un părinte, iar apoi pe celălalt, fără să mă opresc.

Mai rău, știam că nu pot da vina pe nimeni, doar pe mine însămi. Dacă mama îmi spunea să nu fac ceva, nu făceam. Mamele tuturor le spuneau să nu facă lucruri, dar eu eram singura care asculta. Veșnic săracă în marea piață a ideilor și a lumii, nu aveam nimic să învăț pe nimeni. Nu aveam nimic pe care să-l fi vrut cineva. Am recitat e-mailul lui Ivan și am privit în față această lipsă groaznică de demnitate.

...

Dragă Ivan,

Vacanța mea a fost de rahat. Nu știu ce mai înseamnă ceva. Am această carte pe a cărei copertă scrie LIMBAJ și nu mă învață nimic. Cred că problema este foarte profundă. Butoiul cu benzină este gol, așa că arunci o țigară. Totul izbucnește în flăcări.

Nu înțeleg nimic din ceea ce se întâmplă sau cum. Nu înțeleg de ce faptul că te salut, sau dacă chiar am vorbi unul cu celălalt, ar trivializa aceste scrisori. Spui că nu ai chef de subtilități ne semnificative. Dar subtilitățile ne semnificative sunt singura diferență dintre ceva special și o grămadă de gunoaie care plutesc prin spațiu. Nu inventez chestia asta. Oamenii au descoperit-o în secolul al XIX-lea.

Cred că mă îndrăgostesc de tine. În fiecare zi îmi este din ce în ce mai greu să văd numitorul comun, să înțeleg ceea ce contează ca ceva ce simt pentru tine. Toate categoriile care alcătuiesc un câine devin neclare și se dizolvă; nu mai știu să spun ce înseamnă ceva anume. Îmi trec fiori prin brațe și mi se învârt cântece în cap. „If I Must Be Put To Death, Let It Be“ de Your Aristocratic Little Hand.

A ta,

Sonia

...

Era târziu când am trimis e-mailul. După aceea m-am dus să alerg pe malul râului. Totul părea fanatic de proaspăt, deopotrivă mai mult și mai puțin real decât de obicei. Pământul era acolo de fiecare dată. Nu voiam să mă mai opresc din alergat. Nu voiam să trec la următoarea persoană pentru care să simt ceva, sau la cea care i-ar fi urmat.

Întoarsă în dormitor, am făcut un duș, am intrat pe Unix și am dat „finger“ pentru a vedea unde era Ivan. Era online, pe un server numit neptune.caltech.edu.

Am scos o carte și am început să citesc. Cartea părea să fie cumva legată de Spania. La fiecare cinci minute verificam să văd statutul online al lui Ivan. Câteodată fusese inactiv pentru un minut sau două; apoi devenea din nou activ. Am încercat să mi-l imaginez acolo, în California, unde era cu trei ore în trecut, scriind la un calculator numit Neptune, făcând pauză pentru un minut sau două, apoi începând din nou să tasteze.

La ora două și patruzeci de minute dimineață mi-a trimis un e-mail. L-am citit de două ori. Nu înțelegeam fiecare cuvânt, dar trupul meu știa că nu erau vești

bune. Erau rânduri individuale care-mi făceau inima să tresalte de bucurie, dar dedesubt, substratul, fundamentul, era dezgustător.

Am citit mesajul pentru a treia oară.

Dragă Sonia, începea. Sunt atât de multe lucruri pe care vreau să ți le scriu. Ivan stătea într-o cameră foarte mică la Caltech³⁶. Descriam ceva de genul vertijului de a „rămâne fără limbaj”. Și el se simțea la fel. Partea lui preferată din matematică era că relația dintre gândire și scriere era atât de directă – scriai matematica exact așa cum o gândeai.

Când îți scriu, mă simt ca și când gândurile și dispozițiile mele ar fi ca și când gândurile și dispozițiile mele sunt direct în tastele pe care le apăs. Nu știu de ce vreau acest lucru, pentru că este în mod clar greu de înțeles. Înțeleg probabil poate doar o treime din ceea ce-mi scrii, și probabil că e valabil și invers.

Pe de altă parte, din treimea pe care o înțeleg, aflu mai multe despre Tine decât aș putea afla din orice altceva cu picioarele pe pământ și clar ca lacrima, cum ar fi o explicație sau un eseu. Orice scrii cu atât de multă grijă și intensitate conține o imagine despre Tine. De aceea mă tem de trivialitatea conversațiilor. Cum ar fi dacă aș vrea să ajung la Tine în aceeași măsură în care o fac prin aceste scrisori – și aș afla că nu pot?

Desigur, este doar teamă. Am putea încerca oricum. Am putea să mergem și să mergem, și să vorbim doar dacă intervine ceva.

Spre final, s-a îndreptat spre subiectul iubirii, despre care a spus că era atât de complicat, încât nu era în stare să scrie o singură propoziție semnificativă despre el. Am trecut prin multe lucruri în ultimii doi ani și gândurile mele despre iubire s-au schimbat. Am o prietenă pe care o iubesc doar uneori. Chiar mă gândesc mult la tine. Dragostea mea pentru tine este pentru persoana care scrie scrisorile tale.

A fost nevoie de mult efort pentru a asimila sensul acestor propoziții – pentru a le filtra prin propriul meu creier. Am simțit fiecare nivel, grafemă, morfologică și semantică, și toate mă dureau. El spusese „dragostea mea pentru tine” – și apoi spusese că era pentru altcineva, pentru persoana care scria scrisorile mele. A continuat cu valoarea extraordinară a acestor scrisori, care erau foarte greu de înțeles, iar dificultatea înțelegerii părea a fi exact partea cea mai valoroasă pentru el.

A patra oară când am recitat e-mailul, m-am oprit la propoziția despre prietena lui. Era posibil ca *aceea* să fie cea mai importantă frază? Dar mie, ideea prietenei nu-mi provoca același sentiment lugubru ca acela că nu dorea cu adevărat să mă cunoască, sau să știe ceva, ci că doar voia să ghicească, să se întrebe și să dispară.

Ei bine, cel puțin acum știam. Nu aveam să-i mai scriu, nu mai avea niciun rost. O făcusem deja și nu aveam altceva de spus, și, oricum, el nu avea timp. Am închis calculatorul și m-am dus la culcare.

...

Când m-am trezit, pe hol cânta o piesă despre o lume obișnuită, de undeva, pe care un tip oarecare trebuia să o găsească. M-am dus să mă spăl pe dinți. Hannah se afla la calculatorul ei.

— Hei, a spus ea. Ai fost deja la micul dejun?

Am mers la micul dejun. Era aproape unsprezece, iar înghețata era deja scoasă

pentru prânz. Hannah mânca cu sârg dintr-un castron mare de înghețată de căpșuni, în timp ce povestea un vis incredibil de detaliat pe care-l avusese despre serialul *Friends*. Am mestecat mecanic niște cereale și am sorbit din cafeaua neagră.

Cercetașele intraseră în cantină. Nu mai văzusem un copil de câteva luni. Două dintre ele au venit la masa noastră.

— Nu ați vrea să cumpărați niște prăjiturile? a întrebat cea cu clăia cea mai mare de păr.

Am cumpărat două cutii de Thin Mints și i-am dat una Hannei.

— Am luat o negresă din pachetul de la maică-ta, am spus.

— Nu-i nimic! Sunt ca să le împărțim.

S-a luminat la față. Orice simbol de prietenie o făcea foarte fericită.

Fusesem cercetașă la un moment dat, sau mai degrabă o Prăjiturică³⁷. Într-o după-amiază, am luat o greblă din garaj și am greblat curtea bătrânei doamne Emmett, ca să încerc să obțin o medalie pentru fapte bune. Bătrâna doamnă Emmett mi-a făcut plângere la poliție pentru că i-am încălcat proprietatea și pentru că, a spus ea, i-am otrăvit câinele. Nici măcar nu știam că are un câine. Ei bine, avea un câine otrăvit.

Când a venit vremea să vând prăjituri, mama, căreia puține lucruri i s-ar fi putut părea a fi mai rușinoase decât ideea că mergeam din ușă în ușă încercând să vând ceva, vânduse toate prăjiturilele mamei ei. Când mi-am vizitat bunica, zece ani mai târziu, la Ankara, le-am găsit în cămară: 30 de cutii de prăjiturile de la Cercetașe, nedeschise.

— De ce n-ai mâncat prăjiturilele? am întrebat.

— Ah, sunt prăjiturile? Am crezut că sunt lumânări, a răspuns bunica.

— S-a întâmplat ceva? m-a întrebat Hannah. Nu prea ești în apele tale.

— Sunt cam abătută, am răspuns.

— Ce-ai pățit?

— Îmi place de cineva căruia nu-i place de mine, am spus.

Mă gândisem la treaba asta ca la o aproximare, dar odată ce am spus-o îmi inspira un sentiment de veritabil.

M-am dus în sfârșit să-l vizitez pe Ralph la Biblioteca JFK. Am prins un metrou de la o stație cenușie pustie, înconjurată de vânturi vifornice. Eram singura pasageră. Conducătorul a ignorat toate celelalte opriri și s-a îndreptat în viteză direct către bibliotecă: o structură din beton și sticlă, care amintea deopotrivă de o piatră de mormânt și de o navă spațială. L-am așteptat pe Ralph într-un pavilion sumbru, cu vedere spre ocean. Continuam să spun „Oh, nu“ în timp ce mi trăgeam mâneca de la haină. Ralph și cu mine am râs când ne-am văzut. Am trecut printr-o punere în scenă a Convenției Naționale pentru Democrație din 1960 și am văzut jacheta roz — „roz radioactiv“ o numise John Kenneth Galbraith — pe care Cassini o făcuse pentru Jackie pentru întâlnirea ei cu Jawaharlal Nehru. Avea un guler mandarin și o pălărie pe potrivă. Când a purtat-o Jackie, un ziar din Delhi a asemănat-o cu Durga, Zeița Puterii.

În dimineața următoare am găsit un e-mail de la Ivan cu subiectul: *Unde ești?* Spunea că vrea să mă audă. Avea tendința să creadă că are multe de spus, dar mai întâi trebuia să știe ce credeam eu. Era la Caltech acum, cu Imre, prietenul său din liceu. Un statistician rus, a cărui expresie facială seamănă cu cea a unui îmblânzitor de lei care își pusese capul în gura leului pentru o singură secundă și apoi îl scosese imediat afară, le ținuse lui Ivan și lui Imre, mai bine de o oră, o întreagă conferință despre activitatea sa. Tot timpul Ivan se gândise la ce să-mi scrie.

Ivan băuse un vin de mere cu Imre ca să poată vorbi despre mine. Dacă voiai să vorbești cu Imre despre ceva, fără să se transforme într-o competiție, trebuia să-i dai mai întâi vin. Dar atât de puțin vin nu era suficient. Au găsit o altă sticlă, dar niciun tirbușon. Ivan știa un truc de la tatăl său: înfășurai sticla într-un prosop și o loveai de un perete. În loc de un prosop au folosit puloverul lui Imre. În loc de un zid, au folosit o fântână modernistă. Sticla s-a făcut cioburi.

Ivan și Imre au mers trei kilometri ca să cumpere mai mult vin, l-au băut și s-au întors la departament ca să trimită e-mailuri. În sala de calculatoare, Imre a scăpat sticla, iar restul vinului s-a vărsat peste tot, scurgându-se pe hol. Toaleta bărbaților rămăsese fără prosoape de hârtie. În timp ce ștergeau holul cu prosoape de hârtie din toaleta femeilor, a apărut un specialist neamț în teoria numerelor și a început să le vorbească despre activitatea lui. Acum Imre aștepta la fântână. Ivan îi promisese că o să meargă cu el la Universal Studios – găsisese o modalitate de a intra fără a plăti taxa de intrare de 35 de dolari. El voia să-mi scrie lucruri mai profunde, dar nu putea până nu-mi auzea vocea.

Am oprit calculatorul și m-am dus la Copley Plaza cu Ralph, ca să-l ajut să cumpere bretele. Am avut probleme cu ușile rotative. Mă tot gândeam cum, dacă cineva îmi spunea să plătesc 35 de dolari sau să folosesc un tirbușon, nu aș fi încercat să îl păcălesc. Cum aș ajunge undeva în viață? Cum ar putea cineva să fie interesat vreodată de mine?

Trecând pe lângă parfumurile, cosmeticele, poșetele și ochelarii de soare pentru femei, am coborât pe scara rulantă până la raionul pentru bărbați. Raionul pentru bărbați nu avea nicio logică, prin felul în care nimic nu părea conceput să te surprindă sau să te încante, și totul arăta la fel. Cum ar putea cineva să aleagă între atât de multe jachete gri? Dar am continuat să ating umerii largi, solizi și, chiar dacă era ceva ridicol cu privire la propria lor sobrietate și importanță, m-a cuprins un val de melancolie.

Bretelele trebuiau să se potrivească cu pantaloni kaki, o jachetă bleumarin și o cravată roșu sângerieu. Era greu să ții minte cele trei culori în același timp. Amândurora ne-au plăcut bretelele roșii, dar nu cu o cravată burgund. Ca o proastă, l-am întrebat pe Ralph ce culoare sunt pantofii lui.

— Negri, a răspuns el.

— Pantofi negri, jachetă bleumarin, am zis gânditoare.

Ne-am uitat unul la celălalt cu aceleași expresii uluite: „Pantofi maro“. Ne-am dus la raionul de încălțăminte. Asta a fost începutul sfârșitului, nu doar pentru că

erau întotdeauna triste cumpărăturile de pantofi – ce altceva era „Cenușăreasa“, dacă nu o alegorie pentru nefericirea fundamentală a cumpărăturilor de pantofi – ci și pentru că pantofii erau dincolo de pijamale și lenjerie. La pijamale ne-am pierdut de-adevăratelea cu totul – impulsul care ne motiva și cine eram. Cel puțin pantofii avuseseră legătură cu bretelele. Aici, culorile erau irelevante – sau nu irelevante, dar purtau sensuri diferite. Erau boxeri cu mesajul NU, NU, NU cu roșu, cu o incandescență verde în literele întunecate care spuneau DA, DA, DA. A mai trecut o zi. Conectările lui Ivan la computer migrau de la Caltech la UCSD³⁸, apoi la UCLA³⁹. Iar și iar am încercat să-i scriu, dar eram paralizată de gândul că totul depindea acum de ce mișcare făceam. Nu era ceea ce el însuși spusese: că era ceva ce voia să-mi spună, dar numai dacă aș fi spus prima lucrul potrivit?

Nu puteam să lucrez sau să dorm. Nu înțelegeam care mai era scopul oricărui lucru sau ce ar fi trebuit să se întâmple. Scriam tot timpul, în agenda spiralată sau pe laptop, aproape neîntrerupt, de multe ori notând ce oră era pentru că voiam să simt că puteam da socoteală pentru fiecare secundă. Desigur, era imposibil să țin socoteala fiecărui moment. Până când scriai ce oră era, deja era mai târziu decât fusese.

Voiam să-i spun cuiva ce se întâmpla, dar nu știam cum sau cui. Nu-i puteam spune Svetlanei; ea ar fi vorbit despre Satana sau ar fi spus că ar trebui să-l uit pe Ivan pentru că avea o prietenă. Dar dacă ar fi existat o altă conexiune acolo care trebuia făcută – dacă acela nu era singurul lucru din lume? I-am spus mamei o versiune prescurtată. Îmi puteam da seama că nu avea sens. Ca poveste, nu avea sens. Nu puteam vorbi. Nu puteam citi.

Mi-am făcut o programare la un consilier de la clinica de sănătate pentru studenți. În sala de așteptare am luat o broșură intitulată „Fapte și mituri despre indigestia acidă“, pentru că, de obicei, îmi plăceau miturile, dar acestea erau stupide. „Bomboanele de mentă sunt bune pentru indigestia acută“. O asistentă medicală a spus ceva care aproape se presupunea că este numele meu. Am urmat-o la o ușă care avea o placă de alamă pe care scria PSYCHOLOGIA COPILULUI ȘI ADOLESCENTULUI. Înăuntru, un bărbat cu părul alb și cu tenul roz stătea așezat în spatele unui birou, înconjurat de blocuri din lemn și porci din plastic. Nu existau alte animale – doar porci. Ivan menționase de mai multe ori porcii în e-mailurile sale. Era ceva ce nu știam eu despre porcine?

— Te rog, ia un loc, a spus psihologul pentru copii și adolescenți, arătând spre o serie de scaune, unele pentru copii, altele, presupun, pentru adolescenți. M-am așezat pe unul dintre scaunele mai mari și i-am spus totul. I-am povestit despre somn, despre vorbit și lectură, despre schimbul de e-mailuri, despre mărturisirea mea și despre răspunsul lui Ivan. A durat mult.

— Cum ai răspuns când ți-a spus despre prietena lui? m-a întrebat psihologul.

— Nu am răspuns, i-am spus.

El a clătinat viguros din cap.

— Atunci ce a făcut tipul ăsta?

— Mi-a scris din nou. A spus că are mai multe lucruri să-mi spună, dar trebuia să-mi audă mai întâi vocea.

— Asta însemnând că voia să vorbească cu tine la telefon?

— Pardon?

— Trebuia să-ți audă vocea, adică urma să te sune?

— Ah, cred că doar mă ruga să-i scriu. Cred că atunci când a spus „voce“ s-a exprimat, ăăă, metaforic.

— Înțeleg. Vocea ta *scrisă*.

Eram jenată până aproape de a rămâne fără cuvinte de expresia „voce scrisă“.

— Deh, am reușit să spun.

— Ai vorbit la telefon cu el de când a plecat?

— N-am vorbit niciodată cu el la telefon.

— Poftim? Nici măcar o dată?

— Nu.

— Ca să vezi! Deci nici tu nu *i-ai auzit* niciodată vocea. Cu excepția, desigur, a vocii sale scrise.

— Păi, am vorbit unul cu altul la curs și, uneori, puțin după aceea.

— Așa, ați urmat împreună cursul acela. În rusă. Dar altceva în afară de asta? Am scuturat din cap.

— Doar, ăăă, vocea scrisă.

— Ca să vezi! a spus el din nou. Ce vei face acum? Ți-a scris un al doilea e-mail. Ai de gând să-i răspunzi?

— Nu știu, am spus. Vreau, dar nu știu cum. Nu știu ce e bine să spun și ce e rău.

Psihologul s-a lăsat pe spate, în scaun. A urmat o tăcere lungă.

— Știi, Selin, a spus el. Nu-mi place deloc cum sună asta.

Am fost surprinsă – nu știam că ar trebui să-i placă sau nu cum sunau lucrurile.

— Nu? am întrebat.

— Nu, a răspuns el. Toată chestia asta îmi amintește de Criminalul exploziv⁴⁰.

— De Criminalul exploziv?

— De Criminalul exploziv.

— De ce?

— Nu știu. Mă tot gândesc la Criminalul exploziv.

— Pentru că era absolvent de matematică?

— Ah, asta e interesant. Nu m-am gândit la asta.

A notat ceva pe un carnețel.

— Mă gândeam la calculatoare, că toată chestia asta se referă la putere și calculatoare. Acolo este puterea, în calculatoare.

— Oh, am spus.

— Te afli într-un punct foarte vulnerabil din viață. Ai plecat de acasă pentru prima dată, te simți provocată și copleșită de munca de la școală. Iar tipul ăsta cu

calculatorul e, unde – în California?

— Da. Vizitează școli postuniversitare.

— Are o prietenă, în curând va termina facultatea, va pleca în California. Tipul ăsta nu va sta cu tine. Nici pe termen scurt, și nici pe termen lung. Din ceea ce mi-ai descris, sună ca și cum abia există. Este doar o voce din spatele unui calculator. Cine știe cine sau ce este acolo – în spatele calculatorului? Evident, îi place să se ascundă. Și tu, te ascunzi și tu în spatele calculatorului. Acest lucru este ușor de înțeles. Ființele umane, noi toți, urâm să ne asumăm riscuri. Cu *toții* ne dorim să ne ascundem. Și, mulțumită acestui *e-mail* – a spus el ca și cum ar fi fost un cuvânt pe care eu îl inventasem – mulțumită acestui e-mail, puteți avea o relație perfect idealizată. Nu riscați nimic. În spatele ecranului calculatorului sunteți în perfectă siguranță. Acum, iată ceva la care aș vrea să te gândești. Nu știi nimic despre acest individ, nu-i așa? Este posibil ca nici măcar să nu existe.

— Pardon?

— Acea persoană despre care mi-ai tot povestit. Este posibil să nu existe deloc.

Puteam simți cum se destramă țesătura realității în jurul meu. M-am uitat atentă la chipul roz al psihologului pentru copii și adolescenți. Nu părea să glumească sau să vorbească metaforic.

— Am fost în aceeași grupă timp de un semestru, am spus încet. L-am văzut aproape în fiecare zi. Am vorbit unul cu celălalt. Eu – memoria mea este destul de sigură în privința asta.

Pe măsură ce vorbeam, deveneam din ce în ce mai încrezătoare.

— Chiar cred că există. Adică, nu sunt sută la sută sigură, dar nu sunt sută la sută sigură că stau aici și vorbesc cu dumneavoastră, știți ce vreau să spun?

— Dar tu și cu mine stăm față în față. Suntem oameni adevărați. El nu operează la nivelul unei persoane reale. Nu este o persoană adevărată pentru tine. Dacă ar fi fost o persoană reală, ați fi avut tot felul de oportunități de a vedea imperfecțiunile acestei situații – sau ai putea vedea că, în ceea ce te privește, el *nu este acolo cu adevărat*. În schimb, pentru că există ca o serie de mesaje, el este *mereu* acolo, de fiecare dată când deschizi calculatorul. Pun pariu că ai citit acele mesaje la nesfârșit, nu-i așa?

— Da.

— Sigur că da. Și el este partenerul ideal, pentru că ai posibilitatea să completezi golurile. Acum o să-ți pun o întrebare și vreau să te gândești un moment la ea.

S-a oprit.

— Ce s-ar întâmpla dacă acest individ de la calculator ar avea... respirație urât mirositoare?

— Poftim?

— Gândește-te puțin la asta.

M-am gândit.

— Îmi pare rău, nu cred că înțeleg întrebarea.

— Și dacă ai avea ocazia să-l cunoști pe individul ăsta personal și s-ar dovedi

că are respirație urât mirositoare?

M-am gândit mai bine.

— Păi, cred că, dacă s-ar fi întâmplat așa, atunci ar fi trebuit să iau o măsură în acel moment, am spus. Dar, până atunci, nu pare să aibă prea mult sens să-mi fac griji în legătură cu asta.

— Exact! Pentru că nu este o persoană reală, nu trebuie să-ți faci griji. Înțelegi ce vreau să spun? Arată ca o persoană ideală, dar persoana adevărată din spatele acelei măști ar putea avea tot felul de probleme.

— Aha – cum ar fi respirație urât mirositoare.

— Exact.

— Uitați, am spus. Nu vreau să par că „sunt atât de cerebrală, încât nu mi-ar păsa ce fel de respirație ar avea“, dar simt pur și simplu că, într-un fel, am găsi o soluție. Se întâmplă atât de rar în lume să întâlnești pe cineva cu care să poți avea o conexiune. Majoritatea oamenilor sunt atât de îngrozitori. În imaginea de ansamblu, respirația urât mirositoare mi se pare relativ ușor de gestionat. Cum ar fi faptul că, în aparență, există o mulțime de produse concepute special pentru asta. Spre deosebire de încercarea de a face o persoană să pară interesantă și semnificativă.

Psihologul și-a lovit încet arătătoarele unul de altul.

— Mă interesează comentariul tău că majoritatea oamenilor sunt „atât de îngrozitori“. Ce îi face îngrozitori pe cei mai mulți oameni?

I-am spus teoria mea. Cei mai mulți oameni, din clipa în care te întâlneau, te cântăreau într-o anumită competiție pentru resurse. Era ca și cum toată lumea ar fi trăit cu frica unui naufragiu, unde numai un anumit număr de oameni ar încăpea în barca de salvare, și încercau în mod constant să reducă din bunurile personale pe care le păstrau cu sine și să identifice oamenii de care se puteau lipsi – oameni de care puteau scăpa. Așa era Hannah – dorea să facă o alianță cu mine împotriva Angelei.

— Toată lumea încearcă să se liniștească: nu eu o să fiu aruncat din barcă, *ci ei*. Ei întotdeauna separă oamenii în două grupuri, aliați și oameni de care se pot lipsi.

— Tu te vezi ca om de sacrificiu?

— Ideea este că nu vreau să mă implic în această întrebare, iar asta este *tot* ceea ce majoritatea oamenilor vor să discute. Numărul de persoane care vor să înțeleagă ce fel de persoană ești, în loc să încerce să-și dea seama dacă o să rămâi în barcă, este foarte limitat.

— Selin, ceea ce aud este un lucru foarte simplu, foarte natural: teama de concurență și frica de respingere de către cei de-o seamă cu tine. Evident, ai avut mult succes în liceu. Apoi ai venit la Harvard, iar aici sunt 1600 de copii de vârsta ta care au la fel de mult succes ca și tine, unii dintre ei poate chiar mai mult. În fiecare conversație cu colegii tăi găsești un subtext al concurenței. Îți faci griji că acum nu o să obții nota, că vei fi respinsă. Mi-e teamă că timpul nostru s-a terminat, dar cred că a fost o întâlnire productivă. Percep multe emoții contradictorii de la tine. Mi se pare că sentimentul tău privind cât de îngrozitori

sunt alți oameni poate reprezenta felul în care compensezi propriul tău sentiment de inferioritate și teama de respingere. Raționalizezi respingerea colegilor tăi spunându-ți că este cauzată mai degrabă de deficiențele altor persoane, decât de ale tale. *Ei* nu-ți pot înțelege filozofia sau ideile. Toate acestea te lasă îngrozitor de izolată și singuratică, ceea ce cred că explică susceptibilitatea ta față de acest individ din spatele calculatorului. El pare să-ți ofere exact ceea ce vrei: o relație interpersonală ne-interpersonală. Cu el nu trebuie să-ți faci griji în terenul cui e mingea. Dar asta pentru că nu este o relație intimă reală. Viața reală este despre discutarea acestor lucruri și despre acceptarea lor. Acest lucru explică anxietatea ta, sentimentul că ești pe cale să faci o greșeală. Ceea ce vreau eu să te ajut să înțelegi în următoarele săptămâni este că intimitatea adevărată este un loc în care nu există greșeli, cel puțin nu în sensul în care le percepi tu. Nu strici totul cu o singură mișcare greșită. O prietenie este un spațiu în care ești sprijinită și liberă să faci greșeli. Cred că atunci când ai să ajungi să înțelegi chestia asta, multe lucruri ți se vor părea mai bune.

Nu părea să existe ceva ce aș fi putut să răspund, așa că doar am încuviințat și mi-am îmbrăcat jacheta. Mi-a spus că întregul departament de sănătate mintală se va muta în curând într-o clădire nouă. Mi-a desenat o hartă a clădirilor vechi și noi pe spatele cărții lui de vizită și mi-a înmănat-o. Am pus-o în buzunar, dar știam că nu o s-o folosesc.

Afară cădea o ploaie ușoară. N-aveam umbrelă. M-a cuprins teama. L-am trădat pe Ivan vorbind despre el – făcându-l pe un străin să-l numească „acest individ din spatele calculatorului” și să-l compare cu Criminalul exploziv. Mulțumită mie, acum exista în lume o reprezentare neuronală a „acestui individ din spatele calculatorului”. Aveam o teamă irațională că Ivan va afla sau că, într-un fel sau altul, știa deja.

Am încercat să mă consolez reflectând că, la urma urmelor, Ivan vorbise la rândul lui despre mine și că, orice ar fi gândit despre mine prietenul lui, Imre, era probabil o prostie la fel de mare ca ceea ce gândise psihologul despre Ivan. Gândul ăsta nu mi-a îmbunătățit starea de spirit.

Dragă Ivan,

Nu mi-a fost ușor să înțeleg mesajul tău. Cred că sunt prea obișnuită să mă gândesc la cuvinte ca la un mijloc de a atinge un scop. Cuvintele creează o stare de spirit, însă nu sunt ele însele starea de spirit. Sunt într-un tot de acord că unele stări nu pot fi transmise printr-un limbaj clar și logic, sau prin eseuri. Eseurile pot fi mare pacoste! Practic, cititorul nu este de partea ta, așa că nu poți renunța la nici unul dintre pașii logici. Și, uneori, atunci când o conexiune este delicată, pașii durează prea mult pentru a fi transpuși în cuvinte – pur și simplu nu este posibil, până când ai terminat de parcurs pașii, starea de spirit se pierde.

În acest sens, este mai bine să scrii o scrisoare unui prieten. Poți să spui mai multe fără să fii criticat. Poți face salturi mai mari. Desigur, există întotdeauna o șansă ca ea (el?) să nu te poată urmări. Mă gândesc tot timpul la asta. Când nu mai merită confuzia pentru o stare de spirit? Care este proporția potrivită?

Nu m-am gândit niciodată să fac deosebirea între tine și persoana care scrie scrisorile tale. Dar cred că îți înțeleg punctul de vedere. Îți trimit un e-mail: de unde știi cine l-a scris? Ar putea fi oricine. N-am cum să te conving în niciun fel. Eu spun „Eu sunt!“; tu spui „Care eu?“.

Nu ar fi uimitor dacă s-ar dovedi că amândoi avem scriitori fantomă? Doar imaginează-ți că ar face o plimbare lungă împreună, mergând și mergând, și vorbind numai dacă s-ar întâmpla ceva...

...

Ivan a apărut la redwood.stanford.edu, apoi la kepler.berkeley.edu.

M-am dus cu Svetlana să alergăm. Ea tot spunea cât de liberă se simțea în pantaloni scurți – își epilase picioarele pentru prima dată cu nu știu ce pastă minune, bună de nimic. Vorbea despre o poezie pe care o scrisese, în care își scăpase laptopul în ploaie și înghițise Universul. Era îngrijorată de faptul că „înghițirea Universului“ suna pretențios, deoarece senzația pe care încerca să o descrie era într-adevăr similară cu senzația de a înghiți un ou fiert întreg. Ar trebui să spună doar că a înghițit un ou întreg și să lase Universul în pace? Dar oul *dădea* senzația de un întreg univers.

— Este atât de greu să dai un aer de sinceritate fără să fii pretențios, a spus ea. Adică, ce ar trebui să faci dacă chiar simți că ai înghițit Universul? Să n-o spui?

— Și eu m-am întrebat asta, am răspuns.

În cele din urmă, m-am gândit că ar trebui să spună că se simțea ca și când ar fi înghițit Universul, doar dacă nu era cu adevărat *exact* aceeași senzație ca și când ar fi înghițit un ou fiert, pentru că, în acest caz, ar fi fost probabil mai bine să fie prudentă, chiar dacă puțin în exces.

— Mda, a spus ea.

Ivan mi-a trimis un e-mail. Era un fel de poezie-proză despre stele și iad. Chiar despre asta era. Uneori făceam glume în sinea mea despre stele și iad. Nu era nimeni altcineva căruia să i le spun.

Programul de educație pentru adulți mi-a atribuit un nou elev. Pe formular nu scria decât „Dinah, algebră, joi, ora 19:00“.

Dinah era cam de vârsta mamei și purta, pe pieptul rochiei sale înflorate, o insignă mare care înfățișa o imagine încețoșată a unui băiat negru care se ridica de la un birou și se uita peste umăr. Dinah însăși se tot așeza și se ridica din nou, scoțând lucruri dintr-o geantă pătrășoasă, mare și roșie. Mi-a spus că băiatul din fotografie era băiatul ei, Albert, care murise în ianuarie, la vârsta de 18 ani. Și eu aveam 18 ani. Cum putea să nu se întrebe, așa cum făceam eu acum, de ce eu eram în viață și stăteam într-o încăpere cu ea, în timp ce fiul ei nu mai exista?

— Îmi pare atât de rău, am spus.

— Mulțumesc, scumpo, a răspuns ea. Aceste lucruri se întâmplă cu un

anumit motiv. Dar nu știu motivul. De aceea m-am întors la școală.

— Este minunat că faceți asta, am spus, pentru că încă mai credeam în școală.

— Cu siguranță că este, scumpo. La urma urmei, ce am de făcut toată ziua? Așa că acum mă duc la facultate! Chestia e că nu știu nimic despre algebra asta.

A oftat.

— Mă duc la oră. Nu înțeleg. Așa că *nu* mă duc la oră. Tot nu înțeleg. La curs sau în afara acestui curs, nu înțeleg un cuvânt din ce spune omul ăla. Ovine ascendentă, ovine descendentă – pur și simplu nu înseamnă nimic pentru mine.

În tot acest timp, scosese din geantă și așezase pe masă cinci pungi cu sculuri roz pentru împletit, trei țigări, o brichetă aurie, un caiet cu spirală, o carte de algebră, două creioane rupte, o ramă foto decorată cu o panglică galbenă și un lăstar de la o plantă cu frunze. În ramă era o imagine mai mare a aceleiași fotografii a fiului ei.

După ce a aliniat aceste obiecte, Dinah și-a potrivit scaunul și și-a deschis caietul.

— Bun, a spus ea. Acum, primul lucru pe care vreau să mi-l explici este ovine.

— Ovine, am repetat, pentru a trage de timp.

Eram destul de sigură că „ovine“ era un construct franțuzesc care avea ceva de-a face cu sexul sau colonialismul.

— Exact. Ovine descendentă.

— Hmm, am spus. Nu cumva este vorba despre *ordine*⁴¹ descendentă?

Dinah s-a uitat la mine, apoi a plesnit cu palma în masă și a clătinat din cap.

— Asta este, exact asta este! Vezi ce îți spun? Nu înțeleg nimic din ce spune omul ăla! Nici măcar nu înțeleg cuvintele pe care le spune. Așa că, ceea ce vreau să-mi explici mai întâi este ovinea descendentă. Adică ordinea. Ha! Ha! Iar am spus ovine! Mă auzi ce spun?

A luat o țigară și a început să o răsucescă între degete.

— Ordinea descendentă este atunci când începeți cu cel mai mare număr și mergeți către cel mai mic număr, am spus. În ordine. Cum ar fi, așa e tipul de *ordine* în care sunt. Deci, să spunem că aveți niște numere, cum ar fi 1, 9 și 3. Și vreți să le puneți în ordine descrescătoare. Asta ar fi 9, 3, 1.

— Bine, bine, dar stai puțin. De unde le-ai scos?

— Păi, de la mine. Ca exemplu de numere.

S-a uitat la mine o secundă.

— Știi ce, scumpo? a spus. Va trebui să mă scuzi. Cred că am nevoie de o țigară. Nu, nu te ridica. Stai aici. Mă întorc în cinci minute.

— Scuzați-mă?

— Acum, nu-ți face griji pentru mine. Pentru că sunt aici. Nu mă duc nicăieri, nuuuuuuu, tovarășe, sunt aici.

Și-a luat bricheta.

— Bine, dar unde vă duceți?

— Eu doar... sunt *aici*, scumpo, asta e tot ce contează, a spus ea și a ieșit pe

ușă.

M-am uitat la cele trei pungi cu sculuri roz pentru împletit. Apoi m-am ridicat și am privit pe fereastră. Un fel de zăpadă fleșcăită cădea din cer și se așternea pe pământ. Îmi amintea de stele și de iad.

Următoarea după-amiază în bibliotecă, am luat „Oda atomului“ a lui Pablo Neruda și am început să citesc. Erau cuvinte pe care nu le știam, dar nu mă opream. Pur și simplu ghiceam înțelesul și continuam, și atunci am văzut că Ivan avea dreptate: era captivant să nu înțelegi.

Atomul fusese sedus de armată – de către un militar. Stea mică, îngropată în metal, spunea sau părea să spună militarul. Te voi descătușa, vei vedea lumina zilei. Ești un zeu grec, vino să te-asezi pe unghia mea. Te voi păstra în siguranță în sacou, ca o pe o pilulă din America de Nord.

Atomul a auzit armata, a ieșit și a fost dezlănțuit. A devenit o luminozitate turbată. A ucis germenii și a oprit corolele, iar în Hiroshima păsările au căzut din cer ca perele carbonizate. În cele din urmă, poetul a implorat atomul să se întoarcă în pământ. „Oh, *chispa loca*“, a spus. „O, scânteie nebună.“ Îngroapă-te înapoi în pătura ta de minerale, întoarce-te în stâncă oarbă, înfrățește-te cu agricultura și, în locul acestor cenuși ucigătoare ale măștii tale, ia ceva nobil din celălalt lucru, abandonează-ți răzvrătirea pentru cereale și magnetismul tău neclintit pentru pacea dintre oameni, pentru ca ceva-ul tău luminos să nu fie un iad, ci mai degrabă o fericire, o speranță, o contribuție pentru pământ.

Ce m-a frapat era că poezia era despre stele și iad. Când mi-a venit ideea, m-am uitat pe fereastră și am văzut că ningea din nou, chiar dacă era aprilie – și brusc, vântul s-a schimbat și zăpada a început să țâșnească în sus, înapoi în cer. Trebuia să-i spun aceste lucruri lui Ivan.

Mi-am dat seama, pe măsură ce-i scriam, că părțile mele preferate ale poeziei erau începutul și mijlocul – seducerea atomului. Sfârșitul era, de asemenea, frumos scris, dar nu mi-a plăcut atât de mult. I-am spus lui Ivan că-mi aducea aminte de rima pe care bunicul meu obișnuia să mi-o recite când aveam o durere de stomac: „Munților, pietrelor, păsărilor, lupilor, fie ca durerea lui Selin să plece.“

Lucrurile nu sunt atât de ușoare în viața reală. Nu poți pur și simplu să-i spui durerii: „Du-te înapoi în stâncă.“ Mai mult, cred că „pacea“ este înșelătoare. Nu poate fi totuna cu cerealele.

...

Când m-am trezit dimineată, am găsit răspunsul lui Ivan.

Dragă Sonia,

Voiam să-ți scriu că nu există zăpadă în Berkeley, dar, de fapt, nu există zăpadă nici aici și totul este în ordine, sub fereastra mea culoarea semaforului se schimbă iar și iar, ca inima mea. Acum am 15 ore pentru a mă decide unde să-mi petrec următorii patru ani – New Haven sau California.

Cred că atomul tău nu se va întoarce niciodată la pace, în cereale sau în pietre, sau în orice altceva de acest soi. Odată ce a fost sedus, nu există cale de întoarcere, direcția este mereu înainte și este mult mai greu după ce a trecut dincolo de inocență. Dar nu merge să pretindă că este inocent în continuare. Acel atom sedus are energii care seduc oamenii, iar

acestea rareori se pierd.

Din mesajul tău mi-am dat seama ce s-a întâmplat: zăpada a căzut greșit (în sus), încet, până când a dispărut. Asta nu e o problemă dacă iarba proaspătă nu se ascunde înapoi, în pământ, iar ceea ce urmează este „Bună ziua, Primăvară“, și nu „La revedere, Vară“⁴². Nu asta din nou.

Al tău, Vania

Lucrurile au continuat să se acumuleze – stelele, atomii, porcii și cerealele. Era din ce în ce mai puțin posibil să-ți imaginezi că puteai să explici totul cuiva. Oricine ar fi fost, ar fi sărit pe fereastră de plictiseală. Și totuși, iată-mă, urmărind acumularea în timp real, și nu numai că nu eram plictisită, dar era singurul lucru la care mă puteam gândi. Această discrepanță părea să creeze un decalaj între mine și restul lumii, care nu putea fi astupat.

M-am dus să alerg și m-am întrebat dacă Ivan spunea că eu sunt atomul, scânteia nebună – cea care avea acum energiile pentru a seduce oamenii. Mă chema sau mă respingea? Pe de o parte, spunea că nu ar merge să se întoarcă în pământ. Pe de altă parte, când vorbea despre calea cea mai dificilă, de a merge înainte, suna precum ceva ce trebuia să fac de una singură.

A sunat telefonul. Era editoarea revistei literare. Câștigasem marele premiu la concursul de ficțiune. Editorul a spus că niciunul dintre membrii consiliului de ficțiune nu mă cunoștea, nici nu auzise nimic despre mine și că au dezbătut dacă sunt băiat sau fată.

— *Eu* am fost de părere că ești fată, a spus ea. Vreau să spun, femeie.

Toate lucrările câștigătoare aveau să fie publicate în ediția de primăvară a revistei. Lucrarea mea era mai lungă decât poveștile pe care le publicau de obicei și au discutat despre posibilitatea de a face tăieturi, dar nu au putut să-și dea seama ce să taie, așa că aveau de gând să publice totul cu un corp de literă foarte mic. Redactorul, Helen, mi-a spus data recepției unde câștigătorii aveau să citească din lucrările lor. Aveam să obțin un cec cadou în valoare de 50 de dolari de la Words-Worth Books.

— Bine, am spus, scriind data.

— Ești... cât de cât încântată? a întrebat ea.

— Cu siguranță, am spus. Sunt super încântată. Mulțumesc.

M-a cuprins un sentiment de groază. Îmi plăcea ideea că am câștigat un concurs și că ei credeau că sunt băiat, și m-am bucurat pentru cei 50 de dolari. Dar nu voiam ca povestea mea să fie publicată sau să citesc din ea. Nu voiam ca cineva să creadă că sunt de părere că e o poveste bună.

Mi-am dus singura pereche de pantofi de gală la cizmărie. Se desfăcuseră la vârfuri. Nici tocurile nu arătau prea grozav. Cizmarul a aruncat o privire încălțăminte, fără să o atingă.

— Scumpo, a spus el. Ai nevoie de pantofi noi.

M-am dus la mai multe magazine de pantofi să văd dacă aveau mărimea 45

sau 46 pentru femei. Nimeni nu făcea pantofi de mărime 45 sau 46 pentru femei. Aproape nimeni nu mai făcea nici mărimea 43 sau 44. Câteodată, vânzătorii recunoșteau direct că cea mai mare mărime pe care o aveau era 42. Alteori aduceau pantofi care erau de mărime europeană 42 și spuneau că erau mărimea americană 11. Asta nu era adevărat; un 42 european era un 10 american. Pantoful nu s-ar fi potrivit fizic pe piciorul meu, și totuși vânzătorul – numai bărbații făceau asta – băgau limba de pantofi: „E un 11, ați cerut un 11, este mărimea dumneavoastră.“

...

Ivan mi-a trimis un mesaj lung, chiar dacă nu era rândul lui. Începutul era o meditație science fiction despre un băiat într-un deșert, cu niște melodii verde pal care pluteau prin ceva. Băiatul s-a transformat în vapori verzi și a vrut să se destrame, sau să se adune, nu era clar care din ele. Acest lucru a continuat ceva timp. Apoi subiectul s-a schimbat. Vă somez, cuvintelor, o, stelele mele, materie condensată, a scris el.

Ești a doua etapă a creației. Umpli spațiul gol și deșertul. S-ar putea să fi un mijloc pentru un scop, dar acel final este începutul a tot. Fără tine nu există nimic – niciun teren pentru creație.

Ai dreptate în legătură cu poetul – și câtă dreptate ai. Poeții sunt mincinoși, obsedați de cereale. Ei încearcă să bage atomul cu ciocanul înapoi, în cerealele de la Fruit Loops, viața înapoi în paradis și iubirea înapoi la simplitatea inexistentă. Ai dreptate, n-ar trebui să facă asta. Nu este posibil și nu ar trebui să se prefacă.

Acest e-mail m-a umplut de o bucurie absolută. Era ceea ce așteptam să-mi spună – că nu puteai să te întorci din fața dragostei, că mă chema și că ar trebui să mă duc. M-am simțit cuprinsă de un fel de liniște și ușurare pe care nu le-am mai simțit niciodată înainte. Nimic din păsările care cădeau din cer ca niște pere carbonizate nu mi se părea o prevestire neguroasă și am răspuns cu inima deschisă și ușoară: Ești ocupat mâine după-amiază sau joi? Sunt liberă după două. Am apăsat Ctrl-S. Mă simțeam ca într-un vis. Era chiar mai mult decât un vis când mi-a scris înapoi, în limba rusă: Ne vedem mâine, 3, Wid. scări.

Știam că Wid. trebuie să fie Widener, biblioteca, și totuși, în același timp, părea că nu era ceva ce de fapt știam – că doar ghiceam.

...

La micul dejun, la cantină, un tip pe care-l cunoșteam oarecum m-a invitat la seara de deschidere a repertoriului teatrului din aceeași zi. A spus că ar fi o mare favoare, pentru că era îndrăgostit de o tipă care era inginerul de sunet. Nimic din ceea ce spunea nu avea sens. Părea o nebunie să-mi fac planuri *după* ce aveam să mă întâlnesc cu Ivan – ca și cum mi-aș fi făcut planuri după propria-mi moarte. Am spus că voi merge.

Pe treptele bibliotecii, un grup de băieți în treninguri roșii pozau în timp ce o fată într-un trening identic îi fotografia. Un tip slăbănog, care căra o geantă uriașă, plină de cărți, părea a fi un boa constrictor care digera un elefant. Două fete cu eșarfe pe cap coborau scările spre mine; în timp ce treceau, am auzit-o pe una dintre ele spunându-i celeilalte în turcă: „Ți-ai luat ochelarii, nu-i așa?”

Ivan era deja acolo – stătea pe treapta cea mai de sus. I-am făcut cu mâna, dar se uita ținută la o sală de lectură din partea cealaltă a curții. Am început să urc pe trepte, mai întâi una câte una, apoi câte două de-odată. Nu erau decât vreo mie. Am ridicat privirea să văd cât de aproape eram. Ivan se ridicase și sărea treptele către mine. Amândoi ne-am ridicat brațele în semn de salut. Și, dintr-o dată, era foarte aproape de mine, părea mai aproape decât fusese vreodată. Am coborât treptele în tăcere.

— Ai stat atât de aproape de capăt, am spus.

— Poftim?

— Ai stat atât de aproape de capăt.

— Aproape de ce?

— Capăt. Capătul scărilor.

— Ah, capătul de sus. Scuze. Mă ascundeam.

— Te ascundeai? am repetat.

— O, bineînțeles că nu de tine! De colegul meu de cameră. E foarte interesat de tine. I-am arătat ceva din ce-ai scris și i-a plăcut, iar acum vrea să te vadă. Dar eu nu vreau, așa că l-am evitat toată ziua.

Mă simțeam ca și cum aș fi înghițit un ou fiert întreg. Îi arătase colegului de cameră ceva ce scrisesem? Cum? I-a transmis mai departe e-mailul sau l-a lăsat să-l citească peste umăr? Și acum acest coleg de cameră era liber să bântuie? M-am uitat în jur. Am văzut: o biserică, un câine, un copac. Totul părea straniu de izolat, ca și cum fiecare element din peisaj ar fi fost cumpărat separat dintr-un catalog.

— Nu-ți face griji, a spus Ivan, probabil că l-am pierdut deja. Sunt aproape sigur că s-a dus acasă.

Am părăsit campusul și am luat-o pe una dintre străzile laterale care duceau spre râu. Mi se părea că nu mai fusesem pe această stradă și că nu mai văzusem niciodată cafeneaua de la subsol, situată sub un magazin care vindea oglinzi. Ne-am așezat la o masă, sub o umbrelă galbenă, în curtea mică din cărămidă, care era înghesuită între magazinul de oglinzi și un gard de fier. Ivan stătea cu fața spre stradă, iar eu spre o fereastră plină de oglinzi.

Nu mai fusesem niciodată la o cafenea – nu la genul din subsoluri, unde oamenii consumau băuturi pe bază de espresso. Am citit meniul iar și iar, ca pe un test pentru care nu învățasem.

— Ce e aia Sanka? m-a întrebat Ivan. Mereu mă întreb. Indiferent unde te duci, este întotdeauna cel mai ieftin lucru din meniu. Mi se pare o chestie oarecum est-europeană. Ce crezi că ar putea fi?

— Cafea instant fără cofeină, am spus.

A clipit.

— Scuze, ce?

— Este o marcă de cafea instant. La fel ca Nescafé, numai că fără cofeină.

— Nescafé decofeinizat? Dar sună complet inutil.

A început să dea din cap încet.

— Aha, bine, înțeleg că este un fel de prostie inutilă, așa că îi dau un nume est-european.

Chelnerul a venit să ne ia comanda. De ce eram aici, de ce ne aducea lucruri? Am comandat cafea cu gheață. Ivan a comandat ceai de mentă. I l-a adus într-un ceainic.

— Deci, a spus Ivan, turnând ceaiul printr-un filtru, te-ai pregătit?

— Pentru ce?

Am luat o gură din cafeaua cu gheață. Avea alt gust decât îmi imaginasem.

— Pentru asta.

— Trebuia să ne pregătim? *Tu* te-ai pregătit?

— O, eu nu sunt niciodată pregătit. Colegul meu de cameră, pe de altă parte, este complet diferit, genul cu bătu-n fund. M-a întrebat ce m-am pregătit să-ți spun și când am răspuns „Nimic“, a fost oripilat. „O, nu, trebuie să-i spui ceva frumos.“ Mi-a dat să-ți citesc un poem, îți vine să crezi? Evident, îl scrisese el însuși – era o poezie absolut de rahat. Primul vers se termina cu „a mea“, al doilea vers cu „ofta“, al treilea vers cu „înhumă“. I-am spus: „Uite ce e, n-o s-o stresez pe Selin cu poezia pe care ai scris-o. Obligă-l pe unul din prietenii tăi s-o asculte.“ Dar continua să nege că ar fi scris-o el! „Nu, nu, nu, nu am scris-o eu. Yeats a scris-o.“ Yeats, îți poți imagina?

— A, Yeats, am spus.

— Dar am aflat mai târziu că spunea adevărul. Mi-a arătat într-o carte. Poemul era într-adevăr al lui Yeats!

Nu se oprea din râs.

Am râs și eu pentru că felul în care râdea era contagios. Yeats? Despre ce vorbea?

— Cum e cafeaua ta? m-a întrebat Ivan.

— Cred că e în regulă, am răspuns. Cred că nu-mi place cafeaua cu gheață.

— Vrei să comanzi altceva?

— O, nu, mulțumesc.

— O, ai comandat-o intenționat? Înțeleg. Am făcut la fel în Frankfurt, când nu aveam bani. Întotdeauna comandam Guinness, pentru că e ieftină și nu-mi place, așa că fiecare pahar îmi ajungea pentru foarte mult timp și nu mă puteam da afară din bar.

— Niciodată nu mă vor putea da afară de aici, am recunoscut cu tristețe.

— Radu, colegul meu de cameră? a spus Ivan.

— Da?

— Este foarte disperat să aibă o prietenă.

— O?

— A luat-o razna rău. Se dă chiar și la studentele de anul întâi.

— Nu mai spune, am zis, simțindu-mă ușor insultată.

— Le urmărește peste tot, le spionează.

— Ele nu se înfurie?

— Nu știu, a spus el. Poate cred că e amuzant.

— Poate, am răspuns cu îndoială.

— Radu este român. Vara trecută a lucrat la Washington, dar era îndrăgostit de o fată din România.

— Oh!

— Era în România, iar Radu i-a trimis câte o carte poștală în fiecare zi. Iar în aceste cărți poștale i-a dezvăluit treptat tot mai multe dintre sentimentele lui pentru ea. A fost foarte atent să facă o tranziție graduală, ca să n-o sperie.

— A funcționat?

— Nu, a spus el, începând să râdă, pentru că ea se afla în Berlin! El a trimis cărțile poștale la casa familiei ei din București, unde nu mai stătea nimeni altcineva în afară de bunica ei. Bunica a primit în fiecare zi câte o carte poștală de la Radu din Washington!

— O, nu! N-ar fi putut să le transmită mai departe?

— Era o bunică de 80 de ani! Ce-ar fi trebuit să facă, să meargă zilnic la oficiul poștal de dragul lui Radu?

— Bănuiesc că nu.

— Bineînțeles că nu. A așteptat pur și simplu ca nepoată-sa să se întoarcă în septembrie și apoi i-a dat toate cărțile poștale deodată, într-o pungă de plastic.

Părea deosebit de impresionat de punga de plastic și, într-adevăr, după o clipă, a repetat acest detaliu. O pungă de plastic cu 90 de cărți poștale.

— E groaznic, am spus, deși râdeam și eu din nou.

— Ce e atât de groaznic? Fata a primit vederile în cele din urmă. Bunica ei le-ar fi putut arunca la gunoi. A fost norocos.

— Nu, nu a fost! am răspuns. Probabil că i s-au părut atât de plictisitoare și repetitive, când le-a citit pe toate în felul ăsta, una după alta, la rând. Câte una pe zi ar fi fost mult mai puțin plictisitor.

— Hmm, a spus Ivan. Ai dreptate. Să citești 90 de cărți poștale într-o singură zi nu e același lucru ca atunci când citești câte o carte poștală pe zi timp de 90 de zile.

S-a lăsat pe spătarul scaunului și a privit în gol, aparent mulțumit de concluzia la care ajunsese.

— Deci, ce s-a întâmplat în cele din urmă? am întrebat.

— Hmm?

— Cu colegul tău de cameră și fata.

— A, nimic.

— Nimic?

— Păi, s-au întâlnit, au făcut o plimbare lungă, exista un fel de râu, sau poate că a fost o lună. Am uitat detaliile. Apoi fata i-a spus: „Radu. Știi cum să faci pe cineva să se îndrăgostească de tine, dacă nu este deja?”

S-a oprit și s-a uitat la mine.

— Știi răspunsul?

— Cum să faci pe cineva să se îndrăgostească de tine?

Am roșit.

— Nu.

El râdea deja – aproape că nu putea să spună gluma.

— „Trebuie să-ți perfecționezi sufletul.“ Asta i-a spus fata lui Radu. Ha! Ha!

Deodată am devenit incapabilă să râd.

— Să-ți perfecționezi sufletul, am repetat și am simțit cum îmi tremură vocea. O să-ncerc să-mi aduc aminte.

Ivan s-a oprit din râs.

— Nu asta am vrut să zic, a spus el.

Dar nu mai avea niciun rost. Tot ceea ce spusese părea să mă atingă atât de direct – totul, începând cu Radu și cărțile sale poștale, părea să fie un fel de prevestire de rău. Abia puteam vorbi, iar el a continuat întreaga conversație de unul singur. A spus lucruri amuzante, surprinzătoare și fermecătoare, și toate m-au tulburat profund. A spus că atunci când era acasă, în Ungaria, se simțea cumva constrâns că trebuie să-și distreze părinții și surorile și să-i scoată în oraș; în urmă cu doi ani, au mers cu toții la Florența cu Mazda mititică a mamei sale, el cu mama lui, sora lui și prietenul său Imre, și au trăit în mașina aia timp de trei zile. În tot acest timp, urmase un fel de curs, acolo în mașină, pentru a-și îndeplini cerințele privind analiza socială. Harvard i-a dat credite de bază pentru că a condus în Italia cu alte trei persoane în Mazda mititică a mamei sale.

— Ești întotdeauna trist când pleci de la Roma, a spus el la un moment dat. Ești mereu deprimat, până când te întorci acolo.

A spus că își dorise să învețe să meargă cu motocicleta, că voise să-și ia carnetul. Sora lui cea mai mică îl vizitase și făcuseră excursii la New York și la Annapolis. Sora lui nu trebuia să le pomenească de motocicleta părinților lor, dar a făcut-o. Numai că ea s-a întors înaintea lui, așa că a fost singura care a avut de tras. Periodic, Ivan mi-a spus că ar trebui să vorbesc mai mult și să nu-l mai las să spună rahaturi. Nu mi-era clar în ce sens se referea la „rahat“. Aveam senzația neplăcută că eram avertizată în legătură cu ceva. Am spus că nu, că era interesant. El a spus că pur și simplu nu voia să simtă ca și cum îmi spunea toate rahaturile.

Mi-a vorbit despre stomatologa lui cehoaică, cum a venit ea la Budapesta și că el a fost încântat să-i arate orașul, în afară de faptul că venise cu soțul ei morocănos, căruia nu-i plăcea nimic. Figura soțului morocănos al stomatologei părea să întruchipeze niște prevestiri lugubre.

Când chelnerul a adus nota, mi-am căutat combinația de portchei/portofel.

— Doar nu credeai că o să te las să plătești, nu-i așa? a spus Ivan.

Avea un portofel bărbătesc din piele. Am plecat și am început să mergem pe jos. Am ajuns la un pod către Școala de Afaceri. Ivan a spus că exista o biserică acolo, sau o grădină, ceva ce am căutat, dar pe care nu am găsit-o niciodată.

— Există două poduri pe care le poți traversa, a spus el când am trecut peste autostradă.

— Oh, am spus.

— Țasta e cel mai puțin romantic.

Mergeam pe o potecă asfaltată, care șerpuia printre peluze îngrijite. Erau o mulțime de arbuști și, ici și acolo, o clădire din cărămidă sau de piatră. Oamenii se jucau Frisbee. La un moment dat, în vioiciunea de care dădeam dovadă în a păstra o distanță corectă față de Ivan, am călcat pe un Scottish Terrier. Acesta a chelălăit. Am înregistrat expresia surprinsă a unei femei.

— Îmi pare rău! am exclamat.

Am trecut mai departe, înainte să aibă timp să răspundă.

— Ai părut foarte necăjită din cauza câinelui ăluia, a spus Ivan.

Am încercat să nu par foarte afectată.

— Ți plac animalele? m-a întrebat Ivan.

Am stat să mă gândesc. Habar n-aveam dacă-mi plac animalele.

— Nu cred, am răspuns.

— Nu-ți plac?

— Păi, întotdeauna am resentimente că ele nu mă plac deloc. Dar tot îmi pare rău dacă le calc.

— Animalele nu te plac? De ce nu?

— Păi, vreau să spun că nu te pot plăcea cu adevărat – cum poate o persoană.

— Aha. Nu le poți ierta că nu sunt oameni.

— Aveam la un moment dat un câine și tot timpul aveam un coșmar recurent, că putea vorbi. Spunea: „Tot ce faci este să mă privești de sus, să-mi vorbești ca unui idiot și-mi dai un nume stupid.“

— Care era numele câinelui?

Înainte de a putea răspunde, Ivan m-a tras de cot, așa că m-am împiedicat și am ieșit de pe alee, din calea unui bărbat masiv care a zburat pe lângă mine pe roțile, atingându-mi brațul. Omul purta apărători pentru genunchi, apărători pentru coate și cască. Chiar înaintea noastră, a dat peste o protuberanță mică în asfalt, s-a clătinat și și-a recăpătat echilibrul.

— Ah, chiar speram să cadă, a spus Ivan. Aș fi râs foarte tare.

M-am simțit complet zdrobită. Cum putea să *vrea* să vadă pe cineva căzând? De asta a fost de acord să mă vadă? Pe măsură ce am continuat să ne plimbăm, m-am uitat la picioarele mele, cântărind probabilitatea că aș putea face un pas greșit. Am observat că și Ivan se uita la picioarele mele cu o expresie preocupată. Dar când privirile noastre s-au întâlnit, a zâmbit.

— Mișto pantofi, a spus el.

Am mers până la râu, la marginea unei autostrăzi, am ajuns la un supermarket și am intrat. Era atât de ciudat să vezi cum oamenii normali cumpărau alimente. Era o promoție la căpșuni. Cutiile de căpșuni fuseseră așezate într-o formație asemănătoare unui castel, și erau flancate de cutii de frișcă.

— Mă întreb ce am putea face cu asta, a spus Ivan, cumva supărat, privind frișca.

Am simțit cum mi se înroșesc obraji. Ne-am hotărât să cumpărăm câteva căpșuni. La coada de la casă am observat amândoi o revistă numită *Self*. Ivan a spus că nu crede că i-ar putea spune ceva despre care nu știa deja.

Mergeam pe un soi de autostradă, alături de mai multe benzi de mașini și camioane care treceau în viteză. Am ajuns la o insulă ierboasă de pe drum. Pe iarbă erau niște scaune și o lopată ruginită, ca niște elemente de recuzită dintr-o piesă deprimantă.

— Poate că ar trebui să stăm aici, a spus Ivan.

Ne-am așezat pe scaune și am deschis cutia de căpșuni. Am luat o căpșună. Am văzut acum că era acoperită de murdărie. Nu aveam apă, așa că am șters-o cât de bine am putut cu mâna și am mâncat-o. Murdăria o făcea crocantă. Am luat alta. Arăta la fel de murdară ca prima. Am ținut-o în mână mult timp. Ivan vorbea despre prietenii lui care urmau să-l viziteze în seara aceea: un prieten din liceu și prietena lui, care era într-un scaun cu rotile. Aparent, acest prieten ieșea doar cu femei cu dizabilități. A început cu o femeie cu dizabilități, apoi a început să se întâlnească cu prietena ei, iar apoi cu o a treia femeie, fără legătură cu celelalte – toate trei în scaune cu rotile. Erau fete cu adevărat mișto. Mașinile treceau în goană, la câțiva pași de fețele noastre. Fiecare conținea o persoană sau mai multe persoane. Niciunul dintre acei oameni nu trebuia să stea pe scaunele astea, ca noi. Și totuși, poate că mergeau undeva unde era și mai rău.

Și eu, și Ivan ne-am uitat la căpșuna pe care-o țineam.

— Nu pot, am spus eu.

A încuviințat.

— Trebuie să o îngropăm.

S-a ridicat în picioare, a luat lopata ruginită și a pus piciorul pe lamă, ca s-o înfigă în pământul tare. A săpat o gaură mică și am pus în ea căpșuna.

— Țsta este cel mai bun loc pentru ea, am spus.

— Știu, a spus Ivan. Nu ar trebui să le îngropăm pe toate?

Am îngropat toate căpșunile și ne-am reluat plimbarea.

De câteva ori am încercat să vorbesc, ca să nu fie nevoit să vorbească doar el. Cuvintele erau întotdeauna greșite. Am spus că cineva era înverșunat și el a crezut că spun ceva despre inima persoanei⁴³. Am descris pe altcineva care „începuse s-o ia la vale“.

— La vale?

— Razna. Această perfectă... începe totul fără să aibă vreo problemă și apoi brusc se supără pentru cele mai mici chestii.

Eram ca afaziile din manualele noastre de lingvistică: „Scrie, scris, nu azi, ci ieri.“

Ivan m-a întrebat ce aveam să fac pe timpul verii. Nu știam. Părea surprins și cumva nemulțumit.

— Ar trebui să încerci să mergi undeva, a zis.

A spus că ar trebui să aplic la *Let's go*, seriile ghidurilor de călătorii pentru studenții de la buget. Dacă te alegeau ca scriitor, puteai merge pe timpul verii în oricare țară din lume.

Ivan se întorcea acasă în Ungaria pentru șapte săptămâni, apoi mergea în Japonia cu Radu pentru o conferință de matematică. Spunea că matematicienii nu aveau niciodată nicio vacanță, așa că aveau întotdeauna conferințe, de

exemplu în Honolulu. Vorbea despre matematicieni ca și cum ar fi fost niște entități fundamentale diferite de ceilalți oameni. Conferința se referea la știința mediului, un subiect despre care Ivan nu știa nimic. Dar teza lui era despre plimbări aleatorii, așa că a născocit o poveste despre peregrinările la întâmplare ale vulpilor și iepurilor, iar specialiștii în știința mediului l-au crezut și i-au cumpărat un bilet de avion pentru Tokio.

Am avut senzația stranie că această conversație fusese prefigurată de povestea Ninei: Nina, care se prefăcuse că studiază deplasările renilor și pe care fizica continua să o împingă către est.

La un moment dat în conversația noastră, Ivan a menționat căpșunile, care ar crește în copaci. Am spus că eu credeam că sunt niște plante mici care cresc aproape de pământ. Nu, a spus, copaci.

— Bine, am răspuns.

Știam că în viața mea văzusem căpșuni crescând în tufișuri, dar asta nu părea o dovadă incontestabilă că nu cresc în copaci.

— Ești ușor de convins, a spus.

Ne-am plimbat trei ore. Pe drumul de întoarcere ne-am pierdut și a trebuit să urcăm pe un deal abrupt. Chiar nu voiam să cobor de pe deal. De fapt, am intrat direct într-un copac și apoi am rămas acolo pentru un minut.

— Ce faci? m-a întrebat Ivan.

— Nu știu, am răspuns.

A încuviințat. A spus că existau o mulțime de poteci posibile pentru a coborî de pe deal, dar probabil că cel mai bun mod era unul în care nu trebuia să treci printr-un copac. Apoi a început să vorbească despre execuția lui Ceaușescu și a soției sale.

Dormitorul lui Ivan era în colțul celui de-al unsprezecelea etaj al unui turn de beton cu vedere spre râu. Camera era complet înconjurată de ferestre, era la crepuscul, și simplul fapt de a te afla acolo te făcea să te simți ca și când ai fi plutit într-o cutie albastră. Bicicletele și caiacele se strecurau dedesubt, cu luminile lor licărite, ca o galaxie. Am văzut semaforul despre care îmi scrisese Ivan – cel care continua să se schimbe toată noaptea, ca inima lui. Când ne-am așezat pe podea, mi-am tras mâinile lângă mine, pentru a nu mă mai simți atât de în derivă. Ivan a spus că motivul pentru care camera lui era atât de curată era că o împrumutase prietenului a cărui iubită era într-un scaun cu rotile: clădirea fusese construită în anii '70 și nu numai că era protejată în caz de manifestații violente, dar era complet accesibilizată pentru scaune cu rotile. Nu întrebasesm de ce era atât de curată camera lui.

Computerul lui Ivan era pornit. Propoziția „Ce sunt scânteile?” se derula pe ecran. A spus că trebuie să-i reamintească de ceva, dar nu-și mai aducea aminte de ce.

— Am lampă la fel, am spus, observând lampa de dimensiuni mari, cu halogen – cea pe care o vindeau la librărie. Am luat-o împreună cu Hannah.

Nu mai avusesem și nici nu mai văzusem niciodată o lampă cu halogen. Îmi

plăcea la nebunie lampa aia.

— Toată lumea are lampă ca aia, a răspuns Ivan.

A spus că nu-i plăcea pentru că el prefera ca lucrurile să fie unice, altfel era ca și cum ai mânca la McDonald's când puteai să mănânci într-un loc oarecare. Nu fusese la Baskin & Tombins, de fapt nici nu știa ce era – era o înghețată⁴⁴?

— E înghețată, am spus eu.

Ivan i-a descris pe unii dintre prietenii lui. Unul explora peșteri. Altul era indian și homosexual.

— Este cea mai frumoasă persoană pe care am văzut-o vreodată în viața mea, a spus Ivan, și am simțit un junghi care a durat un moment până să-l identific: deci e mai frumos decât mine.

Un al treilea prieten era un intelectual evreu tipic care, într-un mod idiosincronic, făcea parte și dintr-un cult de virgini cu puteri mentale⁴⁵. Nu aveam decât o idee foarte vagă despre ce era vorba și nicio idee de ce era o ocupație idiosincronică pentru un intelectual evreu. Ivan era prieten, de asemenea, cu fiul lui Rupert Murdoch, care era îmbrăcat neglijent. Cine era Rupert Murdoch? Știam că știu, dar nu-mi puteam aduce aminte. Un celebru vânător de vulpi?

Ivan m-a întrebat ce fel de muzică îmi plăcea și a pus un disc cu Vivaldi la un pick-up.

— Nu am mai văzut niciunul de când eram mică, am spus.

— Da, a oftat el, se pare că acum trebuie să mă laud în fața ta cu pick-up-ul meu.

Am ascultat întreaga înregistrare. Prietenii lui Ivan încă nu veniseră. Ivan m-a întrebat dacă vreau să iau cina.

Cantina era ca o scenă dintr-un film diferit – tăvile hexagonale, pălăriile de hârtie ale lucrătorilor, aerul greu de supă *chowder*⁴⁶ la cazan. Mergeam greoi în spatele lui Ivan. Mi se părea o nebunie chiar și faptul că mânca în fiecare zi, și că urma s-o facă și acum.

Am mâncat două furculițe de orez. Ivan vorbea despre sparanghelul din Frankfurt. Am curățat o portocală folosind un cuțit, așa cum făcea tata, astfel încât coaja a căzut într-o singură bucată – singurul truc pe care-l știam. Dintr-o dată mi-am amintit de piesă.

— Trebuie să plec, am spus.

— Chiar acum?

Ivan s-a uitat la sulul de coajă de portocală și la portocala nemâncată.

— M-am distrat de minune, am răspuns.

Ne-am uitat unul la altul și mi-am dus tava la banda transportoare, care mergea în spălătoria de vase.

Am alergat către dormitorul meu, m-am schimbat în singura rochie pe care o aveam și am alergat înapoi la parter. Tipul era la ușă. Abia l-am recunoscut: în afară de faptul că era cineva pe care abia îl cunoscusem, acum purta și un frac.

— Chiar îți rămân dator, mi-a spus și s-a lansat într-o poveste lungă, pe care nu am putut să o urmăresc, despre cineva a cărei mamă cânta la tubă.

Teatrul era din beton, rece, avea ecou, era plin de vocile monotone ale unor fete pline de ele însele. Erau acolo și băieți, dar auzai mai ales fetele. De unde aveau atât de multă încredere, atâtea opinii, rochiile atât de complicate? Fiecare rochie era făcută din mai multe țesături sau avea fante, sau curele, sau o fustă asimetrică. O fată purta o rochie falsă, străvezie, transparentă, cu o altă rochie mică, cea reală și care o acoperea, dedesubt. Rochia mea era dintr-un jersey de culoare neagră. O cumpărasem la reduceri de la Gap.

Cortina s-a ridicat. O fată cu picioarele goale se dădea într-un leagăn. Vorbind cu o voce puternică, atoatecunoscătoare, spunea lucruri spirituale și cinice despre un bărbat.

După aceea a fost o recepție cu șampanie și căpșuni.

— Aceste căpșuni sunt *atât de curate*, am spus.

Voiam să-i spun tipului despre după-amiaza pe care o petrecusem plimbându-mă pe o autostradă cu Ivan, dar nu știam cum să aduc vorba. Am vorbit succint cu tipa care era inginerul de sunet, cea de care era îndrăgostit. Am complimentat-o pentru sunet. Fuseseră niște zgomote atonale în câteva momente în timpul piesei.

— Cred că a ieșit foarte bine, a spus tipul cu entuziasm, în timp ce ea pleca.

S-a oferit să mă conducă înapoi la cămin, dar mi s-a părut că e ușurat când am spus că pot să mă întorc și singură. În clipa în care am rămas singură, am avut o senzație de goliciune în piept și mi-am dat seama că îmi lipsea Ivan. Cum putea să-mi fie dor de el? Nici măcar nu-l cunoșteam.

Iată ce am învățat despre plimbările la întâmplare: dacă ai sta lângă un copac și ai începe să faci pași în direcții aleatorii, ai ajunge în cele din urmă înapoi la acest copac. Ar putea să dureze un timp foarte îndelungat, timp în care ai putea ajunge foarte departe, dar dacă ai continua, te-ai întoarce, totuși, înapoi. *Ia uite-l din nou – acel copac incredibil de bătrân.*

„Căpșunile“, am citit în Enciclopedia Britannica, „sunt plante erbacee joase, cu un sistem de rădăcini fibroase și o coroană din care apar frunze bazale“.

Profesorul de psiholingvistică vorbea despre corespondența sa de e-mail cu un coleg de la Paris. Deoarece UNIX nu accepta diacriticele, *á* a devenit *a*, și la fel și *à*.

— Mai sunt redată în continuare diacriticele „invizibile“? a întrebat el. Dacă da, cum am putea testa dacă această procesare are loc la nivel grafemic sau fonemic?

Doi absolvenți au început să dezbată cum să testeze unde a avut loc procesarea. Dar nu mă puteam opri să nu mă gândesc la *á* și *à* – la Europa, unde chiar și alfabetul emitea scânteii exuberante – la mașina Mazda a mamei lui Ivan și cum erai întotdeauna trist când plecai de la Roma.

La cursul de limba rusă a trebuit să repetăm complotul din „Fatalistul” lui Lermontov. Marea întrebare era dacă soarta noastră era scrisă în stele. Povestea nu avea niciun înțeles pentru mine și nu am relatat-o bine. Spuneam mereu „S-a aruncat pe masă”, în loc de „A aruncat cartea de joc pe masă”. Era o diferență de o singură silabă. Am spus-o greșit de șapte ori. Irina a continuat să mă corecteze – mima pe cineva care se arunca pe masă, că să-mi văd în felul ăsta greșeala. Nu am auzit diferența decât a opta oară.

Hannah a venit cu mine la recepția de la revista literară, purtând mocasini din piele cu șosete albe și un blazer negru cu umeri. Era singura persoană căreia îi spusese. Ea a zis că atunci când voi fi faimoasă, va spune tuturor că mă cunoaște încă din anul întâi.

Helen, redactorul de ficțiune, era minionă și drăguță, cu picioarele pe pământ. Puteam vedea că voia să o plac, și chiar îmi plăcea de ea. Fără să știu cum să i-o demonstrez printr-un act de vorbire oarecare, stăteam falnică și tăcută lângă ea, încercând să arăt bunăvoință.

Câștigătorul celui de-al treilea loc pentru ficțiune a citit din povestea sa despre o femeie care avea transpirații nocturne și care a aflat apoi că bunica ei fusese victimă a Holocaustului. Câștigătorul celui de-al doilea loc a citit dintr-un text alegoric în care un om s-a trezit într-o dimineață pentru a constata că îi fusese înlocuit capul de un fund gigantic. Am înțeles imediat că, deși povestea mea nu era bună, acestea erau cel puțin la fel de proaste. A fost, parțial, o ușurare, dar nu în întregime. De ce eram atât de neîndemânatici la scrierea poveștilor? Când aveam să devenim mai buni?

După lectură, cineva a pus un CD cu Ella Fitzgerald, iar Helen m-a prezentat celorlalți editori. Toți erau spirituali și rafinați, cumva într-un mod uniform – toți păreau să aibă același simț colectiv al umorului autoironic. Cel mai amuzant și cel mai caustic individ, un redactor de poezie, purta în interior un trenchi francezesc și ochelari de soare. Helen i-a spus numele cumva cu ironie, ca și cum ar fi fost un fel de celebritate. Mi-a strâns mâna cu iuțeală înainte de a se întoarce pentru a spune ceva amuzant altcuiva.

Nu mai era decât un singur redactor pe care l-am recunoscut, Lakshmi, care era de asemenea studentă în anul întâi și locuia în clădire cu mine. Tot ce știam despre ea era faptul că era frumoasă, consuma droguri, vorbea cu un accent britanic și crescuse prin diferite țări străine. Părea foarte impresionată de faptul că eu câștigasem acest premiu. „Apele liniștite sunt adânci” tot continua să spună. Era agreabilă, dar m-am simțit ușurată când a plecat să vorbească cu un tip care purta o bandană, lăsându-mă liberă să stau pe o canapea și să privesc oamenii. Ca de obicei, erau mai interesante de privit fetele. Redactorul șef avea părul castaniu, trăsături nobile și o voce gravă, târăgănată, care părea a trece în mai multe registre decât majoritatea oamenilor, ca un clarinet. Apoi, era o fată al cărei gât subțire, ieșind dintr-un guler tăiat, cu jabou stratificat purpuriu și negru, nu avea nicio idee despre ce e un jabou sau că era acolo; își vedea pur și simplu în liniște de treabă, menținând ridicat capul de Muppets, cu ochii și cu tot părul ăla.

Helen mi-a dat un pahar de plastic cu vin roșu – primul meu pahar de vin⁴⁷. Era complet diferit față de felul în care era vinul când luai doar o gură. Avea un gust complet diferit atunci când îl beai într-o cantitate mai mare și îl înghițeai.

Când am ajuns la întâlnire în după-amiaza următoare, Dinah aștepta deja în sala de clasă.

— Bună, ce mai faci, eu sunt bine, dar nu mi-am făcut temele, a spus ea și a pus un manual pe masă.

Pe el scria *Introducere în contabilitate*.

— Contabilitate? am întrebat.

— Oh, am zis „contabilitate“? a spus ea. Am vrut să spun algebra. Adică, mi-am uitat cartea. Of, Doamne, mi-am uitat cartea!

A început să se lovească în cap.

— Te rog, nu face asta, am spus.

Am găsit o carte de algebră în dulapul cu materiale de lucru și am rugat-o să verifice dacă există ceva asemănător cu ceea ce învățase ea. A dat încet paginile.

— Asta este ce nu știu, a spus ea, arătând o pagină cu degetul. Asta despre polinoame.

La început mi-am făcut griji cu privire la cum aveam să-i explic polinoamele, dar a mers la fel de ușor ca un vis; nu s-a întâmplat deloc ca atunci când am încercat să-i explic Lindei fracțiile. Dinah a înțeles imediat diferența dintre binoame și trinoame, și dintre coeficienți și variabile. I-am spus despre „adunarea elementelor asemănătoare“. A fost nevoie de mai mult timp, dar când a înțeles, m-am simțit foarte fericită.

— Acum le voi aduna pe acelea care sunt la fel, a spus ea. Speri tu!

După ce a putut aduna elementele asemănătoare, am început să simplificăm expresiile polinomiale.

— Oh, mă distrez foarte bine, a spus ea. Vezi, asta nu știam, toate chestiile astea despre polinoame. Nu am știut niciodată că aceste polinoame ar putea fi distractive.

Am aplicat la *Let's go*, seriile de ghiduri de călătorie despre care mi-a spus Ivan, pentru a fi cercetător-scriitor pentru Rusia, Spania sau America Latină. Interviuul a fost condus de trei editori de la *Let's go*. Mai întâi, mi-au cerut să descriu Au Bon Pain din Piața Harvard, în stilul unui ghid *Let's go*. Nu mai citisem niciodată un ghid *Let's go*.

— Poți obține un sandvici cu ton la doar cinci dolari, am spus eu.

Editorii au schimbat priviri.

— Ce pierdem dacă nu te angajăm? a întrebat o fată.

Nu mai auzisem niciodată de o astfel de întrebare și am simțit o combinație de șoc și exasperare. Chiar mă obligau să mă prefac că le fac lor o favoare? Am spus că mă pricep la limbi străine. Editorul a răspuns imediat că nu am studiat limba rusă suficient de mult pentru a merge în Rusia – trebuia să înveți cel puțin doi ani, în mod ideal mai mult. Trebuia să fii în stare să mituiești oameni. Au spus că ar fi fost mai logic să mă duc în Turcia, pentru că era o destinație de

vacanță atât de populară și pentru că atât de puțini studenți de la Harvard vorbeau turcește. Dar îmi petrecusem fiecare vară din viața mea în Turcia și voiam să plec într-un loc nou.

— Dar Spania sau America Latină? am întrebat.

Au răspuns că ștacheta pentru limba spaniolă era foarte ridicată, deoarece mulți solicitanți erau vorbitori nativi.

— Ce-ar fi dacă v-am cere să descrieți această cameră, în limba spaniolă, în stilul *Let's go*? a spus un editor.

M-am uitat în jurul camerei. Era o cameră complet inutilă, care nu conținea nimic interesant.

— *Una atmosfera antipática*, am răspuns. *Mejor evitar.*⁴⁸

Redactorii au făcut din nou schimb de priviri.

— Vom ține legătura, a spus fata.

Când i-am spus Svetlanei despre interviu, mi-a spus că am fost nebună să aplic – toți cei care s-au dus la *Let's go* au avut o cădere nervoasă. Mai exact, tipul care plecase în Turcia anul trecut, un american care nu vorbea deloc turcește, mai întâi a fost bătut foarte rău, iar apoi a avut o cădere nervoasă. O prostituată venise în camera lui de hotel din Konya⁴⁹, iar el o trimisese la plimbare, dar mai târziu niște indivizi au venit și l-au bătut. Întregul episod a fost într-o oarecare măsură documentat în revista *Rolling Stone*, ca parte a unui fel de *exposé*.

La prânz, Lakshmi de la revista literară mi-a povestit despre problema vieții ei, care o preocupa cel mai mult. Problema vieții ei, care o preocupa cel mai mult, era un băiat. Era în anii mai mari, ca Ivan. Lakshmi și cu mine am încercat să discutăm despre situația noastră comună, dar lucrurile care ni se întâmplaseră erau atât de diferite, încât abia păreau comparabile sau comensurabile. Noor era din Trinidad și studia literatură și economie. Era preocupat de teorie. În fiecare weekend, Lakshmi ieșea împreună cu el și prietenii săi în cluburi sau petreceri underground – instituții pe care nici măcar nu mi le puteam imagina, arhitectural sau în orice alt mod – unde luau ecstasy și vorbeau despre post-colonialism și deconstrucție. Uneori, Lakshmi își pierdea cunoștința și se trezea în patul lui Noor, deși nu se întâmpla nimic niciodată. „Nu se întâmplă nimic, binînțeles“, obișnuia ea să spună pe un ton întristat, care părea să sugereze că acest rezultat se datora, într-o oarecare măsură, lui Noor.

Îmi puteam da seama că poveștile mele erau la fel de lipsite de sens pentru Lakshmi, așa cum erau și ale ei pentru mine. E-mailurile, plimbările, îngroparea căpșunilor. Lakshmi mi-a zis că probabil omiteam să-i spun ceva.

Făceam curățenie cu Hannah în timp ce ascultam radioul. DJ-ul oferea un CD cu Butthole Surfers celui de-al douăzeci și șaptelea apelant, Mary din Dorchester, care scotea strigăte orgasmice timp de 15 secunde. Tocmai atunci telefonul a început să sune. Știam că va fi Ivan.

— Ghici unde sunt, a spus Ivan.

— Nu știu.

— Sunt la tine acasă.

— La mine *acasă*?

— Casa ta de la anul. Ar trebui să fii aici.

Era adevărat – studenții din anul întâi tocmai avuseseră o loterie de locuințe și ar fi trebuit să ne luăm cu toții gustarea de la ora unsprezece în noile noastre săli de mese, în timp ce studenții mai mari luau masa în sala de mese a studenților din anul întâi.

— Nu m-am dus, am spus.

— Da, mi-am dat seama.

— Și tu? De ce nu ești la gustarea ta?

— Urăsc chestiile de genul ăsta, unde încearcă să te facă să te simți nostalgic.

A urmat o pauză.

— Păi, este bine că nu m-am dus nici eu la gustarea *ta* să te caut. Ar fi fost ca în „Darul magilor“, am spus.

Mi-a părut rău de îndată ce am spus-o.

— Ca în ce?

— Ăăă... nu contează.

— Darul cui?

— Magilor – este o poveste pe care te obligă s-o citești în școlile americane.

— Nu știu povestea asta.

— Păi, nu, de ce ai ști-o?

— De ce nu? Adică, pentru că nu m-am dus la un liceu american?

— Exact.

— Dar *tu* ai frecventat un liceu american.

— Adevărat.

— Deci, pot conchide că tu *știi* această poveste.

— Din nou adevărat.

— Deducția logică este ceva ce se învață în liceele din Ungaria.

— Ești norocos, am spus.

— Sunt norocos, a spus el. Deci, spune-mi povestea.

Am încercat să mă gândesc la ce altceva aș putea să spun în loc. Nu m-am putut gândi la nimic.

— Odată ca niciodată, am spus, era un cuplu sărac, căsătorit. Chiar dacă erau incredibil de săraci, fiecare avea ceva neprețuit.

— Așteaptă, îmi pare rău, nu am înțeles. Fiecare dintre ei avea ce?

— *Ceva neprețuit*. Ceva care era foarte valoros pentru ei.

— Aha, ceva neprețuit. Continuă.

— Obiectul de preț al soțului era ceasul său de aur, iar obiectul de preț al soției era părul ei frumos și lung. Aceste două lucruri reprezentau o mângâiere uriașă pentru ei. Puteau să fie înghețați și înfometăți, dar cel puțin aveau acel ceas mareț și acel păr uimitor. Apoi a venit Crăciunul, iar ei trebuiau să-și cumpere reciproc cadouri. Ei chiar... Ei se iubeau unul pe celălalt și voiau să-și cumpere unul altuia cadouri uimitoare. Dar nu aveau bani. Așa că soția și-a vândut tot părul unui confecționar de peruci, pentru a-i cumpăra soțului un lanț pentru ceasul lui frumos. Între timp, soțul și-a amanetat ceasul pentru a cumpăra

piepteni cu pietre prețioase pentru părul frumos al soției.

— Așa, m-a încurajat Ivan.

— Asta e. Acesta este sfârșitul.

— Ce? Povestea s-a terminat?

— Corect.

— Nu cred că înțeleg.

— Păi, e ironic. Femeia nu poate purta pieptenii pentru că și-a vândut părul, iar bărbatul nu poate folosi lanțul pentru că și-a amanetat ceasul.

— Deci, acești piepteni erau ceva pe care femeia i-ar fi purtat? Ca pe ceva decorativ?

— Exact.

— Nu ceva pe care să-l folosească ca pe un instrument pentru pieptănat?

— Nu. Cel puțin, nu cred. Oricum, nu contează, nu? Pentru că nu mai avea păr.

— Înțeleg, a spus Ivan după o pauză. Acum înțeleg comparația ta. Vrei să spui că dacă *tu* te-ai fi dus astăzi la cantina bobocilor ca să mă cauți, ar fi fost la fel de inutil cum te caut eu acum la Casa Mather. În plus, ai fi la fel de inutilă ca un lanț de ceas, dar fără să existe ceasul, sau un pieptene fără păr. Această situație îmi reamintește de o expresie populară: „Chelului tichie de mărgăritar îi trebuie.”

Am spus că este o expresie bună.

— O spui pentru ceva care este într-un totu inutil, a spus Ivan.

A apărut ediția de primăvară a revistei literare. Povestea mea era tipărită imediat după cea despre tipul al cărui cap se transformase într-un fund, pe o pagină care era orientată spre una dintre gravurile lui Sandy, cu un porc pe scările unei biserici ungurești. După două pagini, ajungeai la o poezie despre o cascadă, care s-a dovedit a fi despre bulimie. Restul poveștii mele era la sfârșit, cu un corp de literă foarte mic. Am fost ușurată și că textul fusese împărțit, dar și că tiparul era atât de mic și dens, pentru că era aproape imposibil de citit.

În următoarea după-amiază am găsit un e-mail de la Ivan. Spunea că cineva îi furase copia revistei literare, așa că nu era încă sigur, dar auzise că eu câștigasem întregul concurs – că povestea mea era chiar acolo, de partea cealaltă a porcilor lui Sandy. Am fost atât de fericit, cum n-am mai fost decât o singură dată înainte, a scris. Cealaltă dată fusese când a fost acceptat la Harvard. Partea aia din e-mail era în limba rusă.

Dinah a venit la lecția noastră cu o întârziere de aproape o oră, cu mult peste momentul în care încetasem s-o mai aștept. Stăteam acolo, scriind în carnetul meu.

— Oh, iat-o și pe mult așteptata doamnă, am spus, pentru că eram fericită să o văd și nu știam ce să spun, iar asta era ceva ce auzisem înainte că spun oamenii.

— Ce doamnă, cine?

— Nimic, nu știu. Îmi pare bine să te văd.

— Ei bine, de asta am venit, a spus ea. Nu am vrut să te las aici. N-am vrut să crezi că am dispărut.

A trebuit să ne confruntăm cu o problemă pe care înainte reuşisem să o evităm: numerele negative. Dinah nu înţelegea numerele negative. N-am observat o vreme, pentru că reuşea să adune numere negative cu numere pozitive, dar s-a dovedit că inventase o regulă: „Întotdeauna scazi, iar apoi păstrezi semnul celui mai mare număr.“ I-am spus că regula nu ar funcţiona dacă ar trebui să aduni un număr negativ cu un alt număr negativ. Nu era convinsă. Părea să creadă că nu era relevant. Şi, de fapt, nu existau probleme în carte despre adunarea a două numere negative, așa că am încetat să încerc să-i mai explic. Dar acum sosise timpul să multiplicăm numere negative și pozitive. Și aici Dinah voia, de asemenea, să păstreze semnul celui mai mare număr. Nu a împiedicat-o uneori să obțină răspunsul corect. Ea a răspuns corect că de 7 ori -0 era -1 ; pe de altă parte, ea credea că -7 ori -0 era -1 . De asemenea, credea că -0 era mai mare decât -7 .

I-am spus că, în cazul înmulțirii, nu contează ce număr este mai mare. Dacă exista un număr par de semne negative, produsul era pozitiv; dacă exista un număr impar, produsul era negativ.

— Deci numerele impare sunt întotdeauna negative?

— Nu, am spus, simțind cum mi se accelerează pulsul. Îmi pare rău. Stai puțin, o să mă gândesc la o modalitate mai bună de a explica.

Odată ce a văzut că eram agitată, Dinah s-a calmat și m-a liniștit, la fel cum făcea și mama mea.

— Drăguț, a spus ea, punând jos creionul, nu-ți face griji, o să reușim, mai devreme sau mai târziu.

Și-a împins caietul către mine.

— Acum o să notezi exact ceea ce spuneai, cu exemple, și apoi o să mă duc acasă și o să mă uit peste ce ai scris, bine? Cum ți se pare?

— Sună bine, am spus, și am început să scriu în caietul ei.

— Dar nu uita să pui un exemplu, a spus ea, uitându-se peste mâna mea, pentru că atunci când văd toate aceste cuvinte, „coeficient“, „variabilă“, pur și simplu o iau razna, nu știu despre ce este vorba.

Pe măsură ce scriam exemplele, ea încuviința.

— Asta am spus și eu, a zis ea. Acum totul va fi bine.

Ivan a sunat la ora zece în seara aceea.

— Unde ești? am întrebat.

— Sunt în fața casei tale.

M-am uitat pe fereastră. Stătea sub un felinar, la unul dintre telefoanele de urgență. Aceste telefoane erau o linie directă cu poliția din campus – nici măcar nu aveau taste cu numere. Nu aveam nici cea mai vagă idee cum folosisse unul pentru a mă suna în camera mea.

Am coborât. Părea diferit față de cum era de obicei, mai neliniștit.

— Cred că trebuie să bem ceva, a spus.

Zisese înainte că el crede că băutura mă va ajuta. A spus că ne va ajuta să vorbim. Această obsesie pentru băutură a fost unul dintre lucrurile care m-au surprins cel mai mult la facultate. M-am uitat întotdeauna la alcool cu dispreț pentru că părinților mei le plăcea să bea în timpul cinei și întotdeauna deveneau

mai enervanți. Știam că alcoolul se presupunea că este o parte importantă a vieții de facultate și că unora dintre oameni chiar le plăcea, dar nu mi-am dat seama că practic era vorba de aproape toată lumea, cu excepția indivizilor celor mai lipsiți de umor sau copilăroși, precum și a acelor oameni care erau religioși. Nu părea să existe nicio modalitate de a nu bea fără a se considera că faci o declarație în acest fel.

— Bine, am spus. Hai să bem ceva.

Ivan m-a dus într-o berărie-grădină scumpă, care strălucea de luminițe de Crăciun albe. Portarul ne-a cerut cărțile de identitate. Ivan nu părea să înțeleagă la început de ce nu ne era permis să intrăm. Părea să creadă că eram discriminați într-un fel sau altul.

— Nu am 21 de ani, i-am spus.

— *Acesta este motivul?*

— Asta e, amice, a spus portarul.

Am mers 20 de minute mai departe de campus, într-un bar aglomerat dintr-un subsol, unde ne-am lovit de un zid cald de fum de țigară, vapori de bere și un fel de rumeguș vaporos. Ivan a găsit o masă la care oamenii păreau să se gândească să plece, o masă înaltă, cu scaune de bar, și a stat lângă ei până când s-au ridicat.

— Poți să aștepti aici, a spus el. Ce vrei?

— Nu știu, am răspuns.

Ivan s-a uitat la mine pentru un moment și apoi a plecat spre bar.

Peste tot în jur, oamenii strigau, purtând tricouri. Păreau să fie mai multe funduri decât fețe. L-am văzut pe Ivan aplecându-se peste bar și vorbind cu barmanița, care avea o tunsoare bob, ochi veseli și gropițe, deși gura nu-i zâmbea. Ivan s-a întors cu două halbe de bere și mi-a dat-o pe cea mai deschisă la culoare. Paharul era greu în mâna mea. Îmi dădea sentimentul de avuție și maturitate.

Nu am înțeles de ce trebuia să fim acolo, în acel loc. În același timp, nu era niciun loc în lume în care aș fi preferat să fiu. M-am gândit la ce persoană specială, neobișnuită, era Ivan – cu cât mai prezentă și mai vie decât alți oameni, felul în care spunea și gândea lucruri pe care nimeni altcineva nu le spunea sau gândea, și cât de gata era să se plimbe cu mine timp de ore întregi. Tot ce trebuia să fac era să-i scriu un e-mail, iar apoi el se plimba toată ziua cu mine. Cine altcineva din lume ar fi făcut asta?

— Sănătate, a spus Ivan în limba rusă și ne-am ciocnit halbele.

Berea era rece și nu neapărat neplăcută, dar nu puteam să spun care-i este rostul. Ca și cafeaua cu gheață, era în același timp apoasă și amară. Se pare că asta se dorea.

— E bună? m-a întrebat Ivan.

— Nu sunt sigură, am răspuns.

Mi-a luat halba și a gustat. M-am uitat cu atenție la el.

— E bere, a spus el ridicând din umeri. Încearcă asta.

Și-a împins paharul spre mine. Am încercat. Avea un gust extrem de asemănător cu a mea.

— Îți place mai mult a mea? m-a întrebat el.

Am clătinat din cap. Am făcut schimb înapoi de halbe.

Nu eram sigură că voi putea termina berea. Înghițitul devenise din ce în ce mai dificil. Aveam senzația că-mi pot simți corpul cum se legănă ușor pe scaunul înalt de bar. Nu mi se părea că îmi era mai ușor să vorbesc. Toți cei din jurul nostru râdeau și urlau așa de tare, încât trebuia să ne aplecăm aproape unul de altul și să strigăm unul în urechea celuilalt. Piesa „Linger“ de la Cranberries cânta pe fundal. „Mă joci pe degete“, repeta cântăreața la nesfârșit, cu o voce de fetișcană și excesiv de frumoasă. Mi se părea prevestitoare – feminitatea, infatuarea și slăbiciunea ridicate la rang estetic.

— Îți plac The Cranberries? m-a întrebat Ivan.

— Nu-mi prea place acest cântec, am spus eu. Ție?

— Îmi place.

A numărat un teanc de bancnote de cinci și de un dolar.

— Am destui bani pentru încă două rânduri.

Mi-am dat seama că se referea la încă două beri. Am simțit cum mi se strânge inima. Mă gândeam că să bem „un pahar“ însemna că trebuie să bei doar un pahar.

— Nu pot, am spus eu.

— De ce nu?

— Trebuie să mă trezesc devreme.

S-a uitat țintă la mine.

— Nici măcar nu e unsprezece.

M-am simțit atât de nefericită. Pur și simplu nu înțelegeam de ce nu am putea sări peste partea în care mai beam două halbe de bere.

— Ei bine, nu vreau să te *oblig*, a spus Ivan, cumva ironic, ca și cum ar fi făcut aluzie la un scenariu pe care îl cunoșteam amândoi atât de bine, în care băieții obligau fetele, și care era foarte evident că nu era cazul acum.

Mi-a fost jenă, pentru că am simțit că, refuzând să beau – fiindu-mi frică să beau – sugeram că mă gândesc că asta se *întâmplă* și că urma să „profite de mine“, o expresie care era imposibil de imaginat fără ghilimele.

— Ce zici dacă mai iau una și o facem pe din două? a întrebat Ivan.

I-am spus că bine. S-a dus la bar. „Linger“ s-a terminat și a fost urmată de „Smells Like Teen Spirit“, o melodie care îmi plăcea pentru că părea atât de sociabilă și de liberă și, în același timp, negativă și veselă. Ivan s-a întors cu o altă halbă. Era berea puțin mai închisă la culoare pe care o băuse și înainte. Poate că din acest motiv, pentru că era a lui și pentru că beam din ea cu rândul, mi-a plăcut mai mult. Sorbeam câte puțin, abia suficient cât să am ce înghiți și, de fiecare dată când simțeam din nou gustul rece, nefamiliar, mă întrebam dacă este o reamintire a unui lucru sau o continuare, și dacă avea vreo importanță cât timp continuai ceva temporar.

— Ești sigură că nu vrei încă una? m-a întrebat Ivan când s-a golit halba.

M-am gândit dacă mai vreau, dar nu puteam vedea cum să dau înapoi din poziția pe care o adoptasem cumva.

Când m-am ridicat, camera s-a legănat cu mine și m-am ciocnit imediat de o masă. Ivan m-a luat de braț. M-am simțită jenată că îi provocam necazuri, dar m-am simțit de asemenea și nedreptățită, pentru că din cauza lui făceam aceste probleme.

— Se prea poate să mă fi îmbătat, am spus.

— Nu cred că este posibil să te îmbeți dintr-o bere, a răspuns.

Mă simțeam tristă. Credea că mă prefac? În următoarea clipă m-am întrebat: oare *chiar* mă prefăceam? Puteam de fapt să merg într-o linie mai dreaptă decât o făcusem? Mi se părea că atunci când mă concentram, îmi reușea. Obrajii mi se încinseseră. Am mers foarte atentă în linie dreaptă.

Pe măsură ce ne îndreptam pe Mass Ave către campus, un om s-a ivit din canatul unei uși.

— Vând cărți, a spus el.

Instinctiv, mi-am ferit privirea, am grăbit pasul și mi-am schimbat puțin direcția pentru a-l ocoli – așa cum Ivan a făcut exact invers, încetinind chiar în fața bărbatului, privindu-l direct în ochi.

— Cărți, pe bune?

Am fost copleșită de senzația bruscă a libertății lui Ivan. Mi-am dat seama pentru prima oară că, dacă erai bărbat, dacă erai un tip înalt și arătai ca Ivan, puteai pur și simplu să te oprești și să te uiți la orice voiai tu, ori de câte ori aveai chef. Și, pentru că acum mă plimbam cu el, doar în acest moment, aveam o dispensă specială, puteam să mă uit la tot ce se uita el. Deci, și eu m-am uitat la bărbat – la ridurile săpate pe fața lui, la expresia sa vicleană și plină de reproș, la ochii săi tulburi și pătrunzători, umbriți de sprâncene sălbatice.

Omul și-a deschis trenciul pe jumătate. Prinse în interior, în stilul contrabandiștilor, erau o serie de cărți: *Izvorul*, *Noua dietă revoluționară Atkins*, o introducere în filosofia lui Heidegger, *Manifestul Partidului Comunist*, o antologie Dragă Abby, *Cele 7 deprinderi ale persoanelor eficiente* și un dicționar spaniol-englez. Bărbatul a privit stângaci titlurile, aparent încercând să se hotărască pe care să i-o ofere lui Ivan. M-am întrebat care va fi – ce a observat la el.

— Nu știu dacă sunteți vorbitor de spaniolă, a spus omul în cele din urmă, scoțând dicționarul.

Observase aerul de străin al lui Ivan.

— Nu. Nu sunt.

— Atunci *chiar* puteți folosi acest dicționar, a spus omul cu ingeniozitate. Costă doar un dolar. Vedeți prețul pe copertă – 15 dolari. În Canada, 21 de dolari. Canada este la doar câteva ore de-aici.

Ivan a căutat în buzunarul blugilor – o priveliște uimitoare, cineva de care ești îndrăgostit încercând să pescuiască ceva din buzunarul blugilor – și a găsit 15 cenți.

— Fiecare monedă ajută, a zis omul, punând moneda de 5 cenți și pe cea de 10 în buzunare separate.

A scos un mănunchi de cărți poștale, genul care sunt puse în toaletele restaurantelor, și i-a dat una lui Ivan.

— Ai de gând să i-o dai prietenei tale? a întrebat el, privind de la Ivan la mine. De ce nu vă țineți de mână când vă iubiți unii pe alții?

— Păi, a spus Ivan. Pentru că pentru toate există un timp și un loc potrivit.

Pe când să ne întoarcem să mergem mai departe, un obiect a venit zburând spre noi, spre pieptul lui Ivan. L-a prins cu o mână. Era dicționarul spaniol.

— Deja l-ai cumpărat, a strigat omul, care părea rudă cu șamanul Ninei din Ulan-Ude.

Ivan m-a întrebat dacă am nevoie de un dicționar pentru cursul meu de spaniolă. I-am spus că am deja unul. A îndesat dicționarul în buzunar.

— Ei bine, poate o să îl folosesc cândva.

Am simțit un val de melancolie. Unde va folosi dicționarul, cu cine?

Trotuarul s-a lărgit și am avut din nou dificultăți în a merge pe linie dreaptă. Ivan mi-a explicat că tot ce trebuia să fac era să mențin o distanță constantă între mine și perete. Acest lucru mi s-a părut indescriptibil de amuzant. Când am râs, Ivan a râs și el. Ajunsesem acum la porțile campusului – eram foarte aproape de căminul meu. Ivan mi-a dat cartea poștală. Avea un eschimos care bea apă Evian într-un iglu. Pe spate erau scrise cu un pix cuvintele „Ai o ciută50 caldă“.

— E adevărat? a întrebat Ivan.

— „Ciuta“ este un animal.

— Ce fel de animal? Stai, știu. E ca un cerb, nu-i așa? Am văzut într-o piesă de-ale lui Shakespeare.

Ivan era înnebunit după Shakespeare. Odată, când făceam o plimbare, mi-a spus întreaga poveste a lui *Pericle, Prinț al Tirionului*. A durat 20 de minute.

— O inimă caldă, a repetat Ivan, ținându-mă de încheietura mâinii. Cred că este adevărat.

M-am uitat la el. Zâmbea și mă privea cu blândețe. Dacă credea că mă aștept la ceva?

— Ar fi mai bine să plec, am spus eu.

— Chiar acum?

— Da.

— Să faci ce? Să dormi?

— Da.

M-am uitat la el.

— Bine, a spus el.

Mă simțeam ca și cum aș fi câștigat, și totuși, când m-am întors să intru pe poartă, m-am simțit de parcă ceva mi-ar fi fost smuls din piept.

Hannah se afla la calculatorul ei.

— *Unde* ai fost? a întrebat ea.

— Într-un *bar*, am răspuns.

S-a uitat la mine cu ochii holbați. I-am povestit Hannei cu o voce îndurerată despre seara petrecută, dar fără să pot să-i spun exact ceea ce mă îndurerase.

— A fost distractiv? m-a întrebat ea.

— Nu știu, am răspuns.

Chiar nu știam.

Hainele îmi miroseau ca ale mătușilor mele, cele care încă mai fumau. Când m-am urcat în pat și m-am așezat, camera a început să se rotească. S-a înrăutățit când am închis ochii. Am încercat să-mi deschid ochii și să mă ridic în șezut. Atunci eram mai puțin amețită. Dar ce aveam de gând să fac – să stau așa toată noaptea?

M-am forțat iar să mă întind și să-mi țin ochii închiși și, curând, am căzut într-un somn superficial, visându-l pe Rupert Murdoch. Când m-am trezit, lumina de afară dispăruse – Hannah sforăia harnic sub mine. Îmi era o sete cum nu îmi mai fusese niciodată în viața mea. Mi-am găsit cana pe întuneric, m-am dus la baie și am dat drumul la robinetul de apă rece, gândindu-mă la ciuta mea caldă.

Am urmărit cu Svetlana un film despre poștașul lui Pablo Neruda⁵¹. M-am gândit că s-ar asemana cumva cu acea poezie despre atom, dar nu era așa. Noaptea era umedă și vâscoasă, și părul tuturor era un dezastru. Când m-am întors în dormitor, Angela, care de obicei stătea în dormitor cu ușa închisă, era așezată la biroul ei cu o oglindă de mână și un pieptene cu dinți rari.

— Nu știu ce să fac, a spus ea.

O plească mare de păr îi plutea în fața frunții, ca un sandvici gigantic. Mi-a dat niște agrafe și mi-a cerut ajutorul. M-am simțit mișcată și am încercat să-l prind. Dar era în zadar – agrafele nu erau suficient de puternice.

Părul meu stătea ca o franzelă la *ceafă*, și cu o aureolă creață în jurul feței.

Am găsit un mesaj vocal de la Ivan, întrebându-mă dacă sunt liberă în acea seară. „Poate ai să mă suni înapoi“, a spus el. M-am gândit dacă să-l sun. Angela m-a întrebat dacă cred că ar trebui să folosească fixativul de păr. Am spus că fixativul nu ar putea decât să-l întărească mai mult decât era deja.

— Da... a răspuns.

Se vedea că avea de gând să folosească fixativul.

În timp ce agita tubul, a sunat telefonul.

— Alo, am răspuns, cu inima bătându-mi nebunește.

— Draga mea.

Era mama. Tocmai se uitase la *Vrăjitorul din Oz* și voia să-mi spună cât de hilar fusese când vrăjitorul zburase într-un balon cu aer cald, făcând cu mâna și strigând: „La revedere, oameni buni!“ A spus că nu și-a dat seama niciodată cât de amuzantă era imaginea. Modul în care descria scena o făcea să fie cu adevărat amuzantă.

M-a întrebat ce noutăți am despre mine. I-am spus că tocmai promisem un mesaj de la Ivan și încercam să mă hotărâsc dacă să-l sun, din moment ce acum era aproape unsprezece într-o seară de vineri, când nimeni nu era acasă. Ea a spus că, desigur, ar trebui să-l sun – că, dacă m-a rugat să-l sun, probabil că va fi acasă. Părea puțin cam deznădăjduită. Prietenul ei tocmai plecase acasă – îl trimisese

acasă după *Vrăjitorul din Oz*.

După ce am închis telefonul, am format numărul lui Ivan și a intrat robotul.

— Am sunat, dar nu erai acasă, am spus și am închis.

M-am hotărât să fac un duș. În timp ce căutam prosopul, a sunat telefonul. Inima a început să-mi bată repede din nou. Era Ralph. M-a întrebat dacă am chef de o plimbare. A venit imediat, ținând o casetă video într-o carcasă de plastic. Chiar și părul lui îngrijit devenise pufos și ciufulit. A spus că trebuie să dea înapoi caseta mai întâi, așa că ne-am hotărât să mergem la magazinul video.

Pe hol am început să încui ușa, apoi mi-am amintit că Angela era în dormitorul ei. Ralph a făcut o glumă despre ușă – despre cât de sfidător am privit-o. Am început să râdem isteric, din pricina ușii și din cauza părului tuturor, când m-am întors și am dat îngrozită cu ochii de părul lui Ivan înălțându-se deasupra balustradei, încrețit pe cap ca un cort diabolic.

— O... bună, am spus.

M-am oprit din râs.

— Tocmai returnam filmul lui Ralph.

— Ah, a spus Ivan.

— Îmi pare rău, voi ai să...

Ralph s-a uitat la mine și la Ivan.

— Nu, nu, returnează-ți filmul, i-a spus Ivan lui Ralph. Te găsesc mai târziu? m-a întrebat.

— Te sun când ne întoarcem, i-am spus lui Ivan.

— Nu e nevoie să vii, mi-a spus Ralph.

— Nu, am plănuisit să mergem, i-am spus lui Ralph.

Toți trei ne-am îndreptat pe scări, în jos. Cineva, undeva, a ieșit pe-o ușă de incendiu, declanșând o alarmă care suna ca ciripitul unui milion de cicade demente.

— Deci, voi tocmai v-ați uitat la un film, a șipat Ivan ca să acopere alarma.

— Ralph a urmărit un film, am spus, în același timp cu Ralph, care a spus: „Eu m-am uitat la un film.“

Dar Ivan părea hotărât să creadă că Ralph și cu mine vizionaserăm filmul împreună.

— V-ați certat pe ce să închiriați? ne-a întrebat el, pus pe glumă.

— Nu eram acolo, am spus eu.

Am ieșit pe poartă și am pornit spre piață. Ralph și Ivan vorbeau despre loteria locuințelor. Periodic, mă dădeam jos de pe bordură sau rămâneam în spatele lor. S-a dovedit că Ralph fusese repartizat în aceeași clădire în care locuia Ivan, cea cu douăsprezece etaje. Ivan a început să descrie priveliștea de la diferite ferestre. Părea să cunoască priveliștea de la fiecare fereastră.

— O, bine de știut, a spus Ralph.

Ne-am oprit la un semafor.

— Cred că mă voi întoarce și voi lucra la matematică, a spus Ivan cu un aer misterios și s-a pierdut în noapte.

Ralph și cu mine am returnat filmul, *Prietenii lui Peter*. Nu-l mai văzusem

niciodată pe Ralph să-i displace un film atât de mult încât să trebuiască să iasă în mijlocul nopții ca să-l returneze. Am continuat să mergem spre râu. Părea că să plouă. Cu cât ajungeam mai aproape de râu, cu atât simțeam mai multe picături de ploaie – dar, de fiecare dată când ne îndreptam spre piață, picăturile de ploaie se opreau. Am încercat să ne plimbăm pentru puțin timp în jurul pieței, dar era deprimant, așa că am început să ne îndreptăm către parcul de lângă școala de administrație guvernamentală.

— Se pare că ne *întoarcem în parc*, am spus, uitându-mă la cer.

Nu ploua. Am ajuns în parc. Dar dacă începea să plouă acum?

— Poate ar trebui să ne *întoarcem*? am spus.

— Cred că ne *întoarcem*, a spus Ralph.

— Ne *întoarcem*?

— Cred că e din cauză că ne-am întâlnit cu prietenul tău.

Când mi-a spus asta, mi-a fost rușine.

— Nu este adevărat, am spus. Să continuăm să mergem.

Am petrecut următoarele două ore făcând tot felul de lucruri inutile pe care le făcusem întotdeauna. Ne-am întors la râu și când, în final, a început să plouă, am alergat în holul hotelului DoubleTree și ne-am așezat pe podeaua din liftul de sticlă și am privit ploaia. Uneori cineva chema liftul, iar acesta urca sau cobora. Nimănui nu părea să-i pese de noi, și nici nu ne-a spus să plecăm. Când ploaia s-a oprit, am mers la Chili's și am comandat o „floare minunată”: o ceapă bine prăjită, gigantică, tăiată în formă de petale. Am mâncat aproximativ o treime din ea. Apoi mi-a fost imposibil să mai mânc.

Unul dintre cele mai remarcabile lucruri legate de ceapa bine prăjită, uriașă și sculptată era asemănarea sa foarte mare cu o anghinare. Ralph mi-a povestit despre teoria umanității legată de ceapă și anghinare, pe care o învățase la cursul de sociologie. Conform teoriei anghinarei, omul avea o anume esență interioară, sau o „inimă”; conform teoriei cepei, odată ce dădeai la o parte de pe om toate straturile societății, nu mai rămânea nimic acolo. Văzută din această perspectivă, ideea unei cepe deghizată ca o anghinare părea sinistă, chiar sociopată. În anii care au urmat, „floarea minunată” a devenit cunoscută ca având aproape trei mii de calorii și a fost numită cel mai prost aperitiv din America de către *Men's Health*, moment în care Chili's a scos-o din meniu.

Când l-am sunat pe Ivan, era unu dimineța.

— Cât de somnoroasă ești? m-a întrebat.

— Nu foarte. Cât de adormit ești tu?

— Nu foarte.

Ivan voise să vină la căminul meu – pentru a vedea unde locuim. N-am vrut să vadă cum trăiam, dar nu părea să existe nicio cale de a evita asta și, oricum, la ce ar fi folosit să mă ascund?

Am închis telefonul și m-am privit în oglindă. Nimic din ceea ce făcusem în ultimele două ore nu avusese vreun efect pozitiv asupra părului meu.

Ivan a ciocănit la ușă. Ochii îi rătăceau prin cameră, zăbovind asupra lui

Albert Einstein. Mi se părea că nutrea niște gânduri negative despre Albert Einstein, dar dacă era așa, le-a păstrat pentru el.

Hannah a ieșit din dormitorul nostru căscând. Părul ei părea perfect, ca de obicei.

— Ce se întâmplă? a întrebat ea.

A spus că nu poate să doarmă. Știam că este un căscat fals și că nu era adevărat că încercase să doarmă – putea să doarmă *întotdeauna*. S-a prezentat și a început să-i pună lui Ivan un miliard de întrebări. Când a rămas fără întrebări, a început pur și simplu să enumere numele diferiților profesori asistenți de matematică și să-l întrebe dacă îi cunoștea.

— Era aia ipohondră? m-a întrebat Ivan după aceea. Voiam să încerc s-o fac să se îngrijoreze din cauza umidității, dar mi-era teamă că poate era colega greșită de cameră.

— Nu, ea e ipohondra. Cealaltă colegă de cameră nu ar fi vorbit cu tine.

— Nu ar fi vorbit cu mine?

— Adică, este timidă – nu ți-ar fi pus întrebări.

— Aha, înțeleg. Îmi place să fiu luat la întrebări.

Am dat din cap, pe gânduri.

— De ce?

După un moment, Ivan a izbucnit în râs și m-am simțit mândră.

Am mers la râu și ne-am așezat pe o bancă.

— Nu a fost un aranjament bun să mă suni tu, a spus el.

— De ce nu?

— Nu am putut să lucrez. N-am făcut nimic.

Am încercat să nu arăt cât de fericită m-am simțit atunci când a spus asta.

— Toate luminile arată spre tine, a spus Ivan, uitându-se la lumina stradală, reflectată în râu, de pe malul opus.

— Cele de acolo arată spre tine.

— Serios? a spus el. Nu și spre tine?

— Nu, spre tine.

— Ei bine, ai dreptate, simt și eu că arată spre mine.

Am simțit un val de atracție fizică față de el. Stătea într-o poziție care părea incomodă, înclinându-se înainte, cu picioarele strâns împreunate și cu brațele încrucișate în poală.

Am stat acolo mult timp, întrebându-ne dacă va ploua iar.

— De cât timp crezi că stăm aici? m-a întrebat Ivan.

— De mult timp, am răspuns eu.

Lângă râu, ceva s-a mișcat în stufăriș.

— Ce animal ar putea fi acolo?

— Un pește, a sugerat Ivan.

— Am putea sta aici destul de mult pentru ca peștele să evolueze.

— Este posibil. În acest punct, probabil că am evolua și noi. În ce am evolua?

Am simțit cum mi se încordează corpul.

— Nu știu, am răspuns.

Era ora trei acum, și prea rece pentru a rămâne pe bancă. În același timp, era prea rece să ne mișcăm. Aproape aveam sentimentul că, dacă am fi stat acolo mai mult, s-ar fi putut încălzi din nou atmosfera, că timpul s-ar putea da mai degrabă înapoi decât înainte, și că lucrurile s-ar putea dovedi a fi altfel decât erau.

Am mers în camera lui Ivan și am ascultat discuri, unul după altul. Fiecare disc era foarte special și specific – aproape arbitrar. Ce dacă erau diferite câteva note? Ar fi fost mai bine sau mai rău?

Ivan a alunecat spre podea, cu mâinile împreunate în jurul genunchilor și și-a lăsat capul pe canapea. A privit spre tavan. Camera a devenit mai luminoasă. Știam că nu ar trebui să mă uit la el așa și m-am întors să privesc pe fereastră. Pentru asta erau ferestrele. Cerul era liliachiu, și la fel erau și clădirile din beton. Clădirile din cărămidă aveau o culoare portocalie suavă și luminoasă. Râul era ca un sul de pergament nesfârșit, de argint.

M-am uitat înapoi la Ivan, ca să văd dacă adormise. Continua să se uite la tavan, într-o postură semi-trează, care părea să spună: *Nu-ți face griji pentru tavan – mă ocup eu.*

Am încercat să analizez senzația de oboseală. În picioare simțeam o greutate, o durere slabă în spatele frunții și în ochi, și ceva în umeri. Totul suna deopotrivă tare și îndepărtat. M-am ridicat. M-am simțit ca atunci când ieși dintr-o mașină după un drum lung. Mi-am pus palma pe geamul rece. În intersecția goală de dedesubt, semaforul a trecut de la roșu la verde. Ora de la radioul cu ceas arăta șase și douăzeci și șase de minute.

Am lăsat amprenta mâinii pe geam. Se suprapunea cu turnul cu ceas. Am șters-o cu mâneca și m-am așezat pe podea, alături de Ivan. Și eu mi-am lăsat capul pe spate și m-am uitat la tavan, la colțul unde se întâlneau doi pereți – semnul delta, ca locul unde se întâlnesc picioarele unei femei. M-am ridicat. Ivan s-a ridicat în capul oaselor. Și-a întins picioarele, și-a scos ochelarii și și-a frecat șaua nasului.

— Ești obosit? l-am întrebat.

— Nu, nu neapărat.

Și-a pus ochelarii înapoi.

— Cred că trupul meu a acceptat faptul că noaptea s-a terminat și el nu a dormit. Dar tu?

— Și corpul meu a acceptat asta.

— Încep să te înțeleg mai bine, a spus el. Nu mănânci, nu dormi și nu bei. Ești întotdeauna așa, sau numai când sunt și eu prin preajmă?

Am stat să mă gândesc.

— Mănânc și dorm mai mult atunci când nu ești prin preajmă.

— Dar nu bei.

— De fapt, când nu ești pe-aproape, mă îmbăt crișă în fiecare seară. Cu prietenii mei adevărați.

— Pe bune?

— Nu.

A oftat.

— Nu spun că trebuie să ne facem criță, doar unul sau două pahare. Cred sincer că am putea evita multe. Văd că nu te deranjează să stai trează toată noaptea – dar alcoolul este exact același lucru. Doar că ocolești suferința. În caz contrar, este foarte asemănător. Vezi brusc conexiuni pe care nu le-ai văzut înainte. Ceva se sfărâmă. Nu știu cum să le numesc – acele blocaje, care împiedică o conexiune să ți se formeze în minte.

— Inhibiții, am spus.

— Da, exact, a spus și el.

Mi-am simțit obraji înflăcărați.

— Nu vreau să spun, a adăugat el, că nu vorbești niciodată despre sex, apoi te îmbeți și dintr-o dată poți vorbi despre sex.

— Mda, am răspuns.

Timpul a trecut. Mă gândeam cât de mult timp avem la dispoziție și cât de puțin, în același timp. La un moment dat, Ivan m-a întrebat dacă îmi plac gogoșile. Mi s-a părut absurdă întrebarea. Ceasul din turn a bătut ora șapte, apoi șapte și un sfert. Ivan a spus că am putea lua micul dejun. Ne-am dus până la lift pe coridorul protejat în caz de manifestații.

Aerul dimineții palide era incredibil de proaspăt și dornic să pătrundă în plămâni. Am traversat strada ce ducea la cantină, care era goală, cu excepția unei mese la care ședeau șase tipi cu jachete sport. Puteai vedea că vorbesc cu voce tare, și totuși liniștea locului era neîntreruptă, ca și cum conversația lor plana deasupra mesei lor, ca într-o bandă desenată.

Ivan a luat câte ceva din toate: omletă, o clătită, șuncă, cartofi prăjiți. A umplut două pahare cu suc de portocale de la automat. Am pus cereale Cheerios într-un castron, am luat o banană și mi-am turnat o ceașcă de cafea. Ne-am așezat. Am tăiat banana pe o farfurie, apoi am pus feliile în cerealele Cheerios.

— Nu avem nimic de spus, a observat Ivan.

Am încuviințat.

— Ne-am epuizat unul pe altul. Am dovedit că suntem amândoi niște personalități finite.

A părut enervat.

— Cât timp putem continua în felul ăsta? Inventăm ceva pentru fiecare cuvânt, ca un dicționar, apoi repetăm cuvintele. Dar când cuvintele sunt epuizate...

Nu aveam nicio idee ce încerca să spună.

— *Limbajul* este infinit, m-am aventurat.

— Există un număr finit de cuvinte, a spus el. Numai un infinit număr de combinații.

I-am spus că Chomsky a spus că numărul de cuvinte era, de asemenea, infinit.

— Pentru că ai putea avea o rachetă antiaeriană și apoi să lupți cu o rachetă antirachetă antiaeriană, și apoi cu o rachetă antirachetă antirachetă antiaeriană.

Rachetă.

— Da, bine. Poate putem vorbi așa de acum încolo.

— De la „de acum încolo“ de acum încolo.

Nu a râs.

Mă jucam cu lingura în cereale. Era doar o singură literă – *o* – dar foarte multe combinații. Ivan și-a mâncat indispus omleta, clătita, șunca și cartofii, și a băut sucul de portocale.

— Bine, a spus el, împingându-și scaunul. Cred că acum poți să te duci acasă și să dormi, sau orice altceva. Orice lucru misterios pe care îl faci atunci când nu sunt prin preajmă.

— Oh, am spus. Bine. Poți să te duci și tu la activitățile tale misterioase.

— Da, am multe lucruri secrete de făcut.

Ne-am aruncat gunoiul, am pus tăvile și farfuriile pe banda transportoare și am ieșit.

— Ne vedem mai târziu, am spus.

— Da, în cele din urmă, a răspuns el. Observi că nu suntem foarte buni să ținem legătura.

— Vom fi mai buni, am spus.

S-a încruntat.

— Și tu poți să mă suni, să știi. Nu trebuie să aștepti să te sun eu.

— Bine, am răspuns cu tristețe.

Deci nu avea de gând să mă sune.

— Data viitoare o să te sun eu.

— Bine, a spus el și s-a întors către clădirea lui.

Am intrat pe vârfuri în dormitor, sperând că Hannah nu se va trezi. S-a auzit un sunet furios. Am înghețat. Hannah s-a ridicat, a căscat și s-a întins cu voluptate.

— Uau, abia ai ajuns acasă?

— Da.

— Unde ai dormit?

— Nu am dormit. Doar am stat într-o cameră toată noaptea. Deci, sunt cam obosită.

— Se pare că trebuie să te odihnești, a spus ea, sărind din pat.

— Asta și plănuiesc, am răspuns, cățărându-mă pe partea superioară a șifonierului până pe patul de sus.

— *Chiar acum?* Nici măcar nu vrei micul dejun?

— Am mâncat deja.

Mi-am tras pătura peste cap. Hannah s-a învârtit prin cameră pentru o vreme, vorbind despre cheile ei. În cele din urmă, a plecat. Am coborât pătura, mi-am scos cartea mea *Micuța Dorrit* și m-am uitat la prima pagină până când am adormit.

M-am trezit la ora trei. Cantina nu se deschidea decât peste două ore. M-am dus la centrul pentru studenți, de unde am cumpărat o baghetă cu ton și am ronțăit-o o vreme. Consumul acelei baghete părea să necesite un fel de mușchi al

urechii pe care-l pierdusem în cursul celor două milioane de ani de evoluție umană.

Am găsit o carte de fabule și am citit două fabule despre ciute. Amândouă s-au încheiat prost. În „Cerbul în staulul boului“, cerbul s-a ascuns de vânător într-un grajd de vite. Vânătorul i-a observat coarnele ieșind din paie și l-a ucis, dovedind că „nimic nu scapă de ochiul maestrului“. În „Cerbul și vânătorul“, cerbul și-a deplâns picioarele pentru că erau mai puțin arătoase decât coarnele. Mai târziu, când alerga pe picioare, urmărit de un vânător, coarnele lui s-au încurcat într-un copac și a fost ucis. Morala era: „Deseori disprețuim ceea ce ne este cel mai de folos.“ În general, cea mai mare problemă a cerbului erau coarnele. Sau nu, nu era vorba de coarne, erau vânătorii.

Svetlana a împlinit 20 de ani și a dat o petrecere. Am ezitat mult timp ce să-i cumpăr cadou, hotărându-mă în cele din urmă la un buchet de floarea-soarelui. Nu mi-am dat seama decât la florărie cât de mari erau. De fapt, florile păreau să crească pe măsură ce mă întorceam prin piață; până când am ajuns la petrecere, chipurile lor galbene, strălucitoare, erau aproape de dimensiunile fețelor umane. Ideea de a le pune în vază era nebunească, ca și cum ai fi înghesuit nouă oameni într-o vază. Am sfârșit prin a folosi coșul decorativ, din plastic, pentru gunoi, al cuiva. Fern l-a umplut cu apă de la dușul de pe hol.

Majoritatea clubului de sârbo-croată era acolo – aduseseră șliboviță. A fost un tort de lămâie. Nu mă puteam gândi decât că, ultima dată când am vorbit cu Ivan, spusese că va încerca să mă sune în seara aceea. Tortul era mai bun decât părea. Am vorbit cu șase tipi evrei ortodocși care urmau să locuiască în clădirea Svetlanei anul viitor. Toți sufereau de intoxicație alimentară. Din cauza unei sărbători, au trebuit să mănânce supă de pui care fusese ținută pe un aragaz cald toată noaptea, imediat sub temperatura de fierbere. „Este modalitatea perfectă de a dezvolta bacterii“, a explicat Jeremy, care studia microbiologia. Când am plecat, Svetlana vorbea însuflețită în sârbo-croată cu un tip care purta ochelari cu rame din plastic. Părea diferită atunci când vorbea sârbo-croată, oarecum mai leneșă, dar în același timp mai plină de viață.

Am primit un nou mesaj vocal. Era de la mama care descria cum, după luni de lucru, tehnicianul ei de laborator a alunecat, a căzut și a spart toate pipetele: „Cred că a fost o scăpare freudiană.“⁵²

Am pus telefonul în furcă. A început să sune din nou aproape imediat. Era Ivan. El a spus că era la centrul studențesc, așa că, dacă mă îndreptam spre el și el mergea spre mine, ne-am fi întâlnit la mijlocul drumului. Mi s-a părut că existau mai multe modalități de a ajunge la centrul studențesc și fără să trecem unul pe lângă celălalt, dar când am început să merg, l-am văzut pe Ivan. Părea emoționat.

— Tocmai studiam pentru examenul final la Shakespeare cu prietena mea – mă rog, acum fosta prietenă, a spus el.

Mi-a tresărit inima. Asta însemna că nu mai avea o prietenă? El a spus că pur și simplu a sfârșit prin a vorbi cu fosta lui prietenă despre Shakespeare, despre

condiția umană și despre mine, și că ea a dat niște exemple interesante din Shakespeare și au vorbit despre mine și despre Shakespeare.

— Îmi amintești puțin de Shakespeare, a spus el.

M-am uitat la el. Era cumva beat?

Am mers în camera lui și a scos o cutie de carton plină cu fotografii. Mi-a arătat o poză cu prima sa motocicletă, o Honda. Eram tulburată de motocicletă. Mi se părea din ce în ce mai mult parodia unui interes de dragoste. Câteva fotografii fuseseră făcute în Thailanda. Una îl înfățișa pe Ivan stând în picioare lângă un elefant. El și elefantul aveau aproape aceeași expresie facială. În alta, Ivan stătea în fața unui templu budist, îndreptat cu fața spre soare, cu mama și sora lui, dar umbrele erau atât de întunecate încât nu le puteai distinge fețele.

— Uite una cu fosta mea prietenă, a spus Ivan.

Mi-a arătat o fotografie a unei fete slăbuțe, cu părul roșcat, lung, care purta un maiou, o fustă lungă și un ghiozdan. M-am uitat la imagine cu atenție, încercând să-mi dau seama ce făcuse din ea o iubită. Era minionă, avea forme și părea dură, cu toate ca zâmbetul ei era deschis și aproape copilăros. Era un măgar în imagine. Acest lucru nu putea fi relevant. Sau putea?

Ivan a scos câteva fotografii din cutie și le-a pus deoparte, cu fața în jos, ca pe niște cărți de joc care nu aveau să fie trase decât mai târziu.

— Nu vreau să le vezi pe astea, mi-a explicat el, pentru că atunci vei ști despre viața mea lucruri pe care nu vreau să le știi.

Deschiderea cu care mi-a spus asta m-a făcut să râd. Nu am întrebat, și nici nu am fost curioasă ce se afla în poze. Rolul unei femei suspicioase părea ca un clișeu care nu avea nimic de-a face cu mine sau cu timpul în care trăiam.

— În al doilea semestru al primului an de liceu am început să am tot felul de idei complicate despre dragoste, mi-a spus Ivan. Am luat un -8 la o oră de matematică. Nu mai luasem niciodată un -8 la matematică. M-am simțit atât de groaznic.

S-a uitat în spațiu, aparent transpus de amintirea îngrozitoare a celui -8.

— Vreau să-ți spun ceva, a spus Ivan, dar nu vreau să te simți presată.

El a spus că prietenul său, Peter, care era și el ungar și absolvent de economie, conducea un program filantropic prin care trimiteau, în fiecare vară, studenți americani să predea engleză în satele ungurești. Profesorii trebuiau să-și cumpere propriile bilete de avion, dar totul în sate era plătit. Exista chiar și o mică bursă.

— A mai rămas un loc neocupat, a spus el. Dacă îl vrei, probabil că îl poți ocupa. Vreau să spun, Peter este prietenul meu. Și tu chiar ai experiență în predarea limbii engleze.

M-am gândit la cele trei lecții de engleză pe care i le predasem lui Joaquín înainte să orbească.

— Cred că, tehnic vorbind, este adevărat, am răspuns.

— Voi fi în Budapesta, așa că am putea să ne vedem la sfârșit de săptămână, a spus Ivan. În rest însă, nu știu ce fel de locuri sunt acele sate. Ai fi înconjurată de capre. Dar ai fi în Europa.

Nu-mi puteam imagina – nici Europa, nici caprele. Ar sta în clădiri? Ivan a

spus că ar trebui să mă gândesc la asta și m-am prefăcut că mă gândesc. Dar nu era nimic de gândit. Predarea limbii engleze într-un sat unguresc nu era ceva ce puteam cântări în balanță cu altceva, pentru că nu aveam nicio idee despre ce era vorba, și chiar dacă aș fi avut, nu știam ce alte posibilități existau. Mai mult decât atât, politica mea la momentul respectiv era că, atunci când te confruntau cu două direcții de acțiune, ar trebui aleasă întotdeauna cea mai generoasă și mai puțin conservatoare. Credeam că asta este echivalent cu o obligație morală a oricui avea vreun avantaj, și mai ales pentru oricine dorea să fie scriitor.

...

L-am întâlnit pe prietenul lui Ivan, Peter, în cafeneaua Centrului Științific. Era mult mai normal decât mă așteptam. Apariția lui, hainele și modul de a vorbi, toate semănau cu cele ale altor oameni. Vorbea despre Ivan ca și cum el și cu mine eram prieteni sau cunoștințe vechi.

— Crezi că îl vei vedea pe Ivan mâine? m-a întrebat el.

Ar fi putut întreba la fel de bine dacă portalul interdimensional va fi deschis.

— Chiar nu știu ce să spun, am zis.

Peter mi-a complimentat engleza bogată în expresii și m-a întrebat de cât timp sunt în America.

— Am trăit dintotdeauna aici, am spus eu.

— Dintotdeauna?

Părea uimit, de parcă credea că aș fi spus că din 1776⁵³.

— Adică, m-am născut aici și n-am plecat niciodată.

— Aha, e amuzant. Ivan mi-a spus că ești turcoaică.

— Nu, sunt din New Jersey.

— Din care parte?

Peter crescuse în Queens cu mama lui, de profesie dermatolog. Acum era înscris la un doctorat în economie și studii umaniste est-asiatice. Programul satului unguresc era un prim pas în planul său de a construi o rețea globală de școli nonprofit pentru a preda limba engleză și programarea calculatorului în țările aflate în curs de dezvoltare. Trebuia să înceapă de jos, bazându-se pe conexiunile pe care le avea. Legăturile pe care le avea erau cu oamenii minunați din administrațiile satelor din Ungaria și România, și deja trimitea de trei ani studenți de la Harvard în comunitățile lor. Vorbind cu o voce măsurată, blândă, el a descris importanța cultivării conexiunilor, a prezenței oamenilor buni pretutindeni, nevoia de a identifica oameni care nu erau doar buni, dar care ar fi putut face ca lucrurile să se întâmple, și sistemul școlar din Kârgâzstan.

Peter mi-a dat un manifest care descria programul. Pe spate era o cerere de înscriere, dar a spus că nu trebuie să o completez deoarece Ivan mi-a scris o scrisoare de recomandare extrem de favorabilă.

A făcut el asta? aproape am spus, dar m-am oprit.

— Am încredere în Ivan, a spus Peter. Am încredere în opinia lui despre oameni.

Vara plutea în aer. Strălucitoare, fierbinte, leneșă, fiecare nouă zi părea să stea suspendată, ca un balon mare, sclipitor, chiar sub nasul tău. Ca de obicei, nu aveam nimic de purtat. Cum se făcea că nu aveam hainele potrivite pentru *niciun* fel de anotimp? Am tăiat cracii de la blugii mei mai vechi și am aruncat crăcanele amputate, doi cilindri tociți și deveniți gri, la tomberon.

Purtând pantalonii scurți de blugi, cu o cămașă polo de un galben strălucitor și ochelarii de soare supradimensionați, gen anii '70, ai mamei, am traversat cadrilaterul către clădirea de filozofie, unde Peter avea o întâlnire de orientare. Inscrisiionate deasupra ușii, cu litere uriașe, erau cuvintele: CE ESTE OMUL CA SĂ-ȚI AMINTEȘTI DE EL⁵⁴. Văzusem această inscripție de nenumărate ori, fără să mă gândesc la ea cu adevărat. Era o întrebare bună. Ce *era* omul? Mi-a trecut prin minte faptul că aș putea să fiu mai puțin conștientă de om și mi s-a părut că am putut întrevădea libertatea.

Eram șase oameni la orientare, trei fete și trei băieți. Eram singura studentă în anul întâi. Am jucat un joc mnemotehnic pentru a ne aminti numele celorlalți. Memorarea era atât de ciudată – felul în care consta din atașarea unui lucru de altul, fără nicio posibilitate de a înrădăcina nimic într-un loc. Dacă voiai să-ți amintești de chei, ți le puteai imagina într-un amfiteatru, dar nimeni nu-ți spunea vreodată cum ar fi trebuit să-ți amintești amfiteatrul.

Arătând adunat, îngrijit și aproape nautic în pantaloni scurți și un tricou spălăcit cu albastru și alb, Peter ne-a povestit despre program. Crezusem că toți vom preda împreună într-o școală, dar s-a dovedit că fiecare dintre noi va fi într-un sat diferit, trăind cu o altă familie. Vom preda în fiecare zi timp de trei sau patru ore. Cadrele didactice din sat ne vor spune ce subiecte aveau să predea, iar noi trebuie să ne gândim la exerciții, practici și jocuri. *Simon says*⁵⁵ era un joc bun pentru părțile corpului. *Twenty Questions*⁵⁶ era bun pentru vocabular. Muzica era un bun instrument de învățare, mai ales Beatles, deoarece chiar și cel mai mic copil putea înțelege „Vreau să te țin de mâ-â-â-â-nă“. Cel mai important lucru era să fii relaxat, răbdător și jucăuș.

După-amiezele am împărtăși cultura americană într-o formă liberă, în afara sălii de clasă. Peter ne-a arătat niște diapozitive ale participanților anteriori, care împărtășeau cultura americană. Un tip juca baschet cu copiii. Adușese coșul de baschet din America și-l bătuse în cuie pe un gard. Un alt tip cânta la chitară. El îi învățase pe copii Bruce Springsteen. După prezentare, Peter ne-a spus că unul dintre cadrele didactice de anul trecut a venit să vorbească cu noi despre experiențele sale. Profesorul de anul trecut a intrat. Era Sandy de la cursul de „Lumi construite“.

Un zâmbet tandru stăruia pe fața lui Sandy, în timp ce-și amintea timpul petrecut în satul unguresc. Nu exista electricitate sau apă caldă. Elevii fuseseră toți băieți cu vârste între 8 și 14 ani.

— Vor încerca să vă provoace, a spus el.

— *Ai avut* cu adevărat niște aventuri, a spus Peter.

— Coarnele, au spus Peter și Sandy la unison.

Sandy ne-a povestit despre momentul în care unul dintre elevii săi a scos

coarnele de cerb care erau agățate, din nu știu ce motiv, pe peretele școlii și l-a luat cu asalt pe Sandy cu ele. Sandy se urcase pe birou și își folosea scaunul pentru a încerca să se apere, fără a provoca vătămări nici băiatului, nici coarnelor. Toată lumea a râs. Nu credeam că aş supraviețui să fiu urmărită cu coarne de cerb.

În timpul pauzei de prânz, Sandy și cu mine am depănat amintiri despre „Lumile construite” și am vorbit despre Ivan – s-a dovedit că el și Sandy locuiau în aceeași clădire.

— Foarte interesant tipul, a spus Sandy, părând impresionat că sunt prietenă cu el.

L-am întrebat mai multe despre coarnele de cerb. El mi-a spus că directorul școlii făcuse mare tamtam pentru ceea ce s-a întâmplat, iar asta a înrăutățit lucrurile și mai mult. Ori de câte ori era posibil, cea mai bună abordare era să vorbești direct cu copiii.

— O să te distrezi de minune, mi-a spus el.

...

Era aproape perioada de examene, iar imediat după aceea trebuia să evacuăm căminele. Fiecare zi era mai încinsă decât cea precedentă. Nimeni nu avea destule cutii de carton. Unii oameni se comportau ca și cum era foarte ușor să obțină cutii gratuit și doar un idiot ar plăti pentru cutii. Am găsit doar o cutie gratuită. În cutie trăiau musculițe de oțet. Ralph și cu mine ne-am dat întâlnire pentru a cumpăra cutii.

Am sunat-o pe mama și am întrebat-o dacă ar fi în regulă să merg în mediul rural din Ungaria timp de cinci săptămâni, pentru a preda limba engleză. I-am explicat că vor plăti pentru tot, cu excepția biletului de avion, iar în luna august aş putea merge în Turcia direct de la Budapesta, să mă întâlnesc cu ea și cu mătușile ei – nu ar fi mai scump să merg mai întâi la Budapesta.

— Asta e ideea lui Ivan ăla, nu-i așa? m-a întrebat ea. Draga mea, este o persoană de încredere? Cine altcineva va mai fi acolo?

I-am spus despre Peter, cum conducea acest program de ani de zile și urma un doctorat în economie, și cum mama lui era medic în Queens. Informațiile despre mama sa au fost cele care au părut să o liniștească, mai ales când i-am spus că Peter ne-a dat numărul ei de telefon. El ne-a spus în mod foarte clar că, deși urma să se afle în Mongolia pentru o parte a verii, părinții noștri îl puteau găsi întotdeauna sunând-o pe mama lui, în Queens.

— Chiar vrei să mergi?

— Într-un fel... da.

— Îți place foarte mult băiatul ăsta, a spus ea, părând atât de tristă și afectuoasă încât mi s-au umplut ochii de lacrimi.

...

I-am scris lui Ivan vineri dimineață și m-am gândit că mă va suna chiar în acea

seară sau sâmbătă. Nu a făcut-o. Duminică am învățat la rusă cu Svetlana. Svetlana inventase un cântecel care să ne ajute la memorarea declinărilor substantivelor neregulate. Era o melodioasă tristă, mai mult ca o incantație, cu doar două note: „Nu există niciun cetățean. Nu există niciun cetățean. Îl văd pe cetățean. Îl văd pe cetățean.“

Svetlana era mult mai bună decât mine la memorare. Accepta memorarea în sinea ei, ca pe ceva necesar. Crescând în America, am fost învățată să disprețuiesc memorarea, care era cunoscută sub numele de „memorie mecanică“ sau, uneori, ca „regurgitarea informațiilor“. Profesorii spuneau că ceea ce vor este să ne învețe să gândim. Nu vroiau să ne transformăm în niște roboți, ca elevii sovietici și japonezi. Acesta era singurul motiv pentru care copiii sovietici și japonezi se descurcau mai bine decât noi la teste. Reușeau pentru că ei nu știau cum să gândească.

Când am ajuns la liceu, am avut sentimentul că profesorii nu erau sinceri cu noi. Profesorul nostru de biologie ne spunea: „Nu vreau să memorați și să regurgitați, vreau să înțelegeți logica elegantă a fiecărui mecanism.“ Cu toate acestea, la test a trebuit să trasăm o diagramă a transcrierii ARN. Când venea vorba de știință sau istorie, raționamentul te ajuta numai până la un anumit punct. Chiar dacă fiecare pas îl urma pe cel precedent, tot era necesar să memorezi primul pas și, de asemenea, regula conform căreia pașii urmau unii după alții. Nu era ca și cum ar fi existat o singură cale prin care lumea să evolueze în ceea ce era. Nu era ca și cum căpșunile *trebuiau* să crească din tufșuri. Existau o mulțime de alte moduri în care s-ar fi putut întâmpla lucrurile și trebuia să o memorezi pe cea care era reală.

Sau... trebuia? *Exista* oare o singură cale prin care ar fi putut apărea lumea? Dacă ai fi fost destul de inteligent, ai fi putut s-o deduci? O mică parte din mine avea speranța că era posibil. Iar acea parte nu era bună deloc să învețe cântecelul Svetlanei.

...

Luni m-a sunat mama. M-a întrebat despre sfârșitul de săptămână și despre Ivan. Am spus că nu auzisem nimic de el.

— Nimic, tot weekendul? m-a întrebat. De ce, ce avea de făcut?

— Nu știu, am răspuns.

A urmat o pauză.

— Selin, ești în siguranță?

M-a cuprins un sentiment neplăcut.

— Încerc, am răspuns.

— Vreau să spun, folosești prezervative?

— Ce? Nu. Vreau să spun că nu facem sex.

— Nu faceți?

— Nu.

— Ești sigură?

— Da.

— Bine, dar dacă faceți, să fii atentă să te protejezi. Chiar și în satele ungurești. Este foarte important.

După ce am închis telefonul, mi s-a făcut rău. Mi-am dat seama că de trei zile aveam un sentiment de disperare.

A sunat telefonul. Aș fi murit dacă nu era el. Știam că acel gând în sine era letal. În timpul care a fost necesar ca să ridic receptorul și să spun alo, m-am gândit iar și iar: *Ce este omul ca să-ți amintești de el. Ce este omul ca să-ți amintești de el. Ce este omul.*

— Selin, a spus Ivan. Bună.

— Deci, cu ce te-ai mai ocupat? m-a întrebat Ivan.

— Cu nimic. Am scris la lucrarea de filozofie. Tu ce ai mai făcut între timp?

— Am încercat să-mi dau seama cum să-mi duc lucrurile în California și să le pun în depozit, chestii de genul ăsta.

— Ah, știu.

Am spus că părea foarte greu că fiecare lucru din cameră trebuia fie să fie aruncat sau pus în depozit, fie să fie trimis, într-un fel sau altul, acasă la mama.

— Pentru tine? De ce e greu pentru tine? Tu te întorci anul viitor. Pune totul în depozit aici și du-te acasă.

I-am spus că nu am cu ce să merg, pentru că mama mea era în Turcia și nu mi-aș fi putut căra toate lucrurile cu trenul, așa că trimiteam lucruri acasă prin poștă. El m-a întrebat dacă folosesc transportul de carte⁵⁷, pentru că asta era cea mai bună afacere. A spus că puteai folosi transportul de carte și pentru alte lucruri pe lângă cărți – nu voiau să faci asta, dar puteai. Vorbise cu femeia de la oficiul poștal despre asta. Mă simțeam obosită și lipsită de speranță.

— Deci, a spus Ivan, vrei să mergi să înotăm?

— Acum?

— Păi, e cald afară, nu crezi?

— Da.

Chiar era foarte cald. A spus că ne-am putea întâlni la cantina pentru studenții din anul întâi, la ora cinci, și să luăm prima dată masa. M-a întrebat dacă eram suficient de curajoasă să merg pe o motocicletă. Nu mi s-a părut că o motocicletă suna înfricoșător. Nu era o pereche de coarne de cerb.

După ce am închis, m-am plimbat prin cameră, gândindu-mă la lipsa de demnitate cauzată de faptul că îmi făceam griji din cauza unui costum de baie. Era costumul meu din liceu. Liceul îmi aducea aminte de Ralph și de faptul că ar fi trebuit să cumpărăm cutii. L-am sunat pe Ralph.

— Nu pot merge după cutii, i-am spus.

— Oh, a spus el. Nicio problemă. Ce zici de cină – nici asta?

Uitasem că spusesem ceva despre cină.

Puteam să-l văd de la distanță pe Ivan cocoțat pe un parapet, cu brațele împreunate în jurul genunchilor. Nu mai observasem niciodată acest parapet, cu atât mai puțin nu m-am gândit să mă așez pe el.

A sărit jos când m-a văzut. Avea o geantă neagră de laptop de-a curmezișul pieptului. Orice era în ea, era mai ușor decât un laptop. M-a întrebat dacă era în regulă dacă ne-am fi oprit mai întâi la cutia pentru poșta rapidă – voia să lase ceva înainte de ridicarea corespondenței de la ora 5:30. Am mers împreună pe treptele de piatră.

Temperatura se răcise în ultimele două ore. Cerul era de un albastru palid, nu exista nici urmă de vânt, iar aerul părea să fie exact la temperatura corpului.

— Uite-o pe prietena mea, a spus Ivan, aproape conversațional.

— Oh? am spus.

M-am uitat de jur împrejur. Am văzut niște copaci, un drum, două cutii poștale, un bătrân care plimba un câine, un tânăr care purta un copil într-un marsupiu. Copilul era îmbrăcat în roz, deci era o fetiță. Dar era prea tânără ca să fie prietena cuiva. O fată cu părul lung, creț, care se revărsa peste un rucsac de vinil, mergea în direcția noastră pe partea opusă a străzii. Dar s-a uitat direct la noi fără să-și schimbe expresia și a continuat să meargă mai departe.

— Trebuia să se întâmple și asta la un moment dat, a spus Ivan. Iuuu, a strigat el.

Credeam că va spune „iuuu-huuu“, dar s-a dovedit că striga „Eunice“.

— Iuuunis! a strigat el.

Nu s-a întâmplat nimic. Și-a grăbit pasul. Am rămas în urmă.

— *Hei*, Eunice, a spus el, cu aceeași voce caldă pe care o folosea cu mine la telefon.

Numai atunci am remarcat o fată care îngenunchease cu spatele spre noi lângă suportul de biciclete, deblocând o bicicletă. Purta blugi albi și o cămașă cu dungi roșii și albe, iar părul ei negru era strâns într-o coadă de cal care se legăna dintr-o parte în alta.

A patra oară când a strigat-o, ea s-a întors și s-a ridicat în picioare, ștergându-și mâinile mici.

— Oh, bună, a zis ea, de abia o puteai auzi.

Ivan și-a petrecut un braț în jurul taliei ei. Arăta chiar mică pe lângă el.

— Ea e prietena mea, Eunice, mi-a spus el. Ea este Selin, despre care ți-am spus, i-a spus ei.

— Ce? a întrebat ea.

— Selin, a repetat el, ea este Selin.

— Mă bucur să te cunosc, am spus, întinzându-mi mâna.

— Oh! a spus ea.

Am ținut în mână, pentru scurt timp, un obiect mic, rece, lipsit de entuziasm.

— Am vorbit cu Vogel, i-a spus fata lui Ivan, retrăgându-și mâna.

— Oh, într-adevăr? a spus Ivan.

— Ei îmi dau bani pentru chestia chinezească.

— Ce?

— Pentru chestia chinezească, îmi dau 2 500 de dolari. Dar nu sunt sigură dacă ar trebui să o fac.

- Aha...
- Este așa de plictisitor.
- Da, nu ar trebui să fie așa.
- Ce?

- N-ar trebui să faci lucruri care te plictisesc.
- Dar am nevoie de bani.

Au vorbit o vreme despre cei 2 500 de dolari și despre chestia chinezească misterioasă și plictisitoare pe care nu voia să o facă.

- Nu poți lua banii pur și simplu? a întrebat Ivan.
- Ce?

- Nu poți lua banii și să n-o faci?

- Bineînțeles că nu.

El a ridicat din umeri.

- Păi, e mai bine decât să dai zăpada cu lopata.

- Știu, a spus ea.

Avea o gură roșu aprins, desenată cu ruj, puțin mai mică decât gura ei naturală. Dintr-o dată, mi-a venit în minte imaginea ei dându-și cu ruj dimineața, în timp ce Ivan stătea în ușă, și cum vorbeau despre nimicuri, cum făceau și acum – despre lucrurile triviale și obișnuite care alcătuiau, cumva, întreaga viață. Totul s-a oprit. Spațiul și timpul s-au închis, câte o dimensiune pe rând, cerul prăbușindu-se dintr-o boltă într-un plan, planul prăbușindu-se într-o linie și apoi nu mai existau împrejurimi, nu mai exista nimic altceva decât înainte, și apoi nu mai exista nici măcar înainte.

...

— Mergem să înotăm, a spus Ivan cu o voce veselă, de parcă era o veste minunată.

- Ce? a întrebat Eunice.

- Selin și cu mine mergem să înotăm.

Ea s-a încruntat.

- Dar filmul începe la nouă și jumătate.

Ivan s-a încruntat și el.

- Știu.

- Deci, ar trebui să vii până la nouă și jumătate.

- Da, bine, a spus el. Atunci ar trebui să mergem.

- Pe curând.

S-a suit pe bicicletă, iar noi am continuat să mergem pe jos. Ivan s-a oprit în fața unei cutii FedEx cu autoservire și și-a așezat geanta de laptop în așa fel încât avea să cadă cu siguranță în spațiul dintre cutie și perete. A deschis sertarul de sub cutie, a scos un formular și a început să îl completeze.

Geanta lui Ivan a căzut la pământ, respectând directivele sorșii. Ne-am aplecat amândoi. Eu am fost mai rapidă. I-am dat geanta.

- Scuze, a spus el. Vreau să spun, mulțumesc.

M-am sprijinit de perete și am privit cerul. O linie albă era suspendată în aer,

iar avionul cu reacție continua să zboare. Ivan a șters zgomotos ceva, apoi a mototolit hârtia.

— Nu e cel care îmi trebuie, a spus el.

A mai mototolit încă două formulare până când a reușit să îl completeze pe cel corect. Apoi a distrus o etichetă autocolantă pentru adrese încercând să îndepărteze folia de pe spate și a trebuit să completeze o altă etichetă.

I-am spus că este în regulă, că nu ne grăbim.

S-a uitat la mine și a zâmbit.

— E a doua oară când trimit prin poștă chestiile astea unui tip, *Or-chid*, a spus, pronunțând numele cu un *h* moale. Pare extrem de incompetent. Acuma trebuie să îl trimit prin curierat rapid. Am nevoie repede de bilet, ca să pot lua viza japoneză.

M-am uitat la numele de pe factura fiscală: *Orchid* Jones.

— Cred că este vorba de o femeie, am spus.

— Pe bune? *Or-chid* este nume de fată?

— Orhideea este o floare.

— Aaa, *orhidee*? Acele flori obscene? Atunci sunt de acord cu tine că *Orchid* Jones este probabil o femeie.

L-am privit cum scrie un cerc de 689,92 de dolari. L-a scris numai cu litere de tipar mari, iar pe *I* mare l-a scris arcuit spre spate, ca pe un *C* întors⁵⁸. A scos o carte de credit și a început să copieze numărul.

— Am cumpărat un bilet de întoarcere direct de la Tokio la San Francisco, a spus. Nu mă mai întorc aici. Am expediat lucrurile la departamentul de matematică din Berkeley. E totul acolo, în vreun birou. Trebuie să se descurce cu ele toată vara.

Gândul părea să îl înveselească.

Am încercat și eu să râd. I-am luat portofelul și m-am uitat la legitimația lui de student și la carnetul de conducere. Nu zâmbea în niciuna dintre poze.

— Seamănă cu mine? m-a întrebat.

— Ce? am spus.

— Seamănă cu mine? Poza?

Am spus că da. Am spus că, dacă nu aș fi știut, aș fi fost complet absorbită.

— Poftim? a spus el.

— Dacă nu aș fi știut, aș fi crezut că ești tu.

— Ai fi crezut că sunt eu în propria mea fotografie?

— Corect.

S-a încruntat.

— Așa, și cine crezi tu că este acum?

— Las-o baltă, am spus.

— Bine, a spus el, scăpându-și cartea de credit.

L-am lăsat să și-o ridice singur.

La coada de la cantină am luat un cuțit și o furculiță. Ivan mi-a dat încă un cuțit și o furculiță. M-am holbat la cele două cuțite și la cele două furculițe. La raionul de salată, Ivan a pus salată și roșii într-un bol și a turnat deasupra sos. Și eu am

pus niște chestii într-un bol, dar la final nu era o salată, erau doar o grămadă de chestii într-un bol. La automatul de băuturi, Cola dietetică făcea bulbuci pe încheietura mea.

Am găsit două scaune goale la celălalt capăt al unei mese unde stăteau patru jucători de fotbal american. Tăvile jucătorilor de fotbal american păreau niște orașe futuriste, cu pahare de lapte și Gatorade țâșnind în sus ca niște zgârie nori albi și fluorescenți.

Porumbul tăiat de pe farfuria mea îmi aducea aminte de dinți. Mă tot gândeam la povestea lui Poe despre monomanie, unde o femeie are monomanie și, de fapt, se dovedește că este vorba despre dinți.

— La ce te gândești? m-a întrebat Ivan.

— La dinți, am răspuns.

S-a uitat la tava mea neatinsă.

— Te dor dinții?

Ivan a luat o mâncare caldă și apoi un bol de jeleu. A folosit o furculiță ca să mănânce jeleul. Nu voiam să fiu genul de persoană care își pierde apetitul din cauza unui tip, așa că am mâncat niște năut. Apoi m-am gândit de ce ar trebui să fiu genul de persoană care mănâncă atunci când nu îi este foame doar ca să dovedească ceva? Am pus jos furculița.

— Unde îți sunt lucrurile? m-a întrebat Ivan.

— Lucrurile mele?

— De exemplu, costumul de baie. Presupun că intenționei să porți un costum de baie.

— Port un costum de baie.

— A, sub haine? Aha. Dar cum rămâne cu prosopul?

Uitasem de prosop. Mi-a spus că ar trebui să mă duc în cameră și să iau unul. El urma să ia motocicletă și să mă aștepte la poartă.

Întoarsă în cameră, mi-am golit ghiozdanul și am aruncat înăuntru un prosop de plajă și o cămașă ecosez. M-am uitat de jur împrejur, întrebându-mă ce să mai iau. L-am văzut pe Einstein. Asta mi-a adus aminte să îmi iau o perie de păr. Nu mă puteam gândi la nimic altceva în afară de prosop, și cămașă, și perie.

Pe măsură ce mă apropiam de poartă, am auzit pași tropăind în spatele meu. M-am dat la o parte. Ceva a sărit și a aterizat lângă mine.

— Ai trecut chiar pe lângă mine, a spus Ivan, abia răsuflând. Am țipat, te-am strigat pe nume.

M-am gândit la felul cum Eunice nu îl auzise nici ea. Nu era o zi bună pentru el ca să atragă atenția fetelor.

Motocicleta era de un galben strălucitor. Ivan mi-a dat o cască de motociclist. Când am băjbăit cu cureaua, mi-a luat casca din mâini, a strâns cureaua, mi-a pus casca înapoi pe cap și mi-a închis catarama sub bărbie. Și-a pus propria cască, care avea în față un vizor transparent, și mi-a arătat unde să stau. Mi-a spus că ar trebui să mă țin de el, că, dacă ne lăsăm pe o parte, nu ar trebui să îmi fac griji și nici să nu încerc să mă las pe partea cealaltă, și că ar trebui să fac tot ce făcea și el.

— Sfatul meu principal, a repetat el, este să te ții de mine foarte bine. Atunci nu ai să cazi.

Am încuviințat. Nu îmi trecuse prin minte că cineva ar putea să cadă. M-am urcat în spatele lui, uitându-mă spre pământ și sperând să nu văd pe cineva cunoscut.

Motorul a pornit și ne-am îndepărtat de bordură. Era uimitor să parcurgem la fel de multă distanță cât ai parcurge pe jos, doar că fără efort și mult mai repede.

— Ar trebui să te ții de mine mai strâns, mi-a spus Ivan peste umăr, mărind viteza.

Purta o cămașă largă, portocaliu închis, pe care o văzusem deseori, fără să îmi treacă însă prin cap vreodată că, într-o zi, am s-o ating. Mi-am așezat ușor mâinile în jurul taliei lui, încercând să minimalizez contactul efectiv. Ideea de a mă ține de el mi se părea de neimaginat și greșită, ca și cum aș fi luat în brațe un animal sălbatic.

Totuși, după o vreme, sentimentul de stinghereală a fost înlocuit de bucuria pură, primitivă, pe care o simțeam la o viteză atât de mare. Când Ivan a intrat pe autostradă, accelerând la viteza următoare, nu m-am mai putut abține să nu râd. Vântul era incredibil de puternic și îmi făceam griji pentru lentilele de contact, așa că cea mai mare parte din drum m-am uitat în jos, la asfaltul care alerga sub noi, ridicând din când în când ochii pentru a arunca o privire la vreun hotel sau la vreo benzinărie. De câte ori Ivan se lăsa pe spate, căștile noastre se ciocneau. Primul lucru pe care îl vedeai la heleșteul Walden era o replică a cabanei în care trăise Thoreau. Nici în mărime naturală, nici în miniatură, era doar cu câteva procente mai mică decât în mod obișnuit, ca secțiunile mici ale unui magazin. Prin fereastră ne-am uitat la o tigaie mică așezată pe un mic cuptor cu lemne, la o mică undiță, la un scaun mic de la o mică masă, iar pe masă, la o mică lampă și un mic manuscris – probabil *Walden*, doar că puțin mai mic.

— Thoreau era destul de mic de înălțime, a spus Ivan.

— Ori asta, ori era prea zgârcit să își construiască o casă în toată regula.

Apa era de un verde limpede, înconjurată de dealuri împădurite. Pe o plajă nisipoasă, copii mici se jucau prin apă, purtând aripioare de înot gonflabile galbene, în timp ce mamele lor făceau plajă. Era straniu să te gândești că această scenă făcea parte din copilăriile lor. Ivan mi-a spus că era de părere că am putea găsi un loc mai puțin aglomerat. L-am urmat peste un gard, unde scria pe un afiș să nu mergem pe mal pentru că ar fi cauzat alunecări de teren. Ne-am cățarat pe acest mal până în pădure și am început să mergem pe o potecă tăiată în deal, ca un prichici.

— Hei, ia stai, ești americană, a spus Ivan dintr-o dată. Sigur i-ai citit cartea! Deci, care e povestea lui, a acestui Thoreau?

— Am citit-o în liceu. Nu îmi aduc aminte atât de bine.

A râs.

— Pentru că liceul, în cazul tău, s-a petrecut cu atât de mult timp în urmă.

— Eram în clasa a X-a de liceu. Adică acum trei ani!

— Bine, bine. Ți-a plăcut când ai citit-o acum trei ani?

Thoreau nu mi se păruse personajul cel mai ușor de plăcut – felul în care îl privea de sus pe Emerson, și cum a folosit apoi banii lui Emerson ca să își ridice cabana.

— Îmi aduc aminte că a zis că egiptenii și-au pierdut timpul construind piramide, pentru că faraonul ar fi trebuit să fie aruncat în Nil ca un câine, am spus. El a zis că sclavii egipteni ar fi trebuit să fie afară, hrănindu-se cu esența vieții⁵⁹.

— Scuze, nu am auzit – ce ar fi trebuit să facă?

— Să se hrănească cu esența vieții, am răspuns, ridicând vocea.

— Aha, bine. Deci e un fel de comunist. Cum de a ajuns aici sus, la heleșteu?

— A vrut să părăsească societatea și să experimenteze viața la prima mână, să și construiască o casă cu propriile mâini. În carte spune tot timpul prețul fiecărui cui și fiecărei cumpărături pentru a dovedi cât de simple sunt nevoile sale. O doamnă a încercat să îi dea o rogojină, dar el nu a vrut s-o ia.

— Scuze, ce vroia femeia să îi dea?

— O rogojină.

— O rogojină? De ce voia să îi dea o rogojină?

— Nu știu, am răspuns. Bănuiesc că îi părea rău de el.

— Aha, bine. Continuă. A vrut să îi dea o rogojină, dar el nu vrut-o.

— Da, a spus că ar fi ocupat prea mult spațiu.

— Era o rogojină mare?

— Nu știu, am răspuns. Nu cred.

Am ajuns la o deschizătură între copaci, dincolo de care se afla o plajă mai mică, complet goală, acoperită de pietricele netede. Părea atât de curată, de clară și de perfectă, ca o metaforă pentru ceva.

— Ți se pare un loc bun? m-a întrebat Ivan.

— Da, am răspuns.

— Bun. Hai să ne schimbăm.

Cățărându-se în patru labe pe coasta dealului, a dispărut în pădure. Eu am urcat o distanță scurtă, într-o direcție diferită. M-am așezat pe o piatră și mi-am scos pantofii. Pentru un timp, am ținut în mână un pantof și am privit în gol. Apoi mi-am scos tricoul și șosetele. Lăsându-mi blugii pe mine, peste costumul de baie, am coborât în dungă coasta dealului. Ivan a venit alergând, purtând pantaloni scurți de blugi, cu pantalonii de stradă aruncați pe umeri, și a sărit de pe mal pe cărăruie.

Ne-am lăsat gențile pe plajă. Mi-am scos blugii.

— Mă întrebam dacă ai să înoți în blugi, a spus Ivan.

Am intrat în heleșteu. Plevuști translucide ne dădeau târcoale pe la glezne. Erau atât de vii! Aproape că era viață pură în acele trupuri mici, atât de puțin loc era pentru orice altceva. Soarele coborâse și adia o briză. Apa părea rece ca gheața. M-am simțit paralizată de gândul de a intra cu totul. Apoi m-am hotărât și m-am scufundat. Am simțit cum mi se strânge pielea peste tot și mi-am dat seama cât de rar este cineva conștient de propriul corp de sus până jos, în același timp, ca de

o suprafață continuă.

— Ar trebui să intri, am găfăit, aproape mută de frig. E *minunat*.

Ivan arăta cu totul diferit fără ochelari și cu părul ud. Am spus că făcea același tip de impresie ca atunci când vedeai pentru prima dată un câine pufos după ce fusese udat.

— Deci, în analogia ta, eu sunt ca un câine pufos? m-a întrebat el.

— Cam așa ceva. Deși, bănuiesc, în mare parte, că nu ești cu adevărat ca un câine pufos.

— Nu sunt ca un câine pufos? Acuma ai să-mi rănești sentimentele.

Am înotat unul lângă altul către celălalt mal, spunându-ne unul altuia cum am învățat să înotăm: eu într-o excursie de-o zi în New Jersey, el cu părinții lui la Lacul Balaton. Ivan m-a întrebat despre excursie. Voia să știe despre ce fusese vorba. Eu l-am întrebat despre Lacul Balaton. A spus că familia lui obișnuia să meargă acolo în fiecare an, dar că acum era prea aglomerat.

— Nu ca aici, a spus. Pun pariu ca în momentul ăsta sunt cel mult doi oameni în acest loc. Incluzându-ne și pe noi.

— Doi oameni, incluzându-ne și pe noi?

— Exact.

Copacii erau gravați cu mare precizie pe fondul norilor cenușii, perlați, iar apa era atât de limpede, încât puteai să-i vezi fundul. Ivan m-a întrebat cât de adâncă credeam că este. S-a scufundat și a stat acolo pentru ceea ce a părut o veșnicie.

— L-ai atins? l-am întrebat.

— Nu.

A încercat din nou, ridicându-și mâinile deasupra capului și scufundându-se cu picioarele înainte. Eu am făcut pluta și am privit cerul.

— Poți să faci pluta și să te uiți la degetele de la picioare? m-a întrebat Ivan de la o distanță incommensurabilă.

M-am uitat în jur. Era chiar lângă mine.

— Nu știu, am răspuns. Nu pentru mult timp.

— Tata putea. Când eram puști, făcea pluta și își ridica degetele de la picioare și spunea „Copii, pun pariu că nu puteți face la fel!”. Eu și cu surorile mele încercam din răspuțeri, dar avea dreptate, nu puteam. El spunea că din cauză că nu suntem suficient de deștepți. Obișnuiam să mă supăr foarte tare.

A râs, apoi s-a uitat la mine.

— Nu mai încerca, e imposibil. Putea să le vadă pentru că era foarte gras. De asta îi reușea lui tata.

Ne-am întors la mal. O rață calmă ne-a tăiat calea, lăsând o urmă în formă de V. Ivan a înotat de câteva ori chiar în spatele raței.

— Eh, a spus el, părând în același timp atât de uman, dar și atât de asemănător unei rațe, că nu am putut să mă abțin să nu râd. Rața aia singuratică într-un lac gol – arată de parcă va evolua în ceva.

Am fost de acord că rața avea un aer de pionierat.

— Următorii vom fi noi. În ce crezi că vom evolua *noi*?

— Nu știu, am răspuns.

M-am întrebat de ce tot insistă cu evoluția.

Când ne-am apropiat de mal, Ivan a început să înoate mai repede, până la marginea apei, apoi s-a dus clătînându-se pe plajă. Am încetinit și l-am privit. S-a întins după geanta lui, apoi a părut să se răzgândească și a luat geanta mea, a deschis-o și mi-a scos prosopul. Mi s-a părut ciudat ca el să-și fi uitat prosopul în condițiile în care și-a adus aminte să-mi reamintească mie să mi-l aduc pe al meu. Și pe urmă, de ce să se fi *grăbit* să iasă astfel din apă și apoi să ia prosopul meu? Am ajuns în zona cu apă mai mică și m-am ridicat în picioare, dar era atât de rece că am intrat înapoi, să aștept până termină el cu prosopul. Între timp, Ivan stătea pur și simplu acolo, cu apa șiroind pe el și cu prosopul meu în mâini. Era un prosop de plajă, cu un model cu ceasuri de mână mari, multicolore.

Nu mai părea nimic altceva de făcut decât să ies din apă. Am înotat până când nisipul mi-a zgâriat genunchii, apoi am mers către mal. M-am dus la Ivan. A trecut în spatele meu. M-am întors. Mâna lui mi-a atins umărul. M-am dat într-o parte. Mi-am dat seama că încerca să-mi înfășoare prosopul în jurul umerilor. Panicată, m-am întors cu fața la el și i-am luat prosopul din mână.

— Mulțumesc, am spus.

— E în regulă, a spus el.

A scos din geanta de laptop un prosop de baie albastru și a început să se ștergă pe spate. Mi-am pieptănat părul și am stors apa din el. Ivan și-a luat hainele.

— Nu te uita, a spus.

M-am întors. Puteam auzi cum își trage fermoarul de la pantalonii scurți. Am intrat în apă până la glezne. Picioarele îmi păreau fantomatice și albe în contrast cu pietricele. Un banc de pești micuți, negri de data asta, a zbughit-o pe lângă mine, ca niște săgeți în timpul unui asediu.

— Te descurci foarte bine, a spus Ivan în spatele meu.

Am ridicat privirea, către malul opus.

— Mă descurc bine?

— Da, mult mai bine decât mine.

La ce? am încercat să întreb, dar nu am putut.

Când nu am mai auzit foșnit de haine, m-am întors, dar după ce am văzut o scurtă imagine a lui Ivan cu un picior în blugi m-am întors cu spatele din nou. Nu puteam ajunge la hainele mele din moment ce se aflau în spatele lui. Mi-am aranjat prosopul în jurul taliei și m-am uitat către cer.

— Ai nevoie de ajutor? m-a întrebat după un moment.

M-am întors din nou. Era complet îmbrăcat.

— Nu cred, am spus, întrebându-mă de ce aş avea nevoie de ajutor ca să mă îmbrac.

— S-ar putea să ai nevoie ca să ții prosopul ridicat, a spus el.

— Să țin prosopul ridicat, am repetat.

Am dedus că îmi propunea să îmi scot costumul de baie în timp ce el ținea prosopul ridicat, ca pe un paravan. Am încercat să-mi imaginez. Avea să țină

prosopul cumva în jurul meu sau doar în față? În ce direcție aş sta cu fața? În ce direcție ar sta el cu fața? Dar cum rămânea cu celelalte direcții? Și care era scopul, când nu mai era nimeni altcineva acolo, în afară de el și de rațe?

I-am spus că aveam să îmi pun hainele peste costumul de baie.

— Nu cred că ar trebui să faci asta, a spus cu un ton atât de implacabil, încât am fost șocată.

— Pardon?

— E ud, afară e vânt. O să-ți fie frig.

M-am întrebat de ce mă opuneam atât de mult în a-l lăsa să-mi țină prosopul în față în timp ce eu mă dezbrăcam. Până la urmă, *eu* eram cea îndrăgostită. Mai târziu, când avea să fie plecat, nu voi fi dorit să fiu din nou aici, exact cum eram acum?

— Gândește-te puțin, a spus el. Ce ar spune mama ta?

Ochii mi s-au umplut de lacrimi. Mamei i-ar părea rău pentru mine.

— Vreau să spun, nu cred că ar vrea să răcești. Poate că s-ar supăra pe mine dacă s-ar gândi că din cauza mea ai răcit.

— Eu... am încercat să răspund, dar nu am putut.

M-am uitat către pământ.

— Bine, bine, Selin, tu știi, a spus el.

Mi-am luat în liniște blugii, tricoul și cămașa ecosez și mi le-am pus peste costumul de baie ud. M-am așezat pe un buștean să-mi încălz pantofii. Soarele a răzbătut printre nori, pictându-i cu portocaliu. Se mai încălzise puțin. Am mers înapoi către intrare ca să pot folosi toaleta. Un afiș spunea să nu aruncăm hârtia igienică în toaletă și să tragem apa după ea. Toaleta era doar o scândură cu o gaură în ea – nu aveai ce apă să tragi.

— Vrei să ne întoarcem acum? m-a întrebat Ivan afară.

— Trebuie să te întorci acum? l-am întrebat.

— Nu chiar acum. Avem timp să privim apusul.

Am sărit din nou gardul și am mers pentru o perioadă de timp, ridicol de lungă, fără să reușim să găsim soarele.

— Nu te îngrijora, îl vom găsi, a spus Ivan. Cel puțin până mâine dimineață.

M-am gândit cât de minunat ar fi să mă plimb cu el până a doua zi dimineață. Chiar mă simțeam minunat, deși mă stresa atât de mult, iar tot ceea ce făcusem vreodată era să nu ne auzim bine unul pe altul și să spunem „Ce?” tot timpul. Chiar atunci heleșteul a intrat în raza noastră vizuală, iar deasupra lui atârna gălbenușul topit, tremurător, al soarelui. Ne-am așezat pe un buștean și l-am privit cum se scufundă către orizont.

— Știai că ți-am adus o carte? m-a întrebat Ivan.

— Nu.

A scos din geantă o carte subțire, de la bibliotecă. Erau povești în rusă cu zâne. Prima poveste se numea „Capra nu-știu-cum“. Niciunul dintre noi nu știa ce fel de capră era. Evident, nu puteam evita caprele. Aplecându-ne deasupra primei pagini, am stabilit că negustorul avea trei fiice. El construise o casă nouă. Fata cea mai mare s-a dus către casă și ceva a venit spre ea. Fiica cea mai mică s-a

adus și ea către casă. Era tristă, a spus Ivan – patetic.

— Patetic? am repetat ca un ecou.

Ivan știa mai multă rusă decât știam eu acum; sărise peste un semestru și începuse să se ducă la slavonă pentru avansați, deoarece acolo nu erau suficienți studenți și, altfel, cursul ar fi fost anulat.

Ivan a încuviințat.

— Poate nu chiar patetic, dar cumva demn de milă.

S-a făcut prea întuneric ca să mai putem citi. Ivan a spus că, după el, cuvântul unguresc pentru capră fusese împrumutat din turcă. Cuvintele erau, într-adevăr, similare. Apoi am comparat „iarbă“, și „vacă“, și „porc“. Erau diferite. „Măr“ era la fel, și tot așa și „cizmă“.

— Câte cuvinte crezi că putem găsi dacă continuăm? m-a întrebat Ivan.

— Multe, nu-i așa? Vreau să spun că știm o grămadă de cuvinte.

— Păi, le-am lua considerare doar pe cele care se potrivesc.

— Aaa! Atunci nu știu.

Ne-am întors în parcare. Se întuneca din ce în ce mai repede.

La benzinărie nu exista autoservire, așa că ne-am oprit la una cu servicii complete și ne-am dat jos de pe motocicletă. Un puști slăbănog, cu pistrui, a ȑopăit către noi. Ivan se uita la preȑurile benzinei. Ochii băiatului s-au întâlnit cu ai mei. Am înȑeles imediat că era de aceeași vârstă cu mine și știam că și el știa că sunt de aceeași vârstă cu el. Ivan a desfăcut capacul de la rezervor. Băiatul a luat duza din suport și i-a dat-o. L-am privit amândoi pe Ivan cum umple rezervorul.

— Mișto motor, a spus puștiul.

— Mulȑumesc!

— Yamaha?

— Suzuki.

Scria Suzuki chiar pe rezervor.

— Aha.

Puștiul i-a luat banii lui Ivan și s-a întors agale în clădirea benzinăriei.

— Serviciul complet a fost minunat, a observat Ivan, pornind motorul.

Când ne-am întors la Cambridge, ceasul de pe clădirea băncii arăta nouă fără douăzeci. Am mers la sala de mese unde mergea Ivan. Sălile de mese erau deschise până târziu în perioada examenelor. La o masă, aproape de ușă, doi studenȑi erau aplecaȑi asupra unor cărȑi, fie adormiȑi, fie omorâȑi. Într-un colȑ, o tipă se zgâia cu o ferocitate incredibilă la un morman de cartonașe pentru învăȑat, ca și cum ar fi fost pe cale să le devoreze.

Pe o masă, aproape de automatul cu apă fierbinte, era o bucată mare dintr-un tort distrus, pe care scria, cu litere care încă puteau fi citite, LA MULȑI ANI, COPII DE MAI⁶⁰! Lângă tort era un coș cu banane. Ne-am așezat la o masă, cu două ceȑi de ceai și niște banane. Ivan mi-a spus o poveste despre cum fusese la un moment dat la o cafenea în Budapesta cu prietena lui și un chelner arogant nu a vrut să-l lase pe el, Ivan, să comande în ungurește.

— A tot insistat să vorbească cu prietena mea în engleză. Era atât de mândru

de engleza lui. Ea nu putea înțelege nicio vorbă din ce spunea, dar el nu a vrut să se dea bătut.

Am sorbit din ceai și ne-am uitat pe fereastră.

— Un lucru pe care nu îl înțeleg despre tine, mi-a spus Ivan, este în ce măsură te simți americană sau turcoaică. Cum te simți când ești în Turcia? Te simți diferit?

— Mă simt ca un copil.

— Ca o fetiță, nu? Trebuie să fie destul de nasol pentru tine.

— Am învățat turcește când aveam 3 ani, așa că nu știu prea multe cuvinte. Nu pot să vorbesc despre nimic, am spus. Dar tu? Tu te simți diferit când ești în Ungaria?

Ivan și-a împins ceașca de hârtie în diferite direcții, ca și cum ar fi fost un rege căruia i s-a dat șah. A spus că, în Ungaria, oamenii erau mai onești. Dacă credeau că faci ceva stupid, îți spuneau imediat. Americanii erau politicoși și distanți, ca și cum ar fi existat niște bule care separau pe toată lumea.

— Nu poți să îți dai seama dacă cineva chiar te place, a spus el. Nu poți să te apropii. Sunt la mijloc toate aceste blocaje.

— Blocaje, am repetat eu, ca un ecou.

— Știi că asta este clișeu despre America: „O, este atât de impersonală! O, mă simt ca un număr!“ Nu asta vreau să spun. Nu spun că felul de-a fi unguresc e mai bun. În general, cred că izolarea este un lucru bun. În ceea ce privește majoritatea oamenilor, sunt foarte mulțumit să nu fiu cu adevărat apropiat de ei. În Ungaria ar începe imediat să-ți spună tot felul de rahaturi.

A făcut o pauză, gândindu-se aparent la diferitele rahaturi pe care le-a auzit în Ungaria.

— Desigur, a continuat el, este posibil să te simți și *prea* protejat. În Ungaria mă simt mai vulnerabil.

— Am înțeles, am spus eu. Deci, aici te simți mai *nevulnerabil*.

— Păi, poate nu e chiar atât de simplu.

Am terminat ceaiul și am pus cele două coji de banane în ceașca goală. Dincolo de fereastră, lumina a devenit verde. Un motociclist, cu un far de spate care licărea, a trecut în viteză pe lângă râu. Mi-am întors privirea înapoi către Ivan; se uita la mine.

— Trebuie să plec, a spus el.

— Bine, am spus.

Eram sigură că ceva se terminase în sfârșit și nu îmi părea rău – mă simțeam ușurată.

— Mulțumesc, am spus.

— Ce?

— Mulțumesc pentru ziua de azi. M-am distrat bine.

— Haide, Selin. Eu ar trebui să-ți mulțumesc ție. Eu m-am distrat bine.

Și-a dat scaunul în spate și s-a ridicat în picioare.

— Acum e timpul să te duci acasă și să îți scoți costumul ăla ud de baie.

Ne-am îndepărtat de râu, dincolo de motocicletă lui parcată, către curte.

Când am ajuns la strada Quincy, Ivan a luat-o la stânga, în timp ce eu am continuat înainte. Era întuneric. Am zăbovit la intersecție un moment și l-am privit. Părea atât de liber, mergând cu umerii ușor încovoiați și cămașa fluturându-i puțin în spate. Când am trecut strada, pe lângă clădirea băncii, ceasul arăta exact 9:20.

A doua zi, vineri, mă simțeam ca și cum ar fi fost o nouă eră. Hannah avusese examene toată ziua, așa că am stat în camera comună, scriind la lucrarea pentru filozofie, despre propozițiile de acțiune. Nimeni nu știa cum să transpună propozițiile de acțiune în notații logice. Donald Davidson considera că acțiunea este un ceva extra, invizibil, care se ascunde în propoziție. Considera că trebuie să o numești „ x ”. Am citit și recitat exemplele.

Am zburat cu nava către Steaua dimineții.

$(\exists x)$ (Zburat (eu, nava mea, x) & (către Steaua dimineții, x))

Oare navele spațiale chiar așa funcționau?

Telefonul suna încontinuu.

Mai întâi, un tip de la cursul de filozofie a sunat să mă întrebe dacă știam articolul în care P.F. Strawson spunea că parafrazarea termenilor singulari nu presupunea în mod necesar că trebuie să elimini termenii singulari dintr-un limbaj.

— Mi-o pot închipui atât de clar, a spus el. Arată ca un manuscris cu corp de literă Courier. Pot chiar să îmi imaginez și paragraful pe care îl vreau. Se află în colțul din stânga jos, pe versoul unei pagini.

— Dacă poți să îți imaginezi atât de clar, de ce nu poți să citești imaginea?

— Nu funcționează așa.

În secunda în care am închis, telefonul a început să sune din nou.

— Alo? am răspuns.

Mi-am reamintit că nu putea fi Ivan, pentru că știam că Ivan nu mă va mai suna vreodată.

— A, Oleg!

— Ralph! Cum a fost la chimie?

— Să spunem că, privind în urmă, o persoană oricum nu vrea să se facă doctor. E teribil de tipic pentru clasa de mijloc.

— Absolut. Halate albe înainte de Ziua Veteranilor⁶¹.

— Îmi plac, totuși, acele uniforme verde-jad.

— Probabil se poate face ceva în legătură cu asta, pentru ținuta de după-amiază.

— Să vorbim de model la masa de seară?

— Peste o oră? Încă mai scriu la lucrare.

— Lucrarea de la filozofie! Câtă lipsă de sensibilitate, să nu te întreb. Cum merge lucrarea?

— Păi, are nevoie de mai multe cuvinte.

La cinci minute după ce am închis, telefonul a sunat din nou. Era cineva pe nume Jared, care suna să mă întrebe dacă aș lua în considerare să îl votez în nu știu ce comitet de care nu auzisem niciodată.

— Am înțeles, am spus și am închis.

Telefonul a început să sune din nou imediat.

— *Ce?* am întrebat.

— Selin? a întrebat mama.

— Ah, scuze, am spus. Credeam că mă suni să mă rogi să te votez în Comitetul pentru inițiativele studenților.

— Nu, dulceată, nu vreau să fiu în Comitetul pentru inițiativele studenților. Pur și simplu mă gândeam la tine. Mă întrebam cum merg examenele și cum merge treaba cu prietenul tău ungur.

I-am spus o versiune prescurtată a ceea ce se întâmplase cu o zi înainte.

— Cred că nu o să mai vorbim unul cu altul, am spus.

— Ce-o să faci când o să te sune?

— N-o să mă sune.

— Bineînțeles că o să te sune. Afemeiații sună întotdeauna. E cea mai bună calitate a lor.

N-am spus nimic. Afemeiații?

— Mai devreme sau mai târziu, va trebui să vorbești din nou cu el și, dacă aș fi în locul tău, m-aș hotărî înainte ce poziție să adopt. Vreau să spun, hai să ne gândim de ce a permis să se întâmple asta. Probabil că voia doar să te supere.

— Voia să mă *supere*?

— Voia o dovadă că îți pasă de el.

— Dar deja avea o dovadă.

— Păi, poate că ar trebui să-l complimentezi supărându-te pe el și să vezi ce face.

Am încercat să înghit nodul care mi se pusese în gât. Am auzit niște zgomote de fundal în receptor, de unde suna mama. Un sertar de metal s-a închis.

— Da, am făcut. Ai perfectă dreptate, spunea mama. Vin imediat. Scuză-mă, iubita mea, a spus ea, cineva cu care trebuie să vorbesc a intrat în laborator. O să te sun mâine. Dacă nu te găsesc, sună-mă tu.

— Bine.

— Promiți?

— Promit.

— Bine. Acuma, nu lăsa nimic din toate astea să îți scadă indicele de veselie. Gândește-te la Tamerlane⁶².

Bunicul obișnuia să o aline pe mama, în timpul copilăriei ei, reamintindu-i că ar putea fi înrudiți cu Tamerlane.

— Bine – deși nu înțelesesem niciodată cum ar putea să ajute la ceva Tamerlane.

— Adu-ți aminte, ai cea mai bună inimă și cea mai bună minte, orice faci tu este corect. Pa-pa, iubita mea. Nu uita să mănânci sănătos.

Telefonul a început să sune. Dacă *era* Ivan, iar acum trebuia să îi fac complimentul că eram supărată pe el?

— Alo?

— Hei, a spus Lakshmi. Ce faci în seara asta?

Noor era DJ într-un club din Boston, pentru ziua de naștere a unui tip care făcea afaceri piramidale. Părea nasol, dar era cu mult mai bine decât să stai lângă telefon și să mă prefac că scriu la lucrare și să mă întreb dacă mă va suna Ivan, ceea ce se pare că pusese la cale pentru mine creierul meu prost.

— Nu am un act de identitate, am răspuns.

Lakshmi a spus că nu era o problemă. Mi-a zis că nu era greu să intri în astfel de localuri, tot ce trebuia să faci era să fii o femeie atractiv îmbrăcată.

— Ah, am spus.

— Care e problema? m-a întrebat Lakshmi. Ești femeie. Poți să te îmbraci atractiv. Isabelle îmi cumpără niște tequila, și deja am sarea. Probabil că o să mă deprim văzându-l pe Noor cu alte femei, așa că o să putem să bem shoturi de tequila și să ne despovăram sufletele. În sfârșit, îți voi afla toate secretele!

— Super, am răspuns, întrebându-mă pentru ce era sarea.

După ce am închis, m-am așezat, holbându-mă la Einstein câteva minute, așteptând să văd dacă va suna telefonul. Nu a sunat. Am recitat ultima propoziție pe care o scrisesem în lucrare. Nu era foarte clară. Cum aș fi putut pune accentul pe această neclaritate ca să fac lucrarea mai lungă? „Cu alte cuvinte“, am tastat la calculator.

Dar propozițiile de acțiune erau foarte greu de gândit și, în schimb, m-am trezit punându-mi întrebări despre Eunice: ce studia, ce vârstă avea, dacă și ea era pe cale să termine facultatea, dacă mergea și ea în California. Am lăsat în bară Wordperfect, am deschis Netscape și am căutat în dosarul universității prenumele „Eunice“. Erau 11 Eunice. Toate cele 11 păreau să aibă puterea de a mă face să mă simt prost.

Lakshmi purta un top cu bretele, o fustă de piele și ghețe cu tocuri și țințe. Buzele ei lucioase și umede străluceau la fel de puternic precum ochii ei negri zâmbitori, care erau dați cu fard. Era atât de frumoasă.

Am așteptat-o mult timp pe Isabelle la intrare, prietena cea mai bună a lui Noor, care se părea că era franțuzoaică și super mișto, și deșteaptă, și sofisticată, dar și foarte dulce și protectoare. În sfârșit, Isabelle a apărut, arătând mai tânără decât mi-am imaginat, purtând un cardigan alb, pufos. Nu reușise să aducă tequila.

— Mă simt groaznic, a spus ea, cu un accent franțuzesc.

— Nu-ți face griji, a răspuns Lakshmi.

S-au pupat una pe cealaltă. Isabelle a oprit un taxi ca să meargă la deschiderea galeriei prietenului mamei ei. În timp ce mergeam spre metrou, Lakshmi mi-a vorbit disperată despre cardiganul Isabellei, despre cât de tare era și cum reușea Isabelle să se mențină fără efort pe linia dintre sexy și angelic. Un bărbat bărbos, autoironic, cânta melodii folk aproape de intrarea în stație. Când treceam strada, i-am observat pe Ivan și Eunice într-o mulțime de ascultători. Ivan își ținea casca de motociclist, Eunice își ținea casca de biciclist. Păreau complet absorbiți. La sfârșitul melodiei, nici nu au aplaudat, nici nu au făcut vreun gest să plece.

— Deci, a spus Lakshmi pe peronul metroului, ce mai face tipul tău misterios?

— Tocmai am trecut pe lângă el, am răspuns. Era cu prietena lui.

— Ce? Unde?

— Afară. Îl ascultau pe tipul ăla cu chitara.

Lakshmi a vrut să urce scările și să se uite, dar nu își mai permitea încă o cartelă de metrou – mereu ducea lipsă de bani de buzunar.

— Pur și simplu nu îmi vine să cred că el chiar era acolo, tot spunea ea. Nu pot să cred că el chiar există. Nu îmi spui niciodată nimic despre el.

Lakshmi îmi pune mereu întrebări despre Ivan, la care nu știam cum să răspund: cât de atractiv este, cât de deștept, cât de bine îmbrăcat, cu ce actor de cinema seamănă cel mai mult.

— Este foarte înalt.

— Ce descriere, din partea unei scriitoare.

I-am spus că nu îmi reamintea de niciun actor de cinema.

— Nu asta e și ideea de a îți plăcea de cineva? am spus. Își formează propriul...

— Propriul tip, a intervenit Lakshmi.

Era unul dintre manierismele ei: ghicea ce aveai de gând să spui și apoi o spunea odată cu tine. Asta nu înseamnă că era și de acord.

— Nu, nu cred, a spus ea. Eu cred că trebuie să se potrivească unui prototip. Dragostea la prima vedere este posibilă doar pentru că recunoști o tipologie. Deja îl cauți. Știi, e tatăl tău, e dascălul tău. E cineva pe care l-ai mai văzut.

Un tren a intrat hodorogind în stație, dar s-a dovedit că mergea în direcția opusă.

— Dar prietena lui? m-a întrebat Lakshmi. *Ea* este atractivă? Este bine îmbrăcată?

— Nu știu.

— Trebuie să ai măcar o părere.

— Știu că e ciudat. Dar sincer, nu știu ce să spun.

— În termeni relativi, este mai mult sau mai puțin atractivă decât tine?

— Țasta e lucrul cel mai deprimant pe care puteai să mi-l zici.

— Nu fac decât să încerc să te ajut să faci o prognoză.

— Pot să fac o prognoză chiar acum, în trei litere, am spus. Rea. Prognoza este rea. Nu contează cum arăt. Aș putea arăta ca Juliette Binoche și n-ar conta niciun pic.

— Juliette Binoche nu are un trup frumos. Desigur, are un chip angelic, dar te-ai uitat vreodată bine la picioarele ei?

Lakshmi a făcut o pauză.

— Presupun că ceea ce vrei să spui este că nu ar conta niciun pic dacă ai fi superbă.

A început să râdă.

— De ce nu? Din cauza *personalității tale insuportabile*?

Chicoteam amândouă legat de personalitatea mea insuportabilă, când a intrat în stație metroul. Vagonul era prea aglomerat ca să mai putem vorbi. Pur și simplu stăteam acolo, agățate de bara de sus, legănându-ne în porcăriile de

pantofi pe care-i purtam. Metroul a ieșit pentru scurt timp din tunel și a traversat un pod. Geamurile s-au transformat, din oglinzi distorsionate, în ferestre și te puteai uita afară, la lume: la stele, la apă, la lumini, la ambarcațiuni.

Lakshmi împrumutase o carte de identitate de la o studentă indiană la medicină, pe nume Denise. La aproximativ 1,60 m și 26 de ani, Denise se asemena foarte puțin cu Lakshmi, și aproape deloc cu mine. Lakshmi i-a arătat portarului cartea de identitate a Denisei. Acesta i-a dat drumul. Mi-a strecurat cartea de identitate în mână, în spatele funiei de catifea – trebuia să mă plimb prin zonă și să mă întorc în 10 minute. Am mers la o cantină și am comandat o cafea. Un grup de tipi pakistanezi erau așezați la masa de lângă.

— Hei, ești pakistaneză? m-a întrebat unul dintre ei.

— Nu, am răspuns.

— De ce minți? E evident.

— Nu mint.

— De ce îți e rușine că ești pakistaneză?

— Sunt turcoaică, am răspuns. Arătăm la fel.

— De ce spui asta, de ce îți e rușine?

Am lăsat banii pe masă, m-am întors la club și am arătat cartea de identitate a Denisei. Portarul mi-a făcut semn să intru.

Muzica pulsa ca o funcție corporală. L-am văzut pe Noor imediat la platane, cu căștile pe urechi. Știam de la Lakshmi că este extrem de atractiv și că se îmbracă foarte bine. M-am uitat la el și am încercat să înțeleg cum arată un bărbat atractiv, bine îmbrăcat. Avea barba nerasă și un cerceș.

Lui Lakshmi îi străluceau ochii. Mi-a pus mâna pe talie și mi-a arătat un tip, spunând că, dacă mă duc și flirtez cu el, o să îmi dea niște ecstasy. M-am uitat la tip.

— Mi-e bine așa, am spus.

Melodiile dansabile s-au dovedit a consta dintr-o singură propoziție repetată la nesfârșit. De exemplu: „Îmi e dor de tine cum deșertului îi e dor de ploaie“. De ce i-ar fi fost deșertului dor de ploaie? De ce nu era în regulă ca un deșert să fie un deșert; nimic nu putea să fie ce era; de ce trebuia tot timpul să lipsească ceva?

Bărbați scunzi, agresivi, tot dansau aproape de Lakshmi, care găsisese o modalitate să încorporeze în dansul ei respingerea avansurilor, dându-și ochii peste cap, fluturându-și părul și îndepărtându-și umerii. Mai puțin frecvent, câte unul dintre bărbați încerca să danseze cu mine. Dădeam din cap în stilul oamenilor de afaceri și mă întorceam ca și cum mi-aș fi reamintit de ceva important pe care trebuia să-l fac. Treaba asta – dansatul – s-a repetat la nesfârșit. Mă tot întrebam de ce trebuia să o facem și pentru cât timp.

Duminică seara, a treia seară după aventura de la înot, am găsit un mesaj vocal de la Ivan. Avea același ton ca întotdeauna. Spunea că a sunat ca să vadă ce mai fac. Nu știam ce să îi răspund. Nu am mai răspuns la telefon. A lăsat mesaje iar luni și marți. Marți era ultima zi de examene. Am petrecut ziua de miercuri cu Murat, verișorul meu de-al doilea, care se afla în Boston pentru o conferință de inginerie. I-am arătat campusul și a venit în camera mea să mă ajute să car cutiile la

depozit. În timp ce închideam cutiile cu bandă adezivă, telefonul a început să sune.

— Nu ai de gând să răspunzi? m-a întrebat Murat după al treilea apel.

Am lăsat telefonul să mai sune de două ori, apoi am ridicat receptorul.

— Selin, bună, a spus Ivan.

— Bună!

— Ce-ai mai făcut?

— Nimic.

— Am crezut că ești ocupată cu ceva. Am sunat de câteva ori. Poate că ai primit mesajele de la mine.

Am încuviințat.

— Mda, am răspuns.

— Păi, mă gândeam că ar fi frumos să te văd. Ai planuri pentru astăzi după-amiază?

— Vărul meu e aici.

A urmat o pauză.

— E totul în regulă?

— Da. Doar că nu pot să vorbesc acum.

— Bănuiesc că atunci te las în pace.

— Bine.

— Pa.

— Pa.

Am luat cina cu Murat la un restaurant indian, iar apoi ne-am dus la hotelul lui, iar eu m-am întors acasă și am găsit e-mail-ul de la Ivan. Am început să plâng de îndată ce am văzut subiectul: paselin.txt.

Dragă Sonia, a scris. Nu o să mai încerc să mai vorbesc cu tine. Dacă există neînțelegeri despre care vrei să vorbești, îți stau la dispoziție. Dacă sunt neînțelegeri despre care nu vrei să vorbești, e în regulă și așa. A spus că s-a gândit mult dacă să continue sau nu să se mai întâlnească cu mine. În ultima vreme era foarte implicat în existențialism. Existențialistii spuneau că nu poți să iei decizii pe baza unor norme sau coduri preexistente, care erau întotdeauna prea generale pentru orice situație. Mai degrabă, fiecare decizie pe care o luai te crea. Decizia (existența) este pe primul loc și creează esență.

Decizia lui Ivan de a se întâlni cu mine crease ceva bun, în opinia lui. Dar el știuse dintotdeauna că era mai greu pentru mine. Încercase întotdeauna să se asigure că nu mă forța, și că nici nu mă presa să fac ceva. Spera că voi merge totuși în Ungaria, care era o țară suficient de mare pentru ca doi oameni să nu se întâlnească, dacă nu doreau acest lucru. Ar trebui să treci peste acest Vania, și peste aceste vise sălbatice despre atomi, scânteii, ceasuri Rolex și restul. Nu le lăsa să creeze distrugere, ci creștere și viață pentru viitor.

Am început să mă plimb prin cameră, amețită de durere. Habar nu aveam ce să mă fac cu mine. Nu îmi puteam imagina cum aveam de gând să mă folosesc de propriul trup în spațiu și timp, în fiecare minut al zilei, pentru tot restul vieții mele. Nu înțelegeam cum de nu îl deranja ideea de a nu mă mai vedea vreodată, sau de ce se comporta ca și cum ar fi fost ideea mea, sau dacă se presupunea că mă duc sau nu în Ungaria, sau ce ar fi trebuit să fac acolo fără el. Mai dureros și

mai greu de înțeles, fără niciun avertisment sau motiv pe care l-aș fi putut vedea, era că el luase înapoi ceea ce spusese despre atom – că avea voie să iasă și să se joace, și să fie o scânteie nebună, și să se așeze pe unghia lui. El mă sunase, iar acum mă trimitea într-o piatră, cum trimisese bunicul meu durerea de stomac.

Părea atât de imposibil încât, pentru moment, am crezut că poate mi-am imaginat că a spus acele lucruri înainte. Dar am căutat e-mailurile de la el și erau acolo, cât se poate de reale.

Cred că atomul tău nu se va mai întoarce niciodată la pace, la cereale sau la pietre, sau la orice altceva. Odată ce a fost sedus, nu mai există cale de întoarcere.

Acel atom sedus are energii care seduc oamenii, iar acestea se pierd rareori.

Vă conjur cuvinte, oh, stelele mele.

Fără voi nu există nimic.

Apoi am recitit ce scrisese acum – că trebuie să depășesc visele sălbatice și nebune, și să abandonez distrugerea și să construiesc o viață pentru viitor. Voia să spună că trebuie să plec, astfel încât *el* să poată construi o viață pentru viitor. Vroia să spună: dispari și transformă-te în nimic. Îmi era imposibil să înțeleg o asemenea perfidie. Pur și simplu nu părea să existe vreun motiv pentru ea.

Am răspuns imediat. Am scris lucruri groaznice – cele mai urâte lucruri la care mă puteam gândi. L-am numit regizor de film. La sfârșit, am copiat și am lipit rândurile pe care mi le scrisese înainte, rândurile care mă mișcaseră atât de mult și pe care le retrăsese într-un mod atât de mistificator, apoi am apăsat Ctrl-S.

Se terminase.

Partea a doua

A doua zi după ce am împlinit 19 ani, mama m-a dus la anexa aeroportului JFK, unde se afla Pakistan Airlines: o clădire temporară, îngustă, cu ferestre prăfuite, pe care o împărțea cu Poland Air. Sigla Poland Air era o creatură slăbănoagă, subnutrită parcă. Tot nu reușeam să citesc lucrurile corect. ÎNCREDINȚAȚI-VĂ BA-GAJELE DOAR PORTARILOR NEINFORMAȚI. Îl vedeam pe Ivan peste tot. O femeie înaltă, alcătuită parcă numai din unghiuri, o servietă, scara de aluminiu a unui muncitor. Când treceai prin punctul de securitate era ca și când ai fi murit – felul în care îți luai rămas bun de la toată lumea, felul în care deveniai doar un nume pe o hârtie și renunțai la bani, și la ceas, și la pantofi.

— Mă bucur atât de mult că te duci să vezi Parisul, mi-a pus mama și am văzut că avea lacrimi în ochi.

Mama nu fusese niciodată la Paris, dar bunica fusese, pe vremea când era doar o fetișcană, și spunea că era cel mai frumos loc de pe pământ.

Aveam să petrec două săptămâni acolo cu Svetlana și prietenii ei din liceu, Bill și Robin. Al patrulea membru al grupului lor, Fred, fusese acceptat pe neașteptate într-un program de stagiatură la Merrill Lynch, iar Svetlana nu vroia să fie a treia roată de la bicicletă. Mi-a pus că eram singura persoană care putea fi rugată să ocupe locul atât de repede – eram singura persoană pe care o cunoștea care făcea astfel de lucruri.

— Ai putea să fii partenera mea de călătorie prin Europa, ca într-un roman, a spus ea. După aceea poți să te duci direct în Ungaria.

Planul fusese ca toată lumea să stea în apartamentul mătușii Svetlanei, vizavi de Muzeul d'Orsay. Tatăl lui Fred, care era comerciant valutar, rezervase patru locuri la clasa economică la cel mai ieftin avion transatlantic: prima parte a unui zbor al Liniei Aeriene Pakistaneze către Islamabad. Svetlana a trecut biletul lui Fred pe numele meu, și cu asta basta.

Zborul a fost amânat două ore. Nu mai fusesem niciodată înainte neînsoțită într-un terminal internațional, și m-am plimbat o vreme, citindu-mi horoscopul în reviste și uitându-mă prin toate magazinele. Brookstone vindea un „uscător de păr silențios“, care îți permitea să vorbești la telefon în timp ce îți uscai părul, fără ca interlocutorul să își dea seama. În sfârșit, când părea să nu mai aibă nici un sens să mai amân, m-am dus către banda transportoare.

Poarta de îmbarcare se afla într-o încăpere cu toți pereții de sticlă, cu încă un punct de control. Așteptând la detectoarele de metal, m-am uitat prin ferestre la mulțime, căutând-o pe Svetlana. Nu am văzut-o. Ce am văzut a fost sosia lui Ivan – părea că în fiecare încăpere exista câte una. De data aceasta avea o tunsoare ca a unui sectant virgin cu puteri mentale.

Odată ce am trecut de punctul de control, am văzut-o imediat pe Svetlana șezând, într-o mare de scaune rotative, cu un cuplu frumos, care păreau a fi americani.

— Selin! a strigat ea, agățându-se cu brațele de gâtul meu și sărutându-mă pe obraz.

— Selin! a imitat-o Bill, și m-a îmbrățișat și m-a pupat și el.

— Credeam că nu mai vii, a spus Svetlana. Cu tine nu știu niciodată. Ai fi în stare să ne trimiți salutări, câteva săptămâni mai târziu, din Brazilia. Bill și Robin tot arătau spre fete și spuneau „Ea trebuie să fie“ – dar, de fapt, era o fată care arăta super normal, cu o coadă de cal și bocanci de drumeție.

...

Am luat-o cu Svetlana către toaletă, trecând chiar prin spatele unei sosii a lui Ivan, care aștepta la un fel de coadă, vorbind cu o fată cu păr blond, aspru.

Eram atât de aproape, că puteam citi textul de pe spatele tricoului lui. Scria HARVARD MATHEMATICS 1995–1996, urmat de câteva coloane de nume. Numele lui Ivan, Ivan, era pe ultima coloană.

— O, bună, a spus Svetlana.

Doar fata s-a întors, nu și „Ivan“.

— Bună, Svetlana, a spus ea încet, ca și cum ar fi încercat să își dea seama de ceva.

— O cunoști pe prietena mea, Selin? Selin, ea este Emery. Și ea învață rusă.

Ne-am dat mâna. Emery avea un chip palid, cu câte o pată roz pe fiecare obraz, și ochi foarte albaștri.

„Ivan“ s-a întors pe jumătate către noi. În afară de tunsoarea de sectant virgin cu puteri mentale, chiar arăta foarte mult ca Ivan, chiar și lobii urechilor. Dar Ivan spusese că merge la Budapesta după absolvire, iar ceremonia de absolvire avusese loc cu câteva zile în urmă. Cu câteva zile în urmă el călătorise de la Boston la Budapesta. Prin urmare, nu se putea afla acum într-un avion de la New York nici către Paris, nici către Islamabad.

— Mergem la toaletă, a spus Svetlana.

— O, a răspuns Emery cu aceeași voce gânditoare.

— Sunt așa o epavă. Nici nu am cuvinte să-ți spun, mi-a zis Svetlana de îndată ce ușa de la toaletă s-a închis în spatele nostru.

În săptămâna care trecuse de când se încheiase școala, Robin, una dintre cele mai vechi prietene ale Svetlanei, fusese plecată din oraș, iar Bill, care era foarte competitiv și cu care Svetlana avusese întotdeauna o relație încărcată sexual, cu mult înainte ca el și Robin să fi început să iasă împreună, venise în fiecare zi să joace șah cu tatăl Svetlanei și tenis cu Svetlana. Svetlana a intrat într-o cabină și am auzit încuietorea. Bill îi spusese ceva foarte jignitor, seara târziu, într-o mașină. Ea mi-a repetat vorbele lui îngrozitoare din interiorul cabinei.

Toaleta a lăsat să-i scape un răcnet de moarte. Svetlana s-a spălat pe mâini și a luat trei prosoape de hârtie.

— Sasha se descurcă cel mai bine cu el. „Billy“, spune ea, „trebuie să încetezi imediat toată bâlbâială asta autoerotică“.

Și-a șters cu atenție mâinile și a aruncat prosoapele.

— Ce părere ai despre Emery? Nu știu de ce, dar îmi lăsa o impresie foarte

puternică. Arată exact cum mi-o imaginez pe Nadia, Nadia a lui André Breton. Am văzut-o odată plimbându-se foarte agale pe strada Dunster⁶³ într-o ploaie torențială, fără umbrelă – superbă, udă până la piele. Evident, eu fiind așa cum sunt, aveam o pelerină de ploaie și o umbrelă. Am încercat să țin umbrela deasupra ei, dar se ferea încontinuu. Părul și hainele îi erau ude learcă, lipite de corp, cu ochii ei mari albaștri privind de pe chipul îngust. Atunci mi-a spus că vine la Paris.

Întrebată despre ce planuri are, Emery a răspuns simplu, pe un ton contemplativ, că „o să plimb niște câini“. Svetlana a întrebat ce fel de câini. Emery a răspuns „nu știu – doar niște *cââââini*“.

Am rămas o clipă pe gânduri.

— La ce curs de rusă merge? am întrebat.

— Tocmai a terminat ciclul al doilea. De ce?

— Ăla este cursul pe care l-a urmat Ivan, am răspuns. Am impresia că ăla este el, cu ea, la coadă.

— La coadă, aici, în aeroport? Ivan? Dar de unde ar fi putut să știe că aveai să iei acest zbor?

— Nu avea acum. Trebuie să fie o coincidență. Sau poate că nici măcar nu este el.

— Nu ar fi putut cumva să afle de la Ghișeul de bilete?

Am stat să mă gândesc.

— Dar biletul nici măcar nu a fost pe numele meu până acum două zile.

— Asta e adevărat. Este suficient să te faci să te gândești că are puteri supranaturale. De ce nu ai spus nimic când am trecut pe lângă el?

— Nu eram sigură că e el.

— Nu îmi spune că ai uitat cum arată.

— Păi, avea părul prea scurt.

Svetlana a clătinat din cap.

— N-o să te înțeleg niciodată. Îți dai seama că părul poate fi tăiat, nu? Că nu îți alterează fundamental identitatea?

— Dar, dacă nu este el?

— Păi, arată ca el? În afară de păr?

Nu am răspuns imediat.

— Toată lumea arată ca el, am spus.

Svetlana și-a dat ochii peste cap.

— Un gagiungur, de doi metri, care se uită la toată lumea de parcă încearcă să le străpungă sufletul, și tu crezi că toată lumea arată ca el. Bine, uite cum facem. Mergem afară. Eu o să vorbesc cu Emery, iar tu ai să îl saluți pe Ivan. Dacă nu e el, tot ce trebuie să spui este „Scuză-mă, te-am confundat cu cineva“. Simplu, nu?

Până să-mi dau seama ce se întâmplă, în următorul moment mergeam către ei.

— Deci, Emery, a spus Svetlana, unde vei sta în Paris?

— Nu sunt sigură.

Stăteam lângă Ivan.

— Bună, am spus.

Nu s-a uitat la mine.

— La mulți ani, a spus el.

— Nu te-am recunoscut din cauza tunsorii, am spus eu.

S-a întunecat și mai mult la față.

— De asta m-am și tuns.

Mi s-a părut amuzant, dar el nu a râs.

— Nu știam că mergi la Paris, am spus.

— Nu știam că *tu* mergi la Paris, a răspuns el.

Apoi am stat acolo fără să spunem nimic.

— Păi, ne vedem mai încolo, am spus.

— Probabil, a răspuns el.

— Nu a fost așa de rău, nu-i așa? m-a întrebat Svetlana după aceea.

— Nu știu, am răspuns. Părea supărat.

— Tu mereu crezi că toată lumea este supărată. Haide, nu mai fi așa de morocănoasă.

M-a cuprins pe după umeri.

— Am încercat să aflu situația de la Emery, dar ea nu știe nimic. Nu știe de ce e el aici. S-au întâlnit din întâmplare în aeroport.

— Ea nici măcar nu știe ce câini o să plimbe sau unde o să stea, am subliniat eu. De ce ar ști ceva despre planurile lui?

— Păi, am crezut că o să te învelească faptul că măcar nu merg împreună la Paris. Vreau să spun – chiar este frumoasă.

Ne-am întors lângă Robin și Bill. Bill tot punea întrebări.

— Cine e tipul ăsta? Cum îl cheamă? Așa îl cheamă? Lui Selin îi place de el?

S-a întors către mine.

— De ce ai față asta? Ar trebui să fi fericită. Într-un avion se pot întâmpla o mulțime de lucruri, seara, la 30 000 de picioare⁶⁴ deasupra oceanului.

Locurile noastre erau în spatele avionului, dar pe rânduri diferite. Ivan stătea pe rândul de urgență, lângă un bărbat în costum. Ni s-au întâlnit privirile. Nu puteam să merg mai departe pentru că un bărbat blocase intervalul, încercând să îndese un obiect mare, înfășurat într-o pătură, în compartimentul de bagaje de deasupra. Era foarte clar pentru toată lumea, inclusiv pentru bărbatul în cauză, că obiectul era mai mare decât compartimentul de bagaje, și totuși situația continua.

— Cred că trebuie să vorbim, a spus Ivan.

— Sunt pe locul 44K, am răspuns.

Până la urmă, un însoțitor de zbor a luat obiectul înfășurat în pătură de la bărbat. Am găsit locul și am început să citesc *Doamna Bovary*.

— Selin!

Am ridicat privirea. Era Svetlana și conducea, ținând de cot, un bărbat pakistanez în vârstă.

— Acest domn drăguț a fost de acord să facă schimb de locuri cu tine, a spus ea.

Nu vroiam să îmi schimb locul. Dar bătrânul zâmbea și părea foarte mândru de fapta lui bună. I-am mulțumit și am urmat-o pe Svetlana în cealaltă parte a avionului. Bill avea locul de la margine, iar eu locul de la fereastră, cu Svetlana între noi. Nu știu de ce, Robin stătea drept în fața lui Bill. Nu puteau vorbi și nici nu se puteau vedea.

Svetlana, căreia îi era frică să zboare, ne-a apucat de mâini pe mine și pe Bill. Câțiva însoțitori de zbor au venit și ne-au arătat cum să ne folosim pernele de scaun ca să plutim în Oceanul Atlantic. Motoarele au pornit. S-a auzit chemarea unui muzicant și imaginea unui bărbat care se ruga a apărut pe ecranul de televizor, îngenunchind pe diagonală, cu fața către ocean.

— De ce ne arată asta? m-a întrebat Svetlana.

— În caz că mori subit să nu ajungi în iad, a răspuns Bill, incorect, ridicându-și cotiera. Uite, sprijină-te de mine.

Svetlana și-a închis ochii, mi-a dat drumul la mână și s-a ghemuit lângă Bill. Cu un muget asurzitor, din ce în ce mai puternic, avionul și-a luat în sfârșit zborul.

Dincolo de fereastră, luminițele orașului s-au micșorat. Era exact miezul nopții. Apoi n-a mai fost nimic sub noi în afară de nori. Persoana din fața mea și-a dat scaunul pe spate, până când îmi stătea în poală. Aproape că simțeam tandrețe pentru el. A trecut timpul. Un însoțitor de zbor ne-a întrebat dacă vrem mâncare americană sau pakistaneză. Am cerut mâncare pakistaneză.

— Nu avem, a răspuns însoțitorul de zbor. Pofțiți un meniu american.

Am deschis capacul din folie și m-am uitat la mâncarea americană. Nu-mi puteam da seama ce este. Bărbatul de pe locul din fața mea a început să se întoarcă și să se agite. Perna lui a căzut în desertul meu. Spuma roz, bătută, a format modele care păreau pline de înțeles pe materialul alb. Am văzut o pasăre – asta înseamnă călătorie.

Am aprins lumina și am încercat să citesc *Doamna Bovary*. O propoziție mi-a lăsat o impresie profundă: „Deseori un animal de noapte, un arici sau vreo nevăstuică, foșnea prin frunze, pornind la vânătoare, sau, când și când, se auzea căzând singură, de pe spalier, câte o piersică coaptă.”⁶⁵ Îmi aducea aminte de videoclipul pentru „Human Behavior”, unde Björk era urmărită prin pădure de un arici gigantic.

În jur de două dimineața, Ivan a apărut de partea cealaltă a avionului, uitându-se la numărul locurilor. S-a oprit la 11. Se uita foarte atent la bătrânul pakistanez de la 11K.

Mi-am desfăcut centura de siguranță și am îndesat *Doamna Bovary* în buzunarul scaunului. Drumul către interval era complet blocat de formele încârligate, adormite, ale Svetlanei și ale lui Bill. Ivan se întorsese cu spatele la tipul pakistanez și își freca ceafa.

I-am făcut cu mâna, dar nu m-a văzut. Am aprins și am stins de câteva ori lumina de deasupra capului. În sfârșit, a venit către mine.

— Prietena mea a făcut schimb de locuri, am spus.

S-a uitat la Svetlana. Am încercat să mă strecur fără să o trezesc, dar ea a

deschis ochii și privirile i-au căzut pe Ivan.

— Ce e? a întrebat ea.

— Îmi pare rău, am spus, încercam doar să ies.

S-a întors ca să se uite la mine.

— A, a spus ea și și-a tras genunchii la piept ca să mă lase să trec.

Am mers cu Ivan prin avion, căutând un loc în care să vorbim. Nu am găsit. Ne-am oprit în fața toaletelor, sprijinindu-ne de pereți.

— Am crezut că ești deja acasă, am spus.

— Am uitat că trebuie să și termin facultatea, a răspuns el. Acum am o diplomă.

I-am întins mâna. După un moment, a luat-o într-a lui. M-am uitat în jos. Era cu adevărat asta mâna lui – mâna cu care scria, mâna cu care făcea totul? Cum era posibil? Apoi mi-am făcut griji că i-am ținut mâna prea mult și i-am dat drumul.

— Ce ai mai făcut de când ai absolvit?

— A trebuit să ajung la New York, a răspuns el. Am închiriat o mașină. Aproape că m-am oprit în New Jersey. M-am gândit că poate o să văd ce se mai întâmplă pe acolo. Dar nu eram în relații foarte bune cu tine.

S-a uitat în ochii mei.

— Înțeleg, am spus.

— Așa că m-am dus direct la New York. Am jucat ceva baschet cu niște unguri în Brooklyn. Chiar erau unguri cu adevărat, chiar și pentru unguri – m-au făcut să mă simt ca un străin. A fost destul de plictisitor. Și nici nu îmi place baschetul. Oamenii se așteaptă să fiu bun pentru că sunt înalt.

S-a uitat la mine.

— Ești bună la baschet?

— Nu.

— Nici eu.

A urmat o pauză. L-am întrebat cât de mult o să stea în Paris. Nu mi-a răspuns.

— Într-o zi aproape că am luat bătaie, a spus el. În centru. Cumpăram un CD player pentru ziua de naștere a surorii mele mai mici, iar tipul încerca să mă jecmânească. Am încercat să-l lovesc, peste teighea, și pe urmă el a vrut să sară peste, la mine, dar l-a oprit un alt tip.

— Când e ziua surorii tale?

— Tocmai a trecut, a răspuns el. Chiar am vrut să fiu acolo. Îi ratez ziua de naștere în fiecare an.

— Dar, până la urmă ai cumpărat CD player-ul?

A încuviințat.

— Am luat unul din altă parte. Este sub noi.

A indicat către podea.

— Cu exemplarul meu din revista literară.

— Ai să stai mult în Paris? am întrebat.

A părut să nu mă audă.

— Chestiile astea par să scoată cu adevărat sadicul din tine, a spus el. Stau și mă gândesc la toate felurile posibile în care să îl fac bucați pe tipul ăla.

Am amuțit. De ce avea un sadic în el? Și de ce nu voia să îmi spună cât avea de gând să stea în Paris? M-am hotărât să să încerc din nou.

— Cât ai să stai în Paris? am întrebat.

— Nu știu! a răspuns pe el. Trei sau patru zile. Dar nu trebuia să fii foarte supărată pe mine? Iar eu ar fi trebuit să mă simt foarte jignit – nu așa decurg lucrurile de obicei?

— Poftim?

— Ar trebui să mă simt foarte jignit din cauza ultimului tău e-mail. Iar tu ar trebui să fii foarte supărată. Nu ar trebui să faci conversație.

Știam că „să faci conversație“ era o expresie pe care o învățase de la mine. Știam că are dreptate – trebuia să fiu supărată. Dar eram așa de fericită să îl văd. Era imposibil să ascund cât de fericită mă simțeam, și chiar dacă ar fi fost posibil, nu aș fi vrut.

— Nu m-am simțit lezat, a spus el. A fost ca, pfffff...

A arătat cu mâna către podea. Când a spus asta, eu m-am simțit lezată pentru un moment.

— Păi, atunci care e problema? am întrebat.

A oftat.

— Deci, nu ești supărată?

— Bănuiesc că nu, am răspuns.

— Dar erai mai devreme.

Am încuviințat.

Un însoțitor de zbor mi-a împins pantoful cu un mop.

— Toaleta este goală, a spus el. Aceasta este o zonă de așteptare pentru toaletă.

— Locurile noastre sunt separate, a răspuns Ivan. Stăm aici ca să putem vorbi.

— Vă rog să vă întoarceți la locurile dumneavoastră, a spus însoțitorul de zbor, ridicând mopul.

Am mers de-a lungul intervalelor întunecate, printre rândurile de trupuri albastre care dormeau cu gurile deschise. Ne-am oprit într-un alcov din fața unei ieșiri de urgență. Ivan s-a așezat pe partea plată a ușii unde era printat cu roșu NU VĂ AȘEZĂȚI AICI. M-am sprijinit de un perete pe care scria NU VĂ SPRIJINIȚI. Pe ecranul de televizor, un tanc a explodat, iar o femeie în uniformă s-a aruncat într-un șanț.

— Unde mergi de la Paris? m-a întrebat Ivan.

— Ce vrei să spui? La Budapesta.

— Îmi amintesc partea aia, a spus el. Vreau să spun, înainte.

— Nicăieri. Doar la Paris. Tu unde mergi?

— Cred că la Lacul Geneva, să-l vizitez pe Tomi. Vara stă în Montreux. Nevasta lui e elvețiancă.

Ceva în felul în care spus „nevasta lui“ a sunat plin de spirit.

— Și așa o să fac autostopul până la Budapesta, așa că de ce să nu mă opresc în Geneva? Poate chiar și în Veneția.

Am încuviințat. Nu cunoșteam pe nimeni care să facă autostopul nicăieri ca primă alegere de călătorie. Ivan m-a întrebat dacă aveam de gând să călătoresc prin Europa după ce plecăm din Ungaria.

— O să merg în Turcia, am răspuns.

Nu prea voiam să mă gândesc la perioada care urma după ce aveam să plec.

— O, asta e bine. Bine că te duci înapoi în Turcia. Eu atunci o să fiu în Tokio. În sfârșit mi-am luat biletul. Chiar doream să mă opresc în Bangkok, și uite că am reușit. O să stau acolo trei zile. Mă bucur tare mult că mă întorc în Thailanda.

Mă întrebam ce anume aveau locurile diferit de îl făceau să vrea să se ducă acolo, sau să se întoarcă acolo, de ce era bine că mă întorceam în Turcia.

— Cum e în Thailanda? am întrebat.

— Hmm? Nu te-am auzit.

— Nu mai contează, am răspuns, pentru că nu îmi păsa cu adevărat cum era în Thailanda.

— Nu, spune-mi.

— Nimic. Am întrebat cum e în Thailanda. O întrebare idioată.

— Nu, nu e idioată. Lasă-mă să mă gândesc, a spus el. Thailanda e chiar mișto. Au fructe de mare foarte bune pe stradă, pe care nu ar trebui să le mănânci. Odată am mâncat oricum multe.

— Ce s-a întâmplat?

— Mi s-a făcut foarte rău.

A urmat o pauză.

— Ai spus ceva? m-a întrebat el.

— Nu.

— A, am crezut că ai spus ceva.

— Probabil că a fost din cauza avionului.

— Hmm?

— Probabil că avionul a scos un sunet și tu ai crezut că am fost eu.

— Da? Ești pesimistă. Aș zice că până acum am învățat să fac diferența între tine și un avion. Stai confortabil așa?

— Nu. Tu stai confortabil așezat acolo?

— Nu. Hai să încercăm scaunul ăla.

A deschis un scaun pliabil, care era prins de perete, și s-a așezat pe partea dreaptă a șezutului. M-am așezat pe jumătatea stângă. Pe ecranul televizorului femeia îmbrăcată în haine de camuflaj mergea cu greu prin noroi. Ce o făcea să fie atât de frumoasă? Pomeții ei, și gâtul, și talia. O lumină portocalie a străfulgerat pădurea. Femeia fu aruncată într-un perete de tranșee.

— E ciudat să-l vezi fără sunet, am spus.

— Nu arată ca și cum am pierde prea multe, a răspuns Ivan.

A apărut un bărbat în tranșee, și el tot în haine militare. Femeia s-a întors cu fața spre el și cu buzele ușor întredeschise. S-au sărutat pasional, apoi s-au

îndepărtat unul de altul, iar expresiile lor au devenit serioase. Bărbatul a spus ceva. Femeia a încuviințat tensionată.

Conversația noastră s-a întors către subiectul surdității. Ivan mi-a descris o comedie în care un bărbat surd a inventat niște căști care vibrau și se aprindeau ca să îi spună că sună telefonul. Scheciul s-a sfârșit cu telefonul sunând și bărbatul surd spunând cu mândrie: „Alo?”

Eu i-am spus o glumă turcească despre doi pescari surzi.

— *Mergi să pescuiești? a întrebat primul pescar.*

Cel de-al doilea pescar a răspuns:

— *Nu, merg să pescuiesc.*

Primul pescar a spus:

— *A, credeam că mergi să pescuiești.*

Ivan mi-a spus o glumă despre un om de știință care avea un proiect de cercetare în care studia puricii. El striga „Sari” și măsura cât de sus sărea puricele. După o vreme devenise plictisitor, pentru că puricele sărea întotdeauna aceeași distanță, așa că cercetătorul a început să îi smulgă picioarele, unul câte unul. Distanța a devenit din ce în ce mai scurtă, până când, în final, îi smulsese toate cele șase picioare, iar puricele nu mai sărea deloc. „Dacă îndepărtezi șase picioare”, a concluzionat omul de știință, „puricele nu mai poate auzi”. Mi s-a părut foarte amuzant.

— Deci, povestește-mi, a spus Ivan.

— Despre ce?

— De ce erai supărată. Mai înainte, vreau să spun – când erai supărată.

Am încercat să-mi reamintesc ce anume mă supărase – care fusese primul lucru.

— Când ne-am întâlnit cu prietena ta și nu m-ai sunat după aceea, m-a făcut să mă gândesc că ai făcut-o dinadins – că m-ai dus acolo și că ai înscenat întâlnirea ca să îmi transmiți un mesaj.

A încuviințat.

— M-am gândit mult la asta, a spus el. Dacă am făcut-o sau nu dinadins.

— Pe bune?

— Mda. M-am certat cu prietena mea după ce m-am întors. Încă eram ud, nu avusesem timp să fac un duș. M-a întrebat unde am fost. I-am explicat că am înotat. A trebuit să îi spun despre tine, cum ne-am tot întâlnit. Cred că a devenit geloasă. A spus „Deci, ce se întâmplă, e îndrăgostită de tine?”, iar eu am răspuns „Cred că a fost”. Ea a spus „Vrea ceva de la tine?”, iar eu am răspuns „Nu cred, nu cred că mai vrea”.

A făcut o pauză.

— Apoi m-a întrebat „Tu vrei ceva de la ea?”, iar eu am răspuns „Nu, bineînțeles că nu!”.

Chiar înainte de a înțelege cuvintele, m-am simțit ca și cum m-ar fi lovit ceva.

— Înțeleg.

S-a uitat la mine.

— A *trebuit* să spun nu.

Am încuviințat.

— Și, după aceea?

— După aceea? După aceea a devenit foarte răutăcioasă. I-am spus „Ești foarte răutăcioasă“. Iar ea s-a oprit atunci. Și, ăăă, dacă o vezi la aeroport, să nu crezi că am făcut-o intenționat – pentru că vine să se întâlnească cu mine.

M-am întrebat dacă ar trebui să îi pun întrebări despre prietena lui. La momentul respectiv nu era nimic ce să fi vrut să știu. Dar mi-am adus aminte cât de curioasă fusesem când am căutat numele în dosar și m-am gândit că ar trebui să adun niște informații pentru data viitoare când aveam să mă simt la fel.

— Și prietena ta a terminat facultatea acum? Era în anii mai mari?

— Poftim? Nu, e studentă la doctorat – tocmai a luat masteratul. Știi, e o coincidență – azi e ziua ei.

— Ce vârstă are?

— 26.

— 26?

— E puțin mai mare ca mine, a spus, părând mândru. Tipul cu care se întâlnea înaintea mea era profesor – era cu zece ani mai mare ca ea.

— Uau, am spus.

Profesorul ăla trăise aproape de două ori mai mult decât mine. Ce se întâmplase cu el? M-am uitat de jur împrejur, ca și cum și ar fi fost posibil să se afle și el în avion.

— În toamnă mă duc la Berkeley, a continuat Ivan, iar prietena mea rămâne la Harvard. Așa că nu știu ce o să se întâmple.

I-am simțit privirile asupra mea.

— M-am gândit mult dacă greșesc ceva în relația cu tine. Am vrut să îți acord o șansă, să poți pune capăt poveștii ăsteia, dacă așa doreai. Bănuiesc că tu ai crezut că a fost din partea mea o dovadă de – care era cuvântul din e-mailul tău? „îngâmfare/aroganță“.

— Ca tu să presupui că m-ai rănit atât de tare, am răspuns eu. *E arogant din partea ta.*

— Da, am înțeles.

A oftat.

— Prietenul meu, Imre, a spus că mă comport foarte urât cu tine. A spus că sunt – ce a spus, era o expresie ciudată. Că *te duc cu preșul*. A spus că *te duc cu preșul*.

M-am simțit de parcă iarăși aș fi fost lovită, de data aceasta în stomac. Ivan se uita la mine. Cu un sentiment neplăcut, mi-am dat seama că se aștepta să spun ceva.

— Și tu, tu ce crezi? am întrebat. Tu crezi că mă duci cu preșul?

— Păi, am încercat să-i explic lui Imre că nu e vorba de așa ceva, dar nici n-a vrut să audă. A spus că începeam să fiu banal și să mă comport ca un măgar.

— Dar nu asta contează, ce gândește prietenul tău. Ce gândești tu?

— Păi, evident, sper că nu mă comport ca un măgar. Dar mi-am făcut griji că te duc cu preșul din cauza a ceea ce mi-ai scris când am fost plecat în California.

Când mi-ai scris scrisoarea aia, m-a făcut să mă simt bine, chiar mi-a plăcut. Îmi fac griji că e prea bună pentru ego-ul meu.

Ivan, Ivan. S-a trezit de dimineață, și-a pus niște haine pe care le-a luat de undeva, și-a băut suc de portocale și a ieșit în lumea tablelor și a motocicletelor. Putea fi foarte arogant uneori. Blugii lui erau mereu prea scurți și credea că aveam ceva complicat de învățat de la clovni despre failibilitatea umană. Și totuși, nu trecea niciun moment fără să mă gândesc la el – se afla pe fundalul a tot ceea ce gândeam. Propriile-mi percepții nu-mi mai erau de ajuns ca să alcătuiască lumea mea fizică. Fiecare sunet, fiecare silabă care ajungea la mine, voiam s-o filtrez prin conștiința lui. La un simplu cuvânt din partea lui, l-aș fi urmat oriunde, chiar de-ar fi însemnat să pășesc în gol de pe așa-numitul Prudential Center⁶⁶. În întuneric au apărut 1 000 de centuri de siguranță strălucitoare, iar podeaua a început să se cutremure.

O voce a spus că treceam printr-o zonă cu turbulențe și că ar trebui să ne întoarcem la locurile noastre, dar nimeni nu a venit să ne gonească de pe scaunul pliabil. La început mi-a plăcut zgâlțâiala, dar a devenit din ce în ce mai violentă, iar eu am început să mă simt din ce în ce mai mică și mai liberă în lume, ca o mingiuță într-o autosufletă de loterie. Am încercat să mă țin de spătarul scaunului, dar nu puteam ajunge și eram sigură că o să cad.

Nu am căzut. Avionul s-a înclinat în direcția opusă și atunci Ivan a fost cel care a trebuit să se chinuie să își păstreze echilibrul, iar apoi avionul s-a îndreptat.

Pe ecranul de televizor, cuplul îmbrăcat în haine de camuflaj a sărit într-un elicopter, iar genericul de final a început să curgă peste elicopter. Apoi a mai fost o altă chemare la rugăciune, iar apoi a apărut înapoi pe ecran harta. Zburam pe deasupra Islandei. Era cinci dimineața, ora Bostonului.

— Ora noastră obișnuită, a observat Ivan. Nu ți-e somn?

— Nu.

— Cum de am putut să uit? Ție nu ți-e niciodată somn.

Am stat un minut în tăcere.

— Îmi pare rău, a spus el, dar cred că nu sunt de niciun folos.

— De niciun folos?

— Mă gândesc că poate ar trebui să încercăm să dormim. Chiar și tu.

Bill și Svetlana formau o ditamai masă continuă, surdă ca o barieră de corali. Un con de lumină atârna deasupra locului meu.

Ivan și-a dres glasul.

— Poți să intri înapoi, a spus el.

M-am ținut de spătarul scaunului lui Bill, m-am cățărât pe cotieră și am pășit peste poala lui spre cotiera Svetlanei. În timp ce făceam asta, l-am lovit pe Bill în față cu turul blugilor.

— Ce-a fost asta! a exclamat el.

— Scuze, scuze, am spus eu. Bagă-te la somn în continuare.

Svetlana a deschis un ochi.

— Bill s-a trezit cu fundul tău pe fața lui!

A oftat.

— E așa amuzant.

Era o dimineață frumoasă în aeroportul futurist, scânteietor. Am stat lângă Ivan la banda pentru bagaje.

— *Bonjour*, a spus el.

— Bună, am răspuns.

Stătea uitându-se la bagaje cum trec pe lângă noi ca butoaiile pe fluviul timpului.

— Îmi văd geanta, a spus el.

Nu s-a mișcat. L-am întrebat care e geanta lui. Am încercat să mi-l închipui cărând-o pe fiecare dintre ele. Cea pe care a luat-o era un rucsac roșu cu cadru interior, iar apoi un CD player Aiwa în cutia lui. Și-a pus rucsacul pe umăr și a luat cutia sub braț.

— Deci, a spus el, o să te văd în Budapesta.

— Pe curând, am răspuns.

S-a întors și a trecut prin ușile batante. Când compartimentul a reapărut, era gol.

Văzându-mi propria valiză, am târât-o de pe bandă până la Svetlana, Bill și Robin.

— Ești în limbă rău de tot, m-a informat Bill. Ți se schimbă expresia complet când te uiți la el. Pari speriată de moarte.

— Nu-ți face griji, m-a mângâiat Robin pe mână. Suntem în cel mai frumos oraș din lume. O să-l uiți de tot.

Svetlana și-a dat ochii peste cap.

— Robin, ești singura persoană din lume care ar putea avea o idee atât de ridicolă, cum că frumusețea te face să uiți de dragoste.

Svetlana avea patru geamantane și au fost printre ultimele care au ieșit din vamă. Nu era nici urmă de Ivan sau de prietena lui. Emmanuel, un prieten arătos, de vârstă mijlocie, de-al tatălui lui Bill, ne-a luat cu o dubiță. Nu vorbea engleză. Eu eram singura care nu vorbea franceză. Puteam să îmi dau seama că franceza lui Bill nu era grozavă și că franceza Svetlanei era foarte bună.

Emmanuel ne-a lăsat la apartamentul fiicei sale, Jeanne, în Marais. Aveam să petrecem câteva zile acolo, cât timp Jeanne era în Marea Britanie cu prietenul ei, până când mătușa Svetlanei, Bojana, putea să ia un avion de la Belgrad și să ne primească în casa ei.

Robin și Bill s-au instalat în dormitorul Jeannei, iar Svetlana și cu mine am împărțit futonul japonez din camera de zi. Futonul era de un verde strălucitor, cu pilotă galben-lămâie și perne portocalii.

— Mi se pare foarte intimidant acest apartament, a spus Svetlana. Jeanne nu are decât 20 de ani și deja are gust.

— Ce te face să crezi asta? a întrebat Bill. Faptul că ea are un prieten și tu nu ai?

— Nu despre asta e vorba, a spus Svetlana.

În timp ce se certau, m-am așezat pe futon și am adormit. Dar Svetlana m-a tras de mână și mi-a spus că trebuie să ieșim afară și să facem plajă, ca să ne

reglăm ceasurile biologice.

— Vrei să spui ceasurile *interioare*, a spus Bill. Ceasul biologic este ăla care te face să te gândești să ai copii.

Ne-am târât până la grădina Tuileries, ne-am așezat pe băncile din fier și ne-am holbat la fântână, care era plină de rațe. Părea o reușită remarcabilă faptul că puteai călători până de partea cealaltă a lumii și în continuare să sfârșești zgâindu-te la rațe.

— Trebuie să rămânem treze, a spus Svetlana. Trebuie să ne gândim la un fel de poveste.

Când ne-am trezit, mai bine de o oră mai târziu, Svetlana, Robin și Bill aveau cu toții arsuri de la soare. Ochelarii mei de soare îmi lăsaseră cercuri mari, palide, în jurul ochilor.

Ne-am dus pe jos la Saint-Germain și am mâncat omlete. Muștarul iute și apos îți desfundă nasul. L-am întins pe o baghetă din cele care se dădeau pe gratis și l-am mâncat până când ne-au șiroit lacrimile pe față.

Nu exista niciun duș la apartamentul lui Jeanne, doar o cadă. Îți turnai apă în cap dintr-o oală de metal.

Toți ceilalți adormiseră deja la unsprezece. M-am învârtit prin apartament, m-am uitat la biblioteca lui Jeanne, am stat pe balcon, m-am întrebat cine este Boris Vian, am băut pahare de apă, am memorat numerele de la 1 la 20 din *Învață singur ungurește*, și am început să îi scriu o scrisoare lui Ralph, care era stagiar pentru congresmanul său. În Washington, știu, tu numai ce îți bei cafeaua de după masă, iar lumina de vară va stăruî pentru, poate, încă două ore, am scris în ceea ce se voia a fi vocea lui Oleg Cassini. Sincer, calmul m-a lăsat baltă.

Stăteam întinsă lângă Svetlana pe futon și am tras de capătul liber al plapumei. Era înfășurată atât de strâns, ca o moluscă. După un timp, am renunțat și am încercat să dorm oricum. Nu puteam să dorm.

Debaralele conțineau multe articole – sticle de lichior, pahare de coniac, cutii de țigări, scaune pliante, schiuri, rachete de tenis și o mașină de cusut, printre altele – dar nimic care să poată fi interpretat, în cel mai larg sens posibil, drept pătură.

M-am întins din nou, am tras mai tare de plapumă și, într-un final, mi-am asigurat o bucată suficient de mare cât să pot să mă acopăr. Dar, în momentul în care am slăbit strânsoarea, Svetlana s-a rostogolit cu un murmur plin de reproș și mi-a reabsorbit căștigurile. Am început să mă simt foarte deprimată. Era ca și cum nu mă mai cunoștea. M-am întrebat dacă Ivan doarme. Era groaznic să mă gândesc că se afla în oraș, posibil foarte aproape, dar că nu îl puteam vedea sau că nu puteam vorbi cu el pentru că nu mă iubea. Nu puteam să fiu cu el pentru un minut, nici măcar pentru ciudatele ore rămase, pe care nimeni altcineva nu le voia, cum ar fi miercuri, de la trei dimineața. Stătea acolo pe un birou, la câțiva metri deasupra capului meu, reflectând un felinar de pe stradă: un telefon parizian, unul dintr-un milion, la care Ivan nu mă va suna.

Am încercat să mă gândesc la lucruri pozitive. Un singur gând îmi aducea alinare, și acela era: *Ce este omul*.

Ce este omul ca să-ți amintești de el, mă gândeam la nesfârșit, până când nodul din gât a cedat.

M-am ridicat și am scotocit prin valiza mea – nodul a reapărut pentru moment, când am dat peste o pungă de Blow Pops pe care o cumpărasem, la instrucțiunile lui Peter, ca să le dau ca recompensă copiilor unguri – până când am găsit pantalonii de trening, niște șosete, o cămașă cu mânecă lungă și un prosop. M-am îmbrăcat, m-am întins, mi-am pus prosopul peste picioare și am ascultat, până am adormit, o casetă, cumpărată la reduceri, cu compozițiile de pian ale lui Brahms pentru patru mâini.

Când m-am trezit, soarele ardea. Svetlana dispăruse. Stăteam sub prosopul de baie și sub pilotă. Am urmat sunetul vocilor, până în bucătărie.

— Hei, Selin, a spus Svetlana. Am încercat să te trezesc și să te întreb ce vrei, dar a fost imposibil. Așa că nu ți-am luat decât un croasant.

Nu semăna cu niciun croasant pe care îl văzusem vreodată în America.

— Nu știu dacă știi, dar ai o personalitate complet diferită atunci când dormi. Trează, ești Domnișoara fără pretenții, dar noaptea ai tot furat pătura. Am tras-o înapoi, și ai fost foarte agresivă.

Croasantul era, în același timp și crocant, și moale și fără miros. Doar mușcând din el și te simțeai ca atunci când cineva are grijă de tine.

Luvrul i-a cauzat Svetlanei anxietăți groaznice, pe care a fost capabilă să le controleze concentrându-se monomaniacal asupra unui singur tablou la fiecare vizită. În general, amândouă credeam că poți avea parte de mai multe experiențe privind un singur tablou timp de 20 de minute, decât privind 20 de tablouri, câte un minut pe fiecare. Timp de aproape jumătate de oră ne-am uitat la o mică literă decorativă din secolul al XV-lea a unei Madone într-o mantie verde-lămâie, confruntându-se cu o balenă argintie, aparent în interiorul unei clădiri. Svetlana a spus că s-a identificat cu acea madonă mai mult decât cu oricare altă femeie din orice alt tablou. Mă tot întreba cu ce tablou m-am identificat eu. Nu m-am identificat cu nimeni, din niciun tablou.

Într-un final, m-am identificat cu un tablou din Muzeul Picasso. Intitulat *Le Buffet de Vauvenargues*, înfățișa un bufet gigantic, scrijelit, cu uși, sertare, culcușuri pentru porumbei, stucatură, arabescuri. Două figuri schițate grosier, una mare și una mică, flancau bufetul. Bufetul era chestia dintre ele.

Svetlana a spus că ar trebui să abordez un punct de vedere mai proactiv asupra persoanei mele. Ea mi-a spus că nu era bine să mă identific cu mobila. Într-adevăr, Sartre ilustrase „reaua credință” utilizând analogia închipuirii propriei persoane sub forma unui scaun – destul de specific, un scaun. Despre un scaun puteau fi făcute afirmații obiective, dar nu și despre o persoană, pentru că o persoană se afla într-un flux continuu. Am spus că și bufetul se afla în flux. Am spus că existența sa îi preceda esența. Dintre toate muzeele pe care le-am văzut, am considerat că Muzeul Picasso a fost cel mai interesant, pentru că era despre o singură persoană, și pentru că îmi reamintea de Ivan. În același timp, dacă îl priveai dintr-o anumită perspectivă, părea ca un monument al femeilor distruse – trupurile lor osificate și psihicurile lor sfărâmate.

În Versailles ne-am plimbat din cameră în cameră, toate pline cu aur și oglinzi. După un timp, numărul camerelor încrustate în aur a început să pară nu numai extravagant, dar chiar nebunesc.

Ne-am dus pe jos în Montmartre. Domul alb de la biserica Sacré-Cœur, strălucind în lumina crepusculară, părea un ou extraterestru uriaș. Înăuntru plângeau femei și se aprindeau lumânări. Nu plângea niciun bărbat – doar femei. La două mese distanță de noi, la o cafenea în aer liber, un băiețel mic, într-o vestă pufoasă, portocalie, plângea fără nicio reținere. Un bărbat stătea față în față cu băiatul, mâncând metodic omletă.

La Centrul Pompidou am văzut o expoziție bazată pe „lipsa de formă” a lui George Bataille. Era un festival de film turcesc la cinematograful de la parter. Svetlana și cu mine am intrat alergând în sala de proiecție, chiar atunci când se stingeau luminile. Filmul era în turcește, cu subtitrare în franceză, așa că am putut amândouă să înțelegem, prin mijloace diferite. Întreaga acțiune avea loc într-un bar, și erau doar două personaje – barmanul și un bărbat cu un zâmbet enervant fixat pe chip. Uneori, bărbatul visa o femeie, care apărea printr-o ceață, îmbrăcată în roz. În restul timpului, bărbatul nu făcea decât să vorbească cu barmanul despre Dumnezeu, vin și dragoste. Periodic, el întreba dacă cineva pe nume Mahmut Bey a ajuns. Barmanul răspundea întotdeauna că nu.

Către sfârșit, barmanul a întrebat cine era Mahmut Bey. „Mahmut Bey este... indiferența”, a răspuns bărbatul, cu zâmbetul său enervant. „Mahmut Bey este umezeala. Mahmut Bey este lipsa de prieteni, lipsa de vin.”

A fost un film cu adevărat groaznic. Totuși, ne-am bucurat că l-am văzut, datorită lui Mahmut Bey. Ne-am gândit la el de multe ori după aceea.

— Băiatul care te-a convins să mergi în Ungaria, trebuie să fie foarte arătos, mi-a spus Bojana, mătușa Svetlanei. Poți găsi o cafea excelentă în Budapesta. Văd că te uiți la tava mea de ceai. Ți place? Este o tavă destul de bună. O să ți-o fac cadou. Dar nu acum – numai când o să te căsătorești.

Părăsisem apartamentul Jeannei și beam ceai în apartamentul cavernos, luxos, al Bojanei. Robin și Bill locuiau în anfilada de oaspeți, în timp ce eu și Svetlana eram în camera de rezervă, care avea două futoane, un covor de mătase și ferestre franțuzești care dădeau într-un balcon lung, din piatră, cu vedere la Muzeul d'Orsay. Atârnată pe un perete, era o mică pictură în ulei, cu un bărbat bej care împingea o roabă.

— V-am pus cu Goncearova, ne-a spus Bojana.

Nu știam cine era Goncearova. Svetlana mi-a spus mai târziu că era un călăreț albastru și nepoata lui Pușkin. Pictura fusese un cadou de la soțul Bojanei. Am întrebat cum era soțul Bojanei. Svetlana mi-a spus pe un ton practic că și-a petrecut cea mai mare parte timpului în Stockholm, împreună cu cealaltă familie pe care o avea. Bojana îi vizita de fiecare Crăciun, aducând vitamine pentru copii.

— Ea zice că toți arată foarte anemici. Probabil că au moștenit-o pe mama lor, pentru că unchiul Gunnar este foarte robust. Ei bine, a oftat Svetlana, este timpul pentru discuția mătușă-nepoată. Voi veni să te iau la cină.

M-am așezat pe unul dintre futoane și am răsfoit o carte de șah pe care o

împrumutasem de la Bill în încercarea de a-mi face prieteni. Era despre apărarea ariciului și gambitul Budapesta. Din capitolul despre computere am aflat că primul jucător automatizat de șah, cunoscut sub numele de „Turk“, fusese construit în anii 1760 de un ungur, baronul Wolfgang von Kempelen. Înzestrat cu un turban și mustață, turcul putea să-și dea ochii peste cap, să lovească cu pumnul în masă și să spună: „Échec“. I-a dat șah-mat lui Benjamin Franklin la Paris și lui Frederic cel Mare în Prusia. Mi s-a părut amuzant faptul că Turk spunea *échec*, pentru că suna identic cu cuvântul turcesc pentru măgar. Practic, turcul l-a făcut măgar în turcă pe Benjamin Franklin.

După moartea lui Von Kempelen, Turk a fost cumpărat de Johann Maelzel, inventatorul trompetei pentru urechea lui Beethoven. Maelzel l-a vândut fiului vitreg al lui Napoleon, apoi l-a cumpărat înapoi pe datorie, pe care nu a apucat să o plătească până când a murit fiul vitreg al lui Napoleon, așa că a fugit în Statele Unite. Primul club de șah al Americii, în Philadelphia, a fost fondat în onoarea *jucătorului* automat.

Edgar Allan Poe l-a văzut pe Turk în Virginia, a ghicit corect cum funcționează și a scris o expunere anonimă despre acest lucru în *Southern Literary Messenger*. Mișcările lui Turk erau făcute de un „maestru de șah mititel“ care se ascunsese sub masă și urmărea jocul invers, folosind magneți. Potrivit ediției din 1894 a Enciclopediei Britannica, primul operator, patriotul polonez numit Worosky, a scăpat de suspiciune deoarece, fără știrea publicului, picioarele sale erau artificiale: cele reale fuseseră pierdute într-o campanie militară.

În turneul din Havana din 1837, Maelzel s-a îmbolnăvit de febră galbenă. A murit pe drumul de întoarcere către New York și a fost îngropat în mare lângă Charleston. Jucătorul automat a fost scos la licitație în Philadelphia pentru 400 de dolari și a fost donat Muzeului Chinezesc, unde a fost distrus în focul din 1854.

— Ce citești? m-a întrebat Svetlana.

I-am arătat cartea. A răsfoit paginile.

— Mi se pare foarte sinistru, a spus ea. Cred că te vezi ca pe un automat în mâinile lui Ivan.

— Dar Turk le supraviețuiește tuturor.

— Da, dar apoi arde în focul acela. E ca și reinventarea lui Faust de către Mefisto. Știi că mama crede că Ivan este diavolul întrupat?

— De unde îl cunoaște mama ta pe Ivan?

— I-am spus la telefon despre cum a apărut în călătoria noastră la Paris. Mama este convinsă că a făcut-o dinadins – că te urmărea. A spus: „Nu există nici o îndoială în mintea mea că a planificat-o. Parcă o și văd pe sărmana Selin în această situație, urmărită de diavolul întrupat.“

— Asta e o nebunie.

— Bineînțeles că e o nebunie, a spus Svetlana. Nu am spus niciodată că mama nu ar fi nebună. Dacă te face să te simți mai bine, i-am spus aceeași poveste și Bojanei, iar ea crede că e o coincidență teribil de amuzantă.

Am simțit un val de greață când mi-am dat seama că am propagat aceste

povestiri doar spunându-i Svetlanei ce se întâmplă – doar pentru că am vrut să-i spun unei alte persoane evenimentele fundamentale din viața mea.

Svetlana a spus că mă gândeam la mine ca la un robot care nu putea acționa decât într-un mod negativ. A spus că am idei cinice despre limbaj.

— Consideri limbajul ca pe o finalitate *per se*. Nu crezi că înseamnă ceva. Nu, nu că nu crezi, nu-ți pasă. Pentru tine, limbajul însuși este un sistem autonom.

— Dar *este* un sistem autonom.

— Vezi ce spui? Acesta este felul în care te implici cu diavolul întruchipat. Ivan a simțit această atitudine în tine. E cinic în același fel în care ești și tu, doar că mai mult decât tine, din cauza matematicii. Este așa cum ai spus: matematica este un limbaj care a început atât de abstract, mult mai abstract decât cuvintele, și apoi, dintr-o dată, s-a dovedit a fi lucrul cel mai real, cel mai fizic, care a existat vreodată. Cu matematica au construit bomba atomică. Dintr-o dată, acest limbaj abstract îți lasă arsuri de gradul trei pe piele. Acum există acest limbaj special care poate controla totul, și poate manipula totul, iar dacă faci parte din elita care îl vorbește – *tu* poți controla totul. Ivan a vrut să încerce un experiment, un joc. Nu ar fi mers niciodată cu cineva diferit, cu cineva ca mine. Dar tu, tu ești atât de deconectată de adevăr, erai atât de pregătită să te îmbarci într-o realitate pe care ați plăsmuit-o împreună, doar prin intermediul limbajului. Firește, asta l-a făcut să vrea să vadă cât de departe poate merge. Te-ai implicat din ce în ce mai mult – și apoi, ceva n-a mai mers. Nu putea continua în același fel. Trebuia să se dezvolte în altceva – în sex sau în altceva. Dar, dintr-un motiv sau altul, nu s-a întâmplat așa. Experimentul nu a funcționat. Dar deja te-ai îndepărtat foarte mult de toate reperele. Pur și simplu, doar plutești în derivă, în spațiu.

— Uneori visez să fiu psihanalist, a spus Svetlana, dar când am adus în discuție asta la psihiatru, mi-a spus că aș fi groaznică. Mi-a spus că n-aș lăsa niciodată pacientul să spună ce părere are. Mă întreb dacă ar trebui să-mi sun psihiatrul. E în vacanță, dar mi-a dat numărul de telefon mobil. Mi-a spus că-l pot suna cu taxă inversă. Nu e ciudat? S-ar putea s-o fac.

S-a ridicat.

— Bojana te place foarte mult, apropo. Mi-a spus să-i reamintesc să-ți dea tava de argint când te căsătorești.

— Mă întreb ce-o face atât de sigură că mă voi căsători.

— Păi, dacă nu o faci, atunci nu vei primi tava, a subliniat Svetlana. Nu știu dacă Robin va primi o tavă când se va căsători cu Bill. Bojana a admirat felul în care arată Robin, cu sandalele, și rochia, și colierele ei asortate. A spus că Robin are deja un stil de femeie și că tu ai un aspect strălucitor, izbitor, ca un copil, dar că eu trebuie să fiu complet modernizată. Începând cu părul.

— Părul?

— Da, trebuie să mă duc la stilistul ei și să-mi fac o tunsoare de 600 de dolari, și apoi vom merge la un magazin unde lucrează Nika, prietenul ei, ca să îmi poată transforma complet garderoba. Apoi trebuie să servim ceaiul cu Nika, care are un fiu foarte atractiv. A continuat să spună lucruri de genul: „Bineînțeles că nu ești grasă, dar dacă ai putea slăbi doar vreo 3-4 kile...” Faptul că am fost

bulimică în liceu pur și simplu nu este important pentru nimeni din familia mea. Când propria-mi mamă a aflat, ea mi-a spus „Pentru numele lui Dumnezeu, nu te tortura singură – există pastile pentru asta.“ Și mi-a dat o cutie de pastile pentru slăbit.

Când traversam strada, Svetlana a tras-o pe Bojana din calea unui moped care trecea în viteză.

— Mulțumesc, dragă, a spus Bojana.

— Doar imaginează-ți cum ar fi arătat în ziare, a spus Svetlana. Mătușa lovită de moped, nepoata evită tunsul.

Chelnerul de la bistro ne-a așezat în dreptul ferestrei de la fațadă. Bojana și-a pus ochelarii de citit și a comandat o sticlă de Merlot. Meniul era alcătuit din cinci feluri de mâncare la același preț. Svetlana a comandat pentru ea și Bojana. Robin a comandat pentru ea și Bill. Am găsit câteva cuvinte pe care am crezut că le recunosc la fiecare fel de mâncare și le-am spus chelnerului, care a plecat. Vinul Merlot s-a revărsat în paharele noastre cu un sunet gutural, ca un susur.

— Svetlana îmi spune că vei petrece ceva timp în Budapesta, a spus Bojana. Este un oraș minunat. Am petrecut un sfârșit de săptămână minunat acolo, când eram de vârsta ta.

I-am spus că voi fi la Budapesta doar pentru câteva zile înainte să mă duc într-un sătuc pentru a răspândi cultura americană.

— Un sătuc?

Bojana și-a pus jos paharul.

— De ce, Doamne iartă-mă, ar avea nevoie ungurii dintr-un sătuc de cultura americană?

— Cred că are legătură cu globalizarea.

— Pentru o lună, spui? Cinci săptămâni? Nu, nu, dragă... e imposibil. Du-te la Budapesta, da. Stai într-o cafenea și bea o ceașcă de cafea foarte bună. Poți găsi o cafea excelentă în Budapesta. Într-un sat, nu pot spune. Cafeaua ar putea fi foarte proastă. Du-te în satul tău, dacă trebuie, o săptămână sau zece zile. Apoi urcă într-un tren spre Belgrad. Poți să stai cu mine.

M-am simțit mișcată.

— Faceți să pară atât de simplu.

— Bineînțeles că este simplu. Cumpără un bilet și suie-te într-un tren! Cine te poate forța să petreci cinci săptămâni într-un sat unguresc? N-am auzit niciodată de așa ceva.

Când au venit primele feluri de mâncare, am descoperit că am comandat un pepene galben umplut cu vin de Porto. Toți ceilalți comandaseră sparanghel. Nu știam cum să mănânc un pepene galben umplut cu vin de Porto. Era un pepene galben întreg, doar cu partea de sus tăiată, umplut până la buză. Modelele de pe coajă semănau cu hieroglifile antice.

— Am întâlnit câțiva bărbați unguri foarte atrăgători, a spus Bojana. Înălți, atenți cu femeile. Vorbesc despre Budapesta. În sate, nu pot spune. Poate că sunt înalți, dar cred că s-ar putea să te plictisești.

Am văzut că mi s-a dat o lingură de supă uriașă. Am scufundat marginea lingurii în pepelele galben, făcând lichidul tremurător să se reverse.

— Selin are deja un ungar înalt și atent, a spus Svetlana.

— Ah, da, Don Juanul din avion! Cum aș putea uita? Poate nu te vei plictisi, până la urmă. Băiatul pare că s-ar putea să te distreze.

Am spus că nu-mi trebuia mult ca să mă distrez. Bojana a spus că este clar că nu am petrecut niciodată cinci săptămâni într-un sat din Europa de Est.

— Nici nu știi cât de mizerabil mă simțeam, îi spunea Svetlana Bojanei. Abia dacă ieșeam din casă, în afară de a mă deplasa între apartament și Sorbona. Eram atât de înspăimântată de acele femei franțuzoaice subțiri, bine îmbrăcate. Mă simțeam deja ca un butoi fără să mă mai terorizezi și tu.

— Tot ce vreau este să-ți fac un cadou, o rochie nouă, poate o tunsoare, ceva distractiv. De ce este asta tortură? Poate pentru că ți-am sugerat să pierzi 3-4 kilograme. E asta o crimă? Eu, eu ar trebui să slăbesc 7 kilograme.

— Nu înțelegi. Când erai de vârsta mea, dădeai petreceri pentru 200 de persoane, inclusiv pentru nepoata Tsvetaevei și jumătate din nobilimea poloneză. Așa cum mi-ai tot povestit.

Svetlana și-a împins scaunul în spate. După un minut, am urmat-o. Toaleta era la capătul unei scări înguste, roșie, în spirală. Am intrat pe ușa pe care scria DOAMNE.

— Nu fi tristă, am spus. Gândește-te că ai rupt în două o bucată de lemn dintr-o lovitură.

A urmat un moment de tăcere.

— Ca un buldozer! s-a jelit Svetlana din interiorul cabinei.

În dimineața următoare, Svetlana a ieșit cu mătușa ei. Era pentru prima dată, de când fusesem în avion, când eram separate pentru o perioadă oarecare de timp. M-am dus la un chioșc de ziare și am cumpărat o hartă – un plan, ca și cum ai fi vrut să construiești Parisul în loc să te plimbi prin el – și un pachet de Gitanes. Nu eram fumătoare cu adevărat, fumasem poate de zece ori înainte, de cele mai multe ori cu Lakshmi, dar pachetele de carton albastru erau atât de frumoase, cu imaginea unei femei fantomatice sprijinindu-se de un nor, iar ceva în ideea de a fi singură m-a făcut să vreau să marchez timpul într-un fel. Aprinderea unui chibrit îmi dădea un sentiment incitant și cumva de pericol, iar când flacăra a intrat în contact cu hârtia, s-a auzit un sunet ca acul care coboară pe un pick-up – ca și cum muzica era pe cale să înceapă. Țigările nu m-au făcut niciodată să mă simt rău. Am crescut înconjurată de fumători și, oricum, nu am inhalat niciodată prea adânc.

M-am plimbat de colo-colo toată ziua. În jur de ora cinci m-am oprit la o cafea, unde am mâncat un sandvici cu somon afumat și am citit două capitole din *Învăță singur ungurește*. Eram din ce în ce mai mult conștientă de asemănările dintre maghiară și turcă – nu de cuvinte în sine, ci de gramatică. Ambele limbi erau aglutinante, însemnând că sintaxa era transmisă prin șiruri de sufixe care erau atașate la sfârșitul cuvintelor. Ambele aveau o armonie vocală și niciuna nu avea gen gramatical. Ambele foloseau un singur cuvânt pentru „el” și „ea”: *ő* în

limba maghiară, o în limba turcă.

La asfințit m-am trezit în Piața Operei. Totul era luminat: Café Opéra, Métro Opéra, Opera însăși, dominantă, ca un tort, în mijloc. Rânduri de taxiuri albe străluceau în întuneric, ca rânjetul pisicii Cheshire.

— Scuzați-mă, a spus o femeie asiatică, atingându-mi ușor brațul. Caut această clădire.

Mi-a arătat un ghid scris în japoneză, deschis la o fotografie a clădirii Operei.

— Asta e, am răspuns, arătând spre clădire.

Mi-a mulțumit și a început să facă fotografii.

La început am crezut că era ciudat să nu recunoască clădirea când stătea chiar în fața ei. Apoi m-am gândit că ciudat era faptul că cineva putea recunoaște vreodată o clădire cu cupolă uriașă, verde și aurie, dintr-o imagine mică, alb-negru.

...

Toate luminile din bucătăria Bojanei erau aprinse. *Requiemul* lui Mozart se auzea în surdină de la un casetofon stereo mititel. Svetlana stătea cu spatele la ușă. Părul îi era aranjat într-un fel care îi scotea la iveală toate nuanțele de blond, ca o coadă din pene frumos aranjate. Tunsoarea durase aproape două ore, pe care și le-a petrecut explicându-i în franceză stilistului mătușii ei că înfățișarea exterioară este lipsită de sens. Stilistul nu a fost de acord, susținând că adevărul era frumusețe, iar frumusețea era adevăr.

— Ia un *kumquat*⁶⁷.

Svetlana a împins bolul către mine.

— Mi-a fost poftă de niște senzații extreme. Mă întreb dacă Bojana are muștar din ăla.

În frigiderul luminat puternic, sticlele negre de șampanie erau așezate pe burță, ca niște câini negri cu boturi de sârmă. Două legume rădăcinoase, alungite, licăreau palid într-un sertar din plastic. Apoi Svetlana a deschis sertarul și am văzut că nu erau deloc legume rădăcinoase, ci niște ouă enorme. Acesta era genul de mister despre care am fi putut vorbi ore întregi. Erau ouă de găscă? Svetlana a zis că ouăle nu ar fi putut încăpea niciodată într-o găscă, cu atât mai puțin să iasă. Era de părere că erau ouă de struț. Dar cum a reușit Bojana să achiziționeze ouă de struț după doar 19 ore în Paris?

Rochia nouă a Svetlanei era așezată în folie protectoare, într-o plasă de cumpărături cu dungi. Era neagră și trapezoidală – largă la umeri, conică spre picioare.

— Nika a ales-o, a spus ea. Am stat acolo două ore. Bojana alegea mereu numai numere mici, mulate, iar apoi Nika aducea ceva mare și negru, de genul „C'est sexy, mais c'est plus androgyne”⁶⁸.

Svetlana a pus rochia la loc, în pungă.

— Nika s-a schimbat. Era isterică. În februarie s-a întors la Belgrad pentru prima dată după război, pentru că mama ei era bolnavă. A rămas acolo până când

mama ei a murit în aprilie și apoi s-a întors la Paris așa. La un moment dat, a râs atât de violent încât și-a dislocat maxilarul. Puteai să-ți dai seama că era ceva ce i se întâmpla în mod regulat. Avea dureri foarte mari, dar nu ne-am putut da seama la început, pentru că maxilarul ei era blocat într-o poziție ca și cum ar fi râs. Din fericire, știa cum să și-l pună singură la loc. A scos un zgomot oribil. Bojana spune că ar trebui să-și construiască o imagine mai sobră.

Bojana i-a cumpărat Svetlanei și un parfum de damă, numit *Féminité du Bois*. Avea o aromă atât de lemnoasă, și de mosc, și de puternică, încât un singur jet ne-a dat dureri de cap amândurora. Am deschis ferestrele. Nu a ajutat.

— Hei, Svetlana, am spus.

— Ce? a întrebat ea.

— Totul este sifilis, am spus și am izbucnit amândouă în râs.

A doua zi am mers împreună la La Villette. Stătea să plouă. Plimbându-ne prin grădini, am ajuns la o sculptură metalică portocalie, cu o bară pe un pivot. De fiecare dată când bătea vântul, bara se clătina și scotea un scârțâit.

— Ce este asta? a întrebat Robin.

— Este un ceas solar modern, a spus Bill.

El a spus că funcționa prin magnetismul Pământului.

— Oh, tare! Deci îl poți folosi acum, chiar și când e înnorat?

Robin a pus multe întrebări despre ceasurile solare moderne. Când Bill i-a spus, în cele din urmă, că inventase totul, s-au certat foarte rău.

Ceasul solar modern s-a învățit și a scârțâit, atras de magnetismul Pământului. Mahmut Bey îl trăgea cu brațul său lung, lipsit de prieteni.

...

Lăsându-i pe Robin și Bill să se împace, Svetlana și cu mine am mers la librăria englezească. Svetlana a cumpărat operele complete ale lui Saki, iar eu am cumpărat *Dracula* și *Trei povestiri* ale lui Flaubert. Ne-am petrecut restul zilei pe balconul enorm al Bojanei, mâncând cireșe și citind.

Svetlana, care se pricepea să citească cu voce tare, ne-a citit povestea *Esmé* de Saki. „Toate poveștile de vânătoare sunt la fel“, începea. *Esmé* s-a dovedit a fi o hienă.

Una dintre poveștile lui Flaubert, „Legenda Sfântului Iulian Ospitalierul“ era, de asemenea, o poveste de vânătoare. Iulian era obsedat de vânătoare și un cerb i-a spus că își va uide proprii părinți. De atunci, el nu a mai mers la vânătoare, dar din momentul în care a început să vâneze din nou și-a omorât, într-adevăr, propriii părinți.

Chiar doream să scriu o poveste despre vânătoare și comportamentul uman și am întrebat-o pe Svetlana dacă pot folosi mașina de scris a Bojanei.

— Desigur, a spus ea, ca și cum ar fi fost cel mai normal lucru din lume.

A aranjat totul pentru mine pe o masuță. Învățasem să scriu la mașină în școala generală, pe o mașină de scris electrică Smith Corona. Comparând acele

Smith Corona uriașe cu delicata Olivetti a Bojanei era ca și cum ai fi comparat o fabrică rusească de pâine cu un prăjitor de pâine. Microsoft Word era pentru copii, dar mașina de scris era Dumnezeu, iar biroul se clătina cu fiecare apăsare de tastă.

Pentru a face exerciții pe tastatura AZERTY⁶⁹, am încercat să bat la mașină propoziția cu ariciul din Madame Bovary. Greșeam de fiecare dată.

Deseori un animal de noapte, un arici sau vreo nefăstuică, poșnea prin frunze, pornind la fânătoare, sau, când și când, se auzea căzând singură, de pe sbalier, câte o piersică coaptă.

În ultima zi petrecută la Paris, am mers cu Svetlana la parada homosexualilor. Mult deasupra unui ocean de capete aflat în continuă mișcare, oameni în costume aurii alunecau pe lângă noi pe platforme. Curând am fost împinse de pe trotuar pe stradă, unde mulțimea nu mai era o mare de capete, ci un perete solid, mișcător, care îmi reamintea de fraza „un perete croit din piatră vie“. Peretele croit din piatră vie ne-a împins către mijlocul străzii. Eram chiar lângă o platformă, iar la nivelul ochilor noștri erau niște tocuri cui. Picioarele bărbatului îmbrăcat în femeie erau enorme, cu mult mai mari decât ale mele. Mă întrebam de unde făcuseră rost de pantofi de damă așa de mari.

Când m-am întors, Svetlana dispăruse. Oriunde m-aș fi uitat, nu vedeam decât bărbați. Mi-am adus aminte că Svetlana purta un cardigan roz peste un tricou alb. Am văzut o urmă de roz, dar s-a dovedit a fi un copilaș fără bluză, care stătea pe umerii unui bărbat. După ceea ce mi s-a părut o veșnicie, m-a apucat o mână mică.

— Selin! Am crezut că te-am pierdut.

— *Eu* am crezut că te-am pierdut.

Ținându-ne de mână, mi-am croit drum cu Svetlana înapoi pe trotuar. Pe lângă noi treceau marinari care distribuiau prezervative cu poze cu ancore, urmați de zece Jackie Kennedy pe o scenă plutitoare, iar apoi de un penis din *papier-maché*, de mărimea unui lansator de rachete. Platforma penisului cânta Macarena și, la *Hei, Macarena*, arunca în aer confetti albe de hârtie.

Într-un final, am ajuns pe o stradă laterală și Svetlana mi-a dat drumul la mână.

— Bănuiesc că nu are niciun rost să facem paradă pentru mândria homosexualilor, pe care nici măcar nu o avem, a spus ea.

Mâna mea se simțea părăsită.

Ne-am întors la apartament ca să pot să îmi fac bagajul. Eram neliniștită deoarece nu mai luasem legătura cu Ivan de două săptămâni. Nu înțelegeam internetul. Nu înțelegeam că este posibil să îmi verific e-mailul de la universitate la un computer din afara universității.

— Dacă ești îngrijorată, ar trebui pur și simplu să îl suni, a spus Svetlana.

— Dar nu sunt îngrijorată.

— Ba da, ești.

M-am așezat cu Svetlana pe marginea patului Bojanei. Am luat în mână receptorul și am citit numărul din mini agenda mea de telefoane Van Gogh, iar Svetlana l-a format la telefonul cu disc.

A scos un sunet străin, iar apoi un robot cu voce de femeie a vorbit rapid în

ungurește.

— Respectat ceva! Ceva ceva ceva, a spus ea.

Apoi a recitat niște numere. Am înțeles numerele. Erau numărul de telefon al lui Ivan. Îngrozită, am trântit receptorul.

— Te rog, spune-mi că nu i-ai închis mamei lui, a spus Svetlana.

— Cred că mi-a dat un număr deconectat. Era un robot.

— Ce-a spus robotul?

— Nu știu, vorbea în ungurește. Dar a spus numărul lui de telefon.

— Și apoi?

— Apoi am închis.

— Nici măcar nu ai ascultat tot mesajul?

— De ce ar fi trebuit să-l ascult? Era în ungurește.

— Chiar mă întreb uneori cum reușești să te descurci.

Svetlana a ridicat receptorul, a reformat numărul și a ascultat. După un minut, mi-a dat receptorul.

— Acum vorbește englezește.

— ... a fost schimbat, a spus robotul cu un accent britanic. Noul număr este...

Am scris noul număr în agenda de telefon, am închis telefonul și am format noul număr.

— Alooo? a răspuns un bărbat.

— Alo, am spus. Pot să vorbesc cu Ivan, vă rog?

— Eh. Un moment, a răspuns el.

— Alo? a spus Ivan.

— Bună, am răspuns eu.

— Unde ești?

— Sunt la Paris.

— Încă ești la Paris? Dar avionul nu este de la Bruxelles?

— Ba da, am o legătură la Bruxelles.

— A, bine, bine.

A urmat o pauză.

— Păi, am spus. Voiam să mă asigur că a rămas valabil.

— Voi ai să te asiguri că... ce?

— A rămas valabil.

— A rămas valabil?

— Cam așa ceva.

— Cu alte cuvinte, că nu am uitat cumva că vii?

— Păi, sau dacă nu a intervenit altceva.

A urmat o pauză.

— Nu am uitat că vii, a spus el. Oi uita eu multe lucruri, dar asta nu am uitat.

Zborul de a doua zi dimineață era la ora șapte, așa că am rezervat o mașină pentru ora cinci. Am sunat eu însămi la firma de mașini, fără să o mai rog pe Svetlana. Apoi, chiar dacă nu terminasem de făcut bagajul încă, m-am dus cu

Svetlana să alergăm pe malul râului. Era zece și jumătate seara, iar cerul era de un gri rozaliu. Am văzut o roată mare, cu toate luminile aprinse, care i-a amintit Svetlanei de o prietenă din copilărie pe care obișnuia să o chinuiască. Obișnuia să scrie despre asta în jurnalul ei: *Sanja vine la mine în 20 de minute. Cât îmi va lua ca să o fac să plângă?* Iar apoi, mai târziu: *A durat exact 3 minute și 43 de secunde.*

— Făceam un experiment științific, să văd cât poate duce Sanja, mi-a explicat ea.

Era pentru ultima dată când puteam alerga împreună pe malul Senei. Svetlana mi-a spus că am putea să încercăm să alergăm pe malul Dunării în același timp, atunci când se va afla în Belgrad.

Svetlana îmi tot reamintea să termin de făcut bagajul, dar apoi ne gândeam la ceva despre care nu vorbisserăm încă. Curând se făcuse două dimineața.

— Chiar ar trebui să îți faci bagajul, mi-a spus Svetlana. Să mă trezești înaintea să pleci.

Mi-a luat până la patru să bag totul în valiză. M-am dus pe balcon, mi-am aprins o țigară și m-am uitat la muzeu, întrebându-mă dacă avea să mai fie acolo peste o mie de ani. Când avea să nu mai fie acolo? Am făcut o ultimă baie în cada cu picioare a Bojanei, mi-am pus o rochie nouă, albastru ultramarin, cu nasturi, pe care mi-o dăduse mama, am băut o ceașcă de Nescafé și am mâncat niște pâine. La cinci fără zece am bătut-o ușurel pe Svetlana pe umăr.

Din primele zece secunde de când s-a ridicat din pat, Svetlana a observat un hanorac și o carte pe care le uitasem.

— Gândește-te la toate lucrurile pe care trebuie că le-ai lăsat aici, a spus ea.

— Dacă găsești ceva, pur și simplu aruncă-l, am răspuns eu. Nu căra nimic în Italia.

— Nu uita să mă suni la Belgrad.

M-a ajutat să-mi urc valiza în lift și am închis ușa-acordeon dintre noi. Liftul a început să se scufunde din ce în ce mai mult.

Afară mirosea a dimineață devreme. Un camion verde de salubritate a trecut pe lângă mine, stropind trotuarele și periindu-le.

Mașina, un Renault alb, a ajuns aproape imediat.

— Selin! a strigat cineva din cer.

Svetlana stătea pe balcon, în chimonoul Bojanei.

— Ți-ai uitat papucii!

Mi-a aruncat șlapii peste balcon, înfășurați într-o pungă de la Monoprix. Aproape că l-a lovit pe șofer, care deschidea portbagajul, în cap. Svetlana încă îmi mai făcea cu mâna de la balcon când taxiul a plecat.

— Rămas-bun! mi-a strigat ea în rusește. Rămas-bun!

În avion, însoțitoarea de zbor a venit cu ziare. Toți adulții le citeau. Am luat și eu unul. Din *International Herald Tribune* am aflat că un elefant de vreo patru tone și jumătate, pe nume Kika, fusese inseminat artificial în Berlin. Sperma fusese recoltată de la doi masculi și nu se putea ști cu siguranță care era tatăl adevărat, dar zoologii erau în favoarea lui Jumbo din Cleveland. Sperma lui Jumbo zburase la Berlin într-o cutie mică, termoizolată, care fusese verificată manual la punctul

de control din aeroport, deoarece razele X ar fi omorât spermatozoizii. Deci despre asta se scria în ziare.

Rubrica de cuvinte încrucișate se numea „Zooropa“. „Mamifer asiatic vizitează pădurea Bologniei?“ *Păi, asta sunt eu.* Am simțit o mână pe umăr și am văzut un bărbat cu ochelarii legați de cap cu un șnur roz.

— Dacă ai nevoie de ajutor cu ăla, întreabă-mă, mi-a spus el. Tocmai l-am terminat.

Poate fi cu adevărat exasperant să îți consideri trecutul retrospectiv. *Ce se întâmplă cu tine?* Aș vrea s-o întreb pe varianta mea mai tânără, scuturând-o de umeri. Dacă aș face asta, probabil că ar plânge. Poate că aș plânge și eu. Ar fi ca una din acele cărți ale lui Marguerite Duras, pe care am încercat să le citesc în apartamentul mătușii Svetlanei.

Elle pleure.

Il pleure.

Ils pleurent, tous les deux.

...

Mi-am petrecut cea mai mare parte a escalei de la Bruxelles în magazinul Duty Free, lichidându-mi ultimii franci francezi. M-am gândit să cumpăr un cadou pentru Ivan, dar ce? Dădeau eșantioane gratuite de Campari. Am încercat unul. Nu puteam înțelege de ce ar vrea cineva să bea ceva cu un asemenea gust. Pentru un timp, ideea de a-i cumpăra lui Ivan o cravată mi s-a părut incredibil de amuzantă. M-am uitat la cravate, încercând să-mi dau seama care era cea mai de bun gust.

La poarta de îmbarcare m-am așezat în fața ferestrelor și am încercat să citesc povestea lui Flaubert, „Irodiada“. Nu am putut trece de prima frază: „Cetatea Mahaerus se înalța la răsărit de Marea Moartă, pe un pisc de bazalt în formă de con.“⁷⁰ Am recitit-o din nou și din nou, dar nu părea să însemne ceva. În afara ferestrei, hamalii aruncau valizele ca pe niște baloturi de fân. Știam că ar fi trebuit să mă gândesc la lucruri pe care să i le spun lui Ivan. Dar de unde trebuiau să vină lucrurile – din *afara* capului meu?

Aproape toți pasagerii zborului spre Budapesta erau bărbați în costume, cu excepția unei mame și a fiicei ei, cu guri severe asemănătoare, amândouă vorbitoare de limbă maghiară, și a unui tip cu un toc de chitară, care părea să fi adormit în picioare și care avea o expresie gânditoare, șleampătă, care mi se părea familiară. L-am văzut din nou în avion în timp ce-mi căutam rândul. Acum era așezat, dar în continuare adormit.

La câteva minute după decolare, treceam deja granița cu Germania. Pe harta video, avionul alb era simultan în Belgia, Olanda și Germania, cabina de clasa I era îndreptată spre Köln, în timp ce clasa economică încă mai zăbovea în Liège, iar o aripă atingea în treacăt Heerlen. Europa era atât de mică. Părea ciudat că oamenii o luau atât de în serios.

Am scos *Învăță singur ungurește*, am citit un text despre cineva pe nume Mătușica Mariska și am memorat expresiile „Mă doare capul“, „Mă doare tare“ și

„Mă doare foarte rău“. Textul era urmat de întrebări cu răspunsuri adevărate sau false, așa-numitele întrebări *igaz-nem*. Era adevărat că mătușica Mariska avea reumatism, că ea considera că Budapesta este frumoasă, dar zgomotoasă, și că prefera coniacul în loc de salam de iarnă?

— Hei, a spus o voce de american.

Am ridicat privirea. Era narcolepticul gânditor.

— Nu faci cumva parte din programul lui Peter?

L-am recunoscut atunci, de la orientare. Numele lui era Owen. M-a întrebat cum aveam să ajung la apartamentul lui Peter.

— Mă așteaptă un prieten, am răspuns eu.

— Un prieten din programul lui Peter?

— Nu chiar.

— Am senzația că Peter nu va apărea la aeroport. A spus că poate o să vină, dar nu am un presentiment bun.

— Da, am răspuns, dând din cap.

— Te-ar interesa să împărțim un taxi? m-a întrebat Owen.

— Cred că o să merg cu prietenul meu, am spus.

A urmat o tăcere.

— Poate că ar putea să te ducă și pe tine, am spus, pentru că nu părea să existe vreo altă opțiune.

Căpitanul ne-a anunțat coborârea în zona Budapestei. Owen s-a întors înapoi, la locul lui. Nu l-am mai văzut până la coada unde se controlau pașapoartele. S-a dovedit că Owen studiasse, de asemenea, limba rusă și că petrecuse un an predând limba engleză în Siberia. L-am întrebat cum a fost. Mi-a răspuns că a fost frig.

— Nu îl văd pe Peter, a spus Owen ieșind din turnichetul din spatele meu.

Dar Ivan era acolo, citind un roman. Cartea părea atât de mică în mâinile lui, aproape instabilă, ca și cum ar fi fost pe cale să se transforme în praf. Era bronzat și părea în același timp diferit de cum mi-l aminteam, dar fără îndoială el însuși. Am fost atât de fericită, încât primul lucru pe care i l-am spus, în loc să-l salut, a fost „Mulțumesc“.

— Ce citești? l-am întrebat, bătându-l pe braț.

A ridicat privirea și a zâmbit. Citea *Gluma* de Kundera.

— Ți-am luat și ție o carte, mi-a spus el. E în mașină.

— El este Owen, am spus eu. E în programul lui Peter.

— Ivan, a spus Ivan.

Cei doi și-au dat mâna într-un mod foarte masculin, aproape furios.

Ivan mi-a luat geanta de umăr și rucsacul lui Owen și a luat-o înaintea noastră, trăgându-mi și geamantanul pe roți. Mașina lui, un Opel gri, era parcată pe un acoperiș bătut de vânt. Owen și chitara au intrat în spate. Ivan mi-a prezentat o carte numită *MAGHIARĂ suficientă*. Ilustrația copertei arăta trei femei sau păpuși, cu fuste lungi și fără picioare, echilibrând carafe de vin roșu pe cap. Ivan a pornit mașina și a dat cu spatele, cu brațul așezat pe spătarul scaunului meu.

Am răsfoit cartea de expresii. Dacă un marțian ar fi citit-o, probabil că marțianul s-ar fi hotărât să evite Ungaria.

„Aș vrea ceva pentru (mușcături de șarpe, mușcături de câini, arsuri, gingii dureroase, înțepături de albine). Aș dori niște (antiseptic, tifon, bandaj, inhalant). Este o (durere ascuțită, durere surdă, durere sâcăitoare). Mă simt (rău, amețit, slab, febril). Am (o boală cardiacă, reumatism, hemoroizi). Doare. Doare foarte rău. Durerea apare (în fiecare zi, din oră-n oră, la fiecare jumătate de oră, la fiecare sfert de oră). Mă doare tot timpul. Sunt bolnav. Copilul meu este bolnav. Este urgent. Este serios.“

„Toaleta este blocată. Sunt scăpări de gaze. Cazanul nu funcționează. Mă dor dinții. Mi-am rupt proteza. Mi-am pierdut (lentilele de contact, o plombă, geanta, cheile de la mașină, mașina, totul). Cineva mi-a furat (mașina, pașaportul, banii, biletele, portofelul, totul). Am avut un accident. Am rămas fără benzină. Mi s-a stricat mașina. Mașina mea nu vrea să pornească. Mașina mea este (la un kilometru distanță, la trei kilometri distanță). Am (o pană, parbrizul spart). Cred că problema este aici.“

„Nu închideți telefonul. E o întârziere. Îmi pare rău că am întârziat. Nu vă înțeleg. Cred că este o greșală. Nu, nu asta. Destul, mulțumesc. Nu o voi cumpăra, mulțumesc. Te rog, oprește-te.“

— O, mulțumesc! mi-am amintit să spun.

— Sper că îți este utilă, mi-a zis Ivan. M-am uitat la o mulțime de cărți și aceasta era cea mai bună. Te scutește de o mare parte din gramatica inutilă și ghidul de pronunții este foarte bun.

M-am uitat la ghidul de pronunții. Scria *Meg-kairem, hodj vaagh-yoh le aw feyait aish for-kaat*.

— Pot să arunc o privire? m-a întrebat Owen.

I-am dat cartea.

— E minunată, a spus el. Foarte utilă. Trebuie să-mi iau și eu una din asta.

Ivan i-a spus lui Owen unde putea găsi o astfel de carte. Coapsa lui dreaptă s-a legănat în spațiul dintre scaunele noastre. Era prea înalt pentru mașină. Doar mie mi se părea că părea mult mai prezent decât alți oameni, sau era un fapt obiectiv? Acum purta pantaloni scurți și, evident, purtase de ceva timp, pentru că picioarele lui erau la fel de uniform bronzate ca și brațele.

La rampa de intrare pe autostradă, genunchiul meu stâng și piciorul lui drept au intrat în contact. Mi-am mutat genunchii, ca să fie orientați către portieră. Ivan s-a uitat la mine, apoi din nou la drum.

— Îmi pare rău că este o vreme așa de rahat, a spus el. Am vrut să fie o vreme decentă când îți arăt orașul meu.

— Cred că orașul tău arată frumos, am spus eu.

Ivan a râs. Am observat atunci că cerul era aproape negru și că treceam printr-o zonă pustie, cu depozite și fabrici.

— Unchiul meu a proiectat fabrica asta, mi-a spus Ivan.

— Care?

— Cea mai mare și mai urâtă.

Ivan i-a pus lui Owen întrebări despre viața lui. Doctorand în istorie, Owen scria o teză despre Ucraina, cu „hegemonie“ în titlu. El ne-a spus că trebuie să începem să o numim doar „Ucraină“, fără articolul hotărât, deoarece în rusă „Ucraina“ însemna „frontieră“, și ca să numești o întreagă țară „Frontiera“ era insultător. Aparent, dacă o numeai pur și simplu „Frontieră“, oamenii considerau că este un nume adecvat, fără legături semantice cu celelalte situații.

Ivan ne-a arătat o mașină gri-albăstruie care era urmată zgomotos de un nor albastru de fum de dimensiunile unei mașini: acesta, ne-a spus el, era un Trabant, alimentat de același motor ca un ferăstrău cu lanț, fabricat în Germania de Est, din carton.

— Ei bine, nu carton, a recunoscut Ivan un moment mai târziu, deși nimeni nu l-a contrazis. Dar habitaclul este fabricat din plastic.

— Nu se topește?

— Nu, și asta e problema. Nici măcar nu poți să-l arzi. Mă rog, poți să-i dai foc, dar fumul este toxic. Așa că a fost indestructibilă până când... – a început să râdă. Până când vest-germanii au dezvoltat o bacterie care să o mănânce!

...

Am mers de-a lungul unui pasaj în aer liber într-o clădire de apartamente din suburbii. A apărut soarele și, deodată, s-a făcut foarte cald. Apoi soarele a intrat înapoi în nori.

— Cred că aici locuiește bunica lui Peter, a spus Ivan, oprindu-se în fața unei uși și sunând la sonerie.

Un bărbat în vârstă a deschis ușa. A vorbit cu Ivan în limba maghiară. Ivan știa atât de multe cuvinte pe care nu le folosisese niciodată cu mine! Eram obișnuită să văd că oamenii trebuie să descifreze ceea ce spune, dar bătrânul a râs și i-a dat imediat o replică.

— Este la numărul 11, a spus Ivan, după ce bătrânul s-a întors înapoi.

Am sunat la soneria de la apartamentul 11. Ușa s-a deschis. Era Peter. L-am urmat într-o cameră de zi întunecată, cu perdele de catifea trase, un pian cu coadă, plante de apartament. Erau două femei acolo: Cheryl, și ea din grupul de profesori de engleză, pe care mi-am amintit-o de la orientare, și o femeie unguroaică, cam de vârsta lui Peter.

Ne-am așezat cu toții, Owen și cu mine pe o canapea tapițată, Peter și Ivan în fotolii care erau așezate față în față, iar unguroaica, Andrea, pe un scaun din lemn cu multe unghiuri. Cheryl era așezată pe covor, sub pian.

— Hei, tu... ești sigură că nu preferi un scaun? a întrebat-o Peter.

Cheryl a clătinat din cap.

— Am geanta aici, a spus ea încet.

Andrea tocmai se mutase înapoi la Budapesta și dădea lecții de engleză. Bunica lui Peter era plecată la un joc de canastă. Daniel, un alt profesor din program, avea o mamă unguroaică, dar nu vorbea limba maghiară.

— De ce nu vorbește limba maghiară? a întrebat Ivan.

— Presupun că din cauză că în Vermont nu există nimeni cu care să

vorbească ungurește, a răspuns Peter.

— Ar putea vorbi cu mama lui, a spus Ivan.

M-am simțit vizată când a spus asta, pentru că, de obicei, vorbeam cu mama în limba engleză. Acum părea o chestie copilărească, ca orice lucru american.

— Ce mai face *Eunice*? a întrebat Peter, care avea un mod de enunțare fermă a numelor oamenilor, ca și cum ar fi corectat o greșală de pronunție.

— Face bine, a răspuns Ivan, părând în același timp și mândru, și rușinat. Cum o știi.

— Măcar a stat puțin în Budapesta?

— Nu, ne-am întâlnit la Paris și am făcut autostopul o vreme prin Italia și prin Elveția, iar apoi a plecat acasă. Își petrece vara la Cambridge, studiind cu Vogel.

— Tiranul ăla bătrân și sever?

— Se pare că se înțelege.

— Oh, se înțelege, nu-i așa? Păi, sunt sigur că învață foarte mult.

Ivan s-a încruntat.

— Nu știu cât va continua să se ascundă așa, înainte să devină cercetător. Se ascunde întotdeauna în spatele acestor obstacole, în spatele Harvardului.

— Îi *place* la Harvard.

— Îi place, îi place. Nu vrea niciodată să plece. Deja cunoaște chineză, coreeană și japoneză clasică, și totuși a găsit un alt motiv pentru a amâna să își înceapă munca pe cont propriu.

— Chineza clasică este foarte diferită de chineza modernă, nu?

— Complet diferită.

— Dar japoneza ar trebui să-i vină la îndemână.

— De ce spui asta?

— Pentru că va fi cunoscut deja unele dintre caracterele chinezești.

— *Kanji* reprezintă doar o mică parte din japoneză, a spus Ivan. Întreaga gramatică este scrisă cu *katakana*.

— Da, știu că au un alfabet fonetic pentru cuvintele străine, dar rădăcinile sunt, în esență, caractere chinezești.

— Nu, există *două* alfabete fonetice. Unul este doar pentru cuvinte străine.

În timp ce vorbeau, Ivan părea din ce în ce mai morocănos, în timp ce Peter zâmbea din ce în ce mai afabil. A sunat soneria. Au intrat doi băieți: Frank, pe care mi l-am amintit de la orientare, și Gábor, o persoană necunoscută mie, care avea sprâncene dese și căra o pungă de plastic plină cu pantofi.

— Încerc să vând niște pantofi, a spus Gábor răstit.

— Păi, să-i punem lângă ușă pentru moment, a spus Peter.

Ivan și Gábor s-au salutat dând din cap unul spre celălalt – se cunoșteau deja.

— Ce mai zici tu, *Frank*? a spus Peter. Îl cunoști pe Ivan?

Frank și Ivan fuseseră împreună la un curs despre Dostoievski. Au început să critice profesorul – același care predase cursul pe care îl urmasem cu privire la romanul de secol al XIX-lea. Gábor stătea lângă mine, s-a uitat țintă la mine și a făcut o afirmație din patru silabe, ca un strănut. M-am întrebat pentru o clipă

dacă era vorba de pantofi. Dar, când a repetat ce a spus, mi-am dat seama că este „Bună, ce mai faci?” în limba maghiară.

— Bine, mulțumesc, am răspuns.

— Gábor! Nu-mi copleși profesorii! a spus Peter.

— Trebuie să învețe, mai devreme sau mai târziu, a spus Gábor, *să supraviețuiască*.

Când au sosit și ceilalți profesori, ne-am îndreptat cu toții spre pensiunea unde aveam să stăm. Peter și ceilalți au luat tramvaiul, în timp ce eu, cu tot cu bagaje, am mers cu Ivan, cu mașina. Râul a intrat în raza vizuală, cu multitudinea lui de poduri, iar fațada gotică a Parlamentului se ridica pe marginea țărmului, arătând la fel de complicat și organic ca o formațiune de corali sau ceva care a fost mâncat în mod elaborat de termite. O femeie de bronz părea să plutească deasupra copacilor îndepărtați, ținând o frunză deasupra capului: un monument, a spus Ivan, al „salvatorilor” sovietici.

Pensiunea era cămin în timpul anului școlar. În holul întunecat, un bărbat în vârstă stătea într-o cabină cu o lampă. A smucit un registru de sub teighea. Ivan s-a aplecat și a arătat spre una dintre pagini. Omul a spus ceva arțagos. Ivan a răspuns cu o voce fermecătoare. Nu a funcționat – bătrânul a închis registrul și și-a încrucișat brațele.

— Nu o să ne dea cheile de la camere până când nu vine Peter, mi-a spus Ivan.

Împreună, am transportat toate geamantanele de la mașină până la jumătatea scărilor care duceau către lift, într-un hol întunecat, lângă o cantină. Mirosea a viață – a întreaga viață a unor oameni. Ivan s-a sprijinit de perete. Eu m-am așezat pe valiză. Ivan s-a uitat la ceas.

— Mă întreb de ce durează atât de mult, a spus el. Trebuie să mă întâlnesc cu prietenii din liceu pe Dunăre.

— Oh, am spus.

— Fac un grătar, cu un foc de tabără. Acolo cresc cireșe și prune. Unul dintre prietenii mei, prietena lui vorbește rusă. Cel puțin, ea zice că studiază literatură rusă, așa că ar trebui să vorbească rusește. Putem afla. Și toți, cel puțin, vorbesc oarecum engleză. Prietenul meu de la Harvard, Imre, va fi acolo, așa că bineînțeles că vorbește engleză, exact așa cum vorbesc și eu.

— Mișto, am spus, intrigată de motivul pentru care îmi spunea aceste lucruri. Am fost foarte surprinsă când m-a întrebat dacă vreau să merg.

— Sigur, am spus.

— *Vrei?* a spus el.

— Numai dacă nu e un deranj.

— Nu, lasă prostiile. Chiar mă bucur.

Ivan a spus că am putea la fel de bine să lăsăm bagajele acolo și să plecăm: ceilalți nu se puteau pierde pentru că Peter era cu ei. Am întrebat dacă ar trebui să-mi las valiza cu ceilalți.

— Cumva, nu cred că ceilalți vor fi prea fericiți să-ți ducă valiza la etaj, a spus

Ivan. O voi lua înapoi la mașină.

Afară, soarele a reapărut. Aerul era fierbinte, strălucitor și nemișcat.

— Deci, a spus Ivan în timp ce mergeam cu mașina prin oraș, cum a fost la Paris?

— A fost bine, am răspuns. Anumite momente au fost cam tensionate.

I-am explicat cum trebuia să nu o las pe Svetlana să se simtă ca o a treia roată de la bicicletă cu Bill și Robin, ceea ce Bill nu părea să aprecieze mereu.

— Bill este cel cu care era în avion? Credeam că e prietenul ei, după felul în care dormeau.

— Nu, e prietenul lui Robin.

— Și unde era ea?

— Era pe rândul din față.

— Era și ea în avion?

— Da, pe rândul următor.

Ivan s-a încruntat.

— Acest Bill a fost cam măgar, nu? a spus el.

M-am bucurat când mi-a spus asta, pentru că însemna cu siguranță că Ivan nu era ca Bill, că nu se comporta cu mine așa cum se comportase Bill cu Svetlana.

— Nu ne-am înțeles prea bine, am răspuns eu. Apoi a venit mătușa Svetlanei și a început să spună cum, când era de vârsta noastră, dădea petreceri pentru nepoata doctorului Marina Tsvetaeva. Apoi a obligat-o pe Svetlana să-și facă o coafură de 600 de dolari și să își cumpere o rochie de 2 000 de dolari. Așa că Svetlana era anxioasă în legătură cu feminitatea și rochiile.

— Ahaaa. Ai fost și tu anxioasă în legătură cu feminitatea și rochiile?

Am roșit și am devenit incapabilă să scot vreun cuvânt. A așteptat o vreme, apoi a renunțat.

— Deci, spune-mi despre Svetlana, a spus el. Presupun că este incredibil de inteligentă.

— Da, am spus. Gândește foarte diferit față de mine. Ea nu vede niciodată nimic ca pe un eveniment izolat – construiește întotdeauna un cadru. Orice ai face reprezintă un simptom al întregii tale personalități și un rezultat al istoriei civilizației occidentale, sau o metaforă a civilizației occidentale, sau ceva legat de civilizația occidentală. În timp ce, pentru mine, totul pare atât de mult ca un caz individual, și îmi este greu să mă gândesc la civilizația occidentală. Uneori sunt foarte impresionată de modul în care face ca toate părțile să se potrivească împreună. Dar, alteori, nu pare adevărat.

Ivan a încuviințat, de parcă știa ce vreau să spun.

— Cel mai bun prieten al meu din liceu, Dávid, așa este, a spus el.

Am încercat să mă gândesc la ceva ce să-l întreb despre Dávid, pentru a prelungi sentimentul că realmente vorbim unul cu celălalt. Dar nu m-am putut gândi la suficiente întrebări și momentul a trecut repede. Afară, pe fereastră, erau o mulțime de lumini albe și niște panouri, una cu o imagine a unui baton Magnum gigant, iar alta cu o reclamă Benetton, care arăta o femeie blondă subțirică și un bărbat african superb, înveliți împreună într-o pătură. Nu-mi

puteam imagina cum erau viețile lor.

— Ce ți-a plăcut cel mai mult la Paris? m-a întrebat Ivan.

M-am gândit la ce îmi plăcuse și nu îmi plăcuse la Paris. I-am spus că mi-a plăcut să alerg pe malul Senei cu Svetlana.

— Ne-am dus aproape în fiecare seară, am spus.

— Te-ai dus să alergi în timp ce erai în Paris? Asta a fost partea ta preferată?

Am încuviințat.

— Mi-a plăcut să văd luminile.

— Hmm. Bine.

— Ție ce ți-a plăcut cel mai mult la Paris?

— Montmartre, a răspuns el imediat. Părea că este cea mai vibrantă parte a orașului. Ți-a plăcut Montmartre?

— Mi-a plăcut. Dar, nu știu. Am fost la Sacré-Coeur seara și m-am speriat.

— Ce a fost așa înfricoșător?

— Cripta, bănuiesc...

Mă gândeam la băiatul pe care-l văzusem plângând.

— Sacré-Coeur? Te-ai speriat de Sacré-Coeur?

— Da, cred că am fost speriată de Sacré-Coeur.

La o oarecare distanță în afara orașului, motorul s-a oprit chiar în mijlocul drumului. Ivan a tras pe dreapta și mașina s-a afundat într-un șanț nisipos.

— Asta se întâmplă foarte des, a spus el. Trebuie să fac rost de niște apă. Crezi că restaurantul chinezesc are apă?

Se uita la o clădire roșie, cu un acoperiș ca de pagodă. Pe un panou roșu scria, cu pictograme galbene făcute cu pensula, RESTAURANT CHINEZESC în limba maghiară.

— Cred că și în China se bea apă, am răspuns.

Speram că acest lucru să sune amuzant, dar nu a fost așa.

— Ce? a spus Ivan.

— Nu contează, am spus.

— Nu, spune-mi.

— Nimic.

— Dar ce-ai spus?

— Cred că restaurantul chinezesc o să aibă apă, am spus.

— Îhî, a spus Ivan. O să vedem.

Luând un borcan din portbagaj, a traversat strada, care se unduia în căldură. Chiar în fața noastră era o piață cu o gară, un stand de ziare, telefoane publice și o statuie abstractă galbenă, genul pe care îl numeam acum cu Svetlana ceas solar modern. Soarele se reflecta în ferestrele restaurantului chinezesc, dar înăuntru puteai distinge cabine de vinil roșii și sticle de sos de soia ca niște femei micuțe, câte una pe fiecare masă. Ivan a dispărut în clădire și a reapărut la fereastră. A vorbit o vreme cu o chinezoaică. În cele din urmă, i-a luat borcanul, s-a dus în spatele restaurantului, apoi s-a întors, ținând acum borcanul cu ambele mâini.

— Au avut apă, a spus Ivan, ridicând capota. La început am crezut că nu

dorește să-mi dea apă, dar s-a dovedit că ea nu știa limba maghiară. Știa germană, totuși, din nu știu ce motiv.

Era ceva tolerant și amuzat în felul în care a spus „ea“.

A deșurubat ceva și a turnat înăuntru apa. Aburul a șuierat cu furie. S-a întors în mașină și a dat la cheie. Motorul a hârâit de trei ori, apoi a început să meargă. Dar, când Ivan a încercat să se întoarcă înapoi pe drum, s-a auzit un sunet îngrozitor de furie impotentă, iar mașina nu s-a mișcat – era blocată în nisip. Roțile se învâртеau în gol.

— Poate ar trebui să ies? am spus, ieșind afară.

Eram sigură că greutatea mea oprea mașina. Și totuși, roțile se învâртеau fără să întâmpine vreo rezistență. Ivan a băgat mașina pe liber și a ieșit să o împingă.

— Pot să împing și eu, am spus.

— Este mai util dacă te întorci în mașină să ții de volan.

M-am așezat pe scaunul șoferului și mi-am pus din reflex centura de siguranță. Apoi mi-am scos-o din nou, roșind. Mi-am pus brațul drept pe scaunul pasagerului și m-am uitat afară prin lunetă. Ivan a făcut un pas înapoi și și-a aruncat greutatea în bara de protecție din spate. Mașina s-a balansat înainte. Ivan s-a apucat cu brațele de portbagaj. Mușchii îi ieșeau în evidență, transpirația formase un triunghi pe cămașă, iar mașina se balansa înainte și înapoi până când, cu un zgomet hârâitor, anvelopele au prins aderență. Am tras de volan către drum. Mașina nu avea servodirecție, la fel ca bătrânul Volkswagen al mamei mele. În oglinda retrovizoare l-am văzut pe Ivan, pe jumătate alergând în spatele mașinii, și am simțit disperare și invidie. Bineînțeles că nu mă putea iubi, nu când trăiam prin atât de multe straturi, când m-am speriat de Montmartre și când mi-am pus o centură de siguranță pentru a scoate o mașină dintr-un șanț.

Mașina a urcat hurducându-se pe asfalt și am îndreptat volanul. Ivan s-a îndreptat de spate, așa că i-a dispărut capul din oglindă.

M-am gândit să trec peste cutia schimbătorului de viteze pe scaunul din dreapta, dar în schimb am ieșit din mașină și am ocolit-o. Ivan s-a așezat pe scaunul șoferului, și-a frecat mâinile murdare de ulei și s-a uitat în jur, poate după un șervețel. Mi-am deschis geanta și am scos unul dintre șervețelele cu alcool pe care mama mi le dăduse de la spital. Ivan a părut și mai încruntat.

— Uau, a spus el pe un ton misterios. Mulțumesc!

Am înregistrat această informație cu un suspin interior: deci nu trebuia să ai cu tine șervețele cu alcool.

Ivan a îndesat ambalajul și șervețelul înnegrit în scrumieră, a pornit mașina, a aprins avariile.

— Te-am urmărit cum ții de volan, a spus el. Mi-am dat seama că știi să conduci foarte bine. Probabil conduci mult.

— Am carnet de aproape doi ani, am răspuns.

— Probabil că există multe alte lucruri pe care le faci foarte bine, pe care nu le știu, a spus el.

N-am zis nimic.

Am parcat pe un teren viran în fața unui magazin alimentar.

— Este un grătar, așa că ar fi bine să aducem și noi ceva, a spus Ivan.

Cuvântul „noi“ mi-a dat un sentiment neplăcut, ca și cum deja aș fi făcut ceva greșit – de parcă aveam unele avantaje gratuite. Am dat să ies din mașină.

— Poți aștepta aici, dacă dorești, mi-a spus Ivan.

L-am urmărit cum a intrat în magazin și am răsucit în minte, pe toate părțile, posibilul motiv pentru care a spus asta. De ce aș *vrea* să aștept în mașină? Am ieșit, dar nu am putut să mă hotărâsc să intru în magazin. Am văzut o cabină de telefon și mi-am amintit că i-am promis mamei că o s-o sun din Budapesta. Am intrat și am încercat să formez AT&T⁷¹, dar aveai nevoie de o rezervă de monezi.

M-am întors în mașină și m-am așezat de-a curmezișul, cu ușa deschisă. *MAGHIARĂ suficientă* se afla pe bord. M-am uitat la capitolul despre cumpărăturile de alimente, la câteva dintre frazele pe care Ivan le-ar fi putut folosi în acel moment. Vocabularul pentru „măcelar“ includea desenul unei vaci împărțit în 13 sectoare numerotate. Cât de remarcabil că ar fi trebuit să fii capabil să numești 13 bucăți de carne de vită după ce fusesseși mușcat de un șarpe și mașina ta fusese furată.

— Ai învățat ceva util?

Ivan se întorsese cu o sacoșă de plastic care părea grea.

— Mușchi file fraged, am spus în limba maghiară, arătându-i cartea.

— Hmm?

S-a uitat la imagine.

— Ai putea să lucrezi într-o fabrică de carne.

Unul dintre prietenii săi se întâlnea cu o fată din Slovenia care nu vorbea deloc ungurește; ea se mutase în Ungaria doar pentru a fi cu el și își găsisese un loc de muncă într-o fabrică de ambalat carne. Ivan a pomenit-o de mai multe ori. În Slovenia fusese studentă la inginerie.

Mergeam pe jos printr-o mlaștină, printre ferigi și copaci pitici. Ivan mânca prăjituri în formă de bobine dintr-o cutie de plastic.

— Ești sigură că nu ai vrea niște prăjituri? a spus el.

— Nu, mulțumesc, am răspuns.

A apărut un câine vagabond. Coada lui flocoasă și vâjnoasă mi-a reamintit de frunza de palmier a unui sclav egiptean dintr-un film, dată pe repede-nainte.

— Pare un câine destul de amuzant, a spus Ivan.

Ținea cutia de prăjituri cu brațul întins, deasupra capului câinelui. Câinele dansa pe labelle din spate și chelălăia.

— Nu-ți place că tachinez câinele, a observat Ivan, uitându-se la mine.

I-a aruncat câinelui o prăjitură. Câinele a hăpăit-o. Ivan a încercat să scoată ceva din buzunar.

— Poți să ții asta pentru o clipă? m-a întrebat el, dându-mi cutia de prăjituri.

În clipa în care am luat-o, câinele cel amuzant a sărit pe mine, suindu-se cu labelle pe rochia mea.

Am ținut cutia mai departe de corp și am aruncat una dintre prăjituri la câțiva metri distanță. Câinele a fugit să o ia.

— Ah! a exclamat Ivan cu tristețe.

La început am crezut că era supărat că am irosit o altă prăjitură pe câine. Apoi m-am uitat în jos și mi-am dat seama că rochia mea era acoperită cu noroi.

— Îmi cer scuze, a spus el.

— E în regulă, am răspuns. Iese la spălat.

Ivan s-a uitat încruntat către pământ, apoi și-a ridicat privirea.

— Știi, nu am făcut-o intenționat.

— Pardon?

— Nu ți-am dat dinadins să ții prăjiturile.

Sentimentul de jignire mi-a tăiat respirația. Nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte că o făcuse intenționat.

— Ar fi bine s-o scoți, a spus el. Rochia.

— S-o scot?

— O să ți-o spăl la mine acasă. S-ar putea să nu aibă mașini de spălat în sate. O să ți-o aduc mâine.

— Chiar nu e nevoie.

— Măcar atât să fac. Oricum, lucrurile tale sunt în mașină, îți poți schimba hainele.

Ne întorseserăm deja la mașină. Câinele ne urma. Ivan a mâncat ultima prăjitură, a îndesat cutia în punga de plastic și s-a prefăcut că lovește câinele cu piciorul. Câinele a fugit.

Ivan a deschis portbagajul, a mers în jurul mașinii și s-a oprit cu spatele la mine, sprijinindu-se de capotă. Mi-am deschis valiza. Toate hainele mele erau acolo, unde le pusesem la Paris. Mi-am scos sandalele și mi-am pus o pereche de blugi pe sub rochie. Apoi am scos un tricou. Cât de repede am putut, mi-am scos rochia și mi-am pus tricoul.

— Ești decentă? a întrebat Ivan.

— Nu știu, am răspuns.

Ivan mi-a dat o pungă de plastic, pentru rochia murdară. Mai degrabă aș fi aruncat-o în râu, dar am mototolit-o și am băgat-o în pungă.

— O să ți-o dau mâine, a spus el.

Am mers înapoi prin mlaștină și am ieșit pe marginea unei plaje umede, unde un grup de băieți și fete jucau volei. Ivan a strigat ceva. Jucătorii ne-au făcut cu mâna și unul dintre ei a venit către noi. Subțire și asemănător unui heruvim, cu ochi albaștri strălucitori, purta un sort alb și o cămașă albă pătată.

— Imre, ai cunoscut-o pe Selin? a întrebat Ivan.

— Nu, a spus Imre, privindu-mă cu ochii lui albaștri, strălucitori. Dar cred că știu totul despre ea.

Imre i-a spus ceva în ungurește lui Ivan, iar Ivan i-a răspuns ceva înapoi.

— Deci, mi-a spus Imre, ai venit în vizită.

— Corect, am spus.

— Cât stai?

— Cinci săptămâni.

— Cinci *săptămâni*?

— Nu în Budapesta. Este un program de predare a limbii engleze în sate.

— Vrei să spui că ești în programul lui Peter? Ai fost vreodată într-un sat unguresc?

— Nu.

— Or să fie o grămadă de oi. Îți plac oile?

Am ridicat din umeri.

— Oile sunt în regulă.

— Ce ar fi trebuit să te fi întrebat este, îți plac ciobanii? Țsta este scopul programului, de a preda limba engleză ciobanilor. Îți plac ciobanii? Ai predat vreodată engleza unor ciobani? Ai predat? m-a întrebat el imperios când nu am răspuns. Ai predat vreodată engleza ciobanilor?

— Există un început pentru toate, am spus eu.

O fată cu un păr negru, ondulat, i-a strigat ceva lui Imre, care s-a reîntors în joc.

— Îți place voleiul? m-a întrebat Ivan.

— Nu, am răspuns. Dar poți să te joci, am o carte.

— Neah, nu prea îmi place voleiul.

Ivan s-a așezat pe pământ, punând lângă el o cămașă cu mâneci lungi pe care o cărase cu el. M-am așezat lângă el, ridicând automat cămașa. Pământul era umed. Mi-am dat seama că ar fi trebuit probabil să stau *pe* cămașă. Era o cămașă moale, de culoarea vinului – mi-o aminteam de la școală. Am ținut-o în mână și

am urmărit jocul de volei. Imre a plonjat pe nisip, dar mingea a zburat în direcția greșită, aproape în apă.

— Ce mama naibii face? a spus Ivan.

— Nu știu, am răspuns.

A răs.

— Hei, vrei să alergi de-a lungul râului?

— Ce?

— Am putea alerga de-a lungul râului. Așa cum ai alergat și pe Sena.

— Oh! Nu, e în regulă.

— Atunci, de ce nu mergem să ne plimbăm doar?

Ne-am ridicat. I-am dat înapoi cămașa, apoi am regretat. De ce nu am ținut-o puțin mai mult?

Am mers pe jos până la un chei. Ivan mi-a povestit despre prietenul său din liceu, care explora peșteri neolitice și aduna pietre, doar că într-o zi s-a dovedit că adunase niște roci radioactive, iar părinții lui l-au obligat să le arunce. Unui alt prieten îi plăceau scufundările și a vizitat o corabie vikingă naufragiată în Finlanda. Cu o zi înainte ca arheologii subacvatici să-și facă inventarul, el s-a scufundat și a pus o statuie a unei gimnaste unguroaice în interiorul corabiei, care a fost inclusă în inventar. Apoi era o poveste despre un dulap de taxidermie de la școala lor.

Având sentimentul că trebuia să spun ceva, i-am povestit despre vremea în care profesorul meu de biologie m-a trezit aruncându-mi în cap o mreană de mare moartă.

— O ce?

— O mreană de mare.

— Ce e aia?

— Un fel de țipar. Înoată în amonte, ca somonul.

— Oh, a spus el.

Părea să se fi zis cu zoologia.

— Toată lumea spune că Parisul este foarte scump, a spus Ivan. Nu cred că este chiar atât de scump. Tu?

— Cred că nu.

— Vinul este ieftin, pâinea este ieftină. Brânza este ieftină.

— Pâinea este ieftină, am fost de acord.

Nu cumpărasem vin sau brânză.

— La un moment dat, au fost reduceri la kumquat.

— Că veni vorba de brânză: într-o zi am adormit pe o bancă și cineva ne-a furat carcasa aparatului de fotografiat...

Ivan a început să tușească.

— Oh, nu, am spus.

— ... dar înăuntru, a spus el, și mi-am dat seama că nu era tuse, ci începuse să râdă, era doar niște brânză! Ha!

— Aha, am spus. Amuzant.

— Am răs mult timp, gândindu-ne la hoțul care va deschide carcasa

aparaturii de fotografiat, iar înăuntru n-o să fie decât niște brânză.

După un moment, Ivan a râs și și-a dres glasul.

— Ia uite, câinele ăla din nou.

Avea dreptate. Era câinele.

— Are niște ochi atât de expresivi, a spus el. Sunt oarecum dostoevskieni.

— Sunt?

— Cred că da. Ți place Dostoievski?

— Așa și-așa.

M-am uitat la el.

— Ție ți place Dostoievski.

— Da, a spus el.

Am început să dezmierd câinele, mângâindu-i fruntea și urechile mătăsoase. S-a așezat, și-a închis ochii și a măturat pământul cu coada. I-am întors urechile pe dos. A scuturat din cap și le-a întors din nou la loc.

— Nu-i place să aibă urechile date peste cap, am spus.

— E oare atât de ciudat?

Ivan mi-a atins urechea cu dosul palmei. Am simțit cum îmi înțepenește trupul, m-am umplut de spaimă. Și totuși, știam că vreau să mă atingă – nu-i așa? Nu era asta politica mea generală?

— Ție ți-ar plăcea dacă cineva ți-ar întoarce urechea pe dos? m-a întrebat el, trăgându-mă ușor de ureche.

Oroarea s-a intensificat și mi-a coborât în stomac. Știam de la cursul Shakespeare că urechile erau sexuale. Făcea mișto de mine – de politica mea generală? Și oare nu avea dreptate, că am chinuit câinele?

— Nu, am spus.

Și-a retras mâna. Pământul părea să cadă și, de fapt, cădea – cheiul pe care stăteam nu era deloc un chei, ci o plută de lemn care sălta pe apă. Câinele a făcut un pas mic pentru a se stabili și a dat din coadă.

— Să arunc câinele în râu? m-a întrebat Ivan.

— De ce vrei să arunci câinele în râu?

— Când văd un râu mă face să vreau să arunc ceva în el. Și nu pot să te arunc pe tine în râu.

Deși puteam să-mi dau seama că asta ar fi trebuit să sune ca o glumă, m-am simțit insultată și umilită.

— Oh, am spus.

El a oftat.

— Cred că nu-ți convine să arunc câinele în râu.

Ivan spunea o altă poveste. El și prietena lui încercau să ajungă la Verona, dar când au urcat într-o mașină și au spus „Verona“, italienii au spus „Ah, Roma!“, și au trebuit să repete „Verona, Verona“. Asta era toată povestea.

— Ați mai ajuns la Verona? am întrebat eu.

— Am ajuns, a spus el.

Nu părea să vrea să vorbească despre Verona.

— Deci, ce nu-ți place la Dostoievski?

Am crezut că trecusem de asta.

— Îmi dă un sentiment de jenă și oboseală.

— De ce?

— Nu știu.

— De ce crezi asta?

— Inventează aceste probleme care se presupune că sunt complicate, iar apoi se ambalează atât de mult în privința lor – ca și cum ar fi iadul, ca și cum ar fi o umilință intolerabilă, punctul matematic culminant al înjosirii. Dar, pentru mine, niciunul dintre aceste lucruri nu pare să fie infernal, umilitor sau complicat în mod deosebit. Când nu mă pot ambala eu însămi, mă simt jenată. Și obosită.

— Uau! Chiar și *Crimă și pedeapsă* te face să te simți așa?

Am încuviințat.

— Este ca și cum ar comite un gest de o moralitate îndoielnică, deprimant, cum ar fi să ucidă o bătrânică și, în loc să fie de o moralitate îndoielnică și deprimant, se presupune că ar trebui să fie o criză filozofică cutremurătoare.

— Dar nu crezi că există un conflict filozofic? Nu crezi că, într-un fel, Raskolnikov este îndreptățit să o omoare? Dacă acesta era singurul mod în care ar fi putut să studieze?

— Bănuiesc că da, am răspuns. Dar cum ar putea fi asta singura cale? De ce nu putea face altceva?

— Dar atunci nu ar exista nicio poveste.

— Probabil.

— Nu este o întrebare adevărată – ce este atât de rău, *practic*, să ucizi o bătrână pe care nimeni nu o place? Personal, acea bătrână mă enervează foarte tare. Văd femei de genul ăsta în tramvai tot timpul. Se așteaptă întotdeauna să le cedezi locul pe scaun. Câteodată citesc și mă enervează foarte tare că trebuie să-i cedezi scaunul pentru ca ea doar să stea acolo și să nu se gândească la nimic.

M-am întrebat de ce mi-a spus ceva atât de teribil despre el însuși.

— Ai simțit o picătură de ploaie? am întrebat eu.

Ivan s-a încruntat.

— Da.

Ne-am întors la mașină și am stat înăuntru să așteptăm să treacă ploaia.

— Despre ce vorbeam? a întrebat Ivan.

— Despre cum este bine să sacrifici femeile în vârstă dacă asta îți dă posibilitatea să te dezvolți pe plan intelectual, am răspuns.

El a râs.

— Nu spun că aș omorî pe cineva. Doar am gânduri violente în tramvai și asta mă ajută să mă raportez la Dostoievski. Tu nu ai avut niciodată astfel de gânduri?

— Nu știu, am spus. Cu siguranță sunt momente când sunt obosită și nu vreau să renunț la locul meu în autobuz pentru niște persoane în vârstă. Dar mă deprim, nu mă înfurii – cum ar fi, că o să fiu o femeie bătrână într-o zi, și chiar mai obosită decât acum. Niciodată nu consider că merit scaunul mai mult doar

pentru că citesc o carte.

Îngrijorată că aş putea părea ipocrită, am adăugat:

— Poate că doar pentru că nu citesc în autobuz; mă face să am rău de maşină.

Colegii lui Ivan, acum în număr mai mare, stăteau în jurul unui foc de tabără, scoţând coaja de pe beţe de lemn şi folosindu-le pe post de frigărui pentru bucăţi de slăninuţă. Țineau grăsimea deasupra focului, apoi o picurau pe pâine şi mâncau pâinea. Nu mâncau de fapt deloc slăninuţa, doar o picurau pe pâine. Ivan a ascuţit un băţ pentru mine. Când a ajuns la mine slăninuţa, pe o tavă dintr-un fel de polistiren, am luat o bucată şi am depus ceva efort să o înfig pe băţ. Chestia e că nu voiam cu adevărat o bucată de slăninuţă înfiptă pe un băţ.

— Eşti prea blândă, a spus Ivan.

A luat slăninuţa şi a înfipt-o în băţ. Am ținut-o deasupra flăcărilor o vreme, dar nu mă vedeam mâncând-o sau picurând-o pe ceva, așa că am dat-o înapoi.

— Cred că trebuie să mănânci așa ceva încă din fragedă copilărie ca să-ți placă, a spus el, scuzându-se şi tăind o felie de pâine.

Unii dintre prietenii lui Ivan m-au întrebat de unde sunt. Au devenit atenţi când am spus că numele meu este turcesc, dar şi-au pierdut imediat interesul când am spus că, de fapt, crescusem în America. Au renunţat repede să vorbească cu mine şi au trecut la maghiară. În realitate, puteam să înţeleg foarte multe dintre cuvintele pe care le spuneau, pentru că multe dintre ele erau numere. Făceau nişte afirmaţii pline de numere ungureşti şi râdeau cu hohote. Toţi fuseseră la un liceu special de matematică.

— Vorbesc despre cât de mult balast ar trebui să arunce din balonul cu aer cald, a explicat Ivan. Eşti sigură că nu vrei nişte pâine? Cel puţin ia o roşie.

Se întunecase. M-am uitat la flăcări şi am numărat diferitele culori: portocaliu, galben, alb, albastru. Am mâncat o roşie.

Cineva din apropiere repeta un cuvânt care semăna cu „Sonia“.

— Sonia, Sonia!

M-am întrebat ce înseamnă asta.

— Sonia-Selin!

Mi-am dat seama că era Imre, care mă striga Sonia, şi m-am simţit atât de trădată, că abia mai puteam să vorbesc.

— Da? am îngăimât.

— Pâinea, a spus Imre.

M-am uitat la el.

— Ce?

— În spatele tău, în pungă.

M-am întors. Bineînţeles, era o pungă cu pâine. I-am dat-o. Nu a luat-o.

— Trebuie să aplici un cuţit, a spus zâmbind.

— Pardon?

— Trebuie să aplici cuţitul pe pâine.

— Vrea să spună să o tai, a spus Ivan. Cuţitul e la tine.

Nu se înșelau; cuțitul pentru pâine era chiar lângă mine. M-am uitat de la cuțit la Ivan, la Imre și înapoi la Ivan. După o clipă, Ivan a luat pâinea și cuțitul, a tăiat o felie și i-a dat-o lui Imre.

— Mulțumesc, a spus Imre.

M-am ridicat.

— Pleci undeva? a întrebat Ivan.

— Ar fi bine să o sun pe mama, am spus eu. Să-i spun că am ajuns aici cu bine.

— Acum? Nu știi dacă e un telefon pe-aici.

— Am văzut un telefon public, aproape de locul unde ai parcat. În afara magazinului.

— Ai văzut? De ce nu ai sunat-o când eram acolo?

— Nu aveam monezi.

S-a încruntat.

— Ai fi putut să-mi ceri o monedă.

Nu am răspuns.

— Deci nici acum nu ai nicio monedă, nu?

— Așa e.

— Și cum o să suni?

— O să cumpăr ceva de la magazin și o să primesc rest.

— S-ar putea ca magazinul să nu mai fie deschis. Ai forinți?

— Am cecuri de călătorie.

— Cecuri de călătorie? De ce ai cecuri de călătorie?

M-am simțit extrem de mizerabil. De ce avea cineva ceva?

— Deoarece călătoresc, am spus eu.

Mama îmi dăduse cecurile de călătorie. Le semnasem la masa noastră din sufragerie.

— Este mult mai bine să folosești cardul bancar. Poți merge direct la o bancă și vei obține un curs de schimb valutar mai bun.

— Nu mi-am adus un card bancar. Nu știam că va funcționa aici.

— Ar merge mai bine decât cecurile de călătorie.

Ivan s-a căutat prin buzunare.

— Nici eu nu am mărunți. O să merg cu tine la magazin.

M-am așezat înapoi.

— Nu contează, pur și simplu o să sun mâine.

— Dar mama ta se așteaptă să o suni azi?

— Păi... s-ar putea să fi uitat ziua exactă.

— Îhî. Și dacă nu a uitat, am senzația că va fi îngrijorată. Am dreptate?

N-am spus nimic.

Ivan și-a dres vocea și le-a spus ceva prietenilor lui, dând din cap în direcția mea. Am recunoscut cuvântul pentru mamă, care a fost reluat în jurul focului de tabără cu diferite diminutive: *anya*, *anyu*, *anyus*, *anyuska*.

Magazinul era încă deschis.

— Îmi pare rău pentru mâncare, a spus Ivan. Vrei să mănânci ceva? Niște prăjituri?

— Nu, mulțumesc, am răspuns.

A cumpărat oricum niște prăjituri și mi-a dat o monedă.

— Dar ai nevoie de un fel de număr de acces, a spus el. Știi ce e ăla?

— Da.

— Știi? Bine, atunci.

Stătea în fața cabinei de telefon, cu spatele la mine. Am intrat și am format numărul.

M-am uitat la ceas în timp ce telefonul suna. Era patru după-amiaza în New Jersey. Mama a răspuns.

— Ai ajuns? Unde ești? a spus ea în turcă.

— Sunt în Budapesta, am spus. Abia am ajuns.

— Este totul în regulă? Te-ai întâlnit cu prietenul tău? Se comportă ca o ființă umană?

— Totul este în regulă. Toți se comportă ca niște ființe umane.

— Dar vocea ta spune altceva. De unde suni? Prietenul tău ungur este acolo?

— Sunt într-o cabină telefonică. Prietenul meu ungur așteaptă afară.

— Așteaptă afară? Păi, nu te mai rețin. Dar stai să nu uit să-ți spun: te-a sunat cineva. Ai aplicat pentru un loc de muncă în vara asta în Turcia, ca cercetător?

— Nu, am spus. Oh, vreau să spun da – pentru *Let's go*, pentru un ghid de călătorie.

— *Let's go*, exact. Au sunat de acolo. Vor să mergi în Turcia acum, timp de opt săptămâni. Le-am spus că nu cred că poți să mergi, dar că oricum o să te întreb.

— Nu, nu pot să plec acum de aici. Aș putea merge în luna august.

— August, nu? Asta am spus și eu. Dar au spus că va trebui să pleci imediat și să petreci acolo opt săptămâni.

— Atunci nu o să meargă.

— Păreau supărați – părea că vor cu tot dinadinsul să mergi.

— Dar am aplicat pentru un loc de muncă la ei acum o mie de ani și ei m-au refuzat.

— Te-au refuzat? Păi, sper că sunt mulțumiți acum. Au spus că puștiul care se dusese a avut *probleme emoționale* și a trebuit să se întoarcă în Boston.

A spus „probleme emoționale” în engleză.

— Nu am crezut că poți merge. Nu m-am putut abține să nu mă gândesc căt de bine ar fi fost să fii acum frumușel în Turcia, în loc să te târăști prin Dumnezeu știe ce sate ungurești.

— Dar este foarte multă nevoie de mine în Dumnezeu-știe-ce -sate-ungurești.

— O, bineînțeles, tu ești singurul lucru care lipsea din satele ungurești!

— Ce face mama ta? m-a întrebat Ivan pe drumul de întoarcere la focul de

tabără. S-a bucurat că ai sunat-o?

— Da.

I-am spus despre *Let's go* și puștiul cu probleme emoționale.

— Poate că este adevărat că toți cercetătorii din Turcia au o cădere nervoasă, am spus. Mă întreb dacă și eu aș fi avut o cădere nervoasă.

— În Turcia? Nu ai fi avut o cădere nervoasă. Tu le-ai fi provocat lor o cădere nervoasă.

I-am iertat foarte multe când a spus asta. L-am iertat pentru aproape tot.

Flăcările focului de tabără scăzuseră. Periodic, o ramură se dezin-tegra în cărbuni, iar întreaga structură a focului se micșora cu câțiva centimetri. Ivan mi-a dat o bucată de pepene verde.

În cele din urmă, au stins focul, s-au ridicat, au adunat sticlele și gunoiul. Ivan vorbea cu Dávid, Imre și cu un băiat îmbrăcat cu o jachetă din piele.

— Plecăm acum, mi-a spus Ivan. Luăm niște oameni cu noi.

— Bună, au început cu toții să-și spună unul altuia. Bună, bună.

„Bună“ însemna atât bună, cât și la revedere. Nu m-am plictisit deloc să-i observ pe unguri cum se salută unii pe alții cu voci serioase, și cum se îndepărtează apoi în direcții opuse.

Micul magazin era închis când ne-am întors la Opel. Cei trei băieți s-au băgat în spate, iar eu am stat în față, cu Ivan. Mașina mirosea puternic a slăninuță și a foc de tabără. Am adormit aproape imediat.

— Ai auzit ce-am spus, Sonia? m-a întrebat Imre la un moment dat.

— Nu, am răspuns.

— Păcat, a spus el. A fost amuzant.

Asta chiar m-a făcut să râd. Ce măgar, m-am gândit, și am adormit la loc.

Mașina s-a oprit, iar Imre și băiatul cu jacheta de piele s-au dat jos la un colț pustiu, unde se întâlneau două străzi neluminate.

— Am scăpat de doi, mi-a spus Ivan, dând cu spatele într-o alee. Tu ești următoarea.

Am trecut prin centrul orașului, dincolo de toate podurile iluminate și de hotelurile internaționale, unde adulții se aflau din motive care nu aveau legătură cu grătarele, iar apoi am urcat Dealul Castelului, unde Ivan l-a lăsat pe Dávid pe o stradă îngustă, străjuită de clădiri gotice.

— Am hotărât că este, de fapt, mai rapid să o luăm mai întâi pe aici și să te las la pensiune pe drumul de întoarcere, a spus el.

Era aproape unu noaptea când am ajuns la pensiune. Toate luminile erau stinse.

— Am uitat de ora stingerii, a spus Ivan, parcând mașina. Va trebui să vorbesc cu portarul.

În holul întunecat, același bărbat în vârstă stătea în aceeași cabină cu o lampă galbenă. El și Ivan s-au certat. Bătrânul a repetat cuvântul „timp“.

— Hai să plecăm de aici, a spus Ivan în cele din urmă.

Ne-am întors la mașină. Mi-a spus că portarul nu mă lăsa să intru înăuntru.

— Probabil că e loc pentru tine să stai acasă la mine în seara asta, a spus Ivan, pornind motorul. Așa poți să le cunoști pe o parte dintre surorile mele.

Curând conduceam pe un drum nemarcat, cu felinare stradale rare și cu puține mașini. Farurile au surprins patru sau cinci fete slăbuțe, stând în întuneric pe marginea drumului – picioarele lor dezgolite, fustele scurte și chipurile palide. Păreau de vârsta mea, poate mai tinere.

— Nu pot să cred cât de multe prostituate sunt, a spus Ivan. De fiecare dată când vin, este mai rău. Acum au ajuns până aici.

Nu ai fi zis că îți părea rău pentru prostituate, în schimb părea să le critice.

Am virat pe un drum mai îngust și mai întunecat. Ivan a pornit farurile strălucitoare. S-a produs o smuncitură bruscă și brațul lui drept a țâșnit în fața mea. Un animal mic sărise în fața mașinii. Era înghețat chiar acolo, în lumina farurilor, cu ochii fulgerători, ca și cum o mică parte din voința lui ar fi fulgerat către noi din capul său. Apoi s-a îndepărtat în grabă.

— Ai văzut ce a fost? m-a întrebat Ivan.

— Nu, am răspuns.

— Poate că era o pisică, a spus el. Sau un șobolan.

— Ah.

— Uită-te la aceste locuri oribile în care te aduc. Probabil că tu chiar ai încredere în mine.

M-am simțit ca și cum aș fi primit o lovitură.

— Bineînțeles că am încredere în tine.

S-a încruntat.

— Ei bine, nu te-am adus în niciun loc îngrozitor. Aici locuiesc eu.

Aleea cu pietriș, năpădită de tufișuri, se termina într-un drum de acces circular, în fața a două case moderne, cu o mulțime de ferestre mari întunecate și o grădină neagră, umbrită. Farurile străluceau pe un fel de piscină. Ivan mi-a dus valiza la ușa uneia dintre case. Am intrat într-un hol mic.

— Cred că sora mea cea mai mică doarme în camera de zi, a spus el cu vocea coborâtă. Ar trebui să ne lăsăm pantofii aici.

Am auzit un zgomot de pași grăbindu-se pe o scară și o față palidă, slăbuță a intrat în grabă. Purta ochelari cu rame de sârmă, o cămașă de noapte din flanel, șosete tricotate și avea o expresie de bucurie nebunească, și l-a frecat pe Ivan pe braț, întorcându-și chipul plin de fericire de la el la mine.

— Aceasta este sora mea, Edit, a spus Ivan.

I-am întins mâna, pe care ea a luat-o în ambele mâini, așa că atunci i-am ținut mâinile și eu cu amândouă ale mele, și amândouă am început să râdem. A schimbat cu Ivan câteva cuvinte și a plecat din cameră. Am auzit-o alergând pe scări.

— E într-o dispoziție foarte bună, spuse Ivan.

— Am observat și eu, am spus.

— Tocmai a fost la prima ei întâlnire, a spus el.

La cuvântul „întâlnire“ am putut simți cum îmi cade fața – puteam simți cum îmi piere veselia pe care o simțisem văzând o persoană atât de bucuroasă și

de drăgălașă, și nu puteam face nimic ca să ascund lucrul ăsta.

Am urcat un set de scări la un etaj deschis, cu biblioteci din oțel.

— Noi înșine am proiectat casa, a spus Ivan.

Am continuat să urcăm pe o scară îngustă, în spirală, care ducea la un spațiu întunecat. Printr-o fereastră lungă, care semăna cu o fereastră de autobuz, se vedeau luminile strălucind pe un deal îndepărtat. Ivan a venit în spatele meu cu valiza și a aprins o lampă. Stăteam într-un pod lung, cu tavan înclinat și un luminator. Un pat uriaș stătea ca o insulă pe o platformă ridicată.

— Obişnuiam să dorm aici în ultimul an de liceu, a spus Ivan. Acum îl foloseşte sora mea cea mai mică. Cu ocazia acestei vizite a spus că îmi va înapoia vechea mea cameră, că va dormi în camera de zi. Am spus nu, desigur – dar se pare că realmente îi place să doarmă pe canapea! Doar tatei nu-i place. Când pleacă la serviciu dimineața, în camera de zi sunt oameni care dorm.

Capul lui Edit a apărut în capul scărilor.

— Am găsit doar o parte din lenjeria de pat, îmi pare rău, a spus ea, urcând în cameră.

A început să scuture pernele din cutiile lor. Pernele erau pătrate și de cel puțin două ori mai mari decât orice pernă pe care o văzusem vreodată pe vreun pat.

— Să-ți arăt baia, a spus Ivan.

L-am urmat jos, până la bucătărie, apoi am coborât mai multe scări pe o platformă cu pereți roșii. Toaleta era într-o încăpere, iar cada în altă încăpere.

— Părinții mei dorm pe partea cealaltă, a spus Ivan. Încearcă să fii atentă la zgomot.

Am încuviințat.

— Vreau să vorbesc acum cu sora mea, a spus el. Și probabil că tu vrei să dormi.

— Vreau.

— O să te trezesc mâine dimineață.

— Bine, am spus. Mulțumesc!

— Noapte bună, a spus el.

— Noapte bună, am spus.

Când am ieșit de la baie, Ivan și Edit stăteau în bucătăria întunecată și cu toții a trebuit să spunem din nou noapte bună. Edit m-a întrebat dacă aş vrea să fac o baie. Am spus că pot să aştept până dimineață.

— Dar te vei simți mai bine acum, a spus Edit.

— Da, fă un duș, a spus Ivan. Ai avut o zi lungă.

Într-adevăr, nu a fost doar lungă, ci și urât mirositoare. M-am dus sus să-mi iau șamponul și un rând de haine, apoi am coborât la baie. Baia mi-a reamintit de Turcia – avea un duș cu mânere, un scaun din plastic, săpun Fa de lămâie și nicio perdea. Un curent trăgea de la o fereastră aproape de tavan. La robinetul de apă fierbinte abia curgea apă caldută. A fost necesar să fac un efort pentru a mă dezbrăca. Nu m-am uitat în oglindă.

Cu cele mai circumscrise mișcări, înspăimântată că voi stropi podeaua sau că voi face zgomot, mi-am spălat părul de două ori cu șamponul pentru copii, cu aromă de caise, pe care Svetlana și cu mine l-am cumpărat la preț redus de la Monoprix. Apa a început să se răcească. Încă mai miroseam ca un grătar. Mi-am spălat părul pentru a treia oară cu apă rece și, în cele din urmă, nu am mai simțit mirosul de fum.

Bucătăria era la fel de neagră și de nemișcată de parcă ar fi fost goală de ani de zile. Întoarsă în mansardă, unde lăsasem lumina aprinsă, am observat aruncate pe podea o bluză de femeie, cu mânecă scurtă, o fustă de blugi, și un telescop așezat pe o masă lungă de lemn sub fereastră. Am vrut să mă uit prin telescop, dar mi-a fost jenă – mi se părea ca și cum m-aș fi uitat în dulăpiorul cuiva pentru medicamente. Dulăpiorul de medicamente al lui Dumnezeu. Și totuși, ce s-ar schimba dacă aș vedea câteva stele?

Nu puteam trece peste enormitatea patului și a pernelor. Mă întrebam ce s-ar fi întâmplat dacă Edit nu ar fi fost acolo pentru a schimba fețele de pernă. Ar fi făcut-o Ivan, sau pur și simplu mi-ar fi dat fețele curate de pernă sau nu ar fi fost schimbată nicio față de pernă?

Așternuturile nu fuseseră schimbate și în pat erau tot felul de lucruri. Din prima, am găsit un șosetă, un ceas și un bilet pentru metroul din Paris. Treptat, au apărut și alte elemente: un creion, un al doilea bilet de metrou, încă două bilete galbene și o copie a lui *Let's go Thailanda* cu un marcator la „Bangkok: Locuri de cazare”. Gândindu-mă la toți ceilalți oameni care probabil că au adormit aici, am închis lampa și singura lumină a rămas cea de pe colinele îndepărtate de dincolo de fereastră.

La micul dejun am întâlnit-o pe mama lui Ivan, care arăta exact ca Edit. Am fost surprinsă la început de cât de tânără părea, apoi mi-am dat seama că, deși Ivan părea cu mult mai mare decât mine, era, în esență, de aceeași vârstă cu mine – mamele noastre erau probabil de aceeași vârstă. Am întâlnit-o pe sora cea mai mică a lui Ivan, Ilona, care purta o rochie de vară decolorată, lungă până la jumătatea gambelor.

— Ilona, a spus ea cu o voce serioasă când ne-am dat mâinile.

Nu a zămbit deloc, dar s-a uitat în ochii mei cu o expresie deschisă și serioasă. Mama lui Ivan a spus că era minunat că eram acolo, ca să cunosc pe toată lumea. A spus că lipsesc doar două dintre surorile lui Ivan: una era în Transilvania într-o tabără folclorică, în timp ce cea mai mare era la spitalul din Pest, cu tatăl prietenului ei.

— Mă tem că moare, a spus mama lui Ivan, despre tatăl iubitului surorii. Dar asta înseamnă că trebuie să te întorci, ca să-i cunoști și pe ceilalți.

Ivan mi-a adus valiza jos. Am înțeles că restul vieții mele va consta în a-l pune pe Ivan să târască acea valiză înăuntru și afară din mașina veche a mamei sale, pentru tot restul zilele noastre. Înainte să ne îndreptăm spre apartamentul bunicii lui Peter, urma să o lăsăm pe Edit la trenul pentru navetiști. În timp ce o așteptam să își ia lucrurile, Ivan mi-a arătat grădina. Plouase din nou, iar

pământul era moale sub tălpi. Am mers printre pepenii verzi, necopti, și trandafiri trecuți, de sfârșit de iunie, sub pomii fructiferi. Ivan mi-a spus cuvintele ungurești pentru cireșe și vișine și m-a întrebat dacă turca avea de asemenea două cuvinte separate⁷² și pe care dintre cele două le preferam. Îmi plăceau cele dulci, dar știam că aș fi părut copilăroasă dacă spuneam asta.

— Preferi vișinele? am întrebat eu.

— Da, vișinele sunt mai interesante. Cireșele nu au un gust atât de distinct. Dar acum sunt coapte.

A luat două dintre cireșele închise la culoare, aproape negre, și mi-a dat una.

Un canal căptușit cu plastic era plin de crapi grași, portocalii, alunecoși, cu aripioare elastice și guri rotunde jalnice, care se deschideau și se închideau. Voiau și voiau.

— Sunt frumoși, am spus.

— Sunt o pacoste, a spus Ivan.

Iarna trebuiau prinși și transferați în interior. El a indicat, prin geamul prăfuit al unei anexe, cada pentru iarnă a crapilor.

Edit a apărut purtând o fustă lungă și bocanci – ca și cum ar fi fost deja toamnă, și timpul ca niște lucruri să se întâmple, și nu vară.

Când ne-am întors la apartamentul bunicii lui Peter, Cheryl stătea din nou sub pian, iar Andrea îi învăța pe toți cum să spună „vă rog“ în limba maghiară.

— Deci n-ai putut să intri? a spus Peter.

— Portarul nu ne-a dat cheia, a spus Ivan.

— De ce nu i-ai spus colegei de cameră că vei întârzia? m-a întrebat Peter. Ar fi putut să-ți lase jos cheia.

— Nu știam cine era colega mea de cameră, am spus.

— Colega ta de cameră este *Dawn*.

— Hei, s-a luminat la față o fată cu părul roșu, care purta un tricou pe care scria EVITĂ CONFUZIA.

— Bună, am spus.

— Puteai să mă întrebi, a spus Peter.

— Nu m-am gândit la asta, i-am răspuns. Îmi pare rău!

— Nu ar trebui să-ți pară rău, a intervenit Ivan. Portarul avea cu siguranță o cheie de rezervă, pur și simplu nu a vrut să fie de ajutor. Probabil că trebuia să-l mituim.

— I-ai dat numele *Andreei*? l-a întrebat Peter pe Ivan.

— I-am dat numele *tău*.

— Dar ți-am spus că *Andrea* a făcut rezervările.

— Nu, nu cred că mi-ai spus asta.

Peter a zâmbit la Ivan, apoi m-a bătut ușurel pe umăr:

— Ei bine, cel mai important este faptul că ești aici. Să punem valizele alea într-un loc în care bunica mea nu se va împiedica de ele și nu-și va rupe gâtul. Excelent! Suntem gata să mergem?

— Peter vă duce să vizitați obiective turistice, mi-a spus Ivan, cât ceilalți s-au

ridicat. Am ceva de făcut.

— Bine, am spus.

— Ai numărul meu, a spus el.

Am ieșit cu toții în șir din apartament și de-a lungul balconului, către scări. Ivan a rămas în spatele grupului.

— Ar trebui să o iei înainte, mi-a spus el. Ar trebui să te împrietenești cu acei copii. La urma urmei, ei sunt cei pe care va trebui să-i suni dacă ai vreo problemă în sate.

Când mi-a spus asta, lumea a părut să se oprească.

— Vreau să spun, a adăugat el, uitându-se la expresia mea, după ce ajung în Tokio.

— Desigur, am spus eu, deschizându-mi ochii larg pentru a nu lăsa lacrimile să curgă.

...

Mă simțeam atât de diferit când vorbeam cu Dawn față de când vorbeam cu Ivan, ca și cum Ivan aproape că nu ar mai fi existat. Dawn m-a întrebat cum îl cunoscusem pe Peter. Am spus că era prietenul unui prieten. Dawn îl cunoscuse pe Peter la începutul aceluiași an la Școala de Economie din Londra. Londra era minunată, mai ales cidrul. Dezavantajul era că mucii ți se înnegreau. Era o chestie total democratică – chiar și mucii prințesei Diana se înnegreau. Din fericire, era o situație temporară.

— Aceasta este doar a doua zi de când sunt în Budapesta, și deja când îmi suflu nasul, aproape că nu mai e deloc negru. Aerul de aici trebuie să fie într-adevăr nepoluat. Vorbind despre suflatul nasului, sper că Peter ne duce undeva de unde putem cumpăra șervețele, pentru că în pensiune nu există hârtie igienică. Cred că folosesc, în schimb, ziare. În cabinele de toaletă erau stive de ziare vechi. Poți spune cu siguranță că aici locuiesc numai băieți, de cele mai multe ori. Nu l-am întrebat pe Peter, dar sunt sigură că vând hârtie igienică în Budapesta. Nu crezi?

— Da, am spus.

— Da, Budapesta este un oraș în totalitate modern. Pun pariu că doar băieții de la facultate folosesc ziarul. Iar băieții de facultate sunt neglijenți în toate țările. Totuși, o să fac un stoc aici, în cazul în care nu au hârtie igienică în sate.

Când m-am uitat înapoi la parcare, nu l-am văzut pe Ivan. Nu i-am văzut mașina.

Peter ne-a dus mai întâi la American Express. Toată lumea schimba fie cecuri de călătorie, fie dolari, la fel ca și mine – nimeni nu folosea un card bancar. Următoarea oprire era la o librărie, unde oamenii au cumpărat cărți de expresii în maghiară. Era un raft de cărți în limba engleză. Am luat o carte care se numea *Cele mai populare povestiri ungurești foarte scurte*. Prima poveste, „Despre trivialitatea conversațiilor”, era scrisă sub formă de dialog:

- *Ce mai faci?*
- *Mă simt minunat, mulțumesc. Și tu?*
- *Sunt bine, dar de ce tragi acea frânghie după tine?*
- *Nu este o funie – acelea sunt intestinalele mele.*

Asta era tot... asta era întreaga poveste. Eram uluită. Era posibil ca preocuparea pentru temnița trivială a conversațiilor, pe care o acceptasem ca pe una dintre particularitățile lui Ivan, făcea parte, de fapt, din caracterul național unguresc? Cum puteai separa locul de unde era cineva de cine era?

Am răsfoit o carte numită *Diverse aspecte ale englezei predate ca limbă secundară*. Era plină de sfaturi care păreau îngrozitoare. Scria că, dacă aveai un elev deosebit de timid și care nu participa, trebuia să-i pui pe ceilalți elevi să-și mute băncile într-un cerc în jurul „nejucătorului” și să continui restul orei în acest fel. De fiecare dată când cineva ridică mâna pentru a întreba sau a răspunde la o întrebare, sau pentru a face un comentariu, ei ar trebui să adreseze întrebarea sau comentariul nu ție, profesorului, ci *nejucătorului*, care ar trebui să-și dea toată silința să răspundă.

— Această carte pare destul de utilă, a spus Owen, răsfoind un alt exemplar. Are multe exerciții bune.

Am deschis la exerciții. „*Căinele lovit de băiat este roșu*. Încercuiți imaginea care se potrivește“. Imaginile arătau un câine roșu lovind un băiat, un câine lovind un băiat roșu, un băiat roșu lovind un câine și un băiat lovind un câine roșu. Era tipul de test folosit pentru a diagnostica afazia Wernicke.

— Cred că o voi cumpăra, a decis Owen. Vrei să împărțim costul? Unul dintre noi o poate citi aici în Budapesta, iar celălalt o poate lua în sat și s-o lase acolo cadou.

Nu voiam să citesc cartea, nu în Budapesta și nici în vreun sat, dar n-am vrut să par o mucoasă, așa că am spus bine și am plătit pentru jumătate din ea. Nu era scumpă. Era totuși mare, iar Owen nu avea o pungă, așa că am sfârșit prin a o căra toată ziua.

Ne-am petrecut după-amiaza vizitând obiective turistice. Am văzut o biserică care adăpostea de opt sute de ani în criptă un rege și o regină. Fusese o moschee sub ocupația turcească. O fereastră vitraliu reprezenta diferite scene din viața Sfântului Ștefan, inclusiv moartea fiului lui Ștefan la o vânătoare de urși.

— Geamurile geometrice se presupune că se bazează pe modele islamice, mi-a spus Peter. Vezi vreo asemănare?

— Bănuiesc că da, am spus cu îndoială.

— Oh, bănuiești că da?

Am vizitat un teatru care fusese cândva o mănăstire carmelită și fusese renovată de Kempelen Farkas, cunoscut și ca Wolfgang van Kempelen, inventatorul lui Turk, jucătorul automat de șah. Am văzut un monument colosal colorat ca Incredibilul Hulk, reprezentând șapte cuceritori unguri care călăreau cai ce păreau bionici. Un cal avea coarne. Mâna dreaptă a Sfântului Ștefan se afla într-o cutie undeva. Podul cu Lanțuri fusese reconstruit după fiecare război

mondial. Se spunea că sculptorul statuilor leilor se înecase de rușine, pentru că leii nu aveau limbi – deși alții spuneau că, dacă te uitați atent în gurile lor, le puteai vedea limbile chiar acolo.

Insula Margareta se numise înainte Insula Iepurelui, fie pentru că turcii care au construit un harem acolo obișnuiau să se împerecheze ca niște iepuri, fie pentru că regii unguri timpurii, care iubeau vânătoarea, dar care nu aveau nicio pădure în apropierea orașului, au trimis toți iepurii pe această insulă și i-au vânat. În timpul invaziei tătare, Béla al IV-lea a promis că dacă tătarii vor fi înfrânți, el o va da pe fica sa, Margareta, lui Dumnezeu. Apoi tătarii au fost învinși. Béla a construit o mănăstire pe insulă și a trimis-o pe Margareta acolo. Avea 9 ani. A devenit călugăriță, nu s-a spălat niciodată mai sus de glezne și a murit la 28 de ani.

— Nimeni nu știe cu adevărat de ce se numește Bastionul Pescarilor, a spus Andrea la Bastionul Pescarilor. Unii spun pentru că breasla pescarilor a apărut castelul. Alții spun că aici fusese un sat de pescari. Alții spun pentru că aici fusese o piață medievală de pește.

— Nu sună ca și cum s-ar exclude una pe alta, a spus Owen. Vreau să spun, nu s-ar putea să fie toate adevărate?

Andrea i-a aruncat o privire misterioasă.

— Cine știe?

— Piața nu este numită după o pătură, nu-i așa? am întrebat-o pe Andrea în Piața Batthyány. *Battaniye* era cuvântul turcesc pentru pătură.

— Piața este numită după Conte Batthyány, a spus Andrea.

— Owen îmi spune că voi doi ați cumpărat o carte interesantă, a spus Peter. Am scos *Diverse aspecte ale englezei predate ca limbă secundară* din pungă.

— Selin a văzut-o prima, a spus Owen.

— Pot să o împrumut? a întrebat Cheryl.

— Desigur, am spus. Ai vrea să o iei acum?

— O, nu, te las pe tine s-o citești prima.

Am fost surprinsă să aflu că Cheryl are 23 de ani. Arăta atât de tânără, cu părul ei cărlionțat și chipul ei mic și ascuțit. Purta o cămașă mică în dungi, pantaloni scurți albi și sandale albe, ca acelea de la Piglet, și avea o geantă mică cu o curea peste piept. La început am simțit o afinitate pentru Cheryl pentru că ea era singura, în afară de mine, care încerca cu adevărat să învețe limba maghiară – căra sub braț aceeași ediție din *Învățã singur ungurește* pe care o țineam ascunsă în valiză. În timp ce eu ascundeam faptul că învățam ungurește într-un vâl de fum și mă prefăceam că nu înțeleg nimic, Cheryl făcea exerciții în restaurante și îi pune constant întrebări lui Peter. Uneori puneă întrebări și despre unele neconcordanțe din carte care mă nedumereau și pe mine, și atunci mă simțeam foarte apropiată de ea.

Parcă m-ar fi lovit ceva atunci când mi-am dat seama că, așa cum eu eram interesată de limba maghiară datorită lui Ivan, Cheryl era interesată datorită lui Peter. Eram pur și simplu la fel, cu excepția faptului că eram, de asemenea, și diferite, pentru că atunci când Ivan spunea lucruri idilice despre pruni și cireși,

mă simțeam tensionată și neîncrezătoare, în timp ce Cheryl părea cu adevărat interesată de chestiile bucolice. Continua să întrebe despre satul în care avea să locuiască – dacă există munți, un lac și animale. Peter a spus că Ungaria era plină de munți frumoși, de lacuri reci ca gheața și de cai jucăuși, și că poate va putea să împrumute bicicleta familiei care o găzduia, să își pună costumul de baie pe sub haine și să meargă la lac pentru a înota la umbra munților, printre iepuri și câprioare.

Cheryl chiar își dorea să fie plasată la o familie gazdă cu o mulțime de copii care nu vorbesc engleza, ca să poată învăța limba maghiară. A treia sau a patra oară când a menționat că nu dorea ca cineva din familia ei să vorbească engleza, Peter a spus că este foarte probabil să fie cel puțin un vorbitor de engleză în fiecare gospodărie. Sătenii vor aranja lucrurile în acest fel probabil pentru că doreau să exerseze engleză, tot așa cum ea voia să practice limba maghiară. Cheryl a spus că îi puteau schimba cu siguranță locul atribuit – că i-ar putea găsi o familie cu mulți copii care nu știu deloc engleză.

— Atâta timp cât există elevi începători de limbă engleză, și un lac, și pot vedea un munte, voi fi cu desăvârșire fericită, a spus ea, reamintindu-mi cum a spus bunicul meu că era un om simplu cu gusturi simple: „Tot ce am nevoie este de puțin lapte de la o capră care a fost hrănită timp de o lună cu pere sălbatice verzi.”

Trebuia să mergem cu toții la un club de jazz pentru a-l întâlni pe Gábor, cel care încerca să vândă pantofi. Trebuia să-mi las valiza mai întâi la pensiune – încă era la apartamentul bunicii lui Peter. Peter a spus că se făcea târziu, așa că trebuia să mă duc singură și să iau un taxi să mă întâlnesc cu ei mai târziu. Am scris numele clubului și Peter mi-a dus valiza la stația de tramvai. Andrea a venit și ea. Soarele apunea și totul era mov, și auriu, și frumos.

— Sunt curios de ce nu ți-ai lăsat bagajele la pensiune de ieri, cu toți ceilalți, a spus Peter.

— I-am așteptat puțin pe toți ceilalți, am spus, gândindu-mă cu alean la ziua din viitor când voi înceta să fiu răspunzătoare pentru acea valiză. Dar Ivan se grăbea. Trebuia să se întâlnească cu prietenii lui.

— Da, bine, dar lucrurile tale. De ce nu le-ai lăsat la pensiune?

— Ivan a spus că nu ar trebui, pentru că atunci alți oameni ar trebui să le care până sus.

— Ar fi creat mai puține probleme decât acum, nu crezi? Vreau să spun, oamenii tot trebuie să-ți care lucrurile.

N-am spus nimic.

— O, ei bine, a spus Peter, presupun că a fost cel mai bine așa, din moment ce ai sfârșit prin a dormi la Ivan acasă, așa că ai avut lucrurile cu tine. Ar fi fost incomod dacă bagajele tale erau la pensiune.

— Peti, m-am gândit, a spus Andrea. Ce-ar fi să o iau în mașină la mine? Apoi o să ne întâlnim cu voi la club.

— O, ai o mașină? a întrebat Peter.

- Bineînțeles că am o mașină!
- Și mașina asta funcționează?
- Da! Nu trebuie să o împingi, spuse apoi în derâdere.
- Ei bine, așa obișnuiai să faci!
- Asta a fost cu un an în urmă!
- Oh, firește. Îmi închipui că este *imposibil* să fii neschimbată.
- Nu! a exclamat ea.
- Nu, a spus el.
- Nu-i face rău mașinuței mele!
- N-o să-i fac rău mașinuței tale.

Andrea a luat mânerul de sus, eu am luat mânerul lateral și am cărat valiza între noi.

Camera mea era pe la etajul patru al pensiunii. Avea trei paturi, trei birouri, o chiuvetă, un dulap și câteva ecuații de matematică scrise cu creionul pe perete. Asta nu era manopera lui Dawn, cea care evita confuzia. Am depozitat valiza și am plecat.

Clubul de jazz se afla într-un subsol. Saxofonistul era aplecat, cu fața contorsionată, gâfâind între fraze. Sunetele păreau să vină de dincolo de viață. Nu te simțai doar întristat, ci și temător. M-am întrebat unde era oare Ivan.

Peter mi-a dat un pahar cu o lămâie verde în el.

— Țsta este un gin tonic, a spus el.

Nu aveau cidru, dar barmanul i-a preparat lui Dawn o băutură cu suc de mere, Sprite și vodcă, iar ea a spus că este chiar mai bună.

Într-o cameră neagră cu lumini portocalii și muzică spaniolă răsunătoare, am dansat așezați într-un cerc mare. Mi-a reamintit de anii de dinainte de școală, când de asemenea trebuia să stai într-un cerc și să bați din palme. Am început să intuiesc oarecum de ce beau oamenii atunci când dansează, și mi-a trecut prin cap că poate motivul pentru care anii de dinainte de școală fuseseră cum fuseseră era faptul că trebuia să îi parcurgem treji.

Când nu se uita nimeni, m-am întors la masa unde ne lăsasem lucrurile. Mi-am găsit geanta și mi-am aprins o țigară. După primul fum, o energie slabă, dar perceptibilă, s-a adunat în spatele ochilor mei. Dintr-o dată, am observat-o pe Cheryl așezată printre jachete și geți, cu capul căzându-i sub coama pufoasă. Când i-am spus „hei“, ea și-a ridicat ochii melancolici. Arăta ca un cățeluș de salon bolnav.

— Nu mă simt bine, a spus ea. Mi-aș dori ca Peter să ne ducă înapoi.

Cuprinsă de un val de milă pentru amândouă, am sugerat să împărțim un taxi înapoi.

— Am văzut niște taxiuri afară, am spus eu.

— Poți merge, a spus ea în cele din urmă, după o tăcere lungă. Nu cred că ar fi politicos să plecăm înaintea lui Peter.

Nu mai părea nimic de spus după asta. Am mai tras un fum din țigară.

— Peter îmi spune că ești din Turcia, s-a răstit o voce cunoscută.

— Oh... hei, Gábor, am spus.

— Sunt foarte curios care e atitudinea turcilor cu privire la prăbușirea Imperiului Otoman, a spus Gábor. Într-o zi sunteți cel mai mare imperiu din lume; în următoarea, sunteți o republică de mărimea Texasului.

— Ha, amuzant, am spus, căutând o scrumieră.

— Aș fi interesat să aflu care este atitudinea obișnuită a turcilor, a spus el.

Am văzut o scrumieră la câteva mese mai încolo. Când m-am întors la masă, Gábor mă privea în continuare așteptând.

— Probabil că este la fel cu atitudinea ungurilor cu privire la faptul că sunt o republică de dimensiunea Carolinei de Sud.

— Ha! a strigat Gábor. Trianon! *Touche!*

Ne-am întors la pensiune la ora trei. Dawn vorbea fără întrerupere, chiar și în timp ce se spăla pe dinți. Pernele aveau aceeași dimensiune ca și cele din mansarda lui Ivan. Dawn își testa radioul cu ceas, provocând o unguroaică să vorbească în camera noastră. Am adormit în timp ce încercam să-mi dau seama cum să-mi poziționez corpul în raport cu perna enormă.

Următorul lucru pe care l-am auzit a fost Louis Armstrong cântând „What a Wonderful World”: *I see friends shaking hands, saying, „How do you do?” / They're really saying, „I love you...”* M-am gândit la momentele în care Ivan și cu mine ne-am dat mâna, iar ochii mi s-au umplut de lacrimi.

Camera de duș pentru femei a pensiunii era o cutie mare cu gresie și faianță, fără cabine – doar un șir de dușuri.

— Arată ca într-un film despre un lagăr de concentrare! a exclamat Dawn, trăgându-și cămașa peste cap și scoțându-și chiloții.

Mi-am reprimat un oftat. Loviturile continuau să apară în viața adultă. Mi-am scos hainele și le-am atârnat într-un cârlig de metal.

— Chiar sper să curgă apă! a spus Dawn cu veselie, dând drumul dușului.

M-am întors să mă uit la ea, apoi mi-am amintit că nu purtăm haine și m-am uitat în altă parte.

Dușul a fost minunat – cu presiune și aproape imposibil de fierbinte.

— Apa este foarte fierbinte, a zis Dawn. Podeaua este înclinată. Nu știu de ce-mi pierd timpul să mă rad pe picioare.

După un minut, o cascadă de spumă s-a repezit de la dușul lui Dawn către scurgere. O cascadă similară s-a repezit de pe umerii mei.

— Nu este foarte trist faptul că fetele sunt mult mai conștiente de trupurile lor, în comparație cu băieții? a spus Dawn.

Am fost de acord că era trist.

...

La ora opt de dimineață ne-am întâlnit la stația de tren pentru navetiști pentru a face o excursie de o zi la Szentendre, despre care Peter a spus că este un oraș istoric pitoresc pe Dunăre. Andrea a adus *kifli*: rulouri în formă de semilună, coapte de unguri pentru prima oară pentru a comemora înfrângerea turcilor la

Viena, și mai târziu introduse de Maria Antoaneta la Paris, unde au devenit cunoscute sub numele de „croasant“. La stația din Szentendre am urcat două scări rulante stricate printr-un plan înclinat de beton acoperit cu graffiti. Am citit prima mea propoziție completă scrisă de mână în limba maghiară. Scria: *János a fost aici*.

Am ajuns într-o piață însorită, straniu de familiară. În clipa următoare, am recunoscut ceasul solar modern, restaurantul chinezesc și locul nisipos unde mașina lui Ivan se supraîncălzise. Deci asta era Szentendre. De data aceasta, în loc să continuăm de-a lungul râului, am luat-o pe un drum care șerpuia până sus, în orașul vechi, care era plin de biserici sârbești. Am trecut pe lângă un muzeu de marțipan, cu un Elvis din marțipan la fereastră și am ascultat un acordeonist orb. Peter ținea ritmul bătând din palme, făcând contact vizual cu fiecare dintre noi și zâmbind. Crucea ortodoxă încorpora o semilună străpunsă, pentru a simboliza victoria asupra turcilor. Owen putea citi inscripțiile slavone vechi. Unii comercianți sârbi îi mulțumiseră lui Dumnezeu pentru sfârșitul ciumei.

Interiorul bisericii mirosea inconfundabil a interior de biserică. O colonie de artiști pictase frescele din cor. Hristos și apostolii stăteau pe rânduri, privind drept înainte, cu chipuri alungite și umane foarte specifice. Arătau ca niște tipi pe care ai putea să-i vezi când te întorci la locul tău de la toaleta unui avion. Catedrala fusese „construită de dalmați“.

În vârful dealului era o piață pavată, cu un parapet, plină de tarabele artiștilor. La un stand, un cuplu german țipa la un tablou cu cowboy. Ei doar arătau cu degetul spre tablou și țipau. Artistul, părând plictisit, s-a sprijinit pe parapet și și-a aprins o țigară. Era întors cu spatele la panoramă – întregul oraș întinzându-se ca o salată fantastică.

Un tablou arăta o familie cu zâmbete vivace; în mintea mea l-am intitulat *Acum ne vom face unul pe altul bucăți-bucățele*.

Celelalte trei fete din program, Cheryl, Dawn și Vivie, făceau încontinuu fotografii de grup. Problema cu fotografia de grup era cine urma să o facă. Andrea și cu mine ne-am oferit mereu, dar regulile de etichetă dictau că proprietarul aparatului de fotografiat trebuia să încerce să convingă un străin să facă fotografia, astfel încât toată lumea să fie în ea.

În timp ce ne așezam împreună cu ceilalți, lângă un tun, m-am întrebat când aveam să-l văd din nou pe Ivan. Îmi spusese „Ar trebui să-mi dai un telefon.“ Asta se întâmplase ieri sau cu mult timp în urmă? Cât de apropiați erau Ivan și Peter – cât de des vorbeau? Știa Ivan că suntem aici? M-am uitat la ceas. Practic, nu trecuse timpul deloc în ultimele 20 de minute.

Nemțoaica ținea o altă pânză la o lungime de braț, privind-o peste rama ochelarilor. Pictura avea oi, un păstor și un fel de mop autonom.

Peter a plecat undeva, nu știu din ce motiv. Îl așteptam pe un parapet cu vedere la Dunăre, de partea cealaltă a unui sens giratoriu cu statuia unui urs.

— Țăla este ursul care l-a mâncat pe fiul lui Ștefan? am întrebat-o pe Andrea.

Am vrut să fie o întrebare politicoasă, dar a sunat cumva abrupt.

— Nu cred, a spus ea.

— Doar că mi-a amintit de povestea pe care ne-ai spus-o despre felul în care fiul lui Ștefan a fost mâncat de urși.

— O! Presupun că este posibil ca acesta să fie unul dintre acei urși. Dar nu cred că sculptorul a intenționat să fie un anumit urs.

— Cum spui urs în maghiară? a întrebat Cheryl.

— *Medve*, a spus Andrea.

— Este similar cu cuvântul din rusă, a spus Owen.

Andrea a explicat că, în vremurile vechi, când Ungaria era șamanică, ursul fusese un animal sacru. De-a lungul secolelor, cuvântul unguresc original a devenit tabu, iar un cuvânt slav a fost adoptat în locul său.

— Uau! Care este cuvântul tabu adevărat? a întrebat Vivie.

Andrea a râs.

— Cine știe?

Ochii lui Vivie s-au lărgit.

— Ooooo, nu vi se permite să-l spuneți.

Era rece pentru înot, dar în apă erau doi oameni: un bărbat cu pieptul ca un butoi și o fetiță într-un bikini albastru. Fetița aproape că dădea pe afară de încântare. Omul stătea cumva stingher, ca primul oaspete de la o petrecere, balansându-și greutatea în apă adâncă până la genunchi și frecându-și brațele. Apoi s-a ghemuit, astfel încât numai capul îi ieșea din apă. Apoi a dispărut cu totul, reapărând aproape un minut mai târziu, cu o expresie perplexă. Fetița a bătut din palme și a chiuuit, a întors bărbatul de umeri și s-a urcat pe spatele lui. Bărbatul s-a ridicat în picioare, cu trunchiul năpădit de frunze lipite. Copleșită de bucurie, fetița a început să cânte. Era așa fericită, dar nu știa ce era viața cu adevărat. Nu știa ce însemna viața. Știa chiar mai puțin decât știam noi.

Feribotul înapoi către Budapesta era plin de femei cu vârste de peste 50 de ani care petreceau. Cu coatele înlănțuite, dansau, băteau din picioare, cântau și tușeau. La bar, loveau sticlele de teighea. Cei câțiva bărbați din grupul lor stăteau prăvăliți la masă, cu capetele îngropate sub brațe. Doar doi dintre ei stăteau în poziție verticală, adresându-se, cu un briceag, unui salam cu aspect durabil.

Nu erau locuri libere. Indiferent unde stăteam, blocam accesul de la bar către toaleta femeilor. Owen, Dawn, și cu mine ne-am urcat pe o scară și ne-am trezit pe o punte superioară goală. Ne-am așezat pe niște grămezi de funii. Owen a adormit. Mi-am tras genunchii la piept și am privit peisajul alunecând în spatele cablurilor metalice vopsite în alb.

Soarele dispăruse în spatele unui cer cenușiu plat. Copacii care se deplasau pe lângă noi erau de un verde viu, aproape plastic.

— Southern Comfort, spunea Dawn. Crezi că se vor simți jigniți?

— Nu văd de ce, am spus, întrebându-mă ce era Southern Comfort.

— Peter ne-a spus să aducem cadouri, nu? Și a spus că ungurilor le place să bea. Voiam să aduc ceva reprezentativ pentru locul din care vin. Mama s-a

supărat când i-am spus. A spus că aş putea la fel de bine să le aduc o armă de foc.

— Aş vrea să avem nişte Southern Comfort în momentul ăsta, am spus.

— Şi eu.

Şi-a sprijinit picioarele de o cutie cu veste de salvare.

— Ce ai adus familiei care te va găzdui?

— Ciocolată.

— Ciocolată.

A oftat.

— Mi-e teamă că o s-o mănânc pe toată din greşală înainte de a ajunge acolo, am spus, respectând regula conform căreia trebuie să te prefaci că ai această problemă, că nu te poţi abţine să mănânci ciocolată.

— Ce s-ar întâmpla dacă aş bea din greşală sticla de Southern Comfort înainte să ajung acolo?

Cerul era de un cenuşiu cremos, dar dacă îl priveai fără să clipeşti, începeai să vezi steluţe şi să te întepe ochii. Dawn a devenit neobişnuit de tăcută. Adormise.

O casă elegantă cu design modern a alunecat pe lângă noi, suficient de aproape cât s-o fi putut atinge. M-am întrebat cine locuia acolo şi dacă aveau o fică.

Am scos *Dracula* din geantă. În primul paragraf, eroul, un avocat specializat în tranzacţii imobiliare, sosise la Budapesta. Traversând un pod vestic splendid peste Dunăre, s-a trezit printre „tradiţiile dominaţiei turceşti”⁷³. Avocatul trebuia să ajungă în Transilvania pentru a-l ajuta pe Dracula să cumpere o proprietate în Londra. Dracula, care învăţase de unul singur engleză din cărţi, i-a cerut avocatului să-i corecteze pronunţia. „Dar, domnule conte, (...) înţelegeţi şi vorbiţi limba engleză temeinic!”⁷⁴ – a protestat avocatul.

Avocatul de imobiliare a început să aibă multe probleme. Un spirit malefic, o femeie demon, lupi. Dracula îi intercepta corespondenţa. Am văzut imediat unde greşise: nu îşi făcuse destui prieteni. *Bineînţeles* că avea probleme în satul lui.

Am intrat în Budapesta alunecând lin în lumina amurgului. Oraşul se revărsa cu o lumină albastră vâscoasă, înflăcărată, cu luminile strălucind deja pe splendidele poduri vestice. Panourile publicitare electronice se reflectau în râu, făcând reclamă la bere Tuborg şi aparatele de fotografiat Minolta.

Ne-am petrecut restul serii la un spectacol în aer liber, *Elixirul dragostei* al lui Donizetti. Cântăreţii se uitau cu ochi rugători către auditoriu, ca şi cum am fi putut să-i ajutăm cumva. Un elixir al dragostei – ce idee. O iubeai pe *aceea*, pe cea care nu te iubea, aşa că la ce era bun un elixir care o transforma în altcineva? Mă uitam încontinuu pe după bănci la audienţă, oameni de vârstă mijlocie în haine practice. Fiecăruia dintre ei îi păsa de dragoste, dar cât de mult? Mult, sau doar puţin? Opera a continuat pentru multă vreme. În cele din urmă, cei mai tineri doi oameni de pe scenă s-au căsătorit, aşa că am putut merge cu toţii acasă.

A doua zi, duminică, trebuia să mergem la Liturghie la o catedrală faimoasă, şi apoi la băi publice într-un hotel celebru, unde nu purtai niciun fel de haine şi cineva te spăla cu ceva minunat. Radioul cu ceas al lui Dawn a pornit la ora 7:30.

Ascunzându-mi capul sub perna enormă, am condamnat toate religiile organizate, în special islamismul și catolicismul. Dacă nu ar fi fost vorba despre obsesia islamică pentru băi, atunci ar fi putut să nu existe o tradiție a băilor publice în Budapesta, ar fi putut dispărea odată cu românii și poate că otomanii nici măcar nu ar fi invadat Europa, iar Ivan nu ar fi trebuit să citească acele cărți când era copil. Dacă nu ar fi existat catolicismul, nu ar mai fi existat nicio Liturghie de dimineață, iar Ivan nu mi-ar fi scris niciodată mesaje atât de complicate despre libertate, și iad, și inocență, și seducție. Când ajunsesem la această concluzie, deja eram foarte supărată. Nici prin gând nu-mi trecea să mă duc să-i ascult pe tipii ăia vorbind în latină.

Radioul cu ceasul emitea din nou Louis Armstrong – de data asta „Blueberry Hill”. Din momentul în care Dawn s-a trezit, a fost plină de întrebări cu privire la ce ar trebui să poarte și dacă ar trebui să se radă pe picioare, având în vedere că se răsesse alaltăieri. Apoi a încercat să se radă în chiuveță și s-a tăiat la picior. Apoi a apărut o problemă mai gravă: îi venise menstruația. Dawn s-a așezat pe marginea patului, cu capul în mâini.

— Crezi că pot purta un tampon la baia publică?

Habar nu aveam ce fel de dovezi ar susține sau ar contrazice concluzia că poți purta un tampon în baia publică.

— Da, am spus.

— Se poate?

S-a ridicat în capul oaselor.

— Voi purta un costum de baie, nu? Crezi că și alți oameni vor purta costume de baie?

Am spus că da. S-a înveselit. Era atât de ușor să o înveselești.

Dawn își ținea pașaportul, biletele de avion și cecurile de călătorie fixate aproape de trupul ei, într-un portofel cu fermoar. Numerarul se plimba într-un săculeț brevetat, mai mic, prins de sutien. Se numea „Ascunzătoarea din sutien”. Când a văzut că intenționez să-mi las pașaportul și cecurile în cameră, Dawn a insistat să le încui în dulapul de lemn împreună cu celelalte obiecte de valoare pe care le aveam: minicasetofonul meu, Southern Comfort și radioul ei cu ceas. Nu înțelegeam cum era mai greu să spargă un dulap decât o cameră.

— Aștept cu nerăbdare să ajung în sat, a spus Dawn, doar din motive de securitate. Vreau să spun, într-un sat mic îmi pot lăsa toate lucrurile în valiză și, dacă mă întorc seara și observ că lipsește ceva, voi ști cine l-a luat.

Mi-am imaginat-o pe Dawn mergând din ușă în ușă prin sat, ca Miss Marple, rezolvând misterul cui i-a furat radioul cu ceas.

— Cred că va trebui să iau un cec de ploaie⁷⁵, i-am spus lui Peter în hol.

— Să iei un cec de ploaie?

A părut amuzat.

— Păi, poate nu chiar un cec de ploaie...

— Ce este ăla un cec de ploaie? a întrebat Andrea.

— Un cec de ploaie înseamnă că promiți să faci ceva altădată, a spus Peter. Să spunem că ai un bilet la o operă în aer liber și că plouă. Ar putea să-ți ofere un

cec de ploaie, care ar fi un bilet bun pentru o altă reprezentare. Deci este o metaforă. Dacă tu și cu mine am aranja să mergem la un film și eu iau un cec de ploaie, înseamnă că nu pot să ajung astăzi, dar că promit să merg altădată.

— Înțeleg, a zis Andrea, părând puțin cam tristă că nu au reușit să meargă la film.

— Deci, nu am de gând să merg la Liturghie, am spus eu.

— Dar nu este cu adevărat un cec de ploaie, a spus Peter.

— E adevărat. Am folosit greșit expresia „cec de ploaie“. Dar acum mă simt mai încrezătoare în utilizarea ei corectă. Pot să o predau copiilor din sat.

— Excelent, a spus Peter. Asta îmi place să aud.

M-am întors în pat și m-am trezit la unsprezece și jumătate. Am dat perdelele la o parte și am privit afară la strada mărginită de copaci, la tramvaie, la clădirile în culori palide, de bomboane. După ce am făcut un duș lung în sala de baie goală, am coborât la cantină și am cumpărat un pachet de napolitane cu alune. Mi-am petrecut restul dimineții pe partea cea mai însorită a patului, mâncând napolitane cu alune și citind *Dracula*. *Dracula* se transformase într-o narațiune fragmentată, cu mai multe perspective, tipul de carte cel mai puțin agreat. Un cowboy apăruse de undeva și spunea lucruri de genul: „Domnișoară Lucy, știu că nu sunt suficient de bun pentru a repara garniturile de la pantofiorii tăi.“⁷⁶ Ei bine, știam foarte bine că garniturile erau ceea ce consumai cu carnea de curcan și nu apreciam faptul că acel cowboy sugera altceva.

Autorul nu a fost capabil să se hotărască cu privire la puterile și limitele lui Dracula – dacă existau circumstanțe în care putea uneori să se aventureze afară din sicriul său în timpul zilei sau să facă rău cuiva care purta un crucifix, dacă controlul său se extindea la toate animalele sau doar la o parte dintre ele, dacă fiecare persoană pe care o mușca devenea în mod automat vampir.

Van Helsing a apărut de la Amsterdam pentru a explica totul: „Astfel, în timp ce poate proceda după plac în anumite limite, când își are lăcașul în pământ, în sicriu, în iad... alteori el se poate deplasa numai când vine momentul prielnic.“ Nu mai întâlnisem niciodată o persoană din Olanda care să vorbească așa. Vorbeau mereu o engleză uimitoare.

Am deschis la biografia autorului. *Student la matematică, Stoker a fost, de asemenea, un vorbitor activ la Societatea Filozofică*, se spunea. Mi s-a părut ciudat faptul că un matematician a creat o astfel de lume lipsită, din interior, de consecvență.

După-amiază am urcat într-un tramvai la întâmplare ca să văd unde merge. Tramvaiul a trecut de apartamentul bunicii lui Peter și a virat pe o stradă nefamiliară, care avea din ce în ce mai multe reședințe. Câțiva oameni coborau la fiecare stație și nimeni nu se urca. Curând nu mai rămăseseră decât oameni în vârstă. Numărul gardurilor din plasă de sârmă îl depășea treptat pe cel al gardurilor din lemn, și nisipul înlocuia pietrișul sub șine. După încă cinci minute, chiar și toate persoanele în vârstă coborăseră, cu excepția unui bărbat care fie era inconștient, fie era mort.

M-am dat jos pe o stradă îngustă străjuită de copaci, în fața unui gard din plasă de sârmă. Un Doberman a început să latre ca turbat de cealaltă parte a gardului. Pe un semn scria HARAPÓS KUTYA. M-am uitat în dicționar. Însemna „câine care mușcă“.

Aproape fiecare casă de pe acea stradă avea un semn cu CÂINE CARE MUȘCĂ, și câinele care să-l adeverească. M-am plimbat în jurul cvartalului. Lătratul nu s-a potolit deloc. Am văzut doar doi oameni, femei în vârstă, așezate pe scaune pliante. Și-au întors capetele când m-am apropiat.

— Bună ziua, am spus când am trecut pe lângă ele.

— Bună ziua, au răspuns.

Când m-am uitat peste umăr, încă mă mai urmăreau cu privirile.

Am luat tramvaiul înapoi și am mers pe jos, în linie dreaptă, până am ajuns la o cabină de telefon. În jurul cabinei erau clădiri numai de piatră, cu fațade tencuite în nuanțe de galben. Mi-am scos agenda de telefoane Van Gogh și m-am gândit să-l sun pe Ivan. În schimb, am sunat-o pe Svetlana în Belgrad. A răspuns mătușa Bojana. A spus că Svetlana se întorsese din Italia în acea dimineață și încă mai dormea.

— Cred că băiatul ăla a epuizat-o, a spus ea. O să-i pară rău că a ratat apelul de la tine. Există un număr la care te poate găsi?

Nu exista un astfel de număr.

M-am uitat la ceas și mi-am dat seama că era deja dimineață în New Jersey. Mama mi-a răspuns la cel de-al doilea apel.

— Da? a spus ea cu răceală.

— Sunt eu. Selin.

A urmat o pauză.

— Selin, scumpo! Unde ești? Se aude de parcă ai fi în camera alăturată.

— Sunt încă în Budapesta, am spus. Este o legătură foarte bună.

— Suni de la hotel?

— Nu, de la un telefon public. Doar un telefon de pe stradă.

— Este cineva cu tine?

— Nu.

— Ești singură pe stradă? Cât este ceasul?

— Este ziua în amiaza mare. Este trei după-amiaza.

— Ah, bine, a oftat ea. Nu-mi pot imagina. Nu mi te pot imagina de cealaltă parte a lumii, la un telefon public pe stradă.

M-a întrebat cum arăta strada. I-am spus despre clădirile galbene. I-am spus că sunt begonii într-o cutie de flori.

— Pare minunat, a spus ea.

M-a întrebat despre Ivan. I-am spus că i-am cunoscut mama.

— Are o mamă? Nu-mi vine să cred. Cum era?

— Era drăguță, am spus eu. Mi-a dat o carte.

— Ce fel de carte?

— O carte despre Ungaria. Toți de aici sunt obsedați de faptul că sunt unguri.

— Și restul familiei? I-ai întâlnit și pe ceilalți?

I-am explicat că i-am întâlnit pe toți, cu excepția surorii din Transilvania și a surorii de la spital.

Mama a oftat.

— Va vrea să se căsătorească cu tine, a spus ea. Sunt foarte îngrijorată. Asta înseamnă atunci când bărbații doresc să faci cunoștință cu surorile lor.

— Nu-ți face griji, nimeni nu vrea să se căsătorească cu mine, am spus.

Dar, undeva în adâncul meu, o părticică din mine a simțit un fior.

Seara am plecat la Operă pentru a vedea *Rigoletto*. *Rigoletto* s-a dovedit a fi despre o fată săracă care a fost dezonorată și apoi ucisă. Se presupunea că este foarte dureros pentru tatăl ei.

Ne-am întors la pensiune la miezul nopții. Televizorul era pornit în hol – olimpiada de vară avea să înceapă în curând. Plecam spre sate a doua zi, dimineața devreme.

După ce ne-am făcut valizele, Dawn a spus că avea să scrie în jurnal. A scos un biblioraft cu trei inele, o grămadă de broșuri și bilete, o foarfecă și un lipici. Mi-am scos agenda. Un ceas undeva a bătut ora două noaptea. Dawn s-a decis să-și sune părinții în Texas, unde încă mai era doar 19:00. M-am gândit să-l sun pe Ivan, doar că în casa părinților lui era ora două noaptea.

Dawn s-a oprit în prag.

— Uite, un mesaj pentru tine!

Mi-a dat un bilet împăturit, o foaie de exerciții cu răspunsuri în mililitri. Kovács Csaba le rezolvase bine pe toate. Am întors-o. Dragă Selin, am citit. Poate că aceasta este ultima perioadă lungă în care îți duc dorul. Mă întorc acasă acum. Am încercat să dau de tine toată ziua. Dacă vrei, poți să mă suni până târziu în seara asta. Iván.

Ușa s-a închis în spatele lui Dawn. Mi-am imaginat scările care duceau în hol, telefoanele publice în întuneric, monezile lipite de degetul meu mare, vocea lui. Efortul de a mă gândi la ce lucruri să spun, doar cu mici răgazuri, în timpul cărora trebuia să ascult lucrurile pe care se gândise el să mi le spună. Apoi, din nou, tonul telefonului, mai ascutit decât în America – era întotdeauna acolo, ca marea din interiorul unei cochilii – și sentimentul surd de goliciune din piept, ca acum, doar că mai rău.

În același timp, mi se părea sigur faptul că într-o zi voi vrea cu adevărat să-i aud vocea și nu voi putea, și mă voi gândi la momentul în care m-a invitat să-l sun, și mi s-ar părea la fel de neînțeles ca o invitație de a vorbi cu morții.

Dawn a intrat și a spus că telefoanele nu funcționau. Eram destul de sigură că folosisese monezile greșite.

S-a auzit un ciocănit în ușă. Era Peter, cărând o pungă de bibliotecă din plastic – genul pe care scria că O CARTE UDĂ NU ESTE O RAȚĂ MOARTĂ. Nu putuse intra în apartamentul bunicii și avea nevoie de un loc unde să stea peste noapte și își amintise că avem un pat în plus.

— E în regulă? a întrebat el.

— Bineînțeles, a spus Dawn.

Peter s-a uitat la mine.

— Sigur, am răspuns.

Punga de plastic a lui Peter s-a dovedit a conține o periută de dinți, care nu-i prea susținea povestea că nu a putut intra în apartament. Dar m-am bucurat că era acolo. Chiar dacă era prietenul lui Ivan, el reprezenta, într-un fel, o lume în care toată incertitudinea și chinul nu erau reale.

Undeva, cineva mânca usturoi crud dintr-o pungă. Aveam propriul compartiment. Picăturile de ploaie stăteau pe geamul ferestrei. Din când în când, cea mai dolofană picătură se scurgea ca o lacrimă care nu putea fi reținută. Trenul a început să se miște. Treptat, picăturile au devenit rigide și au început să traseze linii în zig-zag pe geamuri, ca un grafic al unui proces necunoscut.

Toată lumea adormise. Peter părea mai mic decât de obicei, o păpușă reprezentându-l pe el însuși, dar capul Andreei pe umărul lui părea de dimensiuni reale. Cheryl a adormit așezată în poziție verticală, cu mâinile palide pe cotiere și cu pleoapele fluturând. Vivie, care avea o predispoziție pentru confort, își făcuse o pernă din sacou și se cuibărise lângă fereastră. Capul lui Dawn se clătina din ce în ce mai aproape de umărul meu, în cele din urmă odihnindu-se și devenind greu. Trenul a intrat în subteran. Am închis ochii.

Al doilea tren a fost mai aglomerat și mirosea a omenesc. Un bărbat se clătina în sus și în jos pe intervale cu un coș de cumpărături plin de alcool. Nu era încă opt dimineața, dar făcea afaceri, plin de viață, atât cu sticle, cât și cu pahare. Paharul era un bol murdar, atașat la cărucior cu bandă autoadezivă și sfoară. Când am trecut peste o întindere neuniformă de șine, omul și coșul lui s-au răsturnat într-unul dintre compartimente, spărgând mai multe sticle, chestie care a adăugat vaporii din ele la buchetul de arome deja bogat.

M-am uitat pe fereastră la panglica de câmpuri de floarea-soarelui și bisericile galbene care se desfășura, încercând să mă pregătesc pentru diferite scenarii care ar fi putut să apară în sate, cum ar fi dacă un copil ar fi alergat către mine ținând niște coarne de cerb. M-am gândit mult la asta, dar nu am făcut niciun progres.

Primarul satului central ne-a luat de la gară și ne-a dus într-o clădire municipală. Într-o sală de conferințe, afișele reprezentau diverse aspecte ale vieții rurale maghiare: un castel medieval, un umbrar de struguri, un tip care rumenea un vițel. Primarul ne-a ținut un discurs, iar Peter ne-a tradus. Primarul ne-a mulțumit că am venit să ne împărtășim cultura și limba, și spera că, în schimb, și noi vom pleca cu ceva. Apoi ne-a întrebat dacă vreunul dintre noi știa HTML, deoarece satul lui avea nevoie de o pagină Web. Owen știa HTML. Primarul i-a strâns mâna și a spus că el, Owen, va locui cu el, în casa lui.

Fiul adolescent al primarului, Béla, ne-a dus să vizităm obiectivele turistice. Purta în jurul gâtului căști galbene strălucitoare, cablul dispărând în jacheta pufoasă. Când Vivie l-a întrebat ce ascultă, a scos din buzunar un CD player portabil și l-a dat din mână în mână, ca să putem asculta muzică rap ungurească. Nu mai ascultasem muzică niciodată la un CD player portabil. S-a auzit un foșnet slab, și apoi niște băieți țipau în limba maghiară cu o claritate perfectă. Erau acolo, strigându-ți în ureche.

L-am urmat pe Béla pe un drum noroios cu pietriș, pe lângă case de lemn roz și mici parcele semănate cu porumb și floarea-soarelui, către o biserică din secolul

al XII-lea. Biserica era încuiată. În spate, lângă cimitir, era o căsuță cu un semn pe care scria ÎNGRIJITOR, SZEKERES JÁNOS. Béla a bătut cu forță în ușă și ferestre, până când Szekeres János a ieșit, frecându-se la ochi. Deschizând biserica, el a început să ne vorbească timp de o oră despre stâlpi și nave, și Cain, și Abel.

O parte a corpului marelui împărat ar fi putut să fie îngropată în criptă la un moment dat. Regele fusese îngropat inițial în Budapesta, apoi a fost canonizat, apoi exhumat și expediat, în bucăți, la raclele din toată țara. Rămășițele rămășițelor au fost reîngropate. În timpul invaziei otomane au fost exhumate din nou și trimise departe, pentru a fi păstrate în siguranță – poate chiar în această criptă, deși poate că nu; îngrijitorul a cântărit meticolos dovezile pro și contra. În orice caz, acum nu mai era nimic aici, totul fusese trimis înapoi, la Budapesta, după ce au plecat otomanii. Mă așteptam ca cripta să fie întunecată și sumbră, dar era palidă și luminoasă, cu plafoane și arcade galbene, boltite, așa că poate moartea era și ea la fel.

Am vizitat un muzeu folcloric. János era și acolo, ca într-un vis obositor, descriind diferitele modalități de a transforma bumbacul în sfoară. În camera din spate a muzeului, o femeie ne-a servit cu cotlet de porc. Nu mâncasem niciodată cotlete de porc. Părinții mei mâncau rareori carne de porc. Aproape nimeni din Turcia nu mânca, nici măcar ateii. La început, mi-au dat lacrimile și am depus mult efort ca să înghit. Dar, în cele din urmă, a fost ca și cum aș fi mâncat orice altceva.

Toată lumea continuă să-i pună întrebări lui Béla. Am ascultat cu atenție, ca să învăț cum să vorbesc cu adolescenții din satul unguresc. Nu am învățat nimic util. La un moment dat, Owen l-a întrebat pe Béla dacă el a fost vreodată la Budapesta: un oraș aflat la două ore distanță cu trenul.

— La Budapesta? a repetat Béla.

— Vezi tu, tocmai am venit de acolo, a spus Owen.

— Uneori, prietenii mei și cu mine mergem la Pesta la sfârșit de săptămână, a spus Béla.

S-a uitat la Owen cu mirare neînchipuită și a spus că vor fi frați.

Când Vivie și-a cerut scuze pentru că mânca încet, Béla a spus că era bine să mănânci încet:

— Dacă mănânci încet, poți simți mâncarea.

— Nu *simți* mâncarea, a spus Owen, *simți gustul* mâncării.

— Da, a spus Béla. Dar vreau să spun mai *mult* decât gustul mâncării.

— Te *bucuri* de ea, a sugerat Daniel. Dacă mănânci încet, te bucuri de mâncare.

— Te bucuri, a repetat Béla.

— O *deguști*, a spus Owen. O savurezi.

— Salvator?⁷⁷

— Nu salvator – a *savura*. Este ca și cum te bucuri de ceva, dar mai încet.

— Nu știi acest cuvânt, a spus Béla, cu ochii strălucindu-i.

Mi-am dat seama că n-aș fi corectat niciodată pe cineva care a spus că „poți

simți mîncarea“. Și, uite-așa, Owen avea să se aleagă cu elevii care spuneau „salvator“, în timp ce eu aveam să mă aleg cu elevii care spuneau că „hartia ești albe“.

După prînz ne-am întors în sala de conferințe. Reprezentanți din fiecare sat au venit să-și ia noii profesori de engleză. Mai întâi, un doctor, care arăta obosit, a venit din satul în care un copil încercase să-l străpungă pe Sandy cu coarnele de cerb.

— Avem nevoie de un băiat athletic, a spus doctorul.

Frank a mers în satul cu coarne de cerb.

Ceilalți reprezentanți din sate erau profesori de limba engleză, toate femei. Au abordat-o mai întâi pe Cheryl, dar Cheryl a clătinat din cap și a spus că așteaptă o familie care nu vorbea engleză deloc.

După Owen și Frank, următorii care au fost aleși au fost Dawn și Vivie, apoi Daniel. Astfel mai rămăseserăm doar eu și Cheryl. Nu mai era decât un singur reprezentant al unui sat, o femeie cu părul bogat și o expresie binevoitoare.

— Bună, eu sunt Margit, profesoara de engleză din Kál, i-a spus ea lui Cheryl. Cred că tu ești Cheryl.

Cheryl a încuviințat.

— Dar aștept o familie care nu vorbește engleza deloc, a spus ea.

— Oh. Ei bine, asta e jenant, pentru că sunt profesoară de engleză.

Margit mi-a zămbit.

— Tu, poate tu ești cea care va veni cu mine atunci?

— Așteptăm o altă familie? l-a întrebat Peter pe primar.

— Nu este nimeni aici din Apafalva.

Primarul și-a aruncat o privire la ceas.

— Trebuie să așteptăm.

— Apafalva este aproape de munți? a întrebat Cheryl în timp ce noi ieșeam din încăpere.

— Săraca Cheryl, a spus Margit, în timp ce manevram valiza în Fordul ei Fiesta. Nu-mi place să o las acolo. Nu înțeleg de ce este atât de hotărâtă ca familia care o va primi să nu vorbească deloc engleza.

— Chiar își dorește să învețe limba maghiară. Crede că va învăța mai bine dacă familia nu vorbește engleză.

— Este păcat, pentru că nu cred că va găsi o astfel de familie. Vezi tu, o familie care nu vorbește limba engleză ar fi timidă să găzduiască un student american. Vrem să vă simțiți confortabil.

— Cheryl are idei neconvenționale în ceea ce privește confortul, am răspuns.

— Cred că și prietenul vostru, Peter, are și el idei neconvenționale. E adevărat că v-a suit într-un tren din Pesta la șase dimineața?

— Păi, era aproape șase și jumătate.

— Acest lucru este neobișnuit și greu de înțeles, pentru că există multe trenuri mai târziu. Ce ați făcut aici toată dimineața?

— Am vizitat obiective turistice.

— Aha, asta este foarte interesant. Ați venit de la Budapesta la Feldebrő la ora

șase și jumătate dimineața pentru a merge să vizitați obiective turistice.

— Cred că Peter a vrut să vizităm cripta.

— Aha, înțeleg. Ei bine, cripta este interesantă. Este foarte veche. Ți s-a părut interesantă?

— Foarte interesantă, am răspuns. Numai că am impresia că am stat acolo prea mult timp.

Ea m-a întrebat cât timp am petrecut în criptă. Când i-am spus, aproape că a murit de râs.

— Ai venit de la Budapesta la ora șase și jumătate dimineața ca să stai într-o criptă mai bine de o oră! Acuma uită-te la tine! Ai cearcăne în jurul ochilor.

— Am?

— Ai. Ce ar crede mama ta? Ar crede că te torturăm.

— Oh, nu, ar crede că îmi dezvolt rezistența.

— Rezistența! Două ore în criptă!

Margit a ieșit de pe autostrada rurală pe un drum murdar. Stâlpii de telefon și cei electrici păreau neobișnuit de înalți, poate pentru că erau atât de mici casele – cutii cu tencuială albă de ghips și cu acoperișuri roșu închis. Parcele mici de teren fuseseră destinate cultivării diferitelor plante înalte, cu multe frunze. Pe măsură ce ne apropiam cu mașina, plantele arătau ca niște hățișuri haotice, dar dintr-un anumit unghi se aliniau în mod miraculos în rânduri. Pentru o clipă puteai să vezi cu claritate tot drumul până la casa următoare, înainte să se dizolve din nou în dezordine.

Aveam să stau cu Margit și familia ei numai în prima săptămână a programului. Erau atât de mulți oameni în sat care doreau ca un profesor de engleză să locuiască împreună cu ei, încât aveam să locuiesc cu trei familii diferite. Aveam să predau timp de aproape patru săptămâni și să petrec o săptămână împreună cu copiii într-o tabără din apropiere de Szentendre.

Gospodăria lui Margit îl includea pe Gyula, soțul lui Margit, copiii lor, Nóra, și Feri, și Barka, un câine. Erau și o mulțime de pisici, cărora nu li se permitea să intre în casă. Nóra le dăduse nume tuturor, nume pe care numai ea le știa. Tipul fizic al lui Margit îmi era cunoscut, dar Gyula nu arăta ca cineva pe care să-l fi văzut înainte. Vânos, bronzat, cu o mustață aurie, purta o cămașă ecosez cu mâneci lungi, băgată în pantaloni scurți de denim și o șapcă albastră, cu vizieră.

— *Willkommen!*⁷⁸ a spus el ridicându-mi valiza din portbagaj și ducând-o sus.

Cel de-al doilea nivel al casei fusese adăugat recent; pereții camerei din față erau încă străbătuți de grinzi de lemn și puf de izolație roz, iar o folie de plastic era lipită peste cadrul ferestrei. Dar camera din spate era finisată și frumoasă, cu un covor galben, o canapea extensibilă verde, un birou cu blat de sticlă cu o vază de splinuțe și, în picioare în colț, o mică nevăstuică împăiată care rânjea. Când Margit a văzut nevăstuica, expresia ei a devenit încordată și i-a spus ceva lui Gyula, care i-a răspuns pe îndelete.

— Soțul meu a considerat că este foarte goală camera ta, și că s-ar putea să-ți placă o nevăstuică mică, a spus Margit, întorcându-se către mine. Putem s-o

mutăm acum jos. N-o să se simtă jignit.

Nu mi-era clar cine nu s-ar fi simțit jignit – soțul sau nevăstuica. În orice caz, mi s-a părut clar că, dacă într-adevăr îți doreai să fi scriitor, nu trimiteai nevăstuica în altă parte.

— Ești sigură că nu vei fi înspăimântată când te vei trezi? m-a întrebat Margit.

— Oh, nu, am răspuns.

Am fost înspăimântată când m-am trezit.

Feliile de castravete, subțiri ca lamele de ras, pluteau în sos vinaigrette rece ca gheața. Sfecla nu corespundea niciunei idei pe care o avusesem anterior. În mijlocul cinei, Gyula a ieșit pe ușa din față, întorcându-se cu o sticlă de cola de 1,5 litri, plină cu un fel de vin de casă de culoarea cernelii, pe care îl țineau în șopronul de unelte. Gyula a umplut trei pahare grele și a ridicat unul, iar Margit a tradus ceea ce spunea: că ar trebui să le consider casa lor ca fiind casa mea și că, dacă m-aș trezi înfometată în mijlocul nopții, ar trebui să mă servesc din orice aveau ei.

Felul de exprimare al lui Margit îmi amintea de stilul lui Ivan – felul în care mi-a pronunțat numele, și întrebările pe care mi le-a pus, cum ar fi ce alte limbi vorbeam și ce alte țări vizitasem. Americanii nu puneau astfel de întrebări. Margit fusese la Paris și la Viena, și la Sankt Petersburg pe vremea când încă se mai numea Leningrad. Studiase rusă timp de 12 ani sub sovietici, dar uitase totul.

— Păcat, a spus ea, fiindcă este o limbă atât de frumoasă.

La fiecare doi ani, Margit călătorea la Londra cu un grup de elevi de limbă engleză. În ultima lor călătorie plouase în fiecare zi și petrecuseră o după-amiază întreagă bând scotch în camera ei de hotel. Nu puteau bea în bar, pentru că majoritatea elevilor nu împliniseră încă 18 ani. Era ciudat pentru Margit, pentru că în Ungaria nu exista o limită de vârstă pentru băut, și nu erau elevii responsabilitatea ei, fie că erau într-un bar sau într-o cameră privată? Scotch-ul din Londra fusese foarte bun.

Margit m-a întrebat ce părere aveam despre serialul de televiziune *Spitalul de urgență*, care tocmai începuse să fie difuzat în Ungaria. Margit era de părere că era mai puțin prost decât *Dallas*.

După cină, era timpul să verificăm câmpurile. Întreaga familie s-a îngrămădit în mașină. Când Gyula a deschis portbagajul, Barka a sărit direct înăuntru și s-a așezat ca și când mergea tot timpul în portbagaj. Margit s-a urcat în spate cu copiii, iar eu am ajuns în față și mi-am pus centura de siguranță. Gyula a început să strige și să dea din mâini.

— Spune că poți avea încredere în stilul lui de condus, a spus Margit râzând. Este un șofer foarte prudent și nu mergem departe.

Mi-am scos imediat centura de siguranță. A urmat și mai multă ilaritate.

— Nu, nu, a spus Margit, lasă-ți centura și simte-te în siguranță!

Am spus că purtatul unei centuri de siguranță nu reflectă o judecată în ceea ce privește prudența, era un gest automat, pentru că acasă încălcai legea dacă nu-

ți puneai centura de siguranță. Și asta, de asemenea, li s-a părut hazliu.

— Dacă ne îndreptăm spre câmp și un polițist ne prinde, te-ar putea băga în închisoare!

Câmpurile erau la câteva minute de mers cu mașina. Gyula a luat o pușcă din portbagaj și a dispărut în porumb. O sperietoare de ciori, de gen feminin, se legăna pe un par, înaltă, cu rochia fluturându-i în vânt. Margit a spus că era o rochie veche a ei.

— A intrat la apă, așa că am făcut cu Nóra o sperietoare. Nu știu de ce, Nóra i-a făcut o față de pisică.

Evident, sperietoarea avea un nas mic de pisică și mustăți.

— Asta ar trebui să sperie păsările, am spus eu.

— Din păcate, păsările noastre sunt foarte curajoase.

Am mers pe lângă câmp și Margit mi-a arătat diferite culturi: tutun, grâu, năut, pepeni verzi, alte soiuri de pepeni, mac, struguri, cireșe, mere.

Când ne-am întors acasă, Margit a trimis copiii la culcare, și apoi a scos o prăjitură de mere pe care o făcuse. Gyula a pus o sticlă de whisky pe masă. M-am simțit jenată să mănânc prăjitura fără copii. Margit, care părea că ghicise la ce mă gândeam, a spus că lui Feri nu-i plăcea prăjitura, iar Nóra trebuia să se abțină de la dulciuri, deși nu avea decât 5 ani. Oare cineva primea vreodată tot ce voia?

— Acum, a spus Margit, în timp de Gyula turna whisky-ul. Spune-ne totul despre tine.

— Dar v-am spus, am zis eu. Știți deja totul despre mine.

— Acum ne vei spune versiunea detaliată, a spus ea, așezându-se înapoi pe scaun. Avem atât de mult timp la dispoziție. Avem toată noaptea.

Mi-a făcut o impresie foarte puternică când a spus asta. Doar pentru o clipă, ca într-o fulgerare de lumină, mi s-a părut că întrevăd o viziune nevăzută care se întindea în fața mea și se deschidea în toate direcțiile înainte de a se întuneca din nou.

Margit m-a întrebat ce vreau să mă fac după universitate. I-am spus ce vreau să devin.

— Vei scrie un roman despre noi, a exclamat ea.

— Poate, într-o zi, am spus.

Am fost surprinsă când m-a întrebat dacă am un prieten. Am crezut că era clar că nu eram cineva care să aibă prieten. Dar când am spus că nu, a părut neîncredătoare.

— M-am gândit că poate ai un prieten ungur, a spus ea, și de aceea ai venit în Ungaria.

— Nu, am spus. De unde ți-a venit ideea asta?

— Nu știu, a spus ea. Presupun că doar mi-a trecut prin minte.

Alarma s-a declanșat cu un sfert de oră înainte de ora opt. Am stat în pat câteva minute, întrebându-mă de ce trebuia mai exact să mă ridic și să predau engleza elevilor acum – dacă făcusem cumva vreo greșală și, dacă da, unde anume.

Nóra era deja la masă cu rucsăcelul ei, mâncând o clătită cu unt și gem. De ce

era necesar să învețe copiii engleză pe timpul verii? Margit mi-a făcut un Nescafé foarte tare și ne-am suit cu toții în Fordul Fiesta. Am adormit și m-am trezit abia când cauciucurile scrâșneau pe pietrișul din spatele clădirii școlii.

Sala de clasă era complet lipsită de coarne de cerb, într-adevăr, de orice ar fi putut fi transformat în armă, în afară de o ferigă în ghiveci, ceva desene ale unor copii și o hartă a Ungariei. Elevii stăteau așezați la trei mese lungi, aranjate în forma literei U. Margit s-a așezat la masa cea mai joasă, cu cei mai mici copii, și a zâmbit în expectativă. Nu îmi trecuse deloc prin minte că va rămâne și ea. M-am simțit foarte ușurată.

I-am rugat pe copii să își spună numele și vârsta, și de cât timp învățau engleză. Ádám, care avea 15 ani, învățase trei ani și era foarte bun – chiar puteai vorbi cu el. Róbert, care era de aceeași vârstă, nu studiasse engleza deloc. Nici dintre copiii cei mici nu studiaseră prea mulți, nici măcar Nóra. Cel mai mic băiețel, Miklós, avea 4 ani și abia putea spune ceva în orice limbă.

Katalin, care avea 17 ani, era frumoasă, cu păr bălai, lung până la brâu și un chip perfect comun. De ce era „comun“ un eufemism pentru „urât“, când însuși atributul principal al frumuseții umane era caracterul ei comun, simetria și simplitatea care păreau întotdeauna atât de tinere și de inocente. Era imposibil să nu te gândești că frumusețea ei era unul din lucrurile cele mai importante care o descriau – ceva care avea de-a face cu cine era ea cu adevărat.

Tünde, mama lui Miklós, lucra la școală. Subțire, cu păr gri închis, ochelari mari și un zâmbet care implora, adeseori zăbovea în sala de clasă și rămânea alături de Miklós, care era incredibil de mic, chiar și pentru un copil de 4 ani. Slăbuț, rozaliu, se asemena cu un pui de veveriță. Dacă îl întrebai ceva, se foia în scaun cu o timiditate paroxistică. Tünde chiar îl împunea cu degetul, iar el se foia și mai mult. Îi dădea o grămadă de sfaturi, toate complet greșite, insistând cu o tenacitate particulară ca el să pronunțe toate semivocalele. Dacă el apuca vreodată să spună „*deal*“ sau „*cai*“, ea îl corecta. „*De*-al. *Că*-i“.

— Cai, am spus eu cu voce tare.

— *Ca*-i, a repetat ea cu zâmbetul ei slugarnic.

— Există vreo modalitate s-o conving să nu mai facă asta? am întrebat-o pe Margit.

Margit a căzut pe gânduri.

— O s-o rugăm să aducă un burete de șters tabla.

Nu era niciun burete de șters la tablă, doar o cârpă saturată de cretă. Tünde a dispărut pentru tot restul dimineții. A doua zi se întorsese, stătea la catedră cu un burete mare roz, în formă de inimă, și un vas cu apă. De câte ori mă uitam în direcția ei, ea ridica inima îmbibată de apă. Continua să îl îndemne pe fiul ei să spună „fa-in“ când era întrebat „Cum te simți?“. Robert, care era influențabil, de asemenea spunea „de-al“ și „fa-in“. Nóra, care nu ținea niciodată partea nimănui, mormăia ceva între cele două. De câte ori Miklós spunea ceva, indiferent ce, Nóra bătea din palme și îl mângâia pe cap și pe umeri.

În fiecare zi la prânz toată lumea mergea acasă, în afară de mine și de Róbert, a cărui mamă era directoarea școlii. Mergeam cu Róbert într-o magazie mare cu

materiale unde, la un birou de lemn înconjurat de hărți și ecrane de proiecție rulate, eram serviți un prânz elaborat de către bucătarul școlii, Vilmos, care purta un șorț alb și o bonetă de bucătar. Mai întâi era supă, apoi fie pui paprika, fie tocană de vită, cotlete prăjite sau sărmăluțe, și, în final, fructe din conserve prezentate artistic pe farfurii pentru desert. Abordam aceste mese cu dedicare, sânguință și foarte puține cuvinte. Uneori îl întrebam cum se simte, iar el spunea că se simte „fa-in“. Apoi mă întreba el pe mine cum mă simt, iar eu îi spuneam că fain. La început părea ciudat să intru într-o magazie în fiecare zi și să mănânc o masă din trei feluri alături de un băiat de 15 ani, dar curând am început să văd acest lucru ca pe o parte a cursului natural al lucrurilor.

După prânz, îl meditam pe Ádám și pe alți doi băieți de 15 ani pentru examenul de admitere în engleză la o școală specială de calculatoare. Era mai ușor decât la sesiunea de dimineață, deoarece cei trei băieți deja știau multe și depuneau eforturi, dar și pentru că Tünde nu se afla acolo – mai trecea doar ca să aducă câte o sticlă de doi litri de Pepsi și un pahar pe o tavă argintie. Îmi turnam un pahar pentru mine, apoi le dădeam sticla băieților. De obicei nu lua decât câteva guri, din politețe, dar într-o zi își petrecuseră pauza de masă jucând fotbal și pe urmă au dat peste cap cei doi litri. Au dispărut în trupurile lor, absorbite de celulele lor.

Înainte de vara aceea, nu știusem aproape nimic despre Beatles. Nu știusem de ce era important să ai o tunsoare castron, sau ce era o tunsoare castron. De câte ori îi auzeam pe alții mai în vârstă vorbind despre ele, mă concentram la altceva. Niciodată nu existaseră consecințe negative. Chiar credeam că pot trece prin viață în acest fel. Dar Beatles s-a dovedit a fi unul dintre lucrurile pe care nu le puteai evita, ca alcoolul sau moartea.

— Nu ar fi distractiv să îi învățăm pe copii niște cântece de la Beatles? m-a întrebat Margit încă din prima zi.

Când i-am răspuns că nu știu niciunul, a convins-o pe una din fetele din clasă să îmi împrumute o compilație de șlagăre: două casete Maxell de 90 de minute cu titlurile cântecelor scrise cu atenție pe copertă, cu un pix.

Eram tulburată de Beatles, de contradicțiile dintre ciripelile lor stilate, armonioase, și punctele de vedere cinice asupra lumii care păreau să se afle la baza lor. Tot timpul cât îi făcuseră pe plac acelei fete, Beatles ținuseră scorul, având resentimente față de ea pentru că ea îi determinase să îi arate calea, așteptând ca și lor să li se facă pe plac. Îi tot dădeau înainte despre cum munciseră ca niște câini să facă bani ca să îi cumpere chestii, iar ea în schimb trebuia să le ofere totul. Și dacă ea nu le oferea totul? Dacă nu știa cum?

„Seventeen“ era descurajantă din cauza versului care mă așteptam să sune ceva de genul „Și felul în care arăta era cu mult peste vârsta ei“, dar care în schimb suna, mi se părea mie, „Și felul în care arăta era cu mult peste prietenul ei“. M-a izbit profund inechitatea dintre fată și prietenul ei – felul în care o făcea vulnerabilă la Beatles, chiar când indica că ea fusese deja înfrântă și umilită, păcălită să se combine cu cineva atât de mult sub nivelul ei. În același timp,

faptul că avea doar 17 ani, și că avea bărbat, însemna că tinerețea nu era o scuză pentru mine, pentru faptul că eram incapabilă să fac pe cineva să îmi conducă mașina, sau să spun lucrurile despre Beatles pe care voiau să le știe, sau să evoc în ei sau în oricine altcineva sentimentele pe care le descriau, pe care Ivan trebuie că le-a simțit pentru prietena lui, opt zile pe săptămână.

Margit m-a dus în vizită la fosta ei elevă, Judit, care vorbea acum engleză la fel de bine ca Margit, dar care continua să vrea să ia lecții.

— Judit este o fată foarte deșteaptă, a spus Margit, părând nemulțumită. A citit foarte mult – în engleză, în germană, în multe limbi. Este prea avansată pentru mine. Nu mai am nimic să-i spun.

— Asta este o poveste de succes, am răspuns.

Era ceva ce ar fi spus mama.

— Da, a spus Margit nesigură. Are un apetit real pentru învățătură. O să-i facă plăcere să vorbească cu tine. Dar eu nu am să stau.

Am găsit-o pe Judit citind pe o canapea, lângă o fereastră cu vedere spre terenul viran care separa casa părinților ei de șinele de tren, chiar la marginea satului. Erau cărți peste tot, stivuite pe măsuța de cafea din fața canapelei, pe televizor, pe glaful de la fereastră, pe podeaua dintre canapea și perete.

Judit s-a ridicat în picioare când am intrat. Era mai înaltă decât mine, peste un metru optzeci, purta un costum de alergare lălău care îi ascundea trupul, dar care îi lăsa la vedere încheieturile și gleznele extrem de subțiri. Ochii ei remarcabili – gri, aproape fremătând, cu pleoapele tivite cu roz – erau amplificați de ochelarii cu lentile groase.

Mama lui Judit, care cumva semăna extrem de bine cu Judit, deși ea arăta obișnuit, ceea ce nu era cazul cu Judit, ne-a adus limonadă pe o tavă. Judit a mutat niște cărți, inclusiv cea pe care o citea: *Moara de pe Floss*.

— Este bună? am întrebat.

— Da, este interesantă. Dar trebuie să caut multe cuvinte în dicționar.

A luat un pahar cu limonadă cu o mână incredibil de lungă și subțire.

— O citești pentru școală?

— Indirect. Vezi tu, am renunțat la program în primăvară.

Judit studiasse la o academie de pilotaj, pentru că visul ei din copilărie fusese să devină pilot, deși în realitate acest lucru era imposibil, din cauză că era cu un centimetru prea înaltă – chiar și pentru un bărbat era prea înaltă. Pe chip mi s-a întipărit o expresie de simpatie. Și-a întors ochii uriași spre mine.

— Așa sunt proiectate cabinele de pilotaj, a spus ea.

— De asta ai plecat din program?

— Nu. Nu eram în programul de antrenament pentru piloți. Studiam ca să devin controlor de trafic.

— A fost... Nu a fost distractiv?

— Distractiv?

S-a încruntat puțin.

— Am renunțat din cauza vederii. Am avut întotdeauna probleme cu ochii.

Odată la câțiva ani am nevoie de operație. De la ultima operație din iarna trecută, chiar și cu ochelari, îmi este foarte greu să trec de testele oftalmologice.

M-am întrebat ce aş putea să spun cuiva a cărui situație era atât de diferită de a mea și care părea atât de dificilă. Expresia care îmi venea în minte era „Când n-ai noroc în viață“, cum spuneau oamenii în romanele englezești despre tragediile de război.

— Ăsta da ghinion, am spus cu voce tare.

— Nu privesc lucrurile așa, a spus Judit. Este mai bine să renunț la program acum, decât să ajung să termin școala, să devin controlor de trafic și să se prăbușească un avion pentru că nu l-am văzut în ceață.

Am fost de acord că, atunci când privești lucrurile din această perspectivă, tot răul a fost într-adevăr spre bine.

— Din toamnă, a continuat ea, o să încep să lucrez pentru afacerea de import-export a unchiului meu. Limbile pe care le știu ar putea să fie folositoare atunci.

În afară de engleză, știa franceză și germană, și studia italiană.

— Ai mai fost în vreo țară europeană în afară de Ungaria? m-a întrebat ea.

Am răspuns că am fost în fiecare an în Turcia să îmi văd familia și că tocmai fusesem la Paris.

— Ai rude și acolo?

— Nu, am fost cu prietenii.

— Ai fost cu prietenul tău? m-a întrebat ea.

Iar despre iubiti.

— Nu, am răspuns.

I-am povestit despre Svetlana, despre Robin și despre Bill. Pe măsură ce vorbeam, mi se părea că este din ce în ce mai detașată și s-a dovedit că așa și era.

— Nu înțeleg de ce prietena ta a fost invitată în această călătorie, a spus ea. Dacă prietenul meu ar fi fost interesat de altcineva, sau dacă altă fată ar fi fost interesată de prietenul meu, nu aş fi invitat-o pe această fată să ni se alăture în vacanță.

— Dar Svetlana și Robin sunt prietene. Sunt prietene de ani de zile, de dinainte să îl cunoască pe Bill.

— Nu sunt de acord. Dacă ar fi fost cu adevărat prietenă, nu ar fi mers la Paris și nu ți-ar fi spus aceste lucruri.

Când a spus asta, m-am simțit rușinată și m-am întrebat unde greșisem. Greșisem mergând la Paris, sau pentru că știam povestea, sau pentru că o spusese unei străine?

M-am simțit ușurată când am auzit mașina lui Gyula afară. Margit trebuise să ducă copiii undeva, iar el venise să mă ia.

Casa era goală când ne-am întors. Am început să mă îndrept spre etaj, dar Gyula m-a condus la masă și a tras un scaun, iar în următorul moment aduse whisky-ul din nou.

— Marlboro? a sugerat el, scoțând un pachet din buzunar.

Dar ideea de a fuma țigări cu un adult era foarte ciudată, așa că am refuzat și Marlboro-ul, și whisky-ul. Gyula părea gânditor, apoi a ieșit afară, și s-a dus la șopron, și s-a întors cu o trusă de scule portocalie, și a îndepărtat două tăvițe suprapuse din compartimentul superior. Erau pline de muniție – gloanțe, și cartușe, și alice, frumos aranjate în compartimente.

A scos câteva cartușe și le-a pus în picioare pe masă.

— Nemțești, a spus el. Americane ca tine.

Aici până și gloanțele aveau naționalități. Erau gloanțe cehești, finlandeze, iugoslave și chinezești.

— Glonț sovietic, a spus în rusă, arătând spre un cartuș bombat, cu o dungă roșie.

Ridicând un cartuș nemțesc, Gyula a strâmbat din nas și a făcut mișcări care imitau alergatul cu mâinile. Apoi s-a bătut cu palmele peste picioare într-un fel care suna ca fâlfâitul de aripi și a suflat un curent de aer, *ffff*, printre dinți. Din aceste gesturi am înțeles, până la urmă, că micul cartuș nemțesc era pentru împușcat iepuri și fazani.

Punând pe masă un cartuș mai mare, american, Gyula și-a închis ochii pentru un moment, apoi și-a pus degetele arătătoare, cu vârful în sus, pe tâmpile, și a deschis ochii mari și și-a întors capul brusc dintr-o parte în alta.

— *Özbak*, a spus el.

Asta s-a dovedit a fi un căprior.

A scos un al treilea cartuș, foarte diferit de celelalte două, placat cu bronz, asemănător unui stilou. S-a uitat la mine pentru un moment.

— *Mensch*, a spus el, coborându-și vocea.

Apoi în ungurește: „Om.“

Gyula a spus o poveste de vânătoare. Era cu un căprior și Barka, și cu poliție, și cu o confruntare, și cu lătrat. El a lăudat-o în mod repetat pe Barka, *vizsla* și a spus că era *vizsla*⁷⁹, și a imitat felul în care ea a arătat cu laba. A extras niște hârtii de pe fundul compartimentului cutiei.

— *Biztosítás*, a spus el. Înțelegeți? *Biztosítás*.

Am căutat *biztosítás*. Însemna asigurare. Când a văzut că am un dicționar, Gyula mi-a spus alte câteva cuvinte, pentru înregistrarea armei de foc, permis de vânătoare și permis de port-armă. Cel mai important punct părea să fie faptul că aveai nevoie de două permise – unul pentru tine și unul pentru armă.

— Două permise, am repetat eu.

A încuviințat și a spus că sunt deșteaptă.

Fordul Fiesta a parcat afară, iar copiii au intrat alergând, urmați un moment mai târziu de Margit.

— O, dragă, a spus Margit, uitându-se la sticla de whisky, la trusa deschisă de scule și la panoplia de gloanțe și permise. Se pare că aici s-a ținut o prelegere.

...

În după amiaza următoare Margit și Gyula erau amândoi ocupați, așa că directoarea școlii m-a dus cu mașina acasă. Când am ajuns, Gyula ieșise alergând

pe uşă, purtând un costum albastru pal. Ne-a făcut cu mâna în trecere, strigând ceva despre autobuz. Directoarea s-a oferit să îl ia maşina, dar era deja la jumătatea drumului. Era un alergător foarte rapid, chiar şi cu costumul ăla care era rezervat, aşa cum am aflat mai târziu, lecţiilor lui săptămânale de germană din oraş.

M-am trezit singură pentru prima dată de zile întregi. Amintindu-mi că mi-au spus că pot mânca orice aş vrea, am tăiat o felie mare de prăjitură cu mere şi am mâncat-o în timp ce citeam *Dracula*. Era o senzaţie minunată să mănânci ceva fără să trebuiască să asculţi, să dai din cap, să zâmbeşti sau să faci orice altceva cu sprâncenele. Dracula vizitase Departamentul lupilor de la grădinile zoologice. „Aceşti lupi par supăraţi de ceva“, a observat el. În dimineaţa următoare cuşca era contorsionată, iar Berserker, lupul gri, dispăruse. Dracula îi posedase temporar trupul. Dracula a avut o experienţă totalmente diferită la grădina zoologică faţă de cea a altor oameni.

Cineva ciocănea în geamul uşii. Uşa principală era deschisă, iar în spatele geamului stătea o fată micuţă, blondă.

— Bună, am spus.

— Bună, a spus ea. Eu sunt Reni. Vom merge într-o incursiune.

Am deschis uşa. A intrat, dar nu a vrut să se așeze, şi doar a privit la ceasul ei micuţ, cu cadranul nu mai mare decât un bănuţ. Nu a apărut interesată nici de prăjitură. Doar continua să spună că vom merge într-o incursiune.

— Bine, am spus.

M-am ridicat şi am început să debarsez masa.

— Vom merge într-o excursie acum.

— Acum? Adică, chiar acum?

— Da, desigur!

Am observat că avea un ghiozdan mic, cu ambele curele prinse pe umeri. Mi-am reţinut un oftat. Ungaria îmi dădea un sentiment din ce în ce mai asemănător ca şi cum aş fi citit *Război şi pace*: personaje noi apăreau la fiecare cinci minute, cu numele lor neobişnuite şi locuţiunile lor caracteristice, şi trebuia să fii atent pentru o perioadă la ele, chiar dacă era posibil să nu le mai întâlneşti niciodată pentru tot restul cărţii. Mai degrabă aş fi vorbit cu Ivan, interesul meu amoros, dar cumva nu aveam eu puterea de decizie. În acelaşi timp, aveam, de asemenea, sentimentul că aceste personaje superabundente nu erau deloc irelevante, ci din contră, şi că atunci când Ivan îmi spusese să îmi fac prieteni printre ceilalţi copii, el îmi spusese şi ceva important despre lume, despre cum acel personaj predestinat din viaţa ta nu era cel care te îngropa în piatră, ci cel care te conducea către mai mulţi oameni.

De îndată ce am părăsit casa şi am ajuns la drumul principal, expresia lui Reni s-a luminat.

— După zece minute autobuzul, a spus Reni fericită când am ajuns la drumul principal. Noi stăm jos.

Ne-am aşezat pe marginea asfaltului, cu faţa către pădure. Reni şi-a înclinat

capul și s-a uitat către cerul senin, luminat de soare.

— Îmi place în aer liber! a spus ea, apoi a adăugat: nu îmi place casa lui Margit.

— Nu?

— Nu. Este multe animale.

— Vrei să spui Barka?

— Nu. Animale mori, pe care soțul lui Margit, cu pușca. Urăsc vânătorii. Desigur, nu spun asta la soț Marghit.

A venit autobuzul, un autocar cu scaune de pluș și geamuri fumurii. Am urcat treptele și ne-am așezat aproape de mijloc.

Reni mi-a explicat că fusese una dintre elevele lui Margit – cea mai slabă. Acum studia ingineria agricolă și avea un iubit. Reni avea 20 de ani, iar iubitul ei avea doar 16 ani, dar era de obicei foarte matur. Doar că acum se certaseră, iar el se purta ca un puști de 16 ani.

— De ce v-ați certat? am întrebat

— Multe lucruri, a spus ea. Nu este drăguț.

— Nu este drăguț?

— Absolut deloc.

Am tras cu ochiul la ea – auzind de iubitul ei, m-a făcut curioasă în legătură cu aspectul ei. Arăta drăguță și pusă pe treabă, cu păr blond, lung până la bărbie, un tricou obișnuit, alb, și ochelari cu rame din sârmă. Am vorbit despre ciclurile de înșămânțare. Autobuzul ne-a lăsat în Gyöngyös, al doilea oraș ca mărime din Ungaria. Într-o oră, un alt autobuz avea să ne ducă la o fortăreață de Crăciun din munți. (Asta s-a dovedit a fi o pădure de conifere. „Brazi de Crăciun“, a spus Reni, arătând pe fereastră.) Între timp, în Gyöngyös, aveam să vizităm locul favorit a lui Reni, muzeul de istorie naturală, unde aveau un animal foarte special. Era foarte mare și nu exista.

— Vrei să spui că este imaginar? Ca un unicorn?

— Nu, nu, este foarte vechi. Ne uităm la oase.

— A, un dinozaur.

— Nu, nu un dinozaur.

— Cum se numește în ungurește?

A părut să se codească să îmi spună la început, dar am tot întrebat și, până la urmă, s-a uitat în ochii mei și mi-a spus încet și cu voce tare „MAMUT“.

Mamutul locuia într-un conac lung, galben, ocupat înainte de nobili unguri. Toate luminile erau stinse. Femei în vârstă, cu fuste negre istorice și șorțuri albe, împătureau cearșafuri lângă o fereastră prăfuită. Când am intrat, două femei și-au pus jos cearșaful și ne-au condus prin muzeu, una mergând înainte cu o lanternă electrică și aprinzând luminile, cealaltă mergând în spatele nostru și închizând luminile iar. Din când în când, ori una, ori cealaltă ne îndemnau să cumpărăm una dintre monografiile cu titlul latinesc pe care le cărau în buzunarele șorțurilor. Reni a refuzat, la început politicos, apoi cu o ieșire nervoasă care m-a surprins, deși nu părea să le fi jignit pe femei.

Nu am zăbovit asupra istoriei geologice, petroliere și minerale a regiunii

Gyöngyös – era evident că o enervau pe Reni într-un fel, și am trecut de ele în grabă. Dar, de îndată ce am ajuns la ferigi, fața i s-a luminat, iar la încăperea cu insecte era deja în transă.

— *Iubesc* natura! a oftat ea, uitându-se la un gândac antic, de bălegar.

Știa toate denumirile latinești ale insectelor și m-a întrebat denumirile englezești. Singurul pe care îl știam era „gărgăriță“.

Am ajuns la vertebrate.

— O, e minunat! a suflat Reni când am ajuns la arici.

Ariciul era într-adevăr drăguț, deși nu era cu nimic mai mort sau mai ucis decât oricare din animalele din casa lui Margit.

Stând în canatul umbrit al unei camere neluminate, femeia și-a ridicat lanterna electrică și am putut distinge strălucirea unor oase uriașe, arcuite. Apoi a aprins lumina și acolo era mamutul, stând în fața unei draperii verzi de catifea pe o platformă ridicată, fără bară de protecție, astfel încât puteai să mergi chiar pe sub colții curbați, de dimensiuni umane. Neîmpovărată de carne sau blană, fiecare coastă părea atât de elegantă – înaltă, curbată, albă ca marmura, precum cel mai grațios pod. O, Mahmut Bey, trebuie să știi că te aștept tot timpul, chiar și acum, după atât de mulți ani.

Pe drumul de întoarcere către sat ne-am dat jos din autobuz prea devreme și ne-am trezit la o intersecție cu un restaurant, o benzinărie și un semn pe care scria KÁL 6 KM. Am sugerat să mergem pe jos, dar a spus că șase kilometri era foarte departe și că aș fi obosit.

— Am o idee, a spus ea. Telefonul iubitului meu.

— Telefonul iubitului tău?

— Este doar un kilometru. Vino.

Am părăsit autostrada, mergând pe un drum asfaltat îngust, care s-a transformat într-o uliță. După aproximativ o jumătate de oră, am ajuns la o casă portocaliu cu maro, cu un afiș CÂINE CARE MUȘCĂ. Reni a ciocănit la poartă. Un câine negru, urât, cu fața ca un pumn, a sărit dintr-un șopron, a țâșnit prin curte, și s-a aruncat cu toată puterea în gard.

— O, Milord!

Reni și-a băgat mâinile prin poartă și a apucat câinele de cap în așa fel încât a devenit incapabil – deși, m-am gândit, nu și lipsit de dorință – de a-și înfige colții în persoana ei. Labele din spate se zbăteau în aer.

— Milord este foarte drăguț, a spus Reni.

Balele i se scurgeau pe încheietura mâinii.

O femeie a ieșit cu un coș de plastic plin cu rufe, a observat-o pe Reni, s-a încruntat și a intrat înapoi în casă.

— Asta e mama iubitului meu, a spus Reni. Nu mă iubește.

Am încuviințat.

— Dar este neajutorată, a continuat Reni. Fiul ei mă iubește. Acum îl va striga.

— Nu ne-ar lăsa mama iubitului tău să folosim telefonul? am întrebat câteva minute mai târziu.

— O, nu! a spus Reni. Crede că sunt... o fată foarte rea. Nu știu în engleză.

Încă mai ținea capul câinelui, care emitea un mârâit surd. M-am oferit să ciocăn la ușa și să întreb dacă *eu* aș putea folosi telefonul, dar Reni a spus că mama era foarte suspicioasă și că ar fi crezut că și eu sunt rea.

După ce am stat în fața casei aproape zece minute, dispoziția lui Reni a suferit o transformare, deși circumstanțele noastre externe nu se schimbaseră în vreun fel pe care l-aș fi putut percepe.

— Iubitul meu știe că suntem aici, a spus ea, uitându-se la ferestrele de la etaj.

A eliberat câinele, provocându-mi o reacție de furie turbată, și a aruncat o mână de pietriș către ferestre. O pietricică l-a lovit pe Milord. El are acționat într-o manieră proprie personalității lui. Reni a întins mâna peste poartă și s-a apucat să deschidă zăvorul din interior, apoi s-a uitat la spumele care săreau din gura lui Milord.

— Laci! Laci! a țipat, ea întorcându-se către mine. Strigă și tu.

— Laci, am strigat.

— Trebuie să facem mai multă gălăgie, a spus ea.. Împreună. Unu. Doi. Trei.

— LACI, am zbierat împreună. LACI!

Băiatul care a ieșit pe prispă părea mai mare de 16 ani, cu piele măslinie, buze cărnoase și păr dat cu gel. Maioul alb decoltat scotea la iveală o cruce aurie într-un cuib de păr. Reni i-a explicat despre autobuz și telefon. Laci s-a sprijinit de marginea prispei, fără să facă vreun gest de a veni la poartă. Mama lui Laci a ieșit din nou. Ea și Reni au țipat una la cealaltă. Apoi Laci a spus ceva, iar mama lui a intrat înăuntru. Reni și Laci au schimbat câteva cuvinte. Laci nu și-a modificat postura relaxată sau tonul lenș al vocii.

— Spune că nu putem folosi telefonul.

Vocea lui Reni tremura.

— Este vreun telefon public pe-aici, pe-aproape? am întrebat. Am o cartelă de telefon.

Cumpărasem una de la magazinul alimentar cu Margit, dar nu o folosisem încă.

— O, o cartelă de telefon! a exclamat Reni și i-a strigat ceva lui Laci.

Laci a oftat și a dispărut în casă, apoi a venit agale către noi și i-a dat lui Reni un card de telefon peste gard.

— Nu folosim cardul tău, mi-a spus Reni, pentru că tu ești musafir!

Am mers cinci minute pe drum până la un telefon public, iar Reni a format numărul lui Margit ca să o roage să vină să ne ia.

— Era soțul lui Margit, a spus ea după ce a închis. Nu este confortabil. Avem multe certuri pentru că eu urăsc vânătorii.

A oftat.

— Ei bine, eu plec acum. Tu aștepți aici.

Am întrebat unde pleacă. Ea a spus că trebuie să îi dea înapoi lui Laci cardul de telefon pentru că, în realitate, îi aparținea mamei lui. A început să meargă înapoi pe drumul lung, drept, către casă. Când era la aproximativ 100 de m

distanță, am observat o figură care se apropia. Pe măsură ce figura se apropia, am văzut că era Laci, care alerga. Reni s-a oprit. El a alergat restul drumului ca să o întâlnească. De cealaltă parte a drumului, o pantă ierboasă cobora către ceea ce acum puteam recunoaște ca fiind un câmp de tutun. Reni mi s-a alăturat la cabina de telefon, radiind. Laci era din nou drăguț.

Gyula nu a părut supărat de faptul că a trebuit să vină să ne ia, sau tulburat de concepțiile lui Reni privind modul lui de viață. În mașină i-a pus o grămadă de întrebări, râzând cu lacrimi la răspunsurile ei.

— Tuturor ne place foarte mult de Reni, a spus Margit când am ajuns acasă.

— Și mie îmi place foarte mult de ea, am spus.

— Dar niciunuia dintre noi nu ne place de iubitul ei. Nu este deștept, și nici serios sau binevoitor. Din nefericire, este foarte arătos. L-ai întâlnit?

— L-am văzut.

— Și, ți s-a părut arătos?

Când mă gândeam cum să răspund, Margit a izbucnit în râs.

— Nu ți s-a părut arătos! a strigat ea, bătând din palme.

Seara am mers cu bicicletele acasă la părinții lui Gyula. Nóra avea propria ei bicicletă mică. Feri stătea într-un marsupiu atașat de spatele lui Gyula. Eu eram cocoțată pe o cursieră bărbătească uriașă.

— Am fost îngrijorată că ai să stai înghesuită cu picioarele tale lungi, a spus Margit. Dar, din fericire, fiul vecinilor noștri este la fel de înalt ca și tine.

Tatăl lui Gyula, un inginer agricol, devenise faimos prin încrucișarea năutului și grâului, deși nu unul cu celălalt. Gyula era, de asemenea, inginer agricol, dar își pierduse locul de muncă atunci când sovieticii nu au mai finanțat centrul de cercetare al satului. Am trecut pe lângă centru: trei clădiri lungi, una din metal ondulat, una din stuc de culoarea trandafirului, a treia roz bombon. Marea de porumb și tutun care ne înconjură era atât de clar reflectată în ferestre, că aproape părea să se afle în interiorul clădirii.

Strada pe care stăteau părinții lui Gyula avea un aer suburban, cu tractoare, peluze și tufșuri necomestibile. Mama lui Gyula, purtând o fustă și o bluză de mătase cu imprimeu de zebra, ne-a condus în camera de zi și mi-a arătat monografiile bărbatului ei, în ungurește, germană și rusă. Era un pamflet trilingv despre precipitațiile de iarnă și gândaci, și o traducere în engleză a discuțiilor unui forum de irigații. Pe prima pagină era o listă cu participanți:

ÁBEL, Gy., *asistent manager*, Szarvas State Model Farm, Szarvas.

ÁDÁNY, N., *director adjunct*, Serviciul Meteorologic Național, Institutul Central pentru Fizica Atmosferei, Budapesta.

BALOGH, Zs., *academician, profesor universitar*, Universitatea Eötvös Loránd, Departamentul de Fiziologie a Plantelor, Buda-pesta.

BÁRDOS, A. S., *inginer șef*, Borsod Chemical Works, Secțiunea Agrochimică, Kazincbarcika.

Bödör, J., *conducător științific al departamentului*, Institutul de Cercetare pentru Viticultură și Vinicultură, Kecskemét.

CSAPÓ, J., *director pensionar*, Stația de cercetare pentru cultivarea sfeclei, Sopronhorpács.

CSORNAI, Sz., *vicepreședinte de producție*, Lenin Cooperative Farm, Tiszaföldvár.

DEÁK, B., *cercetător*, Institutul de Cercetări Agricole al Academiei Ungare de Științe, Martonvásár.

DUDÁS, E., *ministru adjunct* al Ministerului Agriculturii și Alimentației, Budapesta.

Întrebările, cu caractere aldine, erau urmate de răspunsurile participanților în ordine alfabetică, după numele de familie. Era imposibil să nu admiri maniera clară, concisă, în care tatăl lui Gyula făcea diferența dintre nevoile de irigație pentru orz din timpul iernii și cele pentru orz din timpul verii, felul în care a pus sub semnul întrebării neglijarea orezului din Marea Câmpie Ungară, și felul în care a enumerat avantajele irigațiilor prin inundare pentru pășunile alcaline.

Mama lui Gyula a scos un anuar vechi. Tatăl lui Gyula și alți zeci de bărbați tineri cu păr pieptănat și expresii concentrate priveau din paginile lucioase alb negru, și m-am gândit cum, cu mult înainte să mă nasc, ei învățaseră pe de rost ciclul Krebs, mâncaseră salam de iarnă și contempleră viitorul – propriul lor viitor, viitorul agriculturii din Ungaria.

— Te-am adus aici pentru că mama lui Gyula face un papricaș de pui cu tăiței de casă foarte bun, mi-a șoptit Margit.

Conversația din timpul mesei s-a învățit în jurul nomenclatorului ambiguu al orzului de sezon. Mama lui Gyula a adus un ștrudel de mere și ne-a turnat tuturor coniac. Am băut coniacul pentru că punea mai puține probleme decât să explic de ce nu îl beau. În drum spre ieșire, mi-a presat în mâini ceva cald, greu și maleabil. Era înfășurat în folie, dar părea viu. Încă un ștrudel.

Pe drumul de întoarcere nu puteam ține ghidonul complet drept, și totuși, mergând în zig-zag pe drumul gol, luminat de lumina lunii, mi-am dat seama că era cu mult mai dificil să cazi de pe o bicicletă decât îmi imaginasem până atunci.

La oră am predat timpul condițional.

— Dacă aș fi Picasso, a spus Katalin, aș iubi multe femei.

O față mai puțin frumoasă nu ar fi spus asta, m-am gândit eu. Oamenii frumoși trăiau într-o lume diferită, aveau relații diferite cu oamenii. De la început erau crescuți pentru dragoste.

Pentru lecția privind cum să oferi informații pentru a ajunge la destinație, am desenat hărți cu orașe americane. Faci la stânga pe strada principală, iar apoi a doua la dreapta, pe strada Elm. Unitatea de pompieri o să fie în dreapta.

— În dreapta ta, Selin, sau la dreapta ta?

— Oricare formulă este corectă.

— Dar care este mai politicoasă?

M-am dus cu Nóra să ne plimbăm. Mi-a spus denumirile ungurești pentru diferite lucruri, iar eu mi le-am notat. Nu îmi adusesem dicționarul, așa că era ceea ce filozoful lingvist Donald Davidson numea „interpretare radicală”. Strada

părea goală, dar era plină de cuvinte: „baltă“, „noroi“, „sticlă“, „ambalaj de ciocolată“, „gumă“, „ambalaj de gumă“. Nóra mi-a arătat cu tristețe o pasăre moartă și a spus „Madár“ care am crezut că înseamnă „mort“, dar apoi a arătat către cer și a spus din nou „Madár“, și mi-am dat seama că însemna „pasăre“. Iarba era uneori „gaz“, iar alteori „fű“.

— Ce e asta, *gaz* sau *fű*? m-a întrebat ea.

— *Gaz*?

— Nu, Selin – *fű*!

Am ajuns la drumul principal, cu linii electrice și de telefon.

— *Telefon oszlop*, a spus Nóra. *Telefon oszlop, telefon oszlop, telefon oszlop. Elektromos oszlop.*

Nu eram sigură ce este *oszlop*, stâlpul sau cablul, până când nu am ajuns la o coloană din beton care ieșea din pământ.

— „Beton oszlop“ a spus Nóra.

Știam că *beton* însemna ciment – turcii foloseau același cuvânt. Mi se părea atât de amuzant să ai un *oszlop* de telefon, un *oszlop* electric sau un *oszlop* de beton. Întreaga lume putea fi descrisă în termeni de *oszlop*. Am încercat să îi spun Nórei că ea era un *oszlop* Nóra. M-a ascultat cu o expresie serioasă.

— Acum fugim, a spus ea și a luat-o la goană către dealuri.

— Fugi, Selin, a strigat ea.

În ciuda conformației ei robuste, putea alerga foarte repede. Am fugit și am fugit, pe străzi din ce în ce mai lăturalnice, ajungând într-un final la casa părinților lui Gyula. Mama lui Gyula a ieșit afară cu o expresie obosită și ne-a dat o prăjitură. După zece minute, Margit a venit cu mașina să ne ia. S-a dovedit că tendința Nórei de a fugi la casa bunicilor ei era bine-cunoscută. Era din cauza prăjiturii.

...

Vineri am stat în fața clasei cântând piesa „Hello, Goodbye“ de Beatles. Era ca atunci când cazi de pe o stâncă: timpul se dilatase, era atât de mult timp să-mi treacă prin minte gânduri diferite. „Tu spui da, eu spun nu“, am cântat. „Tu spui stop și eu spun să mergi, mergi, mergi.“ Mi-am amintit o expresie turcească: „Eu spun *bayram haftası* (săptămână de vacanță), el spune *mangal tahtası* (baza din lemn a unui vas mangal).“ M-am gândit la săptămâna de vacanță și cum azi era vineri, iar Ivan spusese că ne puteam vedea la sfârșit de săptămână.

— „Bună, bună!“ am cântat. „Nu știi de ce spui *La revedere*, eu spun *Bună*.“

— „Bună, bună!“ au cântat copiii mai mici. „Bună, bună, bună, bună, bună, bună!“

Când m-am întors acasă la Margit, mă gândeam deja de ore întregi să-l sun pe Ivan, încercând să-mi dau seama care e cel mai bun mod de a ajunge pe drumul cu telefonul public. Dar, de îndată ce mi-am pus jos rucsacul, Margit mi-a spus că cineva care se numea doamna Nagy avea să vină să mă vadă în jumătate de oră. Exact 30 de minute mai târziu, doamna Nagy a venit cu fiul său, Zoltán.

Ne-am așezat la masă. Margit și doamna Nagy vorbeau în limba maghiară. Zoltán, a cărui paloare și capul mic cu păr negru, drept, îl făceau să semene cu un desen de Edward Gorey, se uita ținută la podea. Am mâncat mecanic toate grisele pe care Margit le pusese pe masă, ca și cum ar fi fost o sarcină pe care mi-o dăduse cineva. Margit a spus că doamna Nagy a spus că ar trebui să vorbesc cu Zoltán în engleză, pentru că nu știa deloc engleza, doar germana. Țsta nu mi s-a părut un motiv suficient de bun pentru a vorbi cu el în engleză.

— Spune că trebuie să vorbești cu el și că nu trebuie să fii timidă, a spus Margit.

Doamna Nagy însăși nu vorbea engleza, deși acum învăța limba germană și învățase limba rusă în trecut.

M-am uitat la Zoltán. Se uita la podea.

— Ar trebui să vorbesc cu el acum?

Margit s-a uitat și ea la Zoltán.

— Ei bine, poate mai târziu, a spus ea.

...

Am sfârșit prin a lua cina cu familia Nagy. Totul era înecat în smântână.

— MĂNÂNCĂ, a spus doamna Nagy și în ungurește, și în rusă, uitându-se în ochii mei. MĂNÂNCĂ.

Am încercat, dar nu mi-a plăcut niciodată smântâna. Spre ușurarea mea, doamna Nagy mi-a luat în cele din urmă farfuria din față și a pus-o în fața fratelui mai mic al lui Zoltán, Csaba – un copil palid, mic și îndesat, care arăta ca tatăl lor și care mânca orice. M-am simțit extrem de ușurată să văd mâncarea dispărând în trupul lui mititel.

Când a venit vremea gogoșilor umplute, doamna Nagy m-a interogat în rusă cu privire la învățământul superior din America, întrebând dacă numai oamenii bogați aveau voie să meargă la universitate, câți bani câștigau părinții mei, și dacă era dificil să te faci stomatolog. Apoi mi-a spus că ar trebui să văd câteva dintre clădirile pe care le construise soțul ei.

— AR, HI, TECT, a strigat ea, dându-mi un dosar cu broșuri.

Doamna Nagy s-a aplecat pentru a-mi arăta diverse aspecte ale clădirilor, care erau toate structuri lungi cu două caturi făcute din lemn roșiatic. Am încuviințat și m-am prefăcut că înțeleg pentru că eram speriată că doamna Nagy avea să înceapă din nou să traducă.

După ce ne-am uitat la clădiri, Zoltán și Csaba au recitat poezii în germană. Din fericire, nu știau prea multe poezii în germană. Apoi Csaba a scos un fluier de plastic și a cântat un cântec incredibil de repetitiv despre un cuc.

— De ajuns, a spus tatăl.

Rânjind, Csaba a început să cânte refrenul pentru a cincea oară.

— De ajuns, a repetat domnul Nagy.

Băiatul a chicotit. Dinții i s-au lovit de plastic, iar râsetul expirat prin fluier a scos un sunet ca de șuiert.

— De ajuns, a țipat tatăl și l-a lovit pe Csaba în stomac.

Băiatul s-a așezat. S-a întâmplat atât de repede, încât rânetul încă îi mai stăruia la colțurile gurii. Mama îmi spusese o dată că de câte ori vedea un copil că este lovit în public, încerca întotdeauna să arate o oarecare solidaritate, fie spunând ceva copilului, fie făcând contact vizual. Dar nu îmi trecea prin minte cum aș fi putut să-i arăt solidaritate lui Csaba de unde stăteam, și aș fi fost și ipocrită deoarece nu voiam să începă să cânte din nou la flaut.

Am încercat să îmi imaginez cum i-aș fi descris lui Ivan această cină în caz că m-ar fi întrebat vreodată de ce nu îl sunasem. Nu îmi puteam imagina. M-am gândit să îi povestesc Svetlanei. *Numai tu ai sfârșit într-o astfel de situație*, ar fi spus ea, așa cum o făcea adeseori. M-am întrebat dacă era adevărat că oamenii diferiți gravitau spre diferite tipuri de situație. Pe deoparte, mi se părea că nu făcusem nimic special ca să sfârșesc aici, că i s-ar fi putut întâmpla oricui. Pe de altă parte, nu mi-o puteam imagina pe Svetlana stând la masa din sufrageria familiei Nagy. Oare despre asta este vorba când se face referire la soartă?

M-am trezit gândindu-mă la o fată de la școală, Meredith Wittman, care locuia pe același etaj cu mine și Hannah și Angela, deși de puținele ori când am salutat-o murmurase ceva fără să se uite la mine sau să își miște gura. Absolventă Andover, își căra cărțile într-o geantă Christian Dior și scrisese la un moment dat un articol pentru revista săptămânală a ziarului studențesc despre scena de merengue din Boston. Știam pentru că o auzisem spunându-i prietenei ei Bridey că Meredith Wittman avea o stagiatură de vară la revista *New York* și, pentru un moment, am reflectat asupra faptului că, deși Meredith Wittman și cu mine doream amândouă să fim scriitoare, ea aborda problema printr-o stagiatură la o revistă, în timp ce eu stăteam la această masă dintr-un stat unguresc încercând să formulez expresia „talentat muzical” în rusă, astfel încât să pot spune ceva încurajator prin proximitate unui copil descurajat, al cărui tată tocmai îl pocnise în stomac. Nu m-am putut abține să nu mă gândesc că abordarea lui Meredith Wittman părea mai directă.

La ora zece, doamna Nagy s-a ridicat în picioare în sfârșit și i-a spus ceva lui Zoltan, care și-a îmbrăcat jacheta. Doamna Nagy și-a pus mâinile pe umerii mei.

— PE MÂINE, a intonat ea în rusă. NE VEDEM MÂINE. LA ȘAPTE DIMINEAȚA.

— Mâine?

— MÂINE MERGEM LA MAREA CÂMPIE UNGARĂ.

Asta mi s-a părut excesiv.

— Din nefericire, nu sunt liberă mâine, am spus.

Doamna Nagy a râs încântată și a spus că nu era adevărat – verificase cu Margit și eram liberă. La plecare, m-a îndemnat să vorbesc în engleză cu Zoltán pe drumul către casă, deoarece uneori el părea prost, dar era de fapt doar tăcut.

— Nu pare a fi prost! am spus eu.

Doamna Nagy m-a bătut ușurel pe umăr și mi-a spus că sunt o fată bună. Mergeam cu Zoltán pe drumul de țară printre câmpurile verzi umbrite. Un front de nori, coborât, albastrui cuprindea rapid bolta neagră, înstelată a cerului.

— Ar trebui să spui ceva, mi-a zis Zoltán abrupt în engleză, un limbaj despre

care mi se zisese că el nu îl vorbește.

M-am speriat de moarte. Am spus că cerul era frumos. El a încuviințat.

— Este albastru, a spus el.

Am intrat pe un drum mai larg, cu linii de telefon.

— Acolo e o cabină de telefon, am spus.

— Am putea suna pe cineva, a spus el.

— Am putea suna la orice număr de telefon din lume, am spus eu.

Două figuri veneau către noi prin întuneric: Reni și prietenul ei.

— Bună, Reni, am spus eu.

— Bună, a spus Reni.

— Zoltán, ea e Reni. Reni, el e Zoltán.

— Bună, a spus Reni.

— Bună, a spus Zoltán.

— Laci, a spus prietenul.

— Zoltán, a spus Zoltán.

Am stat un moment în tăcere.

— Bună, a spus Reni într-un final.

— Bună, a spus Zoltán.

— Bună, a spus Laci.

— Bună, a spus Reni.

— Bună, am spus eu.

Reni și prietenul ei au continuat să meargă mai departe.

— Ar trebui să spui ceva, îmi spusese Zoltán după un minut.

— Cred că plouă, am spus.

— Plouă, a spus el, încuviințând.

S-a uitat la mine așteptând.

— De ce nu vorbești tu puțin? am spus eu. Spune-mi ceva despre tine.

A urmat o tăcere lungă.

— Sunt plictisit, a spus el.

— Plictisit?

— Scuze, e o greșeală. Nu plictisit – plictisitor.

Ploaia începuse să cadă cu putere când am ajuns la drum. Un fulger a luminat câmpurile și curtea. Cu toate acestea, Zoltán a refuzat să intre.

— Fulgeră, am spus.

— Nu-i nimic. Sunt obișnuit.

— Păi, ne vedem mâine.

— Dimineața devreme, a spus el posomorât.

S-a furișat prin umbra șopronului în timp ce eu ciocăneam la ușă. Margit mi-a dat drumul înăuntru.

— Ăla e un animal? m-a întrebat ea, uitându-se prin ploaie.

— Nu, e Zoltán.

— Zoltán! a strigat Margit, ieșind pe prispă.

Dar el dispăruse.

Un fulger puternic a luminat întregul dormitor ca și cum perdelele transparente nici măcar nu ar fi existat, luminând fiecare centimetru pătrat, până la nevăstuică.

...

Îi spusese lui Margit să nu se trezească dimineața devreme, odată cu mine, dar m-am bucurat când a făcut-o oricum.

— Cearcănele de sub ochi sunt mai urâte ca niciodată, mi-a spus ea. Încearcă să dormi în mașină.

În mașină nici nu s-a pus problema de somn. Conducea domnul Nagy, Zoltán stătea în față, iar eu și Csaba stăteam în spate cu doamna Nagy între noi.

— VACĂ, Selin, a spus ea grăbită, zguduindu-mă de umăr.

— VACĂ. VACĂ. VACĂ. În ungurește noi spunem VACĂ.

Zoltán a întrebat dacă poate da drumul la radio.

— Îmi place să ascult radioul! am spus.

Un ritm de disco a umplut mașina. „Crede-mă, nu te voi dezamăgi niciodată“, cânta un bărbat, fără a fi convingător.

— POD, a zberiat doamna Nagy apucându-mă de picior.

Corolele de floarea-soarelui umpleau fereastra, întinzându-se către orizont. Am strigat pentru orice eventualitate cuvântul unguresc pentru floarea soarelui. N-a funcționat.

— FLOAREA-SOARELUI. FLOAREA-SOARELUI. FLOA-REA-SOARELUI, a repetat doamna Nagy țipând, bățându-mă ușurel pe genunchi și arătând pe fereastră.

Ne luase o grămadă de timp numai ca să ajungem la Marea Câmpie Ungară și, odată ce am ajuns acolo, încă mai aveam o grămadă de mers până la destinația noastră: o piață în aer liber, aglomerată, galbenă, prăfuită și deja înfierbântată. Domnul Nagy avea nevoie de pantaloni. Ne-am plimbat printre tarabele cu treninguri, rochiile din mătase artificială și cămăși de noapte. Doamna Nagy alegea diverse perechi de pantaloni, iar domnul Nagy se ducea într-un colț, își scotea pantalonii de pe el și îi încerca pe cei noi. Apoi, doamna Nagy trăgea de talie și de crăcane și îl puneă să meargă în cerc. Perechea care i-a plăcut ei cel mai mult era de un verde strălucitor.

— Ce părere ai? m-a întrebat în rusă.

— Remarcabil, am spus.

Au cumpărat pantalonii verzi. Domnul Nagy și i-a pus imediat și a cărat vechea pereche de pantaloni mototoliți sub braț.

Următoarea oprire a fost pentru o armă de plastic pentru Csaba și un tricou de fotbal pentru Zoltán. Zoltán a încercat jersey peste cămașă, iar mama lui a tras de tiv, a stat la distanță, a ingenuncheat și mi-a cerut părerea. Sudoarea curgea pe tâmplile lui Zoltán. Au sfârșit prin a nu cumpăra niciun jersey.

Doamna Nagy a spus că era momentul să îmi cumpere un cadou.

— UN CADOU. UN CADOU. UN CADOU.

De câte ori treceam pe lângă o rochie lungă până la pământ, o lua de pe

umeraş şi o ținea în fața mea şi îl întreba pe Zoltán dacă credea că arată bine. Soarele a urcat şi mai sus pe cer. Eram cu toții îmbibați de sudoare. Csaba împuşca pe toată lumea cu arma lui. Dintr-o dată, doamna Nagy s-a decis să-mi cumpere o pălărie.

— O PĂLĂRIE, O PĂLĂRIE, O FRUMOASĂ PĂLĂRIE, a spus ea, trăgându-mă către tarabele care vindeau coşuri şi alte produse din paie.

Am simțit o rezistență primitivă irațională la ideea de a o lăsa să îmi cumpere o pălărie, deși era clar, sau ar fi trebuit să fie clar, acesta era singurul mod în care am fi putut să ne continuăm viețile. A ales o pălărie de copii, cu boruri largi şi cu o fundiță, mi-a pus-o pe cap şi a început să tragă de bor, încercând să o facă să se potrivească.

— Pălărie, a murmurat în șoaptă în ungherește.

Panica mi se aduna în trup.

— NU AM NEVOIE DE O PĂLĂRIE! am țipat în rusă.

Toată lumea s-a întors să se uite la mine.

— Știi, ce îmi place foarte mult e asta, am spus eu apucând un coșuleț deformat.

— Nu am știut că îți plac coșurile, a spus ea pe un ton puțin acuzator.

Mi-a cumpărat coșulețul, şi apoi un cățel basset de pluș care se potrivea înăuntru. Cățelușul basset avea o expresie tragică, o inimă de plastic lipită de picioarele din față pe care scria cu alb TE IUBESC.

— Ți-a plăcut la piață? m-a întrebat Zoltán pe drumul de întoarcere către mașină.

— A fost interesant, am răspuns. Veniți deseori aici?

— Nu, a spus el. Este pentru prima dată.

Duminică dimineață, am luat autobuzul spre un oraș din apropiere, Eger, pentru a mă întâlni cu Peter şi cu ceilalți profesori de engleză. Autobuzul a fost ca un paradis. Timp de o oră întreagă, nimeni nu m-a învățat nimic şi nici nu a vrut să fie învățat nimic, şi am ascultat „All my loving“ şi m-am gândit la Ivan. Am ajuns la Eger cu aproape o oră mai devreme decât stabiliserăm întâlnirea şi, imediat ce am ajuns, am dat nas în nas cu Dawn.

— Slavă Domnului că ești aici, a spus ea. Chiar am nevoie să beau ceva şi nu am vrut să merg singură la bar.

Am intrat în primul bar pe care l-am văzut. Înăuntru erau deja câțiva băieți care beau. Dawn a comandat suc de mere, vodcă şi Sprite; eu mi-am luat o Cola dietetică. Am stat în spate, lângă masa de biliard. Dawn mi-a explicat că fusese încredințată unei familii de abstenenți, care nu vorbeau engleză şi că nu vorbise cu nimeni şi nici nu băuse toată săptămâna.

— Mi-aș fi dorit să fi știut înainte de a le da sticla de Southern Comfort, a spus ea. Au încuiat-o într-un dulap şi nu știu cum să o cer înapoi.

Când ne-am terminat băuturile, am mers la punctul de întâlnire stabilit: un monument reprezentând lupta din secolul al XVI-lea în care Ștefan Dobó a condus două mii de maghiari la victoria împotriva a peste o sută de mii de otomani. Când Peter a intrat în raza noastră vizuală, am simțit o tresărire teribilă

și mi-am dat seama că era din cauză că Ivan nu era cu el.

În ziua aceea, în Eger au fost multe nunți, doar dacă nu cumva era o singură nuntă uriașă care șerpuia prin tot orașul. Zăreai mereu printre clădiri: o trupă, o masă încărcată cu flori, o familie sobră adunată pentru o fotografie. Statui și clădiri galben-gri contrastau cu un cer înnorat. Peter ne-a dus să urcăm în faimosul minaret din Eger: cea mai nordică clădire otomană din Europa. Moscheea fusese distrusă în anul 1848. În picioare, singur, minaretul părea incredibil de subțire și nelalocul lui, ca și cum s-ar fi aventurat în urma unei provocări și s-ar fi răătăcit.

Temnițele cetății Eger fuseseră transformate într-un veritabil muzeu al torturii. Era un fel de întruchipare arhitecturală a trivialității – temnița conversației. Puteai să-ți faci poze cu un bărbat mustăcios și cu turban, care purta pijamale și un iatagan.

...

Ori de câte ori am încercat să le vorbesc ungarilor despre asemănările uimitoare dintre limba turcă și cea maghiară, ei refuzau să creadă că gramaticile ar fi avut ceva în comun și aduceau în discuție, în mod invariabil, prezența în limba maghiară a cuvintelor de împrumut turcești, cum ar fi cuvintele pentru bici și cătușe. De fapt, cu toate că termenii pentru bici erau într-adevăr similare – *kırbaç* și *korbács* – cuvântul turcesc pentru cătușe (*kelepçe*) era de fapt termenul unguresc pentru capcană, în timp ce cuvântul unguresc pentru cătușe (*bilincs*) era termenul turcesc pentru conștiință. Nu știam cu adevărat cum să interpretez asta, deși era cu siguranță adevărat că puteai considera conștiința o capcană.

Povestea tristă a lui Cheryl: timp de trei nopți dormise pe canapeaua primarului. Miercuri fusese trimisă într-un sat mai îndepărtat, la două ore spre sud, să locuiască cu omul bun-la-toate.

— Mă tratează ca pe o idioată, a spus ea încet. Crede că nu știu cum să apăs un întrerupător de lumină sau cum să deschid un robinet. Am încercat să-i spun că avem electricitate și instalații sanitare în America, dar nu a vrut să asculte. A continuat să deschidă și să închidă lumina. Pentru a-mi arăta cum funcționa toaleta, a tras apa de șapte ori la rând. Acum toaleta nu funcționează.

— Nu-i el omul bun-la-toate? a întrebat Owen.

— Nu cred că se pricepe prea mult la ce are de făcut, a răspuns Cheryl.

— Facem tot ce ne stă în putere ca să te scoatem de acolo, a spus Peter.

Cheryl nu a spus nimic.

Ne-am întâlnit cu Peter, care pleca în Mongolia în două zile, cu rândul; nu aveam să-l mai vedem până pe 12 septembrie la prânz în fața Centrului Științific. Cheryl a fost prima. Toți ceilalți ne-am așezat lângă o fântână, privind o procesiune a unei nunți între două clădiri, făcând schimb de povești despre viața la sat. Întreaga clasă a lui Daniel era formată din fete adolescente, unele chiar foarte arătoase. Tații lor făcuseră aceeași glumă, iar el o auzea cel puțin o dată pe zi:

„Dacă te-atingi vreodată de fiica mea, va trebui să te însori cu ea!“ Apoi râdeau și râdeau.

Toată lumea voia să facă o călătorie împreună la sfârșitul programului. Voiau să meargă în România pentru a vedea pădurile frumoase. În păduri trăiau tâlhari de drumul mare și, dacă nu știai ce faci, puteai fi omorât, dar Peter avea niște prieteni români care aveau să ne conducă să vizităm cu mașina. Întreaga configurație mi se părea în totalitate neatrăgătoare, cu nimeni altcineva, în afară de prietenii lui Peter, care să ne protejeze de tâlhari, și nimeni altcineva, în afară de tâlhari, care să ne protejeze de prietenii lui Peter, dar nu am spus nimic. Aveam să fiu, oricum, în Turcia.

Când a venit rândul meu să vorbesc cu Peter, m-a întrebat dacă vorbisem cu Ivan. Am spus că nu.

— De ce nu?

Am stat să mă gândesc.

— Mă tot trimit în excursii.

El a râs.

— Ar trebui să-l suni, a spus el. Ar trebui să-l suni pe Ivan.

— Bănuiesc că așa e.

Mi-am dat seama că smulsesem un pumn de iarbă din pământ.

— Nu știu de ce smulg iarbă din Eger.

— O, nu smulge iarba, a spus Peter.

— Este un obicei distructiv, am fost de acord.

— Păi, bine, atunci. Nu mai smulge iarbă și sună-l pe Ivan. Acesta este planul nostru pentru tine.

Vivie, Owen și cu mine eram în același autobuz de întoarcere – satele noastre erau în aceeași direcție. La un stand de ziare, Owen a citit un ziar german, în timp ce Vivie și cu mine am răsfoit paginile revistelor de modă ungurești și am discutat despre modul în care modelele păreau mai puțin chinuite decât modelele din revistele americane.

— Poate e ca și cum, în culturi în care toată lumea suferă de foame, standardul frumuseții este mai puțin slăbănog, a spus Vivie.

Ne-am uitat amândouă pentru o clipă la femeile maghiare încrezătoare, fiecare dintre ele cunoscând zeci de mii dintre cuvintele cele mai dragi lui Ivan.

În autobuz, Vivie a spus că tatăl gazdei sale se referea la floarea-soarelui ca la „cele cinci degete ale lui Dumnezeu“.

— Ce înseamnă asta? am întrebat.

— N-am nici cea mai vagă idee.

La duș în seara aceea, după ce mi-am clătit șamponul din păr, am îndreptat jetul de apă între picioare, ceea ce puteai face cu un duș mobil, deși nu-mi mai trecuse niciodată prin minte. Senzația era deopotrivă nouă și familiară, ca un cântec pe care nu-l mai auzisem în totalitate decât cu mult timp în urmă. Pe măsură ce mi-am simțit întregul trup contractându-se, strângându-se în jurul a ceva ce nu era acolo, am știut că înțelegeam pentru prima dată care ar fi rolul sexului și m-am

gândit la toată dorința neîntemeiată pe care o simțeam în apropierea lui Ivan și mi se părea că nu mai pot trăi încă un moment fără să-l simt înăuntrul meu, umplând acel gol teribil. Și totuși, se pare că puteam trăi, și trebuia să trăiesc, și am trăit. La etaj, splinuța și nevăstuica așteptau. M-am gândit pentru a mia oară să-l sun pe Ivan și, pentru a mia oară, n-am putut să mă gândesc dincolo de problemele legate de cum să ajung la telefon și ce să spun. Cu toate acestea, faptul că îl puteam suna în teorie a continuat să mă chinuiască până când am adormit și am visat că m-am dus într-o casă în care se presupunea că trebuie să trăiesc, iar Ivan era înăuntru și a strigat la mine să plec; apoi s-a răzgândit și mi-a arătat cum să pornesc și să opresc robinetele.

...

Nóra plângea cu abandonul teribil specific copiilor, ca și cum nu ar mai fi putut fi niciodată consolată. Una dintre pisici făcuse pui.

— Avem cel puțin 15 pisici acum, a spus Margit. S-ar putea să mai fie și altele. Nóra spune că vor mânca șoarecii, dar nu cred că mai sunt 15 șoareci rămași aici.

— Nu ar putea să mănânce șoarecii vecinilor?

— Au mâncat deja șoarecii vecinilor.

Îmi împachetam valiza, deși nu știam încotro mă duceam. Nóra mă urmărea dintr-o cameră în alta, plângând, cu un pisoai în brațe. Și-a lipit trupul de mine, cald și umed, smiorcăindu-se. Până și creștetul capului părea umed și înlăcrimat când am mângâiat-o. Pisoaiul era foarte ud. Părea ușor surprins. Deci așa este viața, părea să se gândească.

Când Gyula s-a întors de la lecția de germană, Nóra a pus pisoaiul pe masă și i-a sărit în brațe. Gyula a ridicat-o și a șters-o la ochi. Pisoaiul s-a apropiat de marginea mesei, s-a uitat la podea și a mieunat. Apoi a sărit și a ocolit colțul, dispărând în direcția dormitoarelor.

Gyula a așezat-o pe Nóra pe canapea ca să poată să-mi ducă valiza la mașină. Am intrat cu Margit în mașină. Nóra stătea la masa rotundă de pe verandă, cu capul îngropat sub brațe. Gyula a luat un fel de coasă și a început s-o ascuță pe o piatră cu un sunet de scrâșnit, ca un scâncet. Margit a pus mașina în marșarier. În oglindă, am privit-o pe Nóra depărtându-se din ce în ce mai mult, apoi apropiindu-se, apoi din nou depărtându-se. Chipul ei era încă sprijinit de o mână; cu cealaltă îmi făcea cu mâna într-un mod tragic.

Un autobuz roșu venea în viteză spre noi din stânga, un autobuz albastru din dreapta.

— Avem de ales, a spus Margit. Putem să fim omorâte fie de un autobuz roșu, fie de unul albastru.

Am trecut șinele de tren, apoi am condus pe lângă ele câteva minute, oprindu-ne la o casă mică și roz care se afla față în față cu gara. Margit mi-a spus că aveam să-mi petrec următoarea săptămână acolo, cu o fată pe nume Rózsa, care era de vârsta mea și se pregătea să devină profesoară de engleză. A spus că nu

va rămâne prea mult timp, pentru că Rózsei nu-i plăcea de ea.

Rózsa a venit la ușă cu mătușa ei, Piri. Stăteam la casa lui Piri, care era mai mare decât cea a părinților Rózsei. Rózsa și Piri aveau oase mici, tenul deschis și frumos și părul negru, dar Rózsa era mai înaltă și mai subțire. Piri purta un trening de fâș galben; Rózsa, o cămașă ecosez turcoaz și pantaloni de trening turcoaz din fâș. Rózsa era tăcută și severă. Piri, un acordor de pian care vorbea fluent esperanto, m-a mângâiat pe păr și a emis îndemnuri misterioase.

— *Saluton!* a spus ea. *Bonvenon!*

Margit a plecat imediat. Rózsa mi-a arătat camera mea. Am dus valiza la etaj. Apoi am stat în tăcere. După ce am remarcat în baie o mașină de spălat, am întrebat dacă aş putea să-mi spăl lucrurile. S-a dovedit că mașina era stricată. Rózsa s-a apucat să-mi spele toate hainele ea însăși în cadă, frecând fiecare articol de îmbrăcăminte, chiar și lenjeria de corp, cu o perie mică.

— Ce-i asta?

A ridicat un tricou alb care picura – părea uriaș în mâinile ei, ca un steag – și-a arătat către o pată galbenă.

— Acolo, sub braț.

— Ei bine, cred că e de la deodorant, am spus eu.

— Nu-mi place asta, a spus ea încruntată. Nu-mi place deloc.

I-am propus de câteva ori să-mi spăl hainele singură, dar mi-a spus că, din moment ce eram obișnuită cu o mașină de spălat, nu m-aș fi descurcat.

Am pus hainele ude într-un coș de plastic, le-am dus afară și am început să le agățăm cu cârlige de rufe pe o funie care atârna între doi copaci. După ce mi-am agățat două dintre tricouri ca pe niște steaguri ude flească, s-a auzit o trosnitură, unul dintre arbori s-a rupt în jumătate și funia a căzut la pământ.

Am adunat hainele ude și am intrat în dormitorul lui Emese – Emese era fiica lui Piri, care lucra într-un magazin. O bucată de liță de pescuit era prinsă de perete pentru a agăța afișele de ea. Un poster atârna pe fir: un portret al lui Beethoven, lipit pe o bucată de polistiren.

— Cred că este o surpriză plăcută pentru Emese, să-ți găsească hainele pe perete, a spus Rózsa, urcându-se pe pat și prinzând pantalonii scurți de blugi.

— Nu am putea să întindem hainele în camera mea? am întrebat eu.

— De ce? Ți-e frică de Emese?

S-a uitat întrebător la chipul meu, de parcă ar fi căutat semne de teamă.

— Ce? N-am întâlnit-o niciodată pe Emese.

— Nu trebuie să-ți fie frică de ea, să știi, a spus ea.

Fața ei era atât de aproape de a mea încât nu putea să-mi vadă amândoi ochii deodată și continua să se uite când la un ochi, când la celălalt.

— Bine, dar tot nu vreau să-i ud patul de tot.

În loc de răspuns, Rózsa mi-a întins o pereche de chiloți lângă Beethoven.

Ne-am întors la baie pentru a ne usca mâinile. Suportul de prosoape s-a desprins într-un nor de praf de tencuială. Detașat de perete, semăna cu un os preistoric.

Piri a scos piesele unei mese din plastic alb și a spus că ar trebui să o

reasamblăm; atunci am putea lua cina pe terasă. Am desfăcut cu Rózsa picioarele și le-am înșurubat, dar când am ridicat masa, picioarele s-au îndoit și s-au prăbușit. Piri a adus, plină de veselie, o rolă de bandă adezivă. Am prins picioarele în poziție verticală. În clipa în care am reușit să facem masa să stea în picioare, s-a auzit un tunet puternic și ploaia a început să cadă din cer ca dintr-o găleată uriașă care se răsturnase. Nu am luat cina pe terasă.

Rózsa și cu mine stăteam într-o cameră de zi de culoarea muștarului, unde patru ceasuri incredibil de zgomotoase arătau fiecare ore diferite. Zgomote de izbituri se auzeau din bucătărie.

— Piri gătește, a spus Rózsa cu un ton plin de înțeles.

— N-ar trebui să dăm o mână de ajutor?

— Nu. Piri nu știe cum să gătească. Și pune medicamente în mâncare.

— Medicamente?

Rózsa și-a verificat dicționarul.

— Laxative, a spus ea. Pune laxative în mâncare.

— De ce?

Și-a consultat din nou dicționarul.

— Pentru că crede că toată lumea suferă de constipație.

Alături de fiecare tacâm de pe masa din sufragerie se afla un șervețel pătrat, de hârtie, aranjat în formă de avantaj. Când l-am desfăcut pe al meu și mi l-am pus în poală, Piri a sărit de pe scaun, a înhățat șervețelul și s-a repezit în bucătărie.

— De ce ai făcut asta? m-a întrebat Rózsa. De ce ai făcut asta cu șervețelul?

— Nu știu. În America, oamenii își pun șervetele în poală.

— De ce? Americanii își varsă întotdeauna mâncarea pe haine, ca niște copii mici?

Am stat să mă gândesc.

— Presupun că da.

Piri s-a întors cu o cârpă mare, cu pătrățele, probabil o față de masă, pe care mi-a dat-o cu un gest cu înfloritură.

— Spune că asta îți va proteja hainele mai bine decât un șervețel mic, mi-a explicat Rózsa.

Am încercat să refuz, dar Piri era prea entuziasmată de față masă. L-am mulțumit și mi-a acoperit poala cu cârpa.

Emese a venit acasă la mijlocul cinei. Era înaltă, cu o aluniță pe un obraz și o strungăreață între dinții din față, care îi dădea o expresie bleagă când zâmbea. Scoțându-și cizmele cu tocuri înalte, s-a prăbușit într-un scaun cu un suspin patetic, frecându-și ceafa.

Emese a observat că îmi plăceau castraveții de vară murați și i-a mutat mai aproape de farfuria mea. Aș fi putut mânca o găleată de castraveți din ăia, care fuseseră murați la soare. Am observat că îi plăcea porumbul și am împins castronul mai aproape de ea.

— Nu înțeleg oamenii care se îndoapă cu mâncare, a spus Rózsa.

După cină, Emese s-a schimbat cu o fustă mini și a ieșit. Rózsa, Piri și cu mine

ne-am îmbrăcat hainele de noapte și am stat în sufragerie vorbind despre esperanto.

Esperanto avea cuvinte din toate limbile din lume. Cu toate acestea, singurele cuvinte ungurești erau *papriko* și *gulašo*. Întinzându-se după cartea sa cu expresii, Piri a dăruit o oglindă de argint și a spart-o în trei bucăți. Ea și Rózsa au izbucnit într-un hohot de râs nereținut și Piri s-a dus să ia lipiciul.

S-a întors cu o carte de expresii, publicată în anii '80, tradusă într-o combinație de rusă, esperanto, maghiară, germană și engleză. „Am dori să aflăm mai multe despre tratamentele de odihnă (sanatorii) din țara dumneavoastră“, am citit. „Am vrea să vorbim cu muncitorii.“ „Sunt comunist (socialist, democrat, liberal).“ „Sunt ateu (catolic, protestant, evreu, musulman).“ „Aș vrea să văd mai de aproape acest strung.“

Lista substantivelor folosite frecvent includea: lupta pentru pace, femeie, dragoste, constituție, deputat, congres, delegație, prieten, mama, fetiță, somon, sturion, caviar roșu (negru), șampanie, vodcă, pepene verde, cireșe, vișine, hrean și friptură de vită.

— Fini! – a exclamat Piri fericită: terminase de lipit oglinda.

În drum spre pat, aproape că am căzut pe scări; covorul de pe scară era prins numai la treapta de sus. În mijlocul nopții, când m-am trezit să folosesc toaleta, am văzut o figură înaltă stând aproape de capătul de sus al scărilor. Era un tânăr cu un cuțit de sculptat. M-a măsurat din cap până în picioare.

— Hei, a spus el morocănos și s-a repezit pe scări în jos.

M-am grăbit să mă duc la baie și am încuiat ușa.

Piri a făcut crochete pentru micul dejun, pe care trebuia să le mănânc cu gem. Nimeni altcineva nu mânca gem.

— Știm că îți plac gemurile, a spus Rózsa, dându-mi o lingură pentru supă și un borcan mare de gem.

— Nu, poți să iei mai mult de atât. Am făcut mult.

Piri mi-a dat cârpa cu pătrățele.

— Aici e prosopul lui Selin, a spus Rózsa. Pentru că ești un copil mic!

— Mulțumesc, am spus.

În timp ce mâncam, am întrebat-o pe Rózsa despre tânărul pe care-l văzusem bântuind prin casă cu un cuțit de sculptat. A spus că era prietenul lui Emese, András, și venise să taie un pepene verde.

— Este foarte firesc. Vine la miezul nopții sau la ora unu noaptea, cu un pepene verde. Dar se trezește dimineața foarte devreme și merge la muncă. Trebuie să mănânci mai mult gem.

— Unde lucrează?

— La discotecă. Se trezește foarte devreme și muncește foarte mult.

Văzusem discoteca – se numea Elefánt Diszkó – de-a lungul șinelor de tren. M-am întrebat ce muncă se făcea acolo dimineața devreme.

— Nu este interesant pentru mine, a spus Rózsa. Dar este în regulă. Emese iubește. Eu nu iubesc. Nu despici firul în patru.

Casa lui Piri era atât de aproape încât puteam merge pe jos la școală. Rózsa căra o prăjitură pe care o făcuse pentru Tünde. Era o parte dintr-un complot pentru a o determina pe Tünde, care s-a dovedit a avea un cuvânt de spus în această chestiune, să o lase pe Rózsa să vină la Szentendre cu mine săptămâna următoare.

Margit a venit să o lase pe Nóra, dar nu avea să mai rămână în clasă; ea mi-a spus că Rózsei nu i-ar fi plăcut. Fără Margit, Tünde mi se încurca constant în picioare, spunându-le copiilor să pronunțe semivocalele și spunându-i Rózsei să-mi spună că ar trebui să vorbesc mai mult, în loc să-i fac pe copii să vorbească.

— Ea spune că treaba ta este să vorbești foarte mult, mi-a spus Rózsa, ca să audă un american.

— Vorbesc foarte mult, am spus eu.

Rózsa a ridicat din umeri.

— Nu spun asta. Néni Tünde spune asta. Îi place să despice firul în patru.

Noua clasă era mai mare și se întrunea atât dimineața, cât și după-amiaza. Rózsa făcuse planuri de lecție foarte detaliate în limba maghiară; dacă nu o întrerupeam, era gata să vorbească tot timpul, fără să le dea copiilor șansa să spună vreun cuvânt. În cea mai mare parte a primei zile, am stat pe fereastră și am ascultat-o, mâncând arahidele pe care Tünde le adusese pe o tavă argintie. În cea de-a doua zi, i-am sugerat Rózsei să-și predea planul dimineața și eu puteam să-mi fac propriul plan după-amiaza.

— Nu, asta e clasa lui Selin, a spus Rózsa. Trebuie să predai totul. Eu sunt doar traducătorul tău.

— Nu e adevărat, ar trebui să ai șansa să-ți duci la capăt planul.

— L-am făcut pentru amândouă!

— Ei bine, cred că din moment ce este planul tău, ar trebui să îl predai tu. Iar eu voi preda planul meu.

— Ai un plan? Atunci nu trebuie să traduc. De acum înainte, n-o să mai spun nimic. Eu stau în colț.

Ea s-a dus într-adevăr într-un colț, s-a așezat pe unul dintre scaunele mititele și s-a uitat urât la mine pentru tot restul zilei.

Trebuia să învățăm părțile corpului, așa că am desenat o persoană pe tablă și am vorbit despre părțile corpului ei. Apoi am jucat „Simon spune“. După ce am fost Simon destul de mult timp, am spus că unul dintre copii ar trebui să fie Simon, și oricine ar fi făcut-o ar fi primit o acadea Blow Pop. Un băiat pe nume Attila și-a ridicat mâna. A făcut o treabă bună la început, dar apoi probabil că a rămas fără idei, pentru că el continua să spună: „Simon spune să-ți atingi genunchii. Atinge-ți genunchii. Simon spune să-ți atingi genunchii. Atinge-ți genunchii.“ Am jucat Spânzurătoarea. Le-am dat acadele Blow Pops câștigătorilor.

— Acesta este planul tău? m-a întrebat Rózsa după aceea cu o voce plină de indignare. Bomboane și jocuri?

— Aceasta este, în esență, metoda americană.

— Cred că ești foarte... — și-a consultat dicționarul: lipsită de experiență.

— Avem sisteme diferite.

— Da – eu sunt serioasă și tu nu ești!

Pe drumul înapoi spre casa lui Piri, ne-am ciocnit de Reni, care purta mănuși de pânză și o bluză supradimensionată, care îi ascundea pantalonii scurți. A spus că lucrase în grădină.

— O cunoști pe Rózsa? am întrebat.

— Da, a răspuns ea, în același timp în care Rózsa spunea „Desigur“.

Am stat acolo o vreme, apoi Reni a continuat să meargă.

— Nu sunt populară aici, a spus Rózsa.

— Nu?

— Nu. Cineva puțin mai inteligent decât majoritatea a spus că sunt specială.

— Specială cum?

Ea și-a verificat dicționarul.

— Încrezută, a spus ea. Mai ales săcâitoare. Greu de mulțumit.

— Ei cred că tu despici firul în patru.

— Da.

Am mers la casa lui Tünde, astfel încât Rózsa să poată intra în grații mai mult. Tünde ne-a dat Coca-Cola și bombonele Reese, apoi și-a așezat fiul, Miki, pe genunchi și a purtat o discuție lungă cu Rózsa. Am mâncat aproape întregul castron de bomboane, și m-am strâmbat la Miki, care se foia și zâmbea către podea.

— Ce se întâmplă cu tine? m-a repezit Rózsa.

— Nimic, am spus.

— Lui Selin îi plac copiii, a spus Tünde în limba maghiară.

— Selin e un copil, a spus Rózsa.

— Oh, nu, e profesoară, a zis Tünde, cu zâmbetul ei slugarnic.

După aceea am întrebat-o pe Rózsa cum a mers și ce a spus Tünde.

Rózsa a privit în depărtare.

— A spus multe lucruri stupide, a zis ea. Dar sunt o fată perseverentă. Neabătută.

Emese cânta ceva de Liszt la pian, aplecându-se deasupra clapelor pentru a interpreta pasajele liniștite, și năpustindu-se asupra lor ca o pisică asupra unui șoarece la pasajele răsunătoare. Treningul alb îi foșnea. Pianul, de fapt o pianină verticală pătată, era uimitor de dezacordat, având în vedere că Piri era acordor de pian.

András a venit la cină cu cuțitul lui și cu un pepene galben. Am întrebat numele ungueresc pentru pepene. Numele său ungueresc era „pepene galben“. Piri a făcut chifteluțe prăjite, orez cu stafide, compot de mere și o salată de castraveți. O zi întreagă de mâncat aproape încontinuu mi-a lăsat apetitul, în mod neobișnuit, la fel de mare.

Piri a îndemnat-o pe Rózsa să mănânce mai mult. Rózsa a spus că nu vedea de ce cineva ar trebui să continue să mănânce dacă nu era înfometat. M-am oferit să spăl vasele. András, care tăcuse toată seara, mi-a spus că eram diferită de

Emese – eram o femeie iubitoare de casă.

— E adevărat? m-a întrebat Rózsa, privindu-mă în față. Ești o femeie iubitoare de casă?

Am început să spăl vasele. Rózsa privea peste umărul meu și spunea că folosesc prea multă apă și săpun. Am încercat să fac mai multă economie, dar a continuat să mă împungă în braț și să se plângă. În cele din urmă i-am spus să spele ea însăși vasele, ca să învâș să folosesc mai puțină apă.

— Văd că eu sunt singura femeie adevărată iubitoare de casă de-aici, a spus Rózsa, punându-și mânușile de cauciuc.

În loc să săpunească și să clătească fiecare farfurie individual, Rózsa le-a pus pe toate într-o cadă cu apă cu săpun, apoi a înlocuit apa cu săpun cu apă obișnuită. Chiar a folosit mai puțin săpun și mai puțină apă.

Am ieșit afară pentru a da orezul rămas câinelui vecinilor. Câinele, un mic spaniel, s-a ridicat pe picioarele din spate și a chelălăit. Am ingenuncheat să-l mângâi printre șipicile gardului. Ochii îi străluceau emoție – cu dorință și ceea ce părea a fi dragoste. Rózsa m-a lăsat să-i pun eu orezul în strachină. Câinele l-a înfulecat pe tot. L-am mângâiat pe fruntea lui mică. Când ne-am întors în casă, câinele a chelălăit cu jale în spatele nostru. Privind înapoi, i-am văzut capul săltând imperios peste gard.

— Nu ar fi trist dacă nu ți-ar plăcea de el, a spus Rózsa pe un ton iritat.

Întotdeauna am încercat să mă culc mai devreme, ca să pot citi în engleză – engleză adevărată, densă, cu multe fraze una după alta, total diferită de „Simon spune să-ți atingi genunchii cu cotul“, sau „aș vrea să văd acest strung mai îndeaproape“, sau „cineva puțin mai inteligent decât majoritatea a spus că sunt specială“. Am terminat *Dracula* și am început *Muntele vrăjit*. Am găsit o mulțime de lucruri cu care să relaționez în *Muntele vrăjit*, în special cum mâncau micul dejun de două ori pe zi. Uneori, după o zi întreagă de mâncat, mă grăbeam la etaj și devoram câteva pătrățele din ciocolata pe care o adusesem de la Paris ca dar.

Mai devreme sau mai târziu, pașii Rózsei se auzeau urcând scările și se opreau în fața ușii mele.

— Ai spus că ești obosită, dar văd că ai lumina aprinsă.

Rózsa voia să stea până târziu în camera de zi și să poarte discuții cu miez.

— Nu există nimic ce să vrei să știi despre mine? m-a întrebat Rózsa când stăteam în camera de zi. Sunt atât de plictisitoare?

Toate acele nuanțe de ocră și ticăitul ceasurilor păreau să se intensifice cu fiecare secundă care trecea.

— Nu este vorba că nu vreau să știu despre tine, am spus. Pur și simplu nu mă pot gândi la întrebări.

Rózsa mi-a aruncat o privire arzătoare.

— Nu poți să-mi pui întrebări, a spus ea. Dar eu aș putea să-ți pun multe întrebări.

Nu am întrebat care erau întrebările, dar mi le-a spus oricum. În primul rând, a vrut să știe ce părere aveam despre poporul maghiar. Am spus că mi s-a părut

prietenos și ospitalier. A spus că trebuie să-i spun adevărata mea părere.

— Aceasta este adevărata mea părere. Toată lumea pe care am cunoscut-o a fost foarte prietenoasă și ospitalieră.

— Ei nu încearcă să pară așa cu tine decât pentru că tu ești oaspetele!

Am oftat.

— De ce vrei să spun ceva negativ?

— Vreau o mărturisire onestă, a spus ea. Vreau întregul adevăr, atât bun, cât și rău.

Am încercat să mă gândesc la o mărturisire.

— Tünde mă calcă pe nervi, am spus eu.

Rózsa a pufnit.

— Bineînțeles că nu-ți place de Tünde. Cui îi place de Tünde?

— Nici ție nu-ți place de ea?

— Bineînțeles că nu! E mândră. Nu știi de ce, din moment ce nu este nici frumoasă, nici inteligentă. Dar am întrebat despre toți maghiarii. Nu doar despre Tünde.

— Sunt aici cam de două săptămâni. Nu sunt gata să vorbesc decât despre Tünde.

— Tünde nu este interesantă! Și cu *mine* cum rămâne? Ce crezi despre mine?

Arăta atât de mult ca Lucy din *Snoopy și Charlie Brown: Filmul Peanuts* că am simțit un val de tandrețe față de ea.

— Cred că ai o pasiune pentru adevăr.

— Și tu, ești diferită? Nu-ți place adevărul?

Am stat să mă gândesc.

— Adevărul este în regulă, am spus eu.

— Urăsc minciunile. Asta este ce urăsc mai mult la unguri: spun un lucru, dar gândesc altceva.

— Sunt destul de sigură că toată lumea face asta – nu doar ungurii, am spus.

— *Eu* nu fac așa, a spus ea. Eu spun ce gândesc sau nu spun nimic. Nu mint.

— Dar civilizația se bazează pe minciuni.

Piri a intrat cu o farfurie de napolitane cilindrice și ne-a întrebat despre ce vorbim. Rózsa i-a zis că spusesem că civilizația se bazează pe minciuni.

— Dar e adevărat, Rózsa, a spus Piri.

A pus farfuria pe masă și a părăsit încăperea, dând din cap și spunând *Igaz, igaz*⁸⁰.

— Am o altă întrebare, a spus Rózsa. Câți ani are prietenul tău ungur?

— Ce prieten? Reni?

— Nu, nu Reni! Iubitul tău. Băiatul ungur din America.

— Nu e iubitul meu. Are 22 de ani.

— Oh, sfinte! E foarte tânăr. Prietenul meu are 25 de ani. Dar este la fel ca prietenul tău. Ne-am separat. Nu mai este iubitul meu.

— Îmi pare rău să aud asta, am spus.

— Ție? De ce îți pare ție rău?

— Pentru că... v-ați certat.

— Ne-am certat.

Și-a înclinat capul pe spate.

— Bărbații unguri sunt foarte interesați. Știu cum să-ți spună ce vrei să auzi. Sunt foarte inteligenți. Dar nu spun serios aceste cuvinte. Cinci sau șase luni mai târziu, când le-a ajuns, îți vor spune lucruri cu adevărat îngrozitoare.

Aceste cuvinte, „când le-a ajuns“, mi-au rămas în minte mult timp.

Rózsa și Piri m-au dus într-o excursie la peștera omului primitiv.

— Peștera omului primitiv?

— Peștera omului primitiv.

— Ce este, ca un pustnic sau ceva?

— Poaaate, a spus Rózsa.

În trenuleț, Rózsa și Piri s-au așezat cu coșul de picnic. Stăteam lângă balustradă și priveam pădurea.

— Vezi locomotiva? a arătat Rózsa spre motor.

— O vâd.

— Noi o numim cafetiera.

— De ce?

— Pentru că e mică și scoate aburi!

Am așteptat ceea ce speram să fie un interval de timp cuviincios, apoi mi-am pus căștile. Tot ce-mi doream era să stau acolo, să ascult Beatles, să privesc copacii cum trec și să mă gândesc la Ivan. Vorbind mai tare, Rózsa mi-a spus că nu pot să stau lângă balustradă pentru că aş putea cădea. M-am prefăcut că nu o aud.

— Selin, a spus ea. Selin.

— Ce?

— De ce nu te așezi?

— Îmi place peisajul.

— Ce peisaj? Nu este nimic. Peștera omului primitiv nu este încă aici. Aici sunt doar copacii. Nu trebuie să stai în picioare ca să-i vezi.

— Dar poți să-i vezi mai bine dacă stai în picioare.

— Dar nu te uiți cu adevărat! a exclamat ea. Tu...

Și-a consultat dicționarul.

— Lână, colectezi!⁸¹

— Este adevărat, am răspuns. Sunt pe gânduri.

— Te gândești la prietenul tău, a spus ea. De aceea nu vrei să mă ascuți.

— Dar, Rózsa, nu ți-a plăcut niciodată să... fii pe gânduri?

— Nu! Nu sunt o visătoare.

Peștera omului primitiv era în vârful unui deal abrupt. Purtam încălțăminte bărbătească de la Birkenstock, care era atât de urâtă, încât am crezut că ar fi bună pentru drumeții, dar nu era.

— De ce îți porți papucii? m-a întrebat Rózsa.

— Nu știu, am răspuns.

Omul primitiv nu mai trăia în peșteră. Prezența lui fusese marcată prin de lucrurile pe care le lăsase în urmă, cum ar fi niște vârfuri de lance din cremene

vechi de o sută de mii de ani. Fuseseră găsite oase provenind de la animalele care trăiseră înainte de ultima Eră glaciară: ursul de peșteră, hiena de peșteră, căprioara de tundră.

Rózsa m-a luat de mână și m-a condus în negură. Eram pentru prima oară într-o peșteră. Mirosul groaznic. Cu cât mergeam mai adânc, cu atât mai rece, mai întunecată și mai urât mirositoare devenea. Pânze de păianjen se atașau, ca traseele lungi de sufixe aglutinante, de brațele și fețele noastre. Când ochii ni s-au obișnuit cu întunericul, am putut vedea păianjenii.

— Sunt obosiți, a spus Rózsa.

Într-adevăr, nu mai văzusem niciodată o adunătură de păian-jeni atât de lenți.

Am încercat să mă gândesc la omul primitiv – să mi-l imaginez cum se trezește dimineața. Cum știa omul primitiv când era dimineață? M-am întrebat dacă Ivan fusese aici. Nu părea o peșteră foarte vizitată.

Era mai greu să cobor dealul decât fusese să-l urc. Încălțăminte Birkenstock tot continua să alunece.

— Trebuie să faci pași mici, a spus Rózsa. Nu trebuie să te grăbești, că ai să cazi.

Dar pașii mici păreau să prezinte mai multe oportunități să alunec, așa că am făcut pași mari și am sfârșit prin a alerga, câștigând atât de multă inerție, încât a fost nevoie de mult efort să mă opresc la poale fără a călca pe cei aflați la picnic.

— Știi de ce ai făcut asta, a spus Rózsa, când m-a prins din urmă. Pentru că ți-era frică.

Seara, când nimeni nu se uita, am traversat strada până la gară. Rózsa spusese că nu trebuie să merg niciodată acolo: cafeneaua era frecventată de țigani.

Pe suprafața cerului se aflau niște nori fibroși, palizi, care semănau cu un castron inversat, albastru închis. Luna era un disc alb perfect. În fereastra cafenelei, bărbații, mesele, sticlele și un pian se făceau remarcate la fel de intens ca într-o scenă de film. La o oarecare distanță, de cealaltă parte a intrării în stație, era o cabină de telefon strălucitoare.

Am intrat și am închis ușa. Lumina de deasupra capului s-a aprins. Am început să formez numărul lui Ivan, dar nu am putut s-o fac până la capăt și, în loc de asta, am sunat-o pe Svetlana la Belgrad. A răspuns la cel de-al doilea apel și aproape imediat s-a lansat într-o descriere a călătoriei din Italia cu Bill.

— Am fost fiecare copleșiți de extazul prezenței celuilalt, a spus ea.

— Asta este o frază mare, am spus.

— Recunosc că am pregătit-o în prealabil. Am așteptat pe cineva pe care să o pot folosi.

— Oh – credeam că ai inventat-o doar pentru mine.

— Ei bine, probabil că am făcut-o, la un anumit nivel. Nu-mi pot imagina cui altcuiva i-aș putea-o spune. Poate că psihiatrului meu, dar el devine capricios când vorbesc despre Bill. Dar știam că vei înțelege. Când te gândești la numărul infinit de galaxii și combinații ADN și, contrar tuturor acelor șanse, întâlnești această persoană – este un miracol. Vroiam să mă rog în genunchi în fiecare

biserică.

— Corect, am spus.

Nu-mi puteam imagina prezența lui Bill pe Pământ ca oricare alt miracol, dar nu era asta însuși miracolul – faptul că acea dragoste nu era altceva decât o legătură obscură și impenetrabilă între indivizi, și nu un concurs economic în care toată lumea era potrivită în perechi în conformitate cu gradul cuantificabil în care puteau fi iubiți de către cineva?

I-am spus Svetlanei despre casa lui Piri.

— Știu camera aia de zi, a spus ea. Există întotdeauna o muscă ce bâzâie undeva și nimeni nu o poate prinde. De ce nu te-a salvat încă Ivan?

— Nu l-am sunat.

— De ce nu? Nu asta era toată ideea de a merge în Ungaria?

— Nu vreau să creadă că mă plâng. Oricum, probabil ar trebui să-mi rezolv singură problemele.

I-am spus cum mi-a zis să mă împrietenesc cu ceilalți copii.

— Tu îți dai seama cât de nebună pari? Ar trebui să-l suni, înainte ca acele ceasuri care ticăie să te facă și mai nebună decât ești.

Svetlana băuse o cafea cu prietena ei, Sanja – cea pe care obișnuia să o tortureze când erau copilețe. Sanja avea o aventură cu un tip de 35 de ani, căsătorit, tată a doi copii mici. Era reporter de știri la postul național de radio. Svetlana îi cunoștea foarte bine vocea – toți sârbii i-o cunoșteau.

— Am aflat de demisia lui Radovan Karadžić din poziția de bărbat căsătorit care se culcă cu vechea mea prietenă din școală, Sanja, a reflectat Svetlana.

— Trebuie să aibă o voce plăcută, am spus eu.

— De fapt, el vorbește cu o monotonie foarte iritantă. Sanja spune că vocea lui este total diferită în pat. Sper, pentru binele ei. Îți poți imagina să auzi nimicuri drăgăstoase cu vocea unui reporter de știri?

— Ai făcut-o să plângă?

A urmat o pauză.

— De fapt, da, am făcut-o. Nu cu intenție. Încercam doar să-mi dau seama, din interes științific, dacă avea vreo problemă etică de a avea o aventură cu un bărbat căsătorit.

— Avea?

— Nu! Absolut deloc! Mai întâi a glumit, apoi a intrat în defensivă, apoi a început să plângă. Dar nu din cauza remușcărilor – doar ca să mă facă să-mi pară rău pentru ea și să schimb subiectul. Tatăl meu spune că atunci când supraviețuiești unui război, devii fie foarte înverșunat, fie foarte frivol. Cred că pe Sanja a făcut-o frivolă.

— Dar pe tine te-a înverșunat?

— Poți să pui pariu. Dar aș prefera să fiu mai înverșunată decât frivolă. Bine, experiența mea sexuală ar putea fi limitată la sărutul iubitului verișoarei mele în grădina zoologică din Belgrad la vârsta de 13 ani, în timp ce Sanja are o aventură cu un reporter de știri de vreo 35 de ani, căsătorit. Dar chiar și așa, cred că am o înțelegere mai profundă în ceea ce privește dragostea decât are ea.

În acel moment, conversația noastră a fost întreruptă de un sunet teribil, ca de izbitură. Privind în sus, am văzut un om care încălecase fereastra spartă a cafenelei de la gară, cu un picior înăuntru, iar cu celălalt în niște tufșuri. Striga la un alt tip, care încă mai era în cafenea, apoi au sărit amândoi pe fereastră și au început să se rostogolească pe pământ.

— Am crezut că Rózsa este rasistă în ceea ce-i privește pe țigani, am spus.

— Nu, Ungaria are o problemă cu romii, a spus Svetlana. Nu-mi vine să cred că ești în stare să privești cum se aruncă unii pe alții prin ferestre.

— Nu pot să cred că ești în stare să faci amantele bărbaților să plângă.

— Știu. M-am gândit să-i dau un telefon anonim soției, dar m-am gândit că nu era treaba mea cu adevărat. Mă simt de parcă ar fi treaba mea, totuși, pentru că face parte din povestea călătoriei mele la Belgrad. M-am gândit mult la asta în ultima vreme. Știi ce vreau să spun?

— Despre ce face parte din povestea călătoriei tale?

— Da, exact. Vorbitul cu tine la telefon, acum face parte din povestea călătoriei mele la Belgrad, la fel și bătaia din cafenea. Și când o să spui tu povestea călătoriei tale în Ungaria, Sanja va face parte din ea.

— Adevărat, am spus.

— De ceva timp, am fost conștientă de o tensiune în relația mea cu tine, a spus Svetlana. Și cred că acesta este motivul. Este pentru că noi amândouă inventăm narațiuni despre viețile noastre. Cred că de aceea am decis să nu locuim împreună anul viitor. Deși, este evident că de aceea suntem atât de atrase una de cealaltă.

— Toată lumea inventează narațiuni despre propriile vieți.

— Dar nu în aceeași măsură. Gândește-te la colegile mele de cameră. Fern, de exemplu. Nu vreau să spun că nu are o viață interioară sau că nu se gândește la trecut sau că nu-și face planuri de viitor. Dar ea nu repetă compulsiv tot ce se întâmplă cu ea sub forma unei povești. Este în povestea mea – eu nu sunt într-ai ei. Asta ne face pe ea și pe mine să fim inegale, dar și oferă relației noastre un fel de stabilitate și siguranță. Fiecare dintre noi are rolul său diferit. E ca un contract neverbalizat. Cu tine e mai multă instabilitate și tensiune, pentru că știu că și tu inventezi o poveste, iar în povestea ta sunt doar un personaj.

— Nu știu, am spus. Încă mai cred că toată lumea își trăiește propria viață ca pe o narațiune. Dacă n-ai avea în minte un fel de poveste continuă, de unde ai ști cine ești când te trezești?

— Asta este o definiție slabă a narațiunii. Asta spune că narațiunea este doar memorie plus cauzalitate. Dar, pentru noi, narațiunea are, de asemenea, și estetică.

— Dar nu cred că asta e din cauza personalităților noastre, am spus eu. Nu este vorba mai mult despre câți bani au părinții noștri? Tu și cu mine ne putem permite să urmărim o narațiune doar pentru că este interesantă. Tu ai putut să mergi la Belgrad să te împaci cu viața ta de dinainte de război, iar eu am putut merge în Ungaria după Ivan. Dar Fern trebuie să lucreze pe timpul verii.

— Tu lucrezi.

— Dar mama mea a plătit biletul de avion. Nu voi câștiga bani ca să-i dau familiei mele, de exemplu.

— Nu cred că despre asta e vorba. Fern este doar un exemplu. Părinții Valeriei sunt ingineri, ea nu trebuie să muncească, și totuși este mai mult ca Fern decât ca noi.

— Nu știu, am spus. Cred că are o rezonanță elitistă să privești lucrurile așa.

— Nu crezi că tu ești nesinceră prefăcându-te că nu ești elitistă? a spus Svetlana. Dacă te gândești cu adevărat la cine ești și ce prețuiești?

Când m-am întors, Rózsa mă aștepta.

— Acum noi vom purta o discuție, a spus ea, trăgându-mă în camera de zi. Ce mai face prietenul tău – care era numele lui? Era cumva Iván?

Nu știam cine îi spusese numele lui Ivan.

— Nu știu ce mai face.

— De ce nu?

— Pentru că nu am vorbit cu el! Am vorbit cu altcineva.

Rózsa a tăcut.

— Îmi pare rău, a spus ea. Îmi pare rău și sunt gata.

— Pentru ce?

— Îmi pare rău, a repetat ea, și sunt gata.

— Pentru ce ești gata?

— *Örület*, a spus ea, indicând intrarea din dicționarul ei: „manie, frenezie, nebunie“.

— Ești gata pentru nebunie? Ce înseamnă asta?

— În timp ce erați la gară, am vorbit și eu la telefon. A sunat Tünde. Pot veni cu tine în tabără.

Autobuzul spre Szentendre a plecat dimineața devreme. Piri mi-a dat o pastilă la micul dejun despre care mi-a spus că mă va împiedica să mi se facă rău. Când am spus că aş prefera să aștept până când mi se făcea cu adevărat rău înainte să iau orice fel de pastile, atât Rózsa, cât și Piri au început să vorbească aprins în același timp. „*Malsano!*“ a strigat Piri în esperanto, mimând vomitatură. „*Malsano, bleahhh!*“ În cele din urmă, am pus pilula sub limbă și m-am prefăcut că am înghițit-o.

Când autobuzul a trecut de gară, am văzut că fereastra cafenelei țigănești era traversată în zig-zag de bandă adezivă. Am adormit cu capul pe fereastră și m-am trezit chiar când am ajuns la intersecția unde mașina lui Ivan se supraîncălzise. Acolo erau din nou: restaurantul chinezesc, gara trenului de navetiști, ceasul solar modern.

Rózsa și cu mine eram blocate la poarta taberei. Ea ținea gențile și eu nu puteam să-mi dau seama cum să deschid zăvorul. Câinele îngrijitorului s-a repezit, acoperit de bale, în direcția noastră, apoi s-a oprit brusc, ca și când o mână fantomatică l-ar fi apucat de zgardă. Îngrijitorul a ieșit din cabana lui și a început să strige la noi. Stăteam cu Rózsa acolo, urmărindu-l.

— A spus că ești proastă, mi-a spus Rózsa după un moment.

— Înțeleg, am răspuns.

Îngrijitorul încă țipa.

— Nu proastă, a spus Rózsa gânditoare. Idioată.

Copiii erau organizați să meargă la cantină pentru prânz. Unul dintre profesorii de sport mi-a adus o conservă de porumb și cea mai mare parte dintr-un pepene verde. Mi-am dat seama că nu aveam să mă duc la cantină împreună cu ceilalți, ci că aveam să rămân în tabără, mâncând porumb și pepene verde. Părea un aranjament ciudat – cred că părea ciudat pentru noi toți – dar nu am protestat. Au fost sugerate preocupări privind siguranța.

— Poți să-ți deschizi singură conserva, nimeni altcineva nu s-a atins de ea, a spus Rózsa.

O delegație de profesori de sport mi-a adus un pahar de apă de la robinet, apoi l-au luat imediat și l-au vărsat în chiuveță. Un profesor a ieșit afară și a confiscat o cutie de Coca-Cola de la un copil mic care era pe cale să o deschidă și mi-a dat-o. Am încercat să o returnez, dar toată lumea a protestat vehement, inclusiv copilul.

M-am așezat pe o bancă, am băut Coca-Cola și m-am uitat la copiii care erau adunați și scoși din tabără. Odată ce toată lumea avea să plece, m-am hotărât eu, aveam să mă duc la gară și să-l sun pe Ivan. În timp ce așteptam, am sfârșit prin a mânca toată conserva de porumb, precum și cea mai mare parte din pepenele verde.

Ivan a răspuns la cel de-al treilea apel.

— Alo?

— Ivan?

Tăcerea de la celălalt capăt al firului a fost atât de lungă, încât am crezut că am fost deconectați.

— Unde ești? a spus el în cele din urmă.

— Sunt în Szentendre. Sunt la ceasul solar modern.

A urmat un alt moment de tăcere.

— Vrei să vin să te iau?

Am încuviințat, apoi mi-am amintit că nu mă putea vedea.

— Da.

— Bine, a spus el și ceva părea să se relaxeze între noi. Oricum, ce dracu faci acolo?

Am încercat să descriu tabăra. Am crezut că ar putea fi genul de instituție care ar avea sens pentru el ca ungușor, dar pe măsură ce vorbeam mi-am dat seama că nu era așa.

— Este o tabără de limbă engleză, studiază limba engleză?

— Nu.

— Atunci ce faci acolo?

— Nu știu, am răspuns. Cred că sunt în vacanță.

Ivan mi-a spus că, dacă nu era nevoie de mine să predau limba engleză, ar trebui să-mi aduc o periută de dinți și să-mi petrec noaptea la casa părinților lui.

Mi-a spus că mă poate lua într-o oră – ne-am putea întâlni la un restaurant pe care-l cunoștea. Restaurantul era pe o barcă.

— Este ușor de recunoscut, a spus el, pentru că este singurul restaurant care se află pe o barcă.

Chiar și pentru el, punctul de reper părea o alegere diabolică.

— Cum o să-l găesc, dacă e pe o barcă?

— Barca este staționară. Știi, a adăugat el, cred că îmi datorezi un cadou.

Era adevărat că nu-i dădusem niciodată nimic, iar el îmi dăduse două cărți și o casetă audio. După ce am închis telefonul, m-am oprit la un chioșc de ziare. Vindeau țigări, flori, ziare și bilete de loterie. Dar Ivan nu fuma, fetele nu dădeau flori băieților, toate ziarele erau acoperite cu fotografii îngrozitoare ale politicienilor și nu părea corect să iau un bilet de loterie pentru cineva care își dă doctoratul în probabilitate.

...

Întorsă în tabără, am pus o periuță de dinți, o cutie pentru lentile de contact și un rând de lenjerie de corp în rucsac. Puteam purta mâine aceiași blugi, dar aș fi avut nevoie de un tricou în plus. Nu mă puteam hotărî între două tricouri: cel cu decolteul cel mai măgulitor sau cel care era mai curat. Tricoul curat, care era de fapt nepurtat, avea o croială amplă, asemănătoare unui cămășoi, un guler strâns ca la sectanți și o imagine a lui Sam-I-Am a doctorului Seuss, ținând în echilibru o farfurie de ouă verzi și șuncă pe un băț. Fusesse un dar de la fratele meu vitreg în vârstă de 5 ani – îl alesese el însuși. O parte din mine simțea că nu era potrivit pentru această ocazie. Și totuși, știam, făcea parte din principiile mele, că nu-i puteam schimba sentimentele lui Ivan pentru mine apărând în fața lui îmbrăcată mai degrabă cu un tricou decât cu altul, așa că l-am luat pe cel care era curat și care fusesse un cadou de la fratele meu, care era inocent.

M-am uitat printre lucrurile mele ca să văd dacă am ceva ce ar putea fi considerat un cadou. Tot ce am găsit a fost o revistă de agricultură cu un articol de tatăl lui Gyula. La început părea inadecvat, dar am observat apoi că întregul număr era despre orzul de iarnă. Mi s-a părut că Ivan va înțelege această aluzie la corespondența noastră despre recoltele de cereale – despre boabele care dormeau în pământ și erau trezite. Am pus revista în rucsac.

Când directorul de tabără, Ildi, s-a întors de la prânz, i-am spus că o să vizitez un prieten și că mă voi întoarce a doua zi. Această veste nu a fost primită cu calm – nu de Ildi, și nici de vreunul dintre profesorii de sport.

— Cine este acest prieten? m-a întrebat unul dintre profesori, și apoi toată lumea a început să vorbească deodată.

Unii profesori păreau să avanseze un punct de vedere; alții, alt punct de vedere. Ar fi fost interesant să văd cum se termina, dar când mi-am verificat ceasul, am văzut că trecuseră 45 de minute de când îl sunasem pe Ivan. Când nimeni nu se uita la mine, mi-am pus rucsacul pe umăr și m-am strecurat pe poartă.

Mergând de-a lungul malului, am examinat fiecare barcă după indicii care ar putea fi un restaurant. Un tip pe o barcă mânca un sandvici, dar semăna doar cu sandviciul său făcut acasă.

— Restaurant pe o barcă? am întrebat în cele din urmă un bărbat vesel cu un set de pescuit.

— Restaurant pe o barcă, a spus el. Un kilometru.

L-am recunoscut imediat – era aproape comic cât de mult arăta deopotrivă ca o barcă și un restaurant. Compact, albastru, avea un bar jos și un restaurant pe puntea superioară. Ivan nu era nici în bar, nici în restaurant. M-am așezat pe o bancă la intrare, ridicându-mă și coborând ușor odată cu curentul.

De unde stăteam, sub nivelul pământului, tot ce am văzut la început au fost picioarele lui Ivan. Le-am recunoscut imediat și m-am dat jos din barcă.

— Ce fericire, am spus eu.

— Ce fericire, a spus el și ne-am zâmbit unul celuilalt.

Am observat că mama lui Ivan era acolo și, de asemenea, mașina lor, Opelul, cu o canoe legată de capotă. Mi-a trebuit un timp să înțeleg planul, care era că Ivan și cu mine aveam să mergem în canoe înapoi la Budapesta, în timp ce mama lui avea să se întoarcă înapoi cu mașina. Mai întâi, am intrat toți în restaurantul de pe barcă pentru a ne lua ceva de băut.

— Vrei o bere? m-a întrebat mama lui Ivan.

— Nu bea bere, a spus Ivan.

— Într-adevăr? Există vreun motiv?

— Bănuiesc că nu sunt obișnuită cu ea, am răspuns, adăugând că în America există o vârstă de la care poți să bei și că era o adevărată bătaie de cap să obții o carte de identitate falsă.

— Ah, atunci este din cauza legii americane, a spus ea.

— Ei bine, nu știu dacă este din cauza legii.

— Desigur că este!

Părea atât de sigură, că m-am întrebat dacă are dreptate.

— Presupun că o să iau o apă minerală, a spus ea chelnerului, părând că regretă puțin când am comandat o Coca-Cola, iar Ivan comandase limonadă.

Mama lui Ivan m-a întrebat despre sat. I-am spus despre Margit, Gyula și Rózsa. Părțile despre Rózsa ar fi trebuit să fie amuzante, dar nici Ivan și nici mama lui nu au râs, iar mama lui părea puțin îngrijorată. Când am încercat să plătesc băuturile răcoritoare, ea mi-a atins mâna și a spus că este plăcerea ei.

— Nu sunt dese zilele în care reușesc să-mi petrec timpul cu Ivan și să-i întâlnesc pe prietenii lui.

Ideea că eram prietenă cu Ivan sau că întâlnirea cu mine i-ar spune ceva despre viața lui era atât de neobișnuită, încât am izbucnit în râs. Și ea a râs. M-a întrebat dacă oamenii de la tabără știau că îmi voi petrece noaptea în altă parte. Am spus că, atunci când am plecat, ei discutau subiectul cu însuflețire.

— Bine, deci știu, a spus Ivan.

Dar m-am simțit ușurată când mama lui a spus că ar trebui să ne întoarcem la tabără, ca să poată vorbi ea cu ei.

Mama lui Ivan a intrat în spatele mașinii, Ivan a condus, iar eu am stat în față și i-am arătat drumul. Când am parcat în fața porții, câinele îngrijitorului a început să latre ca dementul. Îngrijitorul s-a uitat urât la noi, a apucat câinele de zgardă și a intrat în casă, trântind ușa. O secundă mai târziu, am văzut perdelele de la fereastra din față cum sunt închise cu o smucitură.

— Tipul ăla crede că sunt o idioată, am explicat puțin mândră.

Rózsa a ieșit din cabana principală, purtând o tunică de marinar. I-am prezentat-o lui Ivan, care era mult mai înalt decât ea și căruia i s-a adresat într-o manieră curtenitoare și rezervată, izbitor de diferită de tonul aforistic pe care îl folosisese cu mine în limba engleză.

Mama lui Ivan și cu mine am așteptat lângă mașină.

— Nu ești prea norocoasă, trecând de la Rózsa direct la Ivan, mi-a spus ea, punându-și mâna în jurul taliei mele. Se pare că ești mereu sub comanda unui căpitan.

Mi-a luat ceva timp pentru a procesa această grupare nouă de idei – Rózsa, Ivan și norocul meu.

Ildi a ieșit din cabană. Privirea ei s-a plimbat de la Ivan, la Rózsa, la mine, la mama lui Ivan, la mașina parcată și canoa de pe capotă, înainte de a se întoarce la Ivan.

— Acesta trebuie să fie prietenul lui Selin, a spus ea.

Ivan a vorbit cu ea cu vocea lui caldă, cea care nu funcționase cu portarul de la cămin. Curând el și Ildi râdeau amândoi.

— Ne vedem mâine, mi-a spus ea și i-a făcut cu mâna mamei lui Ivan, care i-a făcut și ea cu mâna.

Am urcat prima în canoa, care se agita și părea ca însăși viața. Ivan a intrat în apă, a împins canoa de la țărm și s-a urcat în spatele meu. Mi-a arătat cum să țin vâsla, unghiul la care să o bag în apă. Pentru că eram în față, nu trebuia să cârmesc sau să fixez ritmul. Trebuia doar să vâslesc în ritmul pe care-l stabilea el, ca să nu ne învârtim în cerc. În timp ce vorbea, am simțit cum îmi plăcea să urmez instrucțiuni și mi s-a făcut rușine. Respectarea instrucțiunilor fusese ceea ce a dus la Holocaust. Și totuși, s-a dovedit că rușinea era un lucru separat. Dacă îți plăcea ceva, te bucurai de acel lucru indiferent dacă ți-era sau nu și rușine.

La început m-a deranjat faptul că nu-l puteam vedea pe Ivan. Dar, treptat, el părea din ce în ce mai prezent, ca și când m-aș fi aflat cu fața spre el. Era uimitor să fim atât de aproape de apă, să vedem lumea cum se ridică în jurul nostru ca niște plante bune. Tirurile cu 16 roți alunecau pe barje, aplecându-se asupra noastră, obturând temporar soarele. Ivan mi-a explicat că în zilele de duminică nu erau permise camioane pe străzi, așa că erau transportate cu barjele. Ne-am zdruncinat după ce a trecut o barcă cu motor, ușor, dar viguros, și toate deodată.

Ivan muncea din greu, ca de obicei. A vorbit aproape tot timpul. Mi-a spus povestea Sfântului Gheorghe. A spus că existau două versiuni: una mai adevărată,

alta mai puțin adevărată. În versiunea mai adevărată, l-au ucis pe Sfântul Gheorghe de opt ori, o dată bătându-i cuie în craniu într-o închisoare din Palestina, dar el revenise întotdeauna la viață. Versiunea mai puțin adevărată era cea despre balaur.

Odată ca niciodată, a spus Ivan, un oraș fusese invadat de un balaur. Ani de zile, orașenii au reușit să îmbuneze balaurul, oferindu-i două capre pe lună. Apoi au rămas fără capre și au trebuit să treacă la oameni. Guvernatorul a organizat o loterie, „un fel de tombolă“, pentru a alege victima. Într-o zi, lozul a căzut pe propria fiică. Guvernatorul dădea din colț în colț. Dar fiica a spus că regulile erau reguli.

— De ce-aveți fețele astea lungi? i-a întrebat Sfântul Gheorghe, care trecea din întâmplare pe-acolo.

Ei i-au explicat situația. El a spus că știa exact ce să facă: avea să ucidă balaurul.

Fiica, care avusese o zi lungă, a spus: „Oh, pleacă de-aici, Sfinte Gheorghe“ – deși, de fapt el încă nu era sfânt, așa că în realitate ea a spus: „Pleacă de-aici, Gheorghe. O să fii și tu mâncat. Planul tău este de rahat.“

Chiar atunci a venit balaurul. Gheorghe a ridicat cazmaua de lemn pe care o avea din nu știu ce motiv, în loc de o sabie („ceva în genul ăsta“, a spus Ivan, ridicându-și vâsla de canoe), iar balaurul a căzut. Gheorghe și-a pus cureaua în jurul gâtului balaurului – eram interesată cumva de partea în care și-a scos cureaua – și l-a condus în oraș.

— Priviți, le-a spus Gheorghe localnicilor. V-am îmblânzit balaurul, iar acum, dacă vă veți converti cu toții la creștinism, o să-l omor.

Asta era poanta – partea la care Ivan, care începuse să râdă la „Pleacă de-aici, Gheorghe“, și-a pierdut complet cumpătul, așa că am crezut că canoea se va răsturna. Am râs și eu, dar nu înțelegeam. Nu înțelegeam de ce Gheorghe trebuia să ucidă balaurul, din moment ce era deja îmblânzit, sau de ce îl îmblânzise lovindu-l și nu arătându-i iubire. În timp ce mișcam vâsla canoei din nou și din nou, cu aceeași mișcare de fiecare dată, începuse să mi se pară că eu eram balaurul și că Ivan mă îmblânzise din motive care nu aveau nimic de-a face cu mine. Soarele dogorea deasupra noastră – era cea mai toridă parte a după-amiezei. Nu m-am identificat deloc cu fiica guvernatorului. Nu mă identificam cu niciuna dintre fetele din povestirile pe care mi le spusese Ivan. Obrăznicia lor, spiritul lor, îmi păreau în întregime străine.

...

O altă canoe ne-a depășit încet. Ivan i-a salutat pe vâslași — un cuplu cam de 60 de ani, veseli, bronzăți, ciolănoși – și au vorbit un minut.

— Pentru prima dată în viață, pot să se plimbe cu canoea cât de mult vor. Au mers de la Budapesta la Visegrád azi dimineață și acum se întorc. Asta e partea ușoară pentru că acum este în aval.

Pentru un moment am simțit ca și cum nu ne aflam nicicum pe Dunăre, ci pe râul vieții și fiecare se afla într-un punct diferit, deși în alt sens ne aflam toți

aici, în același timp.

Am ajuns la intrarea în oraș, trecând pe sub primul din cele șase poduri. Cel de-al doilea pod a părut să se apropie imediat. Ivan mi-a arătat podul dintre casa lui și liceul unde învățase.

— Obişnuiam să îl traversez în fiecare zi. De două ori pe zi.

Am trecut pe lângă o barcă numită *COHЯ* – asta înseamnă „Sonia“ – și pe lângă alta numită „Steaua“, în limba română.

— Practic, toate vasele românești au stea în nume, a spus Ivan.

Planul era să acostăm lângă al șaselea și ultimul pod, să găsim un telefon public și să îl sunăm pe tatăl lui Ivan să vină să ne ia. Mie mi se părea un plan ciudat, dar în aparență ungurii aveau o toleranță ridicată pentru aranjamentele de ultim moment și pentru condusul mașinii prin zonele rurale. Dar, pe măsură ce ne apropiam de cel de al șaselea pod, Ivan a spus brusc că nu era sigur unde ne-am fi aflat dacă acostam acolo – nu era sigur dacă tatăl său ar fi știut unde ne aflam. El a spus că există, de fapt, un al șaptelea pod, unul nou, construit pentru Târgul Internațional care, de fapt, nu avusese loc. Aproape de podul de la bălciul non-existent era un sat pe care tatăl său îl știa cu siguranță.

— Ce părere ai? a spus el. Ar trebui să continuăm să mergem la cel de-al șaptelea pod?

Am continuat să mergem către cel de-al șaptelea pod. Traficul și zgomotele orașului au rămas în urmă și, pentru câteva minute, ne-am oprit din vâslit și am plutit în derivă. Singurele sunete erau ale apei izbindu-se de canoe, ciripitul îndepărtat și foșnitul animalelor mici, și încă și mai îndepărtatul huriu al unui avion. Soarele se scufunda către apă. Aerul era moale și auriu.

Curând, cel de-al șaptelea pod a apărut deasupra noastră, modern și straniu, cu un fel de piloni din oțel roșu. Dar în ultima vreme fusese multă ploaie și locul de acostare la care se gândise Ivan fusese inundat. Puteai vedea vârfurile unor copaci și tufișuri tinere ieșind din apă. Era imposibil să ajungem la mal. Am continuat să mergem până am ajuns la un promontoriu mic. Ivan a ieșit primul și a tras canoa. I-am dat bagajele și pantofii. M-a ajutat să ies.

— Îmi este atât de foame că aş putea să mănânc primul lucru care îmi este în cale, a spus el.

— Asta suna ca un blestem dintr-o poveste – adică, spui asta și primul lucru pe care îl vezi este oaia ta favorită.

— Nu am o oaie favorită. Când îmi e foame există doar oi și non-oi. Mâncare și non-mâncare. Apropo, tu ești de mâncare?

Am stat să mă gândesc.

— Nu știu.

— Nu îți face griji, nu am să te mănânc. Tu ești oaia mea favorită.

Am ajuns la o cărăruie care mergea alături cu un terasament. Ivan a spus că va merge să găsească un telefon și se va întoarce în 20 de minute. Mi-a spus că ar trebui să rămân pe loc și să păzesc canoa.

M-am așezat pe un buștean și am păzit canoa. Frunzele plantelor păreau mari și preistorice. Întreaga lume a căpătat încet culoarea albastră. Am auzit

pași – foarte mulți. Un bărbat a intrat în raza mea vizuală păstorind două capre. Caprele aveau expresii blânde, prostești. Nu păreau interesate de canoe.

A devenit din ce în ce mai greu să disting cifrele de pe ceas. Tremuram și îmi doream o jachetă. După un minut, am deschis rucsacul lui Ivan. Era mai mare și mai masculin decât al meu, negru cu margini roșii. Nici el nu adusese o jachetă. Am auzit un motor și m-am îngrijorat că tâlharii veniseră în sfârșit după canoe. În schimb, doi polițiști mergeau pe motociclete. Am stat perfect nemișcată și am sperat că nu mă vor observa, dar au făcut-o. S-au dat jos de pe motociclete și au început să îmi pună întrebări. Singura întrebare pe care am înțeles o a fost dacă sunt fără adăpost. *Ai o casă?* au spus ei tare și unul dintre ei și-a ridicat mâinile deasupra capului în forma unui acoperiș ascuțit.

— Casă, da, am spus eu.

Polițistul apărut ușurat, a mai spus câteva lucruri și s-a uitat la mine în expectativă, așteptând în aparență să îi explic situația.

M-am gândit un moment cum ar fi cel mai bine să îi fac sumarul circumstanțelor.

— Prietenul meu, am spus, s-a dus la telefon.

Această explicație a părut să îi satisfacă complet pe polițiști.

— Bun, bun, au spus ei, apoi s-au suit din nou pe motociclete și au plecat.

După ce au plecat, m-am simțit un pic abandonată.

Nu mai puteam să stau acolo nici măcar un minut. M-am hotărât să pornesc în direcția în care plecase Ivan și să continui până când fie aveam să îl găsesc fie pe el, fie un telefon. Era deja aproape imposibil să disting canoea, dar am târât câteva crăci înfrunzite în fața ei, pentru orice eventualitate. Apoi mi-am scos agenda și m-am așezat pe terasament să scriu un bilet, în întuneric, explicându-i lui Ivan că eram incapabilă să păzesc mai departe canoea.

Dragă Ivan, scrisesem, când am auzit cum se apropie niște pași apăsați. Sunetul a crescut în intensitate din ce în ce mai mult și apoi Ivan s-a prăbușit pe pământ lângă mine, cu răsuflarea tăiată, cu cămașa ruptă și plină de noroi.

— Am crezut că nu o să fiu în stare să te găsesc, a spus el. Niciodată nu simt că aș fi în stare să te găsesc.

Am vrut să îl ating, să îl țin în brațe cumva, dar i-am atins doar mintea.

— Îți scriam un bilet, am spus eu. Tocmai voiam să plec să te caut.

Ivan mi-a povestit ce pățise el. Fusese urmărit câțiva kilometri de un câine sălbatic. La un moment dat a reușit să scape de câine, iar apoi câinele are reapărut cu un iepure gigantic mort în bot. Până la urmă, Ivan a sărit un gard – așa a scăpat de câine. Dar apoi a trebuit să găsească un telefon pe partea cealaltă a gardului.

— Chiar nu voiam să o dau în bară, a spus el. Mai ales după ultima dată.

— Ultima dată?

— Mâncarea nu a fost bună, începuse să plouă...

Mi-a dat o sticlă de doi litri de Sprite – magazinul nu vindea apă. Pentru o vreme am stat acolo vorbind despre câine, luând înghițituri lungi de Sprite

călduț, foarte acidulat, până când Ivan a spus că ar trebui să ne îndreptăm către ieșirea spre autostradă, de unde aveau părinții lui să ne ia. Veneau amândoi: tatăl său, care cunoștea drumul, și mama sa, care băuse mai puțin vin la cină.

Am fost surprinsă să descopăr cât de aproape era autostrada – o plimbare de mai puțin de 10 minute. Am stat într-un adăpost de autobuz cu vedere spre o intersecție complicată, cu o trecere pe deasupra, una pe dedesubt și o ocolire. Totul părea nou-nouț. Literale de pe semne și marcajele benzilor erau de un alb strălucitor. Asfaltul părea la fel de fin și pufos ca o beza proaspăt coaptă. Nu se vedeau mașini. Un semn de benzinărie strălucea în depărtare.

Ivan a început să se gândească la ce ar fi putut să se întâmple rău cu părinții lui. Mama lui l-ar fi putut lăsa pe tatăl său să conducă mașina. Sau tatăl său ar fi putut să adoarmă pe locul din dreapta și să nu poată da indicații.

— Nu mă înțeleg totdeauna cu tata, a spus el.

— Cum așa? am întrebat eu.

Un autocar bine luminat a trecut în viteză pe pasajul de deasupra.

— E de părere că sunt egoist.

Opelul a intrat în raza vizuală, înaintând într-o manieră ezitantă. Ivan a ieșit pe drum, cu o mână ridicată, iar luminile farurilor l-au luminat pe el și ce era în jurul lui. Mama lui Ivan a tras mașina pe dreapta; tatăl lui Ivan era pe scaunul pasagerului. Ivan și cu mine ne-am suit în spate. Atmosfera din mașină era mai veselă decât mă așteptasem. Nimeni nu părea supărat sau îngrijorat în mod special.

La început am crezut că va fi ușor să găsesc canoa din moment ce era atât de aproape, dar mașina nu se putea întoarce pe drumul pe care veniserăm noi. Până când am încercuit terasamentul și am ajuns pe partea cealaltă, îmi pierdusem orice simț de orientare.

— Ai păzit canoa mult timp, a spus Ivan. Îți aduci aminte unde este?

Părea foarte ciudat că aveam atât de puține de arătat după tot timpul pe care îl petrecusem peste zi cu canoa.

Ivan a fost cel care a recunoscut, în cele din urmă, locul de acostare datorită unui copac uscat. Ivan și tatăl său au cărat canoa înapoi și au legat-o de capotă.

— Toți prietenii mei mi-au dus lipsa, a observat mama lui Ivan, alungând niște țânțari.

În bucătărie, mama lui Ivan a tăiat felii de cărnuri reci, brânză, castraveți și roșii pentru sandviciuri și a deschis o sticlă de vin roșu, pe care a băut-o împreună cu Ivan. Când am terminat sandviciurile, mama lui Ivan a spus că îmi va arăta unde aveam să dorm. Era o cameră micuță, pe niște scări în jos, cu o canapea extensibilă, un televizor și o servanță de mahon pe care erau așezate cești de ceai filigranate. Ocupantul obișnuit al camerei, Böbe, care părea să fie ori femeia de la treabă, ori o rudă, nu-mi puteam da seama care, era plecată în timpul weekendului.

Rămasă singură, m-am spălat, m-am schimbat în bluza cu doctor Seuss, m-am băgat în pat și am început să scriu în agendă. Mă tot gândeam la calitatea inegală a timpului – felul în care era aproape tot timpul atât de gol, dar apoi, fără

niciun avertisment, veneau câteva zile care păreau atât de dense și vii și reale, apărea indiscutabil faptul că aceea era ceea ce era viața, că natura sa reală fusese în sfârșit dezvăluită. Dar apoi timpul trecea, și devenea din nou mort într-un mod de neînchipuit, și se dovedea că acea plinătate fusese o aberație și că era posibil să nu se mai întoarcă niciodată. Voiam să scriu despre ea cât încă o mai puteam simți și vedea în jurul meu, în timp ce ceștile de ceai încă mai păreau să tremure. Dintr-o dată mi-a trecut prin cap că scopul scrisului nu era doar de a înregistra ceva trecut, dar și de a prelungi prezentul, ca în *O mie și una de nopți*, de a trage de timp până când avea să se întâmple următorul lucru și, exact atunci când mă gândeam, am o văzut o formă întunecată în spatele geamului sablat și am auzit o bătaie în ușă.

— Intră.

— Aproape că m-am așteptat să nu fii aici, a spus Ivan. Tot timpul simt ca și cum nu pot conta pe tine să te afli undeva.

Se uita urât la servanță.

— Și eu mă simt la fel, am spus eu. Mișto ceștile de ceai.

— Böbe le-a adus din Anglia. Ea le-a aranjat așa. A decorat toată camera ea însăși, de asta arată așa.

Mânerele aurite ale ceștilor erau toate spre dreapta. Ivan a întors una spre stânga. A spus că Böbe o să creadă că fantomele au întors-o – fantomele lui Iisus Hristos și Winston Churchill. Într-un final s-a uitat la mine.

— Ce scrii?

— Nimic.

Mi-am băgat agenda în rucsac.

— A, vrei o revistă de agricultură despre cerealele de iarnă?

— Nu neapărat. Pot să mă așez?

Am încuviințat. A ezitat între pat și scaun, apoi s-a așezat pe scaun.

— Credeam că nu ai să mă suni, a spus el. Această Rózsa trebuie să fie îngrozitoare.

Am spus că voisem să îl sun mai înainte, dar lucrurile fuseseră complicate. Am spus că Rózsa nu era chiar așa de rea – doar intensă. Ivan m-a întrebat în ce fel era intensă. I-am povestit despre camera de zi cu patru ceasornice și cum voia să mă întrebe chestii despre ea și să fac confesiuni oneste.

— Asta ar putea fi amuzant, a spus Ivan.

— Nu mă pricep deloc la asta.

— Niciunul dintre noi nu se pricepe. Dar am putea exersa. Am putea să devenim mai pricepuți.

— Să exersăm cum?

— Am putea să ne punem întrebări unul altuia, ca un joc, cu reguli. Ar trebui să fie întrebări reale, iar apoi cealaltă persoană ar trebui să dea răspunsuri cu adevărat. Vrei să încercăm?

— Chiar acum?

— Pot să încep eu. Poți să pun eu prima întrebare.

Se uita la podea. Întotdeauna fusesem surprinsă de profilul său, de cât de

delicat era.

— Bine, am spus.

Și-a ridicat privirea.

— De ce m-ai sunat azi?

— Eu..., mi-am dres vocea. Am vrut să ne despărțim în termeni mai buni.

De unde răsărise fraza aceea? Aproape fiecare cuvânt era greșit. Totul după „am vrut“ era greșit.

— În „termeni“ mai buni?

— Cu un final mai bun decât înainte.

— Deci nu este un termen bun când pur și simplu dispari? Când mă lași rece?

M-am uitat la chipul lui să văd dacă era serios.

— Nu, am răspuns, nu este.

Ceva s-a schimbat în atmosferă.

— Bine, a spus el. Acum e rândul tău.

Dar nu îmi venea nimic în minte, nici gânduri, nici cuvinte.

Ivan a spus că o să pună el din nou o întrebare, ca să îmi dea timp de gândire.

— De ce mi-ai scris? Prima dată?

Am simțit că mi se aprinde fața.

— M-am întrebat același lucru de multe ori. Eram atât de curioasă în ceea ce te privește. Aveai o energie atât de diferită față de a oricui altcuiva. Voiam să vorbesc cu tine, dar nu știam cum.

— Cred că înțeleg, a spus el. Oricum, mă bucur că ai făcut-o.

— Mă bucur că mi-ai răspuns. Nu eram sigură că o să o faci.

— Credeai că există vreo șansă să nu îți răspund? Nici vorbă. Mesajul tău era atât de revigorant, atât de diferit față de toate lucrurile pe care oamenii le spun de obicei.

— La fel am simțit și eu în ceea ce te privește.

— Asta e bine.

— Știu.

Nici eu nu am mai spus nimic pentru o vreme.

— Cred că o să fac infarct din cauza chestiei ăsteia, a spus el în cele din urmă. Cred că ar ajuta dacă măcar am bea niște vin. Dar bănuiesc că nu vrei.

— Dar tu poți.

— Ce ar fi dacă aş aduce sticla, și poate ai să bei și tu puțin?

— Bine.

În momentul în care ieșit, camera a căpătat o altă aură, secătuită. M-am uitat de jur împrejur. Ceva se mișca – o molie, zburând în jurul lămpii din tavan. Lampa avea trei becuri, fiecare în propriul crin de sticlă, toate înflorind dintr-un ventilator de tavan.

Ivan s-a întors cu o sticlă de bere.

— Cred că mama a terminat vinul, a spus el. Am băut mare parte din ele înainte. Îmi spunea că ar fi trebuit să te distrez mai bine. Spunea că ar fi trebuit să te scot afară.

— M-ai scos afară.

A luat o dușcă și mi-a întins sticla. Am dat din cap.

— Nu îmi vine să cred că vrei să treci prin asta trează. Păi, cred că e rândul tău.

Am inspirat adânc și am încercat să îmi fac vocea sigură.

— De ce mi-ai spus să te uit? am întrebat.

Și-a fixat privirea într-un punct undeva la câțiva centimetri în fața lui, pe covor, ca și cum răspunsul ar fi fost scris acolo.

— Întotdeauna am știut că chestia asta dintre noi era foarte delicată, a spus el după un moment.

Când a spus „chestia asta dintre noi”, am simțit o presiune pe piept.

— Întotdeauna m-am gândit că va veni un moment în care te vei sătura. Am hotărât de la început că, atunci când avea să se întâmple asta, aveam să te las să pleci și să nu mai continui să te sun. Când ți-am scris chestia aia, credeam că te hotărâseși să mă uiți.

Nu am spus nimic.

— Trebuia să mă gândesc așa, după felul în care te purtai.

— Dar dacă deja mă hotărâsem, de ce a trebuit să îmi spui?

A urmat o pauză.

— Asta e o întrebare bună, a spus el.

M-am simțit mândră. Apoi m-am simțit rușinată pentru că m-am simțit mândră.

— Bănuiesc că îmi era destinată mie, a spus el. Eu trebuia să te uit. M-am simțit ca un erou făcând-o. Am decis că era timpul să renunț la tine, și apoi am renunțat la tine.

— Chiar a durut, am spus eu.

— Știu asta acum, a spus el. Îmi pare rău. Dar știi, când am sunat și tu nu voiai să vorbești cu mine, m-a durut. Așa că atunci când ți-am scris chestia aia – în parte, a fost și o chestie de putere.

Mi s-a oprit respirația în gât. Nu îmi trecuse niciodată prin minte că puterea era ceva ce puteai folosi cu adevărat, asupra mea dintre toți oamenii.

— Vrei să te mai întreb încă ceva acum? Ca să fim priinși?

— Dă-i drumul.

— De ce erai atât de sigur că avea să vină un moment în care aveam să mă satur? De ce te-ai gândit de la început că la un moment dat va trebui să renunți la mine?

— Păi... În parte pentru că știam că voi pleca. Știam că voi pleca probabil în California și că voi pleca cu siguranță din Boston. Dar, de asemenea, întotdeauna am simțit că treaba asta e foarte grea pentru tine. Întotdeauna am simțit că era mai greu pentru tine decât pentru mine.

— De ce să fie mai greu pentru mine?

— Pentru că ești singură.

M-am simțit de parcă aș fi fost lovită, de parcă aș fi aflat cel mai oribil lucru pe care l-aș fi crezut adevărat.

— Poftim?

— Vreau să spun, tu ai crescut singură, ai fost copil unic pentru mult timp. Această chestie cu vorbitul, de exemplu, este mai ușoară pentru mine. Am o grămadă de surori, sunt obișnuit să vorbesc cu ele.

Mi se părea că nu asta a vrut să spună. Dar nu mai voiam să întreb și să știu.

— E rândul tău, am spus.

A dat din cap și a luat o dușcă de bere.

— De ce mi-ai scris ce mi-ai scris când eram în California?

Am simțit o undă de șoc atunci când vorbise despre putere, dar de data aceasta sentimentul mă intoxica. Am simțit-o, puterea lui – ca și când ar fi avut de gând să o folosească delicat, dar nu ca și când nu avea de gând să o folosească. Mi-am desfăcut clama și părul mi-a căzut în ochi, așa că l-am prins la loc.

— Trebuia să îți atrag atenția, am spus eu. Mai întâi aveai teza, și nu-mi scriseseși de câteva săptămâni bune. Iar apoi, când în sfârșit mi-ai scris, deja urma să pleci în altă parte. Plecai departe și trebuia să îți atrag atenția.

— Ei bine, cu siguranță mi-ai atras atenția.

— Știu.

A râs.

— Dar știi, nu înțeleg dacă chiar simțeai ce ai scris – sau dacă doar încercai, așa cum ai spus, să îmi atragi atenția.

Am încuviințat.

— Nici eu nu știu.

A ridicat sticla ca și cum m-ar fi salutat, a băut din nou din ea, și apoi mi-a întins-o deasupra patului. După un moment, am luat-o. Îmi plăcea greutatea, răceala dură a gâtului îmbrăcat în folie. Berea în sine era amară și apoasă, ca de obicei. E comic felul în care era exact la fel de fiecare dată când fusese bere.

— E rândul tău, a spus el.

— Păi – nu înțeleg de ce tu... – am tras adânc aer în piept – de ce tu...

— De ce eu ce?

— De ce te deranjezi?

— Mă deranjez?

Părea enervat.

— De ce depui atât de mult efort?

— Efort? Mă întrebi de ce depun eforturi să petrec timp cu tine? Pentru că îmi face plăcere să îmi petrec timpul cu tine? Asta vrei să auzi?

— Îți face?

— Da, îmi face. Acum e rândul meu, nu-i așa?

— Mda.

— Deci, de ce nu m-ai sunat după ce te-ai dus în sat? De ce nu m-ai sunat mai bine de două săptămâni?

Nu am spus nimic.

— Nu poți să nu răspunzi.

— Pentru că uneori, după ce te văd, mă simt foarte rău, am spus eu. Este o durere aproape fizică.

Mi-am atins sternul.

Și-a întors fața.

— Nu sunt obișnuit să aud de la tine, a spus el, și puteam să aud din tonul vocii că zâmbea.

Era bucuros că mă durea așa. Și știam că și eu fusesem la fel de bucuroasă ori de câte ori spunea că fusese rănit de mine. De ce era plăcut pentru noi să ne facem să suferim unul pe celălalt? Însemna oare asta că nu era dragoste? Cu siguranță *nu asta* era dragostea?

În orice caz, odată ce am recunoscut că simțeam durere fizică, lucrurile au mers mai bine între noi, timpul însuși părea să se miște mai lin. Ivan m-a întrebat ce părere aveam despre Ungaria, la fel cum mă întrebaseră și Rózsa. I-am spus că era interesantă. Am spus că unele lucruri păreau să îmi spună mai multe despre el, iar altele păreau că nu au nici o legătură cu el.

— Așa m-am simțit în New Jersey, a spus el. Voiam să aflu câte ceva despre tine. Dar nu am aflat nimic. Erau doar suburbii.

Ivan m-a întrebat dacă New Jersey era un loc intens, și de cât timp știam că vreau să fiu scriitoare. L-am întrebat de ce părăsise Ungaria pentru a studia peste hotare și de ce credea tatăl lui că îl consideră egoist. Și-a scos ochelarii, arăta atât de obosit și chipeș.

Ivan m-a întrebat de ce credeam că era atât de greu pentru noi să avem o conversație: o evitasem în totalitate în tot acest timp, și odată ce ne-am forțat unul pe celălalt, aproape că ne-am omorât reciproc.

Am spus că poate era specific vorbitului.

— Am putea să o facem prin e-mail.

— Nu știu, a spus el. Am făcut-o cu rândul, practic tu scriai ceva, iar eu scriam altceva, iar apoi tu scriai altceva. Nu a fost niciodată o conversație cu adevărat.

— Nu a fost niciodată o conversație cu adevărat, am repetat eu, pe gânduri.

— A fost mai bine, spuse el.

Molia, care adormise pe lampă, se trezise și începuse să zboare în jurul camerei.

— Probabil nu vrei să o omor, a spus.

— N-ai decât.

Dar a prins molia și a ținut-o în palme și mi-a spus să deschid fereastra. Am sărit din pat și am ridicat cerceveaua, iar el a stat lângă mine și a lăsat molia să zboare. Mi-am adus aminte că purtam doar un tricou și lenjerie, și m-am băgat la loc în pat.

Ivan a stat la piciorul patului, ca o umbră prelungă.

— E trecut de cinci dimineța, a spus el. Poate nu ar fi o idee rea să dormim puțin.

— Probabil că nu este o idee rea, am spus eu.

Am mai stat acolo un moment, apoi a luat sticla de bere, a închis lumina și a plecat.

Am visat că eram într-o baie cu faianță. O lumină de după-amiază târzie se strecura prin fereastra înaltă, apa se scurgea pe sub ușă, umplând încet camera, ridicându-se din ce în ce mai mult. Apoi ușa s-a deschis și un val de apă a năvălit înăuntru și, pe aceeași ușă, a intrat fratele meu, dar nu era fratele meu din viața reală, era Ivan, și eu m-am ridicat și ne-am îmbrățișat. Apa ne ajungea până la genunchi. Ne țineam unul pe altul foarte, foarte strâns.

— Te iubesc atât de mult, am spus eu.

— Știu, și eu la fel, a spus el.

M-am trezit cu lacrimi în ochi. Razele de soare pătrundeau prin fereastră, prelungindu-se pe ceștile aurite. Am găsit un aparat de fotografiat de unică folosință într-un buzunar al rucsacului, am făcut o fotografie ceștilor, cu o toartă orientată spre stânga. Cel puțin aveam să știu că nu visasem chestia cu ceștile de ceai.

...

La micul dejun am avut șuncă. Citeai rimele alea pe vremea când erai copil, și păreau atât de abstracte – apoi creștea și acolo erau, ouăle și șunca, caprele și bărcile, buștenii și câinii, mașinile și barurile. Nu voiam, nu puteam, într-un avion. Nu voiam, nu puteam, în ploaie. Nu voiam, nu puteam, aici sau acolo. Nu voiam, nu puteam, nicăieri.

Le-am întâlnit pe ultimele două surori: cea care fusese într-o tabără populară în Transilvania, și cea care fusese în spital cu tatăl prietenului ei. Mama lui Ivan mi-a arătat o diagramă pe care toată lumea obișnuise să o folosească când erau toți acasă – un tabel cu toate zilele săptămânii și diferitele sarcini, cacao, și vase, și așezarea mesei, cu câte un marker pentru fiecare dintre cei cinci copii. Puteai să îți dai seama cât de mult însemnaseră acele zile pentru mama lui Ivan.

— Se întâmplă foarte rar acum să fim cu toții împreună, a spus ea. Din fericire, mâine va fi una dintre aceste ocazii.

Sora cea mai mare a explicat că aveau să meargă cu toții într-o excursie cu canoele în vestul Ungariei.

Înainte ca Ivan să mă poată lăsa în Szentendre, a trebuit să ne oprim la Ambasada Thailandei din Budapesta. Mi-a explicat în mașină că astăzi era ultima zi în care îți puteai ridica viza thailandeză:

— Plecăm mâine, ne întoarcem vineri, și plec la Bangkok sâmbătă dimineață.

— Înțeleg, am spus eu.

— Așa că ți-ai ales un moment bun să mă suni.

Acela a fost momentul în care mi-am dat seama că nu aveam să îl mai văd – nu pentru mult timp, și poate că niciodată.

Ambasada Thailandei se afla pe o stradă laterală înfrunzită cu alei nemarcate și fără trotuare. Ivan a parcat pe o coastă, aproape într-un pat de iederă, și a mers la poartă. Am stat în mașina luminată de soare, ascultând păsările. Când s-a întors, Ivan și-a cerut scuze pentru că a durat atât de mult. Dar mie mi-ar fi plăcut să stau acolo toată ziua.

Viza thailandeză ocupa o pagină întreagă în pașaportul lui. Printată pe o pagină în culorile curcubeului, încorpora o hologramă, un bărbat-vultur roșu într-un cerc de flăcări, și o poză de pașaport copiată la xerox. Fără să zâmbescă, subexpus, Ivan părea atât de cenușiu și murdar, ca un cărbunar din timpuri de demult.

Când ne-am întors în Szentendre, tabăra era părăsită. Rózsa îi spusese lui Ivan, că dacă întârziam, îi puteam găsi pe plajă. Ivan a condus la hotelul mare, alb, de la capătul străzii. A spus că era cea mai mare plajă. Plaja nu era vizibilă din parcare – era la baza dealului, după niște copaci.

— Vrei să cobori și să te asiguri că sunt acolo? m-a întrebat el.

Am dat din cap.

— Pun pariu că sunt acolo, am spus eu.

Ne-am dat jos din mașină și am stat unul în fața celuiilalt.

— Deci, a spus el, pleci.

Am simțit că mi se încordează sprâncenele.

— Tu pleci.

— Contul meu de e-mail va fi activ încă o vreme, a spus el. Iar al tău va fi activ pentru mult timp de-acum încolo. Așa că am putea păstra legătura.

Totul dura, în special „am putea” și „încă o vreme”.

— Ar trebui să încerci să te distrezi, a continuat el. Chiar și aici.

Am încuviințat.

— Ar trebui să mă vizitezi în California.

— Bine.

— Vino încoace.

Am făcut un pas înainte și m-a tras către el, ținându-mă atât de aproape, că respiram cu dificultate. Stând pe vârfuri, cu obrazul presat de pieptul lui, nu puteam să văd peste umărul lui și m-am trezit în schimb uitându-mă în jos, către poteca cu pietriș care ducea la plajă. L-am bătut pe spate, care părea atât de solid și prezent sub tricoul lui. Nu știam ce să fac – ce să spun, cum să respir, ce să gândesc, nimic.

Am spus *La revedere* prima, ca să fiu curajoasă. Încă mai credeam că merit o recompensă pentru curaj.

— La revedere, a răspuns el.

Părea să fie nevoie de ore întregi ca să ajungi la începutul cărării cu pietriș. Apoi am început să cobor către mal. După câțiva pași, m-am oprit. Nu auzisem portiera mașinii închizându-se. Nu auzisem motorul pornind. M-am gândit să mă întorc. Era unul dintre lucrurile care puteau fi făcute? Păi, bineînțeles că era. Eram, în această lume, cu aceleași drepturi ca oricine altcineva – mă puteam întoarce, puteam merge în cerc, puteam tropăi din picioare. Dar niciunul dintre aceste lucruri nu schimba faptul că el pleca în jurul Pământului, fără niciun plan și fără niciun motiv să se întoarcă unde eram eu.

Am continuat să merg către râu. Puteam auzi cum lacrimile mi se adună. Scoteau un sunet ca un trosnit. Mă simțeam prea epuizată ca să le alung clipind,

și oricum nu era nimeni acolo să le vadă. Am simțit cum mi se schimbă chipul, obrajii cum mi se încing și se înmoaie. Am ajuns la un teren de tenis. Două cupluri de vârsta părinților mei jucau la dublu. Unul dintre bărbați, care avea barbă și stătea foarte aproape de plajă, striga – „Ês!“⁸² – la fiecare lovitură. Nimeni nu părea să observe sau să îi pese că era acolo o persoană care plângea, îmbrăcată cu o bluză cu doctor Seuss. Invizibilitatea apărea o binecuvântare.

În spatele terenului de tenis erau câteva mingi de tenis de nuanță verde printre niște pietre verzi. Am văzut plaja. Am simțit un val de ușurare și mi-am dat seama că se datora faptului că plaja era goală, iar cei din tabără se aflau în altă parte. Nu eram gata să mă alătur lor. M-am întors la terenul de tenis și am privit jocul pentru câteva minute, pentru a-i da timp lui Ivan să plece. Apoi am urcat din nou dealul. Dispăruse.

Mi-am aprins o țigară și am început să merg pe marginea drumului principal. Țigara a oprit ca prin farmec și fără echivoc șiroaiele de lacrimi. Era imposibil să nu simți că era o forță binevoitoare, felul în care te proteja așa. Trecând pe lângă restaurantul din barcă, am urmat cărarea umbrită de lângă râu până la locul de andocare al feribotului. Pufi asemănători aliorului cădeau din copaci, în liniște și în cantități mari. Nu fuseseră acolo ultima dată. Nu mai văzusem niciodată așa ceva. Martorii continuau să cadă și să cadă, ca o propoziție din lingvistică sau din filozofia limbajului. M-am gândit la iarnă – cum tot mă ciocneam de Ivan plimbându-mă prin patruleterul acoperit de zăpadă, cu cureaua unui sac trecându-i peste jacheta neagră, pufoasă. Mi-am amintit cum avusesem atât de mult timp la dispoziție.

La docuri m-am așezat pe o bancă, sub o salcie, încercând să îmi fac un plan. Primul lucru și cel mai important era să nu încep să plâng din nou – să fiu o fată de treabă. Acel gând în sine m-a făcut să mă doară gâtul, pentru că nu fusesem oare o fată de comitet, felul în care ascultasem toate acele povești despre gloanțe, Beatles, și păzisem canoa? Mâncasem atât de mult porc, m-am gândit. Am clipit ca să alung o lacrimă.

Am găsit o cabină de telefon și am încercat să o sun pe Svetlana.

— Toate liniile către această țară sunt ocupate, a spus opera-toarea.

Nu înțelegeam cum era posibil așa ceva. După o scurtă ezitare, am sunat-o pe mama. Nu era acasă, dar am găsit-o la laborator. Nu am știut la început cum să îi explic situația, dar apoi i-am spus că Ivan pleca în Thailanda și ea a părut să înțeleagă exact cum mă simțeam. Mi-a spus să mă duc să văd niște lucruri frumoase. Frumusețea încuraja producția endorfinelor, care te ajută să te simți mai bine și previne inflamația. Am stat în cabina de telefon un timp îndelungat. O italiancă tot țipa „*Telefono!*“ și bătea cu pumnii în geam. M-am prefăcut că nu observ.

M-am plimbat de jur împrejur, căutând frumusețe. Am văzut un pod în ruină, turnuri care se prăbușeau, raze de soare, o grădină, clădiri ca niște debarale, clădiri în interiorul altor clădiri, plăci cu cranii și oase și o madonă de ceramică de forma unui cozonac. Am stat în biserică mult timp scriind în agendă.

Cinci călugărițe cântau în spate. Oamenii intrau în biserică, vedeau

călugărițele și ieșeau respectuos. Nimeni nu m-a făcut să plec. Mi-am petrecut toată ziua alternând plimbarea cu scrisul.

La apus, m-am îndreptat către tabără. Rózsa mă aștepta la poartă.

— Pe unde ai umblat?

I-am povestit despre Ambasada Thaiandei și cum mă dusesem să îi caut pe plajă. Am încercat să fac să pară acele lucruri suficient de complicate cât să-mi fi luat toată ziua.

— Ai umblat ca o haimana, a spus ea.

Rózsa nu era deloc proastă.

M-am împrietenit cu copiii. Două fetețe mititele, Zsófi și Cica, m-au urmărit peste tot. Zsófi s-a așezat pe brațul scaunului meu și mi-a zămbit, în timp ce Cica mi s-a așezat în poală surâzând.

— Clama de păr e atât de frumoasă, au spus ele încet. Geanta ta e frumoasă. Vorbești ungurește foarte bine.

Le plăcea să se joace badminton. Uneori mă rugau să le perii părul. Eram favorita lor, ceea ce mă făcea să mă simt mândră.

Mai era încă o feteță, Erzsébet, care încerca să stea în poala oamenilor și să facă contact vizual. Era puțin mai mare, mai dolofană, ca un cartof. Nimeni nu vroia să o ia în poală. La început, mi-a părut rău și am încercat să o mângâi.

— Nu trebuie să te prefaci că o plăci pe Erzsébet, mi-a spus iritată Rózsa.

Și, de fapt, foarte curând Erzsébet mi s-a apărut insuportabilă și mă străduiam din răputeri să o evit. Mă speria câtă repulsie puteam să simt față de fandoselile și cochetăria ei, de umiliința ei care părea cumva agresivă, de felul în care îmi repeta numele și încerca să se suie pe umerii mei.

Băieții voiau, de asemenea, să interacționeze, deși reacționau diferit. Le plăcea să alerge către mine, să-mi spună ceva, apoi să fugă de acolo foarte repede. Uneori întrebau despre versurile cântecelor pe care nu le înțelegeau.

— Nu am să îți frâng niciodată inima, a citit Ádám de pe o hârtie împăturită din buzunarul lui – voia să știe ce înseamnă să frângi inima cuiva.

— Ce înseamnă „Tokyo ghetto pussy”? m-a întrebat alt băiat.

Cățiva au încuviințat – toți se întrebau.

Fábián, care avea 14 ani, era mereu sus, pe acoperiș sau sărea dintr-un copac. L-am văzut de multe ori, deoarece trusa de prim ajutor era în cabana noastră. Într-o după amiază, când stătea pe pat citind și Rózsa îi puneau unguent pe o înțepătură de albină, s-a uitat direct la mine și a spus ceva ce nu am înțeles. Rózsa i-a spus ceva tăios. Mi-am închipuit că făcuse mișto de mine. După ce a plecat, Rózsa mi-a aruncat o privire cu înțeles.

— Vrea ceva de la tine, a spus ea. I-am spus că tu deja ai prieten și ești prea bătrână.

Nu se termina niciodată? Unde se termina? Următoarea dată când Fábián a intrat alergând în cabană ca un revoluționar nebun, cu un tricou însângerat înfășurat în jurul mâinii, am simțit o tresărire.

— Nu poate fata americană să înțeleagă nimic din ce spun? a întrebat-o el pe Rózsa în timp ce ea scotea iodul.

- Nimic, a răspuns Rózsa.
- Dar am auzit-o vorbind ungurește.
- Imită ca un papagal.
- Papagal, am repetat eu.

Fábián a căscat ochii. A mai stat un moment, uitându-se fix la mine, apoi a zbughit-o afară.

Rózsa îi spusese ospătarului de la cantină să nu îmi dea prea multe din orice pentru că nu îmi era foame. Asta nu era adevărat. S-a dovedit a fi un complot pentru a mă face să merg cu ea la supermarket, ceea ce aş fi făcut oricum.

Supermarketul avea de toate. Nu mă simţisem niciodată mai fericită să văd Whiskas, mâncarea pentru pisici. Am cumpărat prăjituri cu migdale şi Rózsa a cumpărat tampoane. Şi mie îmi venise menstruaţia – am sfârşit prin a sincroniza. La raionul cu produse de frumuseţe, Rózsa a privit cutiile de vopsea de păr.

— Vreau să îmi vopsesc părul, dar e prea scump, a anunţat pe un ton mecanic, ca cineva care citea de pe un teleprompter.

Afară, i-am oferit o prăjitură, dar a spus că este la dietă.

— Nu trebuie să ții dietă, am spus eu, ceea ce consideram că este deopotrivă un lucru adevărat şi politicos.

Dar ea mi-a aruncat o privire pasională şi a spus că „mâncatul fără motiv este oribil – nu îl pot înţelege. Când mănânci lucruri inutile, te îngraşi“.

Am mers o vreme în linişte.

— Nu sunt fericită, a spus Rózsa.

— De ce nu?

— Nu ştiu.

— Îţi faci griji pentru şcoală?

— Nu.

— Atunci de ce?

— Pentru că sunt singură.

Am simţit un val de exasperare şi disperare. Oare aşa avea să fie toată viaţa – trebuia să fii trist când nu aveai prieten?

— Ne avem una pe alta, am spus încordată.

La gară, Rózsa a început să se tocmească cu una dintre femeile în vârstă care vindeau flori. A luat de 20 de forinţi un buchet de garoafe şi flori sălbatice cu un trandafir roşu în el, toate legate cu o bandă elastică de cauciuc. Rózsa nu voise să cumpere decât trandafirul. L-a obţinut, într-un final, pentru 5 forinţi.

— Acesta este trandafirul tău, a spus ea. Îl vei pune în pahar şi atunci nu vom mai fi singure.

A spus că nu trebuia încă să se întoarcă în tabără – am fi putut face o plimbare, oriunde am fi vrut. Nu era nicăieri unde aş fi vrut să merg în mod special. Am sugerat să mergem unde voia ea.

— Nu, a spus. Unde vrei tu.

— Dar eu vreau să merg unde vrei tu să mergi.

— Nu, eu trebuie să sufăr. Trebuie să mergem undeva unde nu vreau.

Am stat să mă gândesc.

— De ce nu te gândești la un loc care te face să suferi și am putea merge acolo?

— Selin nu vrea nimic, a spus Rózsa pe un ton batjocoritor. Este adevărat?

— Aș vrea eu.

— De ce?

— Nu există suferință dacă nu vrei nimic.

Privirea Rózsei a devenit și mai intensă.

— Astea-s baliverne, a spus ea.

Ne-am așezat pe un parapet. Un vânt rece se grăbea sub cerul din ce în ce mai întunecat, un bebeluș plângea undeva, și o umbrelă mare, galbenă, cu un logo de bere, se prăvălea de pe un deal.

— Am fost acolo unde vrei tu să mergi, a spus Rózsa. Am fost acolo luni.

— Unde?

— Am fost acolo, a repetat Rózsa.

Și mi se părea că vrea să spună docurile, unde e chestia albă căzută din copaci, și nu eram sigură de ce, sau ce ar fi făcut ea acolo.

— Crezi că va ploua? am întrebat eu.

— Da. De ce?

Inima a început să îmi bată mai repede.

— Nu știu, am spus eu.

Apoi mi-am dat seama că voiam să plouă pentru că așa, poate Ivan și familia lui s-ar fi reîntors la Budapesta cu o zi mai devreme și ar fi putut să mă sune. Știam că există o grămadă de defecte în acest raționament. Dar trupul meu nu știa.

Un întreg ocean de ploaie părea să curgă din cer. Am stat sub o marchiză lângă o parcare de hotel și am mâncat corcodușe galbene. Până la urmă, Rózsa a mâncat una din prăjiturile pe care le cumpărasem, făcându-mă să mă simt fericită și mândră, ca și cum aș fi hrănit un animal timid și mândru.

În câteva minute, soarele dogorea ca și când nu și-ar fi amintit nimic.

Într-o seară, copiii erau într-un spectacol aranjat de Ildi și profesorii de sport. Era o scenă în aer liber, cu scaune pliante pentru adulți. Băieții mai mari erau într-un program, fetele în altul. Băieții mai mici nu erau deloc în program, și stăteau pe pături sub privirile atente ale profesorilor.

Pentru programul băieților mai mari, un ecran din carton fusese agățat de tavan, terminându-se la câteva picioare de pământ. Muzica techno nemțească a început să cânte. Unul câte unul, băieții au mărșăluit pe scenă în ritm cu muzica. Ecranul le ascundea trupurile de la talie în sus. Tot ce puteai vedea erau picioarele. Pe pantalonii scurți fuseseră printate numere.

— Fata americană va judeca picioarele băieților, a anunțat unul dintre profesorii de sport, dându-mi un clipboard cu un formular reprodus, pe care trebuia să dau note picioarelor pe o scară de la 1 la 10.

M-am uitat de la formular la picioarele băieților adolescenți. Știam că

picioarele merg în circuit, pentru că numerele se tot repetau. Dar, în afară de numere, toate arătau la fel. Toate arătau ca niște picioare. Întreaga idee de a avea fețe era că așa puteai deosebi oamenii unul de altul.

— Nu pot, am spus când s-a oprit muzica și am încercat să dau înapoi formularul.

Nu au vrut să îl ia în apă.

— Trebuie să îi vadă din nou! a strigat Ildi.

Muzica a început din nou. Picioarele și-au reluat circuitul. Am început să observ diferențe între ele. Unele erau mai lungi, altele mai scurte, unele mai subțiri, altele mai musculoase. Unele aveau pistrui și câteva aveau genunchii juliți. Am înțeles că numărul 11 era Fábían, pentru că avea o tăietură pe coapsă, și după felul în care mergea – era un fel de dans țopăit. În ciuda faptului sau poate pentru că tot ce puteai să vezi erau picioarele, dansul era deopotrivă comic și foarte caracteristic personalității lui.

Cu toate acestea, când am încercat să pun picioarele într-o oarecare ordine, fie ascendentă, fie descendentă, am simțit cum mă cuprinde panica. Profesorii de sport tot arătau către clipboard și mă îndemnau să scriu. Sau trebuia să văd picioarele a treia oară, a întrebat unul dintre ei, și toată lumea a râs.

— Vrei să te ajut? mi-a șoptit Rózsa.

Am încuviințat.

— Vrea să vadă numerele 7, 11, 2, 14 și 10, a spus Rózsa.

Numerele 7, 11, 2, 14 și 10 au ieșit din nou și au țopăit pe scenă. Rózsa s-a uitat atentă la ele și mi-a șoptit notele. Apoi băieții au ieșit din spatele paravanului și i-am premiat cu medalii de carton pe câștigători. Locul întâi l-a ocupat un băiat musculos, cu părul închis la culoare, care avea 15 ani și îmi aducea aminte de prietenul lui Reni. Fábían era pe locul doi.

Piesa *Vogue* a Madonnei a început să cânte. Era timpul pentru programul fetelor: un concurs de modă. Fetele au intrat unduindu-se pe scenă, două câte două, câte una din fiecare parte. Pozau la mijloc, apoi ieșeau în direcții opuse. Fiind date cu luciu de buze, fard de ochi și purtând clame de păr în formă de flori sau de scoici, păreau atât de bine aranjate, aranjate să facă pe plac. Nu exista niciun paravan care să le ascundă fețele, și puteai vedea multe lucruri diferite pe care le simțeau.

Zsófi și Cica au ieșit împreună: Cica într-o bluză căzută pe umăr, mică, presărată cu auriu, Zsófi într-o rochie verde cu buline. Dreaptă, rotunjoara Cica s-a plimbat în ritmul muzicii plină de încredere și a pozat cu mâna în șold. Mai înaltă și mai timidă, cu gene tremurătoare, Zsófi mai mult a stat acolo, dansând ocazional pe loc într-o manieră personală, gânditoare.

M-am gândit că locul întâi îl va ocupa Ági, care avea 15 ani și un păr scurt, tuns băiețește, în stil punk. A mărșăluit pe scenă purtând cizme până la gleznă, pantaloni foarte scurți și o mică jachetă de piele, iar când și-a scos jacheta și a învărtit-o pe un deget, toată lumea a bătut din palme și a fluierat. Ági a împărțit scena cu prietena ei, Éva, care părea paralizată de timiditate. Când Ági și-a scos geaca, Éva a început să-și scoată ușor cardiganul maro.

— O să ți se facă frig! a strigat un profesor de sport.

Și-a pus cardiganul la loc.

Juriul era format din trei bărbați adulți: profesorul de sport, soțul lui Ildi, care venise în vizită, și un fel de mecanic care era mereu prin preajmă meșterind ceva. Au făcut câteva rechemări, în timp ce fetele care nu erau strigate stăteau stinghere într-o parte. Într-un final, mecanicul a anunțat câștigătoarea și locul doi: Zsófi și Éva – dintre toate fetele din spectacol, cele două păruseră cele mai confuze și mai neîndemânaticе Nu am înțeles imediat. Dar apoi am văzut că, atunci când te uital dincolo de aparențe și coafuri, Zsófi și Éva aveau într-adevăr cea mai multă frumusețe fizică brută. Chipul Évei era atât de îngrijorat, încât abia puteai să te uiți la ea, dar avea un trup frumos și picioare lungi.

Zsófi și-a acceptat buchetul cu o expresie placidă, ca de Bambi. Éva începuse din nou să-și scoată cardiganul, apoi s-a oprit, apoi l-a scos până la urmă. De data aceasta eu am remarcat sâni drăguți, optimiști. Mecanicul a sărutat-o pe obraz. Apoi toate fetele au ieșit din nou pe scenă și bărbații le-au sărutat pe toate. Ce făcuseră oare bărbații să merite atât de multă frumusețe și grație?

Mi-am petrecut ultima seară din tabără în cabană, scriind. Eram sigură că Ivan avea să sune, pentru că era ultima lui noapte în Ungaria. Avea să se întoarcă din excursia cu familia în seara aceasta, și avea să plece la Bangkok dimineată. Știa numărul taberei. Mă întrebasesc cât aveam de gând să stau. De ce m-ar fi întrebat, dacă nu avea de gând să sune?

Din nu știu ce motiv, aproape toată lumea m-a lăsat singură în acea seară. Nimeni nu voia să le cânt cântece cu copiii sau să jucăm badminton. A existat doar o singură întrerupere, în jur de nouă. Fábían a năvălit pe ușă, cu piciorul lui stâng premiat acoperit de sânge.

— Poți să mă ajuți? m-a întrebat el.

Tocmai identificasem sticla de iod în trusa de prim ajutor când doi profesori de sport au intrat.

— Lukács Fábían, lasă fata americană în pace! au țipat iei și, conducându-l afară, i-au bandajat piciorul într-o manieră vizibil eficientă.

Am continuat să scriu până la zece.

Ivan nu a sunat.

Trebuia să ne întoarcem în sat până la ora opt dimineața. La opt fără douăzeci toți copiii erau deja aliniați lângă autobuz. Cu toate acestea, autobuzul nu a plecat până la nouă fără douăzeci. Nu-mi era clar ce s-a întâmplat în acest interval – de ce nu ne suiam pur și simplu în autobuz, care era chiar acolo, la fel ca și șoferul. Fábíán s-a zgâit la mine aproape tot timpul. La un moment dat, ni s-au întâlnit privirile și imediat s-a uitat în altă parte.

Fábíán și prietenii lui și-au petrecut tot timpul cât am mers cu autobuzul hârjonindu-se, cântând și gândindu-se la diferite moduri în care să profite de faptul că autobuzul avea o ieșire de urgență în tavan. Acum șoferul autobuzului era cel care se holba la mine și la Rózsa, prin oglinda retrovizoare de deasupra scaunului.

Rózsa a căutat în dicționar cuvinte despre care credea că o descriu și le-a scris pe o hârtie: *lipsită de generozitate, mai presus de suspiciune, de neuitat*. I-am spus că sunt de acord cu „de neuitat“.

— Eu? m-a întrebat abia suflând. De ce?

Ochii ei, privind într-ai mei, păreau înspăimântați. Voiam să-i spun: *O faci chiar în acest moment*.

Am privit peisajul cum trecea pe lângă noi, întrebându-mă dacă Ivan era deja la aeroport, dacă era trist că părăsește Ungaria sau doar bucuros că pleacă în Thailanda. Părea ciudat acum cât de important era pentru el din ce țară era, dar și cât de importante erau pentru el alte țări. Sau nu, nu era ciudat – pur și simplu țările erau importante pentru el. Considera că sunt concepte pline de înțeles și că realmente conta din care erai și pe care le vizitaseși.

După ce a lăsat pe toată lumea la școală, șoferul autobuzului ne-a dus acasă pe mine și pe Rózsa, și chiar ne-a cărat bagajele până la ușa lui Piri. Am luat cina la casa părinților Rózsei. Părinții ei nu se simțeau bine și nu au mâncat cu noi. Am mâncat de pe tăvi în camera ei, pe care o împărțea cu sora ei: o persoană pe care nu mi-o pomenise niciodată înainte.

Duminică m-am dus la o expoziție de cai cu Juli, fata cu care aveam să locuiesc în ultima săptămână din program. Nu aveam o idee exactă despre cum avea să arate o expoziție de cai. Nici măcar când am ajuns acolo nu știam cum va fi. Era o grămadă de praf. Unii cai trăgeau trăsuri. Apoi a avut loc o tombolă. Juli, care se pregătea să fie profesoară de engleză, era convinsă că o să câștige un cal. Tatăl Juliei s-a oferit în repetate rânduri să-mi cumpere un purceluș. La început, am crezut că glumește, dar nu râdea, și chiar era un bărbat care vindea purceluși.

Juli mi-a spus că era un cal frumos pe care trebuia să-l vedem. M-a condus la un staul de lemn. Înăuntru era calul cu oasele cele mai delicate, cu ochi înnebuniți, înconjurat în întregime de muște. Mirosea groaznic. Cu exact o săptămână în urmă fusesem cu Ivan pe o canoe. Câștigătorii tombolei erau

anunțați. Juli era nestrămutată în convingerea ei că va câștiga un cal – până în momentul în care i-au strigat numele și câștigase o capră. A încercat să o dea înapoi. Oamenii de la tombolă au râs, apoi au devenit amenințători. Capra i-a cauzat Juliei o grămadă de probleme. Într-un final, a fost nevoită să arvunească un bărbat cu o camionetă ca să o ducă într-un sat din apropiere și să o lase acolo timp de câteva zile, ca pe un fel de oaspete, până putea să-i găsească o locuință permanentă, cu oameni diferiți.

...

— Ți-a plăcut expoziția de cai? a vrut să știe Rózsa, când m-am întors la cină, acoperită de praf și transpirație.

— A fost stresant, am răspuns.

Rózsa nu putea să ascundă cât de bucuroasă era că fusesem stresată de expoziția de cai.

— Știi că ai văzut caii, dar cum rămâne cu gorila? m-a întrebat Emese, fiica lui Piri.

S-a dovedit că „Gorila“ era numele pe care i-l dăduseră prietenului Juliei.

Lucrurile au părut să meargă bine până la cină, când nu mi-am terminat piureul de cartofi.

— Câte înghețate ai mâncat cu Juli? m-a întrebat Rózsa, trântind furculița.

După spusele Rózsei, Juli nu voise să mă găzduiască, dar nu avusese de ales: toată lumea trebuia să mă suporte și să mă găzduiască pe rând.

Era ciudat să întâlnesc în continuare oameni după ce plecase Ivan. Venisem în Ungaria din cauza lui, iar acum, că el nu mai era, motivele pe care le avusesem ca să fiu acolo erau din ce în ce mai neclare. Motivele fuseseră neclare și înainte, dar acum faptul era oarecum mai evident.

Juli locuia împreună cu familia ei într-un apartament de șase camere, deasupra discotecii Elefânt, unde tatăl Juliei era manager. O figură care corespundea, deopotrivă ca înfățișare și ca atitudine, ideii pe care mi-o făcusem despre „un om înfrânt“, tatăl Juliei dormea în camera de serviciu; activitatea lui la discotecă îl ținea ocupat deseori până la patru dimineața. Am stat în dormitorul Bernadettei, sora Juliei, în timp ce Bernadett dormea în sufragerie, pe o saltea pentru plajă. Salteaua pentru plajă era împodobită cu o vulpe moartă.

Mama Juliei, de meserie cosmeticiană, era foarte slabă, cu ochi neobișnuit de strălucitori. Pentru cină a făcut o supă care se numea „supa de prins băieți“ și o prăjitură care se numea „tortul soacrei“. Aceste două feluri de mâncare păreau să însumeze perspectiva asupra lumii de a prinde în mreje și de a împăciui.

Bernadett, care și ea avea să fie cosmeticiană când se făcea mare, nu își aplica niciodată tratament cosmetic și le considera o prostie. Petrecea ore întregi în baie și se plimba deseori prin casă fără să poarte nimic.

— Béna, a șuierat Juli.

Când am întrebat-o ce înseamnă cuvântul ăsta, Juli a citit din dicționar „paralitic – dizgrațios, jenant, hidos, diform“.

— Nu mă complimenta! a strigat Bernadett.

Căteaua Juliei, Blanka, un husky argintiu cu ochi palizi, mergea prin sufragerie, camera de zi și bucătărie, lovindu-se de pereți și mobilier. Uneori se suia pe salteaua pentru plajă și stătea acolo, părând dezinteresată și confuză, ca un vizitator de pe altă planetă.

În fiecare seară, Julie și Bernadett își umpleau buzunarele cu pietre și mergeam cu toatele să o plimbăm pe Blanka. „Lupul! Lupul!“ strigau băieții în timp ce ne apropiam și aruncau cu pietre – nu direct în fete sau în câine, dar câțiva centimetri în fața lor. Apoi Juli și Bernadett aruncau cu pietre direct în capul băieților.

Era interesant: Rózsa spunea întotdeauna că oamenii o urăsc, dar nu am văzut nicio dovadă că ar fi așa, în timp ce Juli și Bernadett, deși chiar trăiau în starea asta de război cu băieții din zonă, abia dacă păreau să observe ceva neobișnuit și nici măcar nu-și întrerupeau conversația când aruncau cu pietre în capul oamenilor.

Când am ajuns la câmpurile de dincolo de gară, Juli a scos lesa și a lăsat-o pe Blanka să alerge. Blanka era complet transformată, trupul ei alungit năpustindu-se peste câmp, ras cu pământul, cu coada zbârlită ca un nor de fum.

Ne-am întors în apartament prin discoteca goală. Un glob disco din oglinzi scânteia în întunericul aproape deplin. Juli a turnat trei păhăruțe mici din lichiorul ei preferat: Charleston Follies. Bernadett se întinsese pe spate pe masa de biliard și se scâlamba cu picioarele în aer. Juli s-a uitat la ea:

— Fasole mexicană săltăreață⁸³, a spus ea cu dispreț.

— Tu tocmai i-ai spus că e fasole mexicană săltăreață? am întrebat.

— Da, a răspuns ea. Este un vierme înăuntru.

Juli a spus că Bernadettei îi plăcea la nebunie „să sară ca o căcărează de capră într-o barcă“. A spus că este o expresie ungurească.

— Juli, stroboscopul, a spus Bernadett, ridicându-se în capul oaselor.

Chiar era un reflector stroboscopic în colț, pe un tripod. Juli l-a pornit. Bernadett s-a întins înapoi pe masa de biliard și și-a reluat tăvăleala. Blanka mergea la trap sub lumina stroboscopului, pălpâind în discoteca goală, întunecată, ca un film mut pe viu. Era o priveliște uimitoare. Și totuși, nu știam unde s-o pun. Părea să stea acolo, ca o pălărie de blană al cărei membru de partid fusese îndepărtat din poză.

Eram panicată să fiu atentă la tot, să îmi dau seama despre ce e vorba, să îmi câștig retroactiv simplul drept de a mă afla în Ungaria – pentru că nu aplicasem la program, Ivan vorbise pur și simplu cu Peter, și probabil că trecusem peste capul multor profesori de engleză care ar fi meritat să vină. Știam că trebuie să existe ceva important de făcut sau de învățat, doar dacă mi-aș fi putut da seama cum să nu-mi irosesc timpul și oportunitățile.

Am stat la biroul Bernadettei până târziu, sub un poster al unei trupe nemțești numită Mr. President, alcătuiind o listă cu posibilele modalități în care mi-aș fi putut folosi timpul și oportunitățile.

1. Să învăț ungurește. (Cum? Studiind în camera asta, vorbind cu Juli,

încercând să mă împrietenesc cu țigani?)

2. Să am experiențe universale și pline de înțeles (în engleză).

3. Să înțeleg istoria regională („otomani“, „comunism“, „habsburgi“).

4. Să schimb viețile copiilor? Unii dintre ei (Ádám, poate Csilla) păreau că vor să-și schimbe viețile.

M-am zgâit mult timp la listă. Cu cât mă uitam mai mult, cu atât părea mai lipsită de înțeles.

În drum spre baie m-am uitat fără să vreau prin ușa deschisă către camera de serviciu – de ce era atât de greu să nu tragi cu ochiul printr-o ușă deschisă, chiar și atunci când nu voiai să vezi ce-i înăuntru – și l-am văzut pe tatăl lui Juli stând pe marginea patului, uitându-se la proba de ridicare de greutate de la Olimpiadă. Trupurile sportivilor păreau aproape verzi. Tremurau, se umflau și se încordau, ca și cum ar fi urmat să explodeze.

În ultima săptămână de școală am ajutat copiii să pună în scenă o piesă. Nu aveam voie să aleg piesa. Era cum spusese Epictet despre viață: „Adu-ți aminte că ești un actor într-o piesă, a cărei natură cade în sarcina regizorului să o decidă.“ Piesa pe care a ales-o Tünde se numea *Pui de pui*. Acțiunea era identică cu cea a poveștii pe care o știam sub numele de *Chicken Little*. În trecut, mai auzisem expresia „pui de pui“ utilizată doar ca să descrie meniul cu crochete de pui de la Friendly. Ca nume pentru un protagonist dramatic părea sinistru, grotesc. Am propus să îl schimbăm în „Puiu’ mic“. Tünde a spus că nu.

— Dacă este Curcănilă, atunci este și *Pui de pui*, a spus ea încruntată.

Curcănilă, Rățoiu’ Norocel și Gaga Gâsca erau interpretați de trei băieți, cei mai mari din clasă. Purtând măști de carton cu ciocuri, încovoiindu-și umerii ca să semene cu aripi, defilau greoi în șir indian, mari ca niște totemuri.

— A, uite-l că vine, a spus naratorul. Cea mai proastă găină din lume.

Dialogul din piesă nu era foarte complicat, așa că le-am spus elevilor avansați să scrie monologuri în care să spună ceea ce gândesc.

Curcănilă a vorbit despre ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi căzut cerul.

— N-o să mai existe prea mult spațiu, a spus el. Cerul se va sprijini de Pământ, ca o carte pe o masă. Nu știu ce sau cine este rege, dar trebuie să găsim unul.

Bernadett era Vulpi Reaua.

— Îmi este foame tot timpul, a spus ea. Nu m-am săturat niciodată – nici măcar o singură dată. Mâncatul este mai important decât să ai prieteni.

A spus că urăște lașitatea și prostia. Că nu ar putea să îi pară niciodată rău pentru cineva care nu este deștept, curajos și puternic.

În ultima sâmbătă din program, toate clasele de engleză s-au adunat în sala de spectacole din Feldebrő și fiecare a interpretat câte o piesă. Studenții lui Daniel au pus în scenă o adaptare după *Romeo și Julieta* în stilul vestului sălbatic, cu lupte cu pistolul și pălării de cowboy. Scenariul, recuzita și costumele erau mai

s sofisticate decât ale noastre, și mi-am făcut griji că elevii mei ar putea să se simtă prost. Dar, când i-am văzut pe băieți mărșăluind pe scenă în costumele lor păsărești, lăsând la o parte energia de huligani și aparteurile lor ciudate, am înțeles că totul este în regulă și m-a năpădit un val de afecțiune și mândrie.

În ultima seară pe care am petrecut-o în sat a fost o petrecere la școală. Au venit elevii de la engleză, cu părinții lor și cu ceilalți profesori. Rózsa spusese că nu vine, dar a venit, purtând fundițe mici în păr. Mi-a dat două macrameuri pe care le făcuse ea singură, cu margini vălurite, trandafiri purpurii și un scris purpuriu care spunea, pe unul PENTRU DRAGA MEA SELIN, iar pe celălalt DE LA UN TRANDAFIR DE NEUITAT. Juli mi-a dat un cactus în ghiveci, care avea ochi holbați, iar directorul școlii mi-a oferit o clamă de păr din piele și un pantof decorativ în miniatură.

Vilmos, bucătarul, a venit cu boneta lui albă. Făcuse o supă minunată, chifteluțe, pateuri cu mere și puncte. Mai târziu, m-a urmărit până la baie, și se clătina spre mine, și mi-a pus mâna pe talie, și am văzut că era foarte beat. Nu mi-a fost frică.

— Ești un bucătar foarte bun, i-am spus, bătându-l ușurel pe umăr și îndepărtându-mă.

Nu m-a mai urmărit – s-a întors înapoi, în hol.

Soarele apunea și a transformat fațada roz a școlii într-o culoare lichidă, topită, arzătoare. În același timp, se adunau nori de ploaie pe o parte din cer. Corolele de floarea-soarelui străluceau în lumina aurie, conturându-se cu o claritate extrafină pe norii din ce în ce mai întunecați. Cineva făcuse un foc de tabără. Margit mi-a dat un chibrit. Toată lumea se ținea de mâini în jurul focului și cânta un cântec despre frumoșii ochi albaștri. La unul dintre versurile despre ochii negri, Margit, care avea ochii negri ca și mine, m-a luat de mână și a cântat cu și mai multă energie.

Când s-a întunecat, Ádám a adus afară un casetofon și a început dansul. Vilmos a apărut din nou, dar nu mai purta boneta lui albă. Când muzica a trecut la un cântec molcom, și toți prietenii și prietenele s-au adunat în perechi, Gaga Gâsca m-a invitat la dans. Și-a pus mâinile pe talia mea, iar eu mi-am pus mâinile pe umerii lui. Nu mă mai uitasem niciodată cu adevărat la el, pentru că era atât de tăcut și nu atât de bun la engleză, dar am văzut acum că era mai înalt ca mine și avea ochi căprui. A spus câteva lucruri în engleză. Toate erau lucruri pe care eu îl învățasem să le spună.

La șapte și jumătate dimineața, Juli și Bernadett m-au condus până la gară. Tot îmi spuneau că nu trebuie să adorm, altfel voi ajunge în Praga. Câteva mame îmi dăduseră provizii pentru călătorie: niște piersici, o pungă de corcodușe, un kilogram de prăjituri și șase batoane de ciocolată cu rom. Pe peronul gării, mi-am auzit numele și m-am întors să o văd pe Nóra alergând către mine, urmată de Margit și Feri. Margit mi-a dat ceva într-o pungă de plastic. Le-am îmbrățișat pe fiecare dintre ele iar și iar. Trenul a intrat în raza vizuală, din ce în ce mai aproape, aducând sentimentul de viu și plenitudine, inerent venirii trenurilor. Tocmai

atunci, Gyula a venit alergând, trecând peste terenul viran, fluturându-și brațele. A reușit să ajungă pe peron tocmai la timp ca să îmi urce valiza după mine în tren.

— La revedere, Selin! La revedere! au strigat cu toții, iar eu am strigat „La revedere“ și ușile s-au închis.

Pe măsură ce trenul a accelerat din stație, ușile s-au deschis din nou, ca o gaură în lume. Nu au putut fi închise până la următoarea stație. M-am uitat în punga pe care mi-o dăduse Margit. Avea genul de sandviciuri care îmi plăceau cel mai mult, cu felii subțiri de chiftele și ardei gras verde. Am stat pe coridor tot drumul, ca să nu adorm și să mă trezesc în Praga. Un tip prietenos, homosexual, mergea în susul și în josul coridorului, fluturând o țigară neapinsă într-o manieră amuzantă. I-am dat o cutie de chibrituri. Și-a împreunat mâinile și s-a înclinat în fața mea. Apoi a stat lângă mine, fumând afară, pe fereastră, până la oprirea lui, o mică stație din mijlocul lui nicăieri. Era doar o singură persoană care aștepta acolo, un bărbat cu o tunsoare ca a unui sectant virgin cu puteri mentale, stând în umbră. Cei doi prieteni păreau atât de fericiți să se vadă. Primul lucru pe care l-a făcut tipul cu tunsoarea de sectant virgin cu puteri mentale a fost să-i ofere prietenului său un foc.

La coada de înregistrare din aeroport, o fată mi-a zâmbit și i-am zâmbit și eu, apoi a venit la mine și mi-a spus povestea vieții ei. Numele ei era Teodora, era româncă și mergea să se întâlnească cu bărbatul ei, care era al treilea în lanțul de comandă pe un vapor comercial de mărimea unui mic oraș. În mod normal, vaporul bărbatului ei dădea ture neîntrerupte între Danemarca și China, dar acum se stricase și avea să fie ancorat timp de trei zile în Istanbul, așa că avea șansa să-i facă o vizită.

— Nu mi-am văzut soțul de două luni, mi-a spus ea.

Pentru o clipă, cuvintele „soț“ și „două luni“, cu tot ceea ce implicau ele, păreau să deschidă un abis între noi.

Era prima dată pentru Teodora când zbura, deși, bineînțeles, petrecuse mult timp pe vapoare. Nu fusese niciodată în Turcia.

— Sunt mulți oameni ca tine acolo? m-a întrebat ea cu o expresie plină de speranță.

— Poți să fii sigură, am răspuns eu, întrebându-mă la ce aspecte din persoana mea se referea.

M-a întrebat ce vârstă am. Chipul i s-a schimbat pentru o clipă.

— Eu am 26 de ani, mi-a spus ea, ca și cum tocmai ar fi primit de curând niște vești proaste. Nu este vârsta pe care o resimt.

— Ce vârstă resimți?

— Ca tine, 19.

Dar eu resimțeam cei 19 ani tot ca fiind foarte mulți și, cumva, străini față de cine eram. Mi-a trecut prin cap că ar putea trece mai mult de un an, poate chiar și șapte ani, până să învăț să mă simt ca de 19 ani.

Când am ajuns la biroul de înregistrări, Teodora a început să explice ceva

foarte complicat lucrătorilor din aeroport. Era ceva special, fie în legătură cu biletul ei, fie în legătură cu maniera de manevrare a bagajului, din cauza statutului internațional pe care îl deținea vaporul soțului ei. Lucrătorii nu erau familiarizați cu acest statut. Teodora părea să creadă că ei se îndoiesc de acreditările bărbatului ei.

— Cum pot să dovedesc că soțul meu este al treilea în lanțul de comandă pe un vapor? s-a întrebat ea, gânditoare. Am ancore pe cămașă!

Lucrătorii liniei aeriene nu au fost prea impresionați de cămașă.

Majoritatea pasagerilor din zborul nostru erau turci de vârstă mijlocie, cu fețe răvășite, îndreptându-se spre casă dintr-o excursie organizată în Mallorca.

— Nici nu îți vine să crezi prin ce-am trecut, mi-a spus în turcă un bărbat la poarta de îmbarcare.

La început am crezut că s-ar fi putut să mă confunde cu o persoană pe care o cunoștea, dar apoi am văzut, din expresia lui îngândurată, că nici nu mă cunoștea, și nici nu îi păsa dacă mă cunoaște sau nu.

— Nu a fost frumos? am întrebat.

— Ce să fie frumos? Nimeni nu vorbea turcește acolo. Am avut un ghid, dacă îl poți numi ghid – un sadic în sensul clinic. Ce poți să spui despre un bărbat ca acela? Și-a căutat în viață un punct de sprijin și l-a găsit pe acesta.

Și-a scuturat capul, revăzând, în aparență, locurile din lume unde sadicii clinici își puteau găsi punctele de sprijin.

...

Micul avion s-a rostogolit și s-a aplecat încolo și-ncoace tot drumul către Istanbul. De la un capăt puteai vedea pământul, care se apropia și se retrăgea nebunește; de la celălalt, doar cerul. Compartimentele de deasupra scaunelor s-au deschis. Un cașcaval gigantic s-a rostogolit pe interval. Apoi avionul a pierdut din altitudine atât de brusc, încât câțiva pasageri s-au lovit cu capul de tavan. Fiecare mișcare violentă era întâmpinată cu gemete, țipete și râsete. Câțiva dintre pasagerii mai în vârstă se rugau. Un tip a vomitat în punga specială, iar apoi au început să vomite cu toții.

Partea cea mai rea a fost coborârea. Fiecare secundă era din ce în ce mai dezgustătoare. Îți puteai simți și sufletul cum se plimbă ca un lichid prin trup, topăind de colo-colo, precum căcărezele de capră într-o barcă. Teodora m-a apucat de mână, iar eu, la rândul meu, am strâns-o pe a ei. Apoi, dintr-o dată, ultimii nori au rămas în spatele nostru, iar acolo se aflau Marea Marmara și Bosforul, la fel de vii, și sclipitoare, și enigmatice ca niște coaste ale unui pește gigantic. Teodora s-a aplecat absorbită către geam.

— Este vaporul bărbatului meu, mi-a spus ea, arătând către fregatele de departe, de jos. Undeva, una dintre ele.

M-am uitat la ceafa ei, la părul ei pufos care scăpase din coada de cal, la lănișorul de aur, delicat, cu încuietore în formă de S de pe pielea ei pistruiată – toate acele lucruri pe care bărbatul ei trebuie că le cunoștea prea bine.

Aveam să îmi petrec noaptea cu mătușa mea, Belgin, și verișoara Defne înainte să mergem cu toatele în Antalya, pe Mediterană, să ne întâlnim cu mama și celelalte mătuși. Belgin și Defne erau singurele mele rude din Istanbul, un oraș pe care nu îl mai vizitasem din copilărie. Am petrecut mai mult timp în Ankara, orașul de baștină al mamei mele – orașul pe care îl întemeiasă Atatürk, capitala republicii seculare. Mama era de părere că Istanbulul era trist, cu străzile sale înguste și clădirile lui dărăpănate. Dar eu voiam să îl văd, pentru că Ivan spusese că vrea să meargă acolo deoarece se aseamăna cu orașele din romanele de secolul al XIX-lea: lăbărțat, multistratificat, eterogen, colcăind de parveniți, monomaniaci și comercianți de mobilă veche.

Belgin, mătușa mea, lucra la un lanț național de laboratoare, care procesau analize medicale. Spuseseră că vor trimite un șofer la aeroport. Nu am putut găsi șoferul. Am încercat să sun la laborator, dar codul AT&T nu a funcționat – trebuia să cumperi jetoane de telefon. Nu aveam bani turcești, iar la casa valutară nu primeau nici bani ungurești, nici cecuri de călătorie.

M-am întors la telefoanele publice și am încercat să îmi dau seama cum să dau un telefon cu taxă inversă, când un tânăr foarte bine îmbrăcat a apărut lângă mine.

— Telefoanele funcționează cu jetoane, mi-a spus el.

A continuat să-mi explice conceptul de jeton.

— E ca o monedă, dar nu funcționează decât în telefon – și s-a oferit să-mi cumpere unul dacă îi dădeam banii.

I-am explicat că nu am decât bani ungurești.

— Fie și bani ungurești, atunci, a spus el tolerant.

— Cât ar trebui să-ți dau?

— Cât crezi tu.

I-am dat o bancnotă. A tulit-o cu o viteză incredibilă, iar apoi s-a întors ținând aceeași bancnotă.

— Casa de schimb valutar nu primește bani ungurești, mi-a spus el.

— Nu, nu primește, am fost de acord.

— O, păi, dă-mi mie banii ungurești, a spus tânărul după un moment. Cine știe, poate am să-i folosesc vreodată. Aș putea să dau peste niște turiști unguri care se întorc în Ungaria. Atunci pot să îmi dea ultimele lor lire turcești și eu am să le dau banii mei ungurești. Ei o să spună „Mulțumesc“, iar eu am să spun „La revedere, călătorie plăcută“.

În aparență înveselit de viitorul schimb, mi-a dat un jeton și am sunat la laborator. M-au transferat de patru ori. A cincea persoană cu care am vorbit mi-a spus că șoferul a plecat și că va ajunge în curând.

Tânărul mi-a cărat valiza de la telefoane până la ieșirea din vamă. Periodic se revărsa pe poarta de debarcare câte un val de pasageri care păreau devastați. Pe unii dintre ei îi aștepta cineva, alții mergeau singuri.

Am încercat să îi dau tânărului mai mulți forinți, dar el a spus că are destui.

— Până la urmă, nu am să dau vreodată peste vreun turist ungar.

Nu a vrut nici prăjituri. A spus că nu este în relații bune cu dulciurile. Apoi s-

a oferit să îmi cumpere o bere. Bere, din nou! M-am întrebat dacă Ivan ar fi acceptat – dacă el și acest tip ar fi sfârșit prin a fi prieteni prin intermediul dragostei lor comune pentru bere. La despărțire, tânărul mi-a mai dat un jeton de telefon.

— S-ar putea să ai nevoie de el, mi-a spus el. Dacă nu, o să fie o amintire.

Singura persoană care așteptase la ieșirea din vamă la fel de mult ca și mine era un bărbat care ținea o pancartă pe care scria AGENȚIA DE TURISM EMIRATELE REGALE ÎI UREAZĂ BUN VENIT DOMNULUI AHIB SADEEN. De câteva ori, două femei diferite s-au grăbit, de asemenea, către mine și m-au întrebat dacă îl văzusem pe Ahib Sadeen.

— Nu încă, am răspuns.

Un bărbat a ieșit pe poarta vămii într-o cămașă și jachetă orbitor de albe, însoțit de patru femei acoperite de *burka* negre. Era Ahib Sadeen. Dintr-un motiv oarecare, sosirea lui a fost evenimentul decisiv care m-a făcut să mă gândesc că așteptasem prea mult. M-am dus la oficiul de informații și i-am rugat să îi dea mesaj „șoferului de la Laboratoarele Güven“. Aceștia mi-au răspuns că nu era posibil să dea mesaj unei persoane decât dacă îi cunoșteau numele. Le-am subliniat faptul că știam numele laboratorului. Ei mi-au răspuns că nu puteau da mesaj unui laborator – pur și simplu nu se făcea.

— Nu ați putea s-o faceți ca un gest de bunăvoință? am întrebat.

Mama vorbea deseori despre bunăvoință în conversațiile ei cu angajații de servicii turci. În comparație cu maghiara, turca *suna* limpede ca apa, dar vorbitul era foarte dificil. Pentru a spune ceva, mă simțeam ca și cum ar fi trebuit să-mi scotocesc creierul după fiecare frază pe care o auzisem înainte și apoi să o relansez pe cea care se potrivea cel mai bine cu circumstanțele.

Într-un final, au fost de acord să îi dea mesaj lui „Güven Bey“ – Domnul Güven – ceea ce, evident, nu avea să ducă la nimic, deoarece Güven era un nume comun, însemna încredere, și nu era utilizat de sine stătător, fără un nume de familie, ca să dai mesaj cuiva în aeroport. Am așteptat oricum o perioadă în zonă. Nu a apărut nimeni.

Am folosit al doilea jeton pentru a suna din nou la laborator.

— Poftim? Vreți să spuneți că Yusuf Bey nu a venit încă? m-a întrebat o secretară.

M-a cuprins un val de răs. Îl *cunoșteam* pe Yusuf Bey. Fusese șoferul bunicului meu ani de zile, în Ankara. Nu ajungea nicăieri niciodată la timp. Odată, a stricat o mașină trecând peste un bolovan enorm care stătea chiar în mijlocul drumului. Când bunicul meu l-a întrebat „Yusuf, de ce nu ai ocolit bolovanul?“, acesta a răspuns „Am crezut că este o hârtie.“

Odată ce am știut că este Yusuf Bey, l-am găsit imediat. Stătea într-un colț, mâncând semințe de floarea-soarelui.

— A, deci tu ești Selin Hanim, s-a minunat el, ștergându-și mâinile. Ultima dată când ne-am întâlnit erai mai scundă.

— Aveam doar 10 ani.

— A, atunci de asta.

Totul în casa lui Belgin și Defne era mic – scaunele, farfuriile, carnețele. Degetele mele de la picioare abia încăpeau în papuci. Belgin făcuse o cină minunată cu sărmăluțe în foi de viță, pește lumânărică, pe care îl mâncai întreg, și boabe de afine fierte în ulei de măsline.

După masă, Defne și vărul meu, Ayhan, au venit în vizită. În anii de când nu îl mai văzusem, devenise sinistru de chipeș, cu păr castaniu răvășit și ochi albaștri pătrunzători. Tocmai începuse să muncească într-un loc nou, la un birou condus de tatăl său, fiind concediat din poziția precedentă pentru că mușcase un om de ureche.

Toți patru ne-am uitat la știri. O bombă explodase în Atlanta, fără să rănească pe cineva. Un foc de pădure făcea ravagii de săptămâni întregi în Marmaris; acum erau 30 de focuri și nimeni nu știa cum să le stingă. În Valencia, un matador fusese străpuns până la moarte. I-au arătat trupul cum era aruncat de taur, în aparență cu atâta ușurință, apoi coșciugul care era purtat de o mare de umeri. Mătușa Belgin a schimbat canalul. Bărbați africani, care nu purtau decât niște pânze în jurul șoldurilor, alergau în salturi peste un câmp de iarbă galbenă, înaltă.

— A, Dracula japonez, a spus vărul meu, Ayhan. Cum pot sări...

A repetat expresia „Dracula japonez” de câteva ori.

— Cum pot fi japonezi, este Africa, a spus Defne.

— Dracula japonez poate fi găsit și în Africa. Dacă aș putea sări și eu așa...

S-a ridicat să facă o demonstrație, răsturnând o măsuță, dar prinzând-o înainte să lovească podeaua.

— Deci, copii, a spus el, mergem la un bar sau ce facem?

— La un bar, acum? Ești nebun? a spus Defne. Selin tocmai a coborât dintr-un avion, este obosită.

— Oricum, nu trebuie să te duci mâine la muncă? I-a întrebat mătușa Belgin.

— Nu înainte de opt și jumătate. Asta înseamnă că trebuie să mă trezesc la șapte și jumătate, Dorm câte trei ore pe noapte, patru ore maxim. Deci, rămân cinci ore să mergem la un bar.

— Sări acasă, în pat, Dracula Japonez, i-a spus mătușa Belgin.

— Aș vrea eu! a spus cu tristețe Ayhan, ridicându-și jacheta.

Marginea căzii și partea de sus a dulapului cu oglindă erau aglomerate cu produse pentru păr uscat sau deteriorat. Am văzut un șampon pentru recuperare în profunzime pentru părul deteriorat, o mască hidratantă cu aplicare uscată pentru părul ondulat deteriorat, un balsam de reparare completă pentru părul deteriorat și uscat de produsele pentru coafat, un ulei esențial de hidratare pentru părul stresat și o sticlă pe care scria: TRATAMENT DE URGENȚĂ: PĂR DETERIORAT DE USCĂCIUNE. Am stat sub duș, răsfățându-mă sub apa fierbinte, dar neliniștită din cauza unui sentiment din ce în ce mai puternic de îngrijorare pentru părul rudelor mele.

Canapeaua-pat era concepută pentru o persoană diferită de mine – nu numai că mai mică, dar și cu o personalitate diferită, mi se părea mie.

Dimineață, Defne m-a dus să văd faimoasa universitate unde studia ea managementul afacerilor, care se găsea pe vârful unui deal cu vedere spre Bosfor, chiar deasupra fortăreței de secol al XV-lea care a jucat un rol important în asediul de la Constantinopole. Chiar dacă era vară, universitatea avea un iz de nopți târzii și relații intense, de cele mai vechi și cele mai noi cărți, și pentru prima dată am simțit un licăr de entuziasm la gândul că mă voi reîntoarce la școală în toamnă.

Am vizitat Palatul Topkapî, unde am plătit în plus pentru a intra în harem: un labirint pavat minunat, cunoscut anterior drept „cușca de aur”. Haremul era frumos, dar m-am simțit ușurată când a sosit momentul să plecăm către următoarea noastră destinație, un centru comercial gigantic, unde am stat într-o curte și am mâncat vafe belgiene. Peste tot în jurul nostru, femei și adolescenți mâncau și ei vafe belgiene. Centrul comercial avea un magazin de hârtie tipizată japoneză, de unde am cumpărat o agendă cu spirală. Avea hârtia cea mai suplă și ivoarie, cu o copertă roz, decorată cu o boabă de fasole antropomorfă maro. Boaba de fasole avea o mână pe șold și o flutura pe cealaltă. Era o agendă minunată.

Avionul nostru a ajuns în Antalya la zece seara. Mama ajunsese cu câteva ore înainte. Ca de obicei, avea lucruri noi, elegante, pe care nu le mai văzusem sau la care nu mă mai gândisem înainte: ochelari cu lentile ultrasubțiri și rame groase, cele mai pale sandale gri-crem cu tocuri joase, o geantă de voiaj din piele de culoarea vinului roșu. Ungھیile de la picioare erau date cu o oă aproape la fel de gri-crem, dar chiar mai palidă, o culoare pe care nu o mai văzusem niciodată înainte pe unghii. Sandalele erau fermecătoare, ele însele arătau ca două femei bine proporționate.

Mama nu putea înțelege cum de aveam atâta energie după o călătorie cu avionul.

— Nu este normal, mi-a spus ea. Ai luat ceva?

Am spus că poate tocmai pentru că *nu* luasem nimic. Expresia îngrijorată de pe fața ei nu s-a schimbat.

— Ia asta, a spus ea și mi-a dat jumătate de Valium.

Mama însăși luase jumătate de Valium în avionul de la New York, cu câteva zile înainte, și, în consecință, și-a pierdut pașaportul și a intrat în țară într-un fel despre care mi-a spus că ar fi mai bine dacă nu îl află. Mai târziu, în Ankara, mama se plimbase pe stradă și căzuse din cauză că pavajul era foarte denivelat. Un ajutor de băcan a ieșit alergând din băcănie, a ridicat-o, a strigat-o „soră” și i-a oferit o țigară. Ei bine, asta era Turcia: drumurile erau de rahat, dar oamenii erau respectuoși cu cei mai în vârstă ca ei.

— Asta a venit pentru tine de la Ankara, mi-a spus mama, dându-mi o vedere cu imaginea Podului Suspinelor. Spatele era acoperit de un scris compact, ondulat.

Bună, Selin,

Ei bine, am reușit să ajung la locul de naștere al eroului meu literar, Casanova (ha, ha). Atmosfera este foarte decadentă, aproape ireală. Mă tot simt ca și cum aș fi în „Moarte la Veneția“ și pe cale să cedez molimei în drumul meu spre a necinsti un băiețel sau ceva de genul. Bill tocmai a plecat. Am trăit momente extrem de intense, cu și mai multe suișuri și coborâșuri decât de obicei, ca să nu mai spun de „dezbateră“ noastră obișnuită despre artă din fiecare catedrală. De asemenea, aici am avut vise extrem de ciudate. Cred că s-ar putea să fiu afectată la nivel subconștient de faptul că Veneția nu are o istorie clasică. A fost fondată abia în secolul al V-lea (de refugiați din calea lui Atilla Hunul). Cred că, având sensibilitatea clasică pe care o am, are sens să mă simt mai integrată în Roma. Și totuși, poate că sunt speriată doar pentru că voi merge la Belgrad. Oricum. Că veni vorba de Atilla, sper că o duci bine pe tărâmul „diavolului întrupat“ și că nimeni nu te fugărește. Chiar îmi doresc să putem avea una din conversațiile noastre lungi. Voiam să-ți spun despre un vis pe care l-am avut despre un carnaval orgiac cu călugărițe, dar am rămas fără spațiu, după cum bine poți vedea.

Cu dragoste, Svetlana

...

Era ceva deconcertant în ceea ce privea hotelul din Antalya: șuieratul constant al stropitorilor din iarbă, expresiile angajaților în uniformele lor brodate cu auriu, tufișurile cu florile ca niște lei demenți cu limbi rigide, asemeni unor bețe. Auzeam rusă peste tot: începuturile drumului meu în studierea limbii ruse au coincis cu o explozie de turiști ruși în Mediterana turcească. Deși era august, magazinele cu produse din piele erau pline de ruși care își cumpărau haine enorme de blană. Se pregăteau pentru viitor.

Era un bufet pentru cină, un stand cu kebab și o lebadă făcută din unt care transpira într-un tub de gheață. Ne-am așezat cu toții la o masă lungă – eu, mama, Defne, mătușa Belgin, mătușile Seda, Şenay și Arzu, fiul lui Arzu, Murat, și noua prietenă a lui Murat, Yudum. De câte ori Yudum pleca pentru un minut, toată lumea începea să o critice. Defne avea ce-avea cu numele ei, care însemna „a sorbi“.

— Cine are un nume ca ăsta? a întrebat Defne, al cărei nume însemna „dafin“.

Yudum trebuia să împartă o cameră cu mama lui Murat, Arzu, care lucra pentru serviciile secrete, avea o manie pentru curățenie și se cățara tot timpul pe scaune pentru a șterge de praf suprafețele de deasupra, invizibile, ale lucrurilor. Murat avea propria lui cameră, dar Yudum nu avea voie să stea cu el – trebuia să stea cu Arzu. Împreună au șters de praf partea superioară a șifonierului.

...

Am încercat să îmi petrec timpul cu cei de vârsta mea, Defne, Murat și Yudum, dar am fost incapabilă să mă adaptez la în modul lor de a fi. Păreau că așteaptă tot timpul ceva, îndepărtarea unui oarecare obstacol – să se deschidă un magazin, să

se mute soarele pe cer sau ca cineva să se întoarcă de unde se dusesese să ia ceva. De câte ori făceau realmente ceva, cum ar fi să intre în apă, să mănânce prânzul sau să plece undeva, o făceau într-un mod abstract, fără tragere de inimă, ca și cum ar fi vrut să arate că aceasta nu era decât o diversiune de la principala activitate de a aștepta. Nu vorbeau decât despre momentul în care lucrurile pe care le așteptau aveau să se întâmple. Dar, de câte ori acele lucruri se întâmplau, nimic nu părea să se schimbe. Sentimentul de provizorat era același, doar că își găsea gradual un nou obiect.

Până la urmă, mi-am petrecut cea mai mare parte a timpului singură, citind sau înotând. Îmi plăcea să înot mai mult decât oricui din familia mea – asta mi se trăgea de la faptul că eram americană. De asemenea, mergeam pe jos mai mult.

— Merge de colo-colo, de aici până dincolo, de dincolo – înapoi, aici, a observat mătușa Arzu de mai multe ori.

— Așa e de mică, a spus mama cu mândrie.

Mama înota jumătate de oră pe zi, ținându-și capul foarte drept. Uneori mă alăturam. Odată, când înotam împreună una lângă alta, am dat nas în nas cu un rahat gigantic, care plutea la nivelul ochilor. Gândindu-mă că ar putea fi un fel de băț sau de buștean mic, i l-am arătat mamei.

— Este un rahat, a spus ea cu o expresie îndurerată.

Niciuna dintre mătușile mele nu ne-a crezut ce văzusem. Tot încercau să ne contrazică pe temeuri teoretice.

— Rahatul s-ar fi dezintegrat în bucăți mici, a spus mătușa Arzu.

— Nu ar pluti niciodată așa, intact, a fost de acord Șenay.

— Cine a mai auzit de un rahat plutitor? Rahatul plutește? Nu am auzit niciodată de așa ceva, a intervenit și Seda.

— O spun ca medic, a zis mama. Mergeți să înotați acolo și o să vedeți un rahat care plutește.

...

În fiecare zi, aproape de apus, înotam până la pluta de plastic care fusese ancorată aproape de geamanduri, la aproximativ 100 de metri de mal. Stăteam întinsă pe spate pe plasticul albastru cald, ascultând sunetul valurilor și toate zgomotele interne pe care capul meu le făcea după ce înotam. Soarele se scufunda către orizont puțin mai devreme în fiecare zi. Stăteam cu picioarele către mal și mă gândeam cum, la 5 000 de mile în direcția aceea, către soare, era Boston, în timp ce Tokio, unde se afla Ivan, era la 5 000 de mile în direcția întunericului care se apropia. Încă 5 000 de mile în aceeași direcție – în sensul acelor de ceasornic, raportat la Polul Nord – era California.

De obicei, eram singura persoană de pe plută, dar, într-o după-amiază mi-am dat seama că un bărbat se îndrepta în direcția mea. Înota în stil craul, fără să se grăbească și cumva inexorabil, întorcându-și capul ca să respire la fiecare patru bătăi. Când a ajuns la plută, a bătut apa pentru un minut, uitându-se printre gene – avea vreo 40 sau 50 de ani, și un cap ras – și s-a urcat pe scara de metal.

— E în regulă? a întrebat, el arătând către plută.

Am încuviințat. S-a întins pe spate, câțiva metri mai încolo de, sprijinindu-se pe coate, cu apa strălucindu-i pe brațe și pe piept, care se ridica și se lăsa. Puteam să-mi dau seama, doar uitându-mă la el, că era rus. Pluta a continuat să se unduiască și să pleoscăie pentru o vreme, apoi s-a liniștit.

M-am hotărât să încerc să vorbesc cu bărbatul. În afara cursului, nu vorbisem niciodată rusă cu nimeni care era realmente de acolo. I-am spus că studiam limba rusă la universitate.

— Nu mai spune, a zis el.

Părând doar puțin plictisit, m-a întrebat unde era universitatea, de unde eram, de unde erau părinții mei, unde m-am născut și ce studiam: toate întrebările la care știam să răspund. L-am întrebat ce profesie are. A răspuns că este om de afaceri.

— Este interesant? am întrebat.

— Ideea nu este dacă e sau nu interesant, a spus el după un moment, frecându-și unul de altul degetul mare și arătătorul.

Am simțit șocul unui fior sexual și am fost consternată. Ce era atât de atractiv? Indiferența lui față de plictiseală? Felul în care invocase banii? Ce îmi păsa mie de banii lui? Mi-am adus aminte cât de izolată mă simțisem în satele ungurești, ascultând Beatles cum cântă despre bani și femei – am crezut că este o chestie ciudată din anii '50. Dar dacă trupul meu răspundea, într-un fel sau altul, la bani? Dacă acesta era felul de a fi al femeilor?

— Deci, a spus bărbatul rus, ești singură acum?

Am clătinat din cap.

— Mama și cele patru mătuși sunt aici.

— Patru mătuși, a spus el. Sunt multe.

A privit printre gene către mal, probabil uitându-se după mătuși.

— Și serile?

— Serile?

— Îți petreci serile cu cele patru mătuși?

Am simțit imediat același fel de insultă și jignire pe care o simțisem uneori cu Ivan – ca și cum râdea de mine, sau încerca să mă tragă pe sfoară.

— Nu știu, am răspuns.

— Și ce este ceea ce nu știi?

M-am uitat la el – la brațele lui, care aveau un semn maroniu din naștere și un vaccin contra varicelei, și la gura lui, care în mod foarte clar nu era, deși din motive pe care nu le puteam articula, gură de american.

— Mi-a părut bine să te cunosc, am spus și am alunecat până la marginea plutei și înapoi în apa rece, care mi-a cuprins, dintr-o dată, întreg trupul, fără să dea uitării vreun singur centimetru.

Primele cinci sau șase zile nu am suferit deloc, purtată de schimbarea de decor și de sensul de progres. Acesta era următorul pas în poveste. Ivan se afla în Tokio, iar eu eram aici. Era ca atunci când două personaje dintr-un film mergeau în două locuri diferite.

Apoi s-a schimbat ceva. Viața nu mi se mai părea ca un film. Ivan era în continuare în film, dar mă lăsase în urmă. Nu se mai întâmpla nimic extraordinar și nici nu avea să se mai întâmple. Eu doar eram acolo cu rudele mele, trăind zile fără sens și fără formă, care nu mă aduceau mai aproape de nimic. Mi se părea că această stare a lucrurilor era o ușurare pentru mama. Din perspectiva ei, mă gândeam eu, ultimele săptămâni fuseseră o aventură periculoasă, temporară, ceva care trebuia îndurat, iar acum lucrurile reveniseră la cum fuseseră, la normal. Era dureros să văd că scopurile noastre se aflau la poli opuși. Aproape tot ceea ce era interesant sau plin de înțeles din povestea mea era, în povestea ei, un hazard fără sens sau o supărare. Acest lucru era și mai adevărat în ceea ce le privea pe mătușile mele. Ele nu luau în serios nimic din ceea ce făceam; totul era un fel de activitate trivială, ușor supărătoare, colaterală, asupra căreia insistam dintr-un motiv sau altul, și care nu avea nimic de-a face cu viața reală. Nu puteam să contest sau să contrazic acest punct de vedere, nici măcar mie, pentru că realmente nu știam cum să fac ceva de-adevăratelea. Nu știam cum să mă mut într-un alt oraș, sau să fac sex, sau să am un loc de muncă adevărat, sau să fac pe cineva să se îndrăgostească de mine, sau să studiez orice altceva care nu era un proiect de autoperfecționare.

Pentru prima dată în viața mea nu puteam să mă gândesc la nimic ce mi-aș fi dorit în special să studiez sau să fac. Încă mai aveam vechea idee de a deveni scriitoare, dar asta însemna a fi, nu a face. Nu spunea ce ar fi trebuit să faci.

Mi s-a făcut rău fizic. Mă durea stomacul, îmi era greață tot timpul și mai ales când încercam să citesc, picioarele și umerii măureau, îmi pierdusem puterea de a mă duce undeva sau de a face ceva, de a zâmbi sau de a-mi ține colțurile gurii în sus, într-o poziție normală, când oamenii vorbeau cu mine. Fața mea căzuse pur și simplu ca un tort. Mătușile mele credeau că sunt supărată sau îmbufnată și mă tachinau. Nu eram îmbufnată – pur și simplu nu puteam să-mi mișc fața. Nu puteam mânca, și nici nu mă puteam gândi să mănânc. Nici măcar nu puteam să încep să mă gândesc să stau la bufetul pentru cină – să ascult pe toată lumea cum îi spune chestii pasiv-agresive lui Yudum, pe Yudum încercând să își sporească capitalul social luându-ne pe mine și pe Defne peste picior, pe mătușa Seda îmbiindu-mă cu miel și tachinându-mă pentru faptul că în trecut fusesem vegetariană, și pe Murat spunând că sosul Bechamel avea nevoie de mai mult unt. Mama le-a spus tuturor că mă durea stomacul și a comandat ceai și pâine prăjită de la room-service. Pâinea prăjită a venit înșirată pe un grătar argintiu, ca o corespondență care trebuia trimisă, cu gem de gutui – un tip de gem care mereu mă amuzase în trecut.

După câteva zile, simptomele fizice au trecut. În sufletul meu, încă mă mai simțeam ca și cum aș fi căzut de pe banda transportorului, dar eram capabilă să mănânc, să citesc, să înot și să îmi mențin expresia astfel încât să nu mă zgâiesc constant la oameni cu o privire a unui om lovit de moarte.

Am făcut cu mama o excursie de o zi ca să-l vizităm pe fratele vitreg al bunicii, Şükrü, care cumpărase recent niște acțiuni la un hotel din regiunea Antalyei. A

fost o călătorie lungă cu taxiul pe drumuri de țară șerpuitoare care m-a dezorientat. Hotelul nu avea ieșire la plajă – părea pur și simplu un hotel luxos gol, construit fără motiv într-o mlaștină. Șükrü ne-a așteptat pe o alee circulară de acces. Îndesat, onctuos, cu buze cărnoase și ochi deschiși, nu era deloc ca bunica mea – bunica mea slăbănoagă, cu ochii negri, cu vocea ei gravă și râsul bubuitoare.

Șükrü ne-a primit într-un chioșc, unde un chelner ne-a adus ceai și aperitive. Ne-a explicat că stăteam în primul hotel cu teren de golf al Turciei. Era o nouă manie printre americanii și scoțienii bogați, să joace golf în locații exotice, de pildă, Malaezia. În Turcia, oamenii încă erau prea înapoiți și nu știau despre hotelurile de golf. Partenerii lui cumpăraseră acest teren pentru câțiva bănuți deoarece nu avea ieșire la plajă, iar tot ce voiau turcii erau plajele. Ei bine, jucătorilor de golf nu le păsa de plaje. Dacă le dădeai o piscină și un teren de golf de calitate, erau fericiți.

În realitate, terenul de acolo era puțin cam prea mlaștinos ca să fie în totală concordanță cu o experiență de golf plăcută; practic, era imposibil să lovești o minge în așa fel încât să se ducă undeva, și o mare parte a proprietății trebuia să fie asanată. Clădirea principală era terminată, din toate punctele practice de vedere, iar Șükrü locuia el însuși acolo, alături de fika lui – Seda ne-a informat pe scurt despre fika lui, o persoană publică, care apărea deseori în tabloide – și nepotul lui, Alp. Lui Alp, a spus el, chiar îi mergea bine acolo, în hotelul gol dintr-o mlaștină.

Alp a venit cu o mașină de golf stropită cu noroi. Deși nu avea decât 8 ani, trupul lui, de forma unui butoi, burta și ochii veseli îi dădeau aspectul unui adult în miniatură.

— Urcați-vă, urcați-vă, ne-a spus Șükrü. O să vă facă turul.

Mama și cu mine ne-am uitat una la alta. După un moment, ne-am suit în mașina de golf. Mama stătea în spate, lângă și, parțial, sub o greblă de metal. Eu stăteam în față, lângă Alp, iar în jurul gâtului lui scânteia o mică patină aurie cu roțile pe un lăncșor de aur. Schimbând vitezele cu un gest pedant, a intrat cu spatele în niște tufișuri și s-a repezit către aleea principală.

Am trecut pe lângă o flotă de mașini de golf parcate, un deal și o movilă de nisip, apoi am virat în verdeța viitorului teren de golf. Pământul era atât de mlaștinos, încât cauciucurile lăsau urme în noroi. Ceea ce te izbea de adevăratele, în plină figură, era însuflețirea dimprejur. Părți ale creației lui Dumnezeu continuau să-ți zboare în față și brațe. Peisajul tremura și zbârnâia, iarba înaltă și frunzele de palmieri tremurau, noroiul părea să se miște-ncoace. Broaștele săreau în iazuri și creaturi necunoscute fojgăiau printre frunze. Ceva a bâzâit tare pe lângă urechea mea și ceva, sau cineva, mi-a zburat în ochi.

Alp a forțat motorul ca să treacă de un mic deal. Cauciucurile și-au pierdut pentru un moment aderența.

— Nu vă faceți griji, sunt aici, a spus Alp.

— Ușor, dragul meu Alp, copilul meu, a spus mama.

— O să vă arăt totul, a spus Alp.

— Deja ne-ai arătat atât de multe, a spus mama.

— Încă nu ați văzut nimic.

La un moment dat a frânat brusc, a sărit din mașină, a înșfăcat grebla uriașă și a început să lovească pământul. S-a dovedit că omora un șarpe. I-a frânt coloana și apoi l-a bătut până nu s-a mai mișcat, amintindu-mi de Sfântul Gheorghe.

— Jeg, a explicat el, uitându-se la noi și făcându-ne cu ochiul.

Nu eram sigură cum mergeau lucrurile pentru Alp aici, la stațiunea de golf părăsită, din mlaștina plină de șerpi. Nu era deloc clar că totul merge bine. Și totuși, întâlnirea cu el m-a făcut să simt o licărire de optimism. M-am gândit că aș putea scrie ceva despre asta, despre hotelul de golf. Dar, când am încercat să mă gândesc la o intrigă care să ducă la acea mlaștină, nu am putut face față – nu încă unui hotel, nu, nu puteam.

Când m-am întors la școală în toamnă, mi-am schimbat specialitatea de la lingvistică și nu a mai urmat cursuri de filozofie sau de psihologia limbajului. Mă dezamăgiseră. Nu învățasem ceea ce dorisem despre cum funcționează limbajul. Nu învățasem absolut nimic.

Mulțumiri

Lucrul la această carte m-a făcut să devin din ce în ce mai conștientă de datoria pe care o aveam față de toți profesorii mei, în special față de cei pe care i-am întâlnit în primul an de facultate. Nu i-am crezut la momentul respectiv, dar practic aveau dreptate în legătură cu tot. De asemenea, aș dori să îmi exprim afecțiunea și gratitudinea față de foștii mei colegi de clasă din aceeași perioadă, cu mulți dintre ei nemaivorbind de ani buni, deși personalitățile lor mai tinere încă le simt foarte prezente și dragi mie.

Nina în Siberia se bazează pe un text real, *Povestea Verei*, pe care l-am întâlnit în 1995 și care a avut, de-a lungul anilor, drept coautori, un număr de instructori de limbă rusă care lucrau, pe cât am putut să îmi dau seama, sub un vâl al disimulării. Mulțumesc Programului de limbă rusă de la Harvard, în special Patriciei Chaput și Nataliei Chirkov, pentru că mi-au spus despre el.

O primă formă a acestei cărți a fost scrisă între 2000 și 2001, cu susținerea lui Eric Hsu. Beatrice Monti della Corte și Fundația Santa Maddalena mi-au asigurat atmosfera idilică, saturată de mopși, în care am revizuit-o într-un final, și am descoperit că timpulo transformase într-un roman istoric. De asemenea, sunt recunoscătoare pentru generozitatea Fundației Rona Jaffe, Fundației Whiting, Universității Koç și Cullman Center for Scholars and Writers.

Agentă mea, Sarah Chalfant, și editoarea mea, Ann Godoff, au susținut *Idioata* și pe autoarea ei din toate punctele de vedere. Will Heyward a contribuit cu idei prețioase asupra unor subiecte variind de la Stendhal la fauna Noii Zeelande. Casey Rasch este destinat lucrurilor mărețe. Lorin Stein mi-a dat notițe uimitoare, ca de obicei. Dimiter Kenarov a fost cu mult mai util decât pieptenele pentru un bărbat chel. Am scris sfârșitul acestei cărți la biroul lui Rajesh Parameswaran. Părinții mei iubiți, Olcay Ayanlar Batuman și Vecihi Batuman, au pus întotdeauna educația mea pe primul loc. Calitatea de lector a lui Lindsay Nordell a fost ca o bijuterie strălucitoare, splendidă, pe care încă nu îmi vine să cred că am putut să o țin în mână.

Feodor Mihailovici: când vine vorba de titluri, și nu numai de titluri, ce scriitor ar putea vreodată să atingă poalele veșmântului tău nobil?

Note

- 1 Traducere de Radu Cioculescu, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- 2 „Sănătate“ (germ. în orig.).
- 3 Traducere de M. Sevastos, Ștefana Velisar Teodoreanu și R. Donici, Editura Univers, București, 1980.
- 4 Autoarea face referire la înțelesul numelor din regiunea Bostonului (de exemplu *alewife* – „cârciumăreasă“) și ale celor din New York (de exemplu, utilizarea frecventă a termenului *ridge* – „creastă“ sau *bridge* – „pod“).
- 5 Rulouri italienești (de origine siciliană), din aluat umplut de obicei cu brânză ricotta.
- 6 Prăjitură franțuzească tradițională de Crăciun (*bûche de Noël*), având formă de buștean.
- 7 Produs italianesc de patiserie (*sfogliatella*) – foietaj în formă de scoică, cu diverse umpluturi.
- 8 În original, *gov jocks*, unde „jock“ se referă la băieții atletici din liceu, nu tocmai inteligenți.
- 9 „Șuncă“ (engl.).
- 10 Joc de cuvinte al autoarei: *iron* – fier; *ironing* – a călca haine.
- 11 O colecție de aproximativ 85 de articole semnate de Alexander Hamilton, James Madison și John Jay în anii '80 ai secolului al XVIII-lea, sub pseudonimul *Publius*, care promovau ratificarea Constituției Statelor Unite.
- 12 Feluri de mâncare alcătuite din ingrediente de culoare neagră (de exemplu, orez negru, cărbune activ etc.).
- 13 Cele 14 puncte ale președintelui Wilson – pe 8 ianuarie 1918, Woodrow Wilson, președintele Statelor Unite ale Americii, a ținut un discurs în cadrul Congresului cu privire la restabilirea păcii în Europa, cele 14 puncte ale declarației sale devenind, după aproximativ zece luni, baza termenilor de capitulare a Germaniei.
- 14 Traducere de Mihail Sevastos, „Draga de ea“, din volumul *Logodnica – nuvele și povestiri*, Editura Polirom, București, 2002.
- 15 Specialitate culinară în care curcanul dezosat este umplut cu o rață dezosată care, la rândul ei, este umplută cu un pui dezosat. Numele este format prin alăturarea echivalentelor în limba engleză a denumirilor celor trei tipuri de păsări folosite la preparare (*turkey* – „curcan“; *duck* – „rață“; *chicken* – „pui“), acest fel de mâncare fiind numit, în afara SUA și Canada, și „Three Bird Roast“ (*ad. lit.* „friptură din trei păsări“).
- 16 Una dintre tradițiile specifice sărbătorii de Halloween este ca cei mici (uneori și adulții) să se costumeze (de obicei în personaje înfricoșătoare sau de poveste, dar nu numai) și să bată din ușă în ușă, strigând „Trick-or-treat“ – semnificația fiind că, dacă nu primesc ceva bun sau un cadou (mai ales dulciuri), vor face o farsă de celor care locuiesc acolo.
- 17 Aproximativ mărimea 45-46.
- 18 Greșelile de ortografie îi aparțin personajului.
- 19 Traducere de Costache Popa, Editura Adevărul Holding, București, 2009.

- 20 Manualul de diagnostic și statistică al tulburărilor mintale – publicat de Asociația Americană de Psihiatrie, oferă criterii standardizate de clasificare a tulburărilor mintale, iar fiecare tulburare are un cod unic de identificare pentru protecția datelor cu caracter personal.
- 21 Traducere de George Coșbuc, Editura Polirom, București, 2000.
- 22 În original, *angel food cake* – „tort-înger“, foarte pufos.
- 23 În original, *a bone to pick* – joc de cuvinte al autoarei, expresia având și înțelesul de *a te certa cu cineva*. De asemenea, autoarea face referire și la pariul care începe prin ruperea iadeșului.
- 24 *Ad. lit.* „talismane norocoase“ – marcă de cereale cu aromă de fructe.
- 25 Referire la Masacrul din Srebrenița din iulie 1995, din timpul războiului din Bosnia, când au fost uciși mai bine de 8 000 de musulmani bosniaci, deopotrivă băieți și bărbați.
- 26 Referire la măgarul catalan, „ruc catală“, o specie de măgar specifică zonei Cataluniei și care nu mai poate fi găsită nicăieri în lume, a cărei fire oglindește spiritul poporului catalan – pașnic și foarte încăpățânat.
- 27 În engl., *garbled*.
- 28 În engl., *garbage* – omofonie intraductibilă.
- 29 În original, „train“ și „trail“, respectiv „pail“ și „pale“ – seturile de cuvinte prezentate de autoare au o pronunție asemănătoare. Cât despre perechea elefant-girafă, se face referire la faptul că ambele cuvinte reprezintă animale.
- 30 În alfabetul chirilic, „Svetlana“ se scrie Свѣтлана, cuprinzând literele pentru cuvântul „Satan“ – Сатаѣ.
- 31 În engl., „How are you?“ și „Who are you?“ au o pronunție apropiată.
- 32 „Ce mai faceți?“ (spaniolă în original).
- 33 „Bine, bine. Păi, știți, sunt puțin bolnav“ (spaniolă în original).
- 34 „Hârtia este albă“ (spaniolă în original).
- 35 O imagine specifică primelor versiuni de Windows.
- 36 California Institute of Technology – universitate privată care desfășoară programe de cercetare avansată în domeniile științei și ingineriei.
- 37 În organizație există cinci nivele de vârstă, cel la care se referă autoarea fiind nivelul al doilea (între 7 și 9 ani).
- 38 University of California, San Diego.
- 39 University of California, Los Angeles.
- 40 În original „Unabomber“ – pseudonimul dat de mass-media americană lui Ted Kaczynski, un terorist domestic, fost profesor de matematică și anarhist pe care autoritățile, până la a-i afla identitatea, îl botezaseră UNABOM (University and Airline Bomber – *ad. lit.* „cel care bombardează universități și linii aeriene“).
- 41 În original, „other“ („celălalt“), respectiv „order“ („ordine“) – în engleză pronunția celor două cuvinte este asemănătoare, mai ales în funcție de accentul zonal.
- 42 Joc de cuvinte al autoarei care face referire, pe de-o parte, la titlul cărții lui Marc C. Brown, *„Goodbye Spring, Hello Summer“* pe de altă parte, la serialul pe care trebuieră să-l urmărească

pentru cursul de rusă (vezi Partea I, *Toamnă*).

- 43 În limba engleză, cuvântul *hard* din expresia *die-hard* („înverșunat“, „încăpățânat“) și *heart* („inimă“) au o pronunție foarte apropiată.
- 44 Joc de cuvinte al autoarei – aluzie la un cunoscut lanț american de gelaterii, Baskin & Robbins.
- 45 În original „crew“ – termen urban care descrie un cult bizar centrat pe împingerea ambarcațiunilor în linie dreaptă pe apă prin puterea minții a unuia până la opt oameni, de obicei persoane care nu și-au început viața sexuală.
- 46 Supă groasă, aproape ca o tocană, din fructe de mare sau legume, preparată cu lapte sau smântână și îngroșată cu biscuiți sărați.
- 47 Personajul nu împlinise încă vârsta legală la care putea consuma alcool în Statele Unite.
- 48 „O atmosferă antipatică. Mai bine evitați“ (spaniolă în original).
- 49 Oraș situat la sud de Ankara, loc de pelerinaj pentru sufiți, recunoscut pentru ceremoniile dervişilor (călugări musulmani).
- 50 Joc de cuvinte al autoarei fără corespondent în limba română. În limba engleză, „hart“ (*cerb*) se pronunță la fel ca „heart“ (*inimă*).
- 51 Referire la filmul *The Postman* (1994) – o poveste de ficțiune în regia lui Massimo Troisi și Michael Radford, în care Pablo Neruda se împrietenește cu un simplu poștaș care ajunge să iubească poezia.
- 52 În original *Freudian slip* – joc de cuvinte al autoarei, unde *slip* înseamnă, în limba engleză, deopotrivă „alunecare“ și „scăpare“.
- 53 Anul *Declarației de Independență* a Statelor Unite ale Americii.
- 54 Psalmul 8:4.
- 55 Jocuri de trei sau mai mulți jucători, în care fiecare jucător își asumă rolul lui Simon și le dă celorlalți instrucțiuni (de exemplu, „aleargă până la mașină și înapoi“ sau „imită o pisicuță“) care trebuie urmate dacă sunt precedate de „Simon spune“. Comenzile trebuie îndeplinite cât mai repede, iar jucătorii sunt eliminați în funcție de capacitatea lor de a face distincția între o instrucțiune falsă și una adevărată.
- 56 Joc de societate care încurajează dezvoltarea raționamentului deductiv și a creativității. Un jucător este ales *să răspundă*, iar acesta se gândește la un obiect, în timp ce ceilalți jucători trebuie să-i pună, pe rând, întrebări la care să se poată răspunde cu „da“ sau „nu“ (uneori este admisă și a treia variantă de răspuns, „poate“), de genul „Este mai mare ca un televizor?“, pentru a identifica obiectul în cauză.
- 57 În original *book rate* – politică a sistemului de curierat american, prin care cărțile pot fi trimise cu un cost redus.
- 58 În limba engleză, când este scris de mână, pronumele personal la persoana I singular („I“) se scrie asemănător cu litera „C“ mare de tipar întoarsă.
- 59 În original *sucking the marrow of life* (*ad.lit.* „să sugă măduva vieții“) – ideea lui Thoreau era că toate lucrurile inventate de om pentru a-și ușura existența consumau substanța vieții (simplul fapt că nu mai făceai efortul de a pompa apa, ci doar deschideai robinetul, nu mai simțai

- substanța apei); astfel, Thoreau s-a hotărât să trăiască în pădure, ducând o existență simplă, redusă la esență.
- 60 În original *MAY BABIES* – probabil că personajul care scrisese pe tort dorise să scrie *MY BABIES* („Copiii mei”).
- 61 În original „Memorial Day” – sărbătoare federală americană în care sunt comemorați, în ultima zi de luni a lunii mai, soldații americani care au murit în luptă sau în serviciul militar.
- 62 Pe numele real Timūr bin Taraghay Barlas, Tamerlane (1336–1405) a fost un cuceritor turco-mongol.
- 63 Stradă din Boston.
- 64 Aproximativ 9 kilometri.
- 65 Traducere de Demostene Botez, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968.
- 66 Centru comercial din Boston – joc de cuvinte al autoarei.
- 67 Fruct din familia citricelor, din care se poate prepara un digestiv.
- 68 „E sexy, dar mai degrabă androgin” (fr. în original).
- 69 Autoarea face referire la localizarea literelor pe tastatură (de exemplu, primul rând de litere pe tastatura a unui laptop este QWERTY).
- 70 Traducere de Lucia Demetrius, Anda Boldur, Mihai Murgu, Editura Univers, București, 1982.
- 71 American Telephone & Telegraph – companie americană multinațională de telecomunicații și nu numai.
- 72 În limba engleză este utilizat același cuvânt pentru „cireșe” (*cherry*) și vișine (*sour cherry* – *ad. lit.* „cireșe acre”).
- 73 Traducere și note de Ileana Verzea și Barbu Cioculescu, Editura Art, București, 2018.
- 74 *Ibid.*
- 75 În original *rain check* – a amâna, a lăsa pe altădată; joc de cuvinte al autoarei, fără corespondent în limba română.
- 76 *Op. cit.*
- 77 În limba engleză *savor* („a savura”) se scrie și se pronunță foarte asemănător cu *savior* („salvator”).
- 78 „Bine ați venit” (germ. în orig.).
- 79 „Câine de vânătoare” (maghiară în original).
- 80 „Adevărat” (maghiară în orig.).
- 81 Expresia englezească corectă este *woolgathering* (*ad. lit.* „aduna lână”) și are sensul de „a cădea pe gânduri”.
- 82 „Și!” (maghiară în orig.).
- 83 În original „mexican bean” – o specie de molii care își depun ouăle în păstăile florilor de arbuști. După câteva săptămâni, ouăle eclozează, iar larva mănâncă conținutul păstăii și se prinde de pereții acesteia cu fire de mătase. Atunci când „fasolea” este pusă pe foc, aceasta sare din cauza convulsiilor larvei, care încearcă astfel să îndepărteze păstăia și să o mute într-un loc

mai rece.

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.